

ΕΠΕΤΗΡΙΣ ΚΕΝΤΡΟΥ ΕΡΕΥΝΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ / Academy of Athens

8

1958

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΑΡΙΘ. ΕΙΣΑΓ. 8221
ΕΤΑ. ΑΡΙΘ. ΜΕΡ. 47

ΕΠΕΤΗΡΙΣ
ΤΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΙ
ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΤΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΤΕΥΧΟΣ 8.

ΑΘΗΝΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

1958

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίς
Μ. ΤΟΥΡΤΟΓΛΟΥ, Ὁ Διοργανισμὸς τῶν δικαστηρίων καὶ ἡ Πολιτικὴ καὶ Ἑγκληματικὴ διαδικασία τοῦ 1830 (Κριτικαὶ παρατηρήσεις Ἀλ. Πάλμα — Ἀπαντήσεις Ι. Γενατᾶ)	1
Κ. ΜΕΡΤΖΙΟΥ, Μία διαθήκη ἐκ Σίφνου τοῦ 1662	103
Φ. ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΙΔΟΥ, Νοτάριοι Ζακύνθου	112
Ι. ΒΙΣΒΙΖΗ, Τὸ κληρονομικὸν δικαίωμα τῶν συζύγων ἐπὶ ἀτέκνου γάμου εἰς τὴν Πάρον κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα	135

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Ο ΔΙΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙ Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΟΥ 1830

ΚΡΙΤΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΑΛ. ΠΑΛΜΑ — ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ Ι. ΓΕΝΑΤΑ

ΥΠΟ

ΜΕΝΕΛΑΟΥ Α. ΤΟΥΡΤΟΓΛΟΥ

Ι.—Είναι αληθές ότι τὰ νομοθετήματα τῆς Καποδιστριακῆς περιόδου δὲν δύ-
ναι νὰ συγκριθοῦν ὑπὸ νομοτεχνικὴν ἄποψιν μὲ τὰ νομοθετικὰ ἔργα τῆς ἐπομέ-
νης περιόδου. Εἶναι ὅμως ἐξ ἴσου αληθές ὅτι κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἐμφανί-
ζεται ἡ πρώτη μετεπαναστατικῶς σοβαρὰ νομοθετικὴ προσπάθεια. Εἰς τὸν τομέα
τοῦτον μεγίστη ὑπῆρξεν ἡ συμβολὴ τῶν Ἰωάνων γερμάνων, ἰδίως δὲ τοῦ Ἰωάννου
Γενατᾶ¹, διατελέσαντος ἀρχικῶς μέλους τῆς νομοταξασκευαστικῆς ἐπιτροπῆς, ἀπὸ
δὲ τοῦ Αὐγούστου 1829 Ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης.

Ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ θέσει ὁ Γενατᾶς, παραλλήλως πρὸς τὴν φροντίδα
του διὰ τὴν λύσιν ποικίλων περὶ τὴν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης προβλημάτων,
τὰ ὅποια ἦτο ἐπόμενο νὰ ὑπάρχουν εἰς μίαν ἀριστύστατον πολιτείαν, ἐπέδειξε
καὶ γόνιμον δραστηριότητα περὶ τὴν σύνταξιν διαφόρων νομοσχεδίων.

Ἐκ τῆς ἐξαιρετικῶς πλουσίας καὶ παραγωγικῆς ταύτης νομοθετικῆς ἐργα-
σίας του, θὰ μᾶς ἀπασχολήσουν κατωτέρω τρία κύρια νομοθετικὰ ἔργα δημοσιευ-
θέντα τὴν 15ην Αὐγούστου 1830.

Ταῦτα εἶναι: α) τὸ «περὶ Διοργανισμοῦ τῶν Δικαστηρίων» ὑπ' ἀριθ. 152
Ψήφισμα, β) ἡ «Πολιτικὴ Διαδικασία» συνταχθεῖσα κατ' ἀπομίμησιν τῆς Γαλ-
λικῆς Δικονομίας² καὶ γ) ἡ «Ἐγκληματικὴ Διαδικασία» κατ' ἐπίδρασιν τῆς Ἰτα-
λικῆς ἐπιστήμης³.

Ἡ ἔκδοσις τῶν νομοθετημάτων τούτων ἔγινεν ἀφορμὴ μεγάλης πολεμικῆς

¹ Περὶ τοῦ Ἰωάννου Γενατᾶ, βλ. Ν. Ι. ΠΑΝΤΑΖΟΠΟΥΛΟΥ, Ὁ Ἰωάννης Γενατᾶς, εἰς
περιοδικὸν Ἀθηνᾶ, τ. ΝΓ' (1949) καὶ εἰς ἀνάτυπον.

² Γ. ΜΑΟΥΡΕΡ, Ὁ ἐλληνικὸς λαός, τ. Α' (μετάφρ. Εὐστ. Καραστάθη), Ἀθῆναι 1943,
σ. 458.

³ ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ ΒΡΟΚΙΝΗΣ, Βιογραφικὰ Σχεδάρια, τεῦχος Α', Κέρκυρα 1877, σ. 27.
Πρβλ. Ν. ΠΑΝΤΑΖΟΠΟΥΛΟΝ, ἔνθ' ἀν. σ. 309.

ἀσκηθείσης ὑπὸ τῆς ἀντιπολιτευομένης τὴν Κυβέρνησιν μερίδος. Τὸ περιεχόμενον τῶν σφοδρῶν τούτων ἐπικρίσεων τὸ παρουσιάζει ἐναργῶς ὁ σημαίνων νομικὸς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης Χριστόδουλος Κλονάρης, ἔχων τότε τὴν ιδιότητα τοῦ Γραμματέως, δηλαδή τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης, ἐν τῇ ἐκθέσει του πρὸς τὴν Ε΄ Ἐθνικὴν Συνέλευσιν Ναυπλίου (1 Αὐγούστου 1832)¹.

Οὗτος μὲ τὴν χειμαρρῶδη καὶ ὑποβλητικὴν του εὐγλωττίαν ἐπιτίθεται κατὰ τῶν νομοθετικῶν δημιουργημάτων τοῦ Γενατᾶ, ἀποδίδων εἰς μὲν τὸν Ὁργανισμὸν Δικαστηρίων, ὅτι δι' αὐτοῦ «ἡρπάγη ἡ δημοσιότης ἀπὸ τὰ Δικαστήρια· ἡ ψῆφος ἀφαιρέθη ἀπὸ τὰ δύο τρίτα τῶν Δικαστῶν» καὶ ὅτι «ἡ δικαιοσύνη ἔπεν αιχμάλωτος τῆς πολιτικῆς τῆς ἐξουσίας, καὶ ἡ ἐλευθερία, ἡ τιμὴ, ἡ ζωὴ καὶ ἡ περιουσία τῶν πολιτῶν ἔγειναν ἔρμαιον τῶν δυνατῶν τῆς ἡμέρας».

Διὰ δὲ τὴν Ἐγκληματικὴν Διαδικασίαν, λέγει ὅτι δι' αὐτῆς μετεβλήθη ἡ δικαιοσύνη «εἰς ἀδελφὴν τῆς Ἀστυνομίας», εἰς τὴν ὁποίαν παρεχώρησε τὰ πρῶτα ἔργα τῆς δημοσίας συνηγορίας (Εἰσαγγελίας), ὅτι ὑποτελεῖς γραμματεῖς ἀνεπλήρωναν τοὺς ἀνακριτὰς» καὶ ὅτι «ἐξημετέρηται δικασταί, τῶν ὁποίων μάλιστα εἰς μόνον εἶχε δικαίωμα ψήφου, ἔχοντες τοὺς λεγομένους ἐλευθέρους πολίτας, ἐφαρμόζοντες ἀντὶ τοῦ νόμου τὸ δόγμα». Ἐκ συνεχείας ὁ ἐπικρίνων τὰ νομοθετήματα Κλονάρης ὑποβαίνει τῇ ἀντικαταστάσει τῆς ἀνελευθερίας τῆς Ἐγκληματικῆς Διαδικασίας τοῦ Μαΐου τοῦ 1829.

Ἡ Πολιτικὴ Διαδικασία τοῦ Γενατᾶ ἐπικρίνεται ὡσαύτως ὑπὸ τοῦ Κλονάρη, ὡς δημιουργοῦσα βραδύτητα περὶ τὴν διεξαγωγὴν τῶν δικῶν καὶ ὑπέρογκα ἔξοδα, εἰς σημεῖον ὥστε νὰ καταπνίγεται τὸ δίκαιον ὑπὸ τῶν τύπων.

Αἱ ἐπικρίσεις ὅμως τοῦ Κλονάρη, ὡς εἶναι φανερόν, περιορίζονται περισσότερον εἰς τὴν γενικὴν καταγγελίαν τῶν ἀνελευθέρων καὶ ἀπολυταρχικῶν διατάξεων αἱ ὁποῖαι εἶχον παρεντεθῇ εἰς τὰ νομοθετήματα ταῦτα παρὰ εἰς τὴν ὑπὸ αὐστηρῶς νομικὴν ἀποψιν ἐνδελεχῇ κριτικῇ τῶν εἰς αὐτὰ ἀτελειῶν καὶ σφαλμάτων. Εἰς ὅσας δὲ περιπτώσεις ὁ Κλονάρης πειρᾶται τοιαύτην κριτικὴν, ὑποδεικνύων ἀτελείας ἢ ἀτυχεῖς διατάξεις καὶ ἐκθειάζων ἐνίοτε τὰ καταργηθέντα προῖσχύσαντα νομοθετήματα, ἡ ἀξία τῶν δριμυτάτων ἐπικρίσεών του ἐξασθενεῖ κάπως, δημιουργοῦσα τὴν ὑποψίαν τῆς ὑπερβολῆς, ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι οὗτος δὲν ἦτο ἄμοιρος σχέσεως ὡς πρὸς τὰ ἐπικρινόμενα.

Συγκεκριμένως ἡ προῖσχύσασα τῆς «Ἐγκληματικῆς Διαδικασίας» τοῦ Γενατᾶ Ποινικὴ Δικονομία τοῦ Μαΐου 1829 (τῆς ὁποίας ὑπεραμύνεται ἐν τῇ ἐκθέσει του ὁ Κλονάρης), ὑπῆρξεν ἔργον αὐτοῦ τοῦ ἰδίου. Αὕτη συνταχθεῖσα

¹ Βλ. Ἐφημερὶς Ἐθνικὴ, ἀρ. 38 τῆς 27 Αὐγούστου 1832, σ. 201. κ.έ.

κατὰ τὸ πρότυπον τοῦ γαλλικοῦ δικαίου ὑπῆρξε τόσον ἀτυχὴς εἰς τὴν διατύπωσιν, ὥστε κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Μάουρερ «δὲν δύναται τις ν' ἀναγνωρίσῃ τὸ πρότυπον»¹. Ἐλλειπεν δὲ ἐντελῶς ἐν αὐτῇ ἡ κατηγοροῦσα ἀρχὴ καὶ γενικῶς αὕτη ἀπετέλει ἓν νομοθέτημα ἀνεπαρκὲς διὰ ν' ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ Κράτους, ὥστε καθίστατο ἐπιτακτικὴ ἢ ἀντικατάστασις τῆς². Ὡς πρὸς δὲ τὴν Πολιτικὴν Δικονομίαν καὶ ταύτης ἡ σύνταξις εἶχεν ἀνατεθῇ ἀπὸ τοῦ 1828 εἰς τὸν Κλονάρην, οὗτος ὅμως δὲν ἔφερεν εἰς πέρας τὴν ἐντολὴν ταύτην, ὥστε ἡ κατ' Αὐγούστον 1830 δημοσιευθεῖσα Πολιτικὴ Διαδικασία τοῦ Γενατᾶ, ἀπετέλεσε τὸν πρῶτον ἐν Ἑλλάδι κώδικα Πολιτικῆς Δικονομίας³.

Πάντα ταῦτα ἐν συνδυασμῷ καὶ μὲ τὸ γεγονὸς, ὅτι ἡ Γερουσία μετὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ Καποδίστρια δὲν μετερρύνθησε τὸν δικαστικὸν ὀργανισμὸν τοῦ Γενατᾶ⁴, παρὰ τὸ ὅτι ὑπεβλήθη ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦντος τότε Κλονάρη τοιοῦτον σχέδιον, δημιουργοῦν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἡ ἀσκηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Κλονάρη βιαία πολεμικὴ κατὰ τῶν νομοθετικῶν ἔργων τοῦ Γενατᾶ, δὲν εἶχεν ἀπολύτως ὑπὲρ αὐτῆς τὸ προσὸν τῆς ἀμεροληψίας.

Παρὰ ταῦτα ὁ Μάουρερ ἐξετάζων κατὰ ἀναγκαιότερον τὰ ἐν λόγῳ νομοθετήματα, κρίνει ταῦτα αὐστηρότατα, κρίνει δὲ τὰς ὑπὸ τοῦ Κλονάρη διατυπωθεῖσας κρίσεις, ἰδίως ἐπὶ τῶν ἀνελευθέρων διατάξεων τούτων, χρησιμοποιοῦν εἰς πλείστας περιπτώσεις αὐτὴν ταύτην τὴν φρασεολογίαν τοῦ τελευταίου⁵.

Εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι τὰ ἀνωτέρω νομοθετήματα τοῦ Γενατᾶ δὲν ἠδύναντο νὰ διεκδικήσουν προτερήματα ἀριότητος καὶ τελειότητος εἰς τὰς καθ' ἕκαστον διατάξεις των⁶. Τὸ γεγονὸς τοῦτο, ἄλλωστε, ὁμολογεῖται καὶ ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Γενατᾶν⁷ ὅστις, τονίζων τὴν προσωρινότητα τοῦ Δικαστικοῦ Ὁργανισμοῦ καὶ τῶν Διαδικασιῶν, ἀναφέρει ὅτι προτίθεται νὰ προβῇ εἰς τὰς δεούσας ἐν καιρῷ μεταρρυθμίσεις.

Ἡ ἀσυνήθης ὅμως ὀξύτης τῶν ἐπικρίσεων δέον ν' ἀποδοθῇ ὅχι τόσον εἰς τὰς ἀτελείας, παραλείψεις ἢ ἀστόχους διατάξεις τὰς ἐνυπαρχούσας εἰς τὰ νομοθε-

¹ Γ. ΜΑΟΥΡΕΡ, ἐνθ' ἀν. σ. 448.

² Γ. ΜΑΟΥΡΕΡ, ἐνθ' ἀν. σ. 450.

³ Γ. ΜΑΟΥΡΕΡ, ἐνθ' ἀν. σ. 455.

⁴ Ὁ ὀργανισμὸς οὗτος ἀναντιρρήτως ἀπετέλει πρόοδον ἐν σχέσει μὲ τὸ προῖσχύσαν Ψήφισμα τῆς 15 Δεκεμβρίου 1828, καθ' ὅτι δι' αὐτοῦ ἀκριβέστερον ὀργανώθησαν τὰ δικαστήρια. Βλ. Β. Τ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ, Ἐγχειρίδιον τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας⁶, Α' (Ἀθῆναι, 1905), 33.

⁵ Γ. ΜΑΟΥΡΕΡ, ἐνθ' ἀν. σ. 438 κ.έ.

⁶ Β. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ, ἐνθ' ἀν. σ. 33.

⁷ Βλ. κατωτέρω δημοσιευόμενον ἔγγραφον.

τήματα ταῦτα, ἀλλ' εἰς τὸ σύστημα τοῦ «πεφωτισμένου δεσποτισμοῦ» τὸ ὁποῖον παντὶ σθένει ἐζήτει νὰ ἐπιβάλῃ ὁ Γενατᾶς ¹, διατυπώσας τὰ νομοθετήματα ταῦτα ἔτι ἐπὶ τὸ αὐστηρότερον λόγῳ τῆς ὁλονὲν ἐντεινομένης πιέσεως τῆς ἀντιπολιτεύσεως ².

Ἡ πλέον ὁμως ἀξιόλογος καὶ ἐμπεριστατωμένη κριτικὴ τῶν νομοθετικῶν τούτων ἔργων εἶχε γίνει πολὺ ἐνωρίτερον ὑπὸ τοῦ ἐπιφανοῦς νομικοῦ κόμητος Ἀλερίνου Πάλμα ³. Ἐκ τῶν εἰς τὰ διάφορα ἄρθρα ἀναλυτικῶν παρατηρήσεων τοῦ Πάλμα, ἀντλεῖ βραδύτερον τὰ ἐπιχειρήματά του ὁ Κλονάρης.

¹ Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΣ, Ἡ Πολιτικὴ Δικαιοσύνη ἐπὶ Καποδίστρια, *Πρακτικὰ Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν*, τ. 23 (1948), σ. 478.

² Ν. ΠΑΝΤΑΖΟΠΟΥΛΟΣ, ἔνθ' ἀν. σ. 317.

³ Ἰταλὸς νομομαθής. Ἀναμιχθεὶς εἰς τὴν ἰταλικὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821, κατεδικάσθη τὴν 13ην Ἀπριλίου 1822 εἰς θάνατον καὶ δήμευσιν τῆς περιουσίας του, κατορθώσας δὲ νὰ δραπετεύσῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα, μετέσχε τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασεως.

Μετὰ τὴν Ἀπελευθέρωσιν, προσέφερε τὰς ἀπαιτήσεις του διαδοχικῶς ὡς δικαστὴς καὶ δικηγόρος εἰς τὸ ἀναγεννηθὲν Ἑλληνικὸν Κράτος. Ὅπως ἐμφανίζεται ὡς Πρόεδρος τοῦ Πρωτοκλήτου Ὑδρας καὶ Σπετσῶν, Πρόεδρος τοῦ Ἐγκληματικοῦ Δικαστηρίου Μεσολογγίου, μέλος τῶν ἐν ἈθINAIS Ἐφετῶν κλπ., φθάσας εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀρεοπαγίτου, εἰσαγγέλλων καὶ δικηγόρος εἰς Ἑρμούπολιν.

Ποικίλα εἶναι τὰ δημοσιεύματά του διὰ τὴν ὑπόθεσιν τῆς Ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας· ἰδίως ὁμως δεόν νὰ τονισθῇ ἡ ἀξιόλογος συγγραφή του συμβολὴ εἰς τὸν τομέα τῆς δικαιοσύνης.

Ἐκ τῶν δημοσιευθεισῶν ἢ μεταφρασθεισῶν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν μελετῶν του μοὶ εἶναι γνωστὰ αἱ κάτωθι :

1) «Συλλογὴ τῶν ἀρχῶν τοῦ πρωτοτύπου καὶ τοῦ ἐκ συνθήκης τῆς Εὐρώπης Δικαιώματος τῶν Ἐθνῶν περὶ τῶν θαλασσίων λειῶν καὶ τῆς οὐδετερότητος, ὑπὸ τοῦ Κόμητος Α. Πάλμα. Μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ. Ἐκ τῆς ἐν Ὑδρα Τυπογραφίας 1826».

Ἡ συλλογὴ αὕτη εἶναι ἀφιερωμένη εἰς τὸν ναύαρχον Ἀνδρέαν Μιαούλην.

2) «Κατήχησις πολιτικὴ εἰς χρῆσιν τῶν Ἑλλήνων, συνταχθεῖσα μὲν Ἰταλιστὶ ὑπὸ τοῦ φιλέλληνος Κ(όμητος) Ἀ(λερίνου) Π(άλμα)· μεταφρασθεῖσα δὲ παρὰ τοῦ Νικολάου Γ. Παγκαλάκη. Ἐκ τῆς ἐν Ὑδρα τυπογραφίας 1826.»

3) «Σχέδιον τῶν παρατηρήσεων, προσθηκῶν καὶ διορθώσεων διὰ νὰ γίνῃ ὁ Γαλλικὸς Πολιτικὸς Κώδιξ ἐφαρμοστέος εἰς τὴν Ἑλλάδα. Μέρους Α'. Ἀρθρα 1—1100. Μέρους Β'. Ἀρθρα 1101—2070. Ἀθῆναι 1837 καὶ 1838.

4) «Ἐλευθέρη καὶ ἀμερόληπτος ἐξέτασις. Τῆς ἐν ἰσχύϊ Πολ. Δικονομίας. Τοῦ 1834 ἔτους. Παρὰ τοῦ Ἀλερίνου Πάλμα. Ἐν Ἑρμούπολει 1840.»

Ἐπίσης ἐν ἔτει 1842 ἔγραψε εἰς τὴν ἰταλικὴν μὲ παραπλεύρως μετάφρασιν εἰς τὴν ἑλληνικὴν, βιβλίον περὶ κατασκευῆς οἴνου, δημοσιευθὲν τὸ 1843 καὶ ἐπιγραφόμενον οὕτω :

5) «Enologia o l'arte di fare, e conservare li vini. Οἰνολογία, ἡτοι περὶ οἰνοποιίας

Πράγματι ὁ Πάλμας ὀλίγον μετὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ Δικαστικοῦ Ὁργανισμοῦ καὶ τῶν Διαδικασιῶν τῆς 15 Αὐγούστου 1830, προέβη εἰς ἑκτενεῖς ἐπ' αὐτῶν παρατηρήσεις αἱ ὁποῖαι, ὥς φαίνεται, εἶχον προξενήσει αἰσθησιν. Εἶναι ὅμως ἀξιοσημεῖωτον ὅτι αἱ παρατηρήσεις αὗται δὲν ἔμειναν ἄνευ ἀπαντήσεως ἐκ μέρους τοῦ Γενατᾶ, ὅστις ἀνταπήντησε διεξοδικῶς εἰς ἕκαστον τῶν ἐπικρινομένων ἄρθρων μὲ τὴν χαρακτηρίζουσιν τοῦτον νομικὴν ἐμβρίθειαν.

Ὁ νομικός, οὕτως εἰπεῖν, διαξιφισμός τῶν δύο ἐγκρατῶν τῆς νομικῆς ἐπιστήμης ἀνδρῶν, ὧν ἀνέκδοτος, ἀποτελεῖ σαφὲς δεῖγμα τῆς ἐξόχου νομικῆς τῶν καταρτίσεως¹, καὶ ἀξιόλογον μνημεῖον διὰ τὸν μελετητὴν τῆς ἱστορίας τοῦ δικαίου

κατασκευῆς καὶ συντηρήσεως τῶν οἴνων. Ἐν Ἀθήναις 1842 - 1843».

Ἐκ δὲ τῶν ξενογλώσσων δημοσιευμάτων του :

6) Greece Vindicated, in two letters, by Count Alerino Palma. To which are added by the same author critical remarks on the works recently published on the subject, by Messrs. Bulwer, Emerson, Pecchio, Humphreys, Stanhope, Parry, and Blaquiere. London 1826.

Παρὰ τὸ γεγονὸς δὲ ὅτι ὁ βασιλεὺς τῆς Σαρδηνίας καὶ τοῦ Πιεμόντε διὰ ψηφίσματος τῆς 5 Μαΐου 1840 ἐξηράνισε τὴν κατ' ἐρίμην ἐκδοτέσαν ἀποφασιν, δι' ἧς εἶχεν ἐπιβληθῇ εἰς τὸν Πάλμαν ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου καὶ τῆς δημεύσεως, οὗτος δὲ ἀπὸ τῆς 26ης Μαρτίου 1842 περιελαιμώμενος εἰς τὴν ἀπονεμητέαν γενικὴν ἀμνηστίαν (βλ. ΑΛΕΡΙΝΟΥ ΠΑΛΜΑ, Οἶνολογία, ἔνθ' ἀν., σ. 315 σημ. η'), δὲν ἠθέλησε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ἰταλίαν ἀλλὰ παρέμεινεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπου καὶ ἀπέθανεν εἰς Σῦρον.

¹ Ἀξίζει νὰ σημειωθῇ ἐνταῦθα ὅτι ἦτο ἀνεγνωρισμένη ἐν Ἑλλάδι ἡ ἀξία τοῦ Πάλμα ὡς νομικοῦ. Οὕτως ὁ Ὑπουργὸς τοῦ Δικαίου Ἰωάννης Θεοτόκης εἰς ἑγγράφον του τῆς 4 Ἀπριλίου 1825 πρὸς τὸ Ἐκτελεστικὸν Σῶμα ζητεῖ τὸν προσδιορισμὸν χρηματικοῦ ποσοῦ διὰ τὴν ἀγορὰν ἐν Λονδίῳ νομικῶν βιβλίων. Συγχρόνως δὲ ζητεῖ νὰ διαταχθῇ ἡ ἐν Λονδίῳ Ἐπιτροπὴ, ὅπως φροντίσῃ, διὰ τὴν προμήθειαν καὶ ἐκλογὴν τῶν καταλλήλων βιβλίων, ἐν συμφωνίᾳ μετὰ τοῦ ἐκεῖ ἀπερχομένου Κόμητος δὲ Πάλμα «τοῦ ἱκανὰς γνώσεις νομικάς, γνωρίμους τε καὶ φίλους νομοδιδασκάλους ἐν Λονδίῳ ἔχοντος» (βλ. Π. Ι. ΖΕΠΟΣ, Ἡ νεωτέρα Ἑλληνικὴ Ἐπιστήμη τοῦ Ἀστικοῦ Δικαίου, Ἀθῆναι 1954, σ. 60).

Ἐπίσης ὁ Γενατᾶς, ἀνακοινῶν δι' ἐγγράφου του πρὸς τὸν Ἀλερίνον Πάλμαν τὸν διορισμὸν του ὡς προσωρινοῦ Προέδρου τοῦ Πρωτοκλήτου Ὑδρας καὶ Σπετσῶν, λόγῳ τῆς ἀπουσίας τοῦ διορισθέντος εἰς τὴν θέσιν ταύτην Ν. Φλογαίτου, μεταξὺ ἄλλων γράφει τὰ ἑξῆς : «Κύριε ! Εἰμ' ἐπιφορτισμένος παρὰ τῆς Α. Ε. νὰ Σᾶς παρακαλέσω νὰ τὸ δεχθῆτε (τὸν διορισμὸν). τὰ φῶτα Σας εἶναι ἐπ' ἀξία διορισμοῦ ἀνωτέρου. πλὴν ἡ Κυβέρνησις προσδοκᾷ τὴν εὐκαιρίαν τοῦ νὰ γενῆτε χρησιμώτερος εἰς τὸ Κράτος». (Γ.Α.Κ., Ἐκθέσεις τῆς ἐπὶ τοῦ Δικαίου Γραμματείας, τ. 9 (1831) ἀρ. ἐξερχ. 5865 καὶ 5866).

Εἰς τὴν θέσιν δὲ ταύτην, ὁ Πάλμας, φαίνεται, ὅτι διεκρίθη. Τοῦτο προκύπτει ἐκ τῆς ἀκολούθου περιλήψεως τοῦ ἀπευθυνθέντος πρὸς τὴν Γραμματείαν τοῦ Δικαίου ἐγγράφου (Γ.Α.Κ., Ἐκθ. Γραμμ. Δικαίου, τ. 10 (1831), ἀρ. εἰσ. 8175) : «8175, Γ. Μαυρομάτης. Τὴν 6 Ἰου-

τῆς Καποδιστριακῆς περιόδου. Ἰδίως δὲ ἐκ τῶν ἀπαντήσεων τοῦ Γενατᾶ προβάλλει ἐναργῶς ὄχι μόνον ἡ πολυμαθία καὶ τὸ νομικόν του βάθος, ἀλλὰ μία προσωπικότης παλλομένη ἀπὸ ἓνα ἄκρατον καὶ ἐνθουσιῶντα πατριωτισμόν.

II.— Αἱ παρατηρήσεις τοῦ Πάλμα καὶ αἱ ἐπ' αὐτῶν ἀντίστοιχοι ἀπαντή-

λίου. ἐπαινεῖ τὴν δραστηριότητα καὶ ἀξιότητα τοῦ νῦν προέδρου τοῦ πρωτ. ὕδρας καὶ πετσῶν Κ. Α. Πάλμα. Ὁ Γενατᾶς μὲ τὴν προσφιλεῖ εἰς αὐτὸν συνήθειαν ν' ἀπαντᾷ ἔστω καὶ ἂν ἡ ἀπάντησίς του εἶναι περιττή ἢ δὲν πρόκειται ν' ἀνακοινωθῇ (Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΣ ἔνθ' ἀν., σ. 477) σημειοῖ κάτωθεν: «Ἐχει καλῶς. Εὐγε!»

Ἐνδιαφέρουσα ἐπίσης εἶναι ἡ κατωτέρω ἀνέκδοτος ἐπιστολὴ τοῦ Πάλμα περιέχουσα, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, καὶ κρίσεις του περὶ τῆς νομικῆς ἀξίας τοῦ Γενατᾶ. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη τοῦ ἔτους 1829 ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Ν. Παγκαλάκη, ἄνδρα μορφώσεως, ὅστις βραδύτερον ἐμφανίζεται κατέχων τὴν σημαίνουσαν θέσιν τοῦ γραμματέως τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης Γενατᾶ, μὲ τὸν ὅποιον, ὡς φαίνεται, συνεδέετο διὰ φιλίας ὁ Πάλμας ἀπὸ ἐτῶν (εἶναι καὶ ὁ μεταφραστὴς τοῦ ἀξιολόγου πονήματος τοῦ Πάλμα «Κατήχησις πολιτικὴ εἰς χρῆσιν τῶν Ἑλλήνων κλπ.»). Ταύτην δημοσιεύομεν ὡς ἔχει κατὰ τὴν σύνταξιν καὶ τὴν ὀρθογραφίαν:

«

Υδρα τη $\frac{18}{30}$ 9mbre 1829
 παρασκευή

Αγαπητε μου Παγκαλακι

Ονειδιασθην την νύκτα της 16^{ης} του παρόντος μήνος, αληθευω, οτι σ' απεστειλα εν σχέδιον του οδειγητου διαταγματος εις την γρησιν ανωτερου κ' εκκλητου κρητηριου, του οποιου εισαι ένας εκ των γραμματέων. εις την εκτέλεσιν λοιπον τουτου του ονειρου, ἐγγράφως εστρωσα εχθές εις μιαν κονδυλιάν, ως λεγεται, και από εφευρημα μου, τὸ πάρον διαταγμα, ὁποῦ σε στελνω. το εγραψα εις την γαλλικην γλωσσαν δια την ευκολιαν σου (και δυσκολιαν μου πρὸς τὰ ἐλλινικά-)

Εαν δὲν εἶναι ακριβη ἡ εργασιά, αἱ γνώσεις σου θελουν διωρθωσει τές ελλειψεις μου, εξαιρετως οταν δεν εχω την εἰδησιν των παντων νόμων σας.

Ο παρών ὑπουργος τῆς διοικησεως διὰ τας υποθεσεις τῆς δικαιοσυνης εἶναι και προκομμένος και νομικός. Δεν αγνωει αυτος, πὼς της Ελλάδος τὰ κρήτηρια, μάλιστα τα ανωτερα, χρειαζονται τοιαῦτα διατάγματα διὰ τὴν διατήρησιν τῆς αὐτῆς εὐταξίας, χωρις τὴν ὁποίαν δεν καταδουλευεται ἡ δικαιοσυνη.

Κανεῖς εκ των Κρήτων θελει εἶπει, οτι εἶναι λόγος των διατήποσεων *ά λα φράγκα*

Εἶναι αραγε μονον ἐλληνηκα πραγματα η κατασυγχυσις, ἡ αταξιά, και τὸ ἀδικημα!

Μεταχειριζετε, οτι θελεις, το πονματον μου, ειτε με αυτον τον υπουργον, ειτε με τον προεδρον Πανυτζο νοταρά, τον ὁποιον εγνωρισα εις τον 1825, και εις τους οποιους προσφερω τους σεβασμους μου.

Εν ενα λογος καμνετε οτι τελις απ' αυτο.

Κρητήριον ηδη εσυναθρισθη, η οχι; Δεν ηξευρω τιποτε περὶ τουτου.

Οφελουμαι τη περιστασιν οπου ο Κος πρσασακακι πηγαινει εις την ναυπλιαν, και τον

σεις τοῦ Γενατᾶ ἀντιγραφεῖσαι εἶναι καταχωρισμέναι εἰς τὸν δέκατον τόμον τῶν εἰς τὰ Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους ἀποκειμένων Ἐκθέσεων τῆς Γραμματείας τοῦ Δικαίου (Ὑπουργείου Δικαιοσύνης). Εἰς τὸ περιθώριον τῆς πρώτης σελίδος τούτων ἔχει σημειώσει ὁ Γενατᾶς ἰδιοχείρως : «Παρατηρήσεις του Κο : Δάλμα», ἀκολουθοῦν δὲ παρατηρήσεις κατ' ἄρθρα ἐπὶ τοῦ δικαστικοῦ Ὁργανισμοῦ καὶ τῆς Πολιτικῆς καὶ Ἐγκληματικῆς διαδικασίας.

Ἡ πρώτη σελὶς φέρει εἰς τὴν ἐπικεφαλίδα : «Εἰς πᾶσαν ἐπικράτειαν ὁ δικαστικὸς ὀργανισμὸς εἶναι τὸ πλέον ἀλάνθαστον μέτρον τῆς Κυβερνήσεώς της». Ἔπονται δὲ αἱ παρατηρήσεις τοῦ Πάλμα φέρουσαι τὸν τίτλον : «Οὐσιώδεις διορθώσεις διαφόρων ἀρθρων τοῦ νέου δικαστικοῦ Ὁργανισμοῦ, καὶ τῆς Πολιτικῆς διαδικασίας». Ἐν συνεχείᾳ ὁ Πάλμας ἐξακολουθεῖ τὰς παρατηρήσεις του εἰς ἄλλο κεφάλαιον ὑπὸ τὸν τίτλον : «Ἐξακολουθήσεις διορθώσεων καὶ παρατηρήσεων ἐπὶ τοῦ δικαστικοῦ ὀργανισμοῦ, τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς ἐγκληματικῆς διαδικασίας», περατοῦνται δὲ αὗται μὲ τὸν ἀκόλουθον ἐπίλογον : «Εἴθε αἱ παρατηρήσεις μου αὗται, τὰς ὁποίας κάμνω μόνος καὶ καθυποβάλλω εἰς τὰ φῶτα τῆς Υ. Ε. διὰ νὰ μορφωθῶσι Κώδικες τέλειοι, ἄξιοι τῆς γλαυκῆς Ἑλλάδος, ἔντιμοι διὰ τὸν μορφοῦντα καὶ διευθύνοντα αὐτούς, ἔτι δὲ καὶ διὰ τὸν ἐπὶ καμίας ἀνώτατον ἀρχηγὸν τοῦ ἔθνους τούτου, κώδικες ἐξασφαλίζοντες, ἀντὶ νὰ βλάπτωσι, τὴν ἐμπορικὴν ἐσωτερικὴν καὶ ἐξωτερικὴν εὐτυχίαν, καὶ νὰ λείπωσιν ἀπὸ τὰς τῆς ἐγκωμιοσύνης αἰσθηματα πρὸς τὴν Εὐρώπην, τῆς ὁποίας μέγας χρησίμους ὀφείλει νὰ γενῇ ἡ Ἑλλάς, εἴθε, λέγω, ν' ἀκουσθοῦν εὐμενῶς. Τοιοῦτος εἶναι ὁ μόνος σκοπὸς καὶ ἡ ἐλπίς τοῦ φίλου τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς δικαιοσύνης.»

συσταίνω τούτον τον μικρον πλοικον μου προς εσενα

Εἶμαι εἰς αὐτὸ το μεταξύ παντοτε

ὁ Δουλος, και φυλος σας

Α. Πάλμας

Μ. Γ. Εὰν με γραφη ος γραφης εἰς τὴν γαλλικην, η ιταλιανικὴν, διότι με εἶναι ἀπο δυσκολον νὰ καταλαμβάνω τα χειρογραφα γραιικὰ και με συσταινις το γραμμα εἰς το σπιτι του Κου ιωαννης Ορλανδου.»

Εἰς τὸ ἐξώφυλλον τῆς ἐπιστολῆς :

« Προς ευγενεστατον τὸν Κύριον

ΝΙΚΟΛΑΟΝ Γ.

Παγκαλάκι, ένα εκ τὸν γραμματέων τοῦ ἀνώτερου, καὶ ἐκκλήτου κρήτηριου εἰς τὴν

Ναυπλιαν

ἢ ὅπου ευρισκεται »

(Γ.Α.Κ., Σχέδια Ἐσωτερικῶν Κανονισμῶν τῶν κατὰ τὰ 1829 καὶ 1830 Πρωτοεκλήτων τοῦ Κράτους.)

Τὰς παρατηρήσεις τοῦ Πάλμα ἀκολουθοῦν αἱ ἀπαντήσεις τοῦ Γενατᾶ.

Τὸ ὥς ἀνωτέρω εἰς τὰς Ἐκθέσεις τῆς Γραμματείας τοῦ Δικαίου, καταχωρισμένον ἀντίγραφον τῶν παρατηρήσεων τοῦ Πάλμα δὲν φέρει τὴν ὑπογραφὴν τοῦ συντάξαντος αὐτάς, ἡ δὲ ἐσφαλμένη ἀναγραφή τοῦ ὀνόματός του ὡς «Δάλμα» ὑπὸ τοῦ Γενατᾶ, δὲν δύναται νὰ δημιουργήσῃ τὴν ἀπόλυτον βεβαιότητα ὅτι ὄντως πρόκειται περὶ τοῦ Πάλμα.

Ἄλλ' εἰς τοὺς φακέλους τοῦ Ὑπουργείου τοῦ Δικαίου τοῦ ἔτους 1830 ἀνεῦρον αὐτὸ τοῦτο τὸ πρωτότυπον τῶν παρατηρήσεων τοῦ Πάλμα ¹, ὡς καὶ ἐπιστολὴν τοῦ ἰδίου ² ἐκ τῶν ὁποίων οὐδεμία καταλείπεται ἀμφιβολία ὡς πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ συντάκτου.

Αἱ παρατηρήσεις τοῦ Πάλμα ἐγράφησαν ἰδιοχείρως ὑπ' αὐτοῦ εἰς δύο πρωτότυπα τὸ ἓν εἰς τὴν ἰταλικὴν καὶ τὸ ἕτερον εἰς τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν. Αἱ εἰς τὴν ἰταλικὴν συντεταγμέναι ἰδιόγραφοι παρατηρήσεις του ἀπηνθύνθησαν εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῆς Δικαιοσύνης Γενατᾶν. Ὁ Πάλμας εἰς τὸ ἐξώφυλλον τῶν παρατηρήσεων του γράφει τὰ ἑξῆς ἐνδιαφέροντα:

« Osservazioni Dettate

Dal solo desio di vedere perfezionata un opera, che in se stessa è buona. Il redattore di esse non ha l'onore di conoscere il S. Gianata ministro della Giustizia; e non sarà sospettato di Proporsi altro scopo con queste sue osservazioni, che alla di lui saviezza sottopone 'con tutto l'ossequio.

Un amico della Grecia
e della Giustizia

Ἐκ τούτων καθίσταται φανερόν ὅτι ὁ Πάλμας ἐθεώρει τὴν νομοθετικὴν ἐργασίαν τοῦ Γενατᾶ ὡς καλήν. Τοῦτο δὲ δὲν πρέπει νὰ ἐκληφθῇ ὡς φιλοφρόνησις, λόγῳ τοῦ ὅτι αἱ παρατηρήσεις του ἀπηνθύνοντο εἰς αὐτὸν τοῦτον τὸν Γενατᾶν, διότι τὴν ἰδίαν κρίσιν ἐπαναλαμβάνει οὗτος καὶ εἰς τὴν πρὸς τὸν Παγκαλάκη γαλλικὴν ἐπιστολὴν του τῆς 10/22 Νοεμβρίου 1830, τὴν συνοδεύουσιν τὴν δευτέραν σειρὰν τῶν παρατηρήσεων του ³.

Αἱ εἰς τὴν γαλλικὴν συντεταγμέναι ἰδιόγραφοι παρατηρήσεις τοῦ Πάλμα, ἀπηνθύνθησαν πρὸς τὸν κυβερνήτην Ἰ. Καποδίστριαν.

Ἀμφότεραι αἱ παρατηρήσεις τοῦ Πάλμα (εἰς τὴν ἰταλικὴν καὶ γαλλικὴν)

¹ Γ. Α. Κ., Ὑπουργεῖον Δικαίου (1830), Φακ. 41 «Σχέδια ἀναδιοργάνωσεως τῶν δικαστηρίων».

² Βλ. κατωτέρω δημοσιευομένην.

³ Βλ. κατωτέρω δημοσιευομένην.

εἶναι σχεδὸν ὅμοιαι μὲ τὰς ἐν μεταφράσει ἀντιγεγραμμένας παρατηρήσεις του αἵτινες ἔχουν καταχωρισθῇ εἰς τὸν δέκατον τόμον τῶν ἐκθέσεων τῆς Γραμματείας τοῦ Δικαίου, ἀσημάντους παρουσιάζουσαι διαφοράς. Ἡ μετάφρασις, προφανῶς, ἔγινεν ἐκ τοῦ εἰς τὴν ἰταλικὴν πρωτοτύπου τοῦ ἀπευθυνομένου πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης, ὅπερ εἶναι καὶ πλήρες ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ἀποσταλὲν πρὸς τὸν Κυβερνήτην, τὸ ὁποῖον εἶναι ἐλλιπές¹.

Ἐν συνεχείᾳ μὲ τὰς ἀνωτέρω παρατηρήσεις αἵτινες, ὡς φαίνεται, ἔτυχον εὐμενοῦς ὑποδοχῆς, προέβη ὁ Πάλμας καὶ εἰς ἄλλας, τὰς ὁποίας τιτλοφορεῖ:

«Residuo d' osservazioni sulle nuove leggi dell' ordine Giudiziario», προτάσσει δὲ τούτων τὰ ἑξῆς: «Giacchè le mie osservazioni sono favorevolmente accolte, è mio dovere di sottoporre ancora all' imparziale giudizio di S. E. il ministro della Giustizia, le seguenti altre che avevo tenuto in riserva per il caso che dovessi discuterle, od' in un consesso di Giuriprudenti pratici, che si fosse giudicato bene di ordinare, o davanti il publico colle stampe (esse sono scritte in fretta per non ritardare piu à lungo) e si perdoneranno le cancellature, correzioni etc.»

Αἱ ὡς ἄνω μεταγενέστεραι παρατηρήσεις γέγοναν ἡμερομηνίαν 29 Ὀκτωβρίου 1830, εἰς τὸ τέλος δὲ τούτων προσέθηκε καὶ ἄλλας ἀκόμη ὑπὸ τοὺς τίτλους: «Aucune aggiunte» καὶ «aggiunta e rettificazione d' osservazioni».

Ἐπὶ τῶν ἀρχικῶν παρατηρήσεων τοῦ Πάλμα, αἱ ὁποῖαι καὶ ἀποτελοῦν τὸ μεγαλύτερον τμήμα τοῦ συνόλου των, ἀπῆντησεν ὁ Γενατᾶς ἀναλυτικῶς δι' ἕκαστον τῶν ἐπικρινομένων ἄρθρων. Αἱ ἀπαντήσεις του, γραφεῖσαι εἰς τὴν ἑλληνι-

¹ Οὕτως ἀπὸ τὸ γαλλικὸν κείμενον ἐλλεῖπει τὸ τμήμα τῶν παρατηρήσεων ὅπερ ἔπεται τοῦ τίτλου: «Ἔπονται παρατηρήσεις τινες, ὑποβαλλόμεναι εἰς ἐξέτασιν ὑστέραν καὶ ὀριμωτέραν» μέχρι τοῦ τίτλου «Ἐξακολούθησις διορθώσεων καὶ παρατηρήσεων ἐπὶ τοῦ δικαστικοῦ ὀργανισμοῦ, τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς ἐγκληματικῆς διαδικασίας». Ἐπίσης ἐλλεῖπει καὶ τὸ τμήμα ὅπερ ἔπεται τοῦ τίτλου: «§ 3 Ἀπλαῖ παρατηρήσεις, ὑποκείμεναι ἴσως εἰς συζήτησιν ἐπὶ τῆς ἐγκληματικῆς διαδικασίας» μέχρι τέλους. Εἰς τὴν πρώτην σελίδα τοῦ γαλλικοῦ κειμένου τοῦ ἀποσταλέντος πρὸς τὸν Κυβερνήτην ὑπάρχει ἄνω ἀριστερὰ ἢ ἑξῆς σημείωσις: «A. B. les remarques suivantes meritent quelques moments d' attention de S. E. le Président de la Grèce». Εἰς δὲ τὴν πρώτην σελίδα τοῦ δευτέρου τμήματος τῶν παρατηρήσεων του ὑπὸ τὸν τίτλον: «Ἐξακολούθησις διορθώσεων καὶ παρατηρήσεων ἐπὶ τοῦ δικαστικοῦ ὀργανισμοῦ, τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς ἐγκληματικῆς διαδικασίας, ὑπάρχει ἄνω ἀριστερὰ ἢ ἑξῆς σημείωσις τοῦ Πάλμα:

«Ces remarques sont les dernières mais elles ne sont pas moins dignes de l' attention de S. E. le Président de la Grèce».

κήν, ἀπόκεινται ἐν πρωτοτύπῳ εἰς τὰ Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους ¹, καταλαμβάνουν δὲ ἑκατὸν ἐν συνόλῳ ἰδιογράφους σελίδας μικροῦ σχήματος. Αὗται ἀντεγράφησαν καὶ κατεχωρίσθησαν εἰς τὸν δέκατον τόμον τῶν Ἐκθέσεων τῆς Γραμματείας τοῦ Δικαίου, τοποθετηθεῖσαι μετὰ τὰς παρατηρήσεις τοῦ Πάλμα. Αἱ συχναὶ ἐπ' αὐτῶν διὰ τῆς χειρὸς τοῦ Γενατᾶ, προσθῆκαι, διορθώσεις λέξεων κλπ., δεικνύουν ὅτι μετὰ τὴν ἀντιγραφὴν τῶν ἔτυχον μετ' ἀνάγνωσιν νέας ἐπεξεργασίας καὶ βελτιώσεων ὑπὸ τούτου.

Τὰς ἀπαντήσεις τοῦ ταύτας ἔθεσεν ὁ Γενατᾶς ὑπὸ τὴν κρίσιν τοῦ Κυβερνήτου. Τοῦτο καθίσταται φανερόν ἐκ τοῦ ἐγγράφου ὅπερ συνώδευε τὴν ὑποβολὴν τούτων.

«Ἐξοχώτατε!

Ὁ Δικαστικὸς ὁργανισμὸς καὶ αἱ Διαδικασίαι, αἱ προσωρινῶς ἐν ἐνεργείᾳ ἔδωκαν χώραν εἰς παρατηρήσεις τινὰς καὶ εἰς ἄλλας ἰδιαιτέρας, ὅσας ἐχορήγησεν ἡ πεῖρα.

Ἐπὶ τοῦ παρόντος ὑποβάλλω τὰς ἀπαντήσεις εἰς τὰς παρατηρήσεις.

Θέλω ὑποβάλλει τὰς σκοπομενὰς μεταρρυθμίσεις ὅταν ὠφεληθῶ τῆς ἡσυχίας τὴν ὁποίαν θέλω λάβει ὅταν ἀπαλλαγῶ ἀπὸ τὰς διηνεκεῖς καὶ ἐπιπόνους ἐργασίας τῆς Γραμματείας ταύτης ².»

Ἐκ τούτου προκύπτει ὅτι ὁ Δικαστικὸς ὁργανισμὸς καὶ αἱ Διαδικασίαι εἶχον τὸν χαρακτῆρα τῆς προσωρινότητος καὶ τὸν ἀντικειμενικὸν σκοπὸν νὰ μεταρρυθμισθοῦν ἀφοῦ δοκιμασθοῦν ὑπὸ τῆς πεῖρας ³.

Ὁ Γενατᾶς ὑπαινισσόμενος ἐν τῷ ἐγγράφῳ καὶ τὰς «ἄλλας ἰδιαιτέρας» παρατηρήσεις αἱ ὁποῖαι ἔγιναν, φαίνεται ὅτι ἐννοεῖ τὰς ὑπολοίπους (residuo) τοῦ Πάλμα, διὰ τὰς ὁποίας διαφαίνεται ἡ πρόθεσίς του ν' ἀπαντήσῃ ἀργότερον.

Πράγματι εἰς τὰ Γενικά Ἀρχεῖα ⁴ ἀνεῦρον τὰς πρώτας μόνον σελίδας τῶν ἀπαντήσεων τοῦ Γενατᾶ ἐπὶ τῶν ὑστέρων παρατηρήσεων τοῦ Πάλμα. Αὗται εἶναι ἰδιόγραφοι καὶ ἀποτελοῦνται ἀπὸ τέσσαρας σελίδας. Εἰς τὴν ἀρχὴν τούτων ὁ Γενατᾶς σημειοῖ τὰ ἑξῆς: «Ἐπὶ εσταλλῇ καὶ τρητον φυλαδιον περιεχον Residuo τῶν παρατηρήσεων χρεωστέται ἀπάντησις». Ἐν συνεχείᾳ δὲ περιέχονται αἱ ἀπαν-

¹ Γ. Α. Κ. Ὑπουργεῖον Δικαίου (1830) Φάκελος 41, «Σχέδια ἀναδιοργανώσεως τῶν Δικαστηρίων.»

² Γ. Α. Κ. Ἐκθ. τῆς ἐπὶ τοῦ Δικαίου Γραμματείας, τ. 10^{ος} (Ἰούλιος 1831) ἀρ. 6604.

³ Εἰς παρομοίας προβαίνει ὁμολογίας ἀπαντῶν εἰς τὰς ὀρθοτάτας παρατηρήσεις τοῦ Πάλμα ἐπὶ τῶν ἀρθρῶν 192 καὶ 202 τῆς Πολιτικῆς Διαδικασίας. Βλ. ὁμοίως καὶ τὸ ὑπ' ἀριθ. 153 Διάταγμα τῆς 15 Αὐγούστου 1830.

⁴ Φάκελος 41 «Σχέδια ἀναδιοργανώσεως τῶν Δικαστηρίων».

τήσεις τοῦ Γενατᾶ ἐπὶ τῶν ἄρθρων 3 καὶ 15 τοῦ Διοργανισμοῦ τῶν Δικαστηρίων. Δυστυχῶς δὲν κατώρθωσα ν' ἀνεύρω τὴν συνέχειαν τῶν ἀπαντήσεών του ἐπὶ τῶν ὑπολοίπων παρατηρήσεων τοῦ Πάλμα.

Πάντως ἡ ἡμερομηνία τοῦ ἀνωτέρω ἀνεκδότου ἐγγράφου (11 Ἰουλίου 1831), καθιστᾷ λίαν πιθανὴν τὴν εἰκασίαν ὅτι αἱ ἀπαντήσεις τοῦ Γενατᾶ εἰς τὸ Residuo τοῦ Πάλμα, ἔμειναν ἡμιτελεῖς λόγῳ τῆς ἀποχωρήσεώς του ἀπὸ τὴν Γραμματείαν τοῦ Δικαίου κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ¹.

III.—Ἡ παράλληλος ἐξέτασις τῶν παρατηρήσεων καὶ ἀπαντήσεων ὁδηγεῖ εἰς τὰς ἀκολουθοῦντας γενικὰς διαπιστώσεις.

Πολλὰ παρατηρήσεις καὶ προσθῆκαι τοῦ Πάλμα εἶναι ὀρθόταται καὶ ἀξιόλογοι. Τὴν ὀρθότητα δὲ τούτων εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις ἀναγνωρίζει καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ Γενατᾶς, ὅπως π. χ. εἰς τὰ ἄρθρα 142, 86, 488—489—494 τῆς Πολιτικῆς καὶ 6, 97, τῆς Ἑγκληματικῆς Διαδικασίας.

Πολλὰ ἐπίσης ἀπαντήσεις τοῦ Γενατᾶ, ἐπεραυνομένου καὶ αἰτιολογοῦντος τὰ ἐπικρινόμενα ἄρθρα, εἶναι λίαν εὐστοχοὶ καὶ πιστοποιοῦν ὅχι μόνον λαμπρὰν νομικὴν κατάρτισιν, ἀλλὰ καὶ εὐρύτητα γνώσεων ὅχι τὴν τυχαίαν. Ἡ ἐπιτυχὴς δὲ αὕτη ἀντίκρουσις τοῦ Γενατᾶ συνεπικουρεῖται εἰς πολλὰ σημεῖα ἀπὸ τὸ γεγονός, ὅτι αἱ ἀπαντήσεις του εἶναι περισσώτερον προσγειωμέναι εἰς τὴν ἐλληνικὴν πραγματικότητα. Τοῦτο π. χ. συμβαίνει μὲ τὴν ἀπάντησίν του εἰς τὰς παρατηρήσεις τοῦ Πάλμα κατακρίνοντος τὴν δια τοῦ άρθρου 313 τῆς Πολιτικῆς Διαδικασίας τεθεῖσαν ἀρχὴν ὅτι ἡ ἀγοραπωλησία λυεῖ τὴν μίσθωσιν.

Ὡσαύτως εἰς ὠρισμένας του παρατηρήσεις ὁ Πάλμας περιπίπτει εἰς παρανοήσεις τῶν ἄρθρων, αἱ ὁποῖαι πρέπει ν' ἀποδοθοῦν εἰς τὴν ἀτελεστάτην ὑπ' αὐτοῦ γνώσιν τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης ².

Μεγάλην ὁμως ὀξύτητα προσλαμβάνει ὁ διαξιφισμὸς ὅταν αἱ παρατηρήσεις τοῦ Πάλμα ἀναφέρονται εἰς ἄρθρα τὰ ὁποῖα ἔχουν χαρακτῆρα ἀνελεύθερον. Οὕτω π. χ. ὁ Πάλμας εἰς τὰς παρατηρήσεις του ἐπὶ τοῦ άρθρου 111 τοῦ Ὁργανισμοῦ

¹ Ἐλαβεν ἀπεριόριστον ἄδειαν (Διάταγμα ἀριθ. 4137 τῆς 26/7/1831 εἰς Γεν. Ἐφημ. Ἑλλάδος) καὶ ἀνεχώρησε τὰ τέλη Ἰουλίου 1831. Βλ. Ν. ΠΑΝΤΑΖΟΠΟΥΛΟΝ, ἔνθ' ἀν., σ. 313. Ἡ ἐπικειμένη ἄλλωστε παραίτησίς του, διαφαίνεται καὶ ἐκ τῆς τελευταίας παραγράφου τοῦ ἀνωτέρω δημοσιευομένου ἐγγράφου.

² Τοῦτο εἶναι ἔκδηλον ἐκ τῆς ἀνωτέρω (σ. 6-7 σημ. 1) δημοσιευομένης καὶ εἰς τὴν ἐλληνικὴν συντεταγμένης ἐπιστολῆς τοῦ Πάλμα πρὸς τὸν Παγκαλάκην. Τὴν ἀδυναμίαν του εἰς τὴν ἐλληνικὴν γλῶσσαν ὁμολογεῖ ὁ Πάλμας καὶ εἰς ἄλλην του πρὸς τὸν Παγκαλάκην ἐπιστολὴν συντεταγμένην εἰς τὴν γαλλικὴν (Βλ. κατωτέρω).

τῶν Δικαστηρίων καυτηριάζει μὲ ἀσυνήθη δριμύτητα τὴν σύστασιν καὶ σύνθεσιν τοῦ ἐξαιρετικοῦ δικαστηρίου.

Μὲ πολλὴν δὲ παρορησίαν κατηγορεῖ ἐκείνους εἰς χεῖρας τῶν ὁποίων ἔχει ἀνατεθῇ ἡ διαχείρισις τῶν πολυτιμοτέρων τοῦ ἀνθρώπου πραγμάτων «ἤτοι ἡ ζωή, ἡ ἰδιοκτησία, ἡ ἐλευθερία, ἡ τιμή, ἐνὶ λόγῳ, ἡ διαχείρισις τῆς τακτικῆς δικαιοσύνης»¹.

Εἰς τὰς συγκεκριμένους αὐτὰς κατηγορίας ὁ Γενατᾶς προσπαθεῖ νὰ δικαιολογηθῇ ἀναπτύσσων τὰς ἰδέας τοῦ «πεφωτισμένου δεσποτισμοῦ», τῶν ὁποίων ἦτο φανατικὸς λάτρης. Οὕτω λαμβάνων ἀφορμὴν ἀπὸ τὰς ἐπικρίσεις ἐπὶ τοῦ ἄρθρου 111 τοῦ Ὁργανισμοῦ τῶν δικαστηρίων, ἀναπτύσσει τὸ σύστημα, τοῦ ὁποίου ἡ ἐφαρμογὴ ἐπίστευεν ἀκραδάντως, ὅτι ἐπεβάλλετο διὰ τὴν ἀνόρθωσιν τῆς Ἑλλάδος².

«Νὰ βελτιωθῶσι τὰ μέσα τῆς ἠθικῆς, καὶ τῆς γενικῆς οἰκονομίας· καθότι ἄνευ ἠθικῆς, καὶ χωρὶς ὅλοι οἱ πολῖται νὰ ἔχωσιν ἰδιοκτησίαν ἀρκοῦσαν διὰ τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα, δὲν ὑπάρχει, οὔτε δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἐλευθερία, καὶ ἡ φιλελευθερία καταντᾷ πρόσχημα πλείων ἀδικιών, μεταχειριζομένων τὰ ἐλατήριά της, διὰ ν' ἀπατῶσι τὸν ἐπιπόλαιον λαόν, νὰ τοῦ ταράσσουν τὴν ἡσυχίαν, καὶ νὰ ὀφελῶνται μόνοι αὐτοί.»

Πρόπει νὰ σημειωθῇ ἐπίσης ὅτι ὁ Πάλας (ἐνῶ ἐμφορεῖται ὑπὸ φιλελευθέρου πνεύματος), εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις λαμβάνει παραδόξους καὶ ξενοφίλους θέσεις, προτείνων τροποποιήσεις ἐπιβλαφεῖς διὰ τὰ συμφέροντα τοῦ νεαροῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους.

Οὕτω π. χ. εἰς τὰς παρατηρήσεις του ἐπὶ τῶν ἄρθρων 520 κλπ. τῆς Πολιτικῆς Διαδικασίας, μὲ τὴν αἰτιολογίαν τῆς εὐγνωμοσύνης τὴν ὁποίαν ὀφείλει νὰ δείξῃ ἡ Ἑλλὰς πρὸς τὴν Εὐρώπην καὶ μὲ τὴν σκέψιν ὅτι ἀπαραίτητος διὰ τὴν σταθεροποίησιν τοῦ νεοπαγοῦς κράτους ἦτο ἡ ἀνύψωσις τῆς πίστεώς του εἰς τὸ ἐξωτερικόν, προτείνει τὴν τροποποίησιν τῶν ἄρθρων, ὥστε νὰ καθίσταται ἐφικτὴ ἡ ὑπὲρ τῶν ξένων ἐν Ἑλλάδι ἰσχύς πράξεων καὶ ἐκτελεστότης τῶν δικαστικῶν αποφάσεων, αἵτινες ἤθελον ἐκδοθῇ εἰς ξένας ἐπικρατείας, ἀδιάφορον ἂν θὰ χαίρη ἡ Ἑλλὰς τῆς ἀμοιβαιότητος. Ἡ ἀπάντησις τοῦ Γενατᾶ, μὲ τὴν εὐστοχον παράθεσιν τῶν εἰς τὰς ἄλλας Χώρας κρατούντων, τῶν ἀπόψεων ἐπιφανῶν Γάλλων νομικῶν ὡς καὶ αὐτῆς ταύτης τῆς γαλλικῆς νομοθεσίας, τῆς ὁποίας, κατὰ τὸν Γενα-

¹ Τὴν ἰδίαν περίπου φρασεολογίαν δανείζονται εἰς τὰς μετέπειτα ἐπιθέσεις των οἱ Κλονάρης καὶ Μάουρερ.

² Βλ. Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΝ, ἐνθ' ἂν. σ. 478.

τῶν, τὴν εἰσαγωγὴν καὶ αὐτουσίαν ἐν Ἑλλάδι ἐφαρμογὴν ζωηρῶς ἐπεθύμει ὁ Πάλμας ¹, δεικνύει τὴν ἐπιστημονικὴν μόρφωσιν καὶ ἐρμηνευτικὴν ἄνεσιν μὲ τὴν ὁποίαν κινεῖται ὁ ἱκανὸς οὗτος νομικός. Συγχρόνως δὲ ἀξίζει νὰ τονισθῇ ὁ πατριωτικὸς παλμὸς ὅστις διακρίνει τὰς ἀπαντήσεις τοῦ Γενατᾶ, μὴ δεχομένου καμμίαν παραχώρησιν θίγουσαν τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ ἀξιοπρέπειαν τῆς Ἑλλάδος.

Εἶναι ὡσαύτως ἄξιον μνείας τὸ γεγονός, ὅτι ὠρισμέναι ἐκ τῶν παρατηρήσεων τοῦ Πάλμα παρουσιάζουν ποιάν τινα ἀντίφασιν συγκρινόμεναι μὲ προηγουμένως δημοσιευθείσας ἀπόψεις του.

Οὕτω π. χ. εἰς τὰς παρατηρήσεις του ἐπὶ τοῦ ἄρθρου 133 τῆς Ἑγκληματικῆς διαδικασίας, λαμβάνων ἀφορμὴν ἐκ τῆς συστάσεως τῶν «Συμβούλων», τίθεται ἀνεπιφυλάκτως ὑπὲρ τῆς εἰσαγωγῆς συστήματος παρεμφεροῦς πρὸς τὸ τῶν ὁρκωτῶν δικαστῶν, ἐνῶ εἰς τὰς πρὸ τεσσάρων μόλις ἐτῶν διατυπωθείσας γνώμας του, ἐφρόνει ὅτι, λόγῳ τῆς ὑπαρχούσης τότε καταστάσεως τῶν πραγμάτων, δὲν ἦτο σκόπιμος ἡ εἰσαγωγή τοῦ συστήματος τούτου ².

Αἱ πρὸ τετραετίας δηλαδὴ δημοσιευθεῖσαι ἀπόψεις τοῦ Πάλμα ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου συμφωνοῦν μὲ τὴν ἀπάντησιν τοῦ Γενατᾶ, φρονοῦντος ὅτι δὲν ἦτο φρόνιμος μὲ τὴν ὑπάρχουσαν καταστάσιν τῶν φαινοῶν ἡ ἄμεσος εἰσαγωγή τοῦ ὁρκωτοῦ συστήματος.

Διαφωτιστικὰ ὅμως στοιχεῖα καὶ κοίσεις διὰ τὰ ἀνωτέρω τρία νομοθετικὰ ἔργα τοῦ Γενατᾶ μᾶς παρέχει ἡ κατωτέρω μετέχουσα πρὸς τὸν Παγκαλάκην γαλλικὴ ἐπιστολὴ τοῦ Πάλμα, ἥτις συνώδευε τὰς ὑπέρτας παρατηρήσεις του ³.

Spezzia le 10/22 9mbre 1830 ⁴

Mon cher Pangalachi

Je vous remercie de la gracieuse lettre officielle, que vous m'avez écrit. J'y ai répondu par le fait de la transmission à S. E. le ministre de la justice de mes ulterieures remarques sur les nouvelles lois.

Quand on lit celles-ci dans une langue étrangère, l'on en ait, jamais

¹ Βλ. κατωτέρω ἀπάντησιν τοῦ Γενατᾶ εἰς τὰς παρατηρήσεις τοῦ Πάλμα ἐπὶ τοῦ ἄρθρου 520 τῆς Πολιτικῆς Διαδικασίας. Ἀντιθέτως ὁ Γενατᾶς ἀπέκρουε τὴν αὐτουσίαν ἐν Ἑλλάδι ἐφαρμογὴν ξένης νομοθεσίας. Βλ. ἀπάντησίν του εἰς τὰς παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ ἄρθρου 81 τῆς Ἑγκληματικῆς Διαδικασίας.

² Βλ. Κατήχησις πολιτικὴ εἰς χρῆσιν τῶν Ἑλλήνων, συνταχθεῖσα μὲν Ἰταλιστὶ ὑπὸ τοῦ φιλέλληνος Κ(όμητος) Ἀ(λεξάνδρου) Π(άλμα) μεταφρασθεῖσα δὲ παρὰ Νικολάου Γ. Παγκαλάκη, Ἐκ τῆς ἐν Ὑδρᾷ Τυπογραφίας, 1826, σ. 83 - 85.

³ Γ. Α. Κ., Ὑπουργεῖον Δικαίου (1830), Φακ. «Σχέδια ἀναδιοργανώσεως τῶν δικαστηρίων».

⁴ Τηρεῖται ἡ ὀρθογραφία τοῦ κειμένου τῆς ἐπιστολῆς.

si bien, et si promptement saisi comme on le serait, si on les lisait dans sa propre langue. *Delà dérivent quelques fautes peut-être dans quelq'une de mes remarques*, et le besoin, qu'à chaque nouvelle lecture j'éprouve de manifester les nouvelles impressions, que me frappent. Voici donc encore les 2mes remarques, que je vous adresse, pour ne plus importances¹ S. E = vous les examinerez, et vous les lui communiquerez, quand vous le jugerez convenable.

La Grèce avait besoin d'un Code de Procédure et civile, et criminelle. Ce travail a été fait: Beaucoup de bonnes choses y sont contenues: mais s'il y a des défaut c'est une double circonstance, qui en est la cause. la 1re, que ces Codes sont traduits en Grec, au lieu d'avoir été écrits directement en Grec. Et c'est difficile que le traducteur puisse s'identifier toujours avec l'auteur. la 2de qu'ils sont l'ouvrage d'une personne seule, c'est à dire de S. E. quoique même elle aie consulté des autres, qui, ou n'osèrent pas parler, ou avaient, suivant l'Evangile, les yeux sans voir. Or une personne seule marche naturellement, et est pour ainsi dire, entraîné après les mesures majeures, et doit oublier, ou perdre de vue les moindres. Mon but n'est pas de me montrer savant, ni de faire des épreuves de savoir à cette occasion en Grèce. Quel mérite ai-je de connaître les difficultés, que des autres ne voient pas, quand j'ai plus de 33 ans de carrière judiciaire, et j'ai trouvés plusieurs organisations, et formations de tribunaux et codes? mon but n'est que de concourir à la perfection des ouvrages, qui seuls peuvent assurer l'Empire de la justice, quand l'on aura le soin de nommer aux postes judiciaires des Grecs, qui ne les traitent pas avec mépris, et les repoussent comme des choses à la franco.

C'est là le principal.

Vous n'avez pas besoin de me répondre. Il me suffit que vous receviez cette lettre, et la pièce incluse, et que vous me croyez toujours.²

Votre serviteur
très dévoué et amis
A. Palmas.

¹ Πιθανώτατα ἀντὶ importuner.

² Εἰς τὸ ἐξώφυλλον τῆς ἐπιστολῆς:

« Πρὸς τὸν Ευγενεστατον Κύριον
Ν. Γ. Παγκαλακι, Γραμματέα
τοῦ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Γραμματέως τῆς
Ελλάδος.

εἰς τό

Ναύπλιον »

Ὡς προκύπτει ἐκ ταύτης, ὁ Πάλμας, ἀποδίδων τὰ εἰς τὰς πρώτας παρατηρήσεις του σφάλματα, εἰς τὴν ἀτελῇ του γνῶσιν τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης, παραδέχεται τὴν ἀναγκαιότητα τῶν Κωδίκων Πολιτικῆς καὶ Ποινικῆς Δικονομίας, οἱ ὅποιοι ἐπλήρωσαν πράγματι ἐν Ἑλλάδι ἓνα κενόν.

Ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ ὁμολογία του, ὅτι πολλαὶ καλαὶ διατάξεις περιελήφθησαν εἰς τὰ νομοθετικά ταῦτα ἔργα. Τὰς εἰς ταῦτα ἐνυπαρχούσας ἐλλείψεις καὶ ἐλαττώματα, ἀποδίδει ὁ Πάλμας εἰς δύο λόγους.

Ἀφ' ἑνὸς εἰς τὸ ὅτι τὰ νομοθετήματα ταῦτα δὲν ἐγράφησαν ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν ἐλληνικὴν, ἀλλὰ μετεφράσθησαν καὶ ἦτο ἐπόμενονον ὁ μεταφραστὴς νὰ μὴ δύναται ν' ἀποδώσῃ ἀκριβῶς τὸ πνεῦμα καὶ τὴν θέλησιν τοῦ νομοθέτου. Ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι ἦσαν ἔργα ἑνὸς καὶ μόνου προσώπου, καθ' ὅσον σκιώδης ἦτο ἡ συμβολὴ τῶν μὴ τολμώντων νὰ ἐκφράσουν γνώμην συνεργατῶν του.

Συγκεκριμένως ὡς πρὸς τὸν πρῶτον λόγον τὸν ὅποιον ἀναφέρει ὁ Πάλμας, εἶναι γεγονὸς ὅτι οἱ κώδικες οὗτοι συνετάχθησαν ἀπὸ τοῦ Γενατᾶ ἰταλιστί¹, μεταφρασθέντες μεταγενεστέρως.

Ὁ Γενατᾶς παρ' ὅλον ὅτι εἰς πλείους ἄλλας περιπτώσεις, ὅπως καὶ εἰς τὰς πρὸς τὸν Πάλμαν ἀπαντήσεις του, γράφει ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν ἐλληνικὴν, δὲν ἐτόλμησε προκειμένου περὶ νομοθετημάτων ἰταλιζόντων ἀκριβῆς φραστικὴν καὶ κυριολεξίαν ἐννοιῶν πολυπλόκων, νὰ συντάξῃ ταῦτα εἰς τὴν ἐλληνικὴν, διότι ἀναμφισβητήτως ἐστερεῖτο τῶν πρὸς τοῦτο ἱκανῶν δυνάμεων².

Περιέργως ὅμως ὁ Πάλμας παρὰ τὴν διατυπωθεῖσαν εἰς τὴν ἐπιστολὴν του ὡς καὶ εἰς τὸ προοίμιον τῶν παρατηρήσεών του ἄποψιν, ὅτι εἰς τὸ σύνολόν των κρινόμενα τὰ νομοθετήματα ἦσαν καλὰ, ἀργότερον διατυπώνει ἐντελῶς ἀντίθετον γνώμην.

IV.— Διὰ νὰ δυνηθῇ τις ὅμως νὰ δώσῃ μίαν ἐξήγησιν καὶ νὰ σχηματίσῃ μίαν ὀλοκληρωμένην καὶ ἀνεπηρέαστον κρίσιν ἐπὶ τῆς ὀξυτάτης ταύτης νομικῆς διαμάχης, εἶναι σκόπιμον νὰ μνημονευθῇ ἐνταῦθα ὅτι μετὰ μίαν δεκαετίαν (1840), ὁ Πάλμας δημοσιεύει ἐκτενεῖς παρατηρήσεις καὶ ἐπὶ τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας τοῦ 1834 (τῆς ἔτι νῦν ἰσχυοῦσης)³.

¹ Τὰ πρωτότυπα τῶν χειρογράφων του ἀπόκεινται εἰς τὰ Γεν. Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους. Φάκελος Νομοθεσία, Ὁργάνωσις Δικαστηρίων, Πολιτικὴ Διαδικασία 1828 καὶ 1829.

² Περὶ τῆς ἀδυναμίας τοῦ Γενατᾶ εἰς τὴν ἐλληνικὴν μαρτυροῦν καὶ αἱ κατεσπαρμέναι ιδιόγραφοι σημειώσεις του λέξεων ἐλληνικῶν μὲ τὰς ἐννοίας των, ἐν εἵδει λεξιλογίου. (Βλ. Γ. Α. Κ., Φάκελος Νομοθ.—Ἐγκλ. Διαδικασία 1828).

³ ΑΛΕΡΙΝΟΥ ΠΑΛΜΑ, Ἐλευθέρᾳ καὶ ἀμερόληπτος ἐξέτασις τῆς ἐν ἰσχύϊ Πολιτικῆς Δικονομίας. Τοῦ 1834 ἔτους, ἐν Ἐρμουπόλει 1840.

Αἱ κρίσεις του διὰ τὸν συντάκτην ταύτης καὶ τὸ ἔργον του ἔχουν ὡσαύτως ἀσυνήθη δομύτητα. Θεωρεῖ τὴν Πολιτικὴν Δικονομίαν τὴν συνταχθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Μάουρερ ὡς «παράνομον, ἀσύμφωνον, δυσκατάληπτον, περιπελεγμένην καὶ σφαλερὰν», μακαρίζει δὲ τὴν Ἑλλάδα διότι εἶχε τὴν τύχην «νὰ μὴν ἐφοδιασθῇ καὶ μὲ Πολιτικὸν Κώδικα τῆς ἰδίας Δημιουργίας του!». Δὲν διστάζει δὲ τὸν διεθνοῦς κύρους νομομαθῇ νὰ χαρακτηρίζη ὡς ἀνεπιτήδειον συντάκτην, ἀπὸ τὸν ὁποῖον παρατηρεῖται ἔλλειψις τῶν «περὶ τῆς Νομικῆς, ἀπαιτουμένων καὶ ἀκριβῶν γνώσεων καὶ μάλιστα περὶ τῶν καλῶν κανόνων τῆς διεξαγωγῆς τῶν δικῶν..... μὲ ὅλας τὰς ἀξιώσεις, καὶ μὲ ὅλους τοὺς ἐπαίνους τὰ ὁποῖα τοῦ ἐπεδαψιλεύθησαν ἐν καιρῷ τῆς ἐνταῦθα διαμονῆς, ἐξουσίας καὶ μεγάλης ἐπιρροῆς του ¹». Περαιτέρω ἀναμιμνησκόμενος καὶ τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας τοῦ Γενατᾶ, συνδέει τὴν ἐπίθεσίν του καὶ κατὰ ταύτης, ἀποκαλεῖ δὲ τοὺς Γενατᾶν καὶ Μάουρερ, διανομεῖς τῶν δικαστικῶν θέσεων ².

Ταῦτα πάντα, ὡς εἶναι φανερόν, συνθέτουν εἰκόνα ἀνθρώπου μὴ ἀπηλλαγμένου πάθους, ὁ ὁποῖος ὑπερβάλλει εἰς τὰς ἐκκρίσεις του, νοθεύων οὕτω τὴν προαίρεσίν του διὰ καλόπιστον κριτικὴν. Τὰ ἰσχυρότερα αἷτια τοῦ φαινομένου τούτου πρέπει ν' ἀναζητηθοῦν εἰς τὰ ἔθνη τῶν φιλελευθερισμοῦ, ὅπερ, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς Γαλλικῆς Εὐκρατίας, ἐπῆλθεν εἰς τοὺς ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Εὐκρατίας στάσεως καὶ μετέπειτα χρόνους καὶ ἦτο ἐπιμενόν νὰ ἔχῃ τὴν ἐπίδρασίν του καὶ εἰς τὸ δίκαιον ³.

Οὕτω καταλήγομεν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ ὀξυτάτη κριτικὴ τὴν ὁποίαν ἤσκησαν ἱκανώτατοι νομικοὶ τῆς Καποδιστριακῆς περιόδου, ὡς π.χ. ὁ Πάλμας καὶ Κλονάρης, ἐπὶ τοῦ καθαροῦ νομικοῦ ἔργου τοῦ Γενατᾶ εἶναι ὑπερβολικὴ. Ἡ ὀξύτης δὲ ταύτης πρέπει ν' ἀποδοθῇ εἰς τὴν σύγκρουσιν τῶν φιλελευθέρων ἰδεῶν, εἰς τοὺς ἐκπροσώπους τῶν ὁποίων ἀνῆκον αἱ δύο πρῶτοι, καὶ τῶν ἰδεῶν τοῦ πεφωτισμένου δεσποτισμοῦ τὰς ὁποίας, προεξάρχοντος τοῦ Βιάρου Καποδιστρια, μὲ φανατισμὸν ἐζήτει νὰ ἐπιβάλλῃ ὁ Γενατᾶς, συντελέσαντες ἀμφοτέρωθεν εἰς τὴν φθορὰν τοῦ Κυβερνήτου ⁴. Ἐξ ἴσου δὲ ἄδικοι ὑπῆρξαν καὶ αἱ μεταγενέστε-

¹ ΑΛΕΡΙΝΟΣ ΠΑΛΜΑΣ, Ἐλευθέρα καὶ ἀμερόληπτος ἐξέτασις τῆς ἐν ἰσχύϊ Πολιτικῆς Δικονομίας. Τοῦ 1834 ἔτους, ἐν Ἐρμουπόλει 1840, σ. 131 κ.έ.

² ΑΛΕΡΙΝΟΣ ΠΑΛΜΑΣ, ἐνθ' ἀν., σ. 134.

³ Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΣ, Τὸ Ἑλληνικὸν Ἰδιωτικὸν Δίκαιον κατὰ τὸν δέκατον ἔννατον αἰῶνα, (Ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ Γ' τόμου «Ἐπιστῆμαι» τοῦ Πανελληνίου Λευκώματος τῆς Ἑθνικῆς Ἐκατονταετηρίδος), Ἀθῆναι, σ. 14-16.

⁴ Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΣ, Ἡ Πολιτικὴ Δικαιοσύνη ἐπὶ Καποδίστρια, ἐνθ' ἀν., σ. 478.— Ὁ Πάλμας ἀπροκαλύπτως χαρακτηρίζει τὴν Καποδιστριακὴν περίοδον ὡς «δεσποτισμόν». Βλ. Ἀλερίνος Πάλμας, Σχέδιον τῶν παρατηρήσεων, Προσθηκῶν καὶ Διορθώσεων,

ραι δυσμενεῖς κρίσεις τῶν Βαυαρῶν νομικῶν περὶ τῆς ἀξίας τοῦ Γενατᾶ¹. Πρέπει δὲ νὰ ὁμολογηθῇ, ὅτι παρ' ὅλας τὰς ἀτελείας, ἡ σύνταξις τῶν ἐν λόγῳ κωδίκων ἀποτελεῖ τὴν πρώτην σοβαρὰν προσπάθειαν τοῦ ἀναγεννηθέντος Ἑλληνικοῦ Κράτους, νὰ πληρώσῃ προσωρινῶς, ὡς ἀναφέρει ὁ ἴδιος ὁ Γενατᾶς², τὰ ἀπὸ καιροῦ ὑφιστάμενα κενὰ εἰς τὸν τομέα τοῦτον τῆς νομοθεσίας.

Ἀνεξαρτήτως ὅμως ὅλων αὐτῶν αἱ ἀνέκδοτοι παρατηρήσεις τοῦ Πάλμα ἐπὶ τῶν νομοθετικῶν δημιουργημάτων τοῦ Γενατᾶ, ὡς καὶ αἱ ἐπ' αὐτῶν ἀπαντήσεις τοῦ τελευταίου εἶναι ἀξιολογώταται, μεγάλη δὲ εἶναι ἡ σημασία των διὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ δικαίου τῆς Καποδιστριακῆς περιόδου. Τὸ σπουδαῖον δὲ εἶναι ὅτι, ὅπως φαίνεται, ἡ συζήτησις περὶ τῶν τυχόν ἐλλείψεων, σφαλμάτων καὶ ἀτυχῶν διατάξεων τῶν ἐν λόγῳ νομοθετημάτων, δὲν ἔληξε μὲ τὴν ὑποβολὴν τῶν ἀπαντήσεων τοῦ Γενατᾶ πρὸς τὸν Καποδίστριαν.

Οὕτως ἀνεῦρον εἰς τὰ Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους³ καὶ νέας παρατηρήσεις ἀγνώστου νομικοῦ τῆς περιόδου ἐκείνης, αἵτινες ἀποτελοῦν τὸν οἶονεὶ ἐπίλογον τοῦ διεξαχθέντος σφοδροῦ νομικοῦ διαξιφισμοῦ. Ὁ συντάκτης τούτων ἔχει ὑπ' ὄψιν του τὸ κείμενον τῶν παρατηρήσεων τοῦ Πάλμα ὡς καὶ τῶν ἀπαντήσεων τοῦ Γενατᾶ, ἐκφράζει δὲ κατόπιν τούτων τὴν γνώμην του ἐπὶ τῶν, κατ' αὐτὰς νὰ γίνῃ ὁ Γαλλικὸς Πολιτικὸς Κώδὼξ ἐφαρμοστέος εἰς τὴν Ἑλλάδα, Ἀθῆναι 1837, σ. ε' (τοῦ προλόγου.)

Κατωτέρω παραθέτομεν ἀνέκδοτον ἀπόσπασμα ἐξηγούμενον ἐκ τῆς εἰς τὰ Ἀρχεῖα τοῦ Γαλλικοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν ἀποκειμένης ἐμπιστευτικῆς ἐκθέσεως, τὴν ὁποίαν ἀπέστειλεν ὁ ἐν Ἑλλάδι ἀντιπρέσβυς (resident) τῆς Γαλλίας βαρῶνος Achille Rouen τὴν 28 Ἰουλίου 1831 πρὸς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Γαλλίας κόμητα Horace Sébastiani, περιέχον ἐνδιαφερούσας κρίσεις ἐπὶ τῆς ἀπομακρύνσεως τοῦ Γενατᾶ καὶ Βιάρου Καποδίστρια ὑπὸ τοῦ Κυβερνήτου, καὶ τὴν κατ' αὐτῶν ἐξέγερσιν τῆς δημοσίας γνώμης:

«Le Président soit qu'il ne se croie plus en état de lutter contre le parti aujourd'hui si puissant de l'opposition, soit qu'il espère encore pouvoir le ramener par des concessions vient enfin de se déterminer à éloigner de son conseil le Cte Viaro son frère et Janata Ministre de la justice, contre les quels l'opinion publique s'était, depuis longtems, si hautement et si justement prononcée et qui sont déjà partis de Nauplie l'un pour se rendre à Venise et l'autre pour Corfou. M^r. Janata est remplacé par M^r. Ciciliano zantiste Président de la Cour d'appel et qui a été considéré jusqu'à présent comme un homme de talent et de probité.» (Archives des Affaires Etrangères, Grèce, Vol. 12, Juin - Septembre 1831, p. 121 r. - 122 r.)

¹ Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΣ, ἐνθ' ἀν., σ. 483.

² Βλ. ὑπ' ἀριθ. 153 Ψήφισμα τῆς 15 Αὐγούστου 1830.

³ Ὑπουργεῖον Δικαίου (1830), Φάκελος 41, «Σχέδια ἀναδιοργανώσεως τῶν Δικαστηρίων».

τόν, χρηζόντων μεταρρυθμίσεως άρθρων. Αί παρατηρήσεις αὗται εἶναι λίαν εὐστοχοὶ καὶ ὀξυδερεκεῖς, φέρουν δὲ ἐν ἐπικεφαλίδι τὸν ἀκόλουθον τίτλον :

«Παρατηρήσεις γινόμεναι ἐπὶ τῆς Διαδικασίας καὶ τοῦ Ὁργανισμοῦ, κατὰ συνέπειαν ἐκείνων τοῦ κόμητος Πάλμα, καὶ τῶν ἀπαντήσεων τοῦ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Γραμματέως.»

Αἱ παρατηρήσεις αὗται, προέρχονται πιθανώτατα ἀπὸ τὸν Μιχαὴλ Σικελιανόν, ὅστις διεδέχθη εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τοῦ Δικαίου τὸν ἀποχωρήσαντα Γενατᾶν¹. Τοῦτο δὲ ἐνισχύεται καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ ἐν τῷ ἐγγράφῳ παρατειθεμένη προσθήκη φέρει τὰ ἀρχικὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Μ. Σικελιανοῦ : «Προσθήκη (ΜΣ)». Ἐκ τῶν ἐλαχίστων άρθρων ἅτινα κρίνει ὡς μεταρρυθμιστέα ὁ Σικελιανός, φαίνεται ὅτι οὗτος συμεριζέται μᾶλλον τὰς ἀπόψεις τοῦ Γενατᾶ ἐν τῷ συνόλῳ των.

V. Κατωτέρω δημοσιεύομεν τὰς παρατηρήσεις τοῦ Πάλμα ὡς καὶ τὰς ἐπ' αὐτῶν ἀπαντήσεις τοῦ Γενατᾶ, μὴ ἀκολουθοῦντες τὴν σειρὰν τῆς καταχωρήσεώς των εἰς τὰς Ἐκθέσεις τοῦ Γραμματεῖας τοῦ Δικαίου, ἀλλὰ κεχωρισμένως δι' ἕκαστον νομοθέτημα καὶ παραθέτοντες μετ' ἐκάστην παρατήρησιν τὴν ἐπ' αὐτῆς ἀντίστοιχον ἀπάντησιν τοῦ Γενατᾶ ἐπὶ τοῦ ἐπικρινομένου άρθρου, ὥστε νὰ καθίσταται εὐκόλως ἡ σύγκρισις τῶν ἐκτεθέντων προβαλλομένων ἀπόψεων. Διότι δὲ τοῦ δυσευρέτου τῶν νομοθετημάτων παραθέτομεν ἐν ὑποσημειώσει δι' ἄστερίσκου τὸ κείμενον τῶν ἐπικρινομένων άρθρων.

Ἐνταῦθα προβαίνομεν εἰς τὴν δημοσίευσιν τῶν πρώτων παρατηρήσεων τοῦ Πάλμα, οὐχὶ δὲ καὶ τῶν ὑστέρων (residuo), διότι μόνον ἐπ' αὐτῶν εὗρέθησαν αἱ ἀπαντήσεις τοῦ Γενατᾶ καὶ συνεπῶς παρουσιάζουν ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον· ἐπιφυλασσόμεθα δὲ νὰ δημοσιεύσωμεν εἰς ἑτέραν περίστασιν καὶ τὰς μεταγενεστέρας τοιαύτας τοῦ Πάλμα. Ἐπίσης παρατίθενται ἐν τέλει μὲ τὴν ἑνδειξιν (Μ. Σ.), αἱ παρατηρήσεις, δι' ὅσα ἄρθρα ὑπάρχουν, αἱ ἀνήκουσαι πιθανώτατα εἰς τὸν Μ. Σικελιανόν καὶ γινόμεναι ἐξ ἀφορμῆς τῶν ἐπικρίσεων τοῦ Πάλμα καὶ τῶν ἀπαντήσεων τοῦ Γενατᾶ.

¹ Προηγουμένως ὁ Μ. Σικελιανός κατεῖχε τὴν θέσιν τοῦ μέλους τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστηρίου. Βλ. Γ.Α.Κ., Ἐκθέσεις τῆς ἐπὶ τοῦ Δικαίου Γραμματείας, τ. 10^{ος}, ἀριθ. ἐξ. 6779.

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

(ΠΑΛΜΑΣ) *ἄρθ. 53 καὶ 57**. — Ἐνῷ συγχωρεῖται ἡ ἔκκλησις ἐναντίον πάσης ἐπανορθωτικῆς τοῦ εἰρηνοδίκου ἀποφάσεως, ἐπιβαλλούσης χρηματικὴν ποινὴν ἢ ἀποζημίωσιν 40 ἢ 20 φοινίκων, τὸ μέσον τοῦτο ἀφαιρεῖται ἀπὸ τὸν καταδικαζόμενον εἰς τριῶν μηνῶν ἀπλὴν κράτησιν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, ἢ εἰς ἐξορίαν ἐνὸς ἔτους ἀπὸ τὸν τόπον του!

Ἄλλ' ὁ γεωργὸν τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἢ ἀλλοτρίαν γῆν, ὁ ἔμπορος ὅστις ἔχει τὸ ἐργαστήριον ἢ τὴν ἀποθήκην μακρὰν τῆς οἰκίας του, ὁ πλοίαρχος, ὅστις ἐτοιμάζεται νὰ ταξιδεύσῃ μὲ τὸ πλοῖον του, ὁ ἀπλοῦς (λέμβάρχης) βαρκάρης ἢ ψαρᾶς δὲν ὑποφέρουν ἐκ τοιούτων ποινῶν μεγαλυτέραν ζημίαν παρὰ 10, 20, καὶ 40 φοινίκων;

Ἡ τιμὴ ἔπειτα, ἣτις πάντοτε ὑποφέρει ἀπ' ἐκάστης, καὶ μάλιστα ἐκ τῆς μιᾶς τῶν προρρηθεισῶν ποινῶν εἶναι ἀνεκτίμητος διὰ τὸν πᾶν ἄνθρωπον τὸν ζῶντα ἀπὸ τὰ προϊόντα του. Ἡ ἐλευθερία ὡσαύτως εἶναι πολύτιμος.

* Ἀρα ἡ ἐξαίρεσις αὕτη ἀντιβαίνει εἰς ὅλας τὰς ἀρχάς, καὶ εἶναι ἀξία διορθώσεως, παραδεχθείσης τῆς ἐκκλήσεως κ' ἐπὶ τῶν ἀριθ. 4. καὶ 5. τοῦ ἄρθ. 54.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) *53 - 57.* — *Ἐλειψαν ὅλως ἀπὸ τὸν τύπον ὁ ἀριθ. 4 τοῦ ἄρθρου, ὡς δηλοῦται ἀπὸ τὴν γεγονηῖαν διόρθωσιν.*

* 53. Κρίνει. 1. Τὰς καταπατήσεις τῶν συνόρων. 2. Τὴν βιαίαν ἢ δολίαν μετοχέτευσιν τῆς ροῆς τῶν ὑδάτων. 3. Τὴν βιαίαν κατάσχεσιν ἢ παρὰ καιρὸν ἔξωσιν τῶν ἐνοικιασμένων κτημάτων. 4. Τὰς ζημίας τὰς προξενουμένας εἰς κτήματα ἀπὸ ἀνθρώπους ἢ ζῶα. 5. Τὴν κλοπὴν τῶν ζώων. 6. Τὰς προφορικὰς ὕβρεις. 7. Τὸν χωρὶς ὅπλων καὶ πληγῶν δαρμόν. 8. Τὰς βαρείας ἀπειλάς. 9. Τὰς εἰς καιρὸν ἡμέρας κλοπὰς μὴ ὑπερβαινούσας τοὺς 40 Φοίνικας. 10. Τὴν ἐνοχλουμένην νομὴν ἐντὸς ἐνὸς ἔτους.

54. Αἱ ἐπανορθωτικαὶ ποιναί, καθόσον δὲν ἐμπεριέχονται ρητῶς εἰς τὸ μέχρι τοῦδε ἐπικρατοῦν Ἀπάνθισμα τῶν νόμων, θέλουν εἶσθαι αἱ ἀκόλουθοι. Διὰ μὲν τὴν δικαιοδοσίαν τῶν Ἐπαρχιακῶν Εἰρηνοδικῶν, 1. Τὸ μέχρις 20 Φοινίκων πρόστιμον. 2. Ἡ μέχρι 40 Φοινίκων ἀποζημίωσις. 3. Ἡ εἰς τὴν οἰκίαν τριῶν μηνῶν κράτησις. 4. Ἡ χωρὶς δεσμὰ μέχρι τῶν τριῶν μηνῶν φυλάκισις. 5. Ἡ ἀπὸ τινος τρόπου πρόσκαιρος ἐξορία μέχρις ἐνὸς ἔτους, πρὸς ἀποφυγὴν τῆς εἰς οἰκογένειάν τινα ἀτιμίας.

Διὰ δὲ τὴν δικαιοδοσίαν τῶν Εἰρηνοδικῶν τῶν κωμοπόλεων καὶ χωρίων. 1. Τὸ μέχρι 10 Φοινίκων πρόστιμον. 2. Ἡ μέχρι 20 Φοινίκων ἀποζημίωσις.

57. Ἐφαρμόζων ὁ δικαστὴς τὴν ποινὴν ἢ τοὺς βαθμοὺς αὐτῆς, ὀφείλει νὰ προσέχῃ εἰς τὴν φύσιν τῆς περιπτώσεως, ἢ εἰς τὰς μᾶλλον καὶ ἥττον βαρείας περιστάσεις, μᾶλλον ἢ ἥττον ἐλαφρυνούσας τὴν τύχην τῶν μερῶν.

Δὲν δύναμαι νὰ ἀποσιωπήσω τὴν ἀπορίαν μου, ἐὰν ἡ ἔκκλητος ἐσυγχωρεῖτο εἰς ἐπανορθωτικὴν ἀπόφασιν, ἢ ὁποία σβήνει τὴν ἀρχὴν ἐπαπειλουμένης πυρκαϊᾶς. 1^{ον} ὅταν ὠρίμως θεωρηθῇ ἡ ἠθικὴ κατάστασις τοῦ τόπου, ὡς πρὸς τὸ ζωηρὸν καὶ ἀμέσως ἐνεργοῦν αἰσθημα τῆς ἐκδικήσεως εἰς τὸ ἀντικείμενον τῆς τιμῆς. 2^{ον} ὅταν θεωρηθῇ ἡ μοναδικὴ αἰτία, δι' ἣν δύναται ἡ αὐτὴ ποινὴ νὰ ἐφαρμοσθῇ. 3^{ον} τὸ μέτρον τῆς ζημίας εἰς περίπτωσιν μιᾶς ἀδίκου ἀποφάσεως εἶναι γνωστόν, ἄγνωστοι ὅμως αἱ συνέπειαι μιᾶς δικαίας ἀποφάσεως, ἡ ἔκκλητος τῆς ὁποίας μὲ τὴν παρουσίαν τοῦ ἐχθροῦ τῆς οἰκογενειακῆς ἡσυχίας ἤθελε παροξύνει τὴν αὐτὴν οἰκογένειαν. 4^{ον} ἡ ἄμεσος, καὶ ἔμμεσος ἐπαγρύπνησις τῆς Κυβερνήσεως, ὡς πρὸς τὰς ἀδίκους ἀποφάσεις.

Μολοντοῦτο διετάχθη ἡ ἔκκλητος, πλὴν ἄνευ ἀναβολῆς τῆς ἐκτελέσεως.

(Μ. Σ.) **ἀρ. 54.** — Ὁ 3^{ος} καὶ 4^{ος} παράγραφος νὰ τροπολογηθῇ ὥστε ἡ ἐκτέλεσις νὰ ἀναβάλληται μέχρι τῆς ἀποφάσεως τῆς ἐκκλήτου, ὁ 5^{ος} παράγραφος ὁμοίως νὰ τροπολογηθῇ κατὰ τὴν αὐτὴν ἔννοιαν· ἀλλὰ νὰ ἐμποδίζεται προσωρινῶς ὁ καταδικασθεὶς νὰ διαβαίνει ἀπὸ τὸ μέρος ὅπου ἐπράχθη τὸ ἔγκλημα. Τὸ ἔκκλητον θέλει ἐκδίδει τὴν ἀπόφασίν του ἐντὸς δεκαπέντε ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐκκλήσεως.

(ΠΑΛΜΑΣ) **53* ἀρ. 7.** — Εἰν' ἐπ' ἐνάγκῃς νὰ προσδιορισθῇ ἐνταῦθα, ἂν δὲν εἶναι σαφῶς προσδιωρισμένον παρὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ποινικοῦ Κώδικος τί ἐννοεῖται διὰ τῶν ὅπλων. Εἰς τὴν Εὐρώπην ὑπῆρξαν μεγάλαι δυσκολίαι διὰ τὴν προσδιόρισιν αὐτὴν· ῥάβδος, π.χ. ἔχουσα τὴν ἄκρην δευσιδερωμένην ἐμπνέει φόβον ὡς ἡ μάχαιρα, τὸ ξιφος, τὸ τουφέκι..... τὸ αὐθαίρετον ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο, δύναται νὰ βλάβῃ πολὺ, καὶ εἰς πολλὰς περιπτώσεις.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) **53 ἀρ. 7.** — Κατηγορεῖ ὁ παρατηρητὴς ὡς χάσμα ἀσυγχώρητον ὅτι δὲν διεκρίθησαν ποῖα πράγματα νομίζονται ὡς ὅπλα, διὰ ν' ἀφαιρεθῇ τὸ αὐθαίρετον τοῦ δικαστοῦ.

Ὁ αὐτὸς παρατηρεῖ περὶ τούτου δυσκολίας διὰ τὰς συμπεσούσας φιλονικίας εἰς τὰς σημερινὰς νομοθεσίας. "Οθεν ἐπιθυμεῖ νὰ προσδιορισθοῦν; Ἐρωτῶ· ῥάβδος ξυλίνη μὲ σιδηρὰν ἀκμὴν, περικνημῆς ἔχουσα εἰς τὸ ἄκρον δεμένην ποσότητα ἄμμου, πέτρα μεταχειριζομένη διὰ τῆς χειρός, ἢ διὰ σφενδόνης, ὡς ἔπραξεν ὁ Δαβίδ, δύναται νὰ φέρουν τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα, ὡς τὸ ξιφος, ἡ ῥομφαία, ἢ τὸ πυροβόλον;

Τὰ ἐργαλεῖα τῶν τεχνῶν μὲ ἀκμὴν, ἢ χωρίς, κοπιτερὰ ἢ μὴ εἶναι ὅπλα;

Ἡ δύναμις, τὴν ὁποίαν ἔχει τις εἰς τὴν χεῖρα, εἰς τὴν κεφαλὴν, εἰς τὸν πόδα, μεταχειριζόμενος ὡς ὅπλον τὸ μέρος ἐκεῖνο ἀπὸ φυσικὴν ἔκτακτον δύναμιν εἶναι ὅπλον;

* Βλ. ἄρθρον 53 εἰς σελ. 19, σ. *

Ἐὰν ἡθέλαμεν διακρίνει ὅσα πράγματα προξενοῦν τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐγνωσμένων ὅπλων, ἔπρεπε νὰ διακρίνωμεν καὶ τὴν κρασίαν, καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ἐνεργοῦντος.

Ἄλλος δύναται νὰ εἴπῃ :

«Ὁπλον ἐννοῶ πᾶν μέσον, ἐκτὸς τοῦ ἀνθρώπου, τὸ ὁποῖον οὗτος μεταχειρίζεται πρὸς βλάβην ἑτέρου».

«Ὅταν ὁ ἄνθρωπος μεταχειρίζεται τὰς φυσικὰς τινος δυνάμεις, μεταχειρίζεται ὅσα ἢ φύσις, ὁ διοργανισμός του τὸν δίδει· ἀλλ' ὅταν μεταχειρίζεται ἄλλα πράγματα ἐκτὸς ἑαυτοῦ, βουλόμενος νὰ βλάβῃ τὸν ἕτερον, μεταχειρίζεται ὄπλον».

Ἰδοὺ τρεῖς γνώμαι :

Ἡ πρώτη, νὰ περιορισθῇ ἡ λέξις ὄπλον εἰς ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα εἶναι ἐγνωσμένα ὡς τοιαῦτα.

Ἡ δευτέρα, νὰ διακριθῶσιν ὡς ὄπλα ἐκεῖνα ἀλλὰ ποῖος γνωρίζει τί ζητοῦν οἱ τοιοῦτοι ;

Ἡ τρίτη, νὰ δεχθῶμεν ὡς ὄπλα διὰ ὅσα ὁ ἄνθρωπος ἐκτὸς ἑαυτοῦ μεταχειρίζεται διὰ νὰ βλάβῃ.

Τώρα ὅς ἐξετάσωμεν.

1^{ον} Διὰ τὸν δαρμὸς ἄνευ ὅπλων νομίζεται ἐπανορθωτικὴ πράξις.

2^{ον} Διὰ τὸν μὲ τὰ ὄπλα νομίζεται ἐγκληματική.

3^{ον} Ἐὰν εἶναι δίκαιον καὶ συμφέρον νὰ ἔχῃ σκληρότερον ὁ νόμος ὡς πρὸς τὰ ὄπλα.

Διὰ τὸ 1^{ον}

Ὁ δαρμὸς παρουσιάζει τὴν ἰδέαν πραγματικῆς βλάβης, τοῦτέστι βλάβης κατὰ τινος τῶν δικαιωμάτων τοῦ πολίτου, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνταποκρίνεται ἡ ὕβρις. Κεῖται εἰς τοὺς πρόποδας τῆς κλίμακος τῶν πράξεων. Κατὰ τὸ εἶδος τοῦ δικαιώματος, ἡ κατ' αὐτοῦ βλάβη κατατάσσεται εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἐγκλημάτων, καὶ εἰς τὴν τάξιν αὐτῶν.

Ἡ κατὰ τοῦ δικαιώματος τῆς τιμῆς βλάβη μὲ δαρμούς ἀναγνωρίζεται ὡς ἐπανορθωτικὴ πράξις. Κατὰ δὲ τὰ πρόσωπα, καὶ τὸν τόπον δύναται νὰ καταστήσῃ ἀπὸ ἐπανορθωτικὴ ἐγκληματική· καθότι σημαντικαὶ σκέψεις τὸ ὑπαγορεύουν.

Διὰ τὸ 2^{ον}

Διὰ τὸν μὲ ὄπλα δαρμὸς κατατάσσεται εἰς τὸ ἐγκληματικόν, μολονότι τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι τὸ αὐτό ;

Ἡ ζημία μέτρον τοῦ ἐγκλήματος εἶναι ἢ τῆς πρώτης, ἢ τῆς δευτέρας τάξεως. Ἡ πρώτη τάξις περιέχει τὴν πραγματικὴν ζημίαν, ἡ δευτέρα περιέχει τὴν τῆς ἀνη-

συχίας. Ἐπ' αὐτῇ τῇ βάσει δικαιολογεῖται ἡ ποινὴ διὰ τὸ ἀποτυχὸν καὶ τὸ ἐπιχειρῶν ἐγκλημα, μολονότι πραγματικὴ ζημία δὲν ὑπάρχει.

Ποῖα διαφορὰ λοιπὸν εἰς τὴν ζημίαν τὴν προερχομένην ἀπὸ δαρμῶν μὲ ὅπλα, ἢ χωρὶς ὅπλα, ὅταν περιορίζεται ἡ πρᾶξις εἰς ἀπλοῦς δαρμούς; διατὶ βαρύνεται ἡ ποινὴ καὶ διατὶ δικάζεται ἐγκληματικῶς, καὶ οὐχὶ ἐπανορθωτικῶς; Ἴδου ὁ λόγος:

Διὰ τὴν πιθανότητα μήπως γενῇ χρῆσις τῶν ὅπλων κατὰ τὴν στιγμήν τῆς πράξεως μὲ διάφορον τρόπον παρὰ τὸν προμελετημένον· καὶ διότι εἰς τὴν πραγματικὴν ζημίαν προστίθεται ἡ ἐκ τῆς ὑποψίας μὴ συμβῇ τι ἀπενκταῖον εἰς ἄλλην περίστασιν. Ἐπομένως:

Διὰ τὰ μὴ μεταχειρίζονται ὅπλα οἱ ἀντιπαλαίοντες, ὁ νόμος τιμᾶρεῖ αὐστηρότερον τὴν πρᾶξιν, ὅταν ὑπάρχουν ὅπλα.

Διὰ τὸ 3ον

Ἀφ' ἐνὸς μέρους ἡ μεταχειρίσις τῶν ὅπλων φέρει φόβον· ἀφ' ἑτέρου, ἀρκεῖ τὰ περιορίσῃς τὸν φόβον εἰς αὐτὰ ὅπλα, τὰ ὅποια δύνανται τὰ τὸν προξενήσουν.

Ἐὰν ἐμβῇ εἰς χρῆσιν ἡ ῥάβδος ἢ ὁ λειστήρ ἢ τὸ ἐργαλεῖον τῆς τέχνης, τὸ μὴ ἔχον κοπιτερὰν ἀκμήν, ἃς μὴ λησμονήσωμεν ὅτι ὀφείλει καὶ ὁ νόμος νὰ ἔχη ὑπ' ὄψιν τὴν ἀνθρώπινον ἀδυναμίαν.

Ὁ ἐρεθισμός, ἡ πηγὴ τῶν πράξεων αὐτῶν δὲν χαλνώνεται πάντοτε καὶ εἰς ἅπαντας παρὰ τοῦ νόμου· καθότι ὁ χαρακτήρ, γέννημα τοῦ ὁργανισμοῦ, δὲν κυριεύεται πάντοτε ἀπὸ τὰς ἐξεις.

Ἄς εὐχαριστηθῶμεν λοιπὸν ν' ἀπαγορεύσωμεν τὴν χρῆσιν τῶν αὐτῶν ὅπλων, τὰ ὅποια μᾶς φοβοῦν περισσότερον· ἃς εὐχαριστηθῶμεν τὰ θεωρήσωμεν τὴν ζημίαν τῆς πρώτης τάξεως, καὶ τὴν τῆς δευτέρας μὲ τὸν ὀφειλόμενον περιορισμόν.

(ΠΑΛΜΑΣ) 68 ἕως 71. — Ὅταν τις ἐγκαλῇται διὰ πολλὰ ἐγκλήματα, εἰς διαφόρους τόπους, κ' ἐποχὰς πραχθέντα, τὸ δικαστήριον ὅπου μέλλει νὰ δικάσῃ τὸ βα-

* 68. Ὁ ἐγκαλούμενος διὰ πολλὰ ἐγκλήματα πραχθέντα εἰς διαφόρους δικαιοδοσίας, παραπέμπεται εἰς τὸν δικαστὴν τοῦ τόπου, ὅπου ἐπράχθη τὸ βαρύτερον ἐγκλημα, ἀφοῦ γενῇ ἡ ἐξέτασις παρὰ τοῦ δικαστοῦ τοῦ τόπου ὅπου εὐρέθη καὶ ἐσυλλήφθη.

69. Ἡ ἐξέτασις συνίσταται εἰς τὴν γνώρισιν τοῦ προσώπου καὶ τῶν εὐρεθέντων εἰς τὴν ἐρωταπόκρισιν, καὶ συλλογὴν ὅλων τῶν περιστάσεων τοῦ ἐγκλήματος.

70. Ὁ ἐγκαλούμενος ὅμως διὰ πολλὰ ἐγκλήματα, πραχθέντα, εἰς διαφόρους δικαιοδοσίας, ὑποβάλλεται εἰς τόσας κρίσεις, ὅσαι εἶναι αἱ δικαιοδοσίαι, ἀρχόμενος ἀπὸ τὴν κρίσιν τοῦ βαρυτέρου ἐγκλήματος. Ἐὰν δὲ εἰς τινὰ τῶν κρίσεων τούτων ἐπιβληθῇ κατ' αὐτοῦ ἡ μεγίστη καταδίκη, δὲν προχωρεῖ περαιτέρω εἰς ἄλλην κρίσιν.

71. Ὁ δικαστὴς τοῦ δευτέρου ἐγκλήματος ἔχει ὑπ' ὄψιν τὴν ποινὴν τοῦ προηγηθέντος, καὶ οὕτω καθεξῆς.

ρύτερον ἔγκλημα ὀφείλει νὰ τελειώσῃ τὴν δικογραφίαν ὅλων τῶν ἄλλων, καὶ νὰ κρίνῃ τὸν ἐγκαλούμενον δι' ὅλα, ὅχι βέβαια διὰ νὰ ἐφαρμόσῃ τόσας ποινάς, ἀλλὰ 1ον διὰ νὰ γνωρίσῃ καὶ κρίνῃ τοὺς συνενόχους εἰς τ' ἄλλα ἐγκλήματα. 2ον διὰ νὰ ἐφαρμόσῃ τὸν ἀνώτατον βαθμὸν τῆς ποινῆς διὰ τὸ μεγαλύτερον ἔγκλημα εἰς περίπτωσιν τοιαύτης διαφορᾶς. 3ον διὰ νὰ χορηγήσῃ εἰς τὰ ζημιωθέντα μέρη ἐκ τῶν ἄλλων ἐγκλημάτων τίτλον τῆς ἀποζημιώσεως αὐτῶν. Δὲν μὲ φαίνεται οὔτε δικαία ἢ γινομένη πρόνοια εἰς τὸ ἄρθ. 70 καὶ μάλιστα εἰς τὸ ὕστερον μέρος τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου «ἐὰν δὲ εἰς τινὰ κλ. οὔτε σύμφωνος μὲ τὸ ἄρθ. 68.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 68 ἕως 71. — Κατ' αὐτόν, δὲν προοδεύει. Ἀλλὰ δὲν λέγει τὸ ἄρθρον ὅτι, ἂν ὑπάρχουν συναίτιοι, ἢ συμμέτοχοι, τὸ Δικαστήριον θέλει παύσει καὶ κατὰ τούτων.

(ΠΑΛΜΑΣ) 93*. — Οἱ Σύμβουλοι κατὰ τὸ 22 ἄρθ. δὲν δύνανται νὰ δικάζουν εἰς τὰς ὑποθέσεις τὰς ὑποκειμένας εἰς ἔκκλησιν. Εἰς τὰς τοιαύτας ὑποθέσεις ἔχουν μόνον γνωμοδοτικὴν ψῆφον, ἢ ἐκθέτουν ἐγγράφως τὴν γνώμην των.

Ἐὰν ἔπειτα κἀνεῖς τῶν μελῶν τοῦ ἔκκλητου ἐμποδίσθῃ ἀπὸ τὸ ἔργον του, εἰς τῶν εἰρημένων Συμβούλων γίνεται δεκτὸς ὡς ἱκανὸς νὰ τὸν ἀναπληρώσῃ, κ' ἐπομένως νὰ δικάσῃ. Δὲν δύνανται νὰ εἶναι συνδικαστῆς εἰς κατώτερον Δικαστήριον, καὶ θέλει εἶσθαι εἰς τὸ ἀνώτερον.

Ἐκ τούτου δύνανται νὰ συμβῇ ἐναρχιστέρα ἀνωμαλία εἰς Ἄργος, ὅπου ὑπάρχει τὸ Πρωτόκλητον. Τὸ χειρότερον εἶναι ὅτι εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην εἶναι ἤδη γνωστὴ ἡ γνώμη τῶν συμβούλων ἐπὶ τῶν ἐκκεκλημένων ὑποθέσεων παρὰ τοῦ αὐτοῦ πρωτοκλήτου. εἰς τὸ εἰρημένον αὐτόθι ἔκκλητον. Εἶναι δὲ βέβαιον ὅτι ποτὲ δὲν πρέπει νὰ γίνεται ὁ ἐκδικαστῆς ὁ ἤδη δηλοποιήσας τὴν γνώμην του πρὸ τῆς ἀποφάσεως, ἢ ὁ ἤδη γνωμοδοτήσας ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως (ἴδε τὰ περὶ τούτου ῥηθισόμενα κατωτέρω εἰς τὸ 14. ἄρθ. τῆς πολιτικῆς διαδικασίας).

Ἦθελε διαφέρει, ἐὰν ἡ ἐκλογὴ τοῦ εἰρημένου Συμβούλου ἐγένετο μόνον ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν 15 τοῦ ὁποίου γίνεται μνεῖα εἰς τὸ ἄρθ. 2 ἐξαιρουμένων τῶν δύο, αἵτινες ἔλαβαν μετοχὴν εἰς τὴν ἐκκληθεῖσαν ἀπόφασιν τοῦ Πρωτοκλήτου τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας, ὅπου γίνεται καὶ ἡ ἐκλογὴ (π.χ. τοῦ Ἄργους).

Ἐνυπάρχει ὅμως πάντοτε τὸ ἄτοπον τοῦ παραχωρεῖν ἐπὶ ἔκκλητου ὑποθέσεως, καθήκον καὶ ἱκανότητα τοῦ νὰ τὴν δικάσῃ ἐκεῖνος ὅστις ἐνομίσθῃ ἀνίκανος νὰ τὴν δικάσῃ πρωτοκλήτως.

* 93. Ἐν ἐλλείψει τινὸς τῶν μελῶν, ἢ ἐν περιστάσει ἐξαιρέσεως, ἀναπληροῖ τὸν τόπον αὐτοῦ εἰς τῶν συμβούλων τοῦ Πρωτοκλήτου τῆς ἐπαρχίας, ὅπου τὸ Ἐκκλητον ἐδρεύει, ἐκλεγόμενος παρὰ τοῦ ἰδίου κριτηρίου διὰ πλειοψηφίας.

Τὸ ἄρθρον ἔπειτα 13. διὰ τῆς ἐκφράσεως τινος ὡς πρὸς τὴν ἢ τινων τοῦ ἄρθρου 10 φαίνεται ὅτι ὑποθέτει μόνον τὴν περίπτωσιν τῆς ἀντικαταστάσεως ἐνὸς τῶν τριῶν μελῶν τοῦ ἐκκλήτου.

Ἀλλὰ τότε πρέπει νὰ ἐξηγηθῇ ὅτι ἐν ἐλλείψει δύο μελῶν τοῦ ἐκκλήτου, θέλει ἀναβάλλεσθαι ἡ ἀπόφασις τῶν ὑποθέσεων καὶ ὅτι δὲν δύνανται νὰ γενοῦν δύο ἀντικαταστάσεις κατὰ τὸν προρρηθέντα τρόπον.

Σημειωτέον ὅτι εἰς τὸ πρωτόκλητον οἱ Σύμβουλοι ἐκλέγονται ἀπὸ τὰ μέρη. Διατί δὲ νὰ μὴ τοὺς συγχωρηθῇ ἡ αὐτὴ ἐξουσία καὶ εἰς τὸ ἔκκλητον εἰς παρομοίαν καὶ σημαντικωτέραν ἀκόμη περίπτωσιν;

Πρέπει ἄρα νὰ γενῇ δεκτὸν τὸ μέσον τοῦ νὰ προσκαλῇται (ἐν ἐλλείψει ἢ δι' ἄλλο νόμιμον ἐμπόδιον τινος τῶν μελῶν τοῦ ἐκκλήτου) εἰς τῶν συνηγόρων τῶν μὴ ἐχόντων συμφέρον, ἢ μὴ λαβόντων μετοχὴν εἰς τὴν ὑπόθεσιν, ὅστις γίνεται δεκτὸς ὡς προστάτης (à patronare) ἐνώπιον τοῦ ἐκκλήτου, ὡς γίνεται εἰς τὴν Γαλλίαν ἐν ἐλλείψει ἀναπληρωτῶν.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 93. — Παράδοξον φαίνεται ὅτι, ἐὰν ἀποκλείεται ὁ Σύμβουλος νὰ δικάζῃ, τοῦτέστι νὰ ἔχῃ ψήφον εἰς τὸ Πρωτόκλητον, γίνεται δεκτὸς εἰς τὸ ἔκκλητον διὰ νὰ δικάζῃ δίκην εἰς τὴν ὁποίαν ἦτοιν ἀνέκατος νὰ ψηφοφορῇ.

Ἀπάντησις:

Διὰ πολλοὺς ἰσχυροὺς λόγους δὲν ἠδύνατο ἡ Κυβέρνησις νὰ ἐκλέξῃ εἰς τὸ ἔκκλητον καὶ σταθεροὺς παρέδρους.

Ἐγείνε σκέψις, ἐὰν ἀπὸ τὸ Σῶμα ἐκείνο, τὸ ὁποῖον ἐν γένει ἀπεκλείσθη τῆς ψήφου, ἠδύνατο νὰ γενῇ ἐξαίρεσις κατ' εἶδος, καὶ ἀπεφασίσθη ναί. Πλὴν τὸ ἔκκλητον νὰ ἐκλέγῃ διὰ πλειοψηφίας μεταξὺ τῶν συμβούλων τοῦ τόπου, ὅπου ἐδρεύει.

Ὁ Σύμβουλος, ὅστις ἐδρεύει εἰς τὸ ἔκκλητον, δὲν ἐδρεύει, διότι εἶναι εἰς τῶν Συμβούλων, ἀλλὰ μὲ διπλοῦν παράσημον, τοῦτέστι διότι καὶ ἐκλέχθη ἀπὸ τὸ ἔκκλητον.

Ποῦ ὑπάρχει τώρα ἡ κατηγορουμένη ἀντίφασις;

Λέγει ὁ παρατηρητής, ὅτι ἔπρεπε νὰ σαφηνισθῇ τὸ ὅτι ἡ ἐκλογὴ δὲν γίνεται ἐπὶ Συμβούλου ὅστις ἔλαβε μέρος εἰς τὴν ἀπόφασιν. Ἀλλὰ τὸ ἄρθρον δὲν λέγει ὅτι ἡ ἐκλογὴ θέλει γίνεσθαι ἐκ τῶν συμβούλων τῆς ἀποφάσεως, ἀλλὰ τοῦ Πρωτοκλήτου ὁ φόβος τοῦ παρατηρητοῦ μὴ γενῇ λάθος, δὲν ἔχει βάσιν· διότι καὶ τὰ νήπια ἐδῶ γνωρίζουν ὅτι, ὅστις ἔλαβε μέρος εἰς τὴν πρώτην ἀπόφασιν, δὲν δύναται νὰ λάβῃ μετοχὴν εἰς τὴν ἀναθεώρησίν της.

93. — Διατί τινος εἰς τὸ ἔκκλητον, καὶ τινων εἰς τὸ Ἀνώτατον;

Διότι ἡ Κυβέρνησις ἐστοχάσθη νὰ περιορίσῃ τὴν συνδρομὴν τῶν Συμβούλων

εἰς τὸ ἐκκλητον δι' ἐνὸς καὶ μόνου μέλους θέλουσα νὰ ὑπάρξουν πάντοτε δύο Δικασταὶ εἰς τὸ ἐκκλητον μ' ἓνα πάρεδρον κατὰ περίστασιν.

Διότι ἐδιορίσθησαν νὰ παρεδρεύουν εἰς τὸ Ἀνώτατον ἄλλης ἀνωτέρας τάξεως ὑποκείμενα, ἐπαραχωρήθη διὰ τὴν μεγαλυτέραν ἐμπιστοσύνην, νὰ παρεδρεύουν καὶ πλείονες εἰς ἑλλειψιν τῶν μελῶν.

Κατηγορεῖται τὸ σχέδιον· καθότι δὲν ἐδόθη εἰς τὰ μέρη τὸ δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς τῶν κατὰ περίστασιν παρέδρων διὰ τὸ ἐκκλητον, καὶ τὸ Ἀνώτατον.

Διότι ἡ Κυβέρνησις, ἡ ὁποία ἔχει τὸ δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς, τὸ παρεχώρησε διὰ μόνους τοὺς συμβούλους :

1^{ον} διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας, διὰ τὰς ὁποίας δὲν ἔδωκε ψῆφον εἰς τοὺς Συμβούλους.

2^{ον} διὰ τὸ πολύπλοκον τοῦ κανονισμοῦ, καὶ τὰς συγχίσεις, θεωρουμένης ἐν ἐνεργείᾳ τῆς παρούσης καταστάσεως τῶν πραγμάτων.

Κατωτέρω θέλουν σαφηνισθῇ οἱ λόγοι, ἐκτεταμενέστερον, καὶ ἀκριβέστερον.

Διατί λέγει ὁ παρατηρητής, δὲν διετάχθη νὰ παρεδρεύουν οἱ συνήγοροι, ὡς τοὺς μεταχειρίζεται ἡ Γαλλία, καὶ τὸ Πιεμόντε :

Ἀποκρίνομαι ὅτι, ἐὰν εἴχαμεν ἐναντὶν ἡθελῶμεν δανεισθῇ τὸ αὐτὸ σύστημα ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν ὀλίγοι ὑπάρχουν, καὶ κανεὶς δὲν εἶναι ὅστις δὲν ἔχει μετοχὴν εἰς ὅλας τὰς ὑποθέσεις, διὰ τὰς ὁποίας ἡ συμβουλὴ εἶναι ἀναγκαία.

(Μ. Σ.) 93. — Πῶς ἢμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ πλειοψηφία ὅταν δύο μόνοι δικασταὶ τοῦ ἐκκλητου μέλλουν νὰ ἐκλέξουν τὸν σύμβουλον ; Ὁ ἐξαιρούμενος δὲν ἢμπορεῖ νὰ συνδράμῃ εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ διαδόχου του, καθότι ἡ πρᾶξις αὕτη ἤθελεν εἶσθαι ἐναντία εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς ἐξαίρέσεως ἐνὸς δικαστοῦ· ὁ λαχνὸς ἦτον τὸ καλύτερον μέσον, ἀλλὰ ὁ Σύμβουλος δικάζων ὡς ἐκκλητος ὀφείλει νὰ ἐκλέγῃται ἀπὸ τὴν ἀμερόληπτον καὶ πεφωτισμένην ψῆφον τῶν Δικαστῶν. Ἀνάγκη νὰ ληφθῇ ἄλλο μέτρον. Π.χ. ὁ Διοικητὴς τοῦ τόπου, ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Κυβερνήσεως ἢμποροῦσεν ἐνούμενος μετὰ τῶν δύο Δικαστῶν νὰ κάμνῃ τὴν προκειμένην ἐκλογὴν.

Προσθήκη (Μ Σ)

Ἀρ. 93 (ὄργαν.) τριῶν μόνων ὄντων τῶν μελῶν τοῦ ἐκκλητου, ἡ Κυβέρνησις παραχωροῦσα τὸ δίκαιον, τῆς ἐκλογῆς τοῦ κατὰ περίστασιν Παρέδρου ἐν περιστάσει ἐξαίρεσεώς τινος ἐξ αὐτῶν, ἔχει τὴν ἐγγύησιν τῆς καλῆς ἐκλογῆς, τὴν διπλὴν ψῆφον δύο δικαστῶν, διπλὴν ψῆφον ἣτις ἀποφασίζει περὶ τῆς ζωῆς αὐτῆς τῶν πολιτῶν· ἀλλ' ἐν περιπτώσει δύο ἐξαίρέσεων, ἡ ψῆφος τοῦ μόνου μείναντος δικαστοῦ, δὲν ἐγγυᾶται ἀποχρώντως τὴν κοινωνίαν περὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν δύο Παρέδρων ἢ ἀναπληρωτῶν ὥστε ἐκ τῆς μοναδικῆς του ψήφου, νὰ ἐξαρτᾶται ἴσως, ἡ τύχη τῆς ἀμφισβητουμένης ὑποθέσεως, ἐνῶ κατὰ τὸ παραδεχθὲν σύστημα, ἡ ἀπόφασις τῶν ἐκκλητῶν

ὑποθέσεων δὲν ἐνεπιστεύθη εἰς μίαν μόνην ψῆφον, ἀλλ' εἰς τὴν πλειοψηφίαν τουλάχιστον δύο δικαστῶν· ἀνάγκη λοιπὸν διὰ νὰ εἶναι σύστημα συνεπὲς (conséquent) νὰ μὴ παραχωρήσῃ τὸ δίκαιον τῆς προκειμένης ἐκλογῆς εἰμὴ ἐν περιστάσει ἐξαιρέσεως τινος μόνον δικαστοῦ, νὰ φυλάξῃ δὲ δι' ἐαυτὴν ἡ Κυβέρνησις τὸ ῥηθὲν δίκαιον ἐν περιπτώσει ἐξαιρέσεως τινων ἢ ὅλων τῶν ἐκκλήτων Δικαστῶν. Παρομοία χρεια δὲν ὑπῆρχεν ἐπὶ τῆς ἐξαιρέσεως τινος ἢ τινων ἢ ὅλων τῶν μελῶν τοῦ ἀνωτάτου α'. διότι ἡ ἐκλογὴ τῶν ἀναπληρωσάντων πίπτει εἰς τὰ μέλη σώματος ἀνωτέρας τάξεως. β'. διότι τὰ μέλη τοῦ αὐτοῦ σώματος χαίρουσιν ἤδη τὴν ἐμπιστοσύνην τῆς Κυβερνήσεως. γ'. διότι ἐφύλαξεν εἰς ἐαυτὴν τὴν μεταξὺ αὐτῶν τῶν ἰδίων ἐκλογὴν, εἰς ἀναπλήρωσιν τῶν ἐξαιρουμένων μελῶν τοῦ ἀνωτάτου.

(ΠΑΛΜΑΣ) *ἀρθ. 111** τοῦ δικαστικοῦ ὀργανισμοῦ (181. 187 τῆς ἐγκληματικῆς διαδικασίας).

Τίποτε δὲν θέλω εἰπεῖ διὰ τὴν σύστασιν, καὶ τὴν σύνθεσιν τοῦ ἐξαιρετικοῦ Δικαστηρίου. Ἀφίνω τὴν τοιαύτην φροντίδα εἰς τὸν Λαφαυέτην, εἰς τὸν ὅποιον διαφέρει τοσοῦτον ἢ τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερία, ὡς καὶ εἰς τοὺς ἄλλους φιλελευθέρους τῆς Εὐρώπης, καὶ τῆς Ἀμερικῆς, οἵτινες, κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν των, νομίζουν ὅτι θέλου ἰδεῖ εἰς τὴν Ἑλλάδα μίαν ἀληθῆ δημοκρατίαν μὴ γνωρίζοντες κατὰ βάθος τοῦ τόπου τὴν κατάστασιν, τὴν νῦν ἠθικὴν τῶν Ἑλλήνων, καὶ εἰς ποίας χεῖρας ὑπάρχει παρακατατεθειμένη ἡ διαχείρισις τῶν πλουτισμῶν τοῦ ἀνθρώπου πραγμάτων, ἅτινα ὑπάρχουν μᾶλλον ἐξησφαλισμένα εἰς δημοκρατικὸν Κράτος, ἢτοι ἡ ζωὴ, ἡ ἰδιοκτησία, ἡ ἐλευθερία, ἡ τιμὴ, ἐνὶ λόγῳ, ἡ διαχείρισις τῆς τακτικῆς δικαιοσύνης.

Αἱ παρατηρήσεις αὗται δὲν περιέχουν οὐδὲν τραχύ, ὅταν γίνωνται ἀπὸ παλαιὸν καὶ εἰλικρινῆ φίλον τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς δικαιοσύνης.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) *ἀρθ. 111* τοῦ Διοργανισμοῦ.

Ἐνταῦθα γίνεται κατηγορία κατὰ τοῦ ἐξαιρετικοῦ Δικαστηρίου. Ἀλλ' οὔτε ὁ Λαφαυέτης, οὔτε οἱ φιλελεύθεροι τῆς Εὐρώπης θέλουν παροργισθῇ· ἐξεύρουν οὗτοι κάλλιστα ὅτι ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ἔνδυμα δὲν δύναται ν' ἀρμόζῃ εἰς ἕκαστον ἄνθρωπον.

Ἐξεύρεις Κ' παρατηρητά, τί θέλει ὁ Λαφαυέτης, τί θέλουν τῆς Εὐρώπης οἱ φιλελεύθεροι; Ἄς σὲ τὸ εἶπω ἐγώ :

* 111. Καθίσταται ἐν Ἐξαιρετικὸν Δικαστήριον.

Περὶ τοῦ ἐξαιρετικοῦ Δικαστηρίου

181. Ὅποιαδήποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ κατηγορία ἢ παρ' οἵουδήποτε προσαπτομένη εἰς δημόσιον ὑπουργόν, πρέπει νὰ παρουσιάζεται εἰς τὸν Γραμματέα τῆς Κυβερνήσεως, εἰς τοῦ ὁποίου τὸν κλάδον ὑπάγεται ὁ δημόσιος ὑπουργός· ἡ δὲ κατηγορία λαμβάνει δίοδον κατὰ διαταγὴν τῆς Κυβερνήσεως.

187. Ἡ ἀπόφασις τῆς Β' ἐπιτροπῆς εἶναι ὁριστική.

Νὰ βελτιωθῶσι τὰ μέσα τῆς ἠθικῆς, καὶ τῆς γενικῆς οἰκονομίας· καθότι ἄνευ ἠθικῆς, καὶ χωρὶς ὅλοι οἱ πολῖται νὰ ἔχωσιν ἰδιοκτησίαν ἀρκοῦσαν διὰ τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα, δὲν ὑπάρχει, οὔτε δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἐλευθερία, καὶ ἡ φιλελευθερία καταντᾷ πρόσχημα ὀλίγων αὐτόμων, μεταχειριζομένων τὰ ἐλατήριά της διὰ ν' ἀπα- τῶσι τὸν ἐπιπόλαιον λαόν, νὰ τοῦ ταράσσουν τὴν ἡσυχίαν, καὶ νὰ ὠφελῶνται μόνον αὐτοί.

Ἡ παρατήρησίς μου δὲν ἔχει τι ὑπὲρ τὸ δέον, θέλω εἰπεῖ καὶ γὰρ, καθότι πη- γάζει ἀπὸ αἰσθημα εἰλικρινοῦς ἀφοσιώσεως εἰς τὴν πραγματικὴν ἐλευθερίαν καὶ οὐχὶ πρὸς τὴν ἀπώλειαν· πρὸς τὴν τάξιν, καὶ οὐχὶ πρὸς τὴν σύγχυσιν, καὶ τὴν ἀταξίαν.

(Μ. Σ.) ἄρθ. 111: 121 — (Ὅργαν.) Εἶναι ἀνάγκη νὰ προσδιορισθῶσι τὰ καθοσιώ- σεως ἐγκλήματα διὰ ὁδηγίαν καὶ τῶν δικαζόντων καὶ τῶν δικαζομένων.

(ΠΑΛΜΑΣ) 146*. — Κατὰ τὴν πλατυτέραν ἐξήγησιν τὴν γενομένην εἰς τὸ ἄρθ. 216. τῆς πολιτικῆς διαδικασίας δύναται νὰ χρησιμεύσῃ καὶ εἰς τοῦτο τὸ ἄρθρον κα- λύτερα ἔκφρασις ἀπὸ τὸ «ἐκτελεῖ» ἣτις φαίνεται ὅτι τὸν ὑποχρεοῖ νὰ προσάπτῃ τὸν κατὰδικον εἰς τὴν δύναμιν Ἡδύνατο νὰ ἐκφρασθῇ «εἰν' ἐπιφορτισμένος νὰ ἐκ- τελεῖ, καὶ νὰ κάμνῃ νὰ ἐκτελοῦν».

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 146. — Καὶ ὁ πλέον κοῦφος Ἕλλην γνωρίζει ὅτι τὸ ἐκτελεῖ, σημαίνει ἐκτελεῖ μὲ τὰ μέσα του. Ὁ ἀστυνόμος ἐκτελεῖ τὰς διαταγὰς τοῦ δικαστικοῦ κλάδου· ἀλλὰ μήπως ὁ αὐτὸς πράττει; ὡς πρὸς τὴν διατάττουσαν ἀρχὴν πράττει ὁ αὐτός, ὡς πρὸς τὸ πρᾶγμα, ἡ ἐκτελεστικὴ δύναμις, κατὰ προτροπὴν τοῦ ἰδίου. Κανεὶς δὲν ἐφαντιάσθη, οὔτε δύναται νὰ φαντασθῇ Ἕλλην εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅτι λέγων ὁ νόμος ὁ Ἀστυνόμος ἐκτελεῖ, σημαίνει ὅτι αὐτὸς θέλει φέρῃ προσωπικῶς τὰς προσκλήσεις εἰς τοὺς ἐναγομένους, καὶ ὅτι ὁ αὐτὸς θέλει γίνεσθαι δῆμιος διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἐγκλη- ματικῆς ἀποφάσεως. Ἴσως ἀλλαχοῦ ἤθελε προξενήσῃ ἀπορίαν· εἰς τὴν Ἑλλάδα δὲν χρειάζεται.

* 146. Ἐκτελεῖ τὰς διαταγὰς τῶν Ἀρχῶν, εἴτε διοικητικῶν, εἴτε δικαστικῶν.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

(ΠΑΛΜΑΣ) 4. 5. και 36*. — Κ' ενώπιον τοῦ εἰρηνοδίκου δύναται νὰ ἔχη χώραν ἐκτεταμένη διαδικασία κατὰ τὸ ἄρθ. 36. Τότε λοιπὸν διατὶ ἔγεινεν ἡ διαφορὰ τῆς ἐκφράσεως μεταξὺ τῶν δύο ἄρθρων 4 καὶ 5. περὶ τὸ ἀναβάλλει.... ;

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 4. 5. 36. — Διατί, λέγει ὁ παραιτητής, εἰς μὲν τὸν εἰρηνοδίκην ἀναβάλλεται μόνον ἡ ἀπόφασις, εἰς δὲ τὸν πρωτόκλητον δικαστὴν ἡ αὐτὴ αἰτία ἀναβάλλει πᾶσαν προᾶξιν ;

Καθότι εἰς τὰς εἰρηνοδικικὰς ὑποθέσεις ἦτον ἀνάγκη νὰ ληφθῇ μέτρον πρὸς ἀποφυγὴν τῶν καταχρήσεων.

Καθότι ἦτον ἀνάγκη νὰ ληφθῶσιν αἱ ἀποδείξεις, αἵτινες διὰ τῆς ἀναβολῆς ἠδύναντο νὰ ἐλαττωθῶν, ἢ ν' ἀπολεσθῶν.

Καθότι εἰς τὰ τῆς εἰρηνοδικίας ἀντιζήτησις ὀφείλεται δραστηριότης, καὶ πᾶν ὅ,τι ἐπιφέρει ἀργοπορίαν, πρέπει νὰ προλαμβάνεται.

Ἰδὸν τὰ αἴτια τῆς ἀναβολῆς τῆς ἀποφάσεως διὰ τὸν εἰρηνοδίκην, καὶ πάσης πράξεως διὰ τὸν πρωτόκλητον.

(ΠΑΛΜΑΣ) ἄρθ. 14*. — Μεταξὺ τῶν οὐριωδεατέρων αἰτιῶν, διὰ τὰς ὁποίας εἶν'

* 4. Ἡ κατὰ τῆς δικαιοδοσίας τοῦ Εἰρηνοδίκου ἐξαιρέσις ἀναβάλλει τὴν ἀπόφασιν.

5. Ἡ κατὰ τῆς δικαιοδοσίας τοῦ πολιτικοῦ ἢ ἐμπορικοῦ δικαστοῦ ἐξαιρέσις ἀναβάλλει τὴν πρόσδον τῆς ἀγωγῆς.

36 Ἀναβάλλεται ἡ διαφιλονείκησις εἴτε ἡ ἀπόφασις, ὅσάκις πρόκειται ν' ἀκουσθῇ νεοπροβληθεὶς μάρτυς, ἢ νὰ γενῇ δοκιμασία, ἢ περαιτέρω διασάφησις· τοῦτο δέ, ὅταν ἐγκριθῇ ἀναγκαῖον παρὰ τοῦ δικαστοῦ.

Περὶ τῶν ἐξαιρέσεων κατὰ τῶν δικαστῶν.

* 14. Οὐδεὶς δύναται νὰ εἶναι δικαστής·

1. Ἐὰν κατ' εὐθείαν ὠφελῇται ἀπὸ τὴν ἐκβασιν τῆς ἀγωγῆς.

2. Ἐὰν ἔχη ὁμοίαν ἀγωγὴν ὡς ἐνάγων, ἢ ὁμοίαν εὐθύνην ὡς ἐναγόμενος· δηλαδὴ ἐὰν ἔχη κριτολογίαν τοῦ αὐτοῦ εἶδους, καὶ ἐκ τῆς ἀποφάσεως δύναται νὰ ὠφεληθῇ φέρων αὐτὴν εἰς παράδειγμα διὰ νὰ κερδίσῃ ἐπομένως τὴν ἰδικήν του·

3. Ἐὰν ἔχη συγγένειαν με τοὺς δικαζομένους, ἥτις κωλύει τὴν εἰς γάμον σύζευξιν. Τὸ αὐτὸ ἐμπόδιον ἐπιφέρει καὶ ἡ περὶ γάμου ὑπόσχεσις ἂν καὶ δὲν ἐμβῆκεν εἰς ἔργον.

4. Ἐὰν ἐκατηγόρησεν ἐνώπιον Δικαστηρίου κανέν' ἀπὸ τοὺς δικαζομένους, ἢ ἂν ἐκατηγορήθῃ ἀπὸ τινος ἐξ αὐτῶν·

5. Ἐὰν εἶναι χρεωφειλέτης ἢ δανειστής κανένος τῶν δικαζομένων·

6. Ἐὰν ὁ δικαζόμενος εἶναι ἢ ἦτο πρὸ ἐνὸς ἔτους ὑπηρέτης τοῦ δικάζοντος·

ἐξαιρετέος ὁ δικαστής, καὶ διὰ τὰς ὁποίας ὀφείλει νὰ ἐξαιρῇται ἀφ' ἑαυτοῦ εἶναι καίτοι ἂν ἐσυμβούλευσε κανένα τῶν διαφορομένων ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως, ἢ προκειμένης ἐκκλήσεως, ἂν ἔλαβε μετοχὴν εἰς τὴν ἀπόφασιν αὐτῆς πρωτοκλήτως.

Πῶς συνέβη νὰ λησμονηθῇ ἡ τοιαύτη αἰτία τῆς ἐξαιρέσεως εἰς τὴν ἀπαρίθμησην τὴν ἐνδιαλαμβανομένην εἰς τὸ ἄρθ. 14;

Τὸ χάσμα τοῦτο ὡς οὐσιῶδες πρέπει ν' ἀναπληρωθῇ, καὶ μάλιστα, διότι ὀρθότατα ἐφαρμόζεται καὶ εἰς τοὺς μάρτυρας, συνηγόρους, ἢ συμβούλους τοῦ μέρους ἐπὶ τῆς προκειμένης ὑποθέσεως. (ἄρθ. 105).

Ἐντεῦθεν γίνεται δῆλον πόσον ἐπωφελὲς ἦθελεν εἶσθαι, ἐὰν κανεὶς τῶν προέδρων ἢ δικαστῶν τῶν παυσάντων δικαστηρίων δὲν εἰσῆγετο εἰς τὸ ἐκκλητον, ὅπου ὑπάγονται αἱ ἐκκλητοὶ αὐτοῦ ἀποφάσεις, ἀλλ' εἰς τὸ ἐκκλητον, ὅπου αὐταὶ δὲν ὑπάγονται· καθότι οἱ παλαιοὶ ἐκκαλέσαντες, οἵτινες εἶχαν δι' ἑαυτοὺς ἑπτὰ δικαστάς, καὶ νῦν ἔχουσι μόνον τρεῖς, πραγματικῶς δὲν ἔχουν εἰμὴ δύο!

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 14. — Δὲν ἀνέγνωσεν ὁ παρατηρητὴς τὸν τύπον τοῦ ὅρκου τοῦ Δικαστοῦ. Ἐὰν ὁ Δικαστὴς κατὰ τὸν ὅρκον χρεωστῇ ν' ἀγνοῇ παντελῶς τὴν διαφιλονεικουμένην ὑπόθεσιν, δὲν δύναται νὰ ἐδραύσῃ ἐκ τοῦ βήματος, λαβὼν ἅπαξ εἶδησιν μερικῶς. Καὶ ἐὰν τὸν ἐμποδίζῃ ἡ μερικὴ γνώσις τῆς ὑποθέσεως, πολὺ μᾶλλον ἢ ἐπαγγελματικῇ.

Ἦθελεν εἶσθαι ἀνάρμοστον εἰς ἓνα νόμον, ὅστις ἀπαιτεῖ παρὰ τοῦ Δικαστοῦ τὴν ἄγνοιαν τῆς ὑποθέσεως, νὰ προσθέσῃ εἰς τὰς ἐξαιρέσεις μίαν ἄλλην, διὰ τὴν ὁποίαν ἡ περίστασις τῆς σημερινῆς νέας ἐκκλητῆς τῶν Δικαστῶν, δύναται νὰ δώσῃ ἀφορμὴν, καὶ τῆς ὁποίας ἡ ἔλλειψις ἀναπληροῦται ἀπὸ τὸν τύπον τοῦ ὅρκου.

(Μ. Σ.) ἄρ.: 14. — Εἶναι ἀληθὲς ὅτι κατὰ τὸν Δικαστικὸν ὅρκον δὲν ἤμπορεῖ ὁ Δικαστὴς νὰ λαμβάνῃ ἐκτὸς τοῦ Δικαστηρίου πληροφορίας περὶ τῆς δικαζομένης ὑποθέσεως πλην ὁ ὅρκος ἀποτείνεται εἰς τὴν μέλλουσαν διαγωγὴν τοῦ Δικαστοῦ, καὶ ὅχι εἰς τὰς παρελθούσας πράξεις του· ἂν λοιπὸν καὶ ἡ περὶ τῆς ὁ λόγος ἐξαίρεσις ἐνυπάρχῃ εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ νόμου, εἶναι ὅμως ἀναγκαῖον νὰ ἐκφράζεται ῥητῶς ἀπὸ αὐτόν, καθότι qui dicit de uno, de altero negat.

(ΠΑΛΜΑΣ) 21*. — Διὰ ποῖον λόγον φαίνεται ἀνέκκλητος ἡ τοσοῦτον σπουδαία αὕτη

7. Ἐὰν ὁ δικαστὴς ἔχῃ προφανῇ καὶ γεγηρακυῖαν οἰκειότητα κατὰ συνέχειαν μὲ κανένα τῶν διαφορομένων.

8. Ἐὰν ἐμεσολάβησέ ποτε, πρὶν γενῇ δικαστής, διὰ νὰ συμβιβάσῃ τὰ διαφερόμενα μέρη περὶ τῆς δικαζομένης ὑποθέσεως.

* 21. Ἡ ἐκδιδομένη ἀπόφασις περὶ τῆς ἰσχύος, ἢ μὴ, τῆς κατὰ τοῦ δικαστοῦ ἐξαιρέσεως, εἶναι ὀριστική.

ἀπόφασις, καὶ μάλιστα, κατὰ τὰς περὶ τῶν ἀρθ. 18. 50 καὶ 51 τοῦ §. 2. προγεγονείας παρατηρήσεις τίτλῳ διορθώσεως;

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 21. — Ἡ ἐξαίρεσις τοῦ Δικαστοῦ ἔχει ν' ἀποφασισθῇ; Ἀπεφασίσθη; Τόσον ἀρκεῖ παραχωρουμένης τῆς ἐκκλήσεως ἐπὶ τῆς ἀποφάσεως περὶ ἐξαιρέσεως τοῦ Δικαστοῦ ἥθελεν εἶσθαι ταυτόν, ὥς νὰ πλάττωνται αἷτια καταχρήσεων, καὶ χρονισμῶν.

Ἀφ' ἑτέρου μέρους ποίαν ζημίαν δύναται νὰ ἐπιφέρει, ἢ ἐργασία τοῦ Δικαστοῦ ἐξακολουθοῦντος ὑπόθεσιν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐξηρέθη;

Προξενεῖ φόβον τὸ κατὰ τοῦ ἐξαιρέσαντος πάθος; Ἀλλ' ἐπειδὴ διαπλέομεν ὥς τὸ πιθανόν, διατὶ νὰ μὴ πιστεύσωμεν ὅτι ἡ φιλοτιμία του θέλει τὸν παρακινήσει νὰ γενῇ προσεκτικώτερος, διατὶ νὰ μὴ πιστεύσωμεν ὅτι, ἂν καὶ παρωργισμένος, ὀφείλει νὰ συστέλλεται ἀναθεωρητέας οὔσης τῆς πράξεώς του παρ' ἀνωτέρας ἀρχῆς, πρὸς τὴν ὁποίαν ἔχει νὰ βροντοφωνήσῃ ὁ ἐξαιρέσας αὐτόν;

Ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι τυφλωμένος ἐπὶ τῆς ὁργῆς ἀδικεῖ κατὰ τί; Εἰς τὸ ν' ἀλλάξῃ τὰ ἔγγραφα; Ἀλλὰ τότε δύναται νὰ ἐγκαλισθῇ ἐγκληματικῶς. Εἰς τὴν οὐσίαν τῆς ὑποθέσεως; Ἀλλ' ἡ προκατάληψις ἀναγκάζεται ἀπὸ τὴν ἀναθεώρησιν τῆς ἀνωτέρας ἀρχῆς.

Εάν ἡ ἀπόφασις τοῦ Δικαστοῦ εἴη ἀνεκκλήτος, δὲν ἀποφασίζει μόνος τοῦ, ἀλλ' ὑπάρχουν καὶ δύο σύμβουλοι ἔχοντες ψήφον.

Δὲν ἠδυνήθη ὁ ἐκθέτης τοῦ σχεδίου τὰ ἐφαρμόσῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὴν τόσον ἐκτεταμένην ἀφθονίαν τῶν ἐκκλήσεων δι' ὅποιουδήποτε πράξεις (ὥς εἰς ἄλλα ἔθνη παρατηρῆται, καὶ ὅπου ἴσως εἶναι ἀρκούντως δικαιολογημένη) καθότι δὲν ἐνόμισε δικαίον νὰ ὑποπιεύωνται οἱ πολῖται ὅτι ὁ Δικαστικὸς κλάδος εἶν' ἐμπόριον, ὅπου κατεξοδεύονται οἱ πολῖται, καὶ ὅπου διὰ τῶν ὑπερόγκων θυσιῶν, καὶ τῆς ἀπωλείας τοῦ χρόνου ἐξασθενοῦν, ἐνῶ ἐν ταυτῷ διαιροῦνται ἀντιπολεμούμενοι αἰωνίως.

(ΠΑΛΜΑΣ) 27*. — Ὁ Κλήτωρ ἐνδέχεται βέβαια νὰ μὴν εὐρῇ οὔτε τὸν πολίτην, οὔτ' ἄλλον τινὰ τῆς οἰκογενείας του, ἀλλὰ μάλιστα καὶ τὴν οἰκίαν, καὶ τὴν θύραν κλεισμένας; Τότε τί ὀφείλει νὰ πράξῃ; ἕτερον χάσμα.

«Νὰ παραδώσῃ τὴν κλῆσιν εἰς τὸν Ἀστυνόμον ὅστις θέλει φροντίσει νὰ τὴν ἐγχειρίσῃ εἰς τὸν πολίτην, ἢ εἰς τινὰ τῆς οἰκογενείας του, καὶ θέλει ἀναφέρει τὸ ἀποτέλεσμα πρὸς τὸν Δικαστήν.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 27. — Οἱ Κλήτορες καὶ οἱ Ἀστυνόμοι, ὥς ἀλλαχοῦ λέγει ὁ παρατηρη-

* 27. Ἡ κλῆσις ἐκτελεῖται ἢ παραδιδόμενη εἰς χεῖρας τοῦ ἰδίου καλουμένου, ἢ ἀφιεμένη εἰς τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ.

τής, δὲν ἐκπληροῦν τὰ χρέη των ἀκριβῶς δι' ἄγνοιαν τῶν καθηκόντων αὐτῶν. Ἀλλ' ἐὰν διαταχθῇ ὁ κλήτωρ, ὡς ἐπιθυμεῖ ὁ παρατηρητής, ὥστε μὴ εὗρισκομένου τοῦ ἐναγομένου νὰ παραδίδῃ τὸ ἔνταλμα εἰς τὸν Ἀστυνόμον τοῦ τόπου, διὰ νὰ τὸ ἐνεργῇ, τότε ὁ κλήτωρ θέλει εὖρῃ ἀφορμὴν νὰ προφασίζεται ὅτι δὲν εὗρίσκει τὸν ἐναγόμενον, διὰ ν' ἀποφύγῃ τὸ βάρος τοῦ νὰ ἐπανέρχεται δις καὶ τρις εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ ἐναγομένου.

(ΠΑΛΜΑΣ) 41*. — Νὰ πέμπῃ ὁ δικαστής ἀντίγραφον τῆς ἀποφάσεως εἰς τὸν ἐνάγοντα διὰ νὰ πληρώσῃ τὰ δικαστικὰ δικαιώματα, καὶ νὰ τὰ ἐπαναλαμβάνῃ, εἰ δέον, ἀπὸ τὸν ἐναγόμενον, ἔχει καλῶς, ἀλλὰ διατὶ νὰ τὴν πέμπῃ καὶ εἰς τὸν ἐναγόμενον μὴ ἀπόντα;

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 41. — Τὸ ἀντίγραφον δίδεται καὶ εἰς τὸν ἐναγόμενον ὅχι διὰ νὰ μάθῃ τί χρεωστεῖ εἰς τὸ Δικαστικὸν ταμεῖον, ἀλλὰ διὰ νὰ γνωρίσῃ ὁποίαν ἐκβασιν ἔλαβεν ἡ δίκη καὶ νὰ γενῇ προσεκτικὸς εἰς τὸ ν' ἀσφαλίσῃ τὰ δικαιώματά του ἐγγράφως.

(ΠΑΛΜΑΣ) 42*. — Τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ εἶναι καλὸν διὰ τὸν χριστιανόν, καὶ τὸν χριστιανὸν ὅστις ἀπολύτως δὲν εἶναι τυφλός, ἢ μονόχειρ. Ἀλλ' ὁ Ἑβραῖος, ὁ Τοῦρκος, εἴτε κρισολογούμενος, εἴτε ἐκκιμαστής, εἴτε μάρτυς δὲν θέλουν τὸ κάμει, καθὼς οὔτε ὁ μὴ ἔχων χεῖρας, ἢ ὁ βλαμμένος τὴν δεξιὰν χεῖρα. Πρέπει ἄρα νὰ προστεθῇ:

«μὴ θέλοντος, ἢ μὴ δυναμένου νὰ κάμῃ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ἀρκεῖ ἡ μνεῖα τὴν ὁποίαν ὁ Γραμματεὺς θέλει κάμει.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 42. — Μέχρι τοῦ νῦν οὔτε Ἑβραῖοι οὔτε Τοῦρκοι ὑπάρχουν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὅταν φθάσῃ ἡ τοιαύτη πραγματεία, τότε θέλουν διαταχθῇ τὰ εἰκότα.

Ὁ παρατηρητής γνωρίζει τὸ δύσκολον τοῦ τρόπου, δι' οὗ ὀφείλει τὸν ὅρκον ὁ Ἑβραῖος, καὶ πόσαι φιλονεικίαι ἐγιναν, καὶ πόσοι συγγραφεῖς ἐνησχολήθησαν περὶ τούτου, καὶ πόσους τρόπους μετεχειρίσθησαν οἱ Ἑβραῖοι διὰ τῆς θρησκευτικῆς ἐταιρείας των, διὰ ν' ἀπατήσουν τὸν χριστιανικὸν κόσμον εἰς τὸν περὶ ὅρκου τύπον.

Περιπλέον εἶναι ζωνηρὰ εἰσέτι ἡ αἰσθησις τῶν δεινῶν, τὰ ὁποῖα ὑπέφερεν ἡ Ἑλλὰς ἐνεκα τῆς συνδρομῆς καὶ τῶν Ἑβραίων εἰς τὸν παρελθόντα χρόνον. Αἱ πληγαὶ εἶναι ἀνοικταί. Ἀνάρμοστον ἐθεωρήθη ἄνευ ἀνάγκης ν' ἀναμνηθοῦν ἀνύπαρκτα ὄντα.

* 41. Ὁ εἰρηνοδίκης χρεωστεῖ ἀμέσως μετὰ τὴν δημοσίευσιν ὁποιασδήποτε ἀποφάσεώς του νὰ διευθύνῃ ἀντίγραφον τῆς ἀποφάσεως αὐτῆς εἰς τὰ διαφερόμενα μέρη· ὁ κλήτωρ δὲ χρεωστεῖ εἰς τὴν πρῶξιν τῆς γνωστοποιήσεως νὰ ἐξηγῇ καθαρὰ καὶ τὴν ὥραν αὐτὴν τῆς παραδόσεως.

* 42. Οἱ μάρτυρες ὑπογράφουν τὸ περιεχόμενον τῆς ἐκθέσεώς των, καὶ μὴν ἐξεύροντες νὰ γράφουν, κάμνουν τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ.

Διὰ τὸν ἄχειρα, ἢ τυφλόν, ἐπειδὴ ὁ νόμος ἐδέχθη τὸ γένος τοῦ ἐμποδίου, ὅλα τὰ εἶδη ὑπάγονται εἰς αὐτόν.

Ἡ ἀνικανότης εἶναι τὸ γένος· ἡ ἄγνοια τοῦ γράφειν εἶναι εἶδος τοῦ γένους τῆς ἀνικανότητος· εἰς τὸ γένος συμπεριλαμβάνονται ὅλα τὰ εἶδη.

Καὶ καὶ ἄλλον ἀκριβέστερον τρόπον.

Ἡ ἀνικανότης τοῦ γράφειν, εἶναι ἀποτέλεσμα μιᾶς αἰτίας; Ἐὰν πολλαὶ αἰτίαι γεννοῦν τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα, ὅταν ἡ ἀνικανότης τοῦ γράφειν εἶναι τὸ κύριον ἀντικείμενον, ὑπάγονται εἰς τὸ ἄρθρον ὅλαι αἱ αἰτίαι, ἐκ τῶν ὁποίων πηγάζει ἡ ἀνικανότης.

Προσθήκη (Μ. Σ.)

αφ: 42.—Ἡ ἀνικανότης ὡς γένος ἤθελεν ἐμπεριέχει ὅλα τὰ εἶδη, ἐὰν τὸ ἄρθρον ἀντὶ τῆς λέξεως μὴν ἡξεύροντες μετεχειρίζετο τὸ μὴ δυνάμενοι. Μόλον τοῦτο ὁ μάρτυς στερούμενος τῶν χειρῶν, καίτοι εἰδὼς γράμματα, πῶς δύναται νὰ σημειώσῃ τὸν σταυρὸν ὑπὸ τὴν ἐκθεσιν τῆς μαρτυρίας του; Ἀνάγκη νὰ κανονισθῇ περὶ τούτου.

(ΠΑΛΜΑΣ) **46***.—Ἐνδέχεται ν' ἀπαυῶμαι, πλὴν δὲν ὑπάρχει νόμος προσδιορίζων εἰς ποίαν ἡλικίαν ὁ ἀνὴρ ἢ ἡ γυνὴ δύνανται ν' ἀρχίσουν νὰ ὀνομάζωνται γέροντες. Ὁ μὲν τῶν δικαστῶν θέλει τοὺς εἶπει τοιοῦτους εἰς τὰ 50 ἔτη, ὁ δὲ εἰς τὰ 60. Ἄρα τοῦτο πρέπει νὰ ἐξηγηθῇ διὰ τὴν ὁμοιόμορφον ἐφαρμογὴν τῆς ἐκ τοῦ ἄρθρου 46 ὠφελείας.

50-51 (18). Ἡ διάταξις τῶν τριῶν ταύτων ἁρθρῶν ἀφ' ἑνὸς μέρους ἀντιθαίνει εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ δικαίου. Εἰς τὸ πραττόμενον ἐπὶ ἐκκλήσεως παρὰ τῶν ἀνωτέρων δικαστηρίων, τῶν συγκειμένων ἀπὸ πρόσωπα μεγαλυτέρας ἐμπιστοσύνης· ἀφ' ἑτέρου δὲ δύναται νὰ προξενήσῃ μεγάλα ἄτοπα ὡς πρὸς τὰ συμφέροντα τῶν μερῶν, καὶ τὴν δικαιοσύνην, καὶ περιπλέον ἐγκλήματα.

1ον Ἀντιθαίνει εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ δικαίου

Ὅταν ἐκκαλῇ τις, εἶναι ταυτόν, ὡς νὰ λέγῃ πρὸς τὸν δικαστὴν «Σὺ μ' ἐδίκασες

* 46. Εἰς τὰς ὑποθέσεις τὰς ἀναγομένας εἰς τὸν εἰρηνοδίκην δὲν συγχωροῦνται οἱ συνήγοροι, οὔτε οἱ ἐπίτροποι· οἱ ἐπίτροποι συγχωροῦνται εἰς τὰς γυναῖκας, εἰς τοὺς γέροντας, καὶ εἰς τοὺς ἐν ὑπουργήμασι.

50. Εἶναι ὑπόχρεως ὁ ἐκκαλὼν νὰ παρουσιάσῃ ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν πρὸς τὸν αὐτὸν δικαστὴν, ὅστις ἐξέδωκε τὴν ἀπόφασιν, ἀναφορὰν περιέχουσαν τὰ αἷτια τῆς ἐφέσεως Ἡ ἀναφορὰ γνωστοποιεῖται πρὸς τὸν ἀντίδικον. Ἄν οὗτος κάμῃ ἀπολογία, γνωστοποιεῖται πρὸς τὸν ἐκκαλοῦντα, ὅστις ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ὀφείλει νὰ κάμῃ τὴν ἀνακεφαλαίωσίν του· ὁ δ' ἐκαλούμενος παραλαμβάνει ταύτην δι' ἐγγράφου παραλαβῆς, κάμνει τὴν ἀνταπολογία ἐντὸς τριῶν ἄλλων ἡμερῶν, καὶ ἐγχειρίζει ἀμφοτέρας πρὸς τὸν δικαστὴν.

51. Ὁ δικαστὴς παραλαβὼν τὰς ἀνακεφαλαιώσεις πέμπει τὴν δικογραφίαν εἰς φάκελλον πρὸς τὸν ἐκκλητον δικαστὴν, καὶ οὗτος, ἀφοῦ τὴν λάβῃ, ἐξετάζει καὶ κρίνει.

κακῶς ἢ δι' ἀμάθειαν, ἢ ἀπὸ κακίαν». Ὅσον ἀμαθὴς εἶναι ὁ δικαστής, τόσον εὐκολώτερον πειράζεται, καὶ συλλαμβάνει τὴν ὀρεξιν τοῦ νὰ μὴ μεταρρυθμιθῇ ἡ ἀπόφασίς του. Ἐὰν τοῦτο δὲν συμβῇ καθ' ὅλας τὰς περιπτώσεις, δύναται τοῦλάχιστον νὰ συμβῇ κάποτε. Ἴδου ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον ὁ τοιοῦτος δικαστής θεωρεῖται ὑποπτος, καὶ δὲν θέλει κανεὶς ὥστε αὐτὸς νὰ ἐπεμβῇ εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν μετὰ τὴν ἐκκλήσιν. Διατὶ λοιπὸν τ' ἄρθ. 18 καὶ 50 ἔλαβαν ἀποχὴν ἀπὸ τοιαύτας ἀρχάς;

2ον τὸ πραττόμενον παρὰ τῶν ἀνωτέρων Δικαστηρίων

Οὔτε εἰς τὰ Πρωτόκλητα, οὔτε εἰς τὰ ἔκκλητα, οὔτε εἰς τὰ ἐμπορικὰ Δικαστήρια, ἐδόθησαν παραληπτὰ καὶ ἀποστολεῖς διὰ νὰ παραλαμβάνουν καὶ πέμπουν πρὸς τὸ μέλλον νὰ δικάζῃ τὰς ἐκκλήτους ἀποφάσεις τῶν Δικαστηρίων τὰ ἔγγραφα καὶ τὰ πρὸς ὑπεράσπισιν μέσα τῶν μερῶν, ἀλλ' ἡ τοιαύτη ἀποστολὴ ἢ παρουσίαις ἀφέθη εἰς τὴν φροντίδα τῶν διαφορομένων, μολονότι πρόκειται περὶ δικαστῶν μεγαλυτέρας ἐμπιστοσύνης. Διατὶ λοιπὸν νὰ παρειαχθῇ κανὼν διάφορος ἐπὶ τῶν ἐκκλήτων ἀποφάσεων τῶν εἰρηνοδικῶν; Τούτων αἱ ἐπανορθωτικαὶ ἀποφάσεις δὲν εἶναι ἀσήμαντοι, ὥς ἤδη ἐρρέθη, ὥς κ' ἐκ τῶν πολιτικῶν π.χ. αἱ περὶ μισθοῦ δύνανται ν' ἀναδῶσιν εἰς μεγάλην ποσότητα! Ἐκτὸς τούτων τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ κρυστολογεῖται περὶ μικρῶν προστήτων, αἵτινες αἱ ἐκτὸν εἶναι περισσότερες παρ' αἱ μεγάλοι προσήτες διὰ τὸν ἐλάχιστον ἀριθμὸν τῶν πλουσίων! κατὰ δικαιοσύνην, ἡ κάθε μέτρον πρέπει νὰ εἶναι ἴσον δι' ὅλους, ἢ ἡ πλάστιγγη πρέπει νὰ κλίνη ὑπὲρ τῶν πρώτων. Ἐὰν ἀντεῖπῃ τις ὅτι τοιοῦτον μέτρον ἔργον δεκτὸν πρὸς εὐκολίαν τῶν διαφορομένων, πτωχῶν ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ, καὶ πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ἐξόδων καὶ ταξειδίων των, ἀποκρίνομαι ὅτι ἡδύνατο νὰ λάβῃ χώραν κ' ἐνώπιον τῶν ἄλλων δικαστηρίων, καὶ ὅτι τέλος ἡμπορεῖ νὰ εἶναι δυνατόν, ἀλλ' ὅχι ἀφευκτον μέτρον τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος.

3ον Ἀτοπα μεγάλα, κ' ἐγκλήματα ἀκόμη

δύνανται νὰ προξενηθῶσιν ἀπὸ τὸ μέτρον τοῦτο.

Ἐὰν ὁ εἰρηνοδίκης εἴτε διὰ φιλαυτίαν πειραχθεῖς, εἴτε ἐκ ματαιότητος, εἴτε ἐκ μεροληψίας. Ἐὰν ὁ γραμματεὺς αὐτοῦ εἴτε μὲ χρήματα διαφθαρεῖς, εἴτε δωροδοκηθεῖς ἀπὸ τὸν ἀντιφερόμενον, ἀφοῦ ἄπαξ, διὰ τῶν ἐκτεθέντων παρὰ τοῦ ἐκκαλέσαντος μέσων φοβηθῶσι εὐλόγως τὴν διόρθωσιν τῆς ἐκκλήτου ἀποφάσεως, ἐάν, λέγω, ἀλλάζουσιν τὰ ἔγγραφα τοῦ ἐκκαλέσαντος, νοθεύοντες, εἰ χρεῖα, τὰς ὑπογραφὰς τῶν ἐγγράφων αὐτῶν, ποίαν ἀσφάλειαν ἔχει ὁ ἐκκαλέσας διὰ νὰ τὸ γνωρίσῃ πρὶν τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀποφάσεως τοῦ ἐκκλήτου, καὶ μετὰ ταῦτα ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ;

Κατὰ τὸ ἄρθ. 51: Ὁ πρωτόκλητος ἀφοῦ τὰ λάβῃ ἐξετάζει καὶ κρίνει. Κρίνει ἐπὶ τῶν ἐγγράφων τὰ ὅποια λαμβάνει, καὶ τὰ ὅποια τοῦ παραπέμπονται ἀπὸ τὸν

εἰρηνοδίκην, καὶ δύνανται νὰ δικάσῃ, χωρὶς ν' ἀκούσῃ τὰ μέρη, καὶ μάλιστα τὸν ἐκ-
καλέσαντα, οὔτε νὰ τοὺς ἀναγνώσῃ τὰ ὅποια ἔλαβεν ἔγγραφα, κ' ἐπὶ τῶν ὁποίων
ὀφείλει, καὶ μέλλει νὰ δικάσῃ, πράγμα τὸ ὅποτον ἤθελε χρησιμεύσει τοῦλάχιστον ὡς
ἀσφάλεια ἐναντίον εἰς τὴν εἰρημένην κατάχρησιν τῆς ἐμπιστοσύνης.

Ἡ ἀντίρρησης ὅτι δὲν πρέπει νὰ συμπεραίνεται τοιοῦτον ἔγκλημα εἰς τοιού-
τους ὑπουργούς, εἶναι λόγος ἐν γένει ἀνυποστήρικτος, καὶ ἀντιβαίνει ὅχι μόνον εἰς τὴν
πολιτικὴν διαδικασίαν, ἣτις ἀπαιτεῖ πάντοτε δύο μάρτυρας εἰς τὰς δικαστικὰς πρά-
ξεις, εὐνομούμενα ὡς πρὸς τὸν δικαστικὸν κλάδον ἀρκεῖ ἡ ὑπογραφή τοῦ δικαστοῦ,
καὶ τοῦ γραμματέως, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς διατάξεις τοῦ περὶ ἐξαιρετικοῦ δικαστηρίου
κεφαλαίου. Προσέτι ὅσον εὐκολώτερον δύναται νὰ γενῇ ἡ τοιαύτη κατάχρησις, τόσον
εὐρυχωρότερα γίνεται ἡ πρὸς αὐτὴν ὁδός, ἄνευ φόβου ἀνακαλύψεως. Ἡ οὐσία δὲ
πάσης νομοθεσίας εἶναι νὰ μὴ μένῃ τοιαύτη ὁδός, καὶ νὰ προλαμβάνωνται τὰ ἐγκλή-
ματα, ἀντὶ νὰ τιμωρῶνται πεπραγμένα ἤδη: «Νομίζω ἐπομένως ὅτι πρέπει: ἢ
ἀπλῶς νὰ προσδιορισθῇ εἰς τὸν ἐκκαλοῦντα προθεσμία τις, ἐντὸς τῆς ὁποίας νὰ πα-
ρουσιάζῃ τὰ ἔγγραφα του, καὶ τὰ μέσα τῆς ὑπερασπίσεως αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ
πρωτόκλητου ὑπὸ τὴν ποινὴν τοῦ νὰ ἐκπίπτῃ τῆς ἐκκλήσεως ἢ δηλοποιουμένης
τῆς διατάξεως τῶν ἀρθ. 50 καὶ 18 μόνον δυνατῆς, καὶ ὅχι ὑποχρεωτικῆς διὰ τὰ
μέρη, ἀν θέλουν δηλ. νὰ παρουσιάζωσιν εἰς τὸ Πρωτόκλητον τὰ ἔγγραφα καὶ τὰ
μέσα τῆς ὑπερασπίσεως των, νὰ διαρριθῇ ὅτι, παραπεμπομένης τῆς δικογραφίας
παρὰ τοῦ εἰρηνοδίκου, ὁ πρωτόκλητος θέλει προσδιορίζει εἰς τὰ μέρη τὴν δικάσιμον
ἡμέραν, διὰ νὰ τοὺς ἀναγινώσκῃ τὰ ληφθέντα ἔγγραφα».

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 46¹ — «Ἄλλο εἶναι νὰ ἐνασχοληθῇ περαιτέρω ὁ Δικαστὴς εἰς τὴν οὐσίαν
τῆς ὑποθέσεως, ἀφοῦ ἤδη ἀπεφάσισε, καὶ ἄλλο νὰ γενῇ ὄργανον τῆς ἀποστολῆς τῶν
παραπόνων, καὶ τῶν ἐναντιώσεων τῶν μερῶν κατὰ τῆς ἀποφασεῖός του.

Ἡ σύστασις τῆς εἰρηνοδικείας ὑπηγορεύθη ἀπὸ τὴν ὠφέλειαν, τὴν πηγάζουσιν
ἐκ τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ γεωργοῦ, ἀπὸ τοῦ ν' ἀπέρχεται μακρὰν τῆς κατοικίας του,
διὰ νὰ εὖρῃ δικαιοσύνην διὰ ποσότητα, ἣτις ἤθελε δαπανηθῇ μὲ τὴν ἀπώλειαν τοῦ
χρόνου, ἐὰν ἤθελε διαταχθῇ μακρὰν ἢ ἀνήκουσα ἀρχή, καὶ μὲ τὰ ἔξοδα, τὰ ὅποια
ἤθελαν συμπέσει ἂν διὰ μετρίαν ὑπόθεσιν ὥφειλε νὰ μεταβαίνῃ ὁ ἐνάγων ἀπὸ τόπον
εἰς τόπον.

Δὲν εἶναι ὁ βαθμὸς τῆς ἐμπιστοσύνης τὴν ὁποίαν χαίρει ὁ εἰρηνοδίκης καὶ ὅχι
ὁ Πρωτόκλητος Δικαστὴς, ἡ πηγή, ἐκ τῆς ὁποίας πηγάζει ἢ μεταξὺ τοῦ εἰρηνοδίκου

¹ Παρ' ὅλον ὅτι εἰς τὰς ἀπαντήσεις τοῦ Γενατᾶ εὐρίσκεται εἰς τὸ περιθώριον ὁ ἀριθμὸς τοῦ ἀρ-
θρου 46, ὅμως, ὅπως φαίνεται, ὁ Γενατᾶς ἀπαντᾷ εἰς τὰ ἀρθρα 50-51, τὸ δὲ ἀρθρον 46 μένει ἀναπάν-
τητον.

καὶ τοῦ Πρωτοκλήτου διαφορὰ ὡς πρὸς τὸ ἔκκλητον, ἀλλ' ἡ ἀληθινὴ πηγὴ τῆς διαφορᾶς εἶναι ἡ εὐκολία τοῦ γεωργοῦ εἰς τὸ νὰ ἐνεργῇ τὰς ὁποίας ὤφειλε ἐνώπιον τοῦ ἔκκλητου πράξεις εἰς τὸ αὐτὸ εἰρηνοδικεῖον, ὥστε νὰ μὴ βιάζεται νὰ ἐξοδεύῃ καὶ καιρὸν καὶ ἔξοδα μεταβαίνων ἀπὸ τόπον εἰς τόπον.

Ἐὰν εἴπῃ τις ὅτι ἐμποδίζονται τὰ μέρη νὰ προσφέρωσι νέας ἀποδείξεις εἰς τὸ ἔκκλητον, ἀποκρίνομαι ὅτι δὲν εἶναι εἰς τὸ ἔκκλητον δεκταὶ νέαι ἀποδείξεις, εἰμὴ μόνον, ὅταν τὸ γνωρίσῃ τὸ Δικαστήριον.

Δὲν ἐδόθη ἡ ἄδεια εἰς τὰ μέρη νὰ τὸ πράττουν κατὰ δίκαιον, πρὸς ἀποφυγὴν τῆς καταχρήσεως.

Ἐδόθη τὸ βάρος εἰς τὸ πρωτόκλητον ὡς ἔκκλητον νὰ τὰς ζητῇ ὅταν ἀναγκαιοῦν.

Ἐπειδὴ, λέγει ὁ παρατηρητής, τὸ ἔκκλητον παραλαμβάνον τὰ ἔγγραφα δύναται ἄνευ ἀκροάσεως τῶν ἀντιφερομένων ν' ἀποφασίζῃ, εἶναι πιθανὸν ὁ εἰρηνοδίκης, ὅστις στέλλει τὰ ἔγγραφα, ἢ νὰ τ' ἀλλάξῃ ἢ νὰ πλαστογράψῃ τὰς ὑπογραφάς, ποῖα ἡ ἀσφάλεια διὰ τὸν ἐγκαλοῦντα;

Ἀπαντῶ ὅτι, καὶ ἂν ἡδύνατο τοῦτο νὰ συμβῇ δι' ἐνεργείας τριῶν ἀτόμων, τοῦ ἐγκαλοῦντος, τοῦ δικαστοῦ, καὶ τοῦ γραμματέως, καὶ νὰ μείνῃ μυστικὸν (εἰς τὴν Ἑλλάδα) ποῖος ἐμποδίσῃ τὸν ἐγκαλοῦντα ἢ τὸν ἐγκαλούμενον νὰ παρουσιασθῶσι προσωπικῶς εἰς τὸ Δικαστήριον;

Ἐξεύρει ὅτι δυνάμει τοῦ ἄρθρου 52 ὁ δικαστής, ἐὰν τὸν χρειασθῶσι διασαφήσεις, δύναται νὰ τὰς ζητήσῃ καὶ νὰ τὰς λάβῃ.

Ὅποῖος φόβος! καὶ ποῖος εἶναι ὁ ἐγκαλῶν, ὅστις δὲν ζητεῖ τὸν δικαστὴν του; Διὰ 3 γρόσια εἶδα ἀναφοράν, καὶ τὸν ἀναφερόμενον ἐλθόντα εἰς Ναύπλιον ἀπὸ Τριπολιτσᾶν. Διὰ νὰ θεραπευθῇ ἡ ἀσθένεια αὕτη, τὴν ὁποίαν ὁποιαδήποτε διαφορὰ προξενεῖ εἰς τοὺς διαφερομένους νὰ τρέχωσιν ἔνθεν κακεῖθεν, καὶ εἰς ἀνηκούσας ἀρχάς, καὶ νὰ ἐμποδίζωνται ἀπὸ τὸ ἐργόχειρόν των, ἔγινεν αὕτη ἡ θεραπεία, ἡ ὁποία τοὺς ὑποχρεοῖ νὰ κλείσουν τὴν προκάταρξιν τῆς ἔκκλητου εἰς τὸ Εἰρηνοδικεῖον ἐὰν δὲ καὶ μολονότι ἐξεθύμαναν, θέλουν νὰ παρουσιασθῶσιν, ἔχουν τὸ ἐλεύθερον, καὶ κανεὶς δὲν τοὺς ἐμποδίζει.

(Μ. Σ.) ἀρ. 46.—Εἶναι ἀνάγκη νὰ προληφθοῦν αἱ καταχρήσεις, προσδιοριζομένης τῆς ἡλικίας ἕως τῶν ἐβδομήκοντα ἐτῶν. Εἶναι καλὸν διὰ τὴν εὐκολίαν τῶν κοινοτήτων, τῶν χωρίων, νὰ συγχωρῶνται καὶ διὰ τὰς εἰρηνοδικείας οἱ ἐπίτροποι ἀλλὰ νὰ μὴ τοῖς συγχωρῇται νὰ ἐπιφορτίζωνται πλέον τῶν δύο ὑποθέσεων.

(ΠΑΛΜΑΣ) 85*.—Διὰ τὴν νὰ λαμβάνῃ χώραν ἐγκληματικὴ δίκη διὰ ψεῦδος ῥηθὲν μὲ

* 85. Ὅταν ἡ ἄρνησις γίνεται ἀπὸ τὸν ἴδιον ἀρνούμενον τὴν ὑπογραφὴν του, τότε ἡ ἄρνησις

μόνον τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ παρεκτανθῇ ἡ ὑπόθεσις, καὶ νὰ βραδύνῃ ἡ καταδίκη, ὥστε τοιοῦτ'τρόπῳ ὁ ψευδόμενος νὰ ἐπιτυχάνῃ τοῦ σκοποῦ του, ἐνῶ δι' ἀποδείξεων καὶ δοκιμασίας ἐπὶ πολιτικῶν ὑποθέσεων, ἤθελε τελειώνει κάλλιον ἡ ὑπόθεσις χωρὶς τοσαύτας ἀργοπορίας;

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 85.—Καθότι ἀποβλέποντες τοῦ ἀντικειμένου ἢ τὴν ἀλήθειαν, ἢ τὴν πλαστογραφίαν, δὲν ἠδύνατο νὰ παραχωρηθῇ ἡ ἐξέτασις εἰς πολιτικὸν δικαστήριον.

Καθότι δὲν περιορίζεται ἡ ὑπόθεσις μεταξὺ τῶν ἀντιφερομένων, ἀλλ' ἀνησυχεῖ καὶ τὸ δημόσιον, ἐκ τῆς ὁποίας ἀνησυχίας πηγάζει τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ λαμβάνῃ μετοχήν.

Καθότι εἰς τὸ παρεχωρήτο εἰς τὸ πολιτικὸν ἢ ἐξέτασις, καὶ μετὰ ταῦτα ἐλάμβανε τὸ δικαίωμα ὁ ἐγκαλῶν πολίτης, νὰ ἐγκαλῇ καὶ ἐγκληματικῶς, ὡς ἀλλαχοῦ εἶναι συγχωρημένον εἰς ὅποιανδήποτε κατάστασιν τῆς δίκης, ἤθελεν προκύπτει καὶ μάταιαι δαπάναι, καὶ χρονοτριβὴ εἰς τὸ πολιτικόν.

Καθότι ἤθελε συμβαίνει σύγκρουσις μεταξὺ τῶν δύο Δικαστηρίων τοῦ τε πολιτικοῦ καὶ τοῦ ἐγκληματικοῦ, τοῦ μὲν ἀναγκάζοντος τὸ ἔγγραφον ὡς γνήσιον, τοῦ δέ, ὡς πλαστὸν ἢ διὰ τὸ ἀποφύγεσθαι τὴν σύγκρουσιν τοῦ νὰ ἐπιτραπῇ εἰς τὸ ἐγκληματικόν, ἂν ζητηθῇ δεύτερον, νὰ παραδίδεται τὰς πράξεις τοῦ πρώτου, ὡς ἰδικὰς του.

Καθότι δὲν ἔγινε δεκτὸν νὰ διαταχθῇ ὁ δημόσιος ἐγκαλῶν νὰ λαμβάνῃ μετοχήν μόνον ὅταν συνδιαλλάττωνται τὰ μέρη.

Καθότι δύναται νὰ συμβῇ συνδιαλλαγὴ ἄνευ ἐγγράφου, καὶ μυστικῶς.

Καθότι δὲν ἀρμόζει εἰς τὴν Ἑλλάδα νὰ τιμωρῇται πολιτικῶς ὁ ἐγκαλῶν συκοφάντης μὲ πρόστιμον, καὶ ἂν νικήσῃ νὰ μένῃ ἀτιμώρητος ὁ παρουσιάσας τὸ πλαστὸν ἔγγραφον, ὑποφέρων μόνον τὴν κατάργησιν αὐτοῦ τοῦ ἐγγράφου.

Καθότι τέλος ἡ πλαστογραφία εἶν' ἐγκλημα, τὸ ὁποῖον ὁ νόμος ὀφείλει νὰ καταδιώκῃ ὅλαις δυνάμεσι, καὶ μάλιστα ὅπου τὸ ἐμπόριον ἀπαιτεῖ τὴν πρὸς ἀλλήλους ἐμπιστοσύνην.

Ἀλλὰ μολονότι ἡ αἰτία τῆς παρατηρήσεως περιορίζεται εἰς μόνην τὴν βραδύτητα τῆς ἀποπερατώσεως, ὡς λέγει ὁ παρατηρητής, νομίζω χρέος μου νὰ δικαιολογήσω τὸν περὶ οὗ ὁ λόγος κανονισμόν, καὶ διὰ νὰ προλάβω ἄλλον παρατηρητήν, καὶ διὰ νὰ μ' εὐκολυνθῇ ἡ ἀπάντησις περὶ τῆς ἐλεγχομένης βραδύτητος:

Προσθέτω δύο ἀρχάς:

1. Τὰ δημόσια ἔγγραφα, ἐπίσημα ὄντα, φέρουσιν ἀπόδειξιν ἐντελῇ.

Νόμ. 2. *de fide instrument*

ἐκλαμβάνεται ὡς ἐγκάλεσις πλαστογραφίας. Τὸ Δικαστήριον ὡς πολιτικὸν παύει τὰς ἐργασίας του, καὶ παρατέμπει τὴν ἐγκάλεσιν εἰς τὸ Ἐγκληματικόν.

Νόμ. 10. καὶ τελευτ. *de probationibus*

2. Τὰ ἰδιωτικὰ ἔγγραφα φέρουσιν ἀπόδειξιν κατὰ τοῦ γράψαντος, ἂν ὁ γράψας ἀποδεικνύεται.

Νόμ. 25. § ult. *de probat*

Κατὰ συνέπειαν τὸ ἰδιωτικὸν ἔγγραφον τότε ἀποδεικνύει τὸν γράψαντα, ὅταν

1^{ον} ἀναγνωρίζεται ἀπὸ αὐτόν.

2^{ον} Διὰ τῆς συμπαραβολῆς τῶν ἔγγράφων ἀρνούμενου τοῦ γράψαντος.

Ὅποια τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς συμπαραβολῆς τῶν ἔγγράφων, ὁποῖον τὸ ἀποτέλεσμα, καὶ ὁποια τὰ χρέη τοῦ δικαστοῦ, δὲν εἶναι ἀντικείμενον τῆς παρούσης διατριβῆς.

Ὅταν ὁμως τις παρουσιάζῃ ἰδιωτικὸν ἔγγραφον, τὸ ἔγγραφον αὐτὸ καθαυτὸ δὲν φέρει τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας· ὅθεν ὁ παρουσιάσας ὀφείλει ν' ἀποδείξῃ τὴν γνησιότητα, ἐὰν τὴν ἀρνήται ὁ ὀφειλέτης. Ἡ ἀρνήσις τοῦ ὀφειλέτου ἐπιβάλλει εἰς τὸν παρουσιάσαντα τὸ ἔγγραφον ἐκπλήρωσιν ἑνὸς χρέους.

Τούτων δοθέντων, ἐὰν ὁ ἀρνούμετος τὸ γνήσιον τοῦ ἔγγράφου ἐνομίζετο ἐγκληματικῶς ἐγκαλῶν, ἤθελεν ἔχει χρέος ν' ἀποδείξῃ τὴν πλαστογραφίαν, ὡς ἂν ὑπῆρχεν ἡ γνησιότης, τὴν ὁποίαν μόνον τὸ ἔγγραφον δὲν παρουσιάζει.

Ὁ ἐκθέτης τοῦ σχεδίου λαβὼν ὑπ' ὧν τὰ τεχθέντα παρετήρησεν· ὅτι ἡ αἰτία τῆς ἀρνήσεως ἐκ μέρους τοῦ ὀφειλέτου εἶναι ἀναντιρρήτως ἐγκάλεσις πλαστογραφίας· ἔκαμεν ὁμως διάκρισιν (ἀρθ. 84).

Ἄλλο εἶναι, ὅταν τις φέρων πρόσωπον τοῦ ὀφειλέτου, ἀρνεῖται τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ ἔγγράφου, καὶ

Ἄλλο ὅταν ἀρνήται αὐτὸς ἐκεῖνος, ὅστις ζητεῖται, ὡς γράψας.

Ὁ πρῶτος δύναται ν' ἀγνοῇ τὰς περιστάσεις τοῦ τόπου, τοῦ χρόνου, τοῦ τρόπου, τὰς μεταξὺ τῶν ἀφορώντων προσώπων σχέσεις, καὶ αὐτὸν τὸν χαρακτῆρα τοῦ γράψαντος.

Ὁ δεύτερος, ἂν ἀρνήται, ἀρνεῖται ἐν γνώσει τελείᾳ.

Ὁ πρῶτος, ἂν ἀρνήται, δὲν φέρει κατηγορίαν κατὰ τοῦ ἔγγράφου· ἀμφιβολία ὑπάρχει.

Ὁ δεύτερος ἐγκαλεῖ ἐν γνώσει.

Διὰ τὸν πρῶτον ὁ παρουσιάσας δύναται πολιτικῶς νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ χρέος του (ἀρθ. 86).

Δύναται ἡ πολιτικὴ ἐξέτασις ν' ἀνακαλύψῃ τὸ πλαστὸν τοῦ ἔγγράφου; Παύει τὸ πολιτικόν, καὶ ὁ δικαστὴς διευθύνει ἐξ ἐπαγγέλματος τὴν ἐξέτασιν εἰς τὸ ἐγκληματικόν. (ἀρθ. 91).

Διὰ νὰ προληφθῇ δὲ ἡ περίπτωσις τῆς συγκρούσεως μεταξὺ τῶν πράξεων τοῦ

πολιτικοῦ καὶ τοῦ ἐγκληματικοῦ, διετάχθη ὥστε ὅλαι αἱ πράξεις τοῦ πολιτικοῦ νὰ ἔχουν τὸ κῦρος των εἰς τὸ ἐγκληματικόν. (ἄρθ. 96).

Ἄλλ' ὅταν ἀρνηῖται ὁ ζητούμενος ὡς γράψας, ὀφείλει τὴν ἐξέτασιν τὸ ἐγκληματικόν, καὶ λαμβάνει μέρος ὁ δημόσιος ὑπουργός.

Τὴν αὐτὴν ἐξέτασιν, τὴν ὁποίαν ὀφείλει τὸ πολιτικὸν Δικαστήριον, κατὰ τὸ παραδεχθὲν ἀλλαχοῦ σύστημα, ἅς τὴν ἀναλάβῃ τὸ ἐγκληματικόν. Ὁ παρουσιάσας τὸ ἐγγράφον ὀφείλει ν' ἀποδείξῃ ἐνώπιον τοῦ ἐγκληματικοῦ Δικαστηρίου τὴν γνησιότητα τοῦ ἐγγράφου, καὶ κατὰ συνέπειαν τὴν συκοφαντίαν τοῦ ἀρνούμενου· οὗτος δὲ ἀπολογεῖται. (ἄρθ. 92).

Τοιοῦτιτρόπῳ δὲν εἶναι ὁ ἀρνούμενος, ὅστις χρεωστεῖ ν' ἀποδείξῃ ὡς ἐγκαλῶν τὸ πλαστὸν τοῦ ἐγγράφου, ἀλλ' ὀφείλει ὡς ἐγκαλούμενος ν' ἀπολογηθῇ περὶ τοῦ πλαστοῦ τῆς ἀρνήσεώς του.

Τοιοῦτιτρόπῳ διατηρεῖται τὸ χρέος τοῦ παρουσιάσαντος τὸ ἐγγράφον ν' ἀποδείξῃ τὴν γνησιότητά του, ἐξ ἧς πηγάζει ἡ κακὴ πίστις τῆς ἀρνήσεως.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπου δὲν εἰσέχθησαν ἀκόμῃ πανταχοῦ τ' ἀφορῶντα καταστήματα διὰ τὴν ὑπαρξιν τῶν δημοσίων ἐγγράφων, ἐδῶ ὅπου ὅλα τὰ ἐγγράφα, εἰς τὰ ὁποῖα στηρίζονται τὰ δίκαια τῶν πολιτῶν μετὰ τῶν, εἶναι ἰδιωτικά, ἐδῶ ὅπου ἡ δημοκρατία δὲν ἔλαβεν ἀκόμῃ χώραν, καὶ εἴθε νὰ μὴν εἰσέλθῃ ποτέ! Ἡ Κυβέρνησις ὀφείλει νὰ μὴ δώσῃ ἀφορμὰς διὰ νὰ γενῇ κατάχρησις παρὰ τῶν ὀφειλετῶν, ὀφείλει νὰ μὴ ἐμμελῶσθῃ μὲ τὸ ἀτιμώρητον τὴν κακὴν πίστιν τῶν ἀρνούμενων.

Ὁφείλει ν' ἀπαλλάξῃ τὸν δανειστὴν ἀπὸ ματαίας δαπάνας καὶ χρονοτριβάς· ὀφείλει νὰ μὴν συγχίσῃ τὰ καθήκοντα τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς ἐγκληματικῆς ἀρχῆς, ὥστε νὰ ἔχῃ ἐκάστη τ' ἀφορῶντα εἰς αὐτήν. Ὁφείλει ν' ἀποφύγῃ τὴν σύγκρουσιν τῶν αὐτῶν ὑπηρεσιῶν.

Ὁφείλει νὰ διατηρήσῃ τὴν δημόσιον εὐταξίαν μὲ τὴν καταδίωξιν τοῦ ἐγκλήματος, ὅπου καὶ ἂν ὑπάρχῃ, καὶ μὲ τὴν ἀπαιτουμένην τιμωρίαν.

Τώρα ἐπανέρχομαι εἰς τὸν παρατηρητήν. Λέγει ὅτι διὰ τὴν βραδύτητα τοῦ ἐγκληματικοῦ ἀγῶνος εἶναι συμφερότερον νὰ ἐνασχολῇται τὸ πολιτικόν, παρὰ τὸ ἐγκληματικόν.

Ἡ βραδύτης αὕτη δὲν ὑπάρχει. Ὁ ὁργανισμὸς τῆς ἐγκληματικῆς ὑπηρεσίας παρουσιάζει ὅλην τὴν ταχύτητα. Ὁ ἐξεταστής εἶναι καὶ ὁ ἐγκαλῶν, καὶ ὁ δεχόμενος τὴν ἀπολογία. Δὲν ὑπάρχουν ἀλλαι μεσσολαβηζουσαι υπηρεσίαι¹ οὔτε αἱ παρεπόμεναι ἀναβολαί.

¹ Ἡ φράσις «ἀλλαι μεσσολαβηζουσαι υπηρεσίαι» εἶναι ἰδιόγραφος διόρθωσις τοῦ Γενατᾶ, ὅστις ἀπέλειψε τὴν λέξιν «παρεμπίπτουσαι» καὶ ἀντ' αὐτῆς ἔθηκε εἰς τὸ περιθώριον τὴν ἀνωτέρω φράσιν.

Ἄλλὰ τί συντείνει πρὸς ἀποφυγὴν τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος βραδύτητος, νὰ ἐπιφορτισθῇ τὸ πολιτικὸν Δικαστήριον καὶ μετὰ τὴν ὀριστικὴν αὐτοῦ ἀπόφασιν, νὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα ὁ ἐναγὰγων πολιτικῶς, νὰ ἐγκαλέσῃ καὶ ἐγκληματικῶς, ἢ ἀπ' εὐθείας τὸ ἐγκληματικὸν νὰ λάβῃ μετοχὴν, καὶ ν' ἀποφασίσῃ;

(ΠΑΛΜΑΣ) 86*. — Ἡ φράσις πρωτόκλητον ἐμποδίζει νὰ λάβῃ χώραν ἡ περίπτωσις ἐνώπιον τοῦ εἰρηνοδίκου, ἐνῶ τό: Δικαστὴς δὲν ἤθελε φέρει τοιοῦτον ἐμπόδιον.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 86. — Καλῶς ἔχει ἡ παρατήρησις.

(ΠΑΛΜΑΣ) 99**. — Ὑπάρχουν ἀποδείξεις ἀλλότριαι εἰς τὴν ὑπόθεσιν, ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι, αἵτινες, ἂν καὶ μὴ ἀλλότριαι, εἶναι ἀνωφελεῖς, καθότι καὶ ἀφοῦ δοθῶσι, δὲν κερδίζεται ἡ ὑπόθεσις. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον πρέπει νὰ ἐμποδισθοῦν καὶ αἱ πρῶται καὶ αἱ δεύτεραι; Πῶς λοιπὸν νὰ μὴ προστεθῇ εἰς τό: ἀλλότρια, καὶ τό: ἀνωφελῇ εἰς νίκην;

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 99. — Ἄλλο εἶναι νὰ προσθῇ εἰς τὴν κατηγορίαν ἀλλοιρίας, καὶ ἄλλο, ἀνωφελεῖς.

Ἐπειδὴ ὁ Δικαστὴς δὲν ἔχει νὰ γνωρίσῃ τὴν οὐσίαν, καὶ βαρύτητα τῆς μαρτυρίας, εἴμῃ εἰς τὴν σιγῇ τῆς δικάζουσας. Ἐπ' αὐτῷ τούτῳ δὲν ἐπαγγαρεύεται εἰς αὐτὸν νὰ γνωρίσῃ κατ' αἴτησιν τοῦ μέρους, ποῖαι μαρτυρίαι συντείνουν, καὶ ποῖαι εἶναι ἀνωφελεῖς, διότι

1ον Ὁ Δικαστὴς ἤθελε προηγουμένως γνωρίσῃ τὴν οὐσίαν τῆς φιλονεικίας.

2. Ἦθελε προηγουμένως δικάσῃ τὴν αὐτὴν οὐσιαστικὴν ὑπόθεσιν, δικάζων ὅποια τὰ συντείνοντα ὑποστηρίγματα, κατὰ τὴν ιδέαν του, καὶ τοῦτο πρὶν νὰ τελειοποιηθοῦν ὅλα τὰ μέσα ἐκ μέρους τῶν ἀντιφερομένων.

3. Ἦθέλαμεν δώσῃ αἰτίαν εἰς τὸ αὐθαίρετον.

4. Ἦθέλαμεν ἐμποδίσῃ τὸν προτείνοντα ἀπὸ τοῦ νὰ συλλογίζεται ὡς θέλει, καὶ ἤθέλαμεν τὸν βιάσῃ νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν πρότασίν του, κατὰ τὴν θέλησιν τοῦ Δικαστοῦ.

5. Ἦθέλαμεν θυσιάσῃ μὲ μίαν παρεμπίπτουσαν πρᾶξιν τὴν οὐσίαν τῆς ὑποθέσεως, ἀνέκκλητον οὖσαν, ἢ ἔπρεπε νὰ συγχωρήσωμεν τὴν ἔκκλητον, καὶ ἰδοὺ ἄλλη αἰτία βραδύτητος, καὶ δαπάνη ἀνωφελῆς.

* 86. Ὅταν ἡ ἄρνησις γίνεται ἀπὸ τὸν κληρονόμον τοῦ γράψαντος, τὸ Πρωτόκλητον Δικαστήριον ὡς πολιτικὸν ἐξακολουθεῖ τὰς ἐργασίας του· καὶ ὁ ἔχων τὴν διαφιλονεικουμένην ὑπογραφὴν ὀφείλει νὰ φέρῃ τὰς ἀπαιτούμενας ἀποδείξεις περὶ τῆς γνησιότητος αὐτῆς.

** 99. Δὲν δύνανται νὰ προτεθῶσιν ἀντικείμενα ἀλλότρια εἰς τὴν ὑπόθεσιν.

(ΠΑΛΜΑΣ) 103.123.235*. — Μία πολιτική διαδικασία πρέπει να προσδιορίζη ποῖαι εἶναι αἱ προκαταρκτικά, καὶ ποῖαι αἱ παρεμπίπτουσαι ἀποφάσεις, καὶ νὰ δηλοποιῇ ὅτι αἱ τελευταῖαι εἶναι ἐκκλητοί, καὶ ὅχι αἱ πρῶται, καὶ εἰς ποίας περιπτώσεις δύναται νὰ ἔχη χώραν ἡ ἐκκλησις πρὸ τῆς ὀριστικῆς ἀποφάσεως. Τὰ παρατηρηθέντα ἐπὶ τοῦ ἀρθ. 99 τοῦ § 2 διὰ τὰς ἀλλοτρίας καὶ ἀνωφελεῖς ἀποδείξεις, ὑποστηρίζουν καὶ τὴν παρατήρησιν ταύτην.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 103.123.235. — Τὸ σχέδιον ἐδήλωσεν εἰς πᾶσαν περίπτωσιν ὅποιαι πράξεις εἶναι ἐκκλητέαι. Ὅπου δὲν ἔδωκεν ἄδειαν, ἐκκλησις δὲν γίνεται. Παραπονεῖται ὁ παρατηρητὴς ὅτι δὲν διεκρίθησαν ὅποιαι αἱ προκαταρκτικά, ὅποιαι αἱ παρεμπίπτουσαι, κατὰ τὰ εἶδη αὐτῶν.

Ὁ σχεδιαστὴς δὲν ἐνόμισεν ἀρμόδιον διὰ τῆς διαδικασίας, νὰ γράψῃ σύγγραμμα, διὰ νὰ θεωρήσῃ, καὶ σαφηνίσῃ ἐκάστην πρᾶξιν κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον, καὶ τὴν ἱστορίαν, καὶ κατὰ τοὺς ὑπάρχοντας νόμους. Ὅστις θέλει νὰ ἐνασχοληθῇ εἰς τοιοῦτον ἔργον, ἅς μιμηθῇ τὸν Πιγώ, τὸν Κασέ, τὸν Λοκρέ, καὶ τὸν Ὠτεφεῖλ, καὶ ἅς γράψῃ τὴν θεωρίαν τῆς διαδικασίας.

(ΠΑΛΜΑΣ) 116.** — Ἦθελεν εἰσθαι καλὸν ὁ ἐξετασθησόμενος δικαστὴς νὰ μὴν εἶναι παρὼν εἰς τὴν ἐκφράσιν τοῦ πρὸ αὐτοῦ ἐξεταζομένου μάρτυρος, διὰ νὰ μὴ γνωρίσῃ τὴν ἔκθεσιν.

116. — Ἐὰν λέγει τὸ ἀρθρον χωριστὰ ὁ εἷς ἀπὸ τὸν ἄλλον, τί σημαίνει ἡ παρατήρησις, ἥτις τοὺς θέλει χωριστά;

(ΠΑΛΜΑΣ) 121***. — Δὲν ἐξηγεῖται ὁ τρόπος, δι' οὗ διευθύνονται πρὸς τὸ αἰτούμενον Δικαστήριον τ' ἀρθρα, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἔχει νὰ γενῇ ἡ ἐξέτασις, ἂν δηλ. δι' ἀν-

* 103. Ὁ δικαστὴς ἀποφασίζει.

123. Πᾶσα πρᾶξις, εἴτε διὰ τ' ἀντικείμενα, εἴτε διὰ τοὺς μάρτυρας, ἐκκαλεῖται μόνον ὅταν ἐκληθῇ ἡ ἀπόφασις τῆς δίκης.

235 Καμμία παρεμπίπτουσα πρᾶξις τοῦ δικαστοῦ δὲν εἶναι ἐφέσιμος πρὸ τῆς ἀποφάσεως, ἐξαιρουμένων τῶν παρὰ τοῦ νόμου ῥητῶς διοριζομένων.

** 116. Οἱ μάρτυρες ἐρωταποκρίνονται χωριστὰ ὁ εἷς ἀπὸ τὸν ἄλλον.

*** 121. Ἐὰν ὁ μάρτυς ἔχη τὴν διαμονὴν του ἐκτὸς τοῦ τμήματος, τότε ὁ προτείνων (ἂν μολοντοῦτο ἡ μαρτυρία τοῦ μάρτυρος ἢ θελεν εἰσθαι ἀποφασιστική) ὀφείλει νὰ παρουσιάσῃ ἀναφορὰν, φανερώων ὅτι ἡ ἀπόδειξις τοῦ ἢ θελεν εἰσθαι ἐλλειπῆς χωρὶς τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἀπόντος μάρτυρος. Εἰς τοιαύτην περίπτωσιν ὁ δικαστὴς ἀπαιτεῖ ἀπὸ τὸν πρωτόκλητον δικαστὴν τοῦ τόπου, ὅπου ὁ μάρτυς κατοικεῖ, νὰ ἐξετάσῃ αὐτὸς τὸν μάρτυρα. Οἱ διαφερόμενοι δυνάμενοι νὰ ἐρωτοῦν καὶ νὰ αἰτῶσιν ἀπόκρισιν ἀπὸ τοὺς μάρτυρας, ἐμποροῦν νὰ εἶναι παρόντες καὶ δι' ἐπιτρόπων, ἢ νὰ δώσωσιν ἐγγράφως πρὸς τὸν δικαστὴν τὰς ἐρωτήσεις, περὶ ὧν ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξετασθῶσιν οἱ μάρτυρες· ὁ δὲ δικαστὴς, ἐὰν τὰς ἐγκρίνῃ ὡς νομίμους, τὰς διευθύνει πρὸς τὸν διαληφθέντα πρωτόκλητον.

τιγράφου τοῦ ἐγγράφου τοῦ περιέχοντος αὐτὰ κατὰ τὸ ἀρθ. 97 ἢ δι' ἐξαγωγῆς γινομένης δι' ἐγγράφου τοῦ αἰτοῦντος δικαστοῦ.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 121. — Ἄλλο εἶναι τὸ προκείμενον μαρτυρικὸν ἄρθρον, τὸ περιέχον τὴν προᾶξιν, εἰς τὴν ὁποίαν θέλουν ἐξετασθῇ οἱ μάρτυρες, καὶ

Ἄλλο, αἱ ἐρωτήσεις, τὰς ὁποίας δύνανται νὰ κάμουν οἱ διαφερόμενοι εἰς τὸν μάρτυρα πρὸς διασάφην, καὶ ἀνάπτυξιν τῶν προγενομένων, συγγενομένων, καὶ ἐπιγενομένων περιστάσεων τῆς πράξεως, εἴτε πράγματος, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ κύριον ἀντικείμενον, δι' ὃ ἐξετάζεται ὁ μάρτυς.

Ὅταν ὁ μάρτυς εἶναι ἀπὼν, καὶ τὸ Δικαστήριον διευθύνει εἰς ἄλλην ἀρχὴν τὴν ἐξετάσιν του, ὀφείλονται τὰ ἀκόλουθα.

Ἐπειδὴ οἱ διαφερόμενοι δύνανται δικαιωματικῶς νὰ εἶναι παρόντες, ἐπὶ τῇ περιστάσει ὅτι δὲν θέλουν, ἢ δὲν ἐμποροῦν νὰ μεταβῶσιν ὅπου ὁ μάρτυς ἔχει νὰ ἐξετασθῇ, ἢ ὅτι δὲν γνωρίζουν ἢ δὲν θέλουν νὰ διορίσωσιν ἐπίτροπον ἀντ' αὐτῶν, ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ παρουσιάσωσιν ἐγγράφως τὰς αὐτὰς ἐρωτήσεις, τὰς ὁποίας ἤθελαν κάμει, ἐὰν ἦσαν παρόντες.

Ἐπειδὴ τῶν ἐρωτήσεων τὸ ὄργανον εἶναι ὁ δικαστής, ὀφείλει ὁ κατὰ τοῦ ὁποίου ἐπρωτάνθη τὸ ἄρθρον νὰ παρουσιάσῃ ἐγγράφως εἰς τι θέλει νὰ ἐξετασθῇ ὁ μάρτυς.

Ἐπειδὴ ὁ προτείνας δύναται νὰ παραστήσῃ τὰς ἐρωτήσεις ὡς ἀλλοτρίας τοῦ προκειμένου, καὶ νὰ ἐναντιωθῇ εἰς αὐτὰς ὡς μὴ παραδεκτέας, ἢ νὰ θελήσῃ νὰ ἀντιπροτείνῃ ἄλλας κατὰ συνέπειαν τῶν τοῦ ἐναγομένου ἐρωτήσεων.

Ὁ δικαστής ἔχων ὑπ' ὄψιν τὸ κύριον ἀντικείμενον, ἐκκαθαρίζει τὰς ἀφορώσας αὐτὸ ἐρωταποκρίσεις, ἐκθέτει τὴν προᾶξιν του, καὶ καταγράφει σαφῶς καὶ διακεκριμένως τὰς πρὸς τὸν μάρτυρα γενησομένας ἐρωτήσεις.

Ὁ δικαστής ὀφείλει νὰ πέμψῃ τὴν προᾶξιν ταύτην ὡς ὑπογραμμὸν, πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν, ἣτις μέλλει κατ' αὐτὴν νὰ ἐνεργήσῃ.

Ἄλλ' ὁ παρατηρητὴς παραπονεῖται ὅτι δὲν διετάχθη ὁ τρόπος τῆς διευθύνσεως.

Ὁ τρόπος οὗτος εἶναι ἀπλούστατος. Δύναται νὰ καταχρασθῇ ὁ δικαστής, καὶ νὰ διευθύνῃ ἄλλα ἀντ' ἄλλων;

(ΠΑΛΜΑΣ) 125-138 139-144*. — Ἐκ τῶν ἤδη λεχθέντων φαίνεται ἀναγκαιό-

* 125. Ὅσάκις εἶναι χρεια δοκιμασίας, ἢ πρὶν, ἢ μετὰ τὴν ἀπόφασιν, ὁ δικαζόμενος ὀφείλει νὰ τὴν ζητήσῃ δι' ἀναφορᾶς τοῦ παρὰ τοῦ Δικαστηρίου.

138. Τὸ τῆς δοκιμασίας ἐγγράφον πρέπει νὰ περιέχῃ σαφῶς καὶ ἀκριβῶς τὴν ἐργασίαν τῶν δοκιμαστῶν ὅταν δὲ εἶναι πολλὰ πράγματα καὶ πολλὰ ἐργασίαι, πρέπει νὰ εἶναι εἰς κεφάλαια διακεκριμένα.

139. Τὸ ἐγγράφον τῆς δοκιμασίας ὑπογράφεται ἀπὸ τοὺς δύο δοκιμαστάς, καὶ διευθύνεται πρὸς

τατον νὰ ὀρκίζονται οἱ δοκιμασταί¹ οὗτοι, καὶ νὰ ὀρκίζονται μὲ τύπον ἐμποδίζοντα τὴν κατάχρησιν, τὴν ὁποίαν ὡς δοκιμασταὶ πράττουν, διὰ νὰ δίδωσιν λόγον ἕκαστος εἰς τὸν ἐντολέα του, καὶ μολονότι ἐναργῶς δὲν ἤθελεν ἔχει κανὲν δίκαιον. Μολαταῦτα εἰς τὸ περὶ δοκιμασίας Κεφ. καὶ ὅπου γίνεται λόγος ἀναφορικῶς περὶ τῶν δοκιμαστῶν ἐν γένει καὶ κατ' ἐξοχὴν εἰς τὸ ἄρθ. 138 παρεσιωπήθη ὁ ὅρκος· ὀρκίζονται οἱ μάρτυρες, ὀρκίζονται οἱ δικασταί, καὶ βέβαια πρέπει νὰ ὀρκίζονται καὶ οἱ δοκιμασταὶ οὗτοι, φέροντες συνάμα τοὺς δύο αὐτοὺς χαρακτῆρας! τῶντι εἰς τὴν περίπτωσιν μερικῆς δοκιμασίας, ὡς ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος εἰς τὸ περὶ ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων Κεφ. ὀρθῶς διετάχθη εἰς αὐτοὺς ὁ ὅρκος, ὡς εἰς τὸ ἄρθ. 304 ἐξ οὗ ἀποδεικνύεται ἔτι μᾶλλον ἢ ἀλήθεια τῆς εἰρημένης παρασιωπήσεως εἰς τὸ Κεφ. περὶ δοκιμασίας ἐν γένει.

Ὅφειλεται ἄρα ν' ἀναπληρωθῇ τὸ τοιοῦτον χάσμα, καὶ νὰ διαταχθῇ οὕτω:

«Οἱ δοκιμασταὶ κατὰ πᾶσαν περίπτωσιν, πρὶν ἐπιχειρήσουν τὴν ἐνέργειαν τῶν καθηκόντων αὐτῶν, θέλουν ὀρκίζεσθαι, ὅτι θέλουν τὴν ἐνεργήσει ὀρθῶς καὶ πιστῶς, ἄνευ οὐδεμιᾶς μεροληψίας, καὶ διὰ μόνον τοῦ θράμβου τῆς δικαιοσύνης».

(ΓΕΝΤΛΑΣ) 125, 138, 139, 140 - [Ἡ τωρινή τοιαύτη εἶναι ὀρθή, καὶ τὸ χάσμα ὀφείλει ν' ἀναπληρωθῇ]².

(Μ. Σ.) ἀρθ. 125. — Να προστεθῇ ὁ ὅρκος διὰ τοὺς δοκιμαστάς.

τὸ Δικαστήριον ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν, ἀφ' ἧς γενῇ.

144. Οἱ δοκιμασταὶ ἀνταμείβονται δι' ἐνὸς ἡμερομηνίου, τὸ ὁποῖον πληρόνεται εἰς ὅλους ἀπὸ τὸν αἰτοῦντα τὴν δοκιμασίαν.

¹ Δοκιμασταὶ=πραγματογνώμονες.

² Ἡ ἀπάντησις τοῦ Γενταῖ εἰς τὰ ἀνωτέρω ἄρθρα ἔχει διαγραφῇ ἐκ τῶν ὑστέρων. Εἰς τὰς ἰδιογράφους ἀπαντήσεις του, τὰς εὑρισκομένας εἰς τὸν Φάκελλον 41 τῶν Γενικῶν Ἀρχείων τοῦ Κράτους, ἡ ἀπάντησις τοῦ Γενταῖ εἶναι ὡς ἀνωτέρω, ἄνευ διαγραφῶν. Φαίνεται ὅτι κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἀντιγραφεισῶν ἀπαντήσεών του, ἔκρινε σκόπιμον νὰ διαγράψῃ τὴν ἀπάντησίν του, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ θέσῃ ἄλλας τυχὸν ἀπόψεις του.

Μὲ τὸ θέμα τοῦ ὅρκου τῶν δοκιμαστῶν σχετίζεται καὶ ἡ κατωτέρω γνωμοδότησις τοῦ Γενταῖ πρὸς τὸν Ἰ. Καποδίστριαν εὑρισκομένη εἰς τὰς ἐκθέσεις τῆς ἐπὶ τοῦ Δικαίου Γραμματείας (τ. 10ος, 1831, σ. 22-23 ἀρ. 6330), τὴν ὁποίαν παραθέτομεν ὡς διαφωτιστικὴν τῶν ἀπόψεων τῶν δικαστηρίων καὶ τῶν ἐπιφυλάξεων τοῦ Γενταῖ:

« Ἐξοχώτατε!

Κατὰ συνέπειαν διαφόρων ἀναφορῶν τοῦ Πρωτοκλήτου Καλαμάτας κ. λ. ἐζήτησα τὴν γνώμην τοῦ Ἀνωτάτου περὶ τῆς ἀποποιήσεως τοῦ ὅρκου τῶν δοκιμαστῶν.

Τὸ Ἀνώτατον φέρει γνώμην ὅτι: «ἤθελεν εἶσθαι ἀναγκαῖον νὰ ἐκλεχθῶσιν εἰς ἐκάστην ἐπαρχίαν δημόσιοι Δοκιμασταί, οἵτινες ἔχοντες ἀποκλειστικῶς τὸ χρέος τοῦτο, καὶ λαμβάνοντες προσδιορισμένον τι κέρδος εἰς τὸ ἐπιβάλλον τῆς δοκιμασίας, ἐκόλως ἤθελον ὑποβάλλει ἑαυτοὺς εἰς τὸν νόμιμον

(ΠΑΛΜΑΣ) 130*. — 'Ο τρίτος δοκιμαστής είναι τὰ μάλιστα ὁ καθαυτὸ δικαστὴς τῆς ὑποθέσεως, ἐνόσω οἱ δοκιμασταὶ τῶν μερῶν νομίζονται ὑπόχρεοι ἕκαστος νὰ δώσουν λόγον εἰς τοὺς ἐντολεῖς των. Ἄλλ' ὁ τρίτος οὗτος δοκιμαστής, ἐὰν ἐκλέγετο ἐκ συμφώνου ἀπὸ τὰ δύο μέρη, ἤθελεν εἶσθαι καλόν. Διατὶ λοιπὸν ἡ ἐκλογή του νὰ μὴ γίνεται παρὰ τοῦ δικαστοῦ, ἀφοῦ παρέλθῃ προθεσμία τις εἰς τὰ μέρη παραχωρουμένη διὰ νὰ συμφωνήσουν ἐπὶ τοιαύτης ἐκλογῆς, καὶ δὲν συμφωνήσουν;

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 130. — 'Ο παρατηρητὴς ἐπεριωρίσθη εἰς Ὑδραν¹. Δὲν εἶναι εἰς τὰ πράγματα, οὔτε συχνάζει τὰ Δικαστήρια. Ἐὰν ἤθελεν ἐμβῇ εἰς τὰ πράγματα, ἤθελε γνωρίσει ὁποίας δυσκολίας δοκιμάζουν ὅλοι, οἱ λαβόντες μετοχὴν εἰς τὴν φιλονεικίαν δύο διαφορομένων, διὰ νὰ συμφωνήσουν εἰς τὴν ἐκλογὴν ἑνὸς τρίτου ἢ ἐπικριτοῦ, ἢ δοκιμαστοῦ, ἤθελεν ἴσως συμβουλεύσει νὰ μὴν λάβουν ἐπὶ τοῦ παρόντος τὰ μέρη τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν οὔτε κριτὴν, οὔτε δοκιμαστήν.

Οἱ αἵρετοὶ κριταί, ἐπειδὴ ὀνομάζονται ἀπὸ τὰ μέρη, νομίζουν ὅτι ὀφείλει ἕκαστος νὰ προσιατεύσῃ τὸν ἐκλογέα του. Διὰ τοῦτο πάνποτε δὲν ἐσυμφώνησαν, καὶ ἐχρειάσθη πάνποτε ὁ τρίτος· ὁποίους ἀγῶνας δὲν ἀγῶνίζονται τὰ διαφορόμενα μέρη, διὰ νὰ ἐλκύσουν τὸν τρίτον ἕκαστος εἰς τὴν γνώμην τοῦ ἀνηγόρου του! ἀφίνω τὸν παρατηρητὴν νὰ τὰ ἐξετάσῃ.

ὄρκον. Οὗτοι δὲ νὰ ἐκλέγωνται ἀπὸ τοὺς κατοίκους ὁκάστης ἐπαρχίας καὶ καθυποβαλλόμενοι εἰς τὴν Κυβέρνησιν νὰ ἐπικυρώνονται.

Ὅσον δὲ περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ κέρδους, τῆς εὐθύνης, καὶ τῶν κανόνων τῶν ἐργασιῶν αὐτῶν, τοῦτο θέλει κανονισθῇ δι' ἐπίτηδες Διατάγματος.*

Παρατηρῶ ὅτι δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ.

1ον. Ἐπειδὴ δὲν εἶναι συστημένοι αἱ τέχναι, διὰ νὰ κανονισθῇ ἡ ἐκλογή αὕτη.

2ον. Ὅτι δὲν πρέπει νὰ καθιερώσῃ ἡ Κυβέρνησις τὸ «ὁ πάντα εἰδὼς καὶ μηδὲν ἐπιστάμενος», διορίζουσα γεωργὸν διὰ τὰς τέχνας, ἡ τεχνίτην διὰ τὰς γαίας, ἡ μετερχόμενον τὰ καπηλεῖα, ἡ καθεζόμενον εἰς τὸ στρῶμα, καπνίζοντα, καὶ χασμώμενον ὅστις κρίνει ἐκ τῶν ὅσα οἱ ἐπισκεπτόμενοι αὐτὸν ἀναφέρουσι πρὸς διασκέδασιν.

3ον. Ὅτι ἐπὶ τῆς παρούσης καταστάσεως, ὁ διορισμὸς οὗτος ἤθελε γενῇ πηγὴ ἐμπορίου, καὶ ἐπομένως παραπόνων, καὶ ἀδικιῶν.

Γνωμοδοτῶ

Νὰ μείνῃ εἰσέτι εἰς σκέψιν *

* 130. Ὁ τρίτος διορίζεται πάνποτε παρὰ τοῦ δικαστοῦ.

¹ Ὁ Πάλμας κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν παρατηρήσεών του, ἦτο Πρόεδρος τοῦ Πρωτοκλήτου Δικαστηρίου Ὑδρας καὶ Σπετσῶν (βλ. ἀνωτέρω σ. 5 σημ. 1). Δι' αὐτὸ καὶ τοῦ ἀπαντᾷ ὁ Γενάτας ὅτι ἔχει μονομερῆ τοπικὴν ἀντίληψιν τῶν πραγμάτων καὶ ἀγνοεῖ τὴν ὑπάρχουσαν πραγματικὴν κατάστασιν εἰς τὴν ὑπόλοιπον Ἑλλάδα.

(ΠΑΛΜΑΣ) 142*. — 'Αλλ' ὁ ἄνθρωπος, ὅστις δὲν ἔχει κανὲν ἀπὸ τὰ ἐπαγγέλματα, ἅτινα δύνανται νὰ τὸν κάμουν νὰ θεωρηθῇ ὡς ἄνθρωπος τῆς δημοσίου ὑπηρεσίας, καθὼς ἤθελαν εἶσθαι Μνήμονες, ὅταν πρόκειται περὶ ἀποδείξεως ἐγγράφων, κτίζεται ὅταν πρόκειται περὶ τοίχων, οἰκιῶν κλ. ἀγρομέτραι, ὅταν πρόκειται περὶ καταμετρήσεως ναῶν, καὶ παρόμοιοι ἄλλοι, ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἔχει ὑποχρεωθῇ εἰς τὸ βάρος τοῦ δοκιμαστοῦ καὶ δὲν ἔχει μέσον ἀποφυγῆς, ὁπότε, καὶ διότι ἐπροτάθη, ἢ ἐκλέχθη παρ' ἐνὸς τῶν διαφερομένων; Δὲν δύναται ποτὲ ν' ἀποφύγῃ τὴν ἐπιβαλλομένην ποινὴν παρὰ τοῦ ἄρθρου 142;

«Τὸ χάσμα τοῦτο πρέπει ν' ἀναπληρωθῇ, καὶ νὰ προσδιορισθῇ ὁ τρόπος, καὶ ἡ προθεσμία δι' ᾧν ὁ διωρισμένος δοκιμαστὴς δύναται νὰ παραστήσῃ τοὺς λόγους του, διὰ ν' ἀποφύγῃ.»

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 142. — 'Ορθῶς λαλεῖ ὁ παρατηρητής. Δὲν δύναται κανεὶς πολίτης νὰ βιασθῇ, διὰ νὰ γενῇ δοκιμαστής. 'Εγὼ προσθέτω ὅτι δὲν ἔχει οὔτε τὸ βάρος νὰ παρουσιάσῃ τὰς αἰτίας τῆς δυσκολίας του. 'Αλλὰ δὲν πρόκειται λόγος νὰ τιμωρηθῇ ὁ δοκιμαστής, διότι δὲν δέχεται τὴν ἐπιβολήν. Ἄλλα νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὰ ἔξοδα καὶ ζημίας ὁ δοκιμαστής ἐκεῖνος, ὅστις ἐδέχθη ἐνησχολήθη, καὶ ἀρνεῖται τὴν ἐκθεσιν τοῦ ἔργου του.

«Ὅταν αἱ τέχναι πειπτικῶς ἀσπασθῶσι καὶ κανονισθῶσι, τότε δύναται κατὰ τὸν κανονισμόν τῆς τέχνης νὰ βιασθῇ ὁ τεχνίτης νὰ δεχθῇ τὴν ὑπηρεσίαν, καὶ τότε θέλουν κανονισθῇ καὶ αἱ αἰτίαι τῆς μὴ ἀποδοχῆς. Πλὴν περὶ τοῦ προκειμένου τί λέγει τὸ ἄρθρον; «Ὅστις τῶν δοκιμαστῶν ἀρνηθῇ νὰ δώσῃ τὴν γνώμην του ἐγγράφως, εἶναι ὑπόχρεως νὰ πληρώσῃ τὸ διπλοῦν τῶν συμβάντων διὰ τὴν δοκιμασίαν ἐξόδων».

Ἄρα ἐδέχθη, ἐνησχολήθη, καὶ ἀρνεῖται νὰ κάμῃ τὴν ἐκθεσιν τοῦ ἔργου του. Ἡ τοιαύτη ἀρνησίς του τιμωρεῖται. Ἡ μεταμέλεια εἶναι δεκτὴ, εἶναι ὑποφερτὴ, ἀφοῦ ἐδέχθη, καὶ τὰ μέρη ἔκαμαν ἔξοδα, καὶ ἐδαπάνησαν τὸν καιρὸν των; Δύναται πλέον νὰ ὑπάρχῃ ἀθῶα αἰτία;

(ΠΑΛΜΑΣ) 172**. — 'Εὰν ἡ φράσις κτηματοσημειοῦντος, ἢ διαλαμβανομένη εἰς τὸν ἀρ. 3 τοῦ ἄρθ. 172 φέρῃ ἀναγκαίως τὴν σημείωσιν τῶν ἀκινήτων συνεπιφέρουσιν μεσέγγυον, ἢ ἀπαγόρευσιν εἰς τὸν κτήτορα ἀπὸ τοῦ νὰ νεωτερίσῃ περὶ αὐτὰ τὰ κτήματα, τίποτε δυνάμενον ν' ἀλλάξῃ τὴν κατάστασίν των, ἢ νὰ βλάβῃ τὰ δικαιώματα τοῦ δανειστοῦ, τότε ἡ τοιαύτη πράξις δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀσφαλιστική, καὶ ὑπάρχει καλῶς τοποθετημένη εἰς τὸ ΙΕ Κεφ. περὶ τῶν ἀσφαλιστικῶν μέσων κατὰ συ-

* 142. «Ὅστις τῶν δοκιμαστῶν ἀρνηθῇ νὰ δώσῃ τὴν γνώμην του ἐγγράφως, εἶναι ὑπόχρεως νὰ πληρώσῃ τὸ διπλοῦν τῶν συμβάντων διὰ τὴν δοκιμασίαν ἐξόδων.

** Τὸ ἄρθρον 172 βλ. κατωτέρω σ. 47 σημ. *

νέπειαν τοῦ ἄρθ. 171, τὸ ὁποῖον δὲν ὑποθέτει ὅτι ὁ δανειστὴς ἔλαβεν ἤδη ἀπόφασιν καὶ κατὰ συνέπειαν τῶν ἄλλων πράξεων, τῶν παρὰ τοῦ αὐτοῦ ἄρθ. 172 προηγούμενως περιγραφεισῶν, καὶ αἱ ὁποῖαι εἶναι τῶν πρᾶξις ἐξασφαλιστικά, καὶ προσωριναί, γινόμεναι προτοῦ, ἢ διαρκούσης τῆς δίκης (μολονότι ἐνίοτε κ' ἐπωφελεῖς καὶ ἀναγκαῖαι, καὶ μετὰ, καὶ ἐπὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων). Ἐὰν ὅμως ἡ τοιαύτη φράσις δὲν φέρει εἰμὴ ἀπλήν περιγραφὴν μὴ συνεπιφέρουσιν μεσέγγυον, ἢ ἀπαγόρευσιν, τότε ἤθελεν εἶσθαι πρᾶγμα ἀνωφελές, καὶ προφανὲς ἔξοδον, καὶ ποτὲ δὲν ἤθελεν ἔχει καλῶς εἰς τὴν θέσιν ὅπου ἐτοποθετήθη. Ἀλλ' ἐὰν ἡ τοιαύτη περιγραφὴ δὲν πρέπει μήτ' ὀφείλει νὰ γίνεταί, εἰμὴ ἐπὶ ἐκτελέσεως τῆς ἀποφάσεως καὶ τῆς ἐπὶ τῶν ἀκινήτων ἀπαλλοτριώσεως (τὸ ὁποῖον εὐλόγως ἐξάγεται ἀπὸ τὰ προηγούμενα ἄρθρα. 168, 169 καὶ 170). Διατὶ 1ον ἐτέθη εἰς τοιαύτην θέσιν; 2ον Διατὶ, ποσῶς δὲν ἀναφέρεται εἰς τὸ ΚΒ Κεφ. ὅπου εἶναι λόγος περὶ τῆς ἀπαλλοτριώσεως, τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων; Διατὶ ἔπειτα, ἐνῶ εἰς τὸ ΙΕ Κεφ. ἀπαριθμοῦνται λεπτομερῶς τὰ ἀσφαλιστικά μέσα, τὰ παρὰ τοῦ ἄρθ. 172 ἀναφερόμενα, δὲν ἔγεινεν οὐδεμία λεπτομέρεια, οὐδὲ μνεῖα τῆς σημαντικῆς ταύτης πράξεως τῆς κτηματοσημειώσεως; Ὁ Κ. Σούντιας, παρακληθεὶς, ὡς μὲ λέγουσιν, διὰ τοιαύτην κτηματοσημείωσιν ὡς προσωρινὸν ἀσφαλιστικὸν μέτρον, δὲν ἐπέδωκεν, ἐπὶ τῇ δάσει ὅτι τοιαύτη πρᾶξις οὐτ' ἔπρεπεν οὐτ' ἠδύνατο νὰ λάβῃ χώραν, εἰμὴ ἐπὶ ἐκτελέσεως ἀποφάσεων ἐπὶ τῶν ἀκινήτων. Τούτων οὕτως ἐχόντων, εἰμὴ ἐπ' ἀνάγκης νὰ διορθωθῇ ἢ νὰ ἐξηγηθῇ κάλλιον τὸ πρᾶγμα. Ὑπάρχει βέβαια ὀλιγώτερος φόβος διὰ τ' ἀκίνητα, ἅτινα δὲν δύνανται ν' ἀφανισθοῦν, παρὰ διὰ τὰ κινητὰ. Καὶ τ' ἀκίνητα ὅμως δύνανται νὰ ἐκπέσουν. Ὁ ὀφειλέτης δύναται νὰ ἐκριζώσῃ καὶ νὰ πωλήσῃ τὰ φυτὰ, ἅτινα χορηγοῦν ἢ ἐπαυξάνουν τοῦ ἀκινήτου τὴν ἀξίαν, δύναται νὰ συνάξῃ τοὺς ὑπάρχοντας καρπούς, ἂν καὶ μὴ ἐντελῶς ὠρίμους ἢ ὠρίμους..... Εἰς τοιαύτας περιπτώσεις ἔχει καλῶς νὰ γίνεταί ἡ ἀσφαλιστικὴ πρᾶξις καὶ πρὶν, καὶ διαρκούσης τῆς δίκης κατὰ τὸ ἄρθ. 171 μὲ παρομοίαν κτηματοσημείωσιν συνεπιφέρουσιν ἀπαγόρευσιν ἢ μεσέγγυον ὡς εἶπα.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 172. — Ἐπειδὴ εἰς τὴν Ἑλλάδα δὲν ὑπάρχει δημόσιον κατάστημα, ὅπου νὰ καταχωρῶνται καὶ νὰ σημειῶνται τὰ διάφορα ἔγγραφα, ἅτινα εἰς τὴν κοινωνίαν τῶν ἀνθρώπων λαμβάνουν χώραν.

Ἐπειδὴ τώρα μόνον εἰσῆχθη ἡ Μνημονεῖα.

Ἐπειδὴ ὅλα τὰ μεταξὺ τῶν πολιτῶν ἔγγραφα γίνονται ἰδιωτικά.

Εὐρέθῃ θεραπεία νὰ παραχωρηθῇ εἰς τὸν δανειστὴν τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ κάμνῃ τὴν κτηματοσημείωσιν καὶ πρὶν τῆς ἀποφάσεως, ὡς ἀσφαλιστικὸν μέτρον, διὰ νὰ ἐμποδισθῇ πᾶσα ἐκποίησης ἢ φθορά, διαρκούσης τῆς δίκης, καὶ πρὸς περιορισμὸν τῶν πιθανῶν καταχρήσεων.

Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι ἡ κτηματοσημείωσις δύναται νὰ γενῇ ὡς ἀσφαλιστικὸν προσωρ. μέτρον. Τὸ κεφ. εἶναι περὶ τῶν προσωρ. ἀσφαλιστ. μέσων κλ.

Τὸ ἄρθ. 172 ἀρχίζει: Τὰ μέσα τῆς ἐξασφαλίσεως κ.τ.λ. καὶ συναριθμῇ τὴν κτηματοσημείωσιν. Ἄρα ἀπορία δὲν ὑπάρχει, καὶ ἡ γνώμη τοῦ δικαστοῦ, ὅστις ἐλάλησε κατὰ, ὡς ἤκουσεν ὁ παρατηρητής, δὲν ἔχει τὴν δύναμιν τοῦ ἁρθρου.

Ἐλέγχει ὁ παρατηρητής τὸ ἀκανόνιστον τοῦ ἀποτελέσματος τῆς αὐτῆς κτηματοσημείωσεως, ὡς ἐκανονίσθησαν τ' ἄλλ' ἀσφαλιστικά μέσα.

Ἀπαντῶ ὅτι, ἐπειδὴ ἡ βιαία ἀφαίρεσις τῶν ἀκινήτων δὲν ἔχει χώραν, εἰμὴ μετὰ τὴν ὁριστικὴν ἀπόφασιν, ὁ νόμος ἔμελλε νὰ λαλήσῃ ἄλλαχού.

Ἄς ἐξετάσῃ ὁ παρατηρητής εἰς τὸ ΚΒ Κεφ. τὸ ἄρθ. 302 κλ.

Ἐὰν δὲ προσθέσῃ ὁ παρατηρητής ὅτι ἔπρεπε νὰ κανονισθῇ εἰς τὸ προσωρ. αὐτὸ μέτρον, τὸ προσωρ. ἀποτέλεσμα, τοῦτέστιν ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς κτηματοσημείωσεως εἶναι ἡ εἰς τὸν κύριον ἀπαγόρευσις πάσης ἐκποιητικῆς πράξεως ἢ φθορᾶς, ἀπαντῶ ὅτι ἐνομίσθη ἀρκούσα ἡ δήλωσις τῆς πράξεως, ἐκ τῆς φύσεως τῆς ὁποίας ἐξαργατᾶται ἐναργῶς ἡ πρὸς τὸν κύριον ἀπαγόρευσις, ὡς εἴρηται. Καθότι πᾶς ἀσφαλιστικὴ πράξις σημαίνει περιορισμὸν εἰς τὸν κύριον, ὅστις τίποτε δὲν δύναται νὰ πράξῃ κατὰ τοῦ σκοποῦ, πρὸς τὸν ὁποῖον τείνει ἡ ἀσφαλιστικὴ πράξις.

Ἐξαιτίας τυχούσης, ἀπαντῶ καὶ εἰς ἄλλην παρατήρησιν, τὴν ὁποίαν ἄλλος ἔκαμεν. Ἐζητήθη διατὶ εἰς τὸ ἄρθρον 302 ὅταν ὁ δανειστής θέλῃ νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπόφασιν, δὲν λέγεται παντελῶς τι γίνεται περὶ τῆς πρώτης κτηματοσημείωσεως, ἢν ἔκαμεν. Ἀπάντησις.

Δὲν ἔγινε μνεία τῆς πρώτης, διὰ νὰ μὴ προξενηθῇ ἀπορία, ἢν ὁ δανειστής χρεωστῇ νὰ μείνῃ εἰς τὴν πρώτην.

Ὁ δανειστής εἶν' ἐλεύθερος νὰ ἐξακολουθήσῃ, ἢν θέλῃ, τὴν πρώτην ἢ νὰ παραιτηθῇ, καὶ νὰ κάμῃ ἄλλην εἰς ἄλλα κτήματα. Ὁ δανειστής ἔχει τὸ δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς ἐφ' ὅλων τῶν κτημάτων τοῦ ὀφειλέτου μέχρι τῆς πληρωμῆς.

Ἦθελεν εἶσθαι ἐπικίνδυνος ὁ περιορισμὸς τῆς ἐκλογῆς, καὶ τὸ ἅπαξ γενομένης αὐτῆς, νὰ παύσῃ τὸ δικαίωμα. Τοῦτο δὲν εὗρέθη σύμφωνον οὔτε μὲ τὸν ὁρθὸν λόγον, οὔτε μὲ τὴν δημόσιον ἀνάγκην τοῦ Κράτους.

Μὲ τὸν ὁρθὸν λόγον.

Καθότι δὲν ἤθελεν εἶσθαι ἄδικον ν' ἀφαιρεθῇ ἀπὸ τὸν δανειστὴν τὸ δικαίωμα, τοῦ νὰ προσβάλλῃ τὰ κτήματα τοῦ ὀφειλέτου, ἅτινα οὗτος προσαπέκτησε μετὰ τὴν κτηματοσημείωσιν, διὰ κληρονομίας, ἢ διὰ ληγάτου, δωρεᾶς, ἢ δι' ὁποιοῦνδήποτε συμβολαίου; Ἐὰν ἀνεκάλυπεν ἀγνοούμενα βάρη εἰς τὰ προσβεβλημένα κτήματα; Ἐὰν ἀγνοοῦσεν ὅλα τὰ παρὰ τοῦ ὀφειλέτου δεσποζόμενα κτήματα; Ἐὰν τέλος ἐσκέφθη ὠριμώτερον περὶ τοῦ κτήματος, δι' οὗ συμφερότερα ἐξαργυρώνει τὸ δάνειον;

Μὲ τὴν δημόσιον ἀνάγκην τοῦ Κράτους.

“Ὅσον εὐκολύνεται καὶ προσιατεύεται ὁ δανειστής, τόσον εὐκολώτερον ὁ κεφαλαιστής κυκλοφορεῖ τὰ χρήματά του, καὶ ὅσον αὐξάνει ἡ κυκλοφορία, τοσοῦτον ἀκμάζει ἡ βελτίωσις παντὸς εἶδους πραγμάτων. Καὶ εἰς τὸ Κράτος τοῦτο ἡ ἀνάγκη αὕτη κραυγάζει.

(Μ. Σ.) **ἀριθ. 172.**—Νὰ διορισθῇ ὁ τρόπος τῆς κτηματοσημειώσεως, προστιθεμένου εἰς τὴν διαδικασίαν, ὅτι ἡ κτηματοσημείωσις οὕσα ἀσφαλιστικὸν μέτρον, μέλλει νὰ κηρύττῃται διὰ τῆς ἐφημερίδος, διὰ νὰ γνωρίζῃ ὁ καθεὶς ὅτι δὲν δύναται ν’ ἀποκτήσῃ δικαίωμα, ἐπὶ τοῦ κτηματοσημειωθέντος κτήματος.

(ΠΑΛΜΑΣ) **172.221***.—Ἡ πρὸ τῆς καταδίκης κράτησις τοῦ πολίτου εἰς πολιτικὰς ὑποθέσεις, εἶναι παράδοξις τῶν συνταγματικῶν δικαιωμάτων, ἃτινα ἐξασφαλίζουν τὴν ἐλευθερίαν ἐκάστου. Τὸ παράδειγμα τῆς Ἀγγλίας δὲν ἔλαβεν οὐδεμίαν ἐπιρροὴν εἰς τὸ ἄρθρον τοῦτο, μολονότι ἐκεῖ ὑπάρχουν τόσαι ἄλλαι καταχρήσεις διότι ἔμειναν παλαιόθεν, καὶ ὅχι διότι εἶναι νόμιμοι καὶ καλοί. Ἡ κράτησις ἔπειτα τοῦ ξένου εἰς τὴν αὐτὴν περίπτωσιν, ἀντὶ νὰ ὠφελήσῃ τὸν Ἕλληνα, θέλει καταντήσῃ εἰς βλάβην, καθότι βλάπτει τὸ ἐμπόριον, ὡς τόσ’ ἄλλα μέτρα ἐπιβλαβεῖ εἰς τὸν πρῶτον.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) **172.221**.—Καθὼς ἐξέλαβεν ὁ ἀποστηθεὶς τὸ ἄρθρον τοῦτο. Αὐτὸ παρουσιάζει τὰ διάφορα μέσα, δι’ ὧν δύναται ὁ δανειστής νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἐξαργύρωσιν τοῦ δανείου του, πρὶν ὁριστικῶς διασθῇ ἡ διαφυλονεικουμένη ὑπόθεσις.

“Ὅπου λέγει τὸ ἀριθ. «τὰ δὲ πρόσωπα κρατοῦνται ἢ φυλακίζονται» σημαίνει ὅτι ἄλλο εἶναι ἡ κράτησις, καὶ ἄλλο, ἡ φυλάκισις.

“Ὅταν ὁ δανειστής εὗρῃ κατὰ περίστασιν εἰς τόπον τινα τὸν ὀφειλέτην του, μὴν ἔχοντα σταθερὰν διαμονήν, ἢ κτήματα, καὶ τὸν ἐνάξῃ εἰς δικαστήριον, ποῖα ἡ ὠφέλεια τῆς δικαστικῆς μεσολαβήσεως, ἂν ὁ δανειστής δὲν εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ ὀφειλέτου του ἀπὸ τὸν τόπον ἐκεῖνον, μέχρι τῆς ἀποπεραιώσεως τῆς δίκης;

Ἰδοὺ ἡ κράτησις, ἣτις ἄλλο δὲν σημαίνει, εἰμὴ τὴν ἐμπόδισιν τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ ὀφειλέτου, ὅστις ἔχει τὸ ἐλεύθερον ἐντὸς ὅλης τῆς πόλεως, πλὴν ὅχι ἐκτός.

Ἀλλ’ ἐπειδὴ, ἂν ὁ ὀφειλέτης δύναται νὰ παραβιάσῃ τὴν ἐμπόδισιν, καὶ νὰ δραπτεύσῃ, ἡ κράτησις καταντὰ γελοιώδης, διὰ τοῦτο, ὅταν ὁ δανειστής ἔχει βασίμους ὑποψίας, ὅτι ὁ ὀφειλέτης του ἐμπορεῖ νὰ δραπτεύσῃ, δύναται νὰ ζητήσῃ καὶ τὴν φυλάκισιν του.

* 172. Τὰ μέσα τῆς ἐξασφαλίσεως ἀποτείνονται ἢ εἰς τὰ πράγματα, ἢ εἰς τὰ πρόσωπα· τὰ πράγματα ἂν μὲν εἶναι κινητά, 1 μεσεγγυῶνται, 2 σφραγίζονται, 3 ἐνεχυριάζονται ἢ φυλακίζονται.

221. Ὁ ἐνάγων ὀφείλει νὰ δώσῃ ἐγγύησιν διὰ νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ ἀπόφασις.

Ὁ δικαστὴς σταθμίζει τὰς περιστάσεις τῶν προσώπων, καὶ τῆς ὑποθέσεως, καὶ δέχεται ἢ ἀποβάλλει τὴν αἴτησιν.

Ὅλαι αἱ ἀσφάλειαι διετάχθησαν πρὸς ἀποφυγὴν καταχρήσεως.

1^{ον} Ὁ δανειστὴς ὀφείλει νὰ ἔχη γραπτὴν ἀπόδειξιν περὶ τοῦ χρέους τοῦ ὀφειλέτου. (ἄρθ. 171).

2^{ον} Ὁφείλει νὰ δώσῃ ἐγγύησιν δι' ὅλας τὰς ἐνδεχομένας ζημίας καὶ ἔξοδα.

3^{ον} Ὑπόκειται καὶ εἰς ἀπολογίαὶν διὰ τὴν ὕβριν, τὴν ὁποίαν ὑπέφερεν ὁ φυλακισθεὶς.

Τὸ ἄρθ. 221 δὲν ἔχει σχέσιν μὲ τὴν παρατήρησιν, καὶ εἶναι ἀκατάληπτος ἢ ἐνωσίς του μὲ τὸ κατηγορούμενον ἄρθ. 172.

(ΠΑΛΑΜΑΣ) 192.202*. — Διατὶ ν' ἀποκλεισθῇ ἡ ἐγγύησις ἡ ἐκουσίως παραδεχομένη ἀπὸ τὸν ἀντίδικον, ἂν καὶ μὴ ἔχουσα τὸν ἀπαιτούμενον χαρακτῆρα παρὰ τοῦ ἄρθ. 202;

Εἰς κανὲν μέρος τῆς διαδικασίας δὲν ἐπιβάλλεται ἡ ποινὴ τῆς ἀκυρώσεως διὰ τὴν παράβασιν τῶν διωρισμένων τύπων. Πᾶσα παράβασις ἐπιφέρει ἀκύρωσιν; Ἡ καμμία παράβασις δὲν φέρει τοιοῦτον ἀποτέλεσμα; Τί θέλει κάμει τὸ Ἀνώτατον Δικαστήριον; Ἀλλὰ διαδικασίαι ἔχουν τὴν σημεῖωσιν ταύτην διότι ὁ τύπος εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς πράξεως, *informat actum*. Δι' αὐτοῦ ἡθέλαν λείψει ἐφέσεις καὶ φιλονεικίαι.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 192.202. — Τὸ ἄρθρον 202 εἶναι εἰς ὄφελος τοῦ μέρους. Ἐὰν δὲ τὸ μέρος δέχεται τὸν ἐγγυητὴν ὅπως αὐτὸς παρουσιασθῇ, ποῖος δύναται νὰ ἀντεῖπῃ. Τὸ ἄρθρον δὲν ἀποβλέπει διάταξιν δημοσίου δικαίου.

Ὑπάρχουν ἄρθρα, τῶν ὁποίων ἡ παραβίασις φέρει τὴν ἀκύρωσιν τῶν πράξεων.

Ἐπρεπε νὰ διακριθῶσι, καὶ νὰ συμπεριληφθῇ εἰς ἕκαστον ἄρθρον ἡ διάταξις τῆς ἀκυρώσεως, ἂν ἡθέλε παραβιασθῇ.

Ἐκ τῶν παραβάσεων ὡς πρὸς τοὺς τύπους ἄλλας μὲν ἀκυρώνουν καιρίως, ἂν καὶ τὸ μέρος ἐκουσίως παραιτῇται τῆς ὠφελείας, ἄλλας δέ, μὴ γενομένης ἐναντιώσεως παραβλέπονται.

Τὸ ἄρθ. 173 τῆς Γαλ. πολιτ. Διαδικασίας λέγει: «*toute nullité d'exploit ou*

* 192. Ἐὰν ὁ ἀντίδικος ἐναντιωθῇ καὶ τότε, ἡ ἐναντιώσις αὕτη σεβάζεται ὅταν ὁ ἐναντιούμενος ἔχη περιουσίαν ἱκανὴν διὰ νὰ πληρώσῃ τὴν διαφορὰν τῆς τιμῆς, τὴν ὁποίαν ὁ μεσεγγυητὴς δύναται νὰ τύχῃ εἰς τὸν μετέπειτα καιρὸν τῆς πωλήσεως, μέλλων τότε νὰ πληρωθῇ κατ' ἐκτέλεσιν τῆς αποφάσεως.

202. Κανεὶς δὲν δύναται νὰ εἶναι δεκτὸς ὡς ἐγγυητὴς, ἂν δὲν ἔχη κτήματα κατὰ τὰ δύο τρίτα ἀνωτέρας τιμῆς τῶν σφραγιζομένων, ἢ μεσεγγυωμένων, ἢ ἐνεχυριαζομένων πραγμάτων.

*acte de procedure est couverte, si elle n'est proposée avant toute defense, ou exception, autres que les exceptions de competence*¹.

«Πᾶς ἀκύρωσις διαδικασικῆς πράξεως παραβλέπεται, ἂν δὲν προταθῇ, πρὶν πάσης ἀπολογίας ἢ ἐξαιρέσεως, ἐξαιρουμένης τῆς περὶ ἀναρμοδιότητος».

Ἔπρεπεν ἄρα!

1^{ον} νὰ διαταχθῇ πότε λαμβάνει χώραν ἡ ἀκύρωσις, καὶ ποία ἡ ποινὴ διὰ τὴν παράβασιν.

2^{ον} Πότε ἡ διαταχθεῖσα ἀκύρωσις παραβλέπεται, καὶ πότε ὄχι.

Τελευταῖον εὐχῆς ἔργον ἤθελεν εἶσθαι βέβαια νὰ διακριθῶσι τὰ ἄρθρα, ἡ παράβασις τῶν ὁποίων ἐπισύρει τὴν ἀκύρωσιν τῆς πράξεως. Ἀλλ' ἐὰν εἴχαμεν τοῦλάχιστον 5 ἐτῶν πεῖραν διὰ τὴν ἐντελεστέραν ἐφαρμογὴν τῶν διατυπώσεων, τότε ἤθελεν εἶσθαι λάθος αὐτὸ τὸ χάσμα. Ἦθελαν διακριθῇ αἱ διατάξεις, τῶν ὁποίων τὴν ἄμεσον ἐνέργειαν ἀπαιτεῖ τὸ δημόσιον, ὅποιαδήποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ θέλησις τῶν διαφερομένων, καὶ διὰ τὰς διατάξεις αἱ ὁποῖαι ἀποβλέπουν τὸ εἰδικὸν συμφέρον τῶν μερῶν, καὶ διὰ τὰς ὁποίας δύνανται τὰ μέρη νὰ παραιτῶνται, ἤθελε διακριθῇ πότε δύνανται, καὶ πότε ὄχι, νὰ ἐπικαλῶνται τὴν ἐπανορθώσιν κτλ.

Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ βοήθεια αὕτη δὲν ὑπάρχει, ἄρα τὸ ἔχῃ ὑπ' ὄψιν ἐπὶ τοῦ παρόντος πᾶς ἀκυρωτικὴ ἀρχὴ τοὺς ἐφεξῆς κανόνες.

1^{ον} Οὐδεὶς δύναιται ν' ἀνατρέψῃ τὰ περὶ δικαιοδοσίας διαταγόμενα.

2^{ον} ὅτι (ἐκτὸς δικαιοδοσίας) νομίζεται παράβασις ἐκεῖνη, διὰ τῆς ἐπανορθώσεως τῆς ὁποίας δύναιται ν' ἀλλάξῃ μορφήν ἢ οὐσίαν τῆς ὑποθέσεως.

Αὐτὸς ὅμως ὁ κανὼν ἐπιφέρει αὐθαίρετον ἐξουσίαν εἰς τὰς ἀκυρωτικὰς ἀρχάς, θέλει ἴσως προσθέσει ἄλλος παρατηρητής.

Ἀλλὰ μήπως τὸ ἄνω μνησθὲν ἄρθρον 173 τῆς Γαλ. πολιτ. διαδικασίας εἶν' ἐντελέστερον; Ἴδου τί λέγει ὁ Γουμπὼ δελὰ Βιλενερὶ εἰς τὸ σύγγραμμά του περὶ τῶν ἐξαιρέσεων ὡς πρὸς τὴν ὕλην τῆς πολιτ. διαδικασίας.

«*Quoique un texte aussi comis, et aussi simple paraisse très facile dans son application, il est pourtant essentiel pour se diriger avec plus de certitudes de connaitre une foule de règles qui se rattachent aux nullités, et dont le législateur n'a pas voulu s'occuper, par ce qu'il a pensé qu'on les apprendrait suffisamment par l'étude de la procédure et par la jurisprudence.*»

Ἐν καὶ τοσοῦτον συνοπτικός, καὶ ἀπλοῦς νόμος, φαίνεται πολλὰ εὐκόλος εἰς τὴν ἐφαρμογὴν του, εἶν' ἐπάναγκες πρὸς ἀσφαλεστέραν ὁδηγίαν νὰ γνωρίζομεν πλῆθος κανόνων περὶ τῶν ἀκυρώσεων, εἰς τοὺς ὁποίους ὁ νομοθέτης δὲν ἠθέλησε νὰ

¹ Ἴδε καὶ τὸ ἄρθ. 424.

ἐνασχοληθῇ· διότι ἐστοχάσθη ὅτι ἤθελε τοὺς μάθη τις ἀποχρώντως, σπουδάζων τὴν διαδικασίαν, καὶ τὴν νομικὴν.»

Ἡ ἐνταῦθα ἀνάγκη δὲν συγχωρεῖ ἐντελῇ διάκρισιν τῶν ἀκυρωτικῶν πράξεων, οὐτ' ἐκτεταμενεστέραν διασάφησιν διὰ τῶν ἀφορώντων κανόνων τὰς ἄνω μνησθείσας ὁδηγίας· ἀλλ' ὀφείλεται νὰ προϋπάρξῃ σειρὰ τῶν δικαστικῶν ἐργασιῶν πρὸς σωφρονισμόν τῶν στρεψοδικῶν, πρὸς φωτισμόν τῶν ἐνασχολουμένων, καὶ πρὸς βελτίωσιν τῆς πολιτικῆς αὐτῆς διαδικασίας, ἥτις, ἐπαναλαμβάνω, εἶναι προσωρινή, κ' ἔχει χρεῖαν βελτιώσεως, ἀφοῦ βελτιωθοῦν τὰ συντείνοντα.

(ΠΑΛΜΑΣ) 213*. — Ὅπου ἡ τιμὴ εἶναι κάτι, ἐκτὸς τῆς πραγματικῆς ἀποζημιώσεως, ὑπάρχει καὶ ἡ προσωπικὴ ὑπὸ τ' ὄνομα ὕβρεως. π. χ. ἐὰν ἀδίκως κάμω νὰ κρατηθῇ πολίτης, ὅστις ζῇ ἐκ τῶν προϊόντων του, αὐτὸς δὲν δύναται νὰ προσδιορίσῃ οὔτε πραγματικὴν ζημίαν, οὔτε τόκους, οὔτε ἐξόδα, ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. Ἡ ὕbris ὅμως δίδει δικαίωμα εἰς προσωπικὴν ἀποζημιώσιν τιμῆς, ὥς εἴρηται, ἥτις λέγεται ὕbris, καὶ ἥτις ἐκτιμᾶται παρὰ τῶν δικαστῶν διὰ ποσότητος χρημάτων.

Περὶ ταύτης δὲν γίνεται λόγος εἰς τὸ ἐγὼθέν ἄρθρον. Οἱ ῥωμαῖκοὶ νόμοι ὅμως ἐμιλοῦν, καὶ εἰς τὰ πολιτισμένα ἔθνη ἔγινε περὶ αὐτῆς φροντίς.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 213. — Ἐμπόδιζε κανὲν πρῶτον νὰ ζητηθῇ ἡ δαὶ τὴν ὕβριν ἰκανοποίησις;

(ΠΑΛΜΑΣ) 228*. — Μὲ φαίνεται ὅτι ἐὰν τις ἐκουσίως εἶναι ἀπών, ἔχων ὅμως τὴν διαμονὴν του εἰς τὴν Ἑλλάδα πρέπει νὰ θεωρῆται διαφόρως παρὰ τὸν μὴ λαβόντα ποτὲ διαμονὴν ἐνταῦθα, ἢ διαμένοντα πάντοτε εἰς τὴν ξενιτείαν. Περὶ τοῦ τελευταίου ἀπαιτεῖται εὐνοϊκωτέρα πρόνοια ἀποστελλομένων πρὸς αὐτὸν τῶν ἀναγκαίων εἰδοποιήσεων διὰ τοῦ Ἑλλήνος Προξένου εἰς τὸν τόπον τῆς γνωστῆς διαμονῆς του.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 228. — Ὅστις εἶναι κληρονόμος ἔχει συμφέρον νὰ φανερωθῇ, καὶ νὰ γνωστοποιηθῇ εἰς τοὺς συγγενεῖς ἢ εἰδοποιήσις. Ὁ ἀριθμὸς τῶν προγραμμάτων, ὁ

* 213. Ὁ ἀπαιτῶν τὴν παρεμπόδισιν, ἢ τὴν φυλάκισιν τοῦ ἀντιδίκου του, ὀφείλει νὰ προσφέρῃ ἐγγύησιν διὰ τὴν πληρωμὴν τῶν ἐξόδων, ζημιῶν καὶ τόκων, πρὸς τὸν παρεμποδιζόμενον, ἂν τὸ Δικαστήριον ἀπορρίψῃ τὴν ἀγωγὴν του.

** 228. Ἐὰν ὁ ἐνάγων ἔχῃ ἀγωγὴν κατὰ τινος, ὅστις ἀποθάνῃ ἢ πρὶν τῆς ἐνάρξεως ἢ μετὰ τὴν ἐναρξιν τῆς ἀγωγῆς, καὶ οἱ κληρονόμοι τοῦ ἀποθανόντος δὲν εἶναι γνωστοί, τότε ἐκτελεῖται πᾶσα πρᾶξις κατὰ τὸ ἄρθρον 218 διὰ κηρύξεως καὶ δημοσιεύσεως διὰ τῆς ἐφημερίδος, καὶ περὶ πλεόν διδεται σημείωσις τῶν χαρακτήρων τοῦ ἀτόμου, πρὸς δὲ καὶ ἀντίγραφα εἰς ὅλους τοὺς γνωστοὺς συγγενεῖς, οἵτινες διατρέβουν εἰς τὸν τόπον, ὅπου ἔγεινεν ἡ κήρυξις· ἐὰν δέ, διαρκούσης τῆς δίκης, ὁ ἐνάγων ἀποθάνῃ, ὁ ἐναγόμενος πράττει τ' αὐτά.

τρόπος τῆς δημοσιεύσεως αὐτῶν, καὶ διὰ μέσου τῆς ἐφημερίδος τελευταῖον, ταῦτα ἐθεωρήθησαν ἀρκοῦντα διὰ τὸν κληρονόμον ἐναγόμενον.

Τὸ νὰ ὑποχρεωθῇ ὁ ἐνάγων νὰ στέλλῃ καὶ προσωπικὰς γνωστοποιήσεις εἰς τὴν διαμονὴν τοῦ κληρονόμου εἰς ξένον Κράτος, ἤθελεν εἶσθαι ἔργον πολυδάπανον, πολὺπλοκον διὰ τὰς ὑπηρεσίας, πολλὰ δύσκολον εἰς τὴν ἐνέργειάν του, πηγὴ καταχρήσεων, καὶ ἀπώλεια τοῦ χρόνου. Ἦθελε εἶσθαι καὶ παράκαιρον διὰ τὸ ἀκανόνιστον τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων τοῦ Κράτους.

(ΠΑΛΜΑΣ) 274*. — Ἡ φράσις Μόνη δύναται νὰ λείψῃ, ὑπάρχοντος τοῦ ἄρθ. 280.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 274. — Ἄλλη εἶναι ἡ περίστασις, καθ' ἣν παύει ὁ Σύμβουλος, διότι δὲν θέλει, καὶ ἀντικαθίσταται ἄλλος, καὶ ἄλλη, καθ' ἣν δὲν δύναται ἐξ αἰτίας ἀσθενείας. Εἰς τὴν δευτέραν περίστασιν δὲν παύει, ἀλλὰ γίνεται ἀναβολή, διὰ τὴν ἀνεπίληπτον αἰτίαν. Τὸ ἄρθρον 280 ἀφορᾷ τὴν περίστασιν τῆς ἀσθενείας, διὰ νὰ μὴ παύσῃ νὰ εἶναι σύμβουλος. Ἐλπίζω ὅτι θέλει συγχωρηθῇ τὰ ἔχῃ ἄλλην ἰσχὺν τὸ νὰ μὴ δύναται, καὶ ἄλλην τὸ νὰ μὴ θέλῃ.

(ΠΑΛΜΑΣ) 293**. — Ἡ παρουσία τοῦ ἱερέως εἰς τὸν ὄρκον δὲν χωρεῖ οὔτε διὰ τὸν μὴ Γραικὸν κατὰ τὴν θρησκείαν, οὔτε διὰ τὸν Τούρκον, οὔτε διὰ τὸν Εβραῖον. Ἄρα πρέπει νὰ γενῇ πρόβλεψις διὰ τοιαύτας περιπτώσεις.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 293. — Ὅλοι οἱ χριστιανοὶ πιστεύουσιν εἰς Χριστόν, καὶ εἰς τὸ ἱερὸν αὐτοῦ Εὐαγγέλιον. ὑπάρχουν χριστιανοί, μὴν ἀναγνωρίζοντες τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, τὸ ὁποῖον ὀφείλουν ν' ἀσπάζονται εἰς τὴν στιγμὴν τοῦ ὄρκου;

(ΠΑΛΜΑΣ) 304*** — Πῶς ἐνταῦθα δὲν ὑπετέθη, ὅ,τι ὑποτίθεται καὶ ἀλλαχοῦ τῆς διαδικασίας, καὶ τὸ ὁποῖον συμβαίνει πάντοτε μεταξὺ δύο δοκιμαστῶν, δηλ. τὸ νὰ μὴ συμφωνήσωσιν εἰς τὴν ἐκτίμησιν ὧν ἢ μέρους τῶν πραγμάτων; Εἶναι χρεῖα ν' ἀναπληρωθῇ τὸ τοιοῦτον χάσμα. Ἄλλ' ἤθελεν εἶσθαι καλύτερον νὰ διορίζῃ ὁ δικαστὴς ἓνα μόνον δοκιμαστήν· καθότι τὸ συμφέρον τοῦ ὀφειλέτου ἀποχρώντως ἐξασφα-

* 274. Μόνη ἡ ἀσθενεία συμβούλου τινὸς δύναται ν' ἀναβάλῃ τὴν δικάσιμον ἡμέραν τῆς ὑποθέσεως, δι' ἣν ἐκλέχθη.

** 293. Ὁ ὄρκος γίνεται, ἀναγινώσκοντος αὐτὸν τοῦ γραμματέως, καὶ ἐπαναλαμβάνοντος τοῦ ὀρκιζομένου λέξιν πρὸς λέξιν τὸ καίμενον.

*** 304. Ἡ ἐκτίμησις γίνεται παρὰ δύο δοκιμαστῶν, τοὺς ὁποίους, διορίζει ὁ δικαστὴς δι' ἐντάλματος· οἱ δοκιμασταὶ ὀρκίζονται πρῶτον ἐπὶ τοῦ εὐαγγελίου ὅτι θέλουν πράξει ἐν συνειδήσει, καὶ ἔπειτα κάμνουν τὴν ἐκτίμησιν.

λίζεται ἐκ τῆς δημοπρασίας ἢ κατὰ πᾶσαν περίπτωσιν ἢ ἐκτίμησις ἔπρεπε νὰ γίνεται παρὰ τριῶν δοκιμαστῶν ἀντὶ δύο (ἢ ἐκτίμησις γίνεται παρὰ δύο δοκιμαστῶν).

(ΓΕΝΑΤΑΣ) ¹ 306. — Ἡ παρουσία τοῦ δικαστοῦ, ἂν δὲν ἐγγυᾶται, παρηγορεῖ καὶ ὅτι δὲν θέλει τολμήσει ὁ δοκιμαστής εἰς παράλογον γνώμην. Μολοντοῦτο ὅτι δύναται νὰ συμβῇ, πρέπει νὰ προνοηθῇ. Πλὴν ἔχομεν κανόνα ὅτι «παραβαίνουνσι γὰρ οἱ νομοθέται τὸ ἅπαξ ἢ δις συμβαῖνον καὶ οὐκ ἀξιοῦσι νομοθετῆσαι περὶ αὐτοῦ» νομ. 17. Βιβλ. 2. τίτλ. α τῶν Βασιλικῶν.

Ἄς ἴδωμεν λοιπόν, ἐὰν θέλῃ συμβῇ, καὶ τότε θέλει προβληθῇ ἡ ἀπαιτουμένη θεραπεία. Ἄς μὴ βλάψωμεν τὴν ποθουμένην ὑπόληψιν τοῦ δικαστοῦ, καὶ ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι οἱ κακοφρονοῦντες θέλουν συσταλῇ ἐκ τῆς παρουσίας του.

(Μ. Σ.) 304. — Ἦτον ἀναγκαῖον νὰ προστεθῇ ὅτι εἰς διαφωνίαν τῶν δύο δοκιμαστῶν, θέλει ἐνοῦται μετ' ἑνα ἐξ αὐτῶν ὁ τρίτος τὸν ὅποιον ταυτοχρόνως νὰ ἐκλέγῃ ὁ δικαστής διὰ τὰς τοιαύτας περιστάσεις.

(ΠΑΛΜΑΣ) ² 313*. — Ἡ διάταξις τοῦ τελευταίου μέρους τοῦ ἄρθρου τούτου εἶν' ἐπίσημος παράδασις ὅλων τῶν ἀρχῶν.

Π.χ. ἐνοικιαστήριον γεγόμενον δι' ἐννέα ἔτη, μὲ προπληρωμὴν τοῦ ἐνοικίου, πληρωθεῖσαν εἰς τὸν κτήτορα, θέλει ἀκυρωθῇ μόνον καὶ μόνον διότι ὁ κτήτωρ μετὰ δύο ἔτη ἐπεφορτίσθη δάνειον τὸ ὅποιον ἐν ἐξῆς πλῆσεν εἰς τὴν προσδιωρισμένην ἑξαμηνιαίαν προθεσμίαν. Καὶ τοῦτο χωρὶς ἀποζημιώσειν καὶ τοῦ ἐνοικιαστοῦ εἴτε διὰ τὴν πρόωρον λύσιν, εἴτε διὰ τὰ παρ' αὐτοῦ γεγόμενα περὶ τὸ κτῆμα ἐξοδα ἐπὶ τῇ θάσει τῶν ἐπιλοίπων ἐτῶν.

Ποῦ μένουν αἱ ἀρχαὶ τοῦ ἀποκτηθέντος δικαιώματος, τοῦ δικαιώματος τῆς προσυμφωνήσεως, τῆς ὑποθήκης, καὶ τῶν ἀνηκόντων δικαιωμάτων εἰς τοὺς εἰδικοὺς διαδόχους; Ποῦ ἡ δικαιοσύνη;

¹ Εἰς τὸ ἄρθρον 304 ἐλλείπει ἡ ἀπάντησις τοῦ Γενατᾶ. Ὁ Γενατᾶς ἀπαντᾷ εἰς τὸ ἄρθρον 306, διὰ τὸ ὅποιον ἐλλείπει ἡ ἀντίστοιχος παρατήρησις τοῦ Πάλμα. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Μ. Σ. σημειώνει τὰ ἑξῆς εἰς τὰς παρατηρήσεις του: «306. ὁ Παρατηρητής δὲν ἀναφέρει τοῦτο τὸ ἄρθρον τουλάχιστον εἰς τὸ Γαλλικὸν ἀντίτυπον τῶν παρατηρήσεών του». (Φαίνεται ὅτι οὗτος εἶχε ὑπ' ὄψιν του τὸ γαλλικὸν κείμενον τῶν παρατηρήσεων τοῦ Πάλμα, ὅπερ θὰ τοῦ εἶχε δοθῇ παρὰ τοῦ Ἰω. Καποδίστρια). Προφανῶς ὅμως πρόκειται ἐνταῦθα περὶ ἐσφαλμένης ἀναγραφῆς τοῦ ἄρθρου 306 ἀντὶ τοῦ 304, διότι τὸ περιεχόμενον τῆς ἀπαντήσεως τοῦ Γενατᾶ ἀναφέρεται εἰς τὸ ἄρθρον 304, ἐνῶ ἀντιθέτως εἶναι ἄσχετος μὲ τὸ ἄρθρον 306. Διὰ τοῦτο παραθέτομεν ταύτην ἔναντι τῆς παρατηρήσεως τοῦ Πάλμα ἐπὶ τοῦ ἄρθρου 304.

² Ἐπὶ τοῦ ἄρθρου 313 ἐπανέρχεται καὶ πάλιν ὁ Πάλμας προβαίνων εἰς νέας παρατηρήσεις Βλ. κατωτέρω σ. 56

* 313. Ἡ μίσθωσις τῶν ἀκινήτων δὲν ἐμποδίζει τὴν ἐκποίησιν αὐτῶν, οὐδ' εἶναι ὑπόχρεως ὁ ἀγοραστής νὰ διατηρήσῃ τὴν αὐτὴν μίσθωσιν.

“Όταν έσυμφώνησε τὸ δάνειον ὁ κτήτωρ, δὲν ἠδυνήθη νὰ δώσῃ εἰς τὸν συναλλάττοντα, οὔτε νὰ μεταβιβάσῃ εἰς αὐτὸν ἄλλα δικαιώματα, εἰμὴ ὅσα εἶχε τὴν στιγμήν ἐκείνην ἐπὶ τοῦ ἐνοικιασμένου ἀκινήτου. Ταῦτα εἶναι: 1^{ον} ἡ γυμνὴ κτήσις, ὑπαρχούσης τῆς διαρκείας τοῦ ἐνοικιάσματος. 2^{ον} τὸ δίκαιον τοῦ νὰ συνάψῃ τὰ συμφωνημένα ἐνοίκια. 3^{ον} τὴν ἰσχὺν τοῦ νὰ λάβῃ τὴν δεσποτείαν τῆς κτήσεως, καὶ τῆς ἐπικαρπίας αὐτῆς μετὰ τὴν συμφωνηθεῖσαν προθεσμίαν τοῦ ἐνοικιάσματος. Ἐὰν δὲν ἦτο συγχωρημένον εἰς τὸν εἰρημένον κτήτορα νὰ λύσῃ κατ’ ἀρέσκειαν τὸ σύμφωνον τοῦ ἐνοικιάσματος, δύναται μόνῃ ἢ πρᾶξις τοῦ ὅτι συνεφώνησεν ἐπιγενόμενον δάνειον, νὰ φέρῃ ἢ νὰ δώσῃ εἰς ἄλλον παρόμοιον δικαίωμα; Ὑπῆρχε τὸ πάλαι εἰς τὸ Πιεμόντε παρόμοιός τις νόμος. Ἀλλὰ μετὰ τοσαύτας κραυγὰς τῶν διοικούντων, εἶναι ἤδη 25 ἢ 30 ἔτη, ἀφοῦ ὁ Βασιλεὺς τὸν κατήργησε.

Διορθωτέον ἄρα τὸ εἰρημένον ἄρθρον, καὶ ἀντὶ τοῦ «οὐδ’ εἶναι ὑπόχρεως ὁ ἀγοραστὴς νὰ διατηρήσῃ τὴν αὐτὴν μίσθωσιν, ν’ ἀντικατασταθῇ τοῦλάχιστον ¹ ὅτι αὐτὸς δὲν θέλει ἔχει ἐπὶ τῶν πραγμάτων τῶν ἀνεῦ ὁλοῦ ἐνοικιασθέντων πρὸ τοῦ δανείου, ὅπου πρόκειται νὰ πληρωθῇ, ἄλλα δικαιώματα, εἰμὴ τ’ ἀνήκοντα εἰς τὸν ὀφειλέτην «ἐπ’ αὐτῶν».

Τοιοῦτο τρόπον, ἐὰν αὐτὸς εἶχεν ἄλλον τινα λόγον διὰ νὰ λύσῃ τὸ ἐνοικίασμα, ἤθελε τὸν ἔχει καὶ ὁ δανειστὴς ἢ ἀγοραστὴς (ἄρθρον 318 εἰς τὸ τέλος).

(ΓΕΝΑΤΑΣ) **313.** — Παραβίασις ὅλων τῶν ἀρχῶν τοῦ δικαίου!!!

Ὁ παρατηρητὴς εἰς τὸ προκείμενον ἐπιτακτορημόνησεν. ὥς ὑποφέρῃ τὴν ἀπάντησιν.

Θέλομεν θεωρήσῃ τὸ προκείμενον ἀφηρημένως.

Θέλομεν τὸ θεωρήσῃ κατὰ νόμον.

Θέλομεν τὸ θεωρήσῃ κατὰ τὴν δημόσιον ἀνάγκην τοῦ κράτους.

Ἀφηρημένως.

Εἰς ἰδιοκτήτης, ὅστις μισθώνει τὸ κτῆμα του εἶναι ὑπεύθυνος εἰς τὴν ἐκνίκησιν; Χωρὶς ἄλλο· τοῦτέσιν εἰς ὅλας τὰς ζημίας.

Ἐὰν ὁ ἰδιοκτήτης θέλῃ νὰ πληρώσῃ τὰς ζημίας τοῦ ἐνοικιαστοῦ, καὶ νὰ λάβῃ τὴν ὁλότητα τῆς ἀξίας τοῦ κτήματος διὰ τὴν χρείαν του διὰ τὴν ὁποίαν αὐτὸς εἶναι ὁ μόνος κριτὴς, ποῖος νόμος ἤθελε δικαίως τὸν ἐμποδίσῃ νὰ πραγματοποιῇ τὸ κτῆμα του, ὅταν εὐχαριστῇται ν’ ἀποζημιώσῃ τὸν ἐνοικιαστήν;

¹ «Λέγω τοῦλάχιστον· διότι δύναται τις νὰ εἴπῃ, πολλὰ πρὸς ὑποστήριξιν τῶν γινομένων ἐνοικιασμάτων ἀκόμη καὶ μετὰ τὸ δάνειον. Ἐὰν ἔγιναν μὲ καλὴν πίστιν, καὶ ὁ δανειστὴς δὲν χάνῃ...»

Κατὰ νόμον

Δὲν νομίζω ὅτι ἐμπορεῖ ὁ παρατηρητὴς νὰ κατηγορήσῃ ὡς παραβιάζοντα ὅλας τὰς ἀρχὰς τοῦ δικαίου, τὸν ὀητὸν νόμον.

Νομ. 9. c. de loc. cond.

«*Emtorem quidem fundi necene non est stare colino cui prior dominus locavit nisi ea lege emit. verum si probetur aliquo consesisse, ut in eadem conductione maneat, quam vis sine scripto bonae fidei iudicio, (ei) quod placuit, parere cogetur*».

Νομ. 25. § 1. per Locati cond.

«*Qui fundum fruendum, vel habitationem alicui locavit, si aliqua ex causa fundui vel aedes vendat, carare debet, ut apud, emtorem quoque eadem pactione et colono frui, et inquilino habitare liceat: alio quin prohibitus is aget cum eo ex conducto*».

Καὶ οὗτοι αὐτοὶ οἱ νόμοι βασιλεύουν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καθότι ἀπαραλλάκτως ὑπάρχουν εἰς τὰ Βασιλικά.

Ἰδοὺ οἱ νόμοι ἐκ τῶν Βασιλικῶν.

«Ἐάν τις πωλήσῃ ἀγρὸν ἔχον ἐν αὐτῷ μισθωτόν, οὐκ ἀναγκάζεται ὁ ἀγοράστῃς, συγχωρεῖται τῷ μισθωτῷ μένειν ἐν τῷ ἀγρῷ, εἰ μὴ ἄρα ἐπὶ τοιούτῳ συμφώνῳ ἡγόρασε. Πλὴν εἰ καὶ μὴ ὀητῶς ἐπὶ τοιούτῳ ἡγόρασε, δείκνυται δὲ ἄλλως συναινέσας εἰς τὸ μένειν τὸν μισθωτόν, καὶ οὕτως ἀναγκάζεται αὐτὸν ἔχειν ἐν τῷ ἀγρῷ». Νομ. 9. Βιβλ. 20. τομ. 2.

«Ὁ μισθώσας ἀγρὸν ἢ οἶκον, ἐὰν ἐκποιῇ αὐτόν, ὀφείλει συμφωνεῖν μετὰ τοῦ ἀγοράσαντος, φυλάττειν τὴν μίσθωσιν. Ἐπεὶ τοι γε κωλυόμενοι κινουοῖσι κατ' αὐτοῦ τὴν διὰ τὴν μίσθωσιν ἀγωγὴν» Νομ. 25. Β. 20. τ. 2.

Δὲν ἤμαρτε λοιπὸν ὁ ἐκθέτης τοῦ σχεδίου, ἐὰν ἐφύλαξε τὴν ἀρχὴν ὑπάρχοντος νόμου.

Κατὰ τὴν δημόσιον ἀνάγκην τοῦ κράτους.

Ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ νόμος εἰς τὴν Ἑλλάδα δὲν ὑπῆρχεν, ἃς ἐξετάσωμεν ἐὰν ἔπρεπε νὰ παραδεχθῶμεν τὴν ἀρχὴν τῆς νομοθεσίας τῆς Γαλλίας καὶ τοῦ Πιεμόντε, ἢ ὁποία εἶναι ἐναντία τοῦ Ρωμαϊκοῦ νόμου, καὶ τὴν ὁποίαν μόνον θέλει ὁ παρατηρητὴς ἢ ἐὰν αἱ περιστάσεις τοῦ Κράτους ὑπαγορεύουν τὸ ἐναντίον ἀπ' ὅσα διατάττει τὸ ἄρθρον 1743 τοῦ Γαλλικοῦ Πολιτικοῦ Κώδικος.

Ἐξ αἰτίας τῆς ἐπιθυμίας πολλῶν αὐτοχθόνων καὶ ὁμογενῶν τοῦ ν' ἀποφασίσουν οἱ μὲν ὀριστικῶς τὴν διαμονὴν των, οἱ δὲ νὰ συγκειρώσουν τὰς ἰδιοκτησίας των, ἔγειναν τὰ δύο συμβόλαια τῆς ἀγορᾶς καὶ τῆς ἀνταλλαγῆς μεγάλης σπουδῆς ἄξια διὰ

τῆς συνδρομῆς, καὶ προστασίαν τὰς ὁποίας ὀφείλει ἡ Κυβέρνησις, διὰ τὰ δυνηθοῦν οἱ πολῖται τὰ καθησυχάσουν καὶ εἰς διαμονὴν καὶ εἰς κατάστασιν, τὰ ὅποια συντείνουν εἰς τὴν δημόσιον ἡσυχίαν καὶ εὐταξίαν.

Αἱ μετοικεσίαι τῆς Τουρκίας ἔσθραν εἰς τὸ ἔδαφος τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος σημαντικὸν πλῆθος ὁμογενῶν. Πολλοὶ Ἕλληνες ἀπώλεσαντες πατρίδα καὶ τὸ πᾶν, εὐρίσκονται εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἡ ἀνάγκη ἐβίασε τὸν μὲν καὶ τὸν δὲ τὰ οἰκοδομήσῃ οἰκίσκον, τὸ ἀγοράσῃ ὀλίγην γῆν. Ἀστεγοὶ δὲν ἠδύναντο τὰ μείνουν τὰ σπήλαια ἔπαυσαν βαθμηδὸν τὰ εἶναι καταφύγιον τῶν δυστυχούντων· ἐπλήθυναν αἱ καλύβαι, αἱ καλύβαι ἐμεταμορφώθησαν εἰς καταλύματα· ἡ καλλιέργεια ἤρχισε τὰ ἀνθῆ, ἐπειδὴ καὶ ἡ ἡσυχία ἤρχισε τὸ ἀνατέλλῃ. Ἡ τύχη τῆς Ἑλλάδος ἦτον ὡς πρὸς τὰς ἐξωτερικὰς σχέσεις ἄγνωστος· αὕτη ἀπεφασίσθη.

Ἡ ἐθνικὴ γῆ ἔγεινε τὸ ἀντικείμενον τῶν ἐπιθυμιῶν, τῶν ὑπολογισμῶν, τῶν σχεδίων ὅλων τῶν ἐγκατοίκων.

Ὁ αὐτόχθων ἀκτῆμων ζητεῖ δικαίως τὰ μὴ πάσῃ περαιτέρω, καὶ τὰ ἐξασφαλίσῃ τοὺς πόρους τοῦ ζῆν. Ἡ Κυβέρνησις τὸ χρεώσεται διὰ τὰ δεινὰ τὰ ὅποια ὑπέφερε· τὸ χρεώσεται, διὰ τὰ τὸν ἐλευθερώσῃ πραγματικῶς.

Ὁ αὐτόχθων κτηματίας ζητεῖ τὰ συγκειννωσῇ τὰς ἰδιοκτησίας του δι' ἀνταλλαγῆς ζητεῖ τὸ ἀπολαύσῃ καὶ αὐτὸς τὸ μερίδιον τοῦ ζῆν· τὸ ἀγοράσῃ ἀπὸ τὸν μερικὸν ἰδιοκτήτην.

Οἱ Ἕλληνες ὅσοι ἀπώλεσαν εἰς τὸν αὐτὸν ἀγῶνα δι' οὗ ὑπάρχει τὸ ἔθνος ἀνεξάρτητον ζητοῦν..... καὶ τί δὲν ζητοῦν δικαιωματικῶς;

Οἱ συναγωνισθέντες ὁμογενεῖς ζητοῦν περίθαλψιν. Ὅλοι ἐπιθυμοῦν τὰ θέσουν τὴν διαμονὴν των ποῖος ἐδῶ, καὶ ποῖος ἐκεῖ.

Εἰς τοιαύτην κατάστασιν τοῦ Κράτους, ἐν ᾧ δὲν ἡσύχασαν εἰσέτι οἱ ἐγκάτοικοι, ἤθελεν εἶσθαι φρόνιμος συμβουλὴ τὰ παραδεχθῆ τὸ ἔθνος τὸν νόμον τῆς Γαλλίας καὶ τοῦ Πιεμόντε, καὶ τὰ ἐμποδίζωνται οἱ Χῖοι, οἱ Ψαριανοί, οἱ Σάμιοι, οἱ Κυδωνιεῖς, οἱ Σμυρναῖοι, κλ. ἀπὸ τοῦ τὰ πωλοῦν τὰ κτήματα, ὅσα ἡ περίστασις, ἡ ἀνάγκη τοὺς ἐβίασε τὸ ἀγοράσουν ἐκεῖ, ὅπου ἦτο πληθὺς ἀνθρώπων καὶ ἀσφάλεια; Νὰ ἐμποδίζωνται ἀπὸ τὴν πώλησιν, ἐπειδὴ ἐνοίκιασαν, διὰ τὰ ἐξοικονομοῦν τὰς οἰκογενείας των;

Ὑπὸ ὅποιανδήποτε θεωρίαν θέσωμεν τὸ ἀντικείμενον, δὲν εὐρίσκεται ἡ παραβίασις ὅλων τῶν ἀρχῶν τοῦ δικαίου, ὡς τὴν παρασταίνει ὁ παρατηρητής, ὅστις θέλει τὴν Γαλλίαν, ὡς φαίνεται, πανταχοῦ.

(ΠΑΛΜΑΣ) 313*. — Ἀναθεωρῶν τὸ ἀρθ. 313, καὶ τὴν ἔκφρασιν οὐδ' εἶναι ὑπόχρεως ὁ ἀγοραστὴς νὰ διατηρήσῃ τὴν αὐτὴν μίσθωσιν, δὲν δύναμαι ν' ἀποφύγω ἀπὸ τοῦ ν' ἀποδείξω τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ καθιερωθῇ ἡ ἐναντία ἀρχή, ἐπιτεινομένη καὶ εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις, καθ' ἃς τὸ ἐνοικιασµα δὲν ἔγεινε μὲ δόλον ἐναντίον τῶν δικαιωμάτων τοῦ δανειστοῦ, ἂν καὶ μετὰ τὸ δάνειον. Ἀπέδειξα ἤδη προηγουμένως πῶς ἡ ῥηθεῖσα ἀρχὴ ἀντιβαίνει εἰς τοὺς κανόνας τοῦ δικαίου, κατ' ἐξοχὴν ἐπὶ τῶν πρὸ τοῦ δανείου ἐνοικιασµάτων, περὶ ὧν ὁ λόγος. Νῦν ὀφείλω ν' ἀποδείξω πῶς ἡ διάταξις αὕτη βλάπτει καὶ αὐτὸν τὸν ὀφειλέτην ὑπὲρ τοῦ ὁποίου φαίνεται ὅτι καθιερώθη, καὶ πῶς ἀκόµη βλάπτει καὶ τὸν γεωργόν.

Παραδεχθείσης τῆς ἀβεβαιότητος τοῦ ἀγοράζοντος ἢ τὴν ἰδιοκτησίαν πράγματος τινος ἢ τὴν ἐπικαρπίαν αὐτοῦ ἢ τὸ δικαίωμα τῆς εἰς προσδιωρισµένον καιρὸν συνάξεως τῶν καρπῶν, ἡ πείρα καὶ αἱ ἀρχαὶ τῆς πολιτικῆς οἰκονοµίας µᾶς βεβαιοῦν, ὅτι μόλις εὐρίσκεται τὸ ἥμισυ τῆς τιμῆς, ἀφ' ὅσον ἤθελεν εὑρεθῇ ἐπὶ βεβαιότητος. Εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ ἐνοικιάσματος ἀκινήτων, ὁ ἐνοικιαστὴς δέβαια δὲν ἐξοδεύει διὰ τὴν καλυτέρευσιν τοῦ κτήματος, ὅσα ἤθελεν ἐξοδεύει ἂν ἦτο δέβαιος διὰ τὴν μέχρι τοῦ τέλους τῆς συμφωνίας ἀπόλαυσιν. Πρέπει πρὸς πλειοτέραν κατάληψιν ν' ἀναγνωρίσωμεν ὅτι ὁ διὰ 10 ἔτη ἐνοικιαστὴς θεωρεῖ τὰ 3 ἢ 4 τελευταῖα ὡς ἔτη κερδαλαῖα· καθότι τακτικῶς τὰ 6 πρῶτα ἔτη μετρώμεθα ὡς ἀρκετὰ νὰ δίδουν καρπὸν διὰ τὸ χρονικὸν ἐνοίκιον, διὰ τὰ τῆς προπαρασκευῆς καὶ τῆς καλυτερεύσεως ἐξοδα, καὶ τέλος διὰ τὰς προξενουμένας ἐκ τῶν μετεώρων ζημίας καθ' ὅλον τὸ δεκαετὲς διάστημα. Μὴν ἔχοντος τοῦ ἐνοικιαστοῦ τὴν βεβαιότητα τῆς ἀπολαύσεως τῶν τελευταίων 3 ἢ 4 χρόνων, θέλουν ἐνοικιασθῇ μόνον διὰ 7500 γρόσια κατ' ἔτος, κτήματα ἱκανὰ νὰ δίδουν ἐτήσιον εἰσόδημα 15 χιλ. γρόσια ὅταν καλῶς δουλεύωνται, εἰς δὲ τὸ τέλος τοῦ ἐνοικιάσματος δὲν θέλουν εὑρεθῇ ποσὼς καλυτερευμένα, ἀλλὰ μᾶλλον πολὺ ἐξησθενημένα. Ποίαν δάσιν λαμβάνουν οἱ δοκιμασταὶ εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῶν ἀκινήτων; Τὸ προϊόν ἐκεῖνο ὅπου ἤθελαν φέρει ἐνοικιαζόμενα κατὰ τοὺς συνήθεις τύπους καὶ μὲ τοὺς φυσικοὺς κινδύνους, ἦτοι κατὰ τὸ σύννηθες, καὶ κατὰ τὴν κατάστασιν τῆς καλλιεργείας, εἰς τὴν ὁποίαν ἤθελαν εὑρεθῇ εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς ἐκτιμήσεως. Τούτου τεθέντος, ἐπειδὴ τὰ συνήθη ἐνοικιάσματα εἰς τὴν Ἑλλάδα δὲν θέλουν γίνεσθαι, εἰμὴ μὲ τὸ ἥμισυ τῆς τιμῆς, ἀφ' ὅσον ἤθελαν εὐρίσκει, ἂν δὲν ὑπῆρχεν ὁ φόβος τῆς παρακαίρου λύσεως τοῦ ἐνοικιάσματος, καὶ τὸ χειρότερον, ἡ στέρησις τοῦ δικαιώματος τῆς ἀποζημιώσεως, καὶ ἐπειδὴ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἀκίνητον ἐνοικιάζεται μόνον 7500 γρόσια καὶ χειροτερεύει ἴσως, καὶ χαλαῖται, ἡ ἐκτίμησις δέβαια δὲν θέλει ὑπερβῇ, ἀλλὰ καὶ θέλει εἶσθαι ὀλιγωτέρᾳ τῶν 150 χιλ. γροσίων, ἐνῶ ἐὰν ἔλειπεν ἡ προρρη-

* Ἀρθρον 313, βλ. ἀνωτέρω σ. 52, σημ. *

θεῖσα διάταξις, καὶ ἀφίνετο ἡ βεβαιότης τῶν ἐνοικιασμάτων, τὸ ἀκίνητον αὐτὸ ἤθελεν ἐνοικιασθῇ διὰ 15 χιλ. γρόσια κατ' ἔτος, καὶ ἤθελεν ἐκτιμηθῇ 300 χιλ. γρόσια (al 5.° per cento) καὶ περισσότερον ἴσως, ὥς καλυτερευθὲν παρὰ τοῦ ἡσυχου ἐνοικιαστοῦ. Ὁ ἀγοραστής λοιπὸν ἠδύνατο τὸ πολὺ νὰ κάμνη τὸν λογαριασμόν του ἐπὶ τῶν 30 ἢ 36 χιλ. γροσίων κέρδος, τὸ ὅποιον κάμνει ὁ ἐνοικιαστής, καὶ τὸ ὅποιον αὐτὸς δὲν δύναται νὰ κάμῃ, καὶ πάλιν ἂν ἡ ῥηθεῖσα καλυτέρευσις δὲν ἐξισοῖ τὴν τοιαύτην διαφορὰν ὥς πωληθῇ ὅμως καὶ 260 χιλ. γρόσια διὰ τοῦτον τὸν λόγον.....

Δὲν ὑπάρχει μεγάλη ζημία διὰ τὸν χρεώστην, ὑποτεθέντος ὅτι δὲν δύναται νὰ πωληθῇ τὸ κτῆμα, εἰμὴ μόνον 150 χιλ. γρόσια;

Αὕτη εἶναι ἡ ἀληθὴς ὄψις, ὑπὸ τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ θεωρηθῇ τὸ εἰρημένον ἄρθ. 313. Αὐτὸ τὸ ἄρθρον φέρει μεγάλην ζημίαν εἰς τὸν ὀφειλέτην, καὶ εἰς τὸν γεωργόν. Ζημίαν ἰδιωτικὴν καὶ δημόσιαν. Ἴδου ποῦ καταντᾷ τοσοῦτον προφανὴς παράβασις τῶν ἀρχῶν τοῦ δικαίου.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 313. — Ἀνακαλεῖται ὁ ἀναγνώστης εἰς ὅσα ἐρρέθησαν ἐπὶ τῶν παρατηρήσεων εἰς τὸ ἄρθ.

Προσθέτοι 3 παρατηρήσεις

Ἡ πρώτη, ὅτι ἔχει λῆθος, ἐὰν νομίζῃ ὅτι παρὰ τὴν τῆς μισθώσεως, δὲν ὑποχρεοῦται ὁ δεσπότης πρὸς τὸν ἐνοικιαστὴν διὰ τὰς ζημίας τῆς ἐκτιμήσεως.

Ἡ δευτέρα ὅτι δὲν γνωρίζω νὰ ὑπάρχουν εἰς τὴν Ἑλλάδα πολυχρόνιοι μισθώσεις ἐπὶ τῶν τῆς ἐξοχῆς κτημάτων καὶ διατῆ. Διότι 1^{ον} ὅλοι οἱ κτηματῖαι, οἵτινες δὲν καλλιεργοῦν μὲ τὰς ἰδίας τῶν χειρᾶς τὴν γῆν ἔχουν τοὺς ὑπηρέτας τῶν, οἵτινες ἀντ' αὐτῶν καὶ δι' αὐτοὺς εἰσπράττουν τὰ παρὰ τῶν γεωργῶν καλλιεργούμενα.

Οἱ γεωργοί, οἵτινες καλλιεργοῦν τὴν γῆν ἔχουσι συμφωνίαν ἢ διὰ πρόσκαιρον κατοχὴν ἢ διὰ παντοτεινήν, ἣτις ἐκτείνεται εἰς τὰς ῥίζας ἢ καὶ εἰς τὴν γῆν. Εἰς τὴν πρόσκαιρον κατοχὴν μετὰ τὴν εἰσπραξίν τῶν προϊόντων γέννημα τῆς καλλιεργείας τοῦ γεωργοῦ μένει εἰς τὴν θέλησιν τοῦ δεσπότης ν' ἀνανεώσῃ τὴν συμφωνίαν.

Ὁ γεωργὸς συμφωνεῖ κοινωνίαν καὶ οὐχὶ μίσθωσιν.

Διατὶ δὲν γίνονται πολυχρόνιοι μισθώσεις;

Διότι πολλὰ ἐθνικὰ σφειτερίζονται καθεκάστην, καὶ ὁ δεσπότης ὁ ἐκτείνων τὰ σύνορά του δὲν βάλλει ξένον εἰς τὸ κτῆμα του, διὰ νὰ μὴ παροξύνῃ τοὺς συμπλησιαστὰς καὶ οὗτοι ἐρεθισθέντες γενῶσι μηνυταὶ σφειτερισμοῦ.

Διότι τὸ κέρδος τοῦ ἐνοικιαστοῦ νομίζεται ὡς ἀρπαγὴ καὶ προξενεῖ πληγὴν ἀνίατον.

Διότι ὁ ἰδιοκτήτης συχνάζων τοὺς γεωργοὺς του, διατηρεῖ ὑπὲρ αὐτοῦ ἐπιρροὴν τινά, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζεται διὰ τοὺς σκοποὺς του.

Διότι ὁ ἰδιοκτήτης, ὅστις ἢ διὰ τῆς ἰδιοκτησίας του ἢ διὰ συγγενικῶν σχέσεων δὲν ἔχει οἰκείους, νομίζεται χαμένος ἄνθρωπος.

Διότι τέλος πάντων ὀλίγοι εἶναι οἱ κτηματῖαι.

Ἄλλὰ καὶ ἡ ἰδιοκτησία, ἂν ἤθελεν ἐπεκτανθῇ καὶ οἱ ἰδιοκτῆται ἂν ἤθελαν ἡσυχάσῃ ὥστε ἀκαταζήτητοι νὰ χάσουν τὰς ἰδιοκτησίας των, καὶ ἂν ἤθελαν εὐρίσκεισθαι τινες, οἱ ὅποιοι διὰ τὸν πλοῦτον των νὰ μὴ θέλουν τοὺς τόσους ὑπηρέτας ὡς ὀπαδούς των ἢ νὰ μὴν δύνανται διὰ τ' ἀποκτήματα τῶν ἰδιοκτησιῶν των νὰ μισθώνωσι μέρος αὐτῶν.

Ποῦ εἶναι ἡ ἐπιπλητιομένη ζημία εἰς τὴν πολιτικὴν οἰκονομίαν;

Εἰς τὴν σημερινὴν κατάστασιν τῆς Ἑλληνικῆς γῆς τί χρειάζεται; Νὰ βιάζεται ὁ πολίτης νὰ καλλιεργῇ τὴν γῆν ἢ ν' ἀργῇ καὶ νὰ μισθώνῃ; Εἶναι σύμφωνον μὲ τοὺς κανόνας τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας τῆς Ἑλλάδος νὰ προστατεύονται αἱ πολυχρόνιοι μισθώσεις;

Ἄς ἀφήσωμεν τὰς ἀφηρημένας ιδέας. Εἰς τὴν ἐφαρμογὴν χρειάζεται βαθεῖα σκέψις. Ἀλλοίμονον εἰς τὸν νομοθέτην, ὃς ἐπιπομπῶς δυστυχία διὰ τὸν λαόν, ἔαν δὲν συμφωνήσῃ ἡ ἐφαρμογὴ μὲ τὰς ἀνάγκας τῶν κρατῶν. Τέσσαρες στύλοι ὑποστηρίζουν τὴν οἰκοδομήν, ἡ πολιτικὴ, ἡ οἰκονομικὴ, ἡ ἠθικὴ, καὶ ἡ φυσικὴ. Ἐκαστον κράτος διαφέρει κατὰ τὸν ὄγκον καὶ τὸ ὕψος, καὶ δύναται νὰ εἰπῇ ὅτι ὑπάρχει διαφορά μεταξὺ ἐπαρχ. καὶ ἐπαρχ. κρατῶν τινος. Οὐδεὶς νοήμων ἀγνοεῖ τοὺς ἀγῶνας τῶν νομοθετῶν ἐκείνων, οἵτινες ἠθέλησαν νὰ ὑποβάλλουν μέγα κράτος καθ' ὅλα του τὰ μέρη εἰς ὁμοειδὲς σύστημα, ἐνῶ τὰ μέρη αὐτὰ ἐδιοικοῦντο ἀπὸ τοπικὰ ἔθιμα.

(ΠΑΛΜΑΣ) ἄρθ. 323*, 168 - 9, 300, 324 - 26. — 2^α. Ἀναγινώσκω εἰς τὸ τυπογραφεῖον, ὅπου τυπώνονται αἱ πράξεις τῆς Κυβερνήσεως, καὶ ὅθεν ἐξήχθησαν οἱ νέοι νόμοι, ἀναγινώσκω εἰς τὸ ἄρθ. 323 τὰ ἐφεξῆς:

«Ἐὰν ὁ διαφερόμενος δι' ἑλλειψιν χρημάτων φυλακισθῇ, λαμβάνει χώραν τὸ ἄρθ. 212».

Μὲ φαίνεται ὅτι ἐνταῦθα εἶναι λάθος ἴσως μόνον τυπογραφικόν, διότι ἔπρεπε νὰ λέγῃ κτημάτων, καὶ ὅχι χρημάτων (ἢ καὶ καὶ τὰ δύο, διότι ὑπάρχει ὁ αὐτὸς λόγος καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις).

Κρίνας οὕτως, ὅχι διὰ τὴν καθιερωθεῖσαν ἀρχὴν παρὰ τοῦ ἄρθ. 168 ἀλλὰ μᾶλλον ἔχων ὑπ' ὄψιν τὸ περιεχόμενον τῶν ἄρθ. 169 καὶ 300 ἅτινα τὴν καταστάλουν μέχρι τινος ἀνωφελῆ, καθὼς καὶ τ' ἄρθρα 324 καὶ 326 μεταξὺ τῶν ὁποίων ἴσως τὸ ἄρθ. 323 ἤθελεν εὐρὴ θέσιν καλυτέραν.

Ἐὰν ὁμοῦς εἶναι θέλησις νὰ καθιερωθῇ ὡς ἀρχὴ ἡ τοιαύτη διάταξις τοῦ ἄρθ.

* 323. Ἐὰν ὁ διαφερόμενος δι' ἑλλειψιν χρημάτων φυλακισθῇ, λαμβάνει χώραν τὸ ἄρθρον 212.

323 ὡς εὐρίσκεται εἰς τὸ ἀντίτυπόν μου, τότε λέγω ὅτι ἤθελεν εἶσθαι summum jus, τὸ ὅποιον ὀνομάζεται summa iniuria, καὶ ὅτι εἰς τόπον, ὁ ὅποιος εἶναι ἡ Ἑλλάς, πρέπει μάλιστα νὰ βιασθῶσιν τρόπον τινὰ οἱ κεφαλισταί, διὰ νὰ γενοῦν κτηματῖαι καὶ νὰ προσκολληθοῦν εἰς τὸ ἔδαφος διὰ τῆς ἰδιοκτησίας καὶ τῆς καλλιεργείας τῶν γαιῶν.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 323. — Δι' ἑλλειψιν κτημάτων, καὶ οὐχὶ χρημάτων εἶναι λάθος τυπογραφικόν.

(ΠΑΛΜΑΣ) 350*. — Ἡ διεύθυνσις αὕτη δύναται νὰ λείψῃ, ἐὰν ὁ ἐκκαλὼν μὲ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος εἰς τὸ ἄρθ. 352 ἔγγραφόν του, ἐνώνῃ καὶ τὸ ἔγγραφον τῆς ἐφέσεως, οὕτινος κάμνει μνεῖαν τὸ ἄρθ. 348. Ἐὰν δὲ τοῦτο ἔγεινεν ἐμπροθέσμως, τὸ ἐκκλητον τὰ δέχεται, εἰδεμὴ δὲν τὰ δέχεται καὶ ἡ ἔφεσις πίπτει. Τοῦτο ἐστὶν ἀπλούστερον.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 350. — Γίνεται ὡς μία περιπλέον ἀσφάλεια, νὰ διευθύνῃ ἀμέσως τὸ πρωτόκλητον, τὸ ἔγγραφον τῆς ἐφέσεως.

Γίνεται, διὰ νὰ γνωρίσῃ ἐπισήμως τὸ ἐκκλητον τὴν ὑπαρξιν τῆς ἐφέσεως.

Γίνεται διὰ νὰ προληφθῇ πᾶσα κατὰχρησις ἐπὶ τῶν ἀντιγράφων, καὶ τῶν χρονολογιῶν.

Γίνεται, διὰ ν' ἀπαλλαχθῇ τὸ Ἐκκλητον ἀπὸ τοῦ νὰ ζητῇ πληροφορίας, μὴ παρουσιαζομένου τοῦ ἐκκαλέσαντος, ἀλλ' ἐξ αἰτίας τοῦ ἐκκαλεσθέντος ἀπαιτοῦντος τὴν ἐκπιωσιν τῆς ἐφέσεως.

Γίνεται τέλος πάντων, διότι δὲν βλάπτει κανένα.

Ποῦ δὲ ἀναφέρεται ὅτι ἡ προθεσμία καὶ ἡ πιῶσις τῆς ἐφέσεως κρέμονται ἀπὸ τὴν παραλαβὴν τοῦ ἔγγραφου τῆς ἐφέσεως παρὰ τοῦ ἐκκλητήτου;

Ὁ ἐκκαλέσας ὀφείλει ἐντὸς 30 ἡμερῶν ἀφοῦ ἔγεινεν ἡ ἔφεσις, νὰ παρουσιάσῃ εἰς τὸ ἐκκλητον. Δι' αὐτὸν εἶναι ἀδιάφορον ἂν τὸ ἔγγραφον τῆς ἐφέσεως ἔφθασεν ἢ ὄχι εἰς τὸ ἐκκλητον.

(ΠΑΛΜΑΣ) 355**. — Ἐνταῦθα φαίνεται ὅτι πρέπει ν' ἀναγνωσθῇ τοῦ ἐκκλητήτου ἀντὶ πρωτοκλήτου δικαστηρίου. Πρέπει νὰ εἶναι τυπογραφικόν λάθος· δὲν ἤθελεν

* 350. Τὸ Πρωτόκλητον Δικαστήριον ἀμέσως διευθύνει ἀντίγραφον τῆς ἐφέσεως εἰς τὸ Ἐκκλητον Δικαστήριον.

** 355. Δύναται νὰ παρουσιασθοῦν ἐνώπιον τοῦ Πρωτοκλήτου Δικαστηρίου νέαι ἀποδείξεις· πλὴν ὁ προτείνων αὐτὰς ὀφείλει πρῶτον νὰ αἰτήσῃ τὴν ἄδειαν, προσφέρων ἑαυτὸν ἑτοιμον νὰ ὀρκισθῇ ὅτι δὲν ἐγνώριζε πρότερον τὰ ὅποια τώρα ἔχει ἔγγραφα καί, προκειμένου λόγου περὶ μαρτύρων, ἢ ὅτι δὲν ἤξευρεν ἂν οἱ ἀναφερόμενοι μάρτυρες ἐγνώριζαν τὴν ὑπόθεσιν, ἢ ὅτι δὲν ἤξευρε τὸ πρᾶγμα ὡς μετὰ τὴν ἀπόφασιν ἀνακαλυφθέν.

εἶσθαι ὅμως κακόν, ἐάν καὶ τὸ πρωτόκλητον δικάζον ὡς ἔκκλητον εἶχε τοιαύτην ἐξουσίαν χωρὶς ὅμως τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ ὄρκου, τὴν ἐν τῷ ῥηθέντι ἄρθρῳ.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 355. — Βεβαίως εἶναι παρόραμα τοῦ τύπου, ἀντὶ τὰ εἶπη τὸ ἔκκλητον, λέγει τὸ πρωτόκλητον. Τὸ λάθος εἶναι πασιφανές. "Ὅταν λέγη τὸ ἔκκλητον, συμπεριλαμβάνει καὶ τὸ πρωτόκλητον ὡς ἔκκλητον τῆς εἰρηνοδικείας, καὶ τὸ ἔκκλητον τῶν πρωτοκλήτων.

(ΠΑΛΜΑΣ) 359 ἕως 361* — Ἐάν ἐνταῦθα πρόκειται περὶ προσφυγῆς διαφόρου ἀπὸ τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος εἰς τὸ ἀκόλουθον Κεφ. λείπει ἢ προσδιορίσεις τοῦ ὅρου, καθ' ἣν πρέπει νὰ παρουσιασθῇ...

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 359 καὶ 361. — Ἡ παρὰ τοῦ αὐτοῦ δικαστηρίου ἀναθεώρησις, ὅταν πρόκειται περὶ παραβάσεως τοῦ νόμου, ἐπιστηρίζεται εἰς τοὺς ἐφεξῆς λόγους.

1^{ον} Διὰ τὰ προληφθῇ ἡ διεύθυνσις τῆς ὑποθέσεως εἰς τὸ Ἀνώτατον.

2^{ον} Διὰ τὰ ἐπανορθωθῇ τὸ λάθος.

3^{ον} Διὰ τὰ ἔχη ὑπ' ὄψιν τὸ Ἀνώτατον ἐκτεταμενέστερον καὶ ἀκριβέστερον τοὺς λόγους τοῦ ἔκκλητου.

4^{ον} Διὰ τὰ μὴν ὑποέσῃ τὸ ἔκκλητον εἰς κατηγορίαν παρὰ τοῦ Ἀνωτάτου ὑφείλται ἡ διακρίσις τοῦ ἀξιολογήσασθαι τῶν δικαστηρίων.

Ἰδοὺ ποῦ ἐπιστηρίζεται ἡ σχεδιασθεῖσα ἀναθεώρησις διὰ τὴν μεταρρύθμισιν τῆς ἀποφάσεως, ὅταν πρόκειται περὶ παραβάσεως ὀριτοῦ νόμου.

(ΠΑΛΜΑΣ) 385**. — Οὔτε εἰς τοῦτο τὸ ἄρθρον, οὔτε εἰς τὸ (132) τοῦ δικαστικοῦ ὀργανισμοῦ ἐρρέθη, ἂν ἡ ἔκκλησις αὕτη τοῦ Δημοσίου Συνηγόρου ἐννοῶνται μόνον ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῆς δημοσίου εὐταξίας, ἢ ἂν πρέπη, καὶ δύναται νὰ ὠφελῇ καὶ τὰ μέρη μολονότι ἐντὸς τῆς προθεσμίας δὲν ἔκαμαν τὴν ἔκκλησιν ἢ τὴν προσφυγήν.

Εἰς κώδικας ἐπικρατειῶν, ὅπου ἡ δικαστικὴ τάξις εἶναι ἀναμφιδόλως κάλ-

* 359. "Ὅστις νομίζει ὅτι ὀριστικὴ τις ἀπόφασις περιέχει προφανῇ παράβασιν τῶν νόμων, ἢ ἀθέτησιν τῶν τύπων τῆς διαδικασίας, δύναται προτοῦ νὰ προσφύγῃ εἰς τὸ Ἀνώτατον Δικαστήριον νὰ ἐκθέσῃ δι' ἀναφορᾶς, παρουσιασθησομένης εἰς τὸ αὐτὸ Δικαστήριον, τὸ γενόμενον λάθος, καὶ νὰ αἰτήσῃ τὴν μεταρρύθμισιν τῆς ἀποφάσεως.

360. Ἡ ῥηθεῖσα ἀναφορὰ γνωστοποιεῖται εἰς τὸν ἀντίδικον ὅμως εἶναι ὑπόχρεως ν' ἀποκριθῇ ἐντὸς ὀκτὼ ἡμερῶν, ἀφ' ἧς γενῇ ἡ γνωστοποίησις.

361. Τὸ δικάσαν Δικαστήριον ἐξετάζει τὰς δύο ἀναφοράς, κ' ἐκδίδει ἀπόφασιν.

** 385. "Ὅταν πρόκειται περὶ ἐφέσεων ἐξ ἐπαγγέλματος τῶν πολιτικῶν ἀποφάσεων, ὁ δημόσιος συνήγορος ἔχει προθεσμίαν τεσσάρων μηνῶν, ἀφ' ἧς ἡμέρας δημοσιευθῇ ἡ ἀπόφασις.

λιον συνθεμένη, παρ' ὅπως δύναται νὰ εἶναι σήμερον εἰς τὴν Ἑλλάδα, τοιαύτη ἐξήγησις δὲν πρесеσιωπήθη.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 385.— Ἄλλο εἶναι, ἐὰν ἡ ἑκκλητος ἐξ ἐπαγγέλματος παρὰ τοῦ δημοσίου συνηγόρου, ἀποβλέπη τὴν διατήρησιν τοῦ νόμου ἢ καὶ τὸ συμφέρον τοῦ μέρους, καὶ ἄλλο εἶναι ἂν ἡ ἐξ ἐπαγγέλματος ἑκκλητος νικήσῃ, ἐὰν τὸ μέρος, τὸ ὁποῖον δὲν συνέτρεξεν εἰς τὴν ἑκκλησίαν, δύναται νὰ ὠφεληθῇ ἐκ τῆς ὁριστικῆς καταργήσεως τῆς ἀποφάσεως. Εἰς τοιαύτην περίπτωσιν ἔχω τινὰς ἀπορίας. Δύναται ὅστις εἶχε νικήσῃ διὰ τινος ἀποφάσεως καταργηθείσης αὐτῆς, νὰ ὠφεληθῇ, διότι δὲν τὴν ἐκκάλεσε τὸ ἀντιφερόμενον μέρος; Δύναται ἐν Δικαστήριον νὰ ἐκτελέσῃ ἀπόφασιν κατηγορουμένην; Ὁ νόμος ὅστις παρεβιάσθη δὲν ἀποβλέπει τὴν διατήρησιν τῶν δικαιωμάτων τῶν πολιτῶν; Ὁ νόμος δύναται νὰ ὑπάρξῃ, ἐὰν τὸ παράνομον ἔργον καρπορῇ; Ποῖος ὁ σκοπὸς τῆς ἐξ ἐπαγγέλματος ἑκκλητίου, διὰ νὰ ὑπάρξῃ νόμος χωρὶς καρπὸν; Ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι τὸ εἰδικὸν ἀντικείμενον ὁ παρατηρητὴς δὲν ἐνόησε τὸ ἄρθρον:

Διετάχθη ὁ δημόσιος συνήγορος νὰ ἐκκαλῇ τὰς ἀποφάσεις ἐξ ἐπαγγέλματος, ὅχι μόνον, ὅταν ὑπάρχῃ παραβίασις ὅποιου νόμου, ἀλλὰ καὶ ὅταν ὑπάρχῃ προφανεστέρα ἀδικία διὰ τὴν διατήρησιν τῆς δικαιοσύνης. Αἱ ἡθικαὶ καὶ οἰκονομικαὶ περιστάσεις τῶν πολιτῶν τὸ ἐπηγόρευσαν.

Ἀφοῦ δι' αἰῶνας ἀναίσχυτος δουλεῖα ἐκαστήσασκε τὸ ἔθνος ἄφοῦ τὸ ἔθνος ἔπιεν ὅλον τὸ ποτήριον τῶν δυστυχιῶν, ἡ ἐπαισθητικὴ ἔλαμψεν ἀλλ' ὁ φρικτός, κ' ἐξολοθρευτικὸς πόλεμος, ἡ καταστροφή, ἡ στέρσις μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ ἄρτου, ἡ ἔνδεια, ἡ ἀναρχία, ὅλ' αὐτὰ τ' ἀπερίγραπτα συμβάντα, ἔθεσαν τοὺς πολίτας εἰς κατάστασιν τοιαύτην, ὥστε ἡ ἀδυναμία εἶναι αἰσθαντικὴ ἀδυναμία ἣτις πηγάζει ἐκ διαφορῶν αἰτιῶν. Ἡδύνατο πατρικὴ Κυβέρνησις νὰ μείνῃ ἀδιάφορος διὰ τοιαύτην ἀδυναμίαν, καὶ νὰ μὴ δώσῃ χεῖρα βοηθείας εἰς τοὺς ἀδυνάτους, ἀλλὰ ν' ἀφήσῃ νὰ βεβηλώσῃ ἡ ἀδικία τὸ ἱερὸν βῆμα τῆς δικαιοσύνης καὶ νὰ θριαμβεύσῃ μὲ τὰ ἴδια μέσα αὐτῆς ταύτης τῆς δικαιοσύνης;

Μὴ γένοιτο.

(Μ. Σ.) ἀρθ. 385.— Ἡ ἑκκλησις ὑπὲρ τῆς νομικῆς ἀρχῆς (dans l' intérêt de la loi) εἶναι καλὸν νὰ συγχωρῇται εἰς τὴν Δημοσίαν Συνηγορίαν εἰς προθεσμίαν τεσσάρων μηνῶν ἢ καὶ περισσότερον. Εἰς τὰς ἄλλας ὅμως πολιτικὰς ὑποθέσεις δὲν ἔμπορεῖ τὸ δημόσιον ν' ἀναγκάσῃ τὰ μέρη, μὴ θέλοντα, νὰ ἀρχίσουν νέαν προκάταρξιν, ὅταν θέλουν καὶ ἐμποροῦν νὰ συμβιβασθοῦν δεχόμενοι τὴν πρωτόκλητον ἀπόφασιν. Διὰ τοῦτο εἶναι καλὸν νὰ περιορισθῇ ἡ οὐσιαστικὴ ἑκκλησις τῶν πολιτικῶν ἀποφάσεων ἐκ μέρους τοῦ Δημοσίου Συνηγόρου, εἰς μόναν τὰς ὑποθέσεις τῶν χηρῶν, τῶν ὀρφανῶν.

νῶν τῶν ἀπόντων καὶ τῶν ἀπόρων. Καὶ τοῦτο ἐντὸς τῆς αὐτῆς προθεσμίας ἢ τὸ πολὺ τῆς διπλασίας ἐκείνης τῶν μερῶν.

(ΠΑΛΜΑΣ) 404.413.416.421*. — Εἰς ὅλον τοῦτο τὸ Κεφ. δὲν γίνεται μνεῖα εἰμὴ περὶ ἀνηλίκων, ὅποια εἶναι τὸ θῆλυ μὴ ἔχοντα ἀκόμη 12 ἔτη, καὶ τὰ ἄρρενα μὴ ἔχοντα ἀκόμη 14 ἔτη. Εἰς αὐτὰ ἐπομένως ἀναφέρεται ὁ μνησθεὶς ἐπίτροπος, τὸ ὅποτον ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸν λεγόμενον τουτόρον. Ἄλλὰ διατὶ δὲν γίνεται λόγος περὶ ἀφηλίκων, ἦτοι περὶ τῶν εἰρημένων υἱῶν ἢ θυγατέρων, μὴ ἔχόντων ἀκόμη 20 ἢ 21 ἢ 25 ἔτη, καὶ περὶ τῶν κηδεμόνων, τοὺς ὁποίους ὀφείλουν νὰ ἔχουν ἢ κρισολογούμενοι, ἢ συμφωνοῦντες, ἢ ἐξοφλοῦντες; Περὶ τῶν ἀφηλίκων τούτων ὁμιλεῖ ὁ Ἀρμενόπουλος κατὰ τοὺς ῥωμαϊκοὺς νόμους, καὶ καθ' ὅσον παρατηρεῖται εἰς ἄλλα πολιτισμένα ἔθνη. Μήπως εἰς τοὺς δημοσιευθησομένους πολιτικοὺς νόμους θέλουν συγχισθῇ οἱ ἀφήλικες μὲ τ' ἀνήλικα; Ὑπάρχει ὁμῶς πάντοτε διαφορὰ μεταξὺ τοῦ παιδίου ἐνὸς ἢ δύο ἐτῶν, καὶ τοῦ νεανίσκου τῶν 17 ἢ 18 ἐτῶν, ἂν καὶ ὁ νεανίσκος τῶν 13 μέχρι τῶν 16 ἐτῶν δὲν ἔχῃ τὸν νοῦν ὥριμον ὥς ὁ ἐτῶν 20 ἢ 25. Ὅθεν μία πολιτικὴ διαδικασία δὲν πρέπει νὰ παρατρέσῃ τοιοῦτον χάσμα.

Ταυτὰ λέγω καὶ περὶ τῶν ἀνέτων, διὰ τοὺς ὁποίους ἔγεινεν ὡσαύτως παρασώπηρις, καὶ περὶ τοῦ μέσου τοῦ νὰ τοὺς ἀφαιρῇται ἢ διαχειρίσῃς ὑπὲρ τῶν οἰκογε-

* 404. "Ὅταν ἀποθάνῃ κανεὶς ἐγκαταλιπένων ἀνηλίκων τέκνα ἐξ ἀδιαθέτου, ἢ μὲ διαθήκην χωρὶς σύστασιν ἐπιτρόπων τῶν τέκνων αὐτοῦ, οἱ τοιαῖοι σύμβουλοι ἢ ὁ ἀστυνόμος εἰς ἔλλειψιν δικαστοῦ, ὀφείλουν εὐθὺς νὰ ἐπισφραγίσουν ὅλα τὰ κινητὰ πράγματα τοῦ ἀποθανόντος, ἀφίνοντες τὰ πρὸς ἀναπόφρευκτον χρῆσιν εἰς τὴν χήραν ἢ εἰς τὰ τέκνα του, καταγράφοντες λεπτομερῶς τὰ ἀφιέμενα, καὶ κοινοποιοῦντες ἀμέσως τὸ συμβάν εἰς τὸν δικαστήν.

413. "Ὅταν ἀμφισβητῇται ἡ κληρονομία, διορίζεται εἷς κηδεμὼν δι' ἐγγράφου τοῦ Δικαστηρίου διαρκούσης τῆς διαδικασίας, οἱ διαφερόμενοι δύνανται νὰ δώσουν τριπλοῦν κατάλογον ὑποψηφίων, ἐκ τῶν ὁποίων τὸν διορίζει ὁ δικαστής. Ἐν ἔλλειψιν τοῦ καταλόγου τὸν διορίζει ὁ δικαστής.

416. "Ὅταν τις εἶναι παράφρων ἢ μαινόμενος, ὁ τυχὼν συγγενής, ἢ φίλος, καὶ εἰς ἔλλειψιν τούτων οἱ δανεισταὶ ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ προσέλθουν εἰς τὸ Δικαστήριον, καὶ ὀφείλουν νὰ παρουσιάσουν ἀναφορὰν μὲ σημείωσιν τῶν ἐπὶ τούτῳ μαρτύρων διὰ ν' ἀποδείξουν παραφροσύνην, ἢ μανίαν δι' ἔργων, ἃτινα συνέβησαν ὑπ' ὄψιν αὐτῶν. Ἡ ἀναφορὰ αὕτη γνωστοποιεῖται πρὸς ὅλους τοὺς λοιποὺς συγγενεῖς (τόν τε ἐκ πατρός καὶ τοὺς ἐκ μητρός, μέχρι τοῦ βαθμοῦ τοῦ θείου καὶ ἀνεψιοῦ) διαλαμβάνουσα περὶ τῆς λεγομένης παραφροσύνης, ἢ μανίας του· γνωστοποιεῖται ἀκόμη καὶ πρὸς αὐτὸν τοῦτον, καθὼς προσέτι καὶ διὰ διακηρύξεως εἰς ὅποιονδήποτε ἄλλον, ὅστις ἤθελεν ἔχει ἢ ἐπαγγέλλεσθαι ὅτι ἔχει δικαίωμα εἰς τὴν περιουσίαν του· παρελθούσης δὲ τῆς ὀγδότης ἡμέρας μετὰ τὴν πρᾶξιν ταύτην, χωρὶς ἐναντίωσιν οὐδενός, οὔτε αὐτοῦ τούτου τοῦ λεγομένου παράφρονος (εἰς τὸν ὅποιον δίδεται ἀντίγραφον τῆς ἀναφορᾶς μετὰ τακτικῆς γνωστοποιήσεως), οἱ μάρτυρες ἐξετάζονται ἐνώπιον τοῦ δικαστοῦ μεγαλοφώνως, καὶ μὲ μεγίστην ἀκρίβειαν διὰ νὰ προκύψῃ ἡ ἀλήθεια.

421. "Ὅλα τὰ ἐξοδα πληρώνονται ἀπὸ τὴν περιουσίαν τοῦ ἀνηλίκου, ἢ παράφρονος ἢ μαινομένου.

νειῶν αὐτῶν, καὶ ὑπὲρ τοῦ Κράτους, τὸ ὅποτον ὀφείλει νὰ προλαμβάνῃ ὅσον τὸ δυνατόν, τῶν ἐνδεῶν τὴν ἐπαύξησιν.

ἄρθ. 413. 416. 421. Ὁ κηδεμών, περὶ οὗ γίνεται λόγος ἐνταῦθα, ἀναφέρεται μόνον εἰς τὰς κληρονομίας, εἰς τοὺς παράφρονας, καὶ εἰς τοὺς μαινομένους. Οἱ ἄσωτοι ὅμως μετέχουν καὶ ἀπὸ ἡλιθιότητος, καὶ ἀπὸ μανίαν, κατὰ τοὺς νομοδιδασκάλους. Ἄρα εἰν' ἐπωφελὲς ν' ἀσχοληθῇ καὶ περὶ τούτων ἡ πολιτικὴ διαδικασία.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) **404. 413. 416. 421.** — Τὸ σχέδιον ἐλάλησε διὰ τοὺς ἐπιτρόπους τῶν ἀνηλίκων διὰ τοὺς κηδεμόνας ὑπὲρ τῶν ἐκκρεμῶν κληρονομιῶν, καὶ ὑπὲρ τῶν ἔξω φρενῶν.

Δὲν ἐλάλησε περὶ τῶν κηδεμόνων ὑπὲρ τῶν ἀφηλίκων, ἐπειδὴ δὲν χρειάζονται τύποι, μόνης οὕσης τῆς πράξεως, τὴν ὁποίαν ὑπαγορεύει ὁ πολιτικὸς νόμος.

Δὲν ἐλάλησε περὶ τῶν κηδεμόνων ὑπὲρ τῶν ἀσώτων, ἐπειδὴ ἐνόμισε γελοιῶδες τὸ μέρος τοῦτο, ὅπου αὐτὸ τὸ πάθος δὲν ὑπάρχει. Οἱ Ἕλληνες φρονοῦν καὶ πράττουν πολλὰ διαφορετικά, καὶ δὲν ὑπάρχουν ἀκόμη τὰ αἷτια ἐκεῖνα, τὰ ὅποια γεννοῦν αὐτὸ τὸ ἀποτέλεσμα. Εἶθε οἱ ξένοι νὰ μὴν τὰ εἰσάξουν καὶ νὰ μιμηθοῦν ἐκ τῆς Ἑλλάδος τὴν σωφροσύνην, καὶ τὴν ἐγκράτειαν τῶν Ἑλλήνων! ἔὰν δ' ἀπὸ θείαν παραχώρησιν εἰσαχθῶν τὰ ἀηλιτήρια δῶρα τῆς πολιτείας, ὑπάρχει ὁ παλαιὸς πολιτικὸς νόμος καὶ οἱ συγγενεῖς τοῦ ἀσώτου, καὶ ἡ ἐπαγρύπνησις τῆς ἀρχῆς ἐκείνης ἡ ὁποία ὀφείλει τὴν διατήρησιν τῶν ἡθῶν θέλονε συνδράμει ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ πάσχοντος, καὶ πρὸς παραδειγματισμόν, ὡς ὁ πολιτικὸς νόμος ὑπαγορεύει· ἔὰν δὲ χρειασθῇ, τότε θέλει κανονισθῇ τὸ προκείμενον ὡς πρὸς τοὺς τύπους.

Δὲν πρόκειται λόγος περὶ πολιτικοῦ κώδικος, ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸ ἀντικείμενον εἶναι διαδικασία.

(Μ. Σ.) **ἀρ. 416.** — Εἶναι ἐκ τῶν ὧν οὐκ' ἄνευ νὰ δοθῇ εἰς τὸν Δημόσιον Συνήγορον τὸ δικαίωμα νὰ προκαλῇ τὴν ἀπαγόρευσιν τῶν μανιακῶν ἐξ ἐπαγγέλματος, ὅταν βλέπῃ ὅτι οἱ συγγενεῖς δὲν τὸ πράττουν. Ὅφείλει νὰ ἔχῃ τὸ ἴδιον δικαίωμα καὶ ἐπὶ τῶν ἡλιθίων καὶ ἀφρόνων, οἵτινες δὲν ἔχουν συγγενεῖς μήτε φίλους, ὡς ξένοι κλπ.

(ΠΑΛΜΑΣ) **426*.** — Διατὶ νὰ παρασιωπηθῇ ἢ κατ' ἀνάγκην αἵρετοκρισία, ἢ διαταττομένη παρὰ τοῦ Γαλ. Ἐμπορικοῦ Κώδικος εἰς τὰς μεταξὺ κοινωνῶν διαφοράς; Οἱ κοινωνοὶ ἐξομοιοῦνται παρὰ τῶν νόμων μὲ τοὺς ἀδελφούς.

* 426. Δι' ὅλα τὰ δυνάμενα νὰ προκύβουν ζητήματα μεταξὺ ἀνιόντων καὶ κατιόντων ὁποιοῦδήποτε βαθμοῦ, καὶ μεταξὺ πλαγίων συγγενῶν ἀρρένων καὶ θηλέων μέχρι τοῦ τετάρτου βαθμοῦ, μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ τῆς συζύγου αὐτοῦ ἢ συγγενῶν μέχρι τοῦ δευτέρου βαθμοῦ, οἱ διαφερόμενοι εἶναι ὑπόχρεοι νὰ ὑποβάλλωσι τὰς διαφοράς των εἰς διαιτητάς.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 426. — Διότι διορίζεται από τὸν § . . . τοῦ τιτλ. . . . τοῦ Βιβλ. . . . τοῦ Ἐμπορικοῦ Κώδικος.

Κ' ἐπειδὴ παρεδέχθησαν τὰ τρία βιβλία τοῦ ἐμπορικοῦ κώδικος, καὶ εἰς αὐτὰ ὑπάρχει προσδιωρισμένος ὁ τρόπος, δὲν ἔπρεπε νὰ ἐπαναληφθῇ.

Περιπλέον τὸ περὶ αἵρετοκρισίας κεφάλαιον εἰς τὴν διαδικασίαν, ἀφορᾷ μόνην τὴν πολιτικὴν αἵρετοκρισίαν, καὶ ὅχι τὴν ἐμπορικὴν, ἣτις δὲν κατηργήθη καθὸ ἔπρεπε νὰ προϋπάρξῃ κατάργησις διὰ νὰ ὑποτεθῇ ἡ παρασιώπησις αὐτῆς εἰς τὴν διαδικασίαν.

(ΠΑΛΜΑΣ) 432*. — Ἡ ἔλλειψις τῆς προσδιορίσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν συγγενῶν, οἵτινες ἔχουν νὰ συνέλθουν εἰς συμβούλιον, καὶ ἡ μὴ δηλοποιήσις ὅτι ἐν ἀπουσίᾳ αὐτῶν ἐκ τοῦ τόπου, ἢ τῆς γειτονίας, δύνανται ν' ἀντικατασταθῶσι φίλοι τοῦ ἀποθανόντος, καὶ ἡ μὴ ληφθεῖσα πρόνοια διὰ νὰ ὑποχρεώνη καὶ τοὺς πρώτους, καὶ τοὺς δευτέρους εἰς τὸ νὰ παρίστανται, καὶ νὰ μεσολαβοῦν . . . κατασταίνουν φανταστικὸν τὸ μέτρον τοῦτο τοῦ ἄρθρου 432.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 432. — Δὲν ἐπροσδιωρίσθη ὁ ἀριθμὸς τῶν μελῶν τοῦ συμβουλίου διὰ τὸ ἐκ τῶν περιστάσεων ἀδηλον τοῦ ἀριθμοῦ τὸν ὅποιον ἔχει ὁ ἀναφερόμενος. Καὶ διὰ τοῦτο ἐπειράπη ὁ ἀριθμὸς εἰς τὴν κοίτην τοῦ δικαστοῦ.

Ἐρρήθη ἀπ' ὅσα μέλη νομίσῃ ἀναγκαῖα, διὰ ν' ἀποκλείσῃ τοὺς ἐρεθισμένους καὶ ἐναντίους εἰς τὴν εἰρηνοποίησιν τῶν διαφερομένων.

Λέγει ὁ παρατηρητὴς ὅτι ἔπρεπε νὰ ἔχῃ τὴν ἄδειαν ὁ δικαστὴς νὰ συγκαλῇ καὶ φίλους. Δὲν ἐνομίσθη ἀρμόδιον εἰς οἰκογενειακὴν φιλονεικίαν, τοῦτέστι μεταξὺ συγγενῶν νὰ λαμβάνουν μετοχὴν οἱ φίλοι. Οἱ συμβιβασταί, ὅταν εἶναι συγγενεῖς, ἀγαπῶνται καὶ σεβάζονται περισσότερο· ἐπανξάνεται τὸ σέβας τῶν νέων πρὸς τοὺς γεροντοτέρους· ὑπάρχουν καὶ πράγματα τὰ ὅποια οἱ φίλοι, ἂν καὶ εἰλικρινεῖς, δὲν ἔχουν νὰ ἐξεύρουν. Οἱ φίλοι δύνανται νὰ παρακινοῦν, ἂν ἐξεύρουν, καὶ αἰσθάνονται τὴν εἰρηνοποίησιν, ὅχι ὅμως καὶ νὰ γίνονται ἐπισήμως συμβιβασταί. Τοῦτο ἤθελε παρουσιάσῃ ὑπερισχύουσαν τὴν φιλίαν ἀπὸ τὴν συγγένειαν.

Ὁ παρατηρητὴς λέγει ὅτι ἦτον ἀναγκαῖον νὰ ληφθοῦν μέτρα διὰ νὰ βιάζονται οἱ συγγενεῖς εἰς τὴν παραδοχὴν τοῦ ἔργου.

Ὁ ἐκθέτης τοῦ σχεδίου ηὐχαριστήθη εἰς τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 436 «τὰ διορισθέντα μέλη τοῦ οἰκογενειακοῦ Συμβουλίου εἶναι ὑπόχρεα νὰ δεχθῶσι τὸν διορισμόν». Δὲν ἐπέβαλε ποινὴν διότι ἤθελεν ἐρεθίσαι περισσότερο, καὶ προσκρούσει εἰς τὸν σκοπόν.

Ὁ ἁμαρτάνων ἤθελεν ἀποδώσει τὴν ποινὴν εἰς ἓνα τῶν διαφερομένων.

Τέλος ἡ δοκιμὴ τοῦ συμβιβασμοῦ πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς δοκιμή. Αὕτη χρειάζεται ἀγαθὴν συμβουλήν καὶ σύνεσιν, ἀπέχουσα τῆς βίας καὶ τοῦ ἐρεθισμοῦ.

* 432. Συσταίνει συμβούλιον οἰκογενειακόν, συγκείμενον ἀπ' ὅσα μέλη νομίσῃ ἀναγκαῖα.

(ΠΑΛΜΑΣ) 488-89-94*. — Τὸ ἄρθ. 489 διορίζει ἄνευ τινος διακρίσεως ὅτι τὸ ἔνταλμα τῆς ἐξώσεως ἀπὸ οἰκίαν τινα, ἢ ἐργαστήριον πρέπει πάντοτε νὰ περιέχῃ τριῶν μηνῶν προθεσμίαν.

Ἄλλ' ἐὰν ἡ οἰκία ἢ τὸ ἐργαστήριον εἴν' ἐνοικιασμένα καθ' ἐβδομάδα ἢ κατὰ μῆνα; Ἐὰν ὑπάρχῃ σύμφωνον σκφές, προσδιορίζον τὴν ἡμέραν ὀφείλει ὁ ἐνοικιαστής νὰ τὸ κενώσῃ, ἐὰν τὸ ἐνοικίασμα ἔγεινε διὰ προσδιορισμένον χρόνον, καθ' ἣν περίπτωσιν (dies interpellat pro homine) ἡ νομικὴ δὲν ἀπαιτεῖ οὔτε ἄδειαν, οὔτε προθεσμίαν διὰ τὸν ἐνοικοῦντα, εἰς ὅλας ταύτας τὰς περιπτώσεις πρέπει νὰ ἔχῃ χώραν τὸ ἄρθ. 489;

Ἦθελεν εἰσθαῖ νόστιμον τῶντι ἐὰν ὀφείλω νὰ παραχωρήσω τριῶν μηνῶν προθεσμίαν εἰς τὸν καθ' ἐβδομάδα ἐνοικοῦντα, τὸν ὅποιον θέλω νὰ ἐξώσω, διότι δὲν με πληρώνει τὰς παρελθούσας ἐβδομάδας! ἄλλ' ἐὰν ἡ αἰτία τῆς ἐξώσεως εἶναι ἡ ἐκ μέρους τοῦ χειροτέρευσ;

Τὸ λάθος ἐνταῦθα καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς διορθώσεως εἶναι πολλὰ ψηλαφητά.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 488. 489 494. — Ὁρθὴ παρατήρησις ἐπομένως ἰδοὺ ἡ προσθήκη εἰς τὸ ἄρθρον 489.

Ὅταν ἡ μίσθωσις εἶναι ἐλάσσων τῶν 15 μηνῶν, ἡ προθεσμία εἶναι ἐνὸς μηνὸς πρὶν αὐτῇ τελειώσῃ. Ὅταν εἶναι διὰ μῆνα, ἡ προθεσμία εἶναι 15 ἡμερῶν.

(ΠΑΛΜΑΣ) 498-499**. — Μὲ τὰς διατάξεις ταύτας, ἡ πολιτικὴ καὶ ἡ θρησκευτικὴ διδασχὴ τοῦ τηρεῖν τὰς Κυριακάς, καὶ λοιπὰς ἑορτάς, κατεπατήθη· καθότι αἱ ἀσχολίαι, τὰς ὁποίας ἐντέλλεται τὸ ἄρθ. 498 εἰς τὰς ἀνωτέρω προσδιορισθείσας ἑορτάς εἶναι πάρα πολλάι, ὥστε οἱ δικασταὶ θέλουν εὐρεθῇ εἰς χειρότεραν θέσιν ἀπὸ τοὺς ἄλλους ὑπουργοὺς τοῦ κράτους.

Ἄλλ' ἡ διάταξις τοῦ ἄρθ. 499 εἴν' ἀκόμη βαρυτέρα· καθότι δίδει τὴν ἄδειαν

* 488. Ὅταν κύριός τις θέλῃ νὰ ἐξώσῃ διὰ τινα τῶν νομίμων αἰτιῶν ἐγκάτοικόν τινα οἰκίας ἢ ἐργαστηρίου, ὀφείλει νὰ λαμβάνῃ παρὰ τοῦ Εἰρηνοδίκου ἑγγραφον λεγόμενον ἔνταλμα ἐξώσεως.

489. Τὸ ἔνταλμα πρέπει νὰ περιέχῃ τριῶν μηνῶν προθεσμίαν, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐκδοθῇ.

494. Ἐὰν εἰς τὴν ὀριστικὴν ἀπόφασιν δικασθῇ ὅτι τὸ προτεθὲν δίκαιον κατὰ τῆς δεσποτείας ἦτον ἀνυποστήρικτον, τότε ὁ ἐναντιωθεὶς καταδικάζεται νὰ πληρώσῃ ἐνοίκιον ὅσον ὁ δεσπότης ἐζήτησε· τὴν δὲ ὑπερβολὴν μετριάζει ὁ δικαστής.

** 498. Εἰς τὰς ἀνωτέρω προσδιορισθείσας ἑορτάς δὲν γίνονται συνεδριάσεις, οὔτε ἐργασίαι εἰς τὰ Δικαστήρια, εἰμὴ μόνον διὰ τὰς ἐμπορικὰς ὑποθέσεις, τὰς κατεπειγούσας πολιτικάς, καὶ ἐγκληματικάς καὶ διὰ τὰς περιπτώσεις τῶν ἐπισφραγίσεων καὶ μεσεγγύων.

499. Αἱ διατάξεις αὗται δὲν ἐμποδίζουν, συμφωνούντων τῶν διαφορομένων, νὰ θεωρῶνται ἐν ταῖς ἑορτασίμοις ἡμέραις πολιτικάι, καὶ ἐγκληματικάι ὑποθέσεις, ἐξαιρουμένης τῆς περιπτώσεως, καθ' ἣν ἀπαιτοῦνται μάρτυρες τινές, δὲν δύνανται νὰ ὑποχρεωθοῦν διὰ νὰ ἐμφανισθῶσι.

εἰς τοὺς διαφερομένους συμφωνοῦντας, νὰ βιάζωσι τοὺς δικαστὰς νὰ ἐνασχολῶνται κατὰ τὰς ἐορτὰς εἰς τὰς διαφοράς των. Ποῦ μένει τὸ ἀξίωμα ὅτι δὲν συγχωρεῖται εἰς τοὺς ἰδιώτας νὰ μεταβάλλουν μὲ τὰς συμφωνίας των τὰ ἐκ τοῦ δημοσίου δικαιώματος διαπραττόμενα; Ἐνῷ μάλιστα ἔχει μεγαλυτέραν ἰσχὺν ἐπὶ τῶν θρησκευτικῶν διδαχῶν, καὶ τῶν ἐντολῶν τοῦ θεοῦ!

Εἰν' ὀλιγώτερον ἀναγκαία ἢ ὑπὲρ τῶν μαρτύρων γενομένη ἐξαίρεσις διὰ τοῦ ἄρθ. 499 καθότι ἕκαστος καὶ μάλιστα οἱ τεχνῖται εἰς τὰς ἐργασίμους ἡμέρας προκρίνουν νὰ ἐξετάζωνται εἰς τὰς ἐορτὰς.

Φαίνεται ἄρα ὀρθότερον: νὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ περιεχόμενον τῶν δύο τούτων ἄρθρων εἰς τὰς διακοπὰς τῶν δικαστῶν περὶ τῶν ὁποίων γίνεται μνεία εἰς τὸ ἄρθ. 496. Καὶ διὰ τὰς λοιπὰς ἐορτὰς νὰ ῥηθῇ ὅτι τὰς Κυριακὰς καὶ λοιπὰς προσδιοριζομένας ἐορτὰς παρὰ τοῦ ἄρθ. 495 συγχωρεῖται νὰ γίνωνται ἐξετάσεις, καὶ πᾶσα πρᾶξις ἀπολύτου κατεπειγούσης ἀνάγκης εἰς ὑποθέσεις πολιτικὰς ἢ ἐμπορικὰς, εἰδοποιήσεις, κ' ἐξετάσεις δικογραφικὰς τῶν ἐπανορθωτικῶν, κ' ἐγκληματικῶν ὑποθέσεων.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) "Ἄς ἐξετάσωμεν ἐν πρὸς τὰ κατηγορούμενα ἄρθρα. Τὸ ἄρθ. 498 διατάττει ὥστε καὶ εἰς τὰς ἐορτασίμους ἡμέρας νὰ ἐργάζωνται οἱ δικασταί.

1ον εἰς τὰς ἐμπορικὰς ὑποθέσεις.

2ον εἰς τὰς κατεπείγουσας πολιτικὰς καὶ ἐγκληματικὰς καὶ

3ον εἰς τὰς περιπτώσεις τῶν ἐπισφραγιστῶν καὶ μεσεγγύων.

Νομίζει ὕβριν εἰς τὴν θεότητα, ἐὰν τὰ δικαστήρια ἐπαγγέλλωνται τὸ ἔργον των καὶ εἰς τὰς ἐορτασίμους ἡμέρας κατὰ τὰς αὐτὰς περιπτώσεις;

Ποία εἶναι ἡ φύσις τῆς ἐνασχολήσεως τοῦ δικαστοῦ; Ποῖον εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα, ὅταν τελειώνει μίαν δίκην ἐμπορικὴν;

Ποία δύναται νὰ εἶναι ἡ ζημία, τὴν ὁποίαν δύναται νὰ ἐπιφέρῃ ἡ ἀποστροφή τοῦ δικαστοῦ εἰς μίαν κατεπείγουσαν ἀνάγκην; Εἶναι ἐπικίνδυνον, κ' ἐπιζήμιον νὰ ἐνασχολῶνται οἱ ἔμποροι εἰς τὰς ὑποθέσεις των καὶ τὰς ἐορτασίμους ἡμέρας;

Τὸ ἐμπόριον ἀπαιτεῖ ἐπαγρύπνησιν, καὶ δραστηριότητα· τὸ ἐμπόριον εἶναι ἡ ψυχὴ τοῦ κράτους, ὀφείλεται εἰς αὐτὸ ὅλη ἡ συνδρομὴ καὶ προστασία.

Ἄλλ' ὁ χριστιανικώτατος παρατηρητὴς λέγει ὅτι οὕτως ἐξυβρίζεται ἡ θεότης.

"Ἄς ἐξετάσωμεν τὴν διάταξιν τῶν 3 Αὐτοκρατόρων Βαλεντινιανοῦ, Θεοδοσίου, καὶ Ἀρκαδίου, ἥτις εἶναι ὁ 23 νόμος τῶν Βασιλικῶν βιβλ. 7. τιτλ. 17 περὶ ἀπρακτικῶν, ἥτοι σχολαζουσῶν ἡμερῶν. «Πᾶσα ἡμέρα ἔμπρακτος ἔστω. οἱ δὲ δύο μῆνες καθ' ἕκαστον ἔτος πρὸς ἀνάπαυσιν τοῦ καμάτου συγκεχώρηται τοῦτέστιν ὁ τῶν θεριστικῶν, καὶ ὁ τῶν τρυγητικῶν. Καὶ ἐν τῷ Ἰανουαρίῳ δὲ μηνὶ αἱ συνήθεις ἡμέραι ἔστωσαν ἄπρακτοι, καὶ γεννεθλιακὴ ἑκατέρας ῥώμης ἡμέρα· χρὴ γὰρ ἐν τοῖς δύο τούτοις ναταλίοις ἀργεῖν τὰ Δικαστήρια ὥς ἐκ τῶν δύο τούτων πόλεων ἐπινοηθέντα.

Καὶ αἱ ἐπὶ μετὰ τὸ πάσχα, καὶ αἱ ἐπὶ δὲ πρὸ τοῦ πάσχα ἡμέραι, καὶ αἱ τοῦ γενεθλίου τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, καὶ αἱ τῶν ἐπιφανείων. καὶ ὅτε μνήμη τοῦ πάθους τῶν ἁγίων Ἀποστόλων γίνεται ἄπρακτοι ἔστωσαν, καὶ μηδεμία θέα ἐπιτελείσθω, καὶ τὴν Κυριακὴν δὲ ὁμοίως ταύταις ταῖς ἡμέραις προσήκει τιμᾶσθαι, καὶ μηδὲ παρὰ τοῖς ἀρχουσιν, ἢ χαμαιδικασταῖς, ἢ παρ' ἑτέροις δικασταῖς, ὑπόθεσις γυμναζέσθω. Καὶ ἡ ἡμέρα δὲ ἡ γενεθλιακὴ τοῦ Βασιλέως, ἢ καθ' ἣν ἀνηγορεύθη Βασιλεύς, ἄπρακτος ἔστω. ἐν δὲ ταῖς δεκαπέντε πασχαλίαις ἡμέραις μηδὲ περὶ δημοσίων συντελειῶν, μηδὲ περὶ ἰδιωτικῶν χρεῶν ὑπόμνησις προσαγέσθω τι. (ἴδ. τομ. I σελ. 378).

Ἐκ τούτου γίνεται δῆλον ὅτι αἱ ἐορτάσιμοι ἡμέραι ἦσαν περιορισμέναι. Ἐὰν δ' ἐπεκτάνθησαν εἰς τὴν διαδικασίαν, τοῦτο ἔγεινεν ἀπὸ σέβας πρὸς τὰ ἐπικρατήσαντα ἔθιμα.

Παρατηρεῖται μάλιστα ὅτι καὶ τὴν αὐτὴν ἐκείνην ἡμέραν τοῦ ἡλίου, τῆς δεσποτικῆς ἀνασιάσεως, τὴν Κυριακὴν, λέγω, δὲν ἐπιτρέπετο εἰς ἅπαντας ἀργεῖα· ἀλλὰ κατὰ τὸν 19^{ον} νόμον ἐσυγχωρεῖτο εἰς τοὺς γεωργούς τὸ ἔργον των.

Ἴδου ὁ νόμος πῶς λέγει.

«Καὶ οἱ δικασταὶ πάντες, καὶ οἱ δῆμοι τῆς πόλεως, καὶ οἱ τεχνῖται πάντες ἐν τῇ Κυριακῇ ἀργεῖσθαι. Γεωργοὶ δὲ μόνοι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ γεωργήσων, ἐπειδὴ συμβαίνει πολλὰκις αὐτὴν ἐπιτηδειοτέραν εὐρεῖσθαι πρὸς ἀροτρίαν, ἢ πρὸς τὴν τῶν ἀμπέλων γεωργίαν. Καὶ ἄτοπον ἐστὶν αὐτοῖς κωλύεσθαι τῆς ἐκ τῶν ἀστέρων ἀπολαύειν εὐκαιρίας.» Νομ, 19. βιβλ. 7, τομ. I, σελ. 377.

Ἐχρειάσθη ἡ 54 νεαρά τοῦ Λέοντος, διὰ τὰ ἐπιτάξῃ εἰς ἅπαντας τὴν ἀργεῖαν εἰς τὴν ἡμέραν τῆς Κυριακῆς.

«Ὅρίζομεν καὶ ἡμεῖς ἃ τῷ ἁγίῳ ἔδοξε πνεύματι, καὶ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ μεμνημένοις ἀποστόλοις, ὥστε πάντας ἐν τῇ θείᾳ καὶ τὴν ἀφθαρσίαν ἡμῶν ἐγκαινιμένη ἡμέρᾳ σχολάζειν ἀργήσεως, καὶ μήτε γεωργόν, μήτε τινα ἅπτεσθαι ἔργων ἐν ταύτῃ τῶν μὴ νενομισμένων.» Νεαρ. 54. σελ. 468.

Ἐκ τῶν ῥηθέντων ἐξάγεται ὅτι καὶ τὴν Κυριακὴν ἂν ζητηθῇ ὁ δικαστὴς δι' ἐμπορικὴν τινα ὑπόθεσιν, ὀφείλει νὰ ἐργασθῇ.

Ἐὰν τὸ ἄρθρον ἤθελε τὸν ἐπιφορτίσει μόνον τὰς κατεπειγούσας ἀνάγκας, ἤθελε συμμορφωθῇ μὲ τὴν νομοθεσίαν τῶν Γάλλων, τὴν ὁποίαν λατρεύει ὁ χριστιανικώτατος παρατηρητής, καὶ ἡ ὁποία λέγει οὕτως εἰς τὸ ἄρθ. 1037, τῆς πολιτ. διαδικασίας.

«Καμμία εἰδοποίησις, οὔτε ἐκτέλεσις δύναται νὰ γενῇ ἀπὸ τὴν 1^{ην} 8βρίου μέχρι τῆς 31^{ης} Μαρτίου, ἀπὸ τὴν 6^{ην} ὥραν π.μ. καὶ μετὰ τὴν 6^{ην} μ.μ. οὐδ' ἀπὸ τὴν 1^{ην} Ἀπριλίου μέχρι τῆς 3^{ης} 7βρίου ἀπὸ τὴν 4^{ην} ὥραν π.μ. καὶ μετὰ τὴν

9ην μ.μ. οὐδ' εἰς τὰς νομίμους ἐορτὰς ἐκτὸς δι' ἀδείας τοῦ δικαστοῦ, εἰς περίπτω-
σιν κινδύνου ἐκ τῆς ἀργοπορίας»¹.

Μολοντοῦτο ὁ ἐκθέτης τοῦ σχεδίου ἐνόμισεν ἀναγκαίαν τροπολογίαν τινὰ ὡς
πρὸς τὰς ἐμπορικὰς ἐκθέσεις. Περὶ τούτων ἐνόμισεν ὅτι ἦτο συγχωρημένον διὰ τὴν
τωρινὴν κατάστασιν τῆς Ἑλλάδος νὰ ὑπερασπισθῇ τὸ ἐμπόριον, καὶ ὅτι ἡ Κυβέρνη-
σις ὀφείλει ὅλας τὰς εὐκολίας εἰς τοὺς ὑπάρχοντας ἐμπόρους, καὶ ὡς ἐμπόρους
τιμῶν, καὶ ὡς χρηστοὺς πολίτας. Καὶ πῶς ἡδύνατο ἡ Κυβέρνησις ν' ἀδιαφορήσῃ
πρὸς τὰς θυσίας καὶ τοὺς κινδύνους, εἰς τοὺς ὁποίους αὐτοπροαιρέτως ἔκλιναν τὸν
αὐχένα, προτείναντες αὐτοὶ οὗτοι δύο ἀσφαλιστικὰ καταστήματα, μολονότι ἐκ τῆς
περιστάσεως ἐπικίνδυνα; Πῶς δύναται νὰ μὴ δώσῃ χεῖρα βοηθείας εἰς τοὺς χρηστοὺς
τούτους πολίτας, οἱ ὅποιοι μὲ τὴν περιουσίαν των συνεισφέρουν, διὰ νὰ μὴν ἀφή-
σουν ξένους νὰ καλλιεργῶσι καὶ νὰ καρπῶνται τὴν ἀσφάλειαν τοῦ ἐμπορίου, καὶ διὰ
ν' αὐξήσῃ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἡ ὑπόληψις τοῦ ἐμπορίου μας;

Ἄς συγχωρήσῃ ὁ χριστιανικώτατος παρατηρητὴς τὴν τόλμην, δι' ἧς προσβάλ-
λεται, ἐὰν οὕτως ἔχῃ τὸ ἀξιοσέβαστον τῆς Κεραικῆς, καὶ ἄς ὑποθέσῃ ὅτι οἱ ἔμποροι
τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους εἶναι οἱ γεωργοὶ, οἵτινες κατὰ τὸν εἰρημένον 19 νόμον τῶν
Βασιλικῶν ἦσαν ἐλεύθεροι νὰ ἐνασχολῶνται εἰς τὰς ἐργασίας των.

Ἀφοῦ ἐξετάσαμεν τὸ κατηγορούμενον ἄρθρον 498 ἕως ἰδωμεν τὸ ἐπακόλου-
θον 499.

Ὁρθῶς διακρίνονται αἱ ἐορτάσιμοι ἡμέραι ἀπὸ τὰς ἀπράκτους κατὰ διαταγὴν
τῆς Κυβερνήσεως.

Τὸ ἄρθρον ὅχι μόνον εἰς τὰς διακοπὰς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἐορτασίμους (ἐπιση-
μοτέρας οὖσας) ἔδωκε τὸ δικαίωμα εἰς τοὺς ἀντιφερομένους ἂν συμφωνήσουν, νὰ
αἰτήσωσι τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς ὑποθέσεώς των.

Ὁ ἐκθέτης τοῦ σχεδίου ἐνόμισεν ὅτι ὁ δικαστὴς εἶναι ἱερεὺς τῆς δικαιοσύνης,
καὶ ὅτι ὀφείλει νὰ τὴν διαχειρίζεται καθ' ὅποιαν στιγμὴν ζητηθῇ, ὡς ὁ θεραπεύων
πνευματικὸς τὰς ἁμαρτίας τοῦ ἁμαρτωλοῦ. Ἐνόμισεν ὅτι ἡ παῦσις τῆς ἀποπερατου-
μένης φιλονεικίας κατ' αἴτησιν τῶν μερῶν, ἀποδίδεται εἰς τὴν ἐορτάσιμον ἡμέραν
τῆς ἀποπερατώσεως, καὶ οὕτως ἐπανξάνει τὸ σέβας τῆς ἡμέρας αὐτῆς.

Ἐνόμισεν ὅτι ... ἀλλὰ τί ἐξακολουθῶ; Χρειάζεται τάχα ἐντελεστέρα δικαιολογία;²

¹ «Aucune signification ni exécution ne pourra être faite depuis le 1er 8bre
jusqu' au 31 Mars, avant six heures du matin et après six heures du soir; et depuis
le 1er avril jusqu'au 30 7mbre avant 4. heures du matin et après neuf heures du soir;
non plus que les jours de fête legale, si ce n'est en vertu de permission du juge, dans
le cas où il y aurait peril en la demeure».

² Ἡ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο παραπομπή, καταλαμβάνουσα δύο προστεθείσας σελίδας, εἶναι ἰδιό-

ΠΑΛΜΑΣ) *ἀρθρ. 520, 522, 523, 525, 526, 528, 529, 530, 534, τὸν τῷ 211**

γράφος προσθήκη τοῦ Γενατᾶ. Παραθέτομεν τὸ κείμενόν της ὡς ἔχει κατὰ τὴν ὀρθογραφίαν καὶ σύνταξιν:

«Ὁ Κορς ο Θεός ημῶν εκατηγορεύει ἀπὸ τοῦς Φαρισαίους οτι οἱ οπαδοὶ του, οἷον οἱ αποστολλοὶ ἐργάζοντο τὴν ἡμερὰ τοῦ Σαββατου, τί ἀπεκρηθῇ ο Κορς ημῶν :

ας ακουσομε το κατὰ ματθαῖον Εὐαγγέλιον : Κεφ. 12. § 1. 2. 3. 4. 5. πως παύει τὸν λόγον του ; chiuso il dire ?

§ 7. ελεον θελω καὶ σύ θυσίαν.

ας ακουσωμεν τὸ κατὰ Λουκᾶ Κεφ. 6 § 1. 2. 3. 4. οταν ο Κορς ημῶν εθεραπευσε εἰς ἡμεραν σαβάτου τὸν χωλὸν — मामо — (sic) Κεφ. 6 § 6. 7. 8.

ακουσον παρατηρητὰ τὴ ἐλαλησεν ο Θεός ημῶν, καὶ εἰς το § 9 ἐκ του κατα Λουκᾶ Κεφ. 6.

ἀπὸ το αὐτὸ πνευμα οδηγούμενος καὶ ἡ ἐν Λαοδίκειᾳ συνοδος εθεσπησε με τὸν ΚΘ. κανόνα οτι

Ο κανὼν αὐτὸς οὐκ αναγκαστικῶς πρωσταζει νὰ ἀργουσι τὴν Κυρ. οἱ χριστιανοί, ἐπὶ δὲ λεγῇ ἔὰν δυνανται = εἴγε δύνανται.

ἀλλὰ ποῖον τὸ πνευμα τῆς ἀργείας εἰς τὰς εορτασήμερας. ας τὸ ἀνακαληψωμε ἀπὸ τον ΕΣ Κανονα της S Οικουμ. συνοδου. «Μηδαμῶς οὖν ἐν ταῖς προκαίμεναις ἡμέραις ἰποδρομμαι, ἡ ἑτέρα δημῶδης θέα ἐπετελείσθω».

Τί ἄλλο συμαίνουν αἱ Λυτανίαι αἱ ὁποῖαι γείνοντε ἐκτὸς τῶν Ἑκκλ. εἰς τὰς εορτασίμους ἡμερας, ἡμῖν αἰτίας νὰ μὴν ἐκασθολωνται οἱ γὰρ εἰς πεγνήδια, καὶ ἄλλα. Οἱ Φρίσκοι ἐν πνευμ. καὶ ἐν ἐργῳ ἀγγλοὶ εορταζοῦν τὴν Κυρ. καὶ ποτέ οὔτε εἰς θεατρον οὔτε εἰς παιγνήδια καταγινῶνται αὐτὴν τὴν ἡμερὰ, καὶ μ' ὅλον οτι κανὼν ἀπαχρημα ἐμπορικὸν δὲν εχῇ χόραν τὴν αὐτὴν ἡμερὰ, μολοντουτο ο Ἱεροκυρηξ μετὰ τὴν ἐργ. του Ἱεροῦ Εὐαγγελιου λεγῇ πρὸς τοῦς Γεωργούς. σεῖς, εἰς τοῦς οποιους ὁ Μεγαλόδωρος Θεός εχαρησε τοῦς καρπούς τῆς γῆς, δραμετε νὰ συναξετε τὴν εὐεργεσίαν αὐτοῦ. οχι λοιπὸν ἡ ἀγαλίασης, καὶ ἡ διασκεδάσις, ἀλλὰ ἡ ἀναγκη καὶ το συμφερον ολλης μιᾶς κοινονίας, συγχωρῇ το ἐργον καὶ εἰς τὴν εορτασήμερον ἡμέρα.

ἀλλὰ δια υσηχάση ὁ παρὰτ. ἄς εἶνε εἰς το ἀρθ. νὰ προστεθῇ : «ἐκτὸς τῆς Κυρ. εἰς τὴν οποιαν μονον κατεπειγουσαν ἀφρευκτον ἀναγκην δυνάται νὰ καλεση το ἐργον του Δικαστοῦ».

ἀφ' οὗ ἀντεκρουσα καὶ κατὰ τοῦς θειους λογους καὶ κατὰ τὴν κοινωνικην ἀναγκην τὴν κατηγορία περὶ τοῦ ἀσεβῆς τοῦ ἄρθου τορὰ πρὶν υσηχάσω θα υσηχάσω καὶ τὸν παρὰτ. νὰ προστεθῇ εἰς το ἀρθ.».

* 520. Πᾶς ξένος, ὅστις ἔρχεται εἰς τὸ κράτος, ὑπόκειται εἰς τοῦς νόμους τοῦ κράτους καὶ δικάζεται κατ' αὐτοῦς εἰς τὰς μετὰ τῶν Ἑλλήνων διαφοράς.

522. Ὁ ξένος δὲν δύνάται νὰ κινήσῃ ἀγωγὴν κατὰ τοῦ Ἑλλήνου, ἂν πρῶτον δὲν δώσῃ ἐγγύησιν διὰ τὰ ἐνδεχόμενα ἐξοδα καὶ ζημίας. Ἡ Κυβέρνησις ὁμῶς δύνάται νὰ παραχωρήσῃ τὴν ἄδειαν χωρὶς ἐγγύησιν κατὰ τὰς περιστάσεις.

523. Πᾶς ἀπόφασις καταδικαστική, εἴτε πολιτική, εἴτε ἐμπορική, ἐκδοθεῖσα εἰς πρῶτον φόρον πρὸς ὄφελος Ἑλλήνου ἐναντίον ξένου, ἐπιφέρει τὸ δικαίωμα τῆς συλλήψεως τοῦ καταδικασθέντος ξένου.

525. Ἡ προσωρινὴ αὕτη κράτησις δὲν λαμβάνει χώραν, ἢ παύει, ὅταν ὁ ξένος ἀποδείξῃ ὅτι ἔχει ἐντὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους ἐμπορικὸν κατάστημα, ἢ ἀκίνητα ἀξίας ἐπαρκούσης ν' ἀσφαλίσῃ τὴν πληρωμὴν τοῦ χρέους, ἢ ὅταν δώσῃ ἐγγυητὴν Ἑλληνα, τοῦ ὁποίου τὸ ἀξιώχρεον νὰ εἶναι γνωστόν.

526. Πᾶσα ἐμπορικὴ ὀριστικὴ ἀπόφασις παρὰ τακτικοῦ Δικαστηρίου ἐκδοθεῖσα ἢ ἐκδοθησομένη

Γενικαὶ παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς αὐτῆς διαδικασίας

Ἐλάλησα ἤδη ἐν παρόδῳ εἰς τὸ προηγηθὲν ἔγγραφόν μου, ὁμιλῶν διὰ τ' ἄρθρα 172 ἕως 211, πῶς διατάξεις τινὲς τῆς διαδικασίας ταύτης, ἐναντίαι τῶν πράξεων, τῶν συμφώνων, καὶ τῶν ἀποφάσεων, ἅτινα ἐκδίδονται εἰς ἀλλότριον κράτος ὑπὲρ τοῦ ξένου μετὰ τοῦ Ἑλληνος, ἀντὶ νὰ ὠφελήσουν τοὺς Ἕλληνας, θέλουν προξενήσῃ τὸν ὀλεθρόν των, καὶ τὸν ὀλεθρον τοῦ ἐμπορίου.

Δὲν θέλω λαλήσῃ ἐνταῦθα περὶ τῆς εὐγνωμοσύνης, τὴν ὁποίαν ἡ Ἑλλάς ὤφειλε νὰ δείξῃ πρὸς τὴν Εὐρώπην, ἣτις δι' εὐχῶν, διὰ χρημάτων, καὶ δι' αἵματος συνέδραμεν εἰς τὴν σωτηρίαν της. Θέλω εἰπεῖ ὅμως ὅτι ἡ Εὐρώπη δύναται νὰ ἐπιζήσῃ χωρὶς τὸ ἐμπόριον τῆς Ἑλλάδος, ἐνῷ οἱ Ἕλληνες δὲν δύνανται νὰ ἐπιζήσουν χωρὶς τὸ ἐμπόριον τῆς Εὐρώπης. Πρόκειται ἄρα περὶ ὑπάρξεως τῆς Ἑλλάδος. Ἐρχομαι νὰ ἐξηγηθῶ κάλλιον.

Τὸ Ἑλληνικὸν δάνειον ὑπέφερε πολλὰ ἐν τῇ Εὐρώπῃ διὰ τὰ πρὸ τοσούτων αἰώνων παθήματα, ἅτινα ἐγέννησαν τὴν παροιμίαν *Fides groeca*. Αἱ πειρατεῖαι τῶν παρελθόντων χρόνων, αἵτινες ἔδωκαν τόσους εὐρωπαίους ἐμπόρους, καὶ ἡ διαγωγὴ διαφόρων Γραικῶν ἐμπόρων, καὶ μάλιστα Χίων εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Γαλίαν ἐξόχως, δὲν ἀνεβίβασαν τὸ Ἑλληνικὸν δάνειον.

Εἰς τὴν περίστασιν τοῦ νέου ὀργανισμοῦ, καὶ τῆς νέας νομοθεσίας τῆς Ἑλλάδος, ἔπρεπε νὰ ζητηθῇ κάθε μέσον τῆς ἀναβιώσεώς του. Ἦσαν δ' ἐπιτήδεια καὶ συντελεστικά μέσα, τὸ νὰ εὐκολυνθῇ ἡ ἐν Ἑλλάδι ὑπὲρ τῶν ξένων ἐκτέλεισις τῶν πράξεων, τῶν συμφώνων καὶ τῶν ἀποφάσεων, τῶν εἰς ξένους τόπους ἐκδιδομένων

εἰς ξένον κράτος μεταξὺ παρόντων εἰς βάρος Ἑλλήνων, δύναται νὰ ἐκτελεσθῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τοῦτο, ἐὰν ὁ Ἕλλην ᾔτον ἐνάγων εἰς τὴν δίκην.

528. Πᾶσα πολιτικὴ ὀριστικὴ ἀπόφασις, ἐκδοθεῖσα ἢ ἐκδοθησομένη εἰς ξένον κράτος μεταξὺ παρόντων δι' ἀγωγὴν προσωπικὴν, δύναται νὰ ἐκτελεσθῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα, προηγουμένης τῆς ἀνακρίσεως αὐτῆς ἐνώπιον τοῦ Ἀνωτάτου ὡς τρίτου Δικαστηρίου· ἡ ἄδεια αὕτη παραχωρεῖται εἰς τὸν Ἕλληνα.

529. Πᾶσα ὀριστικὴ ἀπόφασις, εἴτε πολιτικὴ, εἴτε ἐμπορικὴ, εἴτε αἵρετοκρισιακὴ, ἐκδοθεῖσα ἢ ἐκδοθησομένη εἰς ξένον κράτος κατὰ ἀπόντος Ἑλλήνων, δὲν ἔχει οὐδεμίαν ἰσχύν.

530 Ὅταν ἡ πολιτικὴ ὀριστικὴ ἀπόφασις ἀφορᾷ ξένους παρόντας ἢ ἀπόντας, καὶ εἰς τὴν ἐκτέλεισιν της δύνανται νὰ προσβληθοῦν ἀκίνητα κτήματα ἢ τὰ προϊόντα αὐτῶν, ἡ ἄδεια τῆς ἀνακρίσεως παραχωρεῖται καὶ εἰς τὸν ξένον.

534. Οὐδεμία ἀπόφασις ἐκδοθεῖσα εἰς ξένον κράτος, δύναται νὰ δώσῃ δικαίωμα ὑποθήκης ἐπὶ τῶν ἀκινήτων τοῦ χρεωφειλέτου, εἴτε Ἕλληνας, εἴτε ξένου.

211. Ἐάν τις νομίσῃ ὅτι ὁ χρεωφειλέτης δύναται νὰ δραπετεύσῃ, καὶ ἀπαιτήσῃ δι' ἀναφορᾶς τὴν παρεμπόδισιν αὐτοῦ, ἡ παρακεκλημένη Ἀρχὴ ἔχουσα ὑπ' ὄψιν τὸ ἄρθρον 171 διατάττει τὴν Ἀστυνομίαν περὶ τούτου.

καὶ ἡ εὐκολία τῆς διανομῆς τῆς δικαιοσύνης ὑπὲρ τῶν ξένων δανειστῶν τῶν Ἑλλήνων.

Τὸ ὅλον τῶν ἀντικρυ σημειωμένων ἄρθρων ὁμοῦ μετὰ τὰς ἄλλας ἐκτεθησομένας λεπτομερῶς περιστάσεις ἀποτελοῦσι τὸ ἐναντίον.

Θέλει ἔλθει ὁ ξένος εἰς τὴν Ἑλλάδα, διὰ νὰ ἐπιχειρήσῃ κρισολογίαν κατὰ τοῦ χρεώστου τοῦ Ἑλλήνος, ἐνῶ ὁ Ἕλλην διὰ τῆς ἀνταγωγῆς ἢ ἀνταπαιτήσεως (Κεφ. Η) δύναται νὰ κρατήσῃ τὸν δανειστήν του (ἄρθρ. 211) ἢ νὰ τὸν στενοχωρήσῃ μετὰ τὰς ἐγγυήσεις, χωρὶς νὰ ἔχῃ καὶ ὁ ξένος τὴν ἄδειαν τῆς χρηματικῆς παρακαταθήκης ἀντὶ τῆς ἐγγυήσεως, ἢ δυνάμενος εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ ἄρθρ. 522 νὰ παρουσιάσῃ τὴν ἀπόδειξιν, ἣτις γίνεται δεκτὴ μόνον εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ ἄρθρ. 524 κατὰ τὸ ἄρθρ. 525 ὡς ἤδη παρετήρησα εἰς τὸ προηγηθὲν ἐγγράφον μου.

Θέλει δανείσει τὸν Ἕλληνα ὁ ξένος εἰς ξένον τόπον δι' ἰδιωτικοῦ ἐγγράφου, ἢ μνημονικῆς πράξεως, δι' ἐπιστολῆς ἢ συναλλαγματικῆς, ἐὰν ὁ Ἕλλην ἔχει χρεῖαν δανείων ἢ χρημάτων, διὰ νὰ τελειώσῃ εὐτυχέστερον τὸ ταξείδιόν του; Γνωστοῦ ἤδη ὄντος, ὅτι αἱ πράξεις, τὰ σύμφωνα, καὶ αἱ ἀποφάσεις, ἅτινα δύναται ν' ἀπολαύσῃ εἰς τὸν τόπον τῆς συμφωνίας καὶ τῆς πιστώσεως εἶναι μηδὲν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ δὲν θέλουν ἐξετασθῇ, οὔτε ἀποφασισθῇ κατὰ τοὺς νόμους τοῦ τόπου ὅπου ἔγειναν, ὡς εἶναι σύμφωνα μετὰ τὰς ἀρχὰς τῆς νομικῆς, ἐκ τῶν ὁποίων ἀπεμακρύνθη τὸ ἄρθρ. 520 (διαφυλαττομένων τῶν εἰσέτι ἀγνώστων τροπολογιῶν, ἅτινας ὑπόσχεται τὸ ἄρθρ. 521 καὶ αἱ ὁποῖαι ἴσως θέλουν ἀποδλέψαι μόνην τὴν διπλωματίαν) ἀλλ' οὐδ' ἔχουν, οὐδὲ παρουσιάζουν ὑποθήκην, οὐδὲ λαμβάνουν ἑτοιμον ἐκτέλεσιν, εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ μάλιστα ἂν ὁ Ἕλλην λάβῃ τὴν πρόνοιαν, τὴν ὁποίαν τὸ ἄρθρ. 529 τείνει νὰ τὸν χορηγήσῃ, νὰ μὴν ὑπακούῃ δηλ. εἰς τὰς κλήσεις τῶν ἀλλοτρίων δικαστηρίων, ἀλλὰ ν' ἀφίνη νὰ καταδικάζεται ἐν ἀπουσίᾳ (ἄρθρ. 215 ὁμοῦ μετὰ τὸ 529), τὸ ὅποῖον ὁ Ἕλλην δύναται νὰ κάμνῃ τοσοῦτον εὐκολώτερον εἰς τὴν Εὐρώπην, ὅπου δὲν ὑπάρχει ἡ Ἑλληνικὴ διάταξις τοῦ ἄρθρου 211.

Ἀλλὰ παρακαλῶ ποῦ ὑπάρχει ἡ συνέπεια ὅλων τούτων τῶν ἄρθρων, καὶ μάλιστα τοῦ ἄρθρ. 529 μετὰ τὴν διάταξιν τοῦ ἤδη μνησθέντος ἄρθρ. 520 τὸ ὅποῖον εἶναι ἀληθῆς παράβασις τῶν ἀρχῶν τῆς νομικῆς, ὅταν πρόκειται περὶ πράξεων καὶ δικηκῶν, γενομένων εἰς τόπους ὅπου ὑπάρχουν νόμοι ἀντιβαίνοντες εἰς τοὺς τῆς Ἑλλάδος, καὶ εἰς τὰς ὁποίας νὰ ἐφαρμόζεται ἡ τοιαύτη διάταξις;

Ἐὰν ἔπειτα εἰς τοὺς ξένους τόπους ἐμδῇ εἰς χρήσιν ἡ ἀμοιβαιότης καὶ ἡ ἀντεκδίκησις, τί ἐπιφέρουν τὰ τοιαῦτα μέτρα πρὸς ὄφελος τῶν Ἑλλήνων; Περιπλέον ποῖαν ἀσφάλειαν παρουσιάζουν εἰς τὸν ξένον, ἀσφάλειαν δικαιοσύνης, τὴν μόνην ψυχὴν τοῦ ἐμπορίου, τὰ δικαστήρια ὡς εἶναι συνθεμένα (δὲν ἐξετάζω ἂν δύνανται κάλλιον νὰ συντεθῶσι) διὰ νὰ ἐφαρμόζουν τοὺς νόμους εἰς τὰς ἑξω πράξεις καὶ σύμ-

φωνα, διὰ νὰ θεωροῦν τὰς ἔξωθεν ἀποφάσεις; Τὸ Ἀνώτατον ἢ Ἀκυρωτικὸν τοῦ Ἄργους δύναται νὰ συγκριθῇ μὲ τὸ Ἀκυρωτικὸν τῶν Παρισίων; Ὁ νεανίσκος Ράλλης μὲ τὸν Dupin L'ainé; Ἴατροί, αἰμισιατροί, ἀπλοὶ ἔμποροι, πλοίαρχοι, νέοι, χρηματίζαντες καιρὸν τινα εἰς τὴν Γερμανίαν, εἰς τὴν Βολωνίαν ἢ εἰς τὰς Ἰονίους νήσους... εἶναι μέλη τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστηρίου, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀνωφελὲς καὶ μάλιστα περιπλοκὴ ἂν δὲν συγκροτηθῇ ἀπὸ νομικοὺς ἐμπείρους· μέλη τῶν ἐκκλητήτων, πρόεδροι τῶν πρωτοκλήτων, καὶ μολονότι ὑπόχρεοι νὰ κρίνωσι κατὰ τοὺς Βασιλικοὺς νόμους, κατὰ τὴν σύνοψιν τοῦ Ἀρμενοπούλου καὶ τὰ 3 βιβλία τοῦ Γαλλ. ἐμπ. Κώδικος, τοῦ ὁποῖου πολλὰ ἄρθρα ἀπαιτοῦν τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ πολιτικοῦ κώδικος, καὶ τῆς πολιτικῆς Γαλλ. διαδικασίας νόμων καὶ κωδίκων, τοὺς ὁποῖους ποτὲ δὲν ἐσπούδασαν, οὔτε γνωρίζουν, οὔτ' ἐννοοῦν, οὔτε τοὺς ἔχουν καὶ οἱ πλεῖστοι εἰς τὰς βιβλιοθήκας των;

Δὲν εἶναι αὕτῃ πραγματικὴ ἀταξία—ἥτις φουσκώνει τοσοῦτον τὰς κεφαλὰς τῶν Ἑλλήνων, ὥστε κανεὶς δὲν ὑπάρχει σήμερον, ὅστις θεωρεῖ ἀνίκανον ἑαυτὸν δι' ὁποιονδήποτε ὑπουργήμα—ἥτις πείθει πολλὰς τοὺς φιλαργύρους γονεῖς νὰ μὴν ἐκπαιδεύουν τὰ τέκνα των, διότι βλέπουν (ὡς ἤκουσά τινα ἐξ αὐτῶν ἐξηγούμενον) τοσοῦτους ὄνους ἢ διόλου ἀπαιδεύτους ἀνθρώπους, εἰς τ' ἀνώτατα ὑπουργήματα, καὶ τὸ χειρότερον εἰς τὰς ἀρχάς, ἥτις τέλος γεννᾷ ὑπερβολικὴν κακότηταν μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων· διότι ὁ δεχόμενος τοιαῦτα ὑπουργήματα, ἐνῷ ὁμολογεῖ ὅτι δὲν γνωρίζει ποσῶς τοὺς νόμους, εἶναι μικρότερος ἀπὸ τὸν φονέα καὶ τὸν ἀρπάζοντα ἐνόπλῳ χειρὶ τ' ἀγαθὰ τοῦ πολίτου, διότι εἰς τοιαύτην περίπτωσιν ὁ τελευταῖος ἐκθέτει καὶ εἰς κίνδυνον τὴν ἰδίαν ζωὴν του.

Ἐὰν κανεὶς θέλῃ νὰ παρατηρήσῃ ἂν ἐγὼ καταντῶ εἰς ὑπερβολάς, ἃς διορίσῃ τὸν Κ. Ράλλην ἢ τὸν Κ. Κλονάρην κλ. ἀρχιατρὸν τῶν νοσοκομείων, καὶ τῶν Ἑλληνικῶν στρατώνων μὲ καλὸν τινα μισθόν, καὶ ἃς ἀκούσῃ ἔπειτα τί λέγει ὁ κόσμος, καὶ μερικῶς αὐτοὶ οἱ ἱατροί, οἵτινες εἶναι ἢ προσπαθοῦν νὰ γένοιν δικασταί. Καὶ μολαταῦτα εἰς πολλὰς περιπτώσεις, χωρὶς νὰ εἶναι τις ἱατρός, δύναται νὰ γνωρίζῃ τι τῆς ἱατρικῆς καὶ νὰ τὸ ἐνεργῇ ἐπωφελῶς ὡς ἱατρός καθότι ἐὰν κανεὶς σ' ἐπισκεφθῇ ἀσθενοῦντα, ἀνὴρ ἢ γυνή, ἱερεὺς ἢ πλοίαρχος, ὑπαγορεύει κάτι ἱατρικόν, ἐνῷ ἐὰν λαλήσῃς περὶ κρισολογίας, κανεὶς δὲν σὲ ὑπαγορεύει τίποτε, ἐκτὸς ἂν σὲ πέμψῃ πρὸς τὸν συνήγορον· τὸ ὁποῖον ἀποδεικνύει ὅτι ἴσως εὐλογώτερον δύναταί τις νὰ ἐνεργήσῃ τὴν ἱατρικὴν ἄνευ σπουδῆς, ἐξετάσεων, καὶ στεφάνου, παρὰ τὴν νομικὴν.

Μολαταῦτα ποῖος συνήγορος ἐπιφορτίζεται τὸ προρρηθὲν βάρος τοῦ ἀρχιατροῦ, ὡς αὐτοί; Διατί ἄρα οἱ ἱατροὶ δέχονται τὰ ὑπουργήματα τῶν δικαστῶν, καὶ Προέδρων, καὶ ἡ Κυβ. τοὺς διορίζει; Θέλω εἰπεῖν, καὶ παίζων καὶ σπουδάζων ὅτι: «συνη-

θισμένοι οί ιατροί νά διαθέτουν τὰ σκρούπολα (μέτρον ιατρικῶν) εἶναι ἀνώτεροι παντός σκρούπουλου· (συνειδήσεως)»· δόξα καί τιμὴ εἰς τοὺς ὀλίγους ἐξηρημένους!

Θέλ' εἶσθαι ὅμως πάντοτε ἀληθές, ὅτι ἡ Ἑλλάς δὲν δύναται οὔτε εἰς τὰ ἐντός, οὔτε εἰς τὰ ἐκτός νά ἐμπνέῃ πίστιν δικαιοσύνης.

Πῶς ἄρα δύναται νά εὐτυχήσῃ τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον, καί τὸ ἐσωτερικὸν αὐτὸ τὸ ὅποῖον εἶναι ἡ ψυχὴ του; Δὲν θέλω κάμει στάσιν εἰς τὴν ἄτοπον ὑπόθεσιν, ὅτι ὅλα τὰ εἰρημένα δικαστήρια, ὅταν ἀγνοοῦν ν' ἀποφασίζουσιν, δύνανται καί ὀφείλουν νά λαμβάνουν τὴν γνώμην τοῦ ὑπουργοῦ τῆς δικαιοσύνης καί ν' ἀποφασίζωσι κατ' αὐτόν! ἡ ἰδέα αὕτη ἐνός μόνου, καί ἀνεκκλήτου δικαστοῦ, δι' ὅλην τὴν Ἑλλάδα, διὰ τοὺς Ἕλληνας καί διὰ τοὺς ξένους, ὅστις ἄνευ οὐδεμιᾶς εὐθύνης, οὔτε ὑπουργηματικῆς, οὔτε τῆς κοινῆς γνώμης, διατάττει περὶ τῆς ζωῆς, τῆς ἰδιοκτησίας, καί τῆς τιμῆς τῶν εἰρημένων, ὑπὸ τὸ προσωπεῖον τοσούτων δικαστηρίων, εἶναι παρὰ πολὺ δεινόν, ἐκτός ὅτι τὰ ἐξοδα τῶν δικαστηρίων καταντοῦν μάταια...

Ἡ παρέκδοσις αὕτη μὲ φέρει εἰς τὸ ἐξῆς συμπέρασμα: ὅτι τὰ ξένα κράτη ἤθελαν κάμει μεγάλην χάριν εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὴν εἰρημένην τῶν πραγμάτων αὐτῆς κατάστασιν, ἐὰν ἤθελαν ἀποποιηθῇ τὰ μέτρα τῆς ἀντεκδικήσεως καί ἤθελαν εὐχαριστηθῇ εἰς τὰς ἐφεξῆς διατάξεις.

1ον Αἱ πράξεις, τὰ σύμφωνα, καί αἱ ἀποφάσεις αἱ γενομέναι εἰς ξένον κράτος μετὰ τοῦ ὑπὸ νόμου καί Ἑλλήνων θέλουν ἔχει εἰς τὴν Ἑλλάδα τ' αὐτὰ ἀποτελέσματα, καί τὴν ἐκτέλεσιν, ὡς ἔχουν εἰς τὸ εἰρημένον κράτος αἱ πράξεις, τὰ σύμφωνα, καί αἱ ἀποφάσεις αἱ γενομέναι εἰς τὴν Ἑλλάδα, κατὰ παρομοίαν περίπτωσιν.

2ον Δικάζοντα εἰς τὴν Ἑλλάδα τὰ Ἑλληνικὰ δικαστήρια ἐπὶ τῶν πράξεων, καί συμφώνων καί τῆς ἰσχύος τῶν εἰρημένων ἀποφάσεων, θέλουν συμμορφωθῇ μὲ μὲ τοὺς νόμους τοῦ τόπου, ὅπου ἐξεδόθησαν.

3ον Εἶν' ἐλεύθεροι οἱ ἐνάγοντες ἀπὸ τοῦ νά δώσουν ἐγγύησιν δι' ἐμπορικὰς ὑποθέσεις εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ ἄρθρ. 522 (οὕτω διατάττει τὸ 16 ἄρθρ. τοῦ πολ. Γαλλ. κώδικος).

4ον Δύναται ἀντ' ἐγγυήσεως νά παρακαταθέσῃ ἀνάλογον χρηματικὴν ποσότητα, ἢ ν' ἀποδείξῃ ὅτι ἔχει ἀκίνητα ἢ κινητὰ ἀρκοῦντα 272 κλ.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 520. — Εἰς πολλὰ λάθη πίπτει ὁ παρατηρητής. Ὅφειλὼ προηγουμένως νά χαλινώσω τὴν ὁρμὴν τῆς κατηγορίας.

Ποῦ εἶδες, Κ^ε παρατηρητά, εἰς τὰ κατηγορούμενα ἄρθρα λέξιν διατάττουσαν νά μὴ δέχωνται τὰ δικαστήρια συμβόλαια ἢ διαθήκας τὰ ὅποια ὁ Ἕλλην πράττει εἰς ξένον κράτος;

Πῶς κατηγορεῖς προᾶξιν ἀνύπαρκτον; Διατὶ ἀμανρώνεις τοὺς Ἕλληνας ὥς νά ἦσαν τόσο ἀνόητοι, ὥστε ν' ἀντιβαίνουν εἰς τὰς πλέον ψηλαφητὰς ἀρχάς;

Τί θέλει εἰπεῖ ὁ ἀναγνώστης, ὅστις περιορίζεται εἰς τὰς παρατηρήσεις σου; Διὰ τὴν συγχέειν τὰς εἰς ξένον κράτος ἀποφάσεις μὲ τὰ συμβόλαια, καὶ μὲ τὰς διαθήκας; Μὴν εἶναι ἐν καὶ τὸ αὐτό;

Ἄς μάθῃ ὁ ἀναγνώστης σου ὅτι οἱ Ἕλληνες σέβονται τὰ συμβόλαια, τὰ ὅποια κάμνουν εἰς ξένα κράτη, καὶ ὅτι οὐδεὶς νόμος ὑπάρχει προστατεύων τὸ ἐναντίον.

Ἄς μάθῃ ὁ ἀναγνώστης ὅτι οἱ Ἕλληνες σέβονται τὰς διαθήκας, τὰς ὁποίας κατὰ περίστασιν κάμνει ὁ Ἕλλην εὗρισκόμενος εἰς ξένον κράτος, καὶ ὅτι ὑπάρχει ὁριστὸς νόμος, ὅστις τὰς ἀναγνωρίζει.

Ἰδὸν τὸ ὑπ' ἀρ. ... περὶ διαθηκῶν ψήφισμα ἀρθ. ...

Ἐνὶ λόγῳ, ἄς μάθῃ ὁ ἀναγνώστης ὅτι τὰ συμβόλαια καὶ αἱ διαθήκαι ἀναγνωρίζονται ὡς πρὸς τοὺς τύπους, ἀλλ' ὅτι ὡς πρὸς τὴν προσωπικὴν ἱκανότητα τοῦ πράξαντος ὑπάρχει καὶ ἐνταῦθα νόμος, ὅστις ἀκολουθεῖ τὸν πολίτην πανταχοῦ.

Ἄς ἐξετάσωμεν τώρα καὶ τὸ κύριον ἀντικείμενον τῶν κατηγορουμένων ἀρθρῶν.

1^{ον} Εἶναι πασίδηλον ὅτι ὁ ξένος ὑπόκειται εἰς τοὺς νόμους τοῦ τόπου ὅπου εὗρίσκεται; Εἶναι ἄγνωστοι αἱ ἐξαιρέσεις τοῦ ἑθνικοῦ δικαιώματος; Ἄρα τί παράδοξον ὑπάρχει εἰς τὸ ἀρθρὸν 520;

2^{ον} Ὑπάρχει εἰς τὸ σύστημα τῶν ἑλλήνων ἐθνῶν ὅτι ὁ ξένος, ὅστις γίνεται ἐνάγων ἐντὸς τοῦ κράτους κατὰ ὑπεχρῶσιν τινος, ὀφείλει προηγουμένως νὰ δώσῃ ἐγγύησιν διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῶν ἐξόδων τοῦ ἐναγομένου;

Ὁ πολίτης ἀπαντᾷ μὲ τὴν ἰδιοκτησίαν του καὶ μὲ τὴν ἐκ ταύτης φυσικὴν του συστολήν, ὁ δὲ ξένος δύναται νὰ τρέχῃ ἀουστόλως καὶ ἄνευ εὐθύνης εἰς τὰς φανταστικὰς του ἀπαιτήσεις σύρων τὸν πολίτην εἰς τὰ δικαστήρια;

Ἡ Γαλλία, τῆς ὁποίας τὴν νομοθεσίαν ἐπεθύμει ὁ παρατηρητὴς ἄνευ τινος ἐξετάσεως νὰ ἐφαρμοσθῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα, μήπως δὲν δέχεται τὴν αὐτὴν ἀρχήν; (ἀρθ. 166 τῆς Γαλ. πολ. διαδικασίας). «Πάντες οἱ ξένοι ἄμεσοι ἢ ἔμμεσοι ἐνάγοντες, θέλουν εἶσθαι ὑπόχρεοι, ἂν ὁ ἐναγόμενος τὸ ζητήσῃ, νὰ δίδῃ πρὸ πάσης ἐξαιρέσεως ἐγγύησιν ὅτι θέλει πληρώσει τὰ ἔξοδα, ζημίας καὶ τόκους, εἰς τὰ ὅποια ἠμποροῦσαν νὰ καταδικασθῶσι¹.

Μήπως ἡ αἰτία δὲν εἶναι ἐφαρμοσιέα εἰς τὴν Ἑλλάδα; Ἄς ἀναγνωσθῇ ὁ Καρέ, ὅστις ἐξηγεῖ τὰς αἰτίας.

Μήπως εἶναι συγχωρημένον εἰς τὰ μεγάλα κράτη καὶ ὄχι εἰς τὰ μικρά; Ἡ δύναμις δικαιολογεῖ τὴν δικαιοσύνην τῶν νόμων;

¹ «ἀρθ. 166. Tous étrangers, demandans principaux ou intervenant, seront tenus, si le défendeur le requiert avant tout exception, de fournir caution de payer les frais et dommages — intérêts aux quels ils pourraient être condamnés».

Ποίαν ὕβριν λοιπὸν προξενεῖ τὸ ἄρθ. 522;

Οἱ Ἕλληνες παραχωροῦν μάλιστα ὅ,τι ἄλλα ἔθνη δὲν παραχωροῦν. Τί προσθέ-
τουν εἰς τὸ αὐτὸ ἄρθρον; «Ἡ Κυβέρνησις ὅμως δύναται νὰ παραχωρήσῃ τὴν ἄδειαν
χωρὶς ἐγγύησιν κατὰ τὰς περιστάσεις». Τὸ προνόμιον αὐτό, αὐτὴ ἡ ἐξαίρεσις τοῦ νό-
μου εἶναι ὕβρις; Ποῖος δύναται νὰ παραπονεθῇ ὁ ξένος ἢ ὁ Ἕλλην;

3^{ον} Ἡ αὐτὴ Γαλλικὴ νομοθεσία, τὴν ὁποίαν τοσοῦτον λατρεύει ὁ παρατηρη-
τῆς, τί λέγει εἰς τὸ ἄρθ. 1 τοῦ νόμου τῆς 10 ἑμβρίου 1802;

«Ὅποιαδήποτε ἀπόφασις γινομένη ὑπὲρ Γάλλου κατὰ ξένου τινος μὴ ἔχοντος
σταθερὰν διαμονὴν εἰς τὴν Γαλλίαν φέρει δικαίωμα τῆς φυλακίσεως¹.

Διατὶ λοιπὸν νὰ μὴν ἐγκολπωθῇ ἡ Ἑλλάς τὴν αὐτὴν ἀρχήν; Ὅποιαν ὕβριν
περιέχει τὸ ἄρθρον 523;

4^{ον} Νὰ παύῃ ἡ κράτησις τοῦ ξένου ὅταν οὗτος δώσῃ ἐγγυητήν, εἶναι ὕβρις;
Τὸ ἄρθ. 525 ὅ,που περιέχει τὴν διάταξιν ταύτην εἶναι ὕβρις;

Ἄς προχωρήσωμεν. Ὁ παρατηρητῆς ἐπισφραγεῖ τὰ ἄρθ. 522. 523. 525. 526.
528. 529. 530. 534.

Τὰ κατηγορεῖ γενικῶς. Ποίαν δὲ κατηγορίαν προσάπτει; 1^{ον} Ὅτι εἶναι ἄδικο.
2^{ον} ἐπιζήμια διὰ τὴν εἰς τὰ ἄλλα ἔθνη προσοχήν καὶ εἰς τὴν ἀμοιβαίότητα. 3^{ον} ὅτι
προσπαροῦσιν ἀγνωμοσύνην ἀνθρωπότητος ὡς πρὸς τὴν ἀγάπην, τοὺς πόθους καὶ τὰς
θυσίας τῶν ξένων ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐλευθερίας. 4^{ον} ὅτι αἱ διατάξεις αὗται θέ-
λουν ἐμποδίσει τοὺς ξένους ἀπὸ τοῦ νὰ ἐλθοῦν καὶ ἀγωνισθῶσι διὰ τὴν διάδοσιν τῶν
φώτων.

Πρὶν κατὰ μέρος καὶ διαδοχικῶς ἐπιχειρήσωμεν τὴν ἀνάλυσιν τῶν παρατη-
ρήσεων τούτων, ἀρμόζει νὰ ἐξετάσωμεν ὁποίαν διδασκαλίαν καὶ ὁποίας ἀρχὰς ἀκο-
λουθοῦν τὰ μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἐμπορευόμενα ἔθνη.

1^{ον} Τὸ ἀξίωμα ὅτι ὁ ἐνάγων ὀφείλει νὰ ζητῇ τὸν ἐναγόμενον εἰς τὸν φόρον
του εἶναι παγκόσμιον. Ἔχομεν νόμον, τὸν ὁποῖον ἐπῆραν ὅλα τὰ ἔθνη. Ἄς μὴν
ἀγνοοῦμεν ὅτι ἡ φιλα (sic) τῆς νομικῆς καθ' ὅλους τῆς τοὺς κλάδους, καὶ ὅσα ἐκῆ-
ρυξεν ἡ παγκόσμιος δικαιοσύνη εἶναι προγονικὴ ἡμῶν κληρονομία.

Ὁ 38^{ος} νόμος βιβλ. 7. τίτλ. γ. λέγει «ὁ ἐνάγων ἀκολουθήτω τῷ φόρῳ τοῦ
ἐναγομένου. Φόρος δὲ ἐστὶν ἐνθα νῦν ἔχει τὴν κατοίκησιν, ἢ ὅπου εἶχεν ἐν καιρῷ
τοῦ συναλλάγματος. Οὐ μὴν δὲ ὁ ἐναγόμενος ἀκολουθήτω τῷ τοῦ ἐνάγοντος».

Καὶ εἰς τὸν τίτλ. Ε ὁ 83 νόμος λέγει οὕτω. «Καὶ ἐν ταῖς περὶ δεσποτείας τὰ
ἴδια ἐκδικούσαις ἀγωγαῖς, καὶ ἐν ταῖς προσωπικαῖς, φυλάττεται ὁ κανὼν, ὁ βουλόμε-

¹ «Carré. 1 part. livr. 5. tit. 15. I. 247».

ρος τὸν ἐνάγοντα ἀκολουθεῖν τῷ φόρῳ τοῦ ἐναγομένου. Ἡ μέντοι τὰ ἴδια ἐκδικοῦσα ἀγωγή, καλῶς καὶ ὅπου τὰ πράγματα διάκειται δύναται κινηθῆναι»¹.

Ὅλαι αἱ ἀρχαὶ αὗται ἐτροπολογήθησαν ἀπὸ τὰ ἄλλα Κράτη, π.χ. ἡ Γαλλία εἰς τὸ 14 ἄρθ. τοῦ πολιτικοῦ Κώδικός της διατάττει οὕτω: «14. Ὁ ξένος, καὶ εἰς τὴν Γαλλίαν μὴ κατοικῶν, δύναται νὰ ἐναχθῇ ἐνώπιον τῶν Γαλλικῶν δικαστηρίων, διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἐνοχοποιήσεων παρ' αὐτοῦ γενομένων ἐν τῇ Γαλλίᾳ μετὰ τινος Γάλλου. Δύναται νὰ ἐναχθῇ ἐνώπιον τῶν Γαλλικῶν δικαστηρίων καὶ δι' ἐνοχοποιήσεις παρ' αὐτοῦ γενομένας πρὸς Γάλλους εἰς ξένον τόπον»².

Τὴν αὐτὴν ἀρχὴν φυλάττει καὶ ἡ Αὐστρία τροπολογοῦσα μόνον τοὺς φυλατι-
μένους νόμους ὅταν τὸ κρίνῃ.

Ἴδου ἡ ἐξαίρεσις § 37.

2^{ον} Αἱ εἰς ξένον κράτος ἐκδοθεῖσαι ἀποφάσεις δὲν ἐκτελοῦνται εἰς τὴν Γαλ-
λίαν ἄνευ ἐξειτάσεως παρὰ Γαλλικοῦ Δικαστηρίου.

Ἴδου ὁ Νόμος § 545 τῆς πολιτ. διαθ.

«Οὐδεμία ἀπόφασις, ἡ πρᾶξις δύναται νὰ ἐμβῇ εἰς ἐκτέλεσιν ἂν δὲν τιλοφορῇ
ὥς οἱ νόμοι καὶ ἂν τελειώσῃ, μὲ διαταγὴν ἐξ ἐπαγγέλματος τῆς δικαιοσύνης, ὥς ἐρ-
ρέθη εἰς τὸ 146 ἄρθρον»³.

Καὶ ὁ § 546 τῆς αὐτῆς διαδικασίας λέγει:

«546. Αἱ παρὰ ξένων δικαστηρίων ἐκδοθεῖσαι ἀποφάσεις, καὶ αἱ παρὰ ξένων
ἀρχῶν γεγόμεναι πράξεις, δὲν ἐπιδέχονται ἐκτέλεσιν εἰς τὴν Γαλλίαν, εἰμὴ κατὰ τρό-
πον, καὶ τὰς προβλεφθείσας περιπτώσεις διὰ τῶν ἄρθρ. 2133 καὶ 2128 τοῦ πολιτ.
Κώδικος»⁴.

Ἴδου τ' ἄρθρ. 2123 καὶ 2128 τοῦ πολιτ. Κώδικος.

2123. Ἡ δικαστικὴ ὑποθήκη πηγάζει ἀπὸ τοὺς μεταξὺ παρόντων ἢ ἀπόντων
ὀριστικὰς ἢ προσωρινὰς ἀποφάσεις ὑπὲρ τοῦ νικήσαντος. Πηγάζει ὡσαύτως ἀπὸ

¹ «Ἡ γενομένη τροπολογία εἶναι τὸ ὀφείλεται ἀντὶ τοῦ δύναται».

² «14. L' étranger, même non résidant en France, pourra être cité devant les tribunaux Français, pour l' exécution des obligations par lui contractées en France avec un Français il pourra être traduit devant les tribunaux de France, pour les obligations pour lui contractées en pays étranger envers des Français».

³ «545. Nul jugement ni acte ne pourrait être mis à exécution, s'ils ne portent le même intitulé que la loi et ne sont terminés par un mandement aux officiers de justice, ainsi qu'il est dit art. 146».

⁴ «546. Les jugements rendus par les tribunaux étrangers, et les actes, reçus par les officiers étrangers, ne seront susceptibles d'exécution en France, que de la manière, et dans les cas prévus par les articles 2123 et 2128 du code civil».

δι' αποφάσεως γενομένης αναγνωρίσεις, ἢ αποδείξεις ὑπογραφῶν, ὑποχρεωτικοῦ ἐγγράφου.

Ἡ ὑποθήκη δύναται νὰ γενῇ ἐπὶ τῶν ἐνεστώτων ἀκινήτων τοῦ ὀφειλέτου, καὶ ἐπὶ τῶν παρ' αὐτοῦ ἀποκτηθησομένων, διαφυλαττομένων τῶν τροπολογιῶν, αἵτινες ἐφεξῆς θέλουν ἐξηγηθῇ. Αἱ αἵρετοκρισιακαὶ αποφάσεις δὲν ἐπιφέρουν ὑποθήκην, ἐὰν δὲν συνοδεύονται μὲ δικαστικὴν διαταγὴν ἐκτελέσεως.

Ἡ ὑποθήκη ὡσαύτως δὲν δύναται νὰ πηγᾷ ἀπὸ αποφάσεις ἐκδοθείσας εἰς ξένον κράτος, ἐὰν αὗται δὲν δηλοποιηθῶσιν ἐκτελεστέαι εἰς τὸ Γαλλικὸν δικαστήριον. Χωρὶς βλάβην τῶν ἐναντίον διατάξεων, αἵτινες δύνανται νὰ ὑπάρχουν εἰς τοὺς πολιτικοὺς νόμους, ἢ εἰς τὰς συνθήκας».

«2128. Τὰ εἰς ξένον τόπον γινόμενα σύμφωνα δὲν δύνανται νὰ ἐπιβάλουν ὑποθήκην εἰς κτήματα ἐν Γαλλίᾳ, ἐὰν δὲν ὑπάρχουν διατάξεις ἐναντίαι πρὸς τὴν ἀρχὴν ταύτην εἰς τοὺς πολιτικοὺς νόμους, ἢ εἰς τὰς συνθήκας»¹.

Ἄς ἀκούσωμεν τὸν Λοκρέ, ὅστις διερμηνεύων τὸ ἄρθρ. 546 φέρει τοὺς λόγους τοῦ μέλους τοῦ Τριβουνάτου.

«Ἐπειδὴ ἐν ἀπὸ τὰ κύρια καθήκοντα τῆς κυριαρχίας εἶναι τὸ νὰ κατασταίῃ ἐκτελεστέας τὰς αποφάσεις τῶν δικαστηρίων καὶ τὰς πράξεις τῶν ἄλλων ὑπουργῶν τῶν παρὰ τοῦ νόμου διορισμένων, ὁ πολιτικὸς κώδικς, καὶ ἡ πολιτικὴ διαδικασία ἀναφέρουν ὅτι αἱ ἐκδοθεῖσαι αποφάσεις ἀπὸ ξένα δικαστήρια καὶ αἱ γεγόμεναι πράξεις ἀπὸ ξένας ἀρχάς, δὲν ἐπιδέχονται ἐκτέλεσιν ἐν τῇ Γαλλίᾳ, ἐὰν δὲν δηλοποιηθῶσιν ἐκτελεστέαι ἀπὸ Γαλλικὸν δικαστήριον. Ἐξαιρέσις δὲν γίνεται, εἰμὴ μόνον ὅταν ὑπάρχουν ἐναντίαι διατάξεις εἰς τοὺς πολιτικοὺς νόμους, ἢ εἰς τὰς συνθήκας. Αὕτη

¹ 2123. L'hypothèque judiciaire résulte des jugements soit contradictoires, soit par défaut, définitifs, ou provisoires, en faveur de celui qui les a obtenus. Se résulte aussi des reconnaissances ou vérifications, faites en jugement, des signatures apposées a un acte obligatoire sous sign. privé.

Elle peut s'exercer sur les immeubles actuel du débiteur, et sur ceux qu'il pourra acquérir sauf aussi les modifications qui seront ci-après exprimées. Les décisions arbitrales n'emportent hypothèque, qu'autant qu'elles sont revêtues de l'ordonnance judiciaire d'exécution.

L'hypothèque ne peut pareillement résulter des jugemens rendus en pays étranger, qu'autant qu'ils ont été déclarés exécutoires par un tribunal Français; sans préjudice des dispositions contraires qui peuvent être dans les lois politiques ou dans les traités.

2128. Les contrats passés en pays étranger ne peuvent donner d'hypothèque sur les biens de France, s'il n'y a des dispositions contraires à ce principe dans les lois politiques ou dans les traités».

δὲ ἡ ἐξαίρεσις δὲν ἀντιβαίνει εἰς τὴν ἀρχήν, διότι ὁ κυριάρχης, ὁ ἀπαγορεύων εἰς τὸ κράτος του τὴν ἐκτέλεσιν τῶν μὴ ἐκδιδομένων πράξεων ἀπὸ τοὺς δικαστάς του, δύναται νὰ τὴν συγχωρήσῃ, καὶ διότι, ὅταν συγχωρεῖται, ὑπάρχει ἀμοιβαιότης»¹.

Ἄς ἀκούσωμεν τὸν Καρρὲ εἰς τὴν αὐτὴν ἐρμηνείαν.

«Ἐν ἀπὸ τὰ κύρια καθήκοντα τῆς κυριαρχίας ὡς τὸ εἶπαμεν εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ προηγουμένου ἄρθρου, εἶναι τὸ νὰ κατασταίῃ ἐκτελεστέας τὰς ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων, καὶ τὰς πράξεις τῶν ἄλλων ὑπουργῶν τῶν παρὰ τοῦ νόμου διωρισμένων. Ἐὰν λοιπὸν οἱ ἐν ὑπουργήμασι ἄρχοντες τοῦ βασιλείου, ἔαν τὰ μέλη τῆς μεγάλης οἰκογενείας, τὰ ὅποια τὸ συνθέτουν ὀφείλουν νὰ μὴν ὑπακούωσιν, εἰμὴ ἐν ὀνόματι τοῦ βασιλέως, πρέπει νὰ συμπεράνωμεν ὅτι αἱ ἐκδιδόμεναι ἀποφάσεις ἀπὸ ξένα δικαστήρια καὶ αἱ γινόμεναι πράξεις ἀπὸ ξένας ἀρχάς, δὲν ἐπιδέχονται ἐκτέλεσιν εἰς τὴν Γαλλίαν, ἔαν δὲν δηλοποιηθῶσιν ἐκτελεστέαι ἀπὸ Γαλλικὸν Δικαστήριον ἢ ἀρχὴ αὕτη ὑπεξεφράσθῃ εἰς διάφορα ἄρθρα ταῦ πολιτικοῦ κώδικος, καὶ κυρίως εἰς τὰ ἄρθρα 2123 καὶ 2128. καὶ τὸ ῥηθὲν ἄρθρ. τὸ δηλοποιεῖ ἐπισήμως, πλὴν μὲ τὴν ἐξαίρεσιν, ἂν ὑπάρχουν ἐναντίαι διατάξεις εἰς τοὺς πολιτικούς νόμους ἢ εἰς τὰς συνθήκας. Εἰς τοιαύτην περίπτωσιν αἱ ἀποφάσεις ἢ πράξεις ἤθελαν εἶσθαι ἐντελῶς ἐκτελεστέαι. Ἡ ἐξαίρεσις αὕτη, ἔλεγεν ὁ Κ. Φανάρδος, εἰς τὴν ἀναφορὰν του πρὸς τὴν Βουλὴν, δὲν ἀντιβαίνει εἰς τὴν ἀρχήν, ὅτι ὁ κυριάρχης, ὅστις ἀπαγορεύει ἐντὸς τοῦ Κράτους του τὴν ἐκτέλεσιν τῶν μὴ ἐκδιδομένων πράξεων ἀπὸ τοὺς δικαστάς, καὶ ἄρχοντάς του, δύναται νὰ τὴν συγχωρήσῃ, καὶ διότι, ὅταν συγχωρῇται ὑπάρχει ἀμοιβαιότης»².

¹ «Comme un des principaux attribus de la souveraineté est de rendre exécutoires les jugemens des Tribunaux et des actes des autres fonctionnaires établis par la loi, le Code civil et le code de la procédure portent que les jugemens rendus par les tribunaux étrangers, et les actes reçus par les officiers étrangers, ne sont pas susceptibles d'exécution en France, à moins qu'ils n'aient été déclarés exécutoires par un Tribunal Français; il n'y a d'exception à ce principe que dans le cas où il existerait des dispositions contraires dans les lois politiques ou dans les traités; et cette exception n'est pas contraire au principes par ce que le souverain qui défend la force exécutoire dans ses états à des actes non émanés de l'autorité de ses juges, peut la permettre, et que d'ailleurs, dans le cas de la permission, il y a réciprocité». Esprit du cod. de procedure 1er part. liv V. 436. par Locré.

² «Un des principaux atributs de la souveraineté est, comme l'avont dit au commentaire de l' article précédent, de rendre exécutoires les jugemens des Tribunaux et les actes des autres fonctionnaires établis par la loi. Si donc les officiers ministériels du royaume, si les membres de la grande famille qui le composent ne doivent obeir qu'au nom du roi, if faut en conclure que les jugemens rendus par les tribunaux étrangers, et les actes reçus par les officiers étrangers, ne sont pas susceptibles d'exé-

Ἰδοὺ καὶ ὁ Ὠτφεῖλ.

«Αἱ ἀπὸ ξένα δικαστήρια ἐκδιδόμεναι ἀποφάσεις δὲν δύνανται νὰ ἐκτελῶνται εἰς τὴν Γαλλίαν, εἰμὴ μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἀπαιτουμένων τύπων ἀπὸ τ' ἄρθρ. 2123 καὶ 2128 τοῦ πολιτ. Κώδ. δηλ. ὅστις θέλει νὰ ἐκτελέσῃ εἰς τὴν Γαλλίαν ἀπόφασιν ἐκδοθεῖσαν ἀπὸ ξένον δικαστήριον, ὀφείλει προηγουμένως νὰ τὴν κάμῃ νὰ δηλοποιηθῇ ἐκτελεστέα ἀπὸ Γαλλικὸν δικαστήριον, καὶ διὰ νὰ τὸ ἐπιτύχῃ, ὀφείλει νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν ὀφειλέτην του εἴτ' ἐντὸς εἴτ' ἐκτὸς τῆς Γαλλίας κατοικοῦντα, δίδων εἰς αὐτὸν καὶ κατὰ τὰς δύο ταύτας περιπτώσεις τὰς παρὰ τοῦ νόμου προσδιωρισμένας προθεσμίας, διὰ νὰ ἐμφανισθῇ. Ἐὰν κατοικῇ εἰς τὴν Γαλλίαν, ὀφείλῃ νὰ τὸ πράξῃ διὰ τοῦ δικαστηρίου τῆς διαμονῆς του· ἐὰν κατοικῇ εἰς τὰ ξένα, καὶ πρόκειται περὶ ἐκτελέσεως εἰς τὴν Γαλλίαν εἴτε ἐπὶ ἀκινήτων διὰ ὑποθήκην, εἴτε διὰ νὰ συλλάβῃ κινητὰς ποσότητας, ἢ νὰ ζητήσῃ τὴν ἀνάληψιν αὐτῶν, ὀφείλει νὰ τὸ κάμῃ ἐνώπιον τοῦ Γαλλικοῦ δικαστηρίου, τοῦ μᾶλλον ἐγγίζοντος εἰς τὸ σύνορον τῆς δυνάμεως ἐν ᾗ ὁ ὀφειλέτης ἔχει τὴν διαμονήν του, διὰ νὰ δηλοποιηθῇ ἐν τῇ Γαλλίᾳ ἐκτελεστέα ἢ ἐκδοθεῖς ἀπόφασιν ἀπὸ τὸ δικαστήριον τῆς δυνάμεως αὐτῆς, ὥστε ἡ ἀπόφασιν θέλει ἐπιβάλλει ὑποθήκην ἀφ' ἧς ἡμέρας δηλοποιηθῇ ἐκτελεστέα κλ. Αἱ διατυπώσεις αὗται πρέπει νὰ διατηρῶνται χωρὶς βλάβην τῶν ἐναντίων διατάξεων, αἵτινες ἐμποροῦν νὰ ἐμπεριέχονται εἰς τοὺς πολιτικοὺς νόμους, ἢ εἰς τὰς μεταξὺ τῶν Κυβερνήσεων συνθήκας¹.

cution en France, à moins qu'ils n'aient été déclarés exécutoires par un Tribunal Français. Ce principe se trouvait implicitement énoncé dans plusieurs articles du code civil, et notamment dans les articles 2123 et 2128, et l'art. ci-dessus le déclare formellement, mais avec une exception pour le cas où ils existerait des dispositions contraire dans les lois politiques ou dans les traités; alors les jugemens ou actes seraient exécutoires de plein droit; exception, disait M. Favard, dans son rapport au corps législatif, qui n'est pas contraire au principe, puisque le souverain, qui defend la force exécutoire, dans son état, à des actes non animés de l'autorité de ses juges et officiers, peut la permettre, et que d'ailleurs dans ce cas de la permission il y a reciprocité». Carré 1re partie liv. V. p. 536».

¹ «A l'égard des jugemens rendus par les tribunaux étrangers, ils ne peuvent être exécutés en France, qu'en remplissant les formalités voulues par les articles 2123 et 2128 du Code civil, c'est à dire, que celui qui veut exécuter en France un jugement obtenu d'un tribunal étranger, doit préalablement le faire déclarer exécutoire par un tribunal Français, et pour y parvenir il doit assigner son débiteur, soit qu'il demeure en France, soit qu'il demeure chez l'étranger, et dans ces deux cas, en lui donnant les délais fixés par la loi pour comparaître. S'il demeure en France, il doit être assigné devant le Tribunal de son domicile; s'il demeure chez l'étranger, et qu'il s'agisse

Ἰδε Μερλὲν εἰς τὸ περίφημον λεξικόν του, τὸ διορθοῦν τὸ τοῦ Τουγὸτ εἰς τὰς λέξεις ξένος (*étranger*) καὶ αποφάσεις (*jugemens*).

Ἰδωμεν πῶς φρονεῖ ἡ Γαλλία διὰ τὰς ἐκδοθείσας εἰς ξένον κράτος αποφάσεις ὥς ἴδωμεν τώρα καὶ τὴν Αὐστρίαν.

Τὰ αὐτὰ φρονεῖ καὶ ἡ Αὐστρία μολονότι φέρει πυκνὸν κάλυμμα.

Τί λέγει ἡ Αὐστρία εἰς τ' ἄρθρα 35, 36 καὶ 37 τοῦ πολιτικοῦ Κώδικος; Πρέπει καὶ οἱ ξένοι νὰ δικάζονται εἰς τὴν Αὐστρίαν, ἂν θέλουν ἐκτελέσιν τῶν συναλλαγμάτων, τὰ ὅποια ἔτρεξαν μεταξύ των, καὶ μολονότι εἰς ξένον κράτος.

Τὸ Ἰονικὸν κράτος δὲν γνωρίζει τὰς ἐκδοθείσας εἰς ξένον κράτος αποφάσεις.

Κάποιος Βελισσάριος ἔλαβεν ἀπόφασιν κατὰ τινος διαθήκης ἀπὸ τὸν Πατριάρχην Γρηγόριον καὶ τὴν σύνοδόν του, καταδικάζουσιν κάποιον Νάζον.

Παρευρεθέντων εἰς Κύθηρα τῶν διαφερομένων ἐκ τῶν περιστάσεων τῆς ἐπαναστάσεως, ὁ Βελισσάριος ἐκίνησεν ἀγωγὴν διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς αποφάσεως.

Τὸ ὑπέρτατον Συμβούλιον τοῦ Ἰονικοῦ κράτους δὲν ἀνεγνώρισε τὴν ἀπόφασιν αὐτήν, καὶ νομίζον ὅτι δὲν ἔχει τὰ ἐξέτασιν, εἰμὴ τοὺς τύπους, καὶ οὐχὶ τὴν οὐσίαν, ὥς ἀναθεωρητικὴ ἀρχή, ἐπερωρώθη εἰς τοὺς τύπους, καὶ τὴν ἀπέρριψεν ἐπὶ λόγῳ ὅτι τὸ πατριαρχεῖον ὤφειλε νὰ τηρήσῃ τὴν ἑαυτοῦ Ἰονικὴν διαδικασίαν.

Εἰς λοιπὸν καὶ τὰ μεγάλα καὶ τὰ μικρὰ κράτη τὰ πλησιάζοντα μ' ἐμπορευόμενα μετὰ τῆς Ἑλλάδος, δὲν ἀναγνωρίζουσιν τὰς αποφάσεις τοῦ Ἑλλ. κράτους ἢ τὸν ἀρμόδιον εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀντὶ τῶν διαταχθέντων νὰ δεχθῇ τὴν συμβουλὴν τοῦ παρατηρητοῦ φίλου τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς δικαιοσύνης, ὅστις θέλει καὶ νὰ τὰς δέχεται, καὶ νὰ τὰς ἐνεργῇ ἢ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις;

Πῶς ἡδύνατο ὁ ἐκθέτης τῆς διαδικασίας νὰ καταθάψῃ δικαίωμα τοῦ ἔθνους ἐξαρτώμενον ἀπὸ τὸ πολιτικὸν δικαίωμα.

Μήπως ἡ βάσις τῆς ἀρχῆς τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἀλλάσσει φύσιν ὥς πρὸς τὸ δημόσιον δικαίωμα, διὰ τὴν ταλαίπωρον Ἑλλάδα;

d'execussion en France, soit sur des immeubles pour avoir une hypothèque, soit pour saisir ou arrêter des sommes mobilières ou en poursuivre le recouvrement, il doit être assigné devant le tribunal Français le plus près de la frontière de la puissance chez laquelle le debiteur est demeurant, à l'effet de voir déclarer exécutoire dans l'empire Français le jugement rendu par le tribunal de cette puissance, en conséquence qu'il portera hypothèque du jour qu'il aura été déclaré exécutoire, ect.

Ces formalités doivent être observées sans préjudice des dispositions contraires qui peuvent être dans les lois politiques ou dans les traités entre les gouvernements». Hautefeuille pag. 313».

Πῶς ἡδύνατο νὰ λησμονήσῃ τοὺς κινδύνους εἰς τοὺς ὁποίους οἱ Ἕλληνες ἠθελαν περιπέσει, ἂν ἐδέχοντο ὅσα πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἀρνοῦνται οἱ ξένοι;

Πῶς ἡδύνατο νὰ προσποιηθῇ διὰ τοὺς κινδύνους. . . . Ἄς ἐξηγηθῶμεν. Οἱ ἐχθροὶ τῆς Ἑλλάδος ἐκραύγασαν ὑπὲρ τὸ δέον κατὰ τῆς πειρατείας· κακῇ πίστει φερόμενοι ἀπεισιώπησαν τοὺς μετερχομένους τὸ τοιοῦτον ἀνοσιούργημα. Οἱ ἀπηλπισμένοι Μακεδόνες καὶ Ἀσιανοὶ ἐπειράτευσαν, ἀλλὰ δὲν ὠνομάσθησαν. Ὁλὴ ἡ πειρατεία ἀπεδόθη εἰς τοὺς Ἕλληνας.

Ὅφείλει ἡ Κυβέρνησις ν' ἀναγνωρίζῃ τὰς ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων τῆς Νεαπόλεως, τῆς Σαρδηνίας, τοῦ Πάπα, τῶν Αὐστριακῶν, οἵτινες μὲ τὸ ἀξίωμα ὅτι δύνανται νὰ δικάζουν καὶ τοὺς ξένους, ἠθελαν δικάσει τοὺς Ἕλληνας εἰς τὴν πολιτικὴν ἀγωγὴν;

Ὅφείλει ἡ Ἑλ. Κυβ. νὰ ἐνεργῇ τὰς τοιαύτας ἀποφάσεις;

Ὅφείλει νὰ ἐκτελῇ τὰς ἐπ' ὀνόματι ἀλλοτρίου ἡγεμόνος ἐκδιδόμενας ἀποφάσεις, Καὶ μολονότι τ' ἄλλα ἔθνη τὸ ἀρνοῦνται ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων;

Ἡ ἀμοιβαιότης δὲν εἶναι ἡ πυξίς, μὲ τὴν ὁποίαν τὰ ἔθνη διαπλέουν, καὶ διευθύνονται;

Ἄρα δὲν εἶναι ἄδικος ἡ ἀρχὴ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἂν δὲν παραδέχεται τὰς ξένας ἀποφάσεις;

Καὶ πῶς ἄδικος; Αὕτη αὕτη ἡ ἀρχὴ δὲ ἥς δὲν παραδέχονται εἰς τὸ κράτος αἱ ξέναι ἀποφάσεις, ὑπαγορεύει νὰ μὴ δύναται ὁ ἀρνούμενος νὰ θέλῃ ὥστε αἱ ἰδικαὶ του ἀποφάσεις νὰ γίνωνται εἰς τ' ἄλλα κράτη δεκταί.

Μήπως τὸ θέλῃ ἡ Γαλλία; Καὶ ἐὰν δὲν τὸ θέλῃ, διὰ τί νὰ τὸ παραχωρήσῃ ἡ Ἑλλάς;

Ἄς ἀκούσωμεν τὸν Πιγὼ ὅταν ἐξηγῇ εἰς τὴν πολιτικὴν διαδικασίαν πότε καὶ πῶς ὑπάγεται ὁ ξένος, ἂν καὶ ἀπὼν εἰς τὰ Γαλλικὰ δικαστήρια.

«Κανὼν γενικός. Πᾶς ἐναγόμενος πρέπει νὰ ἐνάγεται ἐνώπιον τοῦ δικαστοῦ του. Ἡ δυσκολία ὅμως τῆς ἐπιτυχίας ἀποφάσεως παρὰ ξένων δικαστηρίων ὑπεχρέωσε τὸν νομοθέτην νὰ παραχωρήσῃ εἰς τοὺς Γάλλους τὴν ἄδειαν τοῦ νὰ αἰτῶσιν ἐνώπιον τῶν ἡμετέρων δικαστηρίων, τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐνοχοποιήσεων, τὰς ὁποίας ἐσυμφώνησαν πρὸς αὐτοὺς οἱ ξένοι. Ἡ ἀρμοδιότης τῶν δικαστηρίων τούτων εἶναι σιωπηρὰ περικοπὴ τοῦ διατρέξαντος συμφώνου μεταξὺ τοῦ Γάλλου καὶ τοῦ ξένου.

Κατὰ τὸ 14 ἄρθ. τοῦ πολιτ. κώδικος, ὁ κανὼν ἔχει χώραν, καὶ ἂν ἡ ἐνοχοποίησις ἐσυμφωνήθῃ εἰς τὴν Γαλλίαν, καὶ ἂν ἐσυμφωνήθῃ εἰς ξένους τόπους. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ δικαστήρια δὲν ἔχουν ἐξουσίαν, εἰμὴ εἰς τὴν ἑκτασιν τῆς περιφερείας τὴν ὑπαγομένην εἰς τὴν συστήσασαν αὐτὰ δύναμιν, ἡ ἀπόφ. Γαλλικοῦ δικαστηρίου εἶν' ἐκτελεστέα μόνον ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ ξένου εὐρεθέντος εἰς τὴν Γαλλίαν, κ' ἐπὶ

τῶν ἐν τῇ Γαλλίᾳ κτημάτων του. Δὲν δύναται νὰ εἶν' ἐκτελεστέα εἰς τὸν τόπον τοῦ ξένου, εἰμὴ ὅταν αἱ δύο Κυβερνήσεις ἤθελαν συμφωνήσῃ διὰ συνθήκης νὰ ἐνδίδουν συναλλήλως εἰς τὰς ἀποφάσεις τῶν ἀμοιβαίων αὐτῶν δικαστηρίων»¹.

Ἰδε καὶ ἀρθ. 69 τῆς Γαλ. πολιτ. διαδικασίας ἀρ. 8^{ος}.

«Οἱ μὴ ἔχοντες γνωστὴν διαμονὴν εἰς τὴν Γαλλίαν εἰδοποιοῦνται εἰς τὸν τόπον τῆς ἐνεσιώσης κατοικίας των· ἂν ὁ τόπος εἶναι ἄγνωστος, ἡ προῤῃς θέλει κολληθῇ εἰς τὴν θύραν τοῦ ἀκροατηρίου τοῦ δικαστηρίου ὅπου ἡ αἴτησις παρουσιάζεται. Δεύτερον ἀντίγραφον θέλει δοθῇ εἰς τὸν δημόσιον συνήγορον, ὅστις θέλει γράφει θεώρησιν εἰς τὸ πρωτότυπον»².

Ἄς ἴδωμεν τώρα ὁποίαν μετριοφροσύνην δείχνουν οἱ Ἕλληνες, ὁποίας παραχωρήσεις ἐπρόσφερον ἐν γένει.

Αἱ ἐμπορικαὶ ἀποφάσεις μεταξὺ παρόντων εἶναι δεκταί. Ἀρκεῖ ἡ ἐπικύρωσις τῆς Κυβερνήσεως, καὶ τότε ἐκτελοῦνται.

Αἱ αἰρετοκρισιακαὶ ἀποφάσεις ὡσαύτως.

Πλὴν, προσθέτει ὁ παρατηρητὴς, ἐπειδὴ ἡ Ἑλλὰς δὲν ἀναγνωρίζει τὰς κατὰ τῶν ἀπόντων, οἱ Ἕλληνες τότε θέλουσι ἀφῇ νὰ καταδικάζονται ἐρήμην. Ἀποκρίνομαι ὅτι, ἐὰν πρόκειται νὰ διαφύλαξῃ ἡ Ἑλλὰς τὴν κτηματικὴν κατάστασιν τὴν ὁποίαν συνεπιφέρει εἰς ξένον Κράτος, ἡ ἀνάγκη θέλει τὸν βιάσῃ νὰ παρουσιασθῇ διὰ τὴν ἀσφάλειάν του. Ἐὰν δὲν ἔχη πῶποτε, καὶ τὴν ἀφελῇ τότε τὸν ἐνάγοντα ἢ ξηρὰ ἀπόφασις;

Ἐπειτα, διότι σ' ἐφιλοδώρησα ἐν, θέλῃσαι διὰ τοῦτο ν' ἀπαιτήσῃς δύο; Αἱ με-

¹ «Règle générale: tout défendeur doit être traduit devant son juge; mais la difficulté d'obtenir un jugement des tribunaux étrangers a décidé le législateur à accorder aux Français la faculté de réclamer devant nos tribunaux. L'exécution des obligations que des étrangers ont contractées envers eux la compétence de ces tribunaux est une clause tacite du contrat intervenu entre le Français et l'étranger.

Suivant l'article 14 du code civile, elle a lieu soit que l'obligation ait été en France, soit qu'elle ait été dans les pays étrangers. Mais les tribunaux n'ayant d'autorité que dans l'étendue du territoire soumis à la puissance qui les a établis, le jugement d'un tribunal Français est seulement exécutoire sur sa personne trouvée en France et sur les biens qu' il y possède. Il ne pourrait être dans le pays de cet étranger que dans le cas où les deux gouvernements seraient convenus par un traité de référer respectivement aux jugemens rendus par leurs tribunaux.»

² «Ceux qui n'ont aucun domicile connu en France, au lieu de leur résidence actuelle: si le lieu n'est pas connu, l'exploit sera affiché à la principale porte de l'auditoire du tribunal où la demande est portée; une seconde copie sera donnée au procureur du Roi, le quel visera l'original.»

μεταξὺ παρόντων ἀποφάσεις εἶναι δεκταί, πλὴν ἀναθεωρητέαι παρὰ τοῦ Ἀνωτάτου. Εἰς τὴν Γαλλίαν γίνεται ἡ ἀναθεώρησις τῆς ὑποθέσεως ὡς πρωτοπαρουσιάστου. Ἐνταῦθα παραχωροῦνται δύο ἐκ τῶν τριῶν βαθμῶν τῆς δικαιοδοσίας. Ὅθεν ἡ Ἑλλὰς παραχωρεῖ ὅ,τι δὲν παραχωροῦν οἱ ἄλλοι.

Παρατηρεῖται: Διατὶ παραχωρεῖται τὸ δικαίωμα τῆς ἀναθεωρήσεως εἰς τὸν Ἕλληνα μόνον, καὶ οὐχὶ εἰς τὸν ξένον. Μολονότι ἐσχάτως ἡ Γαλλία τὸ παρεχώρησε καὶ εἰς τὸν ξένον (ἴδε τὸν Καρρὲ σελ. 537 τομ. 2^{ος}), τοῦτο εἶν' ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον θέλει ἐξακριβωθῇ, καὶ θετικῶς ὁρισθῇ διὰ τῶν γενηθησομένων συνθηκῶν μεταξὺ τῶν δύο κρατῶν. Ἡ Ἑλλὰς δὲν ὤφειλε νὰ τὸ παραχωρήσῃ εἰς ὅλους μὲ διάταξιν γενικὴν.

Ἐσημείωσεν ὁ παρατηρητὴς τὸ ἄρθρον 533 χωρὶς νὰ μεριμνήσῃ ποίαν βλάβην ἐπιφέρει.

Τὸ ἄρθ. 534 λέγει ὁ παρατηρητὴς εἶναι ἄδικον. Παραπέμπω τὸν παρατηρητὴν εἰς τ' ἄνω μνησθέντα ἄρθρα 2123 καὶ 2128 τοῦ Γαλ. πολ. Κώδικος. Προσθέτω ὅτι ἤθελεν εἰσθαι ἀδικώτατον, αἱ γινόμεναι εἰς ξένον κράτος πράξεις καὶ ἀποφάσεις νὰ ἐπιβάλουν ὑποθήκην εἰς τὴν κτηματικὴν κατάστασιν τοῦ ὀφειλέτου τὴν ὑπάρχουσαν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καθότι οὐδεὶς Ἕλλην δύναται νὰ ὑποχρεωθῇ νὰ γνωρίζῃ τὰς ἐκτὸς τοῦ κράτους γυναικείας ἐντοχοποιήσεις, καὶ ν' ἐπιβάλλῃ εἰς τὰ συναλλάγματα, τὰ ὁποῖα δύναται νὰ πράξῃ. Οὕτως ἤθελε γενῇ ἡτῶμα τῆς ἐπιβουλῆς καὶ τῆς προδοσίας. Δύναται ὁ νόμος νὰ τὸν ἐλέγξῃ ὅτι ὤφειλε νὰ εἴναι προσεκτικώτερος, ἐμπορευόμενος; Δύναται νὰ τὸν ὑποχρεώσῃ εἰς ἀδύνατον προσοχὴν; Δύναται ὁ νόμος ν' ἀφήσῃ τὸν ὑπηκόον του νὰ διαθέτῃ τὰ κτήματά του ἐναντίον τῶν γενικῶν κανονισμῶν τοῦ κράτους;

Μέχρι τοῦδε ἐθεωρήσαμεν τὰς βάσεις τῆς κακῶς προσαπτομένης κατηγορίας κατὰ τῶν διαληφθέντων ἄρθρων τῆς πολιτικῆς διαδικασίας.

Ἄς ἐξετάσωμεν τὴν τῶν ἄλλων ἐλέγχους.

Αἱ διατάξεις αὗται, λέγει ὁ παρατηρητὴς, θέλουν φέρει μεγάλας ζημίας εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐὰν τ' ἄλλα ἔθνη περιορισθῶσιν εἰς τὴν ἀμοιβαιότητα.

Ἀπαντῶ. Ἐκ τῶν ἄνω λεχθέντων φαίνεται ὅτι ὁ παρατηρητὴς ἔχει μέγα λάθος. Οἱ ξένοι, λέγει ὁ παρατηρητὴς, θέλουν αἰσθανθῇ τὴν ἀγνωμοσύνην τῶν Ἑλλήνων, καὶ θέλουν μετανοήσῃ διὰ τοὺς ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας ἀγῶνας καὶ θυσίας των.

Τὶ νὰ εἶπω κατὰ τῆς κατηγορίας τῆς ἀγνωμοσύνης¹;

¹ «Ἄλλο εἶναι ὁ λαός, ἄλλο ἡ Κυβέρνησις ἄλλο αἱ ἐφημερίδες, ἄλλο τὸ πρᾶγμα, ἄλλο τὰ γράφομενα, ἄλλο ἡ ἐκτέλεσις, ἄλλο οἱ τρόποι αὐτῆς, ἄλλο τὸ φανερόν, καὶ ἄλλο τὸ μυστικόν. Ἡ ἱστορία

Νὰ δεχθῇ ἡ Ἑλλάς τὴν συμβουλὴν τοῦ φίλου της, διὰ νὰ μὴν δυσареστήσῃ τοὺς εὐεργέτας της, καὶ νὰ παραχωρήσῃ μὲ νόμον γενικὸν εἰς ἅπαντα τὰ ἔθνη ὅ,τι ταῦτα ἀρνοῦνται ;

Διατὶ νὰ μὴ συμφωνήσουν τὰ ἔθνη μὲ τὴν Ἑλλάδα περὶ τῶν ἀμοιβαίων αὐτῶν συμφερόντων ; Διατὶ νὰ παραχωρήσῃ ἡ Ἑλλάς ἀκόμη καὶ εἰς τοὺς ἐχθρούς της, οἵτινες τὴν ἐκακομεταχειρίσθησαν εἰς τὸν ἱερόν της ἀγῶνα ; Ποῦ ἤθελε καταντήσῃ τότε ἡ ἀνοησία ; Ποῦ ἡ αὐτὴ ἰδία ἀγνωμοσύνη ; Ποῦ τὸ ἀγέρωχον τῶν βασκανία θεωρούντων τὴν Ἑλλάδα ; Τὶ νὰ δώσῃ ἡ Ἑλλάς ἐπὶ τῶν ἐμπορικῶν συνθηκῶν ; Νὰ ὑποφέρῃ θυσίας ἄλλας ;

Τὰ ἔθνη Κε παρατηρητά, δικαιοῦνται κατὰ διαφόρους τρόπους, καὶ μὲ διάφορον ὄμμα θεωροῦν τὰ δημόσια συμφέροντα ἢ δὲ προτίμησις δὲν ἀγνοεῖται.

Εἰς ταύτης τὸ προκείμενον θαυμάζω πῶς ἡσυχάζει ὁ παρατηρητής, προσμένων τὴν προτίμησιν διὰ τοὺς συμπράκτορας τῆς ὀρισθείσης ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλλάδος.

Δὲν ἤθελεν εἶσθαι καταλληλότερον, ἢν ἐφωνοῦσεν ὁ παρατηρητής συμφώνως μὲ τὴν σάλπιγγα τῆς δικαιοσύνης πρὸς ὅλα τὰ ἔθνη, ὅτι ἡ δικαιοσύνη εἶναι μία καὶ μία καὶ ἡ αὐτὴ ἡ φωνὴ της ; Ἢν ἰσχυρὸν νὰ ἐπολάβωμεν τὴν φωνὴν της ἀλλάσσουσας τόνον κατὰ τὰ ἔθνη. "Ἄς συμφωνήσουν δραστηρίως τὰ ἔθνη πρὸς ὠφέλειαν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς ἀμοιβαίας κοινωνίας, τοὺς τρόπους, καὶ ὅς ἡ δικαιοσύνη ἔχει νὰ δέχεται, νὰ ἐξετάζῃ, νὰ διατάξῃ καὶ νὰ ἐκτελῇ τ' ἀποφασισθέντα." Ἄς συμφωνήσουν ὥστε εἰς τὴν φωνὴν τῆς δικαιοσύνης νὰ ὑποτάσσονται πάντες, ἀπὸ ὁποιοῦν δήποτε βῆμα καὶ ἂν ἐξέλθῃ.

Ὁ παρατηρητής οὕτως ἤθελε μιμηθῇ τὸν Μέγερ, ὅστις εἰς τὸ ἀξιόλογον πόνημά του περὶ δικαστικῶν καταστάσεων, ἀναπέμπει εὐχὰς τοιαύτας.

Κρίνω περιττὸν μετὰ ταῦτα νὰ ὁμιλήσω καὶ περὶ τοῦ ὅτι οἱ ξένοι θέλουν ἐμποδισθῇ ἀπὸ τοῦ νὰ ἔλθουν εἰς τὴν Ἑλλάδα πρὸς διάδοσιν τῶν φώτων.

Εἶναι ἀνάρμοστον νὰ δικαιώσω τὰ γιγαντιαῖα βήματα τοῦ δικαστικοῦ κλάδου¹.

θέλει ἐκκαθαρίσει τοὺς εἰλικρινεῖς φίλους τῆς Ἑλλάδος, καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἐθνῶν, καὶ τῶν μερικῶν φίλων, οἵτινες, συνέδραμον εἰς τὴν ἀνεξαρτησίαν της.»

¹ «Λέγει ὁ παρατηρητής ὅτι διὰ τὴν ἀπειρίαν τῶν ἐργαζομένων εἰς τὰ δικαστήρια, δὲν δύναται ἡ Εὐρώπη νὰ ἔχῃ ἐμπιστοσύνην εἰς τὰς ἀποφάσεις τοῦ δικαστικοῦ τούτου κλάδου.

Ἀπάντησις. Δὲν ὑπάρχουν εἰς τὴν Ἑλλάδα οὔτε Πορτάλιοι, οὔτε Μερλῖνοι, οὔτε Δουπῖναι, οὔτε ἄλλοι σοφώτατοι νομοδιδάσκαλοι τῆς Γαλλίας· ἀλλὰ μήπως εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς Εὐρώπης ὑπάρχουν ἄνθρωποι τοιοῦτου βάρους ; Πόσοι ἐνήργησαν, καὶ πόσοι αἰῶνες ἐχρειάσθησαν διὰ νὰ ἐξομαλύνουν εἰς αὐτοὺς τὸν δρόμον ; Πόσοι συνεισέφεραν ἀπὸ ὅλα τὰ ἔθνη ; Πόσων, τῶν σημαντικωτέρων, ὑπάρχουν καὶ θέλουν ὑπάρξει τὰ συγγράμματα ὡς ὑπογραμμὸς εἶτε τοὺς μαθητευομένους καὶ εἰς τοὺς διδασκάλους. Διὰ τοῦτο δὲ ἔχουν νὰ καταφρονηθῶσιν οἱ Ἕλληνες, διότι ἀρχίζουν τώρα ; Οἱ Ἕλληνες ἔχουν ἱκανὰς

Περὶ τὸν νὰ δικαιώσω τὴν διαγωγὴν τῆς ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης Γραμματείας
ἥτις ποτὲ δὲν ἐπεμβῆκε νὰ γνωμοδοτήσῃ εἰς οὐσιαστικὴν ὑπόθεσιν.

Εἴν' ἀνοίκειον ὡσαύτως νὰ παραιτηρῶ τὸν ἀκούσιον ἐρεθισμὸν τοῦ παρα-
τηρητοῦ, καὶ τὰς ἐντεῦθεν προφητείας του¹.

ΠΑΛΜΑΣ) 522. 525*. — Ἐάν ὁ ξένος ἔχῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα χρήματα ἱκανά, διατὶ
νὰ μὴν εἶν' ἐλεύθερος ἀπὸ τοῦ νὰ δώσῃ τὴν παρὰ τοῦ ἄρθ. 522 ἀπαιτουμένην ἐγγύ-
ησιν, ὡς εἶν' ἐλεύθερος καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ ἄρθ. 525;

Ἐάν δὲν δώσῃ εἰς παρακαταθήκην ἀποχρῶσαν ποσότητα χρημάτων, διατὶ νὰ
μὴν εἶν' ἐλεύθερος ἀπὸ τὰς δύο ἐγγυήσεις τὰς παρὰ τῶν ῥηθέντων δύο ἄρθρων ἀνα-
φερομένας;

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 522. 525. — Ὁ ἐνδιαλαμβανόμενος τρόπος τῆς ἐγγυήσεως δὲν περιο-
ρίζεται εἰς τὸ ἄρθρον 525, ἀλλ' ἐφαρμόζεται ὡς ἀρχὴ καὶ εἰς τὸ ἄρθρον 522.

διανοητικὰς δυνάμεις, ἔχουσι πάθος σπάνιον ἀλλαχοῦ τὸ οὐδὲν δεύτερος, τὸ πάθος τῆς φιλοτιμίας, τὸ
ὁποῖον ὀδηγοῦμενον πατρικῶς εἰς τῆς δόξης τὸ στάδιον προαγαγέται αἰσιώτατα, ἔχουσι τοὺς νόμους
τῶν προπατόρων πηγὴν, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἐπλήσθησαν τὰ λοιπὰ ἔθνη, καὶ ἡ ὁποία εἶναι πατρογονικὴ
τῶν κληρονομία, ἔχουσι, καὶ πραγματικῶς τὸ ἀποδεικνύει. Ὡς οὖν νῦν Ἕλληνες, οἵτινες μὲ τοσοῦτον
ἐνθέρμον ἔσιν, θυσιάζετε ὅλας τὰς ὁδούς τοῦ χρόνου σας εἰς τὴν προσηνὴ μάχην, τί λέγουσιν περὶ ὑμῶν.
Ἀκούσατε οὖν τὰ φῶτα θέλουν βραδύνει νὰ λήψουν εἰς τὰς ἐστίας σας, ὅτι τὸ σκοπὸς θέλει διαμείνει ἐπὶ
πολύ· ἀκούσατε πῶς δυσπιστοῦν διὰ τὸ ἐκ τῶν ἀγώνων σας ἄρκεται. Ἐπικολουθήσατε τὸ ὑψηλὸν ἔργον
σας μὲ σταθερότητα καὶ ἐπιμονήν, ἀποδείξατε πῶς θαυμάσιον τὰ νήπια εἰς τὴν Ἑλλάδα, τίνα δρόμον
δύνανται νὰ κάμουν, καὶ εἰς πόσον καιρὸν ἀναδείχθητε εἰς τὰ τέκνα τῶν προπατόρων σας. Τὸ στάδιον
εἶναι ἀνοικτόν, καὶ θέλετε διστάσει διὰ τὸν ἐπικείμενον στέφανον;

¹ «Θέλει στερηθῇ ἡ Ἑλλάς τὴν συνδρομὴν τῶν φιλελευθέρων, οἵτινες ἤθελαν ἔλθουν εἰς τὴν
Ἑλλάδα διὰ τὴν διάδοσιν τῶν φώτων.

Ἀλλὰ μήπως πάντες οἱ ἐνθάδ' ἐρχομενοὶ εἶναι φιλελεύθεροι, καὶ εἰλικρινῶς φιλελεύθεροι; Εἶναι
τάχα χρηστῶν ἡθῶν; Ἐχουσι σκοπὸν ἱερόν; Εἴν' ἱκανοὶ νὰ βοηθήσουν τοὺς Ἕλληνας εἰς τὴν εἰσαγωγὴν
τῶν ἀναγκαίων τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν;

Εἴθε ὁ ἄγγελος τῆς Ἑλλάδος νὰ μετοικίσῃ τοὺς τοιοῦτους ἐνταῦθα! οἱ Ἕλληνες θέλουσι τοὺς
ἐγκολπωθῇ, θέλουσι τοὺς μεταχειρισθῇ ἀδελφικῶς, θέλουν τοὺς προστατεύσει ὡς εὐεργέτας· ἀλλ' ἅς
ἀπέχουν μακρὰν οἱ τυχοδιώκται, οἱ ἐξωσθέντες ἀπὸ τὰς ἰδίας αὐτῶν πατρίδας δι' ἰδιοτελεῖ αἰσθήματα.
ἅς ἀπέχουν οἱ εἰσάγοντες νυκτερινὰς ἡδονάς, πολυτέλειαν εἰς τὴν ἐνδυμασίαν, καὶ εἰς τὴν τράπεζαν ψευ-
δεῖς φιλοφροσύνας εἰς τὰς συναναστροφάς ἀγαλλόμενοι τάχα καὶ λυπούμενοι, ἐνθ' ἡ καρδία αὐτῶν καὶ
τὰ πρόσωπα δηλοῦσι τὰ ἐναντία· ἅς ἀπέχουν μακρὰν οἱ ἄθρησκοι, οἵτινες μὲ τὸ ὑψηλὸν τῶν πνεῦμα
παρεισάγουν συζητήσεις καὶ τρόπους πρὸς τὴν θρησκείαν ὑβριστικούς. Οἱ Ἕλληνες ἔχουσιν ἡθῆ καὶ
ἔθιμα παντάπασιν ἄλλοῖα. ἅς ἀπέχουν οἱ ἐκλαμβάνοντες τὴν ἐγκράτειαν δι' ἀκρασίαν, τὴν ταπεινῶσιν
δι' ἀλαζονείαν, τὴν οἰκονομίαν διὰ μικρολογίαν, οἱ λέγοντες ὅτι συμφέρει ἡ πολυτέλεια, οἱ ποιοῦντες
τὴν ἡμέραν νύκτα, οἱ ἐκλαβάνοντες ἐνὶ λόγῳ τὴν κακίαν ἀντὶ ἀρετῆς».

* Ἀρθρα 522 καὶ 525. Βλ. ἄνωτέρω σ. 69, σημ. *.

Λέγει ὁ παρατηρητής, διατὶ παρακαταθέτων ποσότητα τινα ὁ ἐναγόμενος δὲν ἔχει ν' ἀπαλλαχθῇ τοῦ βάρους τῶν δύο ἐγγυήσεων, ὡς εἰς τὰ εἰρημένα ἄρθρα;

Τὶ ἀπάντησις ὀφείλεται εἰς τοιαύτην παρατήρησιν; Ζητεῖται ἐγγυήσις· ὁ σκοπὸς αὐτῆς εἶναι ἡ ἀσφάλεια τοῦ ἐνάγοντος· οἱ τρόποι εἶναι ἢ ἐγγυήσις, ἢ κτήματα· ὁ παρατηρητής λέγει: Διατὶ δὲν συναρίθμησες καὶ τὰ χρήματα;

Ἐρώτησον νήπιον "Εἰλληνοσ ἂν εἰς τὴν προσωπικὴν ἐγγυήσιν ἢ εἰς τὰ κτήματα δύνανται ν' ἀντικατασταθῶσι τὰ χρήματα, καὶ θέλει γελάσει διὰ τὴν ἀπορίαν.

(ΠΑΛΜΑΣ) 546 καὶ 551*.—(24. 44). Ἐνταῦθα ὑπάρχει χάσμα προφανές. Ἐὰν ὁ ὑπογραμματεὺς τοῦ πρωτοκλήτου ἢ τοῦ ἐμπορικοῦ κάμῃ τὸ ἐγγραφον διὰ τὸν ἐνάγοντα, δὲν δύναται πλέον νὰ τὸ κάμῃ διὰ τὸν ἐναγόμενον, ὑπάρχοντα εἰς τὴν αὐτὴν περίπτωσιν τοῦ ἄρθ. 546; Τοῦτο ὑποτίθεται παρὰ τοῦ ἄρθ. 548· τότε τίς ὀφείλει νὰ τὸ κάμῃ διὰ τὸν ἐναγόμενον;

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 546 καὶ 551.—Τὸ ἄρθρον ἦτο σχεδιασμένον πρὶν τῆς ἀποφάσεως τῆς Κυβερνήσεως, τῆς περιορισάσης εἰς γραμματεῖα καὶ ὑπογραμματεῖα τοὺς ὑπαλλήλους τοῦ δικαστηρίου. Ἐπειδὴ δ' ἐκτὸς τοῦ ὑπογραμματέως ἄλλος δὲν ὑπάρχει, ὀφείλει τὸ ἔργον ὁ γραμματεὺς.

(Μ. Σ.) ἀρθ. 546. 551.—"Ὅταν εἰς ἐγκληματικὴν ὑπόθεσιν συμπέσωσι νὰ προσέλθωσι ἀμφοτέρω τὰ μέρη εἰς τὸν δικαστὴν αἰτοῦνται τὴν δικαιοσύνην χωρὶς συνηγόρους τί θέλει γίνεσθαι; Διὰ τὸ ἐν ὃ γραμματεὺς εἶναι τότε ὁ ἐξεταστής· ἀλλὰ καὶ χωρὶς νὰ εἶναι ἐξεταστής εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν, δύναται νὰ ἐπαρκέσῃ μόνος του εἰς τόσα χρέη;

ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

(ΠΑΛΜΑΣ) ἀρθ. 6**.—Ἡ διάταξις αὕτη, μὴ ἔχουσα ποινικὴν ἰσχὺν κανταντᾶ εἰς ἀπλὴν συμβουλὴν καὶ μάλιστα ἐάν, ὡς παρετήρησα, ὀφείλει ὁ εἰσαγγέλλων ἢ ἐγκα-

Πολιτικὴ Διαδικασία

* 546. "Ὅταν κανεὶς πένης καὶ ἀναλφάβητος προσέρχεται εἰς τὸν δικαστὴν καὶ αἰτῇ δικαιοσύνην, ἐπιφορτίζεται εἰς ὑπογραμματεὺς νὰ ἐκθέσῃ εἰς τὴν ἐγγραφον ἐκθεσιν τῆς ἡμέρας τὴν αἵτησίν του ἐγγράφως. Ἡ διήγησις τοῦ πράγματος, τὰ ὑποστηρίγματα, καὶ ἡ αἵτησίς του, εἶναι τὰ τρία μέρη, τὰ ὅποια ὁ ὑπογραμματεὺς ὀφείλει νὰ ἐκθέσῃ καλῶς.

551. Ὁ ὑπογραμματεὺς τοῦ δικαστηρίου ὁ παραλαμβάνων τὴν ἀγωγὴν, δὲν δύναται νὰ εἶναι ὁ αὐτὸς καὶ διὰ τὸν ἐναγόμενον.

** 6. Πᾶς αὐτόπτης, ἢ αὐτήκοος ἐγκλήματος προπαρασκευαζομένου, ἀποτυχόντος ἢ τελειωμένου, κατὰ τῆς δημοσίας ἀσφαλείας, τῆς ζωῆς, ἢ τῶν κτημάτων τινός, ὀφείλει νὰ εἰδοποιήσῃ ἀμέσως τὸν ἀστυνομὸν τὸν τόπον τοῦ ἐγκλήματος, καὶ ἂν ἠξεύρῃ τὸ μέρος, ὅπου εὐρίσκεται τὸ σῶμα τοῦ ἐγκλήματος, ἢ δείγματά τινα τοῦ ἐγκλήματος, καὶ ὁ ἐγκληματίας.

λῶν νὰ παρουσιάξῃ ἔγγραφον τὴν κατηγορίαν, νὰ ἐξεύρῃ καὶ νὰ δύναται νὰ τὴν ὑπογράψῃ, ἀντὶ ν' ἀναφέρῃ προφορικῶς ὅ,τι ἐξεύρει εἰς τὴν ἀρχήν. . . . λέγω ὁμως ἀκόμη, διατὶ νὰ μὴ προστεθῇ: «ὅτι οἱ ἱατροί, χειροῦργοι, φλεβοτόμοι, καὶ πᾶς ἄλλος ἀλλότριος τῆς οἰκίας καὶ τῆς οἰκογενείας τοῦ πληγωμένου, ἐπισκεπτόμενοι αὐτόν, ὀφείλουν ἐντὸς 24 ὥρων νὰ εἰδοποιῶσι τὸν ἀστυνόμον ὑπὸ ποινὴν 50 ἢ 100 φράγκων, καὶ ἐπὶ μεταπτώσεων εἰς τριῶν ἡμερῶν κράτησιν;».

(ΓΕΝΑΤΑΣ) **ἀρθ. 6.**—*Ὁρθοτάτη ἡ παρατήρησις.*

(ΠΑΛΜΑΣ) **ἀρθ. 10*.**—*Ἀπὸ πολλὰ ὀλίγους δύναται ν' ἀπαιτηθῇ ἡ ἐκπλήρωσις τοῦ ἀρθρου τούτου, ἐὰν ἀναγκαίως ἔχουν νὰ ὑπογράψουν τὴν πράξιν, ἐκτὸς μόνον ἂν ἐξαίρεσει τοῦ ἀρθ. 9 (εἰς τὸν ὅποιον ἠδύναντο νὰ συμπεριληφθοῦν καὶ οἱ οἰκοδεσπότης διὰ τὰς ὑπηρέτιδας) εἶναι σκοπὸς νὰ εἰσχωρήσῃ ἐν ψεῦδος, διὰ τῆς ὑποθέσεως ὅτι ὁ ἀγνοῶν νὰ γράψῃ τ' ὄνομά του, δύναται νὰ ὑπογράφεται δι' ὁποιοῦδήποτε τρίτου. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἔπρεπε νὰ ὑπάρχῃ ῥητῶς. Εἰν' ὁμως καλύτερα νὰ γενῇ οὕτως: «ὁ κατήγορος ὅστις δὲν ἐξεύρει νὰ γράψῃ οὐδὲ τ' ὄνομά του, τὸ δηλοποιεῖ ἐπὶ δύο μαρτύρων ἐνώπιον τῆς ἀρχῆς, μὲ τὸ ἔγγραφον τῆς πράξεως ἢ τῆς κατηγορίας, καὶ τοῦτο ἀρκεῖ. . . .*

(ΓΕΝΑΤΑΣ) **ἀρθ. 10 τῆς ἐγκλ. διαδικασίας.**—*Ἐν ἐσκέφθη ἡ παρατηρητὴς ὅτι ὁ μηνυτὴς διαφέρει τοῦ ἐγκαλοῦντος καὶ ὅτι ἐπειδὴ τὸ ἀρθ. ἀφορᾷ τὸν μηνυτὴν δὲν εὐρέθη ἀρμόδιον νὰ συγχωρηθοῦν οὔτε ἄλλα ἐγγράμματα, οὔτε μάρτυρες.*

(Μ. Σ.) **ἀρθ. 10 (ἐγκληματικῆς διαδικασίας)** εἶναι καλὸν ἢ ἀσφαλὲς ὥστε εἰς τὴν εἰταγγελίαν ἢ κατηγορίαν νὰ ὑπογράφεται (εἰς περίπτωσιν ἀνικανότητος τοῦ κατηγόρου) ἄλλος τις ἀντ' αὐτοῦ, ἢ ἂν τοῦτο δὲν ἐγκριθῇ, νὰ τὴν λαμβάνῃ τότε τὸ Δικαστήριον ἢ ὁ Δημόσιος Συνήγορος ἐνώπιον δύο μαρτύρων.

(ΠΑΛΜΑΣ) **13**.**—*Εἰς τὸ ῥηθὲν ἀντίτυπον, τὸ ὅποιον ἔχω ὑπ' ὄψιν ἀναγινώσκω εἰς τὸ ἀρθ. 13 ὅτι ἡ περὶ αἰμομιξίας ἐγκάλεσις ἀνήκει μόνον εἰς τοὺς ἀνιόντας τῶν ἐγκαλουμένων. Ἀφαιρεθείσης τῆς ὑποθέσεως τῆς δημοσίου ἐγκαλέσεως (καθ' ἣν περίπτωσιν ἀμφοτέρω τὰ μέρη ἠθέλουν ὑποβληθῇ εἰς ἐγκληματικὴν δίκην) δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἐγκάλεσις, εἰμὴ μόνον ἐκ μέρους τῶν γονέων τοῦ θύματος τῆς αἰμομιξίας. Ποτὲ ὁμως δὲν δύναται νὰ ὑποτεθῇ ὅτι οἱ γονεῖς θέλουν ἐγκαλέσει τὰ τέκνα των διὰ*

* 10. Πᾶσα διαγγελία ἢ ἀπ' εὐθείας ἐγκάλεσις πρέπει νὰ εἶναι ὑπογραμμένη ἀπὸ τὸν κατήγορον, περιέχουσα ὅλας τὰς περιστάσεις καὶ τὴν χρονολογίαν.

** 13. Ἡ περὶ αἰμομιξίας ἰδιωτικὴ ἐγκάλεσις συγχωρεῖται μόνον εἰς τοὺς ἀνιόντας τῶν ἐγκαλουμένων,

τοσοῦτον βαρὺ ἐγκλημα. Τ' ἄρθρα 216 κλ. διατάττουν νὰ μὴ ἀκουσθῶσιν οὐδ' ὡς μάρτυρες. Μὲ φαίνεται ὅτι ὑπάρχει ἀντίφασις, ἐὰν ἡ φράσις δὲν διορθωθῇ.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 13.—Ἡ μαρτυρία διαφέρει τῆς ἐγκαλέσεως. Ἡ περὶ αἰμομιξίας ἐγκά-
λεσις δὲν ἐσυγχωρήθη, εἰμὴ εἰς τοὺς ἀνιόντας. Ἐπρεπε γὰρ χαλινωθῇ τὸ ἐλεύθερον
τῆς τοιαύτης ἐγκαλέσεως, καὶ γὰρ περιορισθῇ· εὐκταῖον εἶναι γὰρ μὴν ὑπάρξῃ ποτέ!

Ἐπάρχουν πράξεις, αἵτινες δὲν πιστεύονται διὰ τὴν ἐξ ἀνατροφῆς πρὸς αὐτὰς
ἀπέχθειαν. Ἡ ἀπέχθεια αὕτη ὀφείλεται γὰρ διατηρηθῇ, καὶ γὰρ μὴ κλονισθῇ παντελῶς.

(Μ. Σ.) ἀρ: 13.—Νὰ διορθωθῇ ὅπου λέγει εἰς τοὺς ἀνιόντας τοῦ ἐγκαλουμένου,
ἐπειδὴ πρέπει νὰ λέγῃ εἰς τοὺς ἀνιόντας τοῦ παθόντος, καὶ νὰ δοθῇ τὸ δικαίωμα καὶ
εἰς τοὺς ἀδελφοὺς ἂν δὲν ὑπάρχουν ἀνιόντες.

(ΠΑΛΜΑΣ) 81*.—Πρέπει νὰ νομίσω ὅτι ὁ ποινικὸς κῶδιξ ἐξασθενεῖ πάρα πολὺ τὰ
ἐπανορθωτικὰ ἐγκλήματα καθότι ἀπὸ τὰς λέξεις τοῦ προκειμένου ἄρθρου, παρατηρῶ
ὅτι διὰ τὰ ἐγκλήματ' αὐτὰ δὲν συγχωρεῖται ἀγωγὴ δημοσία, ἀλλ' ἡ δίκη γίνεται
μόνον, ἂν ὁ ζημιωθείς ζητήσῃ ἐκδίκησιν. Ἀλλ' ἐὰν οἱ ἱερεῖς δίδουν τὸ παράδειγμα
τοῦ νὰ συμμορφοῦνται μὲ τὸ Εὐαγγέλιον, συγχωρῶντες τὰ πρὸς αὐτοὺς ἀδικήματα,
δέδαια ποτὲ δὲν θέλουν γενῇ κατήγοροι, οὔτε θέλουν συγχωρήσει ὥστε αἱ φίλοι, τὰς
συγγενεῖς τῶν νὰ ἐγκαλοῦν. Ἄρα ἀφ' αὐτοῦ δύναται τις νὰ λαβῇ, νὰ ῥαπίσῃ, καὶ
βαρέως νὰ ἐξυδρίσῃ τοὺς ἀγαθοὺς ἱερεῖς! τοῦτο δύναται νὰ χρησιμεύσῃ καὶ δι' ἄλ-
λας παρομοίας περιπτώσεις καθ' ἃς ἡ δημοσία ἀγωγὴ δύναται ν' ἀποβῇ ὠφέλιμος
καὶ εἰς τὰ ἐγκλήματα ταῦτα.

Τὸ ἄτοπον τοῦτο ἤθελε λείψῃ, ἐὰν ἐγίνετο δεκτὴ ἡ διαίρεσις μεταξὺ τῶν
ἀμαρτημάτων τῆς ἀπλῆς ἀστυνομίας καὶ τῶν ἐπανορθωτικῶν καὶ ἐγκληματικῶν. Εἰς
τὰ πρῶτα ἤθελεν ἐφαρμόζεσθαι πάντοτε ὀρθῶς ἡ διάταξις τοῦ ἄρθ. 81.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 81.—Ἡ παραδεχθεῖσα ἀρχὴ εἰς τὰς ἐπανορθωτικὰς πράξεις εἶναι·
Νὰ εὐκολύνεται ἡ εἰρηνοποίησις τῶν ἀντιφερομένων, μέσον δι' οὗ εὐκολύνεται ὁ ἐρε-
θισμὸς εἰς τὴν γέννησίν του. Ὁ δικαστὴς δὲν ἔχει νὰ ἐξετάσῃ, εἰμὴ κατ' αἴτησιν τοῦ
βλαφθέντος.

Ἡ ζημία, τὴν ὁποίαν παρατηρεῖ ὅτι θέλει πηγᾶσει ἀπὸ τὸ ἀτιμώρητον, ἐξά-
γεται κατ' αὐτόν ἐκ τοῦ ὅτι οἱ ἱερεῖς, οἵτινες ὀφείλουσιν ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, δὲν θέ-
λουν κινήσει ποτὲ ἀγωγὴν κατὰ τῶν ἀσεβῶν.

Ἀπάντησις. Δὲν ὀφείλει μόνον ὁ ἱερεὺς νὰ συγχωρῇ τὰς ὑβρεῖς, ἀλλὰ καὶ
πᾶς ἄλλος χριστιανός. Ὁ Χριστὸς εἶπε κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν «ὅστις σὲ ὀρίσῃ

* 81. Ὁ δικαστὴς δὲν δύναται νὰ κρίνῃ καμμίαν ἐπανορθωτικὴν κατηγορίαν χωρὶς νὰ τὸ ζη-
τήσῃ ὁ ζημιωθείς.

ἐπὶ τὴν δεξιὰν σιαγόνα, στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην...» ὁ αὐτὸς Ἰησοῦς Χριστὸς εἶπε, κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν «τῷ θέλοντί σοι κριθῆναι, καὶ τὸν χιτῶνα σου λαβεῖς, ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον...».

Ὁ νόμος τοῦ Κυρίου ἡμῶν εἶναι σαφής, εἶναι ὁμως διὰ τὴν τελειότητα τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὄχι ὀρητὴ διαταγή, ὥστε ὁ κατ' αὐτῆς ἁμαρτάνων νὰ χάνῃ τὴν βασιλείαν τοῦ οὐρανοῦ.

Οἱ κλέπται καὶ οἱ λησταὶ ἤθελαν εὖρη βέβαια τὴν εὐτυχίαν των, ἐὰν οἱ χριστιανοὶ ἐκτελοῦσαν κατὰ γράμμα καὶ οὐχὶ κατὰ πνεῦμα τὸν νόμον αὐτόν.

Ὁ Χριστός, κατὰ τὸν Ματθαῖον, Κεφ. ιη § 15 εἶπεν: «ἐὰν δὲ ἁμαρτήσῃ εἰς σὲ ὁ ἀδελφός σου, ὑπάγε καὶ ἔλεγξον αὐτόν μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνον· ἐὰν σοῦ ἀκούσῃ, ἐκέρδισας τὸν ἀδελφόν σου». 16. Ἐὰν δὲ μὴ ἀκούσῃ, παράλαβε μετὰ σοῦ ἓτι ἓνα ἢ δύο, ἵνα ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ τριῶν σταθῇ πᾶν ῥῆμα. 17. Ἐὰν δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας παρακούσῃ, ἔστω σοι ὡς περὶ ἐθνικὸς καὶ ὁ τελώνης».

Καὶ ὁ Πέτρος ἠρώτησε «Κύριε, ποσάκις ἁμαρτήσῃ εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός μου, καὶ ἀφήσω αὐτῷ, ἕως ἐπτάκις; λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, οὐ λέγω σοι ἕως ἐπτάκις, ἀλλ' ἕως ἑβδομηκοντάκις ἐπτά».

Δὲν ἁμαρτάνει λοιπὸν ἡ διάταξις, ἐὰν παραχωρῇ τὴν ἄδειαν νὰ συγχωρῶνται οἱ ἀντιφερόμενοι, εἴτε οἱ ἱερεῖς ἁμαρτάνουν ἐπιτακούμενοι τὴν κοσμικὴν δικαιοσύνην.

Μὴ φοβοῦ, παρατηρητά, ὅτι οἱ ὑβριζόμενοι ἱερεῖς θέλουν συγχωρήσει τοῦλάχιστον ἐπτάκις. Γνωρίζεις πόσον ἐκραύγασεν ὁ ἱερεὺς... διὰ νὰ ἐκδικηθῇ τὴν ὁποίαν ὑπέφερεν ὑβρίν παρὰ τοῦ ἱερέως... Γνωρίζεις διὰ τί ματαίῳ ἠγωνίσθη ὁ αὐτὸς νὰ τὸν ἀναγινώσκῃ τὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἄρθ. 24. Κεφ. Β πρὸς Ῥωμαίους καὶ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον.

Ὁ... ἱερεὺς ἐφόρνευσε τὸν γαμβρόν του μὲ πέτραν κατὰ τῆς κεφαλῆς διὰ προφορικὴν ὑβρίν, καὶ κατεδικάσθη εἰς φυλακὴν δι' ἀποφάσεως τοῦ πρωτοκλήτου Ἀργολίδος.

Δὲν ἤθελα εἰπῇ ποτὲ εἰς ξένον ὅτι δύναται ἀτιμωρητὶ νὰ ἐγγίξῃ τρίχα ἱερέως. Εὐτυχῶς εἰς αὐτόν, ἐὰν ὁ ἱερεὺς διενθυνηθῇ εἰς τὰ δικαστήρια, καὶ δὲν ἐκδικήσῃ ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν ὑβρίν μὲ τόκον.

Δὲν ἁμαρτάνουν, ἐπαναλέγω, προστρέχοντας εἰς τὰ δικαστήρια, ὅχι. Καὶ αὐτοὶ οἱ ἱεροὶ ἀποστολικοὶ κανόνες τιμωροῦν τοὺς ὑβρίζοντας τοὺς ἱερεῖς, τὸ ὅποιον ἤθελεν εἶσθαι ἄνομον, ἐὰν ἐσυγχωρεῖτο.

Ἰδοὺ οἱ κανόνες ΝΕ, καὶ ΝΣΤ, ΝΖ.

ΝΕ'. Εἴ τις κληρικὸς ὑβρίσῃ τὸν ἐπίσκοπον, καθαιρείσθω. Ἀρχοντα γὰρ τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς κακῶς.

ΝΣΤ'. Εἴ τις κληρικὸς ὑβρίσῃ πρεσβύτερον ἢ διάκονον ἀφοριζέσθω.

NZ'. Εἴ τις κληρικὸς χωλὸν ἢ κωφὸν ἢ τυφλὸν ἢ τὰς βάσεις πεπληγμένον χλευάσει, ἀφοριζέσθω, ὡσαύτως καὶ λαϊκός¹.

Δὲν ἁμαρτάνουν, τὸ λέγω καὶ τὸ ἐπαναλέγω ὅχι διὰ τὸν φόβον μὴ συγχωροῦν, ἀλλὰ διὰ τὰ μὴν ἐκδικῶνται ἀφ' ἐαυτῶν ἰδιωτικῶς.

Δὲν εἶμαι τῆς γνώμης τοῦ παρατηρητοῦ ὅτι ἡ κατὰ ἱερέως ὕβρις εἶναι πταῖσμα ἐπανορθούμενον κατ' αἰτησιν τοῦ μέρους, ἀλλ' ἀνήκει, κατὰ τὸ ἐμοὶ δοκοῦν, εἰς ἀνωτέραν τάξιν, καὶ ἡ δημόσιος ὑπηρεσία ὀφείλει τὴν καταδίωξιν τῆς πράξεως¹. Καὶ ἄλλοτε ἐφανερώσεν ὁ παρατηρητὴς αὐτὴν τὴν πεποίθησίν του, καὶ ἰδοὺ ἡ ὑπόθεσις.

Ἱερεὺς τις ὕβρισεν ἄλλον ἱερέα ἀλείφας τὸ πρόσωπον αὐτοῦ μὲ προπαρασκευασμένην ὕλην, καὶ συνοδεύσας τὴν προῦξιν, μὲ τὰς πλέον χαμερπεῖς προφορικὰς ὕβρεις.

Ὁ παρατηρητὴς ἔλεγεν:

«Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ὕβρις εἶναι ἐλαφρὸν ἐγκλημα, ἀντικείμενον ἐπανορθωτικῆς δικαιοδοσίας, διότι δὲν συνοδεύεται μὲ χειροπιάς καὶ πληγὰς, κατὰ ἀρθ. 224, 375, 376, 463, καὶ κατὰ τὸν ἀρθ. 11 τοῦ ἀρθ. 471 τοῦ Γαλλικοῦ ποινικοῦ κώδικος· ὅτι εἰς τὸ Πιεμόντε, (τὸ ὁποῖον λέγει ἔδωκε πρῶτον εἰς τὴν Εὐρώπην συλλογὴν νόμων) αἱ ὕβρεις τιμωροῦνται κατ' αἰτησιν τοῦ ἰδρυμένου, διὰ ζητήσεως συγγνώμης ἢ διὰ κρατήσεως ἐν τῷ οἴκῳ, ὅτι θεατρικὸς διὰ τῆς ἀλτρησεως τοῦ μετώπου ἱερέως τιμωρ παρ' ἄλλον ὁμοίου του, ἐπειδὴ δὲν εἶναι οὔτε χειροπιά οὔτε πληγὴ, ἀποτελεῖ ἀπλήν ὕβριν· καὶ ὅτι ἤθελεν εἶσθαι διαφορετικὸν τὸ πρᾶγμα, ἂν ὁ ἐγκληματίας δὲν ἦτον ἱερεὺς, τοῦλάχιστον κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς νόμους».

Λανθάνειται ὁ κ. Π. λέγων ὅτι, διότι εἰς τὴν Γαλλίαν ἢ εἰς τὸ Πιεμόντε τοιόνδε ἐγκλημα ἔχει τοιαύτην δύναμιν, τὴν αὐτὴν πρέπει τὰ ἔχῃ καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἡ ἐκτίμησις ἐγκληματικῆς τιμῆς πράξεως βλαπτούσης δικαίωμα κρέματα ἀπὸ τὰς χρείας τοῦ κράτους, ὡς πρὸς τὰς 4 σχέσεις αὐτοῦ, τὴν πολιτικὴν, τὴν οἰκονομικὴν, τὴν ἠθικὴν, καὶ τὴν φυσικὴν. Ἐντεῦθεν ἡ προσδιόρισις τοῦ εἶδους τῶν ποινῶν, καὶ οἱ βαθμοὶ αὐτῶν· ἐντεῦθεν ἡ προσδιόρισις τῆς ἐξουσίας καὶ αἱ διαιρέσεις αὐτῆς, διὰ τὰ κρίνονται τ' ἀνώτερα καὶ τὰ κατώτερα ἐγκλήματα².

¹ Εἰς τὸ περιθώριον τῆς σελίδος ἔχει σημειώσῃ ἰδιογράφως ὁ Γενταῖς τὰ ἀκόλουθα: «ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ παρατηρ. νομίζει τὴν ὕβριν κατα τινος ἱερέως, ὡς πρᾶξιν ἐπ. οφείλω νὰ προσφέρω τὴν ἀπορίαν μου».

² «Δὲν ἐπιπλήττουν οἱ Γάλλοι τὰ καθήκοντα τῶν ἐπανορθωτικῶν δικαστηρίων περὶ ὑποθέσεων φύσεως ἐγκληματικῆς; Δὲν λέγουν ὅτι ἡ Κυβέρνησις διὰ ν' ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τοὺς ὀρκωτοὺς τὴν κρίσιν τινῶν ἐγκλημάτων, τὰ μετέβαλαν ἀπὸ ἐγκληματικά εἰς ἐπανορθωτικά; Τοιαῦτα εἶναι τὰ πλείονα τῶν τυπογραφικῶν ἐγκλημάτων, αἱ πλεονεξίαι, ἡ ἀπόκρυψις τοῦ ἐγκλήματος τῆς καθοσιώσεως, αἱ κατὰ τῆς ἐλευθερίας ἐπιβολαί, αἱ κατὰ τῆς ἐξουσίας ὕβρεις, οἱ σφετερισμοὶ δημοσίας ὑπηρεσίας κλπ. Δὲν ὑπάρχουν

Διὰ τὰ παραδεχθῆ καὶ τὰ ἐφαρμοσθῆ εἰς τὴν Ἑλλάδα ξένος ποινικὸς κῶδιξ, πρέπει τὰ συμπέση ἡ αὐτὴ πολιτικὴ τάξις, ἡ αὐτὴ οἰκονομικὴ καὶ ἡ αὐτὴ ἠθικὴ κατάστασις.

Ὑπάρχουν μέρη τοῦ πολιτικοῦ δικαίου, ὡς τὸ τῆς εὐθύνης (*imputabilité*) τοῦ ἐγκληματικοῦ, τὰ ὅποια δύναται νὰ εἶναι κοινὰ εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, πλὴν ὅλη ἡ νομοθεσία κράτους τινος δὲν δύναται νὰ ἐφαρμοσθῆ εἰς ἄλλο κράτος.

Διὰ τὰ ἐπανέλθω δὲ εἰς τὸ προκείμενον ἐγκλημα, ἐπειδὴ ἡ ὕβρις προσβάλλει τὸ δίκαιον τῆς τιμῆς, τὸ ὅποῖον χαίρει ἕκαστος πολίτης εἰς τὴν κοινωνίαν, τὸ δίκαιον τοῦτο τῆς τιμῆς, δὲν ἔχει ἴσην τὴν ἰσχὺν δι' ὅλους, ἀλλὰ διαφέρει κατὰ τὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν ὁ ὑβρίζόμενος καὶ ὁ ὑβρίζων κατέχων εἰς οἰκογένειαν ἢ εἰς τὴν κατοικίαν, κατὰ τὸν τόπον, τὸν χρόνον, καὶ τὸν τρόπον καθ' οὓς ἐνεργεῖται ἡ πρᾶξις. Ἐντεῦθεν πηγάζει ἡ μεγαλυτέρα ἢ μικροτέρα βαρύτης, ἐντεῦθεν ὁ προσδιορισμὸς τῶν διαφορῶν εἰδῶν τῶν ποινῶν καὶ τῶν βαθμῶν αὐτῶν, διὰ τὰ ἐφαρμόζεται τὸ εἶδος καὶ ὁ βαθμὸς κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς βαρύτητος.

Διὰ τὴν βαρύτητα, γέννημα τῶν περιστάσεων, τῶν προσώπων, τοῦ χρόνου, τοῦ τόπου, τοῦ τρόπου δύναται αἱ προφορικαὶ ἢ πραγματικαὶ ὕβρεις νὰ μεταβῶσιν ἀπὸ τὴν ὀνοματοθεσίαν τῶν παραβάσεων εἰς τὴν τῶν ἁμαρτημάτων, ἀπὸ τῶν ἁμαρτημάτων εἰς τὴν τῶν ἐγκλημάτων. Εἶναι ἄραγε ἡ ὀνοματοθεσία αὕτη παγκόσμιος ἢ εἶναι γέννημα τοῦ προσδιορισμοῦ τῶν ποινῶν καὶ τοῦ διαφοροῦ διορισμοῦ τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας, εἰς τὸ νὰ ἐπιβάλλουσιν ἡ μὲν τοιάσδε ποινάς, ἡ δὲ τοιάσδε, ἀφοῦ γνωρίσωσιν τὴν ὑπόθεσιν;

Δὲν εἶναι ἄρα παγκόσμιος κανὼν ἡ ὀνοματοθεσία τῶν παραβάσεων, τῶν ἁμαρτημάτων καὶ τῶν ἐγκλημάτων, διὰ τὰ εἵλωμεν ἔπειτα ὅτι ἡ πραγματικὴ ὕβρις τοῦ νὰ κρίσῃ τις μὲν ἀκαθαρσίας τὸ πρόσωπον ἱερέως εἶναι ὕβρις κατωτέρα, εἶναι παράβασις, εἶναι ἄπλοῦν ἀστυνομικὸν ἀντικείμενον· ὅτι δὲ πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἐπανορθωτικόν, διότι ἡ ποινὴ του εἶναι ἐπανορθωτικὴ εἰς τινὰ τόπον, τοῦτο δὲ εἶναι φρόνιμον ἐπιχείρημα.

Ἄρα πολλὰ κακῶς συλλογίζεται ὁ κ. Π. θέλων ἐπανορθωτικὴν τὴν πρᾶξιν, ὡς οὕτω θεωρουμένην εἰς Γαλλίαν ἢ εἰς Πιεμόντε καὶ κανονίζων ἐπομένως τὴν ὑπόθεσιν μὲ τοὺς νόμους τῶν τόπων αὐτῶν, παρουσιάζει ὁ κ. Π. καὶ ἄλλο ἐπιχείρημα διὰ ν' ἀποδείξῃ τῆς ὕβρεως τὸ ἀσθενές. Πολλὰ ἀσθενεστέρα, λέγει, ἀποκαθίσταται ἡ ὕβρις γενομένη ἀπὸ ἱερέα πρὸς ὁμοιόν του ἱερέα.

Ἐγὼ δὲν εἶμαι τῆς γνώμης του· τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ὑβρίζοντος δὲν συντείνει

εἰδικὰ δικαστήρια, διὰ τὰ κρίνωσιν εἰδικὰ τινὰ ἐγκλήματα; Ἴδε τὸ ἄρθ. 54 τοῦ Γαλ. Κώδικος ἐγκληματικῆς διαδικασίας».

ὥς πρὸς τὴν μεγαλυτέραν ἢ μικροτέραν βαρύτητα. Δὲν ὑπερβαρύνει ἔτι μᾶλλον ἢ εὐθύνη κατὰ τὸ μέτρον τῶν γνώσεων, ἥτοι τῶν σχέσεων τὰς ὁποίας ὁ ἔνοχος διέσπασε; Δὲν εἶναι μᾶλλον ἀξιοτιμώρητος ὁ καλοαναθρεμμένος ἀπὸ τὸν χυδαῖον; Ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τὸν λαϊκόν; Ἄς μὲ συγχωρήσει κατὰ τοῦτο λανθάνεται.

(ΠΑΛΜΑΣ) 89. 96*. — Παρεσιωπήθη ἡ ζημία τῆς τιμῆς, ἣτις δὲν ὑπολογίζεται ἀλγεδραϊκῶς ἀλλ' εἶναι πολύτιμος εἰς Κυβέρνησιν εὐνομουμένων. Περὶ τούτου ἀναφέρομαι εἰς ὅσα παρετήρησα εἰς τὸ προηγηθὲν ἔγγραφόν μου.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 89 καὶ 96. — Αἱ ζημίαι ὥς πρὸς τὴν τιμὴν δὲν ἐκτιμῶνται ἐξ ἴσου. Δύνανται γὰρ φέρωσι καὶ ἀποτελέσματα ἐπιζήμια, ἐκτὸς τῆς ὥς πρὸς τὴν κοινὴν ὑπόληψιν βλάβης τοῦ ὑβρισμένου.

Τὸ ἄρθ. 96 ὁμιλεῖ περὶ τῆς ἀποζημιώσεως, ἣτις ὀφείλεται εἰς τὸν παθόντα ἂν ἐζημιώθη ἀπὸ τὴν πράξιν.

Ἄς μὴ συγχέωμεν τ' ἀποτελέσματα τῆς ὕβρεως. Αὕτη δύναται γὰρ ἐπιφέρει βλάβην ὥς πρὸς τὴν κοινὴν ὑπόληψιν, καὶ τὴν ζημιώσῃ ἐν ταύτῳ χρηματικῶς τὸν ὑβρισμένον.

Ὁ νόμος τιμωρεῖ τὸ πρῶτον ἀποκρίσσεια διατάττων τὴν ποινὴν, καὶ τοὺς βαθμοὺς αὐτῆς διορίζει τὸν ἀνώτατον καὶ τὸν κατωτάτον βαθμόν.

Ὅταν πρόκειται περὶ τοῦ μέτρου τῆς βλάβης ὥς πρὸς τὴν κοινὴν ὑπόληψιν, κατὰ τὰ πρόσωπα, τὸν τόπον καὶ τὸν τρόπον, ὁ δικαστὴς ἐφαρμόζει τὴν ποινὴν.

Ὅταν πρόκειται καὶ περὶ πηγαίας χρηματικῆς ζημίας, τὸ ἄρθρον προβλέψαν διατάττει τὴν ἀποζημιώσιν.

Ὅθεν καὶ τὸ πρῶτον, καὶ τὸ δεύτερον ἀποτέλεσμα τῆς ὑβριστικῆς πράξεως δὲν παρεσιωπήθη.

Ἐπομένως ἂν ὁ ὑβρισμένος ἐξ αἰτίας τῆς ὕβρεως ἀπώλεσε τὴν εὐκαιρίαν τοῦ γὰρ κερδίσει ὠφέλειαν τινα εἰς τὴν κατάστασίν του, ἀποζημιούται.

Ἐάν, καθ' ὑπόθεσιν, ἄρχων τις καὶ ἀργὸς ὑπέφερεν ὕβριν, χωρὶς οὐδεμίαν ζημίαν χρηματικὴν, ὁ δικαστὴς ἔχων τοὺς βαθμοὺς τῆς ποινῆς ἐφαρμόζει αὐτὴν κατὰ τὴν ἀξίαν τῆς ὕβρεως ἀπὸ τὸν ἀνώτατον μέχρι τοῦ κατωτάτου.

Τὶ ἤθελεν ὁ παρατηρητής, γὰρ τιμωρῆται χρηματικῶς καὶ τὸ πρῶτον ἀποτελέ-

* 89. Ἄν ὁ ἐγκαλῶν δὲν ἐμφανισθῇ τὴν ὠρισμένην παρὰ τῆς κλήσεως ἡμέραν, ἢ κλήσις ἀκυρόνεται, καὶ ἀπαγορεύεται ἡ περαιτέρω συζήτησις διὰ τὸ ἀντικείμενον. Ἐάν ὁ ἐγκαλούμενος εἶναι παρών εἰς τὴν πρᾶξιν τῆς ἀκυρώσεως, ὁ Εἰρηνοδίκης κατ' αἵτησίν του καταδικάζει τὸν ἐγκαλοῦντα εἰς τὰ ἔξοδα καὶ ζημίας ὑπὲρ τοῦ ἐγκαλουμένου.

96. Ὁ δικαστὴς ταυτοχρόνως εἰς τὴν ἀπόφασίν του ἀποφασίζει καὶ διὰ τὰ ἔξοδα καὶ ζημίας τῶν διαφορομένων εἰ δυνατόν ἐν ταύτῳ.

σμα; Ἀλλὰ τότε ἀφ' ἐνὸς μέρους ἠθέλαμεν πλάσει ὠραίαν ἐλευθερίαν διὰ τοὺς πλουσίους ἀφ' ἑτέρου δὲ ἠθέλαμεν δώσει ἀφορμὴν εἰς τρομερὰς συνεπείας.

(ΠΑΛΜΑΣ) 97*. — Δὲν θέλω παύσει ποτὲ νὰ ἐπαναλαμβάνω, ὅτι μὲ τὸ αἰτιολογημένον, χρειάζεται καὶ ἡ κλήσις, καὶ ἡ καταχώρησις τοῦ ποινικοῦ ἄρθρου, τὸ ὅποιον ἐφαρμόζεται εἰς τὴν καταδίκην τινὸς καθ' ὅποιονδήποτε γένος ποινῆς. Τὸ αἰτιολογημένον ἐνταῦθα εἶναι ταῦτόν, ὡς τὸ περὶ οὗ πρόκειται εἰς τὸ ἄρθ. 270 τῆς πολιτικῆς διαδικασίας, καὶ τὸ ὅποιον δὲν εἶναι κρίσις. Ἐὰν ὁ καταδικασθεὶς ἔχη νὰ ὑπερασπισθῇ ἑαυτὸν ἐναντίον παρὰ μεγάλης ποινῆς, ἐναντίον ψευδοῦς ἐφαρμογῆς τοῦ νόμου, ἔάν πρέπει ν' ἀφαιρεθῇ τὸ αὐθαίρετον ἀπὸ τοὺς δικαστάς, καὶ νὰ προληφθῇ ἡ ἀπάτη αὐτῶν, ἀρμόζει νὰ διαταχθῇ τοιαύτη καταχώρησις εἰς τὰς ἀποφάσεις παντὸς εἶδους καταδίκης ἐπανορθωτικὰς ἢ ἐγκληματικὰς.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 97. — Ναί, ἄφες νὰ τακτοποιηθῶσιν οἱ κώδικες τῶν νόμων, καὶ τότε, κατὰ τὴν ὁρθὴν παρατήρησίν σου, θέλει εἶσθαι ὑπόχρεως ὁ δικαστὴς ν' ἀναμνησθῇ τὸν νόμον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου στηρίζει τὴν ἀπόφασίν του· ἀλλήν, ὀλίγη ἀκόμη ὑπομονή.

(ΠΑΛΜΑΣ) 102**. — Ὅ,τι εἶπα εἰς τὸ προηγηθὲν ἐγγράφόν μου περὶ τῶν ἄρθ. 55 καὶ 56 τῆς πολιτικῆς διαδικασίας, ἐφαρμόζεται ἐνταῦθα. Ἐνῶ ὅμως ἐκθέτω τὸ παρὸν ἐγγράφον, μετὰ δέχασιν κάποιος, ὅτι εἰς ἀντίτυπον πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν φθάσαν ἐκ Νάυπλίου, ἐκτὸς τῶν ἀριθ. 1, 2, 3 τοῦ ἄρθ. 55 ὑπάρχει προσθήκη ἀριθμοῦ 4 ὅστις εἰς τὸ ἰδικόν μου, καὶ εἰς ἄλλ' ἀντίτυπα ὅμοια μὲ τὸ ἰδικόν μου λείπει, καὶ ὁ ὅποιος διαλαμβάνει ὅτι ἐκ τῶν καταδικαστικῶν ἀποφάσεων εἰς τριῶν μηνῶν κράτησιν ἐν τῇ οἰκίᾳ ἢ εἰς ἐνὸς ἔτους ἐξορίαν συγχωρεῖται ἢ ἐκκλησις πλὴν ἢ ἐνέργεια τῆς ἀποφάσεως δὲν ἀναβάλλεται. Ἔστω νέα ἔκδοσις τὸ ἄλλο τοῦτο ἀντίτυπον. Ἀλλ' ἐπὶ ποία βάσει ἢ ἐκκλησις ἐνταῦθα δὲν ἀναβάλλει τὴν ἐνέργειαν τῆς ἀποφάσεως, ἐνῶ τὴν ἀναβάλλει εἰς τόσας ἄλλας ὀλιγώτερον σημαντικὰς ὑποθέσεις; τοιαύτη ἐξαίρεσις δὲν δικαιολογεῖται, εἰμὴ μὲ τό: Γιατὶ οὕτως ἐγὼ θέλω. Τοῦτο ὅμως τὸ γιατί δὲν εἶναι νομικὸς λόγος.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 102. — Διετάχθη ἡ προσωρ. ἐκτέλεσις τῶν τοιαύτης φύσεως ἀποφάσεων διότι ἡ αἰτία τῆς προσβαλλομένης οἰκογενειακῆς τιμῆς δύναται μὲ τὴν ἀναβολὴν τῆς ποινῆς νὰ ἐπιφέρῃ κάκιστα ἀποτελέσματα, τὰ ὅποια διὰ νὰ προληφθῶσι, διετάχθη ἡ προσωρ. ἐκτέλεσις.

* 97. Αἱ ἀποφάσεις πρέπει νὰ εἶναι αἰτιολογημέναι, καὶ νὰ διαλαμβάνουν ἂν εἶναι ἐκκληταὶ ἢ ἀνέκκλητοι.

** 102. Αἱ ἀποφάσεις τοῦ ἐπανορθωτικοῦ δικαστοῦ εἶναι ἐκκληταὶ κατὰ τὰ ἄρθρα 55 καὶ 56 τοῦ διοργανικοῦ νόμου.

Δὲν εἶναι ἄρα ἡ αἰτία τῆς προσωρ. ταύτης ἐκτελέσεως τὸ διότι τὸ θέλω. Καὶ ἂν ἄλλην αἰτίαν δὲν βλέπη ὁ παρατηρητής, ὥς συγκατανεύσῃ νὰ θεωρήσῃ ὠριμώτερον τὴν πηγὴν, τοῦτέστι, διὰ ν' ἀποφύγωμεν ἀπενκταῖα μεγαλυτέρας βαρύτητος ἀπὸ τὴν ὀλιγοχρόνιον ἔξωσιν τοῦ καταδικασθέντος ἀπὸ τὴν ἔδραν τῆς ὑβρισθείσης οἰκογενείας. Ἐνταῦθα ἡ τιμὴ ἔχει τι πολύτιμον, ἢ κατὰ τοῦ ὁποῖον προσβολὴ δύναται νὰ προσε-
νήσῃ ἀκρωτηριασμοὺς καὶ φόνους. Ὅταν μάθουν, καὶ συνηθίσωσι καὶ οἱ Ἕλληνες νὰ δέχωνται τὸν τυχόντα εἰς τὸ κατάλυμμά των, καὶ ν' ἀφίνωσι τὰς γυναῖκας των μ' ὅλην τὴν εὐρωπαϊκὴν ἐλευθερίαν, καὶ νὰ τὰς πραγματεύωνται, τότε θέλει παύσει ἡ προσωρ. ἐκτέλ. καὶ θέλει συγχωρηθῇ εἰς τὸν καταδικασθέντα ἡ ἐκκλησις ἕως καὶ εἰς τὸ Ἀνώτατον, καὶ ἂν ἀκόμη χρειασθῇ θέλει συστηθῇ καὶ 4^{ος} βαθμὸς δικαστικῆς δι-
καιοδοσίας, διὰ νὰ μὴ λαμβάνῃ ποτὲ πέρας ἡ ποινὴ, καὶ οὕτω νὰ συγχωρῇται τὸ ἀθῶον αὐτὸ πταῖσμα.

(ΠΑΛΜΑΣ) 105*. — Ἐὰν κανεὶς ἔχη νὰ συμβουλευθῇ συνήγορόν τινα ἐκ τῶν εὐρι-
σκομένων εἰς Ἀργος, ὅπου ὑπάρχει τὸ Ἀνώτατον ἢ ἐκ τῶν ἐν Τριπολιτσᾷ, ὅπου
ὑπάρχει τὸ ἐκκλησιον, αἱ προθεσμίαι αὗται δὲν ἔρχονται ὅταν δὲν πρόκειται μόνον
περὶ ἀπλῆς ἐκκλήσεως, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἐκθέσεως τῶν αἰτιῶν τῆς ὑπερβαρύνσεως
καὶ ἀκυρώσεως τῶν ὁποίων τὸ ἐκκλησιον ὀφείλει νὰ γνωρίσῃ κατὰ τῆς ἀποφάσεως.
Εἶναι τακτικὸν νὰ δύναται ὁ καταδικασθεὶς νὰ συμβουλευέται ἄλλους συνηγόρους,
παρ' ἐκείνους οἵτινες τὸν ὑπερασπίσθησαν εἰς τὸ πρωτόκλητον. Διατί λοιπὸν νὰ τοῦ
ἀφαιρεθῇ ἡ τοιαύτη ἄδεια; Ἡ δικαιοσύνη δὲν τὸ συγχωρεῖ. Τὴν παρατήρησιν ταύ-
την ἐπεκτείνω εἰς ὅλας τὰς ἐκκλήσεις τῶν πολιτικῶν καὶ ἐμπορικῶν ἀποφάσεων, ἂν
καὶ διὰ τοῦ ἄρθ. 539 τῆς πολιτικῆς διαδικασίας ἐγίνε πρόβλεψις περὶ τούτου. Τὸ
ἄρθρον ὅμως τοῦτο δὲν ἐφαρμόζεται ἐπὶ τῶν προσθεσμιῶν αὐτῶν εἰς ἐγκληματικὴν
ἀπόφασιν, ἐὰν δὲν ἐμπεριέχεται εἰς αὐτὴν τὴν ἐγκληματικὴν διαδικασίαν. Ἦθελεν
εἶσθαι κάλλιον μολοντοῦτο ἐὰν ἐγίνετο δεκτὴ ἡ παραχώρησις συντόμου τινὸς προθε-
σμίας διὰ τὴν ἀπλὴν ἐκκλήσιν, καὶ μακρυτέρας τινὸς προθεσμίας διὰ τὴν ἔγγραφον
παρουσίαν τῶν αἰτιῶν τῆς ὑπερβαρύνσεως καὶ τῆς ἀκυρώσεως, ὥς ἤδη εἶπα εἰς τὸ
προηγηθὲν ἔγγραφόν μου, καὶ καθὼς γίνεται ἀλλαχοῦ.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 105. — Τὸ ἄρθρον ἀφορᾷ τὴν ἐκκλήσιν τῶν ἀποφάσεων τοῦ ἐπανορθω-
τικοῦ δικαστηρίου. Ἀλλ' αἱ ἀποφάσεις τοῦ ἐπανορθωτικοῦ δικαστηρίου οὔτε εἰς τὸ
ἐκκλησιον τῆς Πελοποννήσου ἐκκαλοῦνται οὔτε εἰς τὸ Ἀνώτατον. Ὅθεν ἡ παρατήρη-
σις εἶναι ἀνοίκειος.

* 105. Δύο ἡμέρας μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς ἀποφάσεως ὁ ἐκκαλὼν ὀφείλει νὰ παρουσιάσῃ εἰς
τὸν ἐπανορθωτικὸν δικαστὴν ἀναφορὰν αἰτιολογημένην, ἀπαιτῶν τὴν διόρθωσιν τῆς ἀποφάσεως.

(ΠΑΛΜΑΣ) 108*. — Ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου τούτου φαίνεται ὅτι ἀποδεικνύει ἀναν-
 ἔρρητον τὴν ὁποίαν ἔχουν τὰ πρωτόκλητα ἐξουσίαν νὰ κρίνωσιν ἀνεκκλήτως μόνον
 ἐπὶ τῶν ἐγγράφων, τὰ ὁποῖα λαμβάνουν ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὸν εἰρηνοδίκην, χωρὶς ν'
 ἀκροάζωνται τὰ μέρη οὔτε νὰ τοὺς γνωστοποιοῦν τὰ ῥηθέντα ἐγγράφα, ἐξ οὗ δύναν-
 ται νὰ πηγάσωσιν αἱ καταχρήσεις, τὰς ὁποίας ἐσημείωσα εἰς τὸ προηγηθὲν ἐγγρά-
 φόν μου.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 108. — Ἰδε τὰ εἰς τὸ ἄρθ. λεχθέντα.

(ΠΑΛΜΑΣ) 133**. — Ἐὰν ἡ σύστασις τῶν Συμβούλων δυνηθῇ νὰ ἐμβῇ εἰς πράξιν,
 ἐπιθυμοῦσα νὰ τοὺς ἴδω εἰς τὰ ἐπανορθωτικά, καὶ ἐγκληματικά ἀπ' εὐθείας καὶ πάν-
 τοτε ἀληθινούς δικαστάς· καθότι εἰς τοιαύτας περιστάσεις ἡ ἀπλῇ ὀρθὴ κρίσις, ἡ
 τιμιότης, καὶ ἡ καλὴ φήμη, ἀρκοῦν νὰ κάμουν ἓνα καλὸν δικαστήν. Εἶναι μάλιστα
 καλύτερον νὰ μὴν εἶναι νομικοί, τότε ἦθελεν ὑπάρχει εἶδος δικαστηρίου ὡς οἱ ὀρ-
 κωτοὶ τῆς Γαλλίας, καὶ τῆς Ἀγγλίας εἰς τρόπον συμβιβαζόμενον μὲ τὴν Ἑλλάδα.
 Διαφέρει ἐπὶ τῶν πολιτικῶν ὑποθέσεων.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 133. — Ἐνόσω ὑπάρχει ἡ ἐξαρτήσις εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκονται οἱ πο-
 λῖται διὰ τὰ εἰσέτι ὑπάρχοντα πολλὰ αἷτια, μέχρις οὗ ἀνθρῶν οἱ δεσμοὶ τῆς ἐξαρτή-
 σεως ταύτης, μέχρις οὗ ἡ ἀνεξαρτησία τῶν πολιτῶν δὲν πηγάζῃ 1^η ἀπὸ τὸ ἀνεξαρ-
 τητον τοῦ πορισμοῦ τῶν πρὸς τὸ ζῆν, 2^η ἀπὸ τῆς ἀμερόληπτον, ἄμεσον, καὶ ἀφεν-
 κτον ἐνέργειαν τῶν νόμων, καὶ τῶν ἐκτελούντων αὐτοὺς, εἰς τρόπον ὥστε νὰ εἶναι
 πάντες ἴσοι ἐνώπιον τοῦ νόμου, μέχρις οὗ τὸ αἶσθημα τῆς φιλοτιμίας, δῶρον, τὸ
 ὁποῖον χαίρει ὁ Ἕλλην, δὲν στραφῇ πρὸς τὸ στάδιον τῆς ἀρετῆς, καὶ τῆς ἀληθείας,
 εἰς τρόπον ὥστε ἠθικῶς πολιτευόμενος ὁ πολίτης νὰ ἐκφωνῇ τὴν ἀλήθειαν, καὶ κατὰ
 τοῦ πατρὸς ἀκόμη ἂν ἦθελε προσκληθῇ ὁ υἱός. Μία πατρικὴ Κυβ. σκοπὸν ἔχουσα
 νὰ διασώσῃ τὸ ἔθνος, ὀφείλει νὰ τοῦ βελτιώσῃ τὴν ἠθικὴν, καὶ νὰ τὸ ὑψώσῃ εἰς τὴν
 ποθουμένην ἐκείνην θέσιν, ἐξ ἧς νὰ καρποῦται ἐν ἀφθονίᾳ καὶ ἐναργείᾳ τὰ τῆς ἀλη-
 θεοῦς ἐλευθερίας δῶρα, ὀφείλει, λέγω, μία πατρικὴ Κυβ. νὰ μεταχειρίζεται βαθμηδὸν
 τ' ἀφορῶντα μέσα, καὶ τὰ δυνάμενα νὰ ἐπιφέρουν τὰ ποθητὰ ταῦτα ἀποτελέσματα.
 Ἀνήκει λοιπὸν εἰς τὴν πατρικὴν Κυβ. νὰ ἐλαττώσῃ, καὶ βαθμηδὸν νὰ σβέσῃ τὰ αἷτια
 τῆς ὑπαρχούσης ἐξαρτήσεως διὰ τῶν ἀναγκαίων οἰκονομικῶν μέσων. Ἄς γενοῦν
 ὅλοι ἰδιοκτῆται, εἰς τὴν πατρικὴν Κυβέρνησιν ἀνήκει νὰ ὠφελήσῃ τὸ γενικόν, διευ-
 θύνουσα ὡσαύτως τὸ πολύτιμον ὑπάρχον αἶσθημα τῆς φιλοτιμίας.

Εἰς τὸν νέον διοργανισμὸν τῶν δικαστηρίων δὲν παρεδέχθη τὸ παλαιὸν σύστη-

* 108. Τὸ Πρωτόκλητον Δικαστήριον λαμβάνον ὑπ' ὄψιν τὰ ἐγγράφα, κρίνει ἀνεκκλήτως.

** 133. Ὁ πρωτόκλητος δικαστὴς παραλαβὼν τὸν φάκελλον παρὰ τοῦ ἐξεταστοῦ, ἀμέσως καλεῖ
 τοὺς δύο συμβούλους κατὰ τὸν τύπον τοῦ διοργανικοῦ νόμου.

μα τῶν συνδικαστῶν καὶ παρέδρων. Ἐνεκρίθη γὰρ ἐκλέγωνται 15 διὰ τὰ εἶναι σύμβουλοι καὶ γὰρ μὴν ἔχωσι ψῆφον. Ἐπειδὴ δὲν ἔχουν ψῆφον, παύει ἡ αἰτία τῆς περιπλοκῆς. Μὴν ἔχοντες δὲ ψῆφον, καὶ παυσάσης τῆς αἰτίας τῆς περιπλοκῆς, εἰν' ἐλεύθεροι εἰς τὴν γνωμοδότησιν.

Ὅντες δ' ἐλεύθεροι εἰς τὸ γνωμοδοτεῖν, διατηροῦν ἀμόλυντον τὴν συνείδησίν των, καὶ συνηθίζουσιν εἰς τὸν ἔρωτα τῆς δικαιοσύνης.

Τὸ ἐπαναλαμβανόμενον εὖγε πρὸς τὸν φιλοδίκαιον μορφώνει κοινὴν ὑπόληψιν ὑπὲρ αὐτοῦ.

Μορφωθείσης δὲ τῆς κοινῆς ὑπολήψεως, καὶ τιμηθέντων τῶν φιλοδικαίων, ἐξαλείφεται εἰς τὴν γέννησίν του τὸ σπέρμα τῆς κακοηθείας.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν 15 Συμβ. ἐπαυξάνει τὸν ἀριθ. τῶν ἐν ὑπουργήμασιν, οἵτινες μαρθάνουν τὰ δικαστικά καὶ δι' ἑαυτοὺς καὶ διὰ τοὺς ἄλλους.

Ἡ παρὰ τῶν μερῶν ἐκλογή εἶναι ἀρχὴ πράξεως τεινούσης εἰς τὸ γὰρ προπαρασκευάσῃ μέλλον σταθερώτερον σύστημα:

Καὶ ποῖον;

Ἀφοῦ ἀποκτήσωμεν κοινὴν γνώμην ὑπὲρ τῶν φιλοδικαίων, ἔρωτα τῆς ἀληθείας ἱκανὸν γὰρ θυσιάζῃ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς πᾶν ἀνθρώπινον συμφέρον, τότε θέλομεν ὁμιλήσει περὶ τοῦ ἐπιστήμιτος τῶν ὀργανῶν, ἀεσθήματος, τὸ ὁποῖον κατεῖς δὲν δύναται ν' ἀντεῖπῃ ὅτι προσφέρει τὰς ὠραιοτέρας ἀσφαλείας ἐπὶ τῆς εὐθείας, καὶ σπουδαίας διαχειρίσεως τῆς δικαιοσύνης.

Ὁ λόγος ἄρα, δι' ὃν δὲν παρεχωρήθη ἡ ψῆφος εἰς τοὺς συμβούλους δὲν εἶναι μόνον, διότι δύνανται ν' ἀγνοοῦν τὰ δικαστικά, ἀλλὰ κυρίως διὰ ν' ἀφαιρεθῶσι τὰ αἰτία τῆς περιπλοκῆς. Κατὰ δυστυχίαν, ἡ παροῦσα κατάστασις τῆς μεταξὺ τῶν πολιτῶν ἐξαρτήσεως, ἐπαναλαμβάνω, καὶ ἡ σχεδὸν γενικὴ ἔξις τοῦ γὰρ συστήνεται ἀδιαφόρως ὁ κρισολογούμενος ἢ ὁ ἐγκαλούμενος εἰς τοὺς δικαστάς του, ταῦτα εἶναι τὰ δύο αἰτία, ἐξ ὧν πηγάζει πειρασμός, πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ ὁποίου, ἐνεκρίθη γὰρ μὴ παραχωρηθῇ ψῆφος εἰς τοὺς συμβούλους.

Τούτου δοθέντος, ἦτον ἀδύνατον γὰρ τοὺς παραχωρηθῇ ψῆφος εἰς τὰς ἐγκληματικὰς ὑποθέσεις.

Εἰς τὸν εἰρημένον σκοπὸν ἀφορῶν μάλιστα ὁ ἐκθέτης τοῦ σχεδίου, δὲν τοὺς παρεχώρησεν οὐδὲ τὴν ἐξέτασιν, ὥς πολὺν ἐπεθύμουν, ἀλλ' ἠρκέσθη γὰρ τὴν παραχωρήσῃ εἰς τὸν γραμματέα, θεωρήσας ὅτι ἐξ αὐτῆς κρέματα ἢ ἀπόφασις.

(ΠΑΛΜΑΣ) 140*.—Ἐὰν ἐκ τῆς ἀνεξετάσεως τῶν μαρτύρων ἐξαχθῇ π.χ. ἡ διασά-

* 140. Δὲν εἶναι συγχωρημένον οὔτε εἰς τὸν κατήγορον, οὔτε εἰς τὸν ἐγκαλούμενον, γὰρ παρουσιάσουν νέους μάρτυρας.

ρησις αὕτη «ὅτι οἱ δύο μάρτυρες οἱ λέγοντες ὅτι ἐγνώρισαν τὸν ἐγκαλούμενον διὰ ληστὴν ἢ φονέα, τὸν διέκριναν, ἂν καὶ ἡ νύξ ἦτο σκοτεινὴ, καὶ αὐτοὶ μακρὰν εἴκοσι δῆματα· καθότι ἡ σελήνη ἐφεγγε καλῶς» ὁ ἐγκαλούμενος δὲν ἠδυνήθη νὰ παρουσιάσῃ ἐξ ἀρχῆς μάρτυρας διὰ ν' ἀποκλείσῃ τὴν περίστασιν ταύτην, καὶ ν' ἀποδείξῃ ὅτι ἡ νύξ ἐκείνη ἦτο σκοτεινὴ ἐξ αἰτίας κακοκαιρίας κλ.. Καὶ ὅμως ἡ διασάφησις αὕτη τὸν θανατώνει· ἐνῷ ἐὰν δύναται νὰ παρουσιάσῃ μάρτυρας, μαρτυροῦντας τὸ σκότος τῆς νυκτός, πίπτει ἡ πίστις τῶν λόγων τῶν δύο μαρτύρων, καὶ ὁ ἐγκαλούμενος σώζεται. Διὰ τοῦ παραδείγματος τούτου νομίζω ἀποχρώντως ἀποδεδειγμένην τὴν ἀδικίαν τοῦ ἄρθρ. 140 καὶ τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ συγχωρηθῇ εἰς τὸν ἐγκαλούμενον ἡ παρουσίαις νέων μαρτύρων, ἂν εἶναι χρεία.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 140.— Ἡ προσθήκη νέων μαρτύρων, ἀφοῦ τὰ μέρη ἐσκέφθησαν ὠρίμως καὶ ὁ ἐγκαλῶν καὶ ὁ ἐγκαλούμενος παρέδωκαν τοὺς τελευταίους λόγους των, ἐθεωρήθη :

1^{ον} ὥς πηγὴ καταχρήσεων

2^{ον} ὥς βραδύνουσα τὴν ἐκπεραίωσιν καὶ ἀντιβαίνουσα εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προσεγγίσεως τοῦ χρόνου τῆς ἐπιβολῆς τῆς ποινῆς εἰς τὸν χρόνον τῆς ἐγκληματικῆς πράξεως, διὰ τὰ διαμένη ζωηρὰ ἢ κακὴ ἐντύπωσις τοῦ ἐγκλήματος καὶ τὰ καρποφροῦ ὁ παραδειγματισμός.

Ἄλλ' ὁ παρατηρητὴς ὥς φαίνεται λανθάνει εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ ἄρθρου, ἐκλαμβάνων τὴν ἀνεξέτασιν ἐπὶ τοὺς αὐτοὺς μάρτυρας, ἐνῷ δὲν ἀφορᾷ εἰμὴ τὴν πρότασιν νέων μαρτύρων¹.

¹ «Ὁ παρατηρητὴς φέρει παράδειγμα, ἐξ οὗ φαίνεται ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα ἤθελεν ἀθωώσῃ τὸν ἐγκαλούμενον· ἀμφιβάλλω. Ἄς ὑποθέσωμεν δύο μάρτυρας οἵτινες, ὥς λέγουν, εἰς καιρὸν νυκτός ἐγνώρισαν τὸν πράξαντα ἐγκληματικὴν πρᾶξιν. Ἄς ὑποθέσωμεν λέγει ὁ παρατηρητὴς ὅτι ἡ νύξ ἦτο σεληναία, πλὴν διὰ τὰ νέφη, καὶ τὴν πυκνότητα αὐτῶν ἔλειπε τὸ φῶς, διατὶ νὰ μὴ δύναται ὁ ἐγκαλούμενος ν' ἀνατρέψῃ τοὺς καταφάσκοντας μάρτυρας διὰ μαρτύρων, οἵτινες λέγουν ὅτι τὸ σκότος ἐμπόδιζε τὴν γνώρισιν τοῦ ἀνθρώπου; Διατὶ νὰ μὴ τὸν χορηγηθῇ ἡ τοιαύτη σωτηριώδης περίστασις;

Ἡ ἀπορία μου εἶναι, ἂν δέκα μάρτυρες μαρτυρήσουν ὅτι δὲν ἔβλεπον ἐκείνην τὴν νύκτα, δύναται ἡ μαρτυρία των ν' ἀποδείξῃ τοὺς ὑπάρχοντας μάρτυρας, ὥς ψευδομάρτυρας; Ἀπορῶ ἂν τοῦτο τὸ ἐπιχείρημα ἤθελεν εἶσθαι βοήθεια σωτηριώδης.

Ἡ ἔλλειψις τῆς σελήνης ἀποφασίζεται ἀπὸ τὸ μηνολόγιον. Ἡ παντελής ἔλλειψις τοῦ φωτός ὄχι εἰς ὑπόγειον, ἀλλ' ἐπὶ τῆς γῆς, δὲν δύναται ποτὲ ν' ἀποδειχθῇ ἐντελῶς. Ἡ ἀπόδειξις θέλει εἶσθαι σχετική με τὴν αἰτίαν τοῦ σκότους, ἂν προέρχεται ἀπὸ κακοκαιρίαν, με τὴν διάρκειαν τῆς αἰτίας, με τὴν γενικότητα ἢ μερικότητα αὐτῆς, με τὸν τόπον ὅπου ζητεῖται ἡ συμβᾶσα πρᾶξις, με τὸν θετικὸν χρόνον ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ τόπου, με τὴν φυσικὴν δύναμιν καὶ τὴν συνήθη ἱκανότητα τῆς ὁράσεως τῶν ὑπὲρ καὶ κατὰ μαρτύρων.

Ἄρα 10 δύνανται νὰ μὴ βλέπουν, καὶ δύο νὰ βλέπουν. Ἐὰν ὁ δικαστὴς εἰς τοιαύτην σύγκρουσιν

(ΠΑΛΜΑΣ) 201*.—'Εάν τὸ ἐκκλητον τῆς Τριπολιτσᾶς, εἰς τὸ ὁποῖον ἐδρεύει ὡς δικαστῆς ὁ Κ. Σούντιας, κρίνῃ τὰς ἐκκλήτους τοῦ δικαστηρίου Σπετσῶν, Ὑδρας, Πόρου καὶ Αἰγίνης εἰς τὸ ὁποῖον ὁ Σούντιας ἦτο Πρόεδρος. Ἐάν π.χ. ἐδιωρίζετο μέλος εἰς τὸ ῥηθὲν ἐκκλητον ἢ Πρόεδρος τοῦ Πρωτοκλήτου Σπετσῶν καὶ Ὑδρας ὁ Κ. Δασκαλόπουλος (ἀδελφὸς τοῦ ἱατροῦ, ὅστις εἶναι εἰς τὸ Ἀνώτατον) ὁ χρηματίας συνήγορος εἰς ὅλας τὰς δικασθείσας ἐνταῦθα καὶ δικαζομένας ἀκόμη ὑποθέσεις, δύνανται οἱ αὐτοὶ νὰ κρίνωσι τὰς εἰρημένας ἐκκλήτους δικασθείσας παρὰ τοῦ 1ου καὶ συνηγορηθείσας παρὰ τοῦ 2ου; Ἡ παρασιώπησις αὕτη μεταξὺ τῶν ἐξαιρέσεων τῶν δικαστῶν πρέπει νὰ διορθωθῇ εἰς τὴν ἐγκληματικὴν ταύτην διαδικασίαν.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 201.—'Ιδὲ τὰ εἰς τὸ ἄρθ. λεχθέντα.

(ΠΑΛΜΑΣ) 204**.—Πῶς νὰ εἶναι ἀνέκκλητος ἀπόφασις τοσοῦτον οὐσιώδης καὶ τοσοῦτον πλουσία εἰς καταχρήσεις, ἐὰν μένῃ ἀνέκκλητος;¹

(ΠΑΛΜΑΣ) 225. 232***.—Θέλω ἐπαναλάβῃ ἐνταῦθα ὅ,τι εἶπα εἰς τὴν πολιτικὴν διαδικασίαν περὶ τοῦ ὅρκου καὶ τοῦ σημείου τοῦ σταυροῦ. Εἰς τὴν Ἑλλάδα δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχουν εἰμὴ Γραικοὶ τὴν ἑρηνικεῖαν; Ἡ δικαιοσύνη πρέπει νὰ ὑπάρχῃ μόνον δι' αὐτοὺς καὶ ἔχῃ τοὺς ὑπάρχοντας ἢ δυναμένους νὰ ἐλθῶσιν ἀλλοθι ὁρκους. Καὶ ὅμως τὸ ἄρθ. 520 τῶν «ποικίλων», ὑποθέτει τὴν ὑπαρξιν τῶν ξένων αὐτῶν.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 225.—Ὡσαύτως τὰ εἰς τὸ ἄρθρον.

τῶν μαρτύρων δὲν πραγματοποιήσῃ τι, διὰ νὰ βεβαιωθῇ μὲ πραγματοποιουμένην πεῖραν ὅτι οἱ μὲν ψευδῶς, οἱ δ' ἀληθῶς μαρτυροῦσιν, δὲν θέλει εὐρῇ τὴν ἀλήθειαν, θεμελιούμενος εἰς μόνον τὰς μαρτυρίας ἢ εἰς τὸ ἐπίσημον τῶν μαρτύρων.

* 201. Αἱ τῶν δικαστῶν ἐξαιρέσεις εἶναι αἱ ἑξῆς:

1. Αἱ θεωρηθεῖσαι εἰς τὰ ἄρθρα 216, 218, 220 περὶ μαρτύρων.

2. Ἐάν ὁ δικαστῆς ἔχῃ ἐταιρικά συμφέροντα μὲ κανένα τῶν δικαζομένων, ἢ τοὺς ἀνιόντας ἢ κατιόντας αὐτῶν ἢ τῶν συζύγων αὐτῶν.

3. Ἐάν ὑπῆρξε κατήγορός τινος τῶν δικαζομένων, ἢ τῶν ἀνιόντων, ἢ κατιόντων αὐτῶν, ἢ τῶν συζύγων αὐτῶν.

4. Ἐάν ἐκατηγορήθῃ ἀπὸ κανένα τῶν ρηθέντων δικαζομένων.

** 204. Τὸ Πρωτόκλητον Δικαστήριον κρίνει ἀνεκκλήτως τὰς διὰ τὸν ἐπανορθωτικὸν δικαστὴν ἐξαιρέσεις.

¹ Ἐλλείπει ἡ ἀπάντησις τοῦ Γενατᾶ εἰς τὴν ἀνωτέρω παρατήρησιν ἐπὶ τοῦ ἄρθρου 204.

*** 225. «Ὅρκίζομαι ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ τούτου Εὐαγγελίου ὅτι εἶπα ἐνταῦθα, καὶ ὅτι θέλω εἰπεῖ ὅλην τὴν ἀλήθειαν, καὶ οὐδὲν ἄλλο παρὰ τὴν ἀλήθειαν, καθ' ὅσα ἠρωτήθην καὶ θέλω ἐρωτηθῇ».

232. Ἐάν ὁ μάρτυς δὲν ἠξεύρῃ νὰ γράφῃ, κάμνει τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, καὶ γίνεται μνεία τούτου ὡσαύτως.

(ΠΑΛΜΑΣ) 236*.—Ἡ φράσις «χωριστὰ» με δίδει ἀφορμὴν νὰ κάμω κ' ἐνταῦθα τὴν ὁποίαν ἔκαμα ἤδη παρατήρησιν, «ἐὰν οἱ μήπω ἐξετασθέντες μάρτυρες δύνανται νὰ ἀκούσωσι τὴν ἐκθεσιν τῶν ἐξετασθέντων».

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 236.—Ὡσαύτως τὰ εἰς τὸ . . . ἄρθρον.

(ΠΑΛΜΑΣ) — Γενικὴ παρατήρησις διὰ προσθήκην, ἣτις πρέπει νὰ γενῇ εἰς τὸν εἰρη-
μένον κώδικα.

Ὅταν πρόκειται νὰ ἐξετασθῶσι τὰ κρύφια μέρη τῆς γυναικὸς ἢ ἄλλα μέρη τοῦ σώματός της, ὡς π.χ. εἰς περίπτωσιν παρθενοφθορίας ἢ πληγῆς, δὲν πρέπει ποτὲ οἱ δικασταί, οἱ ἀστυνόμοι ἢ ἐξετασταὶ νὰ παρευρίσκωνται αὐτόπται εἰς τοιαύτας ἐπι-
σκέψεις. Ἀλλ' οἱ δοκιμασταί, χειρουργοί, μαῖαι ἢ ἄλλη γυνὴ δικαστικῆς ἐμπιστοσύ-
νης κάμνουν τὴν ἐπίσκεψιν ἰδιαιτέρως ὑπὸ ὄρκον, καὶ ἀναφέρουν εἰς τὸν δικαστήν,
ἀστυνόμον ἢ ἐξεταστήν, ὅστις τοὺς προσκαλεῖ καὶ τοὺς διορίζει ἐπὶ τούτῳ. Τοῦτο
ὑπαγορεύεται ἀπὸ τὴν εὐσχημοσύνην καὶ ἀπὸ τὸ ὀφειλόμενον σέβας πρὸς τὸ φύλον.
Τοῦτο διατηρεῖται εἰς ὅλους τοὺς πολιτισμένους τόπους τῆς Εὐρώπης. Εὐλογώτερον
δὲ πρέπει νὰ γίνεται εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅπου ἡ ἠθλοτυπία ἰσχύει τὰ μέγιστα. Παρό-
μοιον ἀτόπημα ἠκολούθησεν εἰς τὴν Ὑδραν, καὶ παρ' ὀλίγον νὰ θανατωθῶσιν οἱ πα-
ραβάντες τοὺς κανόνας αὐτοῦ τῆς εὐσχημοσύνης, οἵτινες διατηροῦνται ἀκόμη καὶ εἰς
ὅλα τὰ τελωνεῖα τοῦ κόσμου, ὅταν γίνεται ἐπίσκεψις εἰς τὰς γυναῖκας περὶ λαθρεμ-
πορίου. Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ συμπεριληφθῇ καὶ τοῦτο εἰς ταύτην τὴν διαδικασίαν
πρὸς ἀποφυγὴν παρομοίων ἀτοπημάτων.

(ΓΕΝΑΤΑΣ).— Ἡ προσθήκη εἶναι ὀρθή.

(ΠΑΛΜΑΣ) 329**.—Εἰς τὴν λέξιν «ἐκτελοῦν», ἐφαρμόζω τὰς ὁποίας ἔκαμα παρα-
τηρήσεις καὶ διὰ τὸ «ἐκτελεῖ» τῆς πολιτικῆς διαδικασίας. Πόση δυσκολία, διὰ νὰ
εὑρεθῶσιν ἄνθρωποι ἱκανοὶ νὰ διορισθοῦν καλοὶ ἀστυνόμοι, καὶ νὰ ἐξεύρουν, καὶ νὰ
θέλουν νὰ ἐκτελοῦν τὰ πολλάκις μισητὰ καθήκοντα, τὰ ἐπιφορτιζόμενα εἰς αὐτούς!
πρέπει τοῦλάχιστον νὰ τὰ εὐπρεπίζωσιν αἱ φράσεις.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) 329.—Ἰδε τὰ εἰς τὸ ἄρθ. . . . λεχθέντα.

(ΠΑΛΜΑΣ) 351***.—Ἡ διάταξις αὕτη δύναται νὰ φανῇ γενικὴ, κ' ἐφαρμοστέα εἰς
ὅλας τὰς περὶ φυγοδίκων ἀποφάσεις, κ' ἐναντίον ὅλων τῶν φυγοδίκων, μολονότι ἐξε-

* 236. Οἱ μάρτυρες ἀκούονται ὁ εἷς χωριστὰ ἀπὸ τὸν ἄλλον, ἐκτὸς ὅταν γίνεται ἀντιπαράστασις.

** 329. Οἱ Ἀστυνόμοι ἐκτελοῦν τὰς ἀποφάσεις.

*** 351. Ἐξαιροῦνται ὅσα διετάχθησαν περὶ φυγοδίκων.

ταζομένου του πράγματος, και λαμβανομένων υπ' ὄψιν τῶν ἀρθ. 346 καὶ 348 δὲν εἶν' ἄλλο, εἰμὴ ἐξαίρεσις τοῦ ἀρθ. 350.

Τούτου δοθέντος, διὰ ν' ἀφαιρεθῇ πᾶσα ἀμφιβολία ἢ πρέπει μετὰ δύο στιγμὰς νὰ τεθῇ αὐτὸ ὡς συνέχεια τοῦ ἀρθ. 350 ἢ καὶ νὰ προστεθῇ εἰς τὸ κείμενον τοῦ ἀρθ. 351 «ἐξαιροῦνται ἀπὸ τὴν διάταξιν τοῦ παρόντος ἀρθ.»

Ἄς μὲ συγχωρηθῇ ὁμως νὰ ἐρωτήσω διατί, κ' ἐπὶ τινι βάσει στηρίζεται ἡ ἀρχὴ τῆς εἰρημένης ἐξαιρέσεως εἰς τὰς ἐπανορθωτικὰς ὑποθέσεις, ἐνῶ παρεδέχθη ἡ ἐναντία ἀρχὴ διὰ τὰς ὑποθέσεις, τὰς μᾶλλον διαφερούσας εἰς τὸ δημόσιον καὶ μᾶλλον βαρείας καὶ διὰ τὰς ὁποίας ἡ ποινὴ ἀπαιτεῖται κ' ἐφαρμόζεται διὰ δημοσίου ἀγωγῆς.

Περιπλέον εἰς τὸν περὶ φυγοδίκων τίτλον δὲν εὕρισκω τίποτε ἐπιρρέον εἰς τὴν παραγραφὴν. Δυνατὸν νὰ ἐλησμόνησα.

(ΓΕΝΑΤΑΣ) **351.**—Ἐξαιροῦνται ὅσα διετάχθησαν περὶ φυγοδίκων.

Τὸ ἀρθρον ἔπρεπε νὰ εἶναι χωριστόν. Εἰς τὴν παραγραφὴν δὲν δύναται ποτὲ νὰ ἀξιωθοῦν οἱ φυγόδικοι.

Καὶ ὅτι δὲ οἱ φυγόδικοι δὲν δύνανται ποτὲ νὰ παραγράψωσι τὰ ἐγκλήματα τῶν ἐναργῶς τὸ δεικνύει τὸ ἀρθρον 325, τὸ ὁποῖον διατάσσει μὴ παρουσιαζομένου τοῦ φυγοδίκου ἐντὸς τῶν 15 ἐτῶν νομίζεται ἀποθαρμμένος, ὥς ἔχει χώραν ἡ διαδοχὴ εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ.

Εὐκαιρίας τυχούσης παρατηρῶ ὅτι ἐλάττει ἐν λάθος εἰς τὸ ἀρθ. 321 ὅπου ἀντὶ νὰ ἀναφέρωνται τὰ ἀρθρα 318 ὡς 319 κατὰ λάθος ἀναφέρονται τὰ 319 ὡς 320.

Ἄλλ' ἐπειδὴ ἔγινε παρ' ἄλλου τινὸς παρατηρήσεις περὶ τοῦ παραδεχθέντος συστήματος ὡς ἐναντίον εἰς τὸ ὑπάρχον εἰς τὴν Γαλλίαν ὡς ἀλλαχοῦ, δι' οὗ καταδικάζεται ὁ ἐγκαλούμενος ἂν ὡς φυγόδικος, μελετῶ νὰ δικαιολογήσω τὸ παραδεχθὲν εἰς τὸ σχέδιον σύστημα. Ὁ ἀπὼν εἰς τὰς πολιτικὰς ὑποθέσεις προσιατεύεται κατὰ διαφόρους τρόπους ἐμβαίνουν εἰς ἐνέργειαν διάφορα κατ' ἐπανάληψιν προγράμματα, ἢ καταχώρησις εἰς τὴν ἐφημερίδα, ἢ γνωστοποιήσις ἂν εἶναι γνωστὴ ἢ διαμονὴ του. Ὁ συγγενὴς ἢ ὡς φίλος δύναται νὰ αἰτήσῃ τὴν ἀναβολήν. Δὲν ὑπάρχει πλέον τὸ ἄλογον σύστημα νὰ δικάζεται ὁ ἀπὼν ὡς ὁμολογῶν τὸ ἄδικόν του καὶ ἄνευ ἐξετάσεως ὁ δικαστὴς νὰ δικάζῃ κατὰ τὴν αἴτησιν τοῦ ἐνάγοντος. Τώρα ὁ δικαστὴς ἐξετάζει καὶ ἔτι ἀκριβεστέρως τὴν κατὰ τοῦ ἀπόντος ἀγωγὴν. Ὁλόκληρος ἀποκατάστασις ἔρχεται εἰς βοήθειάν του.

Πολλὰ ἀσφαλεστήρια χαίρεται ὁ ἀπὼν εἰς πολιτικὰς ὑποθέσεις.

Ἀλλὰ ὁποῖα χαίρεται ὁ ἀπὼν εἰς ἐγκληματικὰς ὑποθέσεις; Ἄς τὸ ἐξετάσωμεν. Δύο εἶναι τὰ συστήματα.

1^{ον} Τὸ πρῶτον νὰ καταδικασθῇ ὁ ἀπὼν καὶ ἐγκληματικῶς.

2^{ον} Τὸ δεύτερον γὰ τιμωρηθῇ ἢ φυγοδικία.

Ἡ περίφημος ῥωμαϊκὴ νομοθεσία δὲν ἐκαταδίκασε τὸν ἀπόντα ὡς ὁμολογούμενος ἐγκληματίας, εἰμὴ διὰ τὰ κατώτερα ἐγκλήματα τὰ ὁποῖα ὑποτάσσοντο εἰς χρηματικὴν ποινὴν. νόμος 5 § 2. Πανδ. περὶ ποινῶν (De poenis).

Διὰ τὰ βαρέα ἐγκλήματα ποτέ. Νόμος 3 Πανδ. περὶ ἀπόντων (De absent) νόμος 5 περὶ ποινῶν εἰς τὰς Π=νόμ. 1. Πανδ. (De requir vel abs. damn).

Καὶ ἐπειδὴ αἱ εἰδικαὶ δίκαι, δὲν ἐθεωροῦντο τῷ ὄντι ἐγκληματικά, ἀλλὰ πολιτικά κατὰ τὴν αὐτὴν θεωρίαν δύναται γὰ δικαιολογηθῇ ἢ ῥωμαϊκὴ νομοθεσία ἣτις ἐτιμωροῦσε εἰς τὰ ἰδιωτικά ἐγκλήματα καὶ τὸν φυγόδικον ἐπειδὴ εἰς τὰ δημόσια ἐγκλήματα εἶχεν ἀρχὴν ἀπαράτρεπτον ὅτι ἡ ὁμολογία τοῦ ἐγκλήματος δὲν φέρει ἀποδείξιν ὡς παρατηρεῖται εἰς τὸν νόμον 1 §17 Πανδ. (De quest.) κατεδίκασεν ὁμως τὸν φυγόδικον διὰ τὴν φυγοδικίαν καὶ οὐχὶ διὰ τὸ πραχθὲν ἐγκλημα. Ὁ τρόπος ἦτον ἀνοίκειος καὶ σκληρός, ἐπειδὴ ἐὰν ἐντὸς τοῦ ἔτους δὲν ἐπαρουσιάζετο, ὅλη ἡ κτηματικὴ περιουσία τοῦ φυγοδίκου μετὰ τὴν διακήρυξιν τῆς φυγοδικίας ἐμεσεγγυᾶτο καὶ μετὰ τὴν παρέλευσιν τοῦ ἔτους ἐδημεύετο, καὶ ἐδημεύετο ἄνευ τινος ἄλλης περιστάσεως ἢ συγκαταβάσεως. (νόμος 1 § 2 Πανδ. (De requir. vel. abs. damn.) L. 2. 2 Κώδικ. (De requir reis.)).

Ἡ ῥωμαϊκὴ νομοθεσία δὲν ἐκαταδίκασε τὸν φυγόδικον ὡς αὐτομολόγητον ἐγκληματίαν ἂν καὶ ἐδραπέτευσεν ἀπὸ τὰ δεσμά. Βοηθ. εἰς τὸν τίτλ. (De custodia et reorum § 9) τὸν ἐκαταδίκασε μόνον διὰ τὴν δραπέτευσιν καὶ τῷ ὄντι, πόσαι αἰτίαι δὲν ὑπάρχουν διὰ γὰ δικαιολογήσουν τὴν δραπέτευσιν.

Πόσα παραδείγματα σημαντικῶν ἀνθρώπων ἀθώων, καὶ ἐναρέτων οἵτινες ἐδραπέτευσαν ἀπὸ τὰ δεσμωτήρια δὲν μᾶς χορηγεῖ ἡ ἐγκληματικὴ ἱστορία;

Ἄς εἰποῦμε κατὰ τὸν Κρεμάνη καὶ κατὰ τὰ ἔχνη τοῦ κώδικος τοῦ Λεοπόλδου § 38, ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν βλέπει πάντοτε εἰς τὸν δικαστὴν του ὅτι οὗτος ὀφείλει, ἀλλὰ ὅτι ἐμπορεῖ γὰ πράξῃ.

Αἱ νομοθεσίαι τῶν ἐθνῶν, αἱ ὁποῖαι μετὰ τὴν τῶν ῥωμαίων ἔλαβον χώραν, ἐδέχθησαν τὴν ἀρχὴν γὰ καταδικάζουν τὸν φυγόδικον ὡς αὐτομολόγητον ἐγκληματία, καὶ κατεκραύγασαν οἱ διδάσκαλοι τῆς ἐγκληματικῆς ἐπιστήμης, παρεδέχθησαν τὰ ἔθνη, ἀλλὰ ὠρίμως θεωρούμενα δὲν ἐπέφεραν τὴν ὀφειλομένην θεραπείαν.

Εἶπαν τινὲς ἃς ἀποφασισθῇ, καὶ ἃς καταδικασθῇ ὁ φυγόδικος. Ἐὰν δὲ παρουσιασθῇ, θέλει ἀκροασθῇ, καὶ ἡ ἐξέτασις θέλει λογισθῇ ὡς γὰ μὴν ὑπῆρχε.

Πλήν, ἐρωτῶ, ἡ αὐτὴ (ὡς λέγεται) θεραπεία δὲν θέτει εἰς καλυτέραν κατάστασιν τὸν φυγόδικον ἀπὸ τὸν παρουσιασθέντα ἐνῶ ὁ πρῶτος καταφρονεῖ, καὶ προκαλεῖται τὴν δύναμιν τῶν νόμων λακτίζων αὐτούς. Ὁ δὲ δεύτερος τοὺς σέβεται καὶ ὑποτάσσεται.

‘Ο δὲ δεύτερος ὅστις τοὺς σέβεται καὶ ὑποτάσσεται ἔχει εἰς βάρος του.
 1^{ον} τὴν ζωηρὰν ἐντύπωσιν τοῦ λαοῦ διὰ τὸ πραχθὲν ἔγκλημα.
 2^{ον} μάρτυρας οἵτινες κατ’ αὐτοῦ μαρτυροῦν.
 3^{ον} τὴν πρὸς τοὺς μάρτυρας ἀπέχθειαν, ἐὰν ψεύδωνται νομιζόμενοι εἰς ἐπα-
 γρύπησιν τῶν πάντων.

‘Ο φυγόδικος παρουσιάζεται πότε; ‘Όταν

1. ἐσβέσθῃ ἢ ἐντύπωσις τοῦ ἐγκλήματος.
2. λαμβάνει ἰσχὺν τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ ἔλεος.
3. ὅταν εὐκόλως πιστεύονται αἱ αἰτίαι τῆς φυγοδικίας καὶ ἀποδίδονται καὶ νομίζονται ἐξαριτώμεναι ἀπὸ ἀφορμὰς ἀθώας.
4. ὅταν δὲν ὑπάρχουν μάρτυρες κατ’ αὐτοῦ.
5. ὅταν οὐδεὶς τοῦ λαοῦ ἐπαγρυπνεῖ ἐὰν οἱ ὑπὲρ τῆς ἀπολογίας μάρτυρες ψευδολογοῦν.

Τὸ σύστημα λοιπὸν νὰ καταδικάζεται ὁ φυγόδικος ὡς αὐτομολόγητος ἐγκλη-
 ματίας δὲν ἠδύνατο νὰ παραδεχθῇ καὶ αἱ τροπολογίαι τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἐφάνησαν
 ἀπαράδεκται.

Τὸ σύστημα νὰ καταδικασθῇ ἡ φυγοδικία καὶ οὐχὶ τὸ ἔγκλημα ἀνεγνωρίσθῃ
 ὡς ἐπιωφελέστερον.

Ὁχι μὲ τὴν αὐστηρότητα τῶν Ῥωμαίων τοῦτέστι μὲ τὴν συντελῇ δήμευσιν τῆς
 κτηματικῆς καταστάσεως τοῦ φυγοδίκου ἢ δραπετοῦ, ἀλλὰ μὲ τὴν μεσεγγύησιν τῶν
 κτημάτων καὶ μὲ τὴν δήμευσιν τῶν προϊόντων καὶ οὐχὶ τῶν κτηματιῶν ἐὰν εἰς ἓν
 ἔτος δὲν παρουσιασθῇ ὁ ἐγκαλούμενος φυγόδικος. Διεκρίθη ἡ διαφορὰ ὅταν συλλαμ-
 βάνεται καὶ ὅταν παρουσιάζεται ἐντὸς ἢ ἐκτὸς τοῦ ἔτους, ἐπαραχωρήθη ν’ ἀκροασθῇ,
 ἀλλὰ ἡ γεγонуῖα ἐξέτασις νὰ ἔχῃ τὸ κῦρος τῆς ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἐπαγγελία τῆς δικαιο-
 σύνης νὰ βραβεύεται ὁ φυγόδικος διὰ τὴν φυγοδικίαν του καὶ νὰ καταργῇται ἡ γε-
 νομένη ἐξέτασις.

Ἴσως διὰ τὸ τῆς καθοσιώσεως ἔγκλημα, ὥφειλεν ὁ σχεδιαστὴς αὐστηροτέραν
 γνωμοδότησιν. Ἀλλ’ ἐπειδὴ οἱ Ἕλληνες αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκην νὰ μὴν ἀκροά-
 ζονται τοὺς φιλάρχους ἀσημάντους εἰς τὰ τολμήματά των, λέγω, τοὺς φιλάρχους
 ὁμογενεῖς, οἵτινες, ἀφοῦ ἔχασαν εἰς τοῦ Σουλτάνου τὸ κράτος ἓνα παράδεισον, νομί-
 ζουν ὅτι θέλουν τὸν εὐρῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα, δὲν ἐπροβλήθη τι περισσότερον καθότι
 ἐὰν γενοῦν φυγόδικοι οἱ τοιοῦτοι, πάντοτε ἢ Ἑλλὰς κερδίζει.

ΜΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ ΕΚ ΣΙΦΝΟΥ ΤΟΥ 1662*

ΥΠΟ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Δ. ΜΕΡΤΖΙΟΥ

Εἰς τὸ Κρατικὸν Ἀρχεῖον τῆς Βενετίας καὶ εἰς τὸν φάκελον ἀριθ. 212 τοῦ ἀρχείου τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Βαΐλου ἀνεύρομεν ἀνεπίσημον ἀντίγραφον μακροσκελοῦς διαθήκης, ἑλληνιστὶ γεγραμμένης, τὸ ὁποῖον εἶχεν ὑποβάλει εἰς τὸν Ἑνετὸν Βαῖλον ὁ ἐν Τήνῳ ἀντιπρόσωπος Κωνσταντῖνος Ἀλιμπράντης με ἐπιστολὴν τῆς 15 Ἰουλίου 1672, ἐν ᾗ μεταξὺ ἄλλων γράφει: «εἰς προγενέστερον ἔγγραφον τόσον ἐγὼ ὅσον καὶ ὁ πενθερός μου Γάσπαρος Κοντόσταυλος εἶχομεν ὑποβάλει τὰ αἰτηθέντα παρὰ τῆς Ὑπ. Ἐξοχότητος στοιχεῖα, ἀλλὰ παρέλειψα νὰ ἐσωκλείσω τὸ ἀντίγραφον τῆς διαθήκης τοῦ Πετράκη Ρόζα, ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ὁποίας θὰ πεισθῇ ἡ Ὑ. Ἐ. ὅτι ὁ Καίσης δὲν ἤμπορεῖ νὰ ἔχη χαμίαν ἀξίωσιν, διότι δὲν ἀναφέρεται εἰς τὴν διαθήκην...».

Μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς ἐμπορικῆς δραστῆς τοῦ Σιανίου ἐμπόρου Πέτρου Ρόζα, ὁ ὁποῖος κατώρθωσε νὰ ἀποκτήσῃ τεραστίαν περιουσίαν ὑπολογιζομένην εἰς πολ- λὰς χιλιάδας Ἰσπανικὰ ρεάλια (ἕκαστον ρεάλιον ἀντιστοιχεῖ σήμερον με 4 δολλά-

[* ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ. Τὴν προκειμένην διαθήκην τοῦ 17^{ου} αἰῶνος δημοσιεύομεν εὐχαρίστως, καθόσον, ἐκτὸς τῆς παλαιότητός της ἐν σχέσει με τὰ δημοσιευμένα ἔγγραφα τῆς Σίφνου, περιέχει ἐνδιαφερούσας διατάξεις σχετικῶς με τὴν προίκισιν καὶ ἐν γένει διανομὴν τῆς περιουσίας τοῦ διαθέτου εἰς τὰ ἀνήλικα, προφανῶς, τέκνα του, τὰ ὁποῖα ἦσαν ὀρφανὰ καὶ μητροί. Οὗτος ἀναθέτει εἰς τὴν μητέρα του, μάμμην τῶν ἀνηλίκων, ἣν καθιστᾷ «νοικοκυρά, ὥστε νὰ ζῇ εἰς τὰ παιδιὰ καὶ εἰς τὸ πρᾶγμα μου, ὡς ἂν νὰ ἦμουν ἀτός μου», τὴν διοίκησιν τοῦ οἴκου ὡς καὶ τὸν καθορισμὸν κατ' ἀντικείμενον τοῦ περιελενσομένου κληρονομικοῦ μεριδίου εἰς ἕκαστον τέκνον, τόσον ἐπὶ τῆς προικὸς τῆς προαποβιωσάσης μητροί των, ὅσον καὶ ἐπὶ τῆς ἐπικτήτου περιουσίας αὐτοῦ (ἀγοράδων), παραγγέλλων μόνον ὅτι τὰ μερίδια τῶν τέκνων δέον νὰ εἶναι ἴσα κατ' ἀξίαν, πλὴν τοῦ μεριδίου τῆς θυγατροί, ἣ ὁποία νὰ εὐνοηθῇ («νὰ εἶναι μπενεφίτσιάδον») ἔναντι τῶν ἀρρένων ἀδελφῶν της. Δηλαδή, ἀπονέμει εἰς τὴν μάμμην ἐξουσίας ἀρχηγοῦ τῆς οἰκογενείας, ὡς θὰ ἡδύνατο ν' ἀπονείμῃ εἰς τὴν σύζυγόν του, ἐὰν ἔζη.

Ι. Τ. ΒΙΣΒΙΖΗΣ]

ρια. Βλ. μελέτην μου εἰς περιοδικὸν ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ, τ. 3 (1953-1955) σ. 4).

Οὗτος ἦτο ἀναμεμιγμένος εἰς παντὸς εἵδους ἐμπόριον, ἔφθανε δὲ νὰ δανείζη σημαντικὰ ποσὰ καὶ εἰς τοὺς Χαρατσάρηδες, εἰς τοὺς Τούρκους δηλαδή ποὺ ἐνοικίαζον τὸν φόρον τοῦ χαρατσιοῦ ἀπὸ τὸ Τουρκικὸν Δημόσιον καὶ ἀπὸ τοὺς ὁποίους φαίνεται ὅτι ὑπενοικίαζεν ὁ Ρόζα.

Ὅλην αὐτὴν τὴν πολυειδῆ ἐμπορικὴν κίνησιν ὁ ἐπιχειρηματίας Ρόζα τὴν κατέγραφεν εἰς εἰδικὰ κατάστιχα τὰ ὁποῖα καὶ ἀναφέρει ἐν τῇ διαθήκῃ, αἱ λεπτομέρειαι τῆς ὁποίας εἶναι λίαν ἐνδιαφέρουσαι. Τὸ ἀντίγραφον τῆς διαθήκης εἶναι εὐανάγνωστον, γεγραμμένον ἴσως ἀπὸ τὸν πρωτονοτάριον Σίφνου διάκονον Μαρτῖνον, τὸ δημοσιεύομεν δὲ ἀπαράλλάκτως, ἄνευ, δηλαδή, διορθώσεως τῆς ὀρθογραφίας, πλὴν τῆς στίξεως καὶ τοῦ ἀρχικοῦ γραμματος τῶν κυρίων ὀνομάτων, τὸ ὁποῖον γράφομεν διὰ κεφαλαίων.

Βενετία, Ἀπρίλιος 1956.

Η ΔΙΑΘΗΚΗ

1662 μαιου 31 εἰς τὴν Σίφνον. κόπια

Ἔστοντας καὶ ὁ ἀφέντις πετράκις ρόζας νὰ εὐρίσκεται ἀσθενὴς κατὰ τὸ σῶμα τ(ὸ) (δὲ) ἔχοντας ὑγειῇ χάριτι Θεοῦ καὶ σώας τὰς φρένας, ὁμῶς φεβούρειος τὸ αἰφνίδιον τοῦ θανάτου ἐκραξεν ἐμὲ νὰ τ(ὸν) ὑπογράψω νὰ τοῦ κάμω τ(ὴν) παροῦσαν διαθήκην τοῦ εἰς τὰ ὅσα τοῦ εὐρίσκονται ἀνουλάροντας¹ πᾶσαν ἄλλην ὅπου ἤθελεν ἔχει καμωμένην διὸ ἀφήνει τοῖς πᾶσι τ(ὴν) συγχώρησιν καθ(ὼς) καὶ ἡ ἀφεντία του | ἀπ' ὅλους τ(ὴν) ζητᾷ καὶ δικ(τὶ) φαίνονται καταλεπτῶς εἰς τὰ ὅτι τοῦ εὐρίσκονται τὰ βάνη εἰς ὅσον | ὑμπορῇ ἐδῶ κάτω. Εἰς τ(ὴν) βενετίαν ἀπὸ τὸ καράβι τὸ τζακισμένο ὅπου εἶτον σιγουράδον εἰς τοῦ | ἀφέν(τι) νικολοῦ κοντόσταβλου τὰ χέρια (ρεάλια) 1700, μὲ τὸ καράβι σὰν πιέτρο ὅπου ἐπῆγε μὲ σφουγγάρια καὶ βελανίδια εἰς τὸν ἀφέν(τι) νικολοῦ ἄλλα (ρεάλια) 1500 καὶ μὲ τοῦτ(α) ὅπου τόρα σπινδύρωμεν² | σὰν σπύριτον³ εἰς τοῦ ἀφέν(τι) νικολοῦ ἄλλα (ρεάλια) 1700. ἀκόμι ἔχω εἰς τὰ χέρια τοῦ ἴδιου ἀφέν(τι) νικολοῦ | ἀπὸ τοῦ καπετ(ὰν) Ἀλεξάνδρου ζερβοῦ τὰ ἄσπρα ὅπου ἐσκουδέρισε⁴ (ρεάλια) 133 καὶ 50 ἀπὸ τὰ 180 | τοῦ ἀφέν(τι) βασίλει. ἀκόμι εἰς τὸ χέρι τον (ρεάλια) 20 τοῦ πάδρε⁵ ρύσι ὅπου μοῦ ἔγραψε καὶ ἔδωσα τῆς | ἀδελφῆς του. ἀκόμι τὰ 200 δουκάτα ὅπου ἔχει νὰ πάρῃ ἀπὸ τὸ σαντουκὶ διὰ τ(ὴν) πάρτε⁶ | μου διὰ τ(ὸν) ζαρλῆ τορλάντα καθ(ὼς) μοῦ ἔγραφε. ἔχω εἰς τὰ χέρια του ἀκόμι τ(ὸν) λογαριασμὸν τοῦ | μεῖταξιοῦ καὶ βελανιδιοῦ ὅπου ἐφόρτω-

¹ ἀκυρώνοντας ² ἀποστέλλομεν ³ Ἅγιον Πνεῦμα, ἦτο τὸ ὄνομα τοῦ καραβιοῦ ⁴ εἰσέπραξεν ⁵ πατήρ, ὑπὸ τὴν ἐννοίαν τοῦ ἱερωμένου ⁶ μερίδιον

σ(εν) ὁ ἀφέντις μιχελέτος εἰς τ(ήν) «νάβε στέλαν δόρον»⁷ | τ(όν) ἐμισόν λογαριασμὸν τοῦ δίταμου ὁποῦ ἐστίλκσιν ἀπὸ τ(ήν) σμύμνην. ἀκόμι εἶν|αι| εἰς τὰ χέ|ρια του 114 λύ(τρες) μετάξι δινιακόν⁸, ἀνδριότικον καὶ ζιότικον⁹ ὁποῦ ἐπῆγε μ|ἐ| τὸ καράβι | σὰν θόδωρον καὶ τὸ ἐμισόν μαλὶ ἔχει νὰ μοῦ δώσῃ δουκά(τα) 122 γρω(σέτα) 15¹⁰. διό(τι) ὁ γεωργάκις | νταπόλας δὲν μου τὰ ἔδωσ(εν). ἀκόμι βάνει μου εἰς τ(όν) λογαριασμόν μου καὶ μοῦ δίδει ντέμπιτον¹¹ | δουκά(τα) 142 γρωσέ(τα) 14 διὰ τ(αῖς) ἀβανιαῖς¹² ὁποῦ εὐγάλασιν εἰς τ(ήν) βενετί(αν) τὰ ὁποῖ|α| δὲν γρικῶ νὰ | τὰ κάμω καλὰ. δια(τὶ) μηδεμ|ένα ὅσα βάσανα μ|ει εὐρήκασιν ἐδῶ ἔξω, τινὰς δὲν μοῦ ἐβοήθησ(εν). | ἔχω εἰς τ(ήν) κήμουλον εἰς τοῦ κῦρ ἀναγνώστη ράφου (ρεάλια) 200 νὰ νὰ μαῖντζάρη¹³ καὶ ὅτι διάφορον | πέρνει νὰ βγάνῃ τὸ καβιδάλε¹⁴ καὶ τὸ διάφορον νὰ μοιράζομ(εν) εἰς τ(ήν) μ|έ|σην. ἀκόμι θέλει μου | ὁ ἴδιος ἓνα σκρῆτ|ον|¹⁵ (ρεάλια) 85 τὰ δέκα ἔνδεκα καὶ ξέχως ἄλλαις παρτίδαις ὁποῦ φαίνονται | εἰς τὸ λίμπρον No C. ἔχω εἰς τ(ήν) ζίαν εἰς τὰ χέρια τοῦ ἀδελφοῦ μου νὰ τὰ μαῖντζάρη (ρεάλια) 400 νὰ εἶν|αι| τὸ ἐμισόν διάφορον ἐδικόν του καὶ τὸ ἄλλον ἐμισόν ἐδικόν μου. ἔχω ἀκομὶ εἰς | τ(ήν) ντζίαν εἰς τοῦ κῦρ ἀναγνώ(στι) χωματιανοῦ σήμερον τρεῖς χρόνοι (ρεάλια) 200 καὶ τόρα εἶν|αι| καιρὸς | νὰ μοιράσωμ(εν) τὸ διάφορον ὅτι στέλει ὁ Θ(εὸς) εἰς τ(ήν) μ|έ|σην καὶ τὸ κεφάλι νὰ εἶναι πάλι ἐδικό μου, | ἀπὸ ὅτι χρεωσθῇ τὸ νησι τ(ῆς) ζίας ὁποῦ κάνω κόντον¹⁶ νὰ μᾶς θέλουνσιν ἀκόμι 4200 καν|τάρια βελανίδι ψιλόν καὶ χοντρον καὶ ἰντζίρκα¹⁷ τρεῖς χιλιάδαις τόσα ἀξάγια¹⁸ κριθάρ(ι) | καὶ ὅτι ἄλλον φαίνεται ὁποῦ μᾶς χρεωσθοῦσιν εἶν|αι| τὰ ἐμισὰ ἐδικά μου καὶ τὰ ἄλλα ἐμισὰ | τοῦ ἀφέν(τι) μιχελέτου. ἀκόμι τὰ 1000 ρεάλια ὁποῦ ἔταξα τοῦ ἀφέν(τι) καπετάν Γενε|ράλε διὰ τοὺς τζιότες καὶ ἔταξάν μου τὰ βελανίδια τ(ους) ὁποῦ κατ|ε|βαίνουν, εἶν|αι| τὰ μισὰ | δικά μου καὶ τ' ἄλλα μισὰ τοῦ ἀφέν(τι) μιχελέτου καὶ ὅταν τὰ γυρεύει ἡ ὑψιλότης του θέλετε | τὰ δώσι ρεάλια 500. τὰ πράγμ(ατα) ὁποῦ ἔχω τοῦ ἀδελφοῦ μου νὰ τὰ τρώγῃ, νὰ εἶν|αι| τὰ δύο μερ|δικὰ ἐδικά του καὶ τ(ῶν) παιδιῶν του καὶ τὸ ἓνα μερδικόν νὰ εἶν|αι| ὁμπλιγιάδος¹⁹ νὰ δίδῃ τὴν | πᾶσαν εὐδομάδαν $1/4$ τοῦ πα(πὰ) ὁποῦ εἶναι ἐκεῖ διὰ νὰ μοῦ κάνει δύο λειτουργίαις καὶ ἂν ὁ παπ(ᾶς) | δὲν εἶν|αι| ἐκεῖ νὰ τὰ στέλει ἐδῶ εἰς τ(όν) ἅγιον ἀντώνιον καὶ νὰ παγένῃ κ(ατὰ) διαδοχὴν. τὸ ἀμ|πέλιν ὁποῦ ἔχω εἰς τὴν ζίαν ἀπὸ τ(όν) Νικωλὸν ξένον τριῶν βουτζιῶν, τὰ χωράφια ὁ|ποῦ ἔχω εἰς τ(ήν) κύμουλον καὶ εἰς τὴν σύκινον, νὰ εἶν|αι| τ(ῆς) μάνας μου καὶ νὰ τὰ κάνῃ ζῶντας της νὰ τὰ τρώγῃ καὶ μ(ετὰ) τ(όν) θάνατόν της νὰ ἀπομ|έ|νουν τ(ῶν) παιδιῶν μου εἰς τ(ήν) σύκινον | μοῦ θέλουν οἱ γέροντες 160 πι(θάρια) σιτάρ(ι) κ(ατὰ) τὸ σκρῆτ(ον) τ(ους) καὶ γυρεύσετέ το. εἰς τὴν | μίκονον ἔχω συντροφί(ες) μ|ἐ| τ(όν) ἀφέν(τι) οἰκονόμον δουκά(τα)

⁷ πλοῖον Χρυσοῦς Ἀστὴρ ⁸ ἐκ Τήνου ⁹ ἀπὸ τὴν Κέα (Τζιάν) ¹⁰ τὸ γρωσέτο = 4 σολῖα Βενετικά ¹¹ χρέος ¹² ζημίαις ¹³ ἡ λ. εἶναι maneggiare = διαχειρίζομαι ¹⁴ κεφάλαιον ¹⁵ γρ. πτόν, ὁμόλογον ¹⁶ λογαριασμόν ¹⁷ περίπου ¹⁸ μέτρον σιτηρῶν ¹⁹ ὑπόχρεως

χίλια όπου ήλθαν από τήν | βενετί(αν) και ὅτι νετάρουσι²⁰ εἶναι τὰ μισὰ ἐδικά μου, μπονιφικάροντάς του²¹ καθὼς | φαίνεται εἰς τὸ λίμπρον Νο C. τὰ ὅτι μοῦ ἔχει δοσ- μέναι. ἀκόμι μὲ τὸν ἴδιον οἰκο|νόμον, μὲ τ(ὸν) περά|κι σκούταρη ἔχωμ(ε) συντρο- φί(ες) γρῶσι|²² 1500 | 500 καθ' ἑνας και ὅτι εὐ|γάλουν νὰ πέρνη κάθε εἰς τ(ήν) πάρτε τον. ἀπὸ τ(ὸν) καπετ(αν) τζουάνε ἀραουζέον ἔχω | νὰ λάβω ρεάλια 350 κ(ατὰ) τὸ σκρητ|ον| του και μὲ τὸ διάφορόν τ(ους). ἔχει μου ἀμπλιγάδα | τήν γαλιόταν²³ κατὰ ποῦ φαίνεται εἰς τὸ λίμπρον Νο 3. ἀπὸ τ(ὸν) καπιτ(αν) ἀνέλο ἔχω | νὰ λάβω ρεάλια 105 και εἶναι ὀμπλιγάδα ἡ γυναίκα του καθ(ὼς) φαίνεται εἰς τὸ λίμπρον Νο C. | ὁ καπιτᾶν Τρίπος ἔχει νὰ μοῦ δώσῃ γρῶσα 60 και θέλεται τὰ γυρεύσι. ὁ καπιε|τ(αν) νικολ(ας) | όπου ἐπόθανεν ἔχη νὰ μοῦ δώσῃ (ρεάλια) 200 μὲ τὸ ἡνκα- πιον²⁴ τ(ους) ὅσον καιρὸν τὰ κρατεῖ. | εἶναι ὀμπλιγάδα τὸ καράβι και ἡ Γαλιότα. τοῦ καπετ(αν) λουκιᾶ| τ'ἀδέλφια μοῦ θέλουν (ρεάλια) 225 και μὲ τ(ήν) κομότιτά²⁵ τ(ους) θέλετε τὰ γυρεύσῃ. εἰς τ(ήν) σαντορήνην ἔχω ὅλα τὰ—κατζίβελα²⁶ τοῦ καραβιοῦ, κατάρτια, ἀντένες, γάγιες, γούμ|ειναις, σχινία, ἄρμενα, | κομάτια και πᾶσ|αι ἄλλον όπου κοστίζουν ἡντζίρκα ἕ(ως) Γρῶσι| χίλια μαζί μὲ δύο | μαγαζὰ ξυλῆ²⁷ και εἶναι εἰς τὰ χέρια τοῦ ἀφέν|τι μιχελάκι ζύγη και νὰ στείλετ|ει νὰ τὰ πάρετε. | εἰς τ(ήν) Κρήτην εἰς τὰ χέρια τοῦ καπετᾶν κώμης ἔχω (ρεάλια) 180 ἡντζίρκα εἰς τόσα ξύλα | όπου τοῦ ἔστειλα εἰς τ(ήν) σαντορήνην καθ(ὼς) φαίνεται εἰς τὸ λίμπρον Νο C. τὸ σαπούνι | όπου ἐπῆγε κάτω ὁ ζανῆς εἶναι τὸ ἑμισὸν ἐδικόν μου και τρία καντάρια παραπάνω | και κ(ατὰ) τὸν καιρὸν όπου θέλῃ στείλλῃ ὁ καπετᾶν κώμης θέ- λετ|ει λάβει τ(ήν) πάρτε μου. εἰς | τ(ήν) σάϊκαν²⁸ όπου ἔχωμ(εν) εἰς τ(ήν) πάρον εἶναι ἡ τρίτη²⁹ ἐδική μου και κοστίζῃ μου (ρεάλια) 500 και εἶχα | και εἰς τὸ σιτάρι τζηκῆνια 150 και καφὲ ἀπ' ἐκεῖν|ον| όπου ἐπούλη(θη) καντά(ρι) ἀνα ἡ ἀνά|μισι ἀπὸ τὸ ὅποῖ(ον) σιτά(ρι) δὲν ἔλαβα παρὰ 40 μισοκύλικ. εἰς τ(ήν) ἀξίαν ἀπὸ τ(ὸν) | ἀφέν|τι χρουσάκι κο- ρονέλο ἔχω νὰ λάβω (ρεάλια) 200 ἡντζίρκα ἀπάνω κάτω και θέλει δείξῃ | λογαριασμὸν ἀπὸ τὰ ροῦχα όπου τοῦ εἶχα ἀπόστα³⁰ πόσα τὰ ἐπούλησ(εν) και φαίνεται | ὁ λογαρια- σμός του εἰς τὸ λίμπρον Νο C. ἔχω του εἰς τ(ὸν) γιαλὸν μί|χνι καργιόγλαν και κοστίζῃ (ρεάλια) 50 | καθ(ὼς) φαίνεται ἡ φατοῦ|ρα| και θέλεται τ(ήν) στείλῃ νὰ τ(ήν) πλερώσῃ. ἔχω εἰς τοῦ ἀβρά τὰ χέ|ρια διὰ νὰ τὰ κρύψῃ ἕνα γρῶπ|ον|³¹ (ρεάλια) 500 και εἰς τ(ῆς) ἀνδρουλίδενας ἄλλον ἕνα (ρεάλια) 500 | όπου τὰ ἐπῆγεν ὁ ἴδιος ἀβράς νὰ τὰ κρύψῃ. και εἰς τοῦ Γιάνι Γιανουλάκι ἄλλον ἕνα | (ρεάλια) 500 και εἰς τοῦ κῦρ ἀποστόλου κάραβου τζηκῆνια βενέτικα 470 και ἑμισὸ και 30 | σκοῦδα και ἕνα τζηκῆνι μεντάγια. εἰς τ(ήν) ἀβαρί(αν) όπου ἐκάμαμ(εν) τοῦ τζασκισμοῦ εἶναι ὅλοι πλερωμῆνοι. εὐγάνοντας ὁ κα-

²⁰ ξεκαθαρίσουσι ²¹ χαρίζοντας ²² τὰ ἄλλως λεγόμενα πιάστρες ²³ μικρὴ γαλέρα ²⁴ μὲ τὸ διάφορον, τόκον ²⁵ μὲ τὸν νόμιμον τόκον ²⁶ ἐξαρτήματα ²⁷ ξυλείας ²⁸ εἶδος καραβιοῦ τουρ- κικοῦ ²⁹ τὸ 1/3 ³⁰ ἐπίτηδες ³¹ χρηματοδέμα

πετᾶν Γενεράλες ὁποῦ δὲν ἐπῆρε τὴν πάρ|τε τ(ου) καὶ ὁ διακάκις (ρεάλια) 25 καὶ ὁ στήνης (ρεάλια) 14, ὅλοι οἱ ἄλλοι εἶν|αι| πλερωμ|έ|νοι. ἐγὼ | ἐπῆρα δὶο παστάβια ³² καὶ ἔστειλα διὰ τὰ χαράτζα ἓνα πράσινον καὶ ἓνα μενεβύσι | καὶ ἀκομὶ κομάτια μπροκάδα ³³ τρία ἓνα λάστρα δόρο ³⁴ πηχ. 36 | καὶ ἀπὸ (ρεάλια) 6, | ἄλλη λάστρα πηχ. 11 | ἀπὸ (ρεάλια) 6, ἄλλον προκάδον πηχ. 18 ἀπὸ (ρεάλια) 6, ὁ καπετάνιος τ(ῆς) ταρτάνας καὶ | ὁ ἀδελφός του διὰ πέντε μήνες ἔχουν νὰ λάβουν ἀπὸ μ|έ|να (ρεάλια) 125 καὶ ὅτι ἄλλον | εἶπῃ ὁ φραζέσκος π(ῶς) μοῦ ἔδωσ(εν) σχινιὰ καὶ κουπιὰ καὶ ἔχω του καὶ γὼ δοσμ|έ|να (ρεάλια) 10. | ὁ μουσοῦν σαμπολῆς ³⁵ ὁ πραγματευτῆς ἔχω νὰ τοῦ δώσω (ρεάλια) 160 περὶ ³⁶ ἔχη νὰ μοῦ | μπονιφικάρη τ(ὴν) ἀβαρίαν του τ(ῶν) σαρδελῶν, κοφῶν καὶ γιαλυῶν καθ(ῶς) εἶναι εἰς τὴν | στίμα ³⁷ ἀπὸ 8 καὶ 3/4 διό(τι) ἦτον ἀτός του ἐδῶ. ὅποιος ἔλθῃ νὰ πάρῃ τὰ ροῦχα του | τοῦ ἀγγίτζη ἐνιὰ τὰ ἐκατώ. τὰ ἱποῖ|α| ὅλα τὰ παστάβια εἶναι σοστά. δὲν λοίποι μη|δένα, ἐπειδὴ καὶ τόρα ὁποῦ εὐρίσκομαι εἰς τὸ στρῶμ|α| μοῦ ὁμολογήσασι τὸ ἄλλον πα|στάβη. τὰ (δὲ) ἐπίλοιπα μπροκάδα, Γορδέλες καὶ ράζα ζαντέλια ³⁸ εἶναι ὅλα εἰς τὸ | σπήτι μου ἀπάνω. τὰ παστάβια ὅλα εἶναι, εἰς τ(ῆς) κερα μαργαρήτ|ας| τοῦ φιλιπῆ καὶ | δὲν λήπη τίβετη ³⁹ παρὰ τὰ δὶο ὁποῦ ἔστειλα εἰς τ(ὴν) σμύρνην. ἐδῶ κάτω εἰς τὸ | σπίτη μου ἔχω περισὸν καφὲ τ(ὸν) ὁποῖ(ον) ἐμαρκάρησα σακιὰ τέ|τε|ιρα μικρὰ διὰ τοὺς | κουινιάδους μου λογιζόν ⁴⁰ καὶ μπατίστα καὶ ἓνα μ|ε|γάλον τέγκι ⁴¹ φοδράδο μὲ ράσον μὲ | τ(ὴν) ἴδιον μάγκαν διὰ κόντον ἐδικόν μου καὶ ἔβαλα μ|έ|σα τὰ δὶο μπαγκιὰ μ|έ| τὰ 12 | σακέτα τ(ὴν) μονέδαν τοῦ ρακινὲ χωρὶς νὰ ξεύρῃ τινὰς τίβοτις καὶ νὰ τὰ στείλετε | ὅλα εἰς τ(ὴν) σμύρνην μ|έ| πόλτζαντὲ κάργο ⁴² εἰς τοῦ σ. ⁴³ φραζέσκου Μπερ- λούζη γιὰκὸ κ(ατὰ) τὴν | πόλτζα καὶ γραφὴν ὁποῦ ἔχω ἀπάνω εἰς τὸ σκάνιον χωρὶς νὰ ξεύρῃ ὁ καπετάνιος καὶ ὁ | πραγματευτῆς. ὁ ἐπίλοιπος καφὲς εἶν|αι| ὅλος ἐδικός μου· ἀκομὶ ἔχω σκρῆ|τα| ⁴⁴ | καὶ ντεμπιτάρους ⁴⁵ ὁποῦ μοῦ θέλουσιν διὰ (ρεάλια) 1500 ἔ(ως) δὶο χιλιάδες μ|έ| τὸ διάφορόν τ(ους). | εἰς τ(αῖς) βάρκυαις ὁποῦ λοίπουνι ἔχω καφὲ καὶ πέ- τραις ⁴⁶ καὶ θέλετε τὰ γυρεύσῃ. | διὰ ἐπιτρόπους μου εἰς ὅλα μου τὰ ἡντερέσε ⁴⁷ πα- ρακαλῶ διὰ τοὺς οἰκτιρμούς τοῦ θ(εο)ῦ νὰ τζετάρουσι ⁴⁸ νὰ εἶν|αι| ἀφέντις ὁ κύρ Ἰω- νᾶς. ὁ ἀφέντις μιχελέτος κοντόσταβλος ὁ | σὴντεκνός μου καὶ ὁ κύρ διάκος σέρ μαρ- τῆς ⁴⁹ ὁ πρωτονοτάριος καὶ ἡ μάνα μου ἀπά|νω εἰς τὸ σπίτι μου καὶ εἰς τὰ παιδιὰ μου καὶ νὰ κάθεται μὲ ταῦτ|α| ἔ(ως) νὰ πανδρεύ|σῃ τ(ὴν) θυλικὴν ἔπειτα νὰ κάθεται μὲ τ'ἀρσενικὰ καὶ ἔτζη νὰ εἶν|αι| νικωκυρὰ ὥστ|ε| | νὰ ζῇ εἰς τὰ παιδιὰ καὶ στὸ πράγμα

³² τόπια, κομμάτια ³³ ὑφάσματα Βενέτικα πολυτελείας ³⁴ χρυσοῦφαντα ³⁵ Ἑβραῖος Μωσιὸν Σαμπουλῆς ³⁶ ὅμως ³⁷ ἐκτίμησιν ³⁸ ράζα τσιεντάλ = μεταξωτὰ ὑφάσματα ³⁹ τίποτε ⁴⁰ λουδοβί- κον ⁴¹ δέμα ⁴² φορτωτικὴν ⁴³ σέρ = κυρίου ⁴⁴ ὁμόλογα ⁴⁵ ὀφειλέτας ⁴⁶ αἱ πέτραι διὰ τὰς ὁποίας διέθεσε, ὡς περαιτέρω ἀναφέρει, 2000 ρεάλια καὶ ἤξιζον πλέον τοῦ ἐνὸς ρεαλίου ἐκάστη, πρέπει νὰ ἦσαν σκληραὶ πέτραι, τὰς ὁποίας κατειργάζοντο ἐν Βενετίᾳ διὰ κοσμήματα ⁴⁷ συμφέροντα ⁴⁸ δε- χθῶσι ⁴⁹ Μαρτῖνος

μου ὡσάν νά εἶμουν ἄτός μου. ἀπό τὸ προυκί(ον) τ(ῆς) γυναίκα μου καὶ ἀπὸ τ(αῖς) ἀγοράδες μου ἐμείνα θέλῃ μοιράσι κάθε παιδί νά πέρνῃ | τὸ ἓνα τρίτον νά μὴν εἶναι ἀπὸ τὸ ἓνα ἕ(ως) τὸ ἄλλον μπενεφίτζιάδον⁵⁰ περισσότερο | μόνον τὸ θυλικὸν νά εἶναι μπενεφίτζιάδον περισσότερο. εἰς τὰ σπίτια τοῦ κάστρου | καὶ τοῦ χωριοῦ ἔτζη καὶ εἰς τὰ λιανικὰ ὅπου ἔχω ἐδῶ καὶ εἰς τὰ θερμιά εἰς τὰ χέρια | τοῦ ἀγίου τζίας. τ(ῆς) ἀδελφῆς μου ἔχω (ρεάλια) 1000 μισὰ εἰς ροῦχια | σπίτια ἀμπέλι | καὶ χωράφια καὶ τ' ἄλλα ἐμισὰ σκλητῖα | καὶ μετριτὰ κατὰ τὸ προικοσύμφωνον | μὰ ἐπειδὴ καὶ τὰ ροῦχια ὅπου ἔλαβεν ν' ἄχουν (ρεάλια) 500 καὶ τὰ πράγματα (ρεάλια) 200 | δὲν ἔχη νά λάβῃ πκρά (ρεάλια) 300 καὶ θέλετε τ(ῆς) τὰ δώση. μὲ τ(ὸν) ἀφέντι μιχελέτον | ἔχουμ(εν) πολλοὺς λογαριασμοὺς κατὰ ποῦ φαίνεται εἰς τὸ καταστιχόν μου ντόπιον⁵¹ | Ν^ο Q Ν^ο 6 Ν^ο C καὶ ἀφίνω τον εἰς τ(ὴν) ψυχὴν του καὶ εἰς τ(ὴν) φοβερὰν ἡμέρ(αν) τῆς κρίσε(ως) | νά ἰδῇ νά τὰ νετάρη μαζῇ μὲ τοὺς ἐπίλοιπούς μου ἐπιτρόπους χριστιανικά | καὶ ὡσάν ἐδικὸς ὡσάν νά ἤθελα κάμω καὶ ἔγω εἰς τοῦ λόγου του. τὰ χίλια ρεάλια | ὅπου μοῦ ἔδωσ(εν) ἡ πεθερά μου νά κρατῶ μοῦ τὰ ἐπῆρεν ὁ ρεφερενδάριος εἰς τριακόσ(αις) δέκα πέτραις διὰ (ρεάλια) 300 καὶ ἄλλα τόσα μετριτὰ ἀπὸ τ(αῖς) ἰδαις πέτραις καὶ ὁ κῦρ Νικόλ(ας) | τὸ ρέντος διὰ πρετενσιόνε⁵² ὅπου εἶχε ἀπὸ τ(ὸν) μακαρήτιν ἀφέντι Βασίλει καὶ ἄλλα ὅπου ἔχω δασμένα διὰ λόγου του καθ(ὼς) ἐπῆρεν καὶ ὁ μισερ περὶς 510 πέτρας | τοῦ ἀφέντι μιχελέτον εἰς τὸ ὅποιον νεγούτζιον⁵³ τ(ὼν) πετρ(ῶν) ἐγὼ ἔχω ἡντζίρκα δασμένα (ρεάλια) 2000 καὶ ὁ ἀφέντις μιχελέτος χίλια τόσα καὶ ἐπόμειναν ἡ πέτραις ἀπάνω μ(ου) | διατὶ ὁ ρέντης δὲν ἤθελε νάχη νά κάμῃ. τοῦ ἀφέντι καπετάν Γενεράλε χρεωσθῶ (ρεάλια) 100 διὰ τ(ὴν) ζιάν ὅπου τὰ ἐπῆρα ἀπὸ τ(ὸν) μανόλη τοῦ μιχελῆ μόρου ἀπὸ | τ(ὴν) μῆλιν | καὶ ὅταν τὰ γυρεύσῃ ἡ ὑψιλώτης του θέλετε τ(ῆς) τὰ δώση τὰ ἐκατῶ ὅπου | εἶναι εἰς τὸ φορτζεράκι τὸ μικρόν. τ(ὸν) μουσοῦν σαμπουλὴν καὶ καπετάνιον καὶ | γραμματικόν του θέλετ|ει τοὺς πλερώσῃ ἀπὸ τ(ὸν) γρώπον τ(ὸν) με|γάλον ὅπου ἔχω ἀπά(νω) εἰς τὸ φορτζέρη (ρεάλια) 150. τοῦ ἀφέντι π(ατέρα) ἔχω ρεάλια 20 διὰ 5 πάγιας καθ(ὼς) | φαίνεται εἰς τὸ λίμπρον C. τοῦ ἀφέντι Γαλιιάτζου (ρεάλια) 80 ἡντζίρκα καθ(ὼς) φαίνεται | εἰς τὸ ἴδιον λίμπρον καὶ θέλετ|ει πάρη ριτζέβερε⁵⁴ τοῦ σ. μανολάκι Γριπάρη ἄλλα | 50 ἢ 60 καθ(ὼς) φαίνεται εἰς τὸ ἴδιον λίμπρον καὶ τοῦ μπάου μί|α | πάρτ|ει καὶ θέλετ|ει σκοντράρη⁵⁵ μὲ τὸ λίμπρον μπουλάδον⁵⁶ τὰ ὅσα ἐλάβασι καὶ νά κάμουςι | ριτζέβερε διὰ ὅσα εἶναι μὲ τὰ ὀποῖ|α καὶ μὲ ἄλλα 600 ἡντζίρκα ὅπου ἔχω εἰς τ(ὴν) λίστα⁵⁷ | γραμμέ|να ἀπάνω εἰς τὸ σκλητόριον⁵⁸ καθ(ὼς) φαίνεται ὄνομα πέρ ὄνομα καὶ μὲ τριά(ν)τα | τόσα ὅπου ἔχω τοῦ τζεντέρη κ(ατὰ) τὸ ριτζέβερέν του καὶ θέλετε τὰ λάβῃ ἀπὸ τὴν χώραν | νά τὰ κρατῇτ|ει εἰς τὸ σπήτι μου. Κ(ατὰ) τὸ λίμ-

⁵⁰ εὐνοούμενον ⁵¹ διπλοῦν ⁵² ἀξίωσις ⁵³ ἐμπόριον ⁵⁴ ἀπόδειξιν ⁵⁵ ἀντιπαραβάλλω
⁵⁶ σφραγισμένον ⁵⁷ κατάλογον ⁵⁸ γραφεῖον

προν τ(ων) χαρατζιων του τούρκου | έχω να λάβω πειρισά άσπρα ήντζίρκα (ρεάλια) 3000 και εις το ίδιον κατάστιχον φαί|νεται ήντ|α| έχη βαλμέ|να άφέντις ό μιχε-
λέτος δια όλα τά νησιά και τουτ|ο| και ήντ|α| | έχω και 'γώ βαλμένον και σκοδέρον-
ται ⁵⁹ θέλη λαβένη τ(ήν) πάρτε του και να δίδη και | έμέ|να τ(ήν) έδική μου. εις το
ίδιον κατάστιχον του τούρκικου χαρατζιου είναι| ένα σκίτζον | των 166 και 61 τ(αίς)
σπέζαις ⁶⁰ όπου έχω δια τά νησιά καμωμέ|ναις και δια το έδικό μας | ξεχωριστά και
τά όσα έχω δοσμέ|να των έπιτρόπ(ων) και κάνοντας κόντον θεϊκά χωρίς | να με| άδι-
κήσουσι τά όσα μου έχουν δοσμέ|να οί χαρατζάριδες όπου φαίνονται | καταλεπτώς
θέλουν με| σατισφάρουσι ⁶¹ διατι κακόν από έμέ|να δέν ίδασιν ό άφέντις | π(ατέρας)
μικελούτζης μου θέλη (ρεάλια) 23 και άφήνω τής τα δια να μου κάμη τόσαις | λη-
τουργίαις. Εις το μοναστήρι τ(ής) βρύσης άφίνω το μόνιασμα με| το άμπέλι κα|θώς
εύρίσκεται εις τ(ήν) άγίαν αναστάσια. και του κύρ Ιωνά ρεάλια έκατώ. Εις τά | μο-
ναστήρια τά γυναίκια άφίνω μία|ν| πρόθεσιν εις πᾶσ|α| ένα. εις τ(όν) άγιον ήλίαν | ένα
σκητιον| (ρεάλια) 25. εις τ(όν) άγιον άντώνι όπου μέλοι να θαυτώ (ρεάλια) 50 εις
με|τριτά | και σκητ|α| ν' αγοράση ένα άμπέλι να το έχη ό βικάριος ⁶² όπου θέλη
εύρίσκεται | και να μνημονεύη αενά(ως). Εις τ(όν) ένα ένοριαίς όπου είναι| εις το
κάστρο μας άφίνω | εις κάθε μία| (ρεάλια) 3 και εις τ(ήν) κυρα λεούσα (ρεάλια) 5.
Του χαιρέτου ζητώ συγχώρησιν και παρα|καλώ τον να μου συγχωρήσ|η άν τίβεται
έναντίον έμίλησα δια λόγου του και θέλετε | του δώση (ρεάλια) 25 να τά δώση εις
τόπους χρειαζόμε|ινους όπου του επαράγκειν ή μακαρίτησα ή γυναίκα μου. Εις τ(ήν)
Παναγίαν τ(ής) σγουρής άφίνω το χωραφάκι | όπου έγώρασα από τ(όν) νικολόν όπου
είναι| κοντά εις του κύρ αποστόλου και εκείνα | όπου έχω δοσμέ|να εις το άμπέλι να
είναι| και εκείνα| του μοναστηριού. από τ' άλλα (ρεάλια) 1000 όπου είχα εις το
χέρι μου από τ(αίς) τέσερης χιλιάδες όπου είτ|ον| περισσότερες όπου ή|ξεύρουν τά
κρατώ διατι τόσα έγγίζζουν να πάρη κάθε παιδί, τά όπο|ι|α| είναι των | παιδίων μου.
τέ|σσερα παστάβια τ(ής) Βενετίας όρδινάρια ⁶³ όπου ήτον εις το χέρι μου | και πά-
γουν και έρχονται είναι| πᾶσ|α| ένα του κάθε παιδιού και όποταν όρίσουσι | τά
τρία τ(ους) παστάβια θέλετ|ει| δόσει όρδινία να τά φέρουσι, ένα κόκκινον, ένα | λατά-
δον ⁶⁴ και ένα πράσινον. από τά άσπρα όπου έχω εις τ(ήν) Βενετίαν και έγγραψα να
δώσουσι (ρεάλια) 1200 του μονσινιόρ ⁶⁵ μου χρωστή ρεάλια πενήντα τόσα καθ(ώς)
φαίνεται εις το λίμπρον | Ν^ο C.—τ' άλλα 160 που τ(όν) βάζω ντεπιτόρο ⁶⁶ δια το
μαϊνέρη τ(ής) Ρώμης και δέν μου | τά έδωσεν και άς του δώση κόντο και σατισφατζιόν
ή έκλαμπρώτης του. του ά|φέν|τι| τζανάκι έχω δοσμέ|να (ρεάλια) 35 δια τά παιδιά
του άμπελιοϋ τ(ής) πάρος και | θέλετ|ει| τά περάση εις τ(όν) κόντον των παιδί(ων)

⁵⁹ εισπράττοντας ⁶⁰ έξοδα ⁶¹ ικανοποιήσιν ⁶² ό αντικαταστάτης του έφημερίου ⁶³ συνή-
θους ποιότητος ⁶⁴ χρῶμα «χρέμ» ⁶⁵ τίτλος καθολικῶν ιερέων ⁶⁶ χρεώστην

εἰς τὸ λίμπρον ντεοικόντι κορέντοι⁶⁷ | μ|ε| καὶ ἄλλα ὅπου ἔχω δοσμέ|να διὰ λόγου
 τ(ους). τ(ῆς) καλῆς κατραζῆ εἰς τ(ὴν) ζίαν θέλη δώση | ὁ ἀδελφός μου ἀπ' ἐκεῖν|αι
 ὅπου κρατῇ (ρέαλια) 50 νέγοράτη ἀμπέλι καὶ ὅτι καὶ ἄλλον | καὶ τοῦτ|οι διὰτὶ ἐπα-
 τζαρίσθηκα⁶⁸ μαζή τις διὰτὶ τ(ῆς) ἔχω καὶ ἄλλα δοσμένα. τ(ῆς) μαρίας | τοῦ μίλα
 ἀφίνω νὰ δώσουν ἓνα μπράτζον βελουδον. τ(ῆς) ζαμπετούλιας| χαρίζω ἐκεῖνα | ὅπου
 ἐδάνισα τ(ῆς) ἀδελφῆς της καὶ ἓνα μπράτζο βελουδον. καὶ τοῦτο, δια ναγαπᾶ τὸ
 παι|δί μου ἂν ζήσῃ καὶ βεκομαντάρω⁶⁹ της τ(ῆς) μάνας μου καθ(ῶς) θωρῇ τὰ παι-
 διά μου νὰ τὰ | ἀγαπᾶ. τ(ῆς) κριτικιᾶς νὰ τ(ῆς) φέρουσι δύο γογράφες καὶ (ρέαλια) 10
 γενῇ δὲν γενῇ καλογρά. | εἰς τὰ θερμιὰ ἔχω εἰς τοῦ ἀντωνάκι ἀρμακόλα δύο βουτζὰ
 κρασί καὶ ἄλλο κ(ατὰ) ποῦ φαίνε|ται εἰς τὸ λίμπρον Νο 6. ὁ C. εἰς τὰ ἴδια θερμιὰ
 ἔχω τίβετις πρᾶγμα τ(ῆς) μαρί(ας) πλου|σιανῆς νὰ μοῦ πουλήσῃ κ(ατὰ) ποῦ φαίνεται εἰς
 τὸ λίμπρον Νο C. ἀπὸ τὸ σκρῆτ|ον| ὅπου | μοῦ χρεωσθῇ ὁ γεωργάκης τ(ῆς) χήρας
 καὶ ὁ νικολός τοῦ Γιακουμακιοῦ καὶ ὁ ἓνας ἐδικός μου | καὶ ὁ ἄλλος σύντεκνός μου
 δὲν θέλετε τῶς πάρῃ παρὰ 5 τὰ ἐκατῶ. εἰς τ(ὴν) θανήν μου | θέλετ|ει πλερώσῃ τοὺς
 ἱερεῖς ἓνα κοσάρη⁷⁰ κ(ατὰ) τὸ ὀρδινάριον. ὅπως ἀγαπᾶ ἐμένα ζῶντ(ας) μου, ἓνα,
 τοὺς παρακαλῶ ν' ἀγαποῦσι τ(ὴν) μάνα μου καὶ τὰ παιδιὰ μου δέκα, διότι δὲν ἤ|ξεύρει
 τινὰς τ(ὸν) θάνατον καθ(ῶς) ἔρχεται καὶ ἐμένα τοῦ Καντζηλιέρη τοῦ κῦρ διάκου ἀ|φίνω
 τρία μπράτζα τσόχα μαύρη ὅπου εἶναι ἀπάνω εἰς τὸ φορτζέρη⁷¹, διὰ πολλὰ σερ-
 βήτζια⁷² | ὅπου ἐγνώρισα καὶ τοῦ φραντζέσκου ἄλλα τρία μπράτζα καὶ τ(ὸν) κόπον
 του καὶ νὰγαπᾶ τὸ | σπήτι μου καὶ τὰ παιδιὰ μου· ὁ κορδιστός μοῦ θέλει 50 (ρέαλια)
 καθ(ῶς) φαίνεται εἰς τὸ λίμπρον Νο C καὶ μὴν τοῦ πάρετ|ει⁷³ διάφορον διὰτὶ δουλεύει
 τὰ πράγματά μου. τοῦ ἡλιοῦ θέ|λετε δώση ἀνάμισι πήχι|ι τζόχα καὶ νὰ κρατῇτ|ει
 τὸ παιδὶν του τὸ θηλυκ(ὸν) νὰ τὸ πανδρεύ|σετε καὶ νὰ τ(ῆς) δώσε|τε τὸ σπήτι ὅπου
 κάθετ|ει ἡ σιμιακή. τοὺς κολίγους μας νὰ τοὺς ἀγα|πᾶτε πάν(τα) διὰ νὰ θεωροῦσι
 τὰ πράγματα. Καὶ διὰ τὸ βαίβεον ἐγραύθη τὸ παρὸν δι' | ἐμοῦ τοῦ πρωτονοταρίου
 σίφνου ὑπογράφοντας καὶ ἰδιοχείρως του. ἀκόμι καὶ τὰ | σπήτια ὅπου ἔχουν εἰς τ(ὴν)
 σμύρνην μοῦ κοστίζουν (ρέαλια) 1000 καὶ νὰ τὰ πουλήσουν νὰ εἶναι | τ(ῶν) τριῶν μου
 παιδί(ων) καὶ ἀποθένοντας τὸ ἓνα τὸ πρᾶγμα νὰ παγένῃ εἰς τὸ ἄλλον καὶ | ἂν ἴσως
 καὶ ἤθελαν ἀπεθάνῃ ὅλα χωρὶς κληρονομί(ες) ὅπου ὁ Θ(εός) νὰ μὴν τὸ δώσῃ νὰ |
 παγένουν εἰς τοὺς πρόσιμούς μου⁷³ ἐδικούς, καὶ νᾶχουν ὁμπλιγον τὰ παιδιὰ μου | νὰ
 κάνουν τ(αῖς) ἐορτ(αῖς) τ(ῶν) γονέων τ(ους) καὶ νὰ βάνουν νὰ μᾶς λέσῃ κάθε παιδί |
 τὸν χρόνον λειτουργείαις πενήντα.

| † πετράκις ρόζας βαιβεόνω τὰ ἄνωθι

| τοῦ μανολάκι καραμάνο χρεωστοῦμ(εν) μὲ τ(ὸν) ἀφέν|τι| μιχελέτον (ρέαλια) 218 καὶ

⁶⁷ τρεχουσμένων λογαριασμῶν ⁶⁸ συνεβιβάσθην ⁶⁹ συνιστῶ ⁷⁰ 20 ρέαλια ⁷¹ εἶδος χρημα-
 τοκιβωτίου ⁷² ὑπηρεσίας ⁷³ εἰς τοὺς πλησίον συγγενεῖς

τ(όν) κόπον του | ἄλλα (ρεάλια) 100 καὶ διὰ τὰ βελανίδια ὅπου ἐμαγαζάρησι| θέ-
 λετ|ει τοῦ δώση ἄλλα (ρεάλια) 50 | ἤντζίρκα ὅπου γήνονται ὅλα ἀντάμα (ρεάλια) 368
 ἀπὸ τὰ ὁποῖ|α| ἔχει νὰ δώση | ὁ ἀφέντις μιχελέτος τὰ ἐμισὰ καὶ ὕ τὰ ἄλλα μισά.
 τοκάρουν του ⁷⁴ καὶ πε|ρισότερα διὰ τ(όν) κόπον του μὰ παρακαλῶ τ|ον| νὰ τὰ ἀτ-
 ζετάρη ⁷⁵. | πετράκις ρόζας βαιβεόνω ὡς ἀνωθ(εν)
 | Γάσπαρος κοντόσταυλος μαρτυρῶ εἰς τὰ ἀνωθ(εν)
 | διάκος ἀθανάσης μάρτυρας εἰς τὰ ἀνωθ(εν)
 | ἀντώνης στάϊς μάρτυρας εἰς τὰ ἀνωθ(εν)
 | τοῦ κῦρ ἀντρέα δούναβη διὰ ἓνα σκρῆτ|ον| τοῦ ἀφίνω ρεάλια 25 καὶ νὰ ἀτεντέρη ⁷⁶
 νὰ μαζώση | τὰ χαράτζια καὶ ν' ἀγαπᾷ τὸ σπήτι μας.— | διάκ(ος) σὲρ μαρτῆς πρω-
 τονατάρι(ος) σίφνου προσκαλεσθῆς ἔγραψα.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

⁷⁴ ἀνίχουν ⁷⁵ δεχθῆ ⁷⁶ φροντίση.

ΝΟΤΑΡΙΟΙ ΖΑΚΥΝΘΟΥ

ΥΠΟ

ΦΑΙΔΩΝΟΣ Κ. ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΙΔΟΥ

“Εν τῶν σημαντικωτέρων ἀξιωματίων εἰς τὸν δημόσιον βίον τοῦ λαοῦ τῆς Ἑπτανήσου γενικώτερον, καὶ τῆς Ζακύνθου εἰδικῶς, ἀπὸ τῆς Ἑνετοκρατίας μέχρι τῆς Ἑνώσεως ὑπῆρξε καὶ τὸ τοῦ νοταρίου.

Οἱ νοτάριοι, ἀρμόδιοι εἰς τὴν σύνταξιν παντὸς εἵδους συμβολαίων, προήρχοντο ἐξ εὐγενῶν ἢ διακεκριμένων ἀστικῶν οἰκογενειῶν, περιεβλήθησαν δὲ προϊόντος τοῦ χρόνου δι’ εἰδικῶν προνομίων καὶ διέπρεψαν ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν χρόνων τῶν.

Παρὰ ταῦτα πλήρης μέχρι σήμερον μονογραφία περὶ τῶν νοταρίων τῆς Ἑπτανήσου δὲν ἔχει γραφῇ. Εἰδικώτερον προσκειμένου περὶ τῶν νοταρίων Ζακύνθου τὰς ὀλίγας μέχρι τοῦδε συγκεκολλημένας ἀσφαλεῖς πληροφορίες ὀφείλομεν εἰς σχετικὸν δημοσίευμα τοῦ Λ. Χ. Ζῶη¹, ὅστις καὶ ἐν τῷ Λεξικῷ² αὐτοῦ διέσωσε τὰ ὀνόματα μεγίστου ἀριθμοῦ νοταρίων³. Ἡ καταστροφή ὅμως τῶν ἀρχείων τῆς Ζακύνθου ἐκ τοῦ σεισμοῦ καὶ τοῦ πυρὸς τοῦ 1953 καθιστᾷ δυσχερεστάτην πλέον τὴν ἔρευναν τῶν προβλημάτων τῶν ἀφορούντων εἰς τὸ ἐν τῇ νήσῳ τοῦλάχιστον ταύτῃ νοταριακὸν ἀξίωμα.

Πρὸς μερικὴν πλήρωσιν τοῦ κενοῦ τούτου ἀποβλέπει ἡ παροῦσα ἐργασία, εἰς τὴν σύνταξιν τῆς ὁποίας προέβην, ἀφοῦ ἠρεύνησα καὶ ἀνεκδύτους διασωθείσας πηγὰς καὶ δημοσιεύματα παρέχοντα ἐμμέσως πληροφορίας περὶ τοῦ θέματος. Ἐ-

¹ Λ. Χ. ΖΩΗ, Ἱστορικὲς σελίδες Ζακύνθου: Σωματεῖον Συμβολαιογράφων. Ἐφ. *Τὸ Δίκαιον* (Ζακ.), ἀρ. 2 (3 Μαΐου 1898) - 10 (6 Σεβρίου 1898). Τὰ φύλλα ταῦτα τοῦ σπανιωτάτου ἄλλωςτε περιοδ. δημοσιεύματος, περιέχοντος κυρίως δικαστικὰς εἰδήσεις, ἀπεστάλησαν εἰς ἐμὲ πρὸς μελέτην ἐκ τῆς βιβλιοθήκης Ζακύνθου, διὰ τῆς ἐφόρου αὐτῆς δίδος Αἰκ. Παρπαρία, πρὸς ἣν καὶ ἐντεῦθεν θερμὰς ἐπὶ τούτῳ ἐκφράζω εὐχαριστίας.

² Λ. Χ. ΖΩΗ, Λεξικὸν Φιλολογικὸν καὶ Ἱστορικὸν Ζακύνθου. Ἐν Ζακύνθῳ 1898.

³ Περὶ τῶν νοταρίων Ζακύνθου, ἴδ. ἀκόμη ὅσα (ἐλάχιστα) σημειοῦνται ὑπὸ: Π. ΧΙΩΤΟΥ, Σειρᾶς Ἱστορικῶν Ἀπομνημονευμάτων. Τόμ. Γ'. Κερκύρα 1863, σελ. 235.—ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗ, Ἱστορικὰ Ἀνάλεκτα Ζακύνθου: ΙΘ' Ἱερεῖς Συμβολαιογράφοι, ἐφ. *Νέος Αἰὼν* (Ζακ.) Ἔτ. Α', ἀρ. 21 (29 Φεβρουαρίου 1892), σελ. 7-8.—Κ. ΚΑΙΡΟΦΥΛΑ, Ἡ Ἑπτάνησος ὑπὸ τοὺς Βενετούς. Ἀθήναι 1942, σελ. 224.—Λ. Χ. ΖΩΗ, Ἱστορία τῆς Ζακύνθου. Ἀθήναι 1955 [1957], σελ. 367 σημ.

εώρησα δὲ σκόπιμον νὰ καταχωρίσω καὶ χρονολογικὸν πίνακα τῶν γνωστῶν εἰς ἐμὲ νοταρίων Ζακύνθου, οἵτινες καὶ εἰς τὴν ἔρευναν τῆς ἱστορίας τοῦ ἑλληνικοῦ δικαίου, μάλιστα διὰ τῆς μελέτης τῶν ἐκ τῆς ἀσκήσεως τοῦ ἀξιώματος ἀπορρεόντων προβλημάτων, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν γενικωτέραν νεοελληνικὴν ἱστορικὴν ἔρευναν παρουσιάζουν βεβαίως ἱκανὸν ἐνδιαφέρον.

ΠΡΩΤΟΙ ΝΟΤΑΡΙΟΙ ΖΑΚΥΝΘΟΥ

Περὶ τῶν πρώτων νοταρίων Ζακύνθου ἐλαχίστας πληροφορίας ἔχομεν. Φαίνεται ὅτι τὸ ἀξίωμα τοῦτο ἐθεσπίσθη ἀπὸ τῶν πρώτων ἤδη χρόνων τῆς ἐν τῇ νήσῳ Ἑνετικῆς κυριαρχίας. Ποῖοι ὅμως ἦσαν οἱ πρώτοι νοτάριοι ἀγνοοῦμεν. Ὑπὸ τοῦ Σπ. Δὲ Βιάζη¹ θεωρεῖται ἀρχαιότερος ἐξ αὐτῶν ὁ ἱερεὺς Νικ. Φραγκόπουλος, ἐργασθεὶς ἀπὸ τοῦ 1503 μέχρι τοῦ 1537. Εὗρισκω πάντως τοῦτον σημειούμενον ὡς νοτάριον ἐν τῷ ἀποκειμένῳ εἰς τὰ Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους Πρακτικῷ τῆς Λατινικῆς Ἐπισκοπῆς Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου (15^{ος} αἰών)², ἐν φ. 116^γ, εἰς πράξεις τῶν ἐτῶν 1526 καὶ 1527: «*Ἱερέας νικόλα(ος) ὁ Φραγκώπουλ(ος) δημοσι(ος) νοταρι(ος) βασιλικῆς ἐξουσίας καὶ οἰκονόμ(ος)*».

Ἐν τῷ αὐτῷ πρακτικῷ διεσώθη πράξις τοῦ ἀγνωστοῦ ἄλλοθεν ὡς νοταρίου πρωτοπαπᾶ Ζακύνθου Ἀντωνίου Στράτορος³, ἀπὸ 1 Αὐγούστου 1507, ἣν καὶ ἐκδίδω ἐνταῦθα ὡς τὴν παλαιότεραν διασωθεῖσαν νοταριακὴν πράξιν τῆς ἐν Ζακύνθῳ Ἑνετοκρατίας, ἀποκαλύπτουσιν ὅ^{τι} αἱ καὶ ἀγνωστον νοτάριον τῆς νήσου⁴:

[Γ. Α. Κ., Χγφ. 45, φ. 77^γ]

† Ἐνονομ(α)τ(ι) τοῦ Χ(ριστο)ῦ ἀμήν. τοῦ ἔτους ἀπὸ τῆς αὐτοῦ γεννήσεως ἀφζ' αὐ²γους(ου) α' ἐν τῷ κάστροζακύνθου. διὰ τοῦ παρόντος γράμμ(α)τος γινετ(αι) ἐμ-

¹ ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗ, Ἱστορικαὶ σημειώσεις περὶ σταφίδος ἐν Ἑπτανήσῳ καὶ ἰδίως ἐν Ζακύνθῳ, Παρνασσός, τόμ. ΙΓ' (1893), σελ. 72, σημ. ("Ἰδ. καὶ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, Ἱερεῖς Συμβολαιογράφοι, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 7).

² Τὴν ὑπόδειξιν τοῦ πρακτικοῦ τούτου ὀφείλω εἰς τὸν καθηγητὴν κ. Διονύσιον Ζακυθινόν, ὅστις παλαιότερον εἶχεν ἀρχίσει τὴν μελέτην καὶ περιγραφὴν αὐτοῦ, συνέστησε δὲ τελευταίως εἰς ἐμὲ νὰ μελετήσω καὶ ἐκδώσω τὸ πρακτικὸν εἰς εἰδικὴν παρασκευαζομένην ἤδη περὶ αὐτοῦ ἐργασίαν. Καὶ ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης θεωρῶ ὑποχρέωσίν μου ὅπως ἐκφράσω ἐπὶ τούτῳ πρὸς τὸν σεβαστόν μου καθηγητὴν θερμὰς εὐχαριστίας.

³ Ὑπὸ τοῦ Α. Χ. ΖΩΗ, Ἱστορία τῆς Ζακύνθου, ἐνθ' ἄν., σελ. 301, ὁ Ἀντώνιος Στράτορας ἀναφέρεται ὡς Πρωτοπαπᾶς μόνον τῷ 1510!

⁴ Γεν. Ἀρχ. τοῦ Κράτους Ἀρ. χγφ. 45. φ. 77^γ. Ἐν φ. 85^ν [= 4^η σελὶς τοῦ Ἑγγράφου] ἀναγινώσκεται: «Γραφῇ Ἰω' τοῦ Κουλούμαρδου ἀπὲ το | κερῇ ^{πρ} _{αδ} ἡ.»

καὶ ποιεῖν μετὰ πάσης καθαριότητος ἐνόρκως τε ἅμα σὺν φόβῳ θεοῦ, ἀπάνω εἰς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τοῦ γράφειν δημοσίως τὰς γραφὰς ἐπὶ πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν καὶ τόπον, τοῦ ποιεῖν ἐγγράφως καὶ θέτειν κόπιες καὶ κάθε γραφὴν ὅπου θὰ ἤθελε εἶσθαι κατὰ τὴν συνήθειαν καὶ τάξιν τῶν δημοσίων νοταρίων πούπλικων ταμπελιονάτων καὶ ὀρδιναρίων καὶ τὰ ἐξῆς...»¹. Οὕτω γνωρίζομεν τὰ ὀνόματα τῶν ἐπομένων ὑπὸ τοῦ Ἀλεξ. Νερούλη ἀνακηρυχθέντων νοταρίων: Νικόλαος Χαρτᾶς ποτὲ Ἰωάννου (16 Ἀπρ. 1567), Ἰάκωβος Γαβριηλόπουλος ποτὲ Λαυρεντίου (22 Ἀπρ. 1567), Γεώργιος Βαλέντης Χανιώτης ποτὲ Βασιλείου (1567), Πέτρος Μπράτης τοῦ Ἑκτορος (31 Ὀκτ. 1569) καὶ Ἀνδρέας Γκονέμης ποτὲ Μιχαήλ (1576)².

Κατὰ τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ ΙΓ' αἰῶνος ἀπαντῶμεν περὶ τοὺς 30 νοταρίους Ζακύνθου, τινὲς τῶν ὁποίων καὶ μετέσχον ὡς μέλη τοῦ ἐν ἔτει 1559 ἰδρυθέντος σωματείου. Δὲν πρέπει πάντως νὰ ἀποκλεισθῇ καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι λόγῳ φθορᾶς ἢ ἀπωλείας τῶν ἀρχείων δὲν διεσώθησαν τὰ ὀνόματα καὶ ἐτέρων νοταρίων τῆς αὐτῆς περιόδου.

Εἰδικώτερον περὶ τῶν ἱερέων νοταρίων πρέπει νὰ σημειωθῇ, ὅτι λόγῳ διατυπωθέντων παραπόνων, καθ' ἃ οἱ συντάσσοντες διαθήκας ἱερεῖς προέτρεπον τοὺς διαθέτας νὰ κληροδοτοῦν τὰς περιουσίας αὐτῶν εἰς ἐκκλησίας, διὰ διαταγῆς (23 Ἀπρ. 1607) τοῦ Γεν. Προβλεπτοῦ Ρισπανό, ἀπηγορεύετο εἰς τοὺς ἱερεῖς νὰ ἐπαγγέλωνται τοὺς νοταρίους³. Διὰ μεταγενέστερας δὲ διαταγῆς τοῦ Ἀντωνίου Ρισπανό (10 Δ/βρίου 1631) ὠρίζετο ὅτι αἱ ὑπὸ ἱερέως συντασσόμεναι πράξεις θὰ ἦσαν ἄκυροι καὶ οἱ παραβάται θὰ ἐτιμωροῦντο διὰ προστίμου 300 δουκάτων: «... Quelli che aveano l'ordine del sacerdozio non possano essere creati noderi sotto pena, e quelli che esercitassero e che notasse l'elezione di ducati 300 per cadauno, e cadauna volta, oltre la nullità et invalidità degli atti che facessero tali noderi contro il presente ordine detti et così non possa sotto le pene sudette esserne anco eletto per l'avvenire nodero niuno di quelli che ab presente sono sacerdoti»⁴.

Παρὰ ταῦτα, ἐὰν ἔχουν ὀρθῶς τὰ ὑπὸ τοῦ Ζώη ἐν τῷ Λεξικῷ αὐτοῦ σημειούμενα⁵, ἀπαντᾷ ὁ ἐξ εὐγενοῦς οἰκογενείας ἱερεὺς Δημήτριος Τζαννετίνης, ὡς νοτάριος ἐν Ζακύνθῳ ἀπὸ 23 Ἀπριλίου 1792 μέχρι 12 Μαΐου 1820.

¹ Δ. Χ. ΖΩΗ, Ἀλέξανδρος Νερούλης, ἐνθ' ἀν., σελ. 83 - 34, ἐν τῇ αὐτῇ πράξει.

² Δ. Χ. ΖΩΗ, Ἀλέξανδρος Νερούλης, ἐνθ' ἀν., σελ. 83, 84.

³ ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗ, Ἱερεῖς Συμβολαιογράφοι, ἐνθ' ἀν., σελ. 8.

⁴ ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗ, Ἱστορικαὶ σημειώσεις περὶ σταφίδος..., ἐνθ' ἀν., σελ. 72, σημ. Δ. Χ. ΖΩΗ, Σωματεῖον Συμβολαιογράφων, ἐνθ' ἀν., 19 Ἰουλ. 1898. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, Ἱστορία Ζακύνθου, ἐνθ' ἀν., σελ. 367 σημ. 1.

⁵ Δ. Χ. ΖΩΗ, Λεξικὸν Φιλολογικόν..., ἐνθ' ἀν., σελ. 1114.

ΣΩΜΑΤΕΙΟΝ ΤΩΝ ΝΟΤΑΡΙΩΝ

Τὸ σωματεῖον τῶν νοταρίων Ζακύνθου ἰδρύθη τῷ 1559 πρὸς ἐπαγγελματικὴν κατοχύρωσιν καὶ ἀσφάλειαν αὐτῶν, διότι φαίνεται ὅτι οὗτοι πολλοὺς ὑφίσταντο μέχρι τότε ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν ἐκβιασμοὺς πρὸς σύνταξιν ψευδῶν συμβολαίων καὶ διαθηκῶν¹.

Διὰ τῆς ἀπὸ 1ης Ὀκτωβρίου 1559 διαταγῆς τοῦ Προβλεπτοῦ Ζακύνθου Φραγκίσκου Pisano, ἀνεγνωρίζοντο τὰ πρῶτα μέλη τοῦ σωματείου καὶ καθορίζοντο αἱ ὑποχρεώσεις τῶν ἐν τῇ νήσῳ νοταρίων καὶ αἱ δικαιοδοσίαι τῶν ἀνὰ διετίαν ἐκλεγομένων τριῶν προέδρων αὐτοῦ².

Κατὰ ταῦτα ὡς πρῶτα μέλη ἀνεγνωρίσθησαν κατὰ σειρὰν οἱ νοτάριοι: Ἰω. Ρουκάνης, Ἀντ. Βασταπένας, Ἀντ. Καψίρης, Στέφ. Πικρίδης, Πρίαμος Βιδάλης, Δημ. Φραγκόπουλος, Ἰω. Βαρθαλάμης, Ἀλοῖς. Φωσκάρδης, Δημ. Τσαγκαρόπουλος, Θ. Δόριζας, Β. Γαβριηλόπουλος, Ἰω. Δρακόπουλος, Τρ. Πάγκαλος, Ἀλ. Στουρίων, Μ. Παπαῖωαννόπουλος [Παπαγιαννόπουλος], Ἀλοῖς. Δέ-Κουζάν, Π. Λίταρχος, Εὐστ. Κοτρωνάς, Νικ. Δόριζας, Ἀλέξ. Μιχαλέτης, Οὐαλ. Βουστουνίτσας, Ἀγγ. Ρωμανός, Δ. Σαλβιάτης, Θεοφ. Παρίσης καὶ Ἀναστ. Δογοθέτης. Ἐκ τούτων δὲ οἱ Ἀντ. Βασταπένας, Δ. Σαλβιάτης καὶ Ἀλ. Στουρίων ἀνεκηρύχθησαν πρόεδροι πλειοψηφίσαντες εἰς σχετικὴν ψηφοφορίαν (2 Ὀκτ. 1559)³.

Οἱ νοτάριοι ὄφειλον νὰ καταχωρίζουν πᾶσαν προᾶξιν ἐν εἰδικῷ πρωτοκόλλῳ ἐντὸς 8 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς συντάξεως αὐτῆς, ἐπὶ ποινῇ στερήσεως τοῦ ἀξιώματος καὶ προσθέτου καταβολῆς 50 δουκάτων, κατατιθεμένων ἐν ταμείῳ πρὸς κατασκευὴν τῆς προβλήτος Ζυκύνθου. Τὰ βιβλία δὲ ἀπάντων τῶν ἀποθανόντων νοταρίων ὄφειλον οἱ κληρονόμοι αὐτῶν νὰ καταθέτουν ἐν τῇ γραμματείᾳ τῆς κοινότητος ἐπὶ ποινῇ καταβολῆς 50 δουκάτων.

Οἱ Πρόεδροι ἐκλεγόμενοι μετὰ πενταετῇ εὐδόκιμον συμμετοχὴν ἐν τῷ σωματείῳ προϊίσταντο τῶν συνεδριάσεων αὐτοῦ καὶ ἐξήταζον τοὺς ἐνώπιον τῆς Διοι-

¹ Ὅτι ἐπαγγελματικοὶ λόγοι συνετέλεσαν εἰς τὴν ἰδρύσιν τοῦ σωματείου ἀνεφέρετο καὶ ὑπὸ τοῦ Δ. Βαρβιάνη, εἰς τὰ πρὸ τῆς καταστροφῆς τῆς Ζακύνθου σωζόμενα ἀνέκδοτα «Χρονικά» αὐτοῦ. Ἰδ. καὶ ΝΤ. ΚΟΝΟΜΟΥ, Χρονικά Ζακύνθου Δ. Βαρβιάνη, Ἑπτανησιακὰ Φύλλα, τόμ. Β' ἀρ. 6 (Ὀκτ. 1954), σελ. 158. Τὸ ἔτος ἰδρύσεως τοῦ σωματείου ὠρίζετο ἐσφαλμένως ὑπὰ τοῦ Ν. ΚΑΤΡΑΜΗ (Φιλολογικὰ Ἀνάλεκτα Ζακύνθου. Ἐν Ζακύνθῳ 1885, σελ. 468) τῷ 1612. Πρβλ. ΣΠ. Μ. ΘΕΟΤΟΚΗ, Κατάλογος Χειρογράφων τῆς Ἑθν. βιβλιοθήκης τοῦ ἁγίου Μάρκου ἐν Βενετίᾳ, Ἑλληνικά, τόμ. Δ (1931), σελ. 423.

² Α. Χ. ΖΩΗ, Σωματεῖον Συμβολαιογράφων, ἐνθ' ἀν., 3 Μαΐου 1898.

³ Α. Χ. ΖΩΗ, Σωματεῖον Συμβολαιογράφων, ἐνθ' ἀν., 17 Μαΐου 1898.

κήσεως προσερχομένους ὑποψηφίους τοῦ νοταριακοῦ ἀξιώματος. Ἡ ἐγκριτικὴ γνώμη τῶν προέδρων ἦτο ἐν προκειμένῳ ἀπαραίτητος προϋπόθεσις πρὸς ἀνακήρυξιν τῶν ὑποψηφίων ὡς μελῶν τοῦ σωματείου¹.

Διὰ μεταγενεστέρων διαταγμάτων ὁρίζετο ὅτι τὸ σωματεῖον τῶν νοταρίων ἐξέλεγε μεταξὺ τῶν μελῶν αὐτοῦ: α) ἓνα ἐπὶ τῶν ἐξοφλήσεων (Deputato agli saldi), ἥτοι ἐπὶ τῶν πληρωμῶν τῶν χρεῶν πράξεων ἀποθανόντων νοταρίων, β) δύο ἀντιρρητικοὺς (Contraditori), ὅπως ἀντιτίθενται ἐκάστοτε κατὰ τῶν παρνόμων πράξεων τῶν προέδρων ἢ ἄλλων μελῶν τοῦ σωματείου, γ) ἓνα γραμματέα (cancellier), πρὸς τήρησιν τοῦ Μητρώου, δ) ἓνα ἐπὶ τῶν καταπίστευμάτων (deputato agli fideicomissi), ἵνα καταχωρίζῃ ἐν ἰδιαιτέρῳ βιβλίῳ τὰ σχετικὰ ἀποσπάσματα τῶν περιλαμβανουσῶν καταπίστευμα διαθηκῶν, καὶ τηρῇ κατάλογον τῶν ἐχόντων καταπίστευμα κτημάτων καὶ ε) ἓνα ἐπὶ τῶν ἐπικυρώσεων (deputato alle legalità), πρὸς ἀναγνώρισιν τῶν γραφικῶν χαρακτήρων².

Ἀλλὰ καὶ ἕτερα ἀξιώματα ἢ προνόμια θὰ ὑπῆρχον μεταξὺ τῶν μελῶν τοῦ σωματείου τῶν νοταρίων, ὡς τοῦλάχιστον τεκμαίρεται ἐκ τοῦ ἐπομένου ἀνεκδότου ἐγγράφου, δι' οὗ ὁρίζετο «ὅτι ὅλα τὰ κομπρομέσα καὶ ἀρμπιτράγγια νὰ ῥηθελαν εἰς τὸ ἐρχόμενο γραφονται ἀπὸ τὸν μόνον δεπντατο εἰς τοιαύτης λογῆς ἄττα...»³ Τὸ ἐγγράφον ἔχει συνταχθῆ ἰταλιστὶ καὶ ἐλληνιστὶ ἐπὶ 2 φύλλων χάρτου σχήμ. 19.7×27.7⁴. Κατωτέρω ἐκδίδονται ἐν ἀντιβολῇ τὰ δύο κείμενα:

φ. 1^ρ

Noi Zan Fran^o Manolesso per la Ser^{ma} Ropub^a|² di Venezia Prov^r del Zante|³ et|⁴ Anast.^o Zorzetto, Costⁿ Serigo e Theod^o Petropulo|⁵ Pressid^{ti} dello Sp. Coll^o de S^{ri} Nodari|⁶

Esecutivam^{te} alla parte presa in q^{sto} Spb Coll^o sotto|⁷ li 12 Marzo ultimo scorso, con cui fù statui^{to}, che tutti li Compromessi, et arbitraggi|⁸ debbano essere in avvenire stipulati dal|¹⁰ solo deputato a tali atti con

φ. 2^ρ

Ἡμεῖς τζαν Φραντζεσκος Μανολεσσος διατι Γαλινοτατιν|² Αρισοκρατιαν τον Ενετον προβ^s Ζακινθ^u|³ καὶ|⁴ Ανασασιος τζορτζετος, Κοσαντινος σιριγος, καὶ|⁵ Θεοδορος Πετροπυλος πρεσεδεντι τ^u εὐγενεσάτ^u|⁶ Κολεγι^u τον Νοδαρον|⁷

Εἰς εχπκίροσιν τις παρτες περαςμενις εἰς ετ^uτο το ευγενις κολεγιο ςας|⁸ 12 μαρτι^u ἀπεραςμεν^u με τήν οπιαν, εδιαταχθι οτι ολλα τα κομπρο^uμεσα καὶ αρπιτραγγια να ηθελαν ης το ερχομενον γραφοντε ἀπο τον μο|¹⁰νον δεπντατο, εἰς τη αυτις λογις

¹ Λ. Χ. ΖΩΗ, Σωματεῖον Συμβολαιογράφων, ἐνθ' ἀν., 2 Ἰουνίου 1898.

² Λ. Χ. ΖΩΗ, Σωματεῖον Συμβολαιογράφων, ἐνθ' ἀν., 17 Ἰουν. 1898.

³ Τὸ ἐγγράφον τοῦτο εἶχε παραχωρήσει πρὸς με ὁ ἀείμνηστος Ζακύνθιος ἱστοριογράφος Λ. Χ. Ζώης.

quelle regole¹¹ e forme, che nella parte stessa viene dichia¹²rite, perciò Ordiniamo a tutti li Nod^{ri} di¹³ Veneta Aut^a sparsi per il Contado, che non ar¹⁴disca veruno in avvenire stipular tal Sor¹⁵ta di Rogiti ne' loro atti, dovendo tutto es¹⁶ser rogato dal solo Deputato sudetto per li¹⁷ provvidi oggetti in dessa parte contemplati,¹⁸ sotto pena risservata in q^e¹⁹

Dato li Quatro Ap^{le} 1788 s.v²⁰

Zan Fran^{co} Manolesso Pro^{dr}²¹

Anastasio Zorzetto Pressidente²²

Costantin Serigo Pressidente²³

Theod^o Petropulo Pressid^{te}²⁴

Zorzi Gruppo Cone^l del Spl^o

Coll^o.

ατα, με εκινες τις ρεγολες και φορμες¹¹ οπη εις την ηριμενιν παρτε σχεδιασμενες φενοντε, και διακτητο διορι¹²ζομε ολονον τον Νοδαρον, ηπο τις Εξουσιας τον Ενετον διαμισας¹³μενι εις τα χορια, οτι να μιν η- θελε τολμισι τινας εις το ερχομε¹⁴νο, να γραψην τετιας λογισ ατα εις τες πραξεστης τιχενοντας το ολλο¹⁵ να γραφετε απο τον μονον δεπhtaτο, δια την πρεπησαν σοχα- σιν¹⁶ και θεωριαν, περιεχομενι εις την ηρι- μενιν παρτε ης πενα ρισερ¹⁷βαδα εις την θελισιν μας <.....>¹⁸

Εδοθη ςας 4 απριλιε 1788 ε.π.¹⁹

Εξανφραντζεσκος μανολεσος προβ^s²⁰

Ανασασιος τζορτζετος πρεσιδεντες²¹

Κοσταντινος σεριγος πρεσιδεντες²²

Θεοδωρος πετροπουλος πρεσιδεντες²³

Τζορτζις τρεπουλ Κονε^l της Εϋγενεσας

της Κολεγιας

Εἰς τὸ ἐν λόγῳ σωματεῖον εἶχεν ἐπίσης δοθῇ τὸ προνόμιον τῆς διὰ ψηφοφορίας ἐκλογῆς ἐτέρων νοταρίων, συμφώνως πρὸς τὴν ἀπὸ 19 Ἀπριλίου 1683 σχετικὴν διάταξιν, ἐπικυρωθεῖσαν διὰ τῶν ἀπὸ 28 Ἰανουαρίου 1696 καὶ 9 Σεπτεμβρίου 1699 διαταγμάτων¹.

Ἐπειδὴ ὅμως, ὥς φαίνεται, παρατηροῦντο διάφοροι ἀνωμαλῖαι περὶ τὴν ἐκλογὴν νέων μελῶν τῶν σωματείου, διὰ τῆς ἀπὸ 3 Ἰουνίου 1703 διαταγῆς τοῦ Προβλεπτοῦ Ζακύνθου καθωρίζετο ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν τῇ πόλει νοταρίων εἰς 32 —ἐξ ὧν 11 τῆς τάξεως τῶν εὐγενῶν καὶ 21 τῆς τάξεως τῶν ἀστῶν— καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν ταῖς διαφόροις κώμαις νοταρίων εἰς 20, ἀνὰ δέκα ἐκ τῶν δύο περιοχῶν (Μεγαλομερίας καὶ Μικρομερίας), εἰς ἃς διηρεῖτο ἡ ἐξοχὴ τῆς Ζακύνθου. Προεκηρύσσετο δὲ ἡ ἐκλογὴ νέου νοταρίου λόγῳ θανάτου ἢ παραιτήσεως παλαιοῦ μέλους τοῦ σωματείου. Καὶ ὥφειλεν ὁ ὑποψήφιος νὰ καταθέσῃ πρὸ τῆς πρὸς ἐκλογὴν γενομένης σχετικῆς ἐξετάσεως πιστοποιητικά: καταγωγῆς, καλῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως καὶ διαγωγῆς, ἡλικίας —οὐχὶ μικροτέρας τῶν 25 ἐτῶν— καὶ ἐπιτυχοῦς ἐξασκήσεως ἐπὶ ἔτος τοῦλάχιστον παρ' ἀνεγνωρισμένῳ νοταρίῳ.

¹ Α. Χ. ΖΩΗ, Σωματεῖον Συμβολαιογράφων, ἐνθ' ἄν., 17 Ἰουν. 1898.

προνομένης δὲ τῆς ἐκλογῆς νέου νοταρίου ἐδίδετο εἰς αὐτὸν σχετικὸν προνομιακὸν ἔγγραφον (privilegio), δι' οὗ εἶχε πλέον οὗτος τὸ δικαίωμα τῆς συντάξεως παντὸς εἴδους ἐγγράφων, ἑλληνιστὶ καὶ ἰταλιστὶ προκειμένου περὶ τῶν ἐν τῇ πόλει, ἑλληνιστὶ δὲ μόνον προκειμένου περὶ τῶν ἐν ταῖς κώμαις νοταρίων¹.

Κατωτέρω ἐκδίδω ἐκ τοῦ πρωτοτύπου ἀνέκδοτον προνομιακὸν ἔγγραφον ἀφορῶν εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ νοταρίου Νικολάου Λαμπέττη, εἰς πλήρωσιν κενωθεῖσης θέσεως διὰ τοῦ θανάτου τοῦ νοταρίου Γεωργίου Τρούπου². Τὸ ἔγγραφον εἶναι γεγραμμένον ἐπὶ μεμβράνης σχήμ. 14.7×19.8 , τεσσάρων φύλλων ἐν σχήματι τετραδίου. (Διαστάσεις γεγραμμένου μέρους: 11.6×15). Τὸ κείμενον καταλαμβάνει τὰ φύλλα 2^v - 4^r, τῶν ὑπολοίπων ὄντων λευκῶν:

φ. 2^v Noi³ Alvise Diedo Provveditor³ Zuanne Casseti & Zorzi Baroz⁴zi Consiglieri per la ser^{ma} rep^{ca}⁵ di Venezia reggimento del⁶ Zante⁷ Zuanne Negri & Demetrio Cal⁸lichia presidⁱ dello Sp^{bl} colle⁹gio de' nodari, stante l' assenza dell' Ec^{te} Sig^r¹⁰ dottor Paolo Cladi loro collega.¹¹

Passato a miglior vita lo Sp^{le} Sig^r Zorzi Truppo¹² fù uno del corpo de' Nodari del sud^o Sp^{le} Coll^o, si è con¹³gratato il med^{mo} per divenire ad elezione nuova nelle¹⁴ di lui veⁱ di altro Soggetto d' idoneità, e sufficienza, e¹⁵ però premessi i soliti stridori a suon di Tromba e di campana¹⁶ {campana} si sono ridotti votanti ventotto, compresa la Nos¹⁷tra Rappresentanza, onde in esecuzione della Ter¹⁸minazione 19 Ap^{1e} 1683 s.v., confermata dalla Car¹⁹ica Capⁿ Gn^lizia li 21 Gennaro 1696 S.N.M.V. et²⁰ approvata dalla Sovrana Autorità del Ecc^{mo} Senato²¹ con Ducali 9 Settembre 1699: Comparve alla nostra presen²²za, e di esso Sp^l Collegio il Sig^r Niccolò Lambetti q^m Sig^r²³ Giacomo persona di probità, e fede, nativo di questa²⁴ Patria, benestante, di nascita civile, ed eccedente gli an²⁵ni 25 di sua età, come dal suo bene probatum ora letto viene²⁶ pienamente autenticato, ed accompagnato da tutti i requisiti dalle²⁷ pubbliche prescrizioni prefissi, frà quali rimarcata la fede di No²⁸daro Collegiato sotto cui si disciplinò, ed esaminato dalli Sp^h SS^{ri}²⁹ Presidenti alla presenza Nostra con risposte proprie, ed adequate³⁰ fè conoscere la sua abilità, e perfetta scienza nel impiego stes³¹so, cosicchè passato per scrutinio restò con pienezza di voti dicchiara³²to idoneo, ed atto a tal onorevole impiego. Perciò coll'

¹ Λ. Χ. ΖΩΗ, Σωματεῖον Συμβολαιογράφων, ἐνθ' ἀν., 3 καὶ 19 Ἰουλίου 1898.

² Καὶ τὸ ἔγγραφον τοῦτο εἶχε παραχωρήσει πρὸς με ὁ Λ. Χ. Ζώης, ἐκ τοῦ ἀτομικοῦ του ἀρχείου.

Autorità del⁸³ Magistrato Nostro, e con quella impartitaci dell' Eccmo Senato⁸⁴ li 12 Gennaro 1652 dagli Eccmi Inquisitori del 1614, e della⁸⁵ Terminaz^e suriferita del 1699, in vigor delle pnti concediamo⁸⁶ facoltà al sud^o Sig^r Niccolò Lambetti eletto per uno delli⁸⁷ Sp^{li} Nodari di questo Sp^t Collegio di poter stipulare in⁸⁸ idioma Italiano, e Greco φ. 3^v qualunque sorta d' Instrumenti, {in}⁸⁹ Inventari, Contratti ed ogni altro atto attinente a tale impiego con⁴⁰ tutti i Titoli, grado, prerogative, onori, ed emolumenti ad un ta⁴¹le decoroso ufficio spettanti, e perciò esente da ogni tanto⁴² ed aggravio per qualunque urgenza.⁴³

Per tale dunque dovrà essere da chi si sia riconosciuto, e rispetta⁴⁴to, e le sue Attestazioni, e sottoscrizⁿⁱ riporteranno in ogni luogo⁴⁵ l'intiera fede, et osservanza, promettendosi dalla sua fede, e⁴⁶ pontualità ogni buon esito, con astenersi dallo stipulare alcun⁴⁷ contratto, od atto pregiudiziale a Sua Serenità, come asseverò col⁴⁸ proprio giuramento avanti Noi prestato, e con dover onnina⁴⁹mente eseguire le Leggi massime le seguenti ordinazioni to⁵⁰ Dicembre 1767 del Eccmo Pregadi, la Terminaz^e degli⁵¹ Eccmi Conservi, et Esecutori delle Leggi di 25 Agosto 1767⁵² la Parte presa dall' Eccmo Pregadi li 3 Settembre 1767, non che la Ter⁵³minazione degl' Ill^{mi} et Ecc^{mi} SS^{ri} Capi del Ecc^o Cons^o di 40⁵⁴ C. N., emanata li 29 Marzo 1775, in materia di Appellazioni⁵⁵ e così pure il Proclama degli Ecc^{mi} Avvogattori di comun.⁵⁶ In quorum Fidem &c.⁵⁷

Data li 27 Maggio 1794 s. v.⁵⁸

Alvise Diedo, Pr^{re} ⁵⁹

Zuane Cassetti, S. Cong^r ⁶⁰

Zorzi Barozzi Cons^e ⁶¹

Zuane Negri, Pressid^e ⁶²

φ. 4^r

Demetrio Calichia, Pressid^e ⁶³

Theod^o Petropulo, Canc^{re} ⁶⁴ dello Sp. Coll^o de Nodari.

Οὕτως εἶχον ἐν γενικαῖς γραμμαῖς τὰ πράγματα μέχρι τοῦ 1826, ὅποτε ἡ Ἰόνιος Γερουσία — ἣτις καὶ παλαιότερον διὰ τοῦ ἀπὸ τοῦ 1808 σχετικοῦ κανονισμοῦ καὶ τοῦ ἀπὸ τοῦ 1820 διατάγματος εἶχεν ἀσχοληθῇ ἐπὶ θεμάτων τῶν νοταρίων Ζακύνθου — καθώρισε τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν εἰς 40, ἀνὰ 20 ἐν τε τῇ πόλει καὶ τῇ ἐξοχῇ, περιορισθέντα βραδύτερον εἰς 30, διότι ἐθεωρήθη ὡς ὑπερβολικὸς ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν τῇ ἐξοχῇ Ζακύνθου νοταρίων. Ἀλλὰ καὶ ἕτερα ἐλήφθησαν προϋόντος τοῦ χρόνου μέτρα ἀφορῶντα εἰς τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν κατανομήν τῶν νοτα-

ρίων Ζακύνθου συμφώνως πρὸς τοὺς θεσμοὺς καὶ τὰς μεταβολάς, ἃς ὑπέστησαν ἐκάστοτε αἱ τμηματικαὶ τῆς νήσου διαιρέσεις. Διὰ τῆς πραγματοποιηθείσης τέλος Ἑνώσεως (1864) οἱ νοτάριοι Ζακύνθου ἀφωμοιώθησαν πρὸς τοὺς τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος¹.

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΝΟΤΑΡΙΑΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Ὅτι ἡ νοταριακὴ τέχνη ἐδιδάσκετο ἐν τῇ Δύσει καὶ δὴ καὶ ἐν ταῖς νομικαῖς σχολαῖς τῆς Ἰταλίας, ἐνθα ὑπῆρχον οἱ legentes οἱ βραδύτερον doctores notariae κληθέντες, εἶναι γνωστόν². Οὐδόλως λοιπὸν ἄπορον ὅτι τὸ σύστημα τοῦτο ἐφηρμόσθη καὶ ἐν τῇ ἐνετοκρατουμένῃ Ἑπτανήσῳ.

Διὰ τῶν ἀπὸ 20 Ὀκτωβρίου καὶ 29 Ἰουνίου 1679 διατάξεων ὤφειλεν ὁ διὰ τὴν θέσιν τοῦ νοταρίου Ζακύνθου ὑποψήφιος νὰ προσκομίσῃ ἐνώπιον τῆς πρὸς τοῦτο εἰδικῆς ἐπιτροπῆς, σὺν ἄλλοις καὶ πιστοποιητικὸν ὅτι διδαχθεὶς τὴν νοταριακὴν τέχνην ἡσκήθη, ἐπὶ ἐν τοῦλάχιστον ἔτος, ὑπὸ ἀνεγνωρισμένον νοτάριον, ἐνυπογράφως βεβαιοῦντα τοῦτο³.

Ὅτι ὅμως ἡ διὰ τῆς συστηματικῆς διδασκαλίας παράδοσις τῆς νοταριακῆς τέχνης ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων εἰς τοὺς νεωτέρους ἐτεκράτει ὡς θεσμὸς παλαιότερος τεκμαίρεται ἐκ σχετικῆς διδασκαλίας ἀποκειμένης ἐν ἀρχῇ νοταριακοῦ βιβλίου τοῦ Βασ. Γαβριηλοπούλου, τῷ 1542 — πρὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ σωματείου! — καὶ περιεχούσης ἠθικὰς παραινέσεις καὶ εἰς πρακτικὴν ἐφαρμογὴν ἀφορώσας ὑποδείξεις: «...ὁ αὐτὸς νοτάριος ὅταν βούλεται ποιῆσαι διαθήκην, πρῶτον μὲν ἰδῆς τοῦ ἀνθρώπου εἰ μὲν ἔχει τὰς φρένας σώας καὶ τὸν νοῦν ὑγιῇ καὶ ποιῶντας τὴν διαθήκην νὰ εἶναι πάντοτε μάρτυς καὶ νὰ μὴ δείξῃ τὴν διαθήκην ἀνθρώπου γεννημένου ἕως οὗ ζῇ ὁ τεστατόρος...» Ἐπὶ νὰ μὴ κάμῃς καμμίαν φιλοπροσωπίαν, νὰ κάμῃς γραφὴν διὰ δῶρα, νὰ ἀδικήσῃς τινάς, ἢ πιωχόν, ἢ ὀρφανόν... διότι ὅποιος νοτάριος ποιεῖ γραφὴν ψεύτικὴν τοῦ ἢ πάει τὸ χέρι του, καὶ ἡ μαρτυρία του οὐδὲν ἀξίζει καὶ ἐντροπιάζει καὶ τοὺς ἰδικούς του...»⁴.

Ἰδιαιτέρως ὅμως ἐνδιαφέρον ὑπὸ ἔποψιν τοῦ τρόπου διδασκαλίας τῆς νοταριακῆς τέχνης εἶναι διασωθὲν ὑπὸ τοῦ Α. Χ. Ζώη ἔγγραφον, ἐν ᾧ ἀναφέρονται

¹ Α. Χ. ΖΩΗ, Σωματεῖον Συμβολαιογράφων, ἐνθ' ἀν., 5 Αὐγ. 1898.

² ED. DURANTO, Il tabellionato o notariato nelle leggi romane, nelle leggi medioevali italiane e nelle posteriori specialmente Piemontesi. Torino 1897, σελ. 120 κ' ἐξ.

³ Α. Χ. ΖΩΗ, Σωματεῖον Συμβολαιογράφων, ἐνθ' ἀν., 3 Ἰουλ. 1898. Ἰδ. καὶ ἀνωτ., σελ. 118. —

⁴ Α. Χ. ΖΩΗ, Σωματεῖον Συμβολαιογράφων, ἐνθ' ἀν., 5 Αὐγ. 1898. Τὸ κείμενον τῆς ἐν λόγῳ διδασκαλίας εἶναι συντομώτατον περιλαμβανόμενον, κατὰ τὸν Α. Χ. Ζώην, ἐν σελ. 1 τοῦ νοταριακοῦ βιβλίου,

τὰ εἶδη τῶν νοταριακῶν πράξεων καὶ ἐκτίθεται ὁ τρόπος τῆς κατὰ παράδοσιν συντάξεως αὐτῶν ¹. Τὸ κείμενον τοῦ ἐγγράφου τούτου θεωρῶ σκόπιμον νὰ καταχωρίσω ἐνταῦθα ὁλόκληρον ἐκ τοῦ δημοσιεύματος καὶ χειρογράφου τοῦ Ζώη ²:

Τί θέλει νὰ εἰπῇ νοδάρως;

Νοδάρως εἶναι ἓνας ἀφεντικὸς ἄνθρωπος, ὅπου τυχαίνει ἐκεῖνο ποὺ εἶναι δίκαιον νὰ κρατῇ καὶ τὸ ἄδικο νὰ διώχνῃ.

Πόσες λογῆς γραφές εἶναι;

Εἶναι πολλές, ὥσάν νὰ εἰποῦμε: πούλησιες, λιβελατζιόνες, ἀλλαξίες, εἰς ἐνοίκια, δανεικὲς γαζέττες, ὅπου δίνει ὁ ἓνας τοῦ ἀλλουνοῦ, ἐπιτροπικὲς δονατζιόνες, διαθήκη, κωντίκελλο καὶ ἄλλων πολλῶν λογῶν γραφές.

Πῶς κάνουν τὴν γραφὴν ὄντας δίνει ἓνας ἀλλουνοῦ γαζέττες δανεικὲς;

Τὴν σήμερον ὁ τάδες δίνει τοῦ τάδες δανεικὰ γρ^α τόσα διὰ νὰ τοῦ πλερώνῃ τὸ διάφορο πρὸς 10 τὰ ἑκατό, ὅπου λιγώτερο ἀπὸ 10 τὰ ἑκατό, ὅπουρε χάριν φιλίας, ἐπειδήτις καὶ περισσότερο ἀπὸ 10 τὰ ἑκατό ὁ νοδάρως δὲν ἔμπορεῖ νὰ τὸ κάμῃ, μὰ λιγώτερο, ὅσο εἶναι συμβασμένα τὰ μέρη.

Πῶς κάνουν τὴν γραφὴν, ὄντας ἓνας θέλει νὰ νοικιάσῃ ἓνα σπίτι, ἢ ἄλλο πρᾶγμα;

Τὴν σήμερον ὁ τάδες δίνει εἰς ἐνοίκι τὸ τάδε πρᾶγμα τοῦ τάδε, διὰ χρόνους τόσους, διὰ νὰ τοῦ δίνη διὰ νοίκι τὸν κάθε χρόνο ρ^α τόσα ἀρχινῶντας ὁ καιρὸς ἀπὸ τὴν τάδε ἡμέρα τοῦ μηνός, καὶ μὲ ἐκεῖνα τὰ πάντα ὅπου συμβαστοῦνε τὰ μέρη. Μὰ ὄντας θέλουν νὰ κάμουν νὰ μὴν ἔμπορῃ ὁ νοικοκύρης νὰ τὸν βγάλῃ ἀπὸ τὸ σπίτι, ἂν θέλῃ διὰ νὰ ᾖ ἐδικό του, ἐτότες πρέπει νὰ κάμουν πῶς ρεφονδάρουν τὸ μπενεφίτζιο τοῦ νόμου—θέλοντας καὶ τὴν ἀτζετάρουν ὥσάν νὰ ἤτουνα στριδάδα καὶ δεκρετάδα.

Πῶς κάνουν τὴν γραφὴν τῆς λιβελατζιόν;

Τὴν λιβελατζιὸν τὴν κάνουν εἰς τὸν ἴδιον τρόπον ὅπου γίνεται καὶ ὄντας δίνει εἰς ἐνοίκι, ἐπειδήτις καὶ δὲν εἶναι ἄλλη ἢ διαφορά, παρὰ ὄντας εἶναι παντοτινὴ λιβελατζιὸν τυχαίνει νὰ εἶναι καὶ νὰ φαίνονται κριτάδες πῶς ἐπήγανε καὶ ἐστιμάρανε τὸ ὑποστατικό, ἀλλέως καὶ ἡ λιβελατζιὸν εἶναι διὰ τόσους χρόνους, ὅπουρε ἕως ζωῆς τους ἐκεινῶνε ὅπου κάνουν τὴν λιβελατζιὸν· δὲν εἶναι χρεῖα διὰ τοὺς κριτάδες μήτε νὰ γίνεται ἡ στίμα καὶ πάντα ὄντας εἶναι κριτάδες, τυχαίνει νὰ εἶναι ἀπογραμμένοι ὅπουρε ἄλλοι διὰ ὄνομά τους.

¹ Περισσότερον βεβαίως νὰ σημειωθῇ ὅτι οἱ διδασκόμενοι τὸ περιεχόμενον τοῦ ἐγγράφου τούτου δὲν ἀντελαμβάνοντο πάντοτε τὴν νομικὴν σημασίαν τῶν ἐν αὐτῷ ἀναφερομένων ὄρων.

² Λ. Χ. ΖΩΗ, Σωματεῖον Συμβολαιογράφων, ἐνθ' ἀν., 22 Αὐγ. καὶ 6 Σεβρίου 1898.—

Πώς κάνουν τές άλλαξιές;

Οί άλλαξιές γίνονται ὄντας δύο σμίξουν καὶ ὁ ἓνας θέλει νὰ δώσῃ τοῦ ἄλλουνοῦ ἓνα ὑποστατικὸ καὶ ὁ ἄλλος τοῦ ἄλλουνοῦ, ἐτότες ὁ νοδάρως τυχαίνει νὰ γράψῃ τὸ κατατόπι τοῦ ὑποστατικοῦ καὶ σύνορο, πόσων ἀξιναρίων εἶναι καὶ νὰ βάλῃ καὶ τοὺς συμπλιασμοὺς τόσον τοῦ ἐνὸς ὑποστατικοῦ ὥσάν καὶ τοῦ ἄλλουνοῦ βάνοντας τοὺς κριτάδες νὰ τὸ στιμάρουν καὶ ἂν εἶναι στιμάδο τὸ ἓνα ὑποστατικὸ περισσότερον ἀπὸ τὸ ἄλλο, τὸ μέρος ἐκεῖνο ὅπου εἶναι τὸ ὑποστατικὸ του λιγώτερον, νὰ ρεφάρῃ τὸ ἄλλο μὲ γαζέττες ἢ μὲ ἄλλο πρᾶγμα διὰ νὰ εἶναι ὁμοιες οἱ στίμες, μπορεῖ περὶ τόμου εἶναι εὐχαριστημένος ἐκεῖνος ὅπου δίνει τὸ ὑποστατικὸ, ὅπου εἶναι στιμάδο περισσότερον νὰ κάμῃ πὼς τὸ περισσότερον τὸ χαρίζει τοῦ ἄλλουνοῦ μέρους διὰ τὸ κόμοδο ὅπου λαβαίνει καὶ τὰ ἐξῆς.

Πόσων λογιῶνε εἶναι οἱ δονατζιόνες;

Εἶναι τέσσερων: ἡ πρώτη εἶναι δονατζιὸν ζώντων, ἡγουν ἵντερ βίβος· ἡ δεύτερη εἶναι ἔπειτα τοῦ θανάτου, ἡγουν ντόπιο μόρτις· ἡ τρίτη ὄντας δώσῃ εἰσὲ βαπτιστίκι τοῦ φιοτζου του, ἡγουν πρὸ βαπτισμον· ἡ τετάρτη εἶναι ἐκεῖνη γιὰ νὰ γένῃ ὁ γάμος, ἡγουν πρὸ ντὲ νούντζος.

Τὶ τυχαίνει νὰ ἔχουν αὐτὲς οἱ δονατζιόνες;

Πρῶτον τὴν θέλησιν ἐκεῖνοῦ ἢ ἐκεῖνης ὅπου θέλει νὰ κάμῃ τὴν δονατζιὸν, νὰ μὴν εἶναι βιασμένος, μήτε ἀναγκασμένος ἀπὸ τινὰ καὶ ὁ νοδάρως τυχαίνει νὰ τοῦ εἰπῇ καὶ ἀβιζάρῃ πὼς ἀπότις κάμῃ τὴν δονατζιὸν νὰ ἡξέρῃ πὼς ἀφόντι τὴν στριδάρῃ καὶ πάρῃ τὸ δεκρέτο εἶναι ἀμετάσσεπτος, δίνοντάς του νὰ κάμῃ ὄρκον πὼς δὲν εἶναι βιασμένος, μήτε ἀναγκασμένος ἀπὸ τινὰ, μόνον τὸ κάνει διὰ τὲς ἀγάπες ὅπου εἶδε καὶ βλέπει καὶ τὰ ἐξῆς.

Πόσες προκοῦρες εἶναι;

Δύο. Ἡ πρώτη εἶναι ὅπου ἓνας κάνει ἐπίτροπον τὸν τάδε, τοῦ ὑποίου τοῦ δίνει ἐξουσίαν νὰ ἰδῇ καὶ προσπαθήσῃ τὸ ἱντερέσσο, ὅπου ἔχει μὲ τὸν τάδε. Καὶ ἡ δεύτερη εἶναι γκενεράλε, ὅπου τοῦ δίνει ἐξουσία νὰ κοιτάζῃ καὶ προβλέπῃ ὅλα του τὰ ἱντερέσσα, ὅπου ἔχει μὲ κάθε καὶ ἕκαστον ἄνθρωπον καὶ τὰ ἐξῆς.

Πόσες διαθήκες εἶναι;

Δύο. Πρῶτο ἡ διαθήκη ὅπου κάνει καὶ ἀφίνει τὸ πρᾶγμά του καὶ δεύτερο τὸ κωντίκελλο, ὅπου μὲ δαῦτο βγάνει ὁποῦρε κρεσέρει εἰς ἐκεῖνον, ὅπου ἔκαμε μὲ τὴν διαθήκην του.

Καὶ τί χρέος ἔχει ὁ νοδάρως ὄντας πάῃ νὰ κάμῃ μίαν διαθήκην, ὁποῦρε κωντίκελλο;

Νὰ γράψῃ εἰσὲ τί χωριὸ εἶναι τὸ σπίτι ὅπου στέκει ὁ διαταχθῇ ἂν εἶναι ἄρρωστος ὁποῦρε καλὰ, νὰ ἔχῃ τὰς φρένας ὑγιεῖς, ποῦ θέλει νὰ θαφτῇ, ἂν ἀφίγγῃ

διὰ τὴν ψυχὴν του εἰς τοὺς τόπους τῆς ἐλεημοσύνης¹, νὰ μελετήσῃ καὶ γράψῃ τὸ ὄνομα τῶν μαρτύρων, ὅπου εἶναι παρὼν εἰς τὴν διαθήκην του, ποῖον ἀφίνει διὰ κληρονόμον του καὶ κάνοντας ἐτοῦτο ὁ νοδάρως ἔχει γιὰ μὲν χρέος νὰ γράψῃ ἐκεῖνα τὰ λόγια, ὅπου τοῦ λέγει ὁ διαταχτής, χωρὶς νὰ κάμῃ ὁ νοδάρως τίποτε ἀπὸ λόγου του. Περιπλέον ἔχει χρέος ὁ νοδάρως ἀφόντις φινίρη τὴν διαθήκην ὃ κωντίκελλο νὰ μὴ ἀφήσῃ τοὺς μάρτυρες νὰ πᾶνε πούπετες, μόνε νε κάμῃ τὴν κόπια τῆς διαθήκης καὶ νὰ βάλῃ τοὺς ἴδιους μάρτυρες νὰ ἀπογράψουν εἰς τὴν αὐτὴν κόπια καὶ ἔπειτα νὰ τὴν διπλώσῃ ὡσὰν γραφὴν καὶ βουλώσῃ καὶ ἀπὸ πάνου νὰ γράψῃ τὸ ὄνομά του καὶ παράνομα τοῦ διαταχτῆ, τὸ χρόνο καὶ ἡμέρα, ὅπου ἐγένῃ ἡ αὐτὴ διαθήκη, γράφοντας καὶ τὸ ὄνομά του ὁ νοδάρως, πρεζεντάροντας τὴν ὃ ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ὅπουρε τὸ περισσότερον τὴν ἄλλην ἐρχομένην ἡμέραν εἰς τὸν καντζελλιέρη τῆς κομμουνιτᾶς καί, μετὰ τὸν θάνατο τοῦ διαταχτῆ, ἂν ἀφίνη διὰ τὴν ψυχὴν του εἰς τοὺς τόπους τῆς ἐλεημοσύνης, νὰ κάμῃ κόπια ἀπὸ τὸν πόντο νὰ τὴν δώσῃ τῶν ἐπιτρόπων τοῦ ὀσπιταλίου, κατὰ τὸ δεκρέτο τοῦ γενεράλε 'Ερίτσου.

Μὰ ἂν τύχῃ καὶ σοῦ φέρῃ, ἕνας μὴ τζέτουλα τεσταμεντάρια, τί χρέος ἔχει ὁ νοδάρως νὰ κάμῃ;

Τὴν σήμερον μοῦ πρεζεντάρει ὁ παρὼν τᾶδες τὴν παρὼν τζέτουλα τεσταμεντάρια βουλλωμένη λέγοντάς μου πὼς εἶναι ἡ διαθήκη του γεναμένη ὑπὸ χειρὸς του καὶ ἀπογραμμένη ἀπὸ δαύτου διὰ νὰ στέκῃ καὶ σὲ φύλαξι εἰς τὰ ἐμοῦ ἄττα καὶ ἂν τοῦ ἔλθῃ θάνατος νὰ τὴν μπουμπλικάρῃ, ἡ ὁποία θέλει νὰ ἔχῃ τὸ στέρεον καὶ ἀπαρασάλευτον εἰς τοὺς αἰῶνας καὶ οὕτως εἰς μαρτυρίας καὶ βεβαίωσιν.

Μὰ ἰν κάζο καὶ ὁ διαταχτής, ὅπου σοῦ πρεζεντάρῃ τὴν τζέτουλα, σοῦ εἰπῇ ὅπου τὸν ἐρωτᾷς, ἂν γεναμένη ἀπὸ μάρτυρες;

Τυχαίνει ἐτότες νὰ τοῦ εἰπῇς, ἂν θέλῃς, νὰ τοῦ τὴν ξεβουλλώσῃς διὰ νὰ τοῦ τὴν διαβάσῃς καὶ ἀκούοντάς τιν ὁ διαταχτής, ἐτότες ἂν σοῦ εἰπῇ πὼς ἔτσι εἶναι ἡ γνώμη του, τὴν ματαβουλλώνεις καὶ κάνεις τὴν ἄνωθεν πρεζεντατζιόν, δεκιαρίζοντας πὼς τὴν ἐξεβούλλωσες καὶ τοῦ τὴν ἐδιάβασες. Μὰ ἀνίσως καὶ ὁ διαταχτής, ὅπου σοῦ φέρῃ τὴν τζέτουλα, σοῦ εἰπῇ δὲν θέλει νὰ τὴν ξεβουλλώ-

¹ "Ἀμα τῇ ἰδρύσει ἐν Ζακύνθῳ τοῦ «Ταμείου ἐξαγορᾶς αἰχμαλώτων» (3 Ἰουλ. 1560), ἐδόθη διαταγὴ πρὸς τοὺς νοταρίους νὰ ἐρωτοῦν τοὺς ἐκάστοτε διαθέτας, ἐὰν κληροδοτοῦν τι εἰς τοὺς «σκλάβους» (Ἰδ. Λ. Χ. ΖΩΗ, Ταμεῖον ἐξαγορᾶς αἰχμαλώτων, *Ἑπετηοὶς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν*, τόμ. Ε' (1928), σελ. 343). Διὰ διατάγματος δὲ τῆς Γερουσίας ἀπὸ 4 Μαΐου 1730 διετάσσοντο οἱ νοτάριοι νὰ ὑπομιμνήσκουν πρὸς τοὺς διαθέτας, ἐκτὸς τῶν ἄλλων εὐαγῶν ἰδρυμάτων, καὶ τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις Ἅγιον Τάφον (Λ. Χ. ΖΩΗ, Σωματεῖον Συμβολαιογράφων, ἐνθ' ἀν., 19 Ἰουλίου 1898).

σης, τὸ δεκιορίεις εἰς τὴν ἄνωθεν πρεζεντατζιόν, πὼς τὸν ἐρώτητες, ἂν θέλῃ νὰ τὴν ξεβουλώσῃς, διὰ νὰ τοῦ τὴν διαβάσῃς καὶ αὐτὸς δὲν ἠθέλησεν. Ἐξαιρετικῶς ὁπότεν εἶναι ἀπὸ χειρὸς τοῦ διαταχτῆ ἢ τζέτουλα ὁποῦ σοῦ πρεζεντάρει, δὲν εἶναι χρεῖα, παρὰ νὰ τοῦ κάμῃς τὴν ἄνωθεν πρεζεντατζιόν, μὰ ἂν σοῦ εἰπῇ, πὼς δὲν ἠξέρει γράμματα καὶ ἔβαλε καὶ τοῦ τὴν ἔκαμε ἄλλος ἄνθρωπος, καὶ ἔβαλε καὶ ἀπογράψανε καὶ μάρτυρες, ἐτότες ἔχεις χρέος νὰ τὸν ρωτήσῃς, ἂν θέλῃ νὰ τὴν ξεβουλώσῃς νὰ τοῦ τὴν διαβάσῃς καὶ κάμῃς τὲς ἄνωθεν δεκιοραντζιόνες εἰς τὴν πρεζεντατζιόν καὶ τὰ ἐξῆς.

Πὼς κάνουν τὲς πουλησίες εἰς κάθε ὑποστατικό;

Τὴν σήμερον ὁ τάδες δίνει εἰς καθαρὰν πουλησίαν τοῦ τάδε ἓνα κομμάτι ἀμπέλι ἀξιναρίων δύο ἰντζίρκα, κλπ.

Ἡ ἄνωτέρω διδασκαλία τῆς νοταριακῆς τέχνης, μὴ χρονολογηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Α. Χ. Ζώη, πρέπει νὰ τεθῇ—διὰ τὴν ἐν αὐτῇ μνησίαν τοῦ Γεν. Προβλεπτοῦ Θαλάσσης Νικ. Erizzo—εἰς τὸ β' ἡμισυ τῆς ΙΗ' ἑκατονταετηρίδος, περιέχει δὲ ἀξιολόγους πληροφορίες περὶ τῶν κρατούντων ἐλλήνων ἐν τῇ σφαίρᾳ τοῦ δικαίου, ὡς ἐπίσης καὶ περὶ τῆς κοινωνικῆς καταστάσεως ἐν Ζακύνθῳ κατὰ τὸν τελευταῖον αἰῶνα τῆς ἐν Ἑπτανήσῳ Ἑνετοκρατίας.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ ΝΟΤΑΡΙΩΝ

Ἀπὸ Ἑνετοκρατίας μέχρι Ἑνώσεως

Φραγκόπουλος Νικόλαος (ιερεύς): 1503 - 1537	Φουρνογεράκης Νικόλαος (ιερεύς): 1549-1550
Ραφτόπουλος Ἀλέξανδρος: 16 Ἀπρ. 1504-14 Φεβρ. 1552	Παλαμηδᾶς Θεόφιλος (ιερεύς): 1549 - ?
Στράτορας Ἀντώνιος (ιερεύς): c. 1507	Τρούσας Νικόλαος (ιερεύς): 15 Αὐγ. 1550 - 21 Μαΐου 1599
Ραφτόπουλος Θ.: 1508 - 1510	Ἀρβανίτης Ἀντώνιος: 1550 - 1564
Κοτρονᾶς Πέτρος (ιερεύς): 7 Μαΐου 1515 - 1563	Τσαγκαρόπουλος Τιμόθεος: 20 Μαρτ. 1551 - 6 Σ/βρ. 1608
Χαρτᾶς Φίλιππος (ιερεύς): 12 Μαρτ. 1519 - 6 Φεβρ. 1551	Ἀκάκιος Ὀνούφριος: 7 Ὀκτ. 1552 - 9 Μαρτ. 1596
Αὐλωνίτης Θεόδωρος: 1523 - 1526	Μαυράγγελος Κυριάκος (ιερεύς): 20 Φεβρ. 1553 - 15 Φεβρ. 1565
Πάγκαλης Γεώργιος (ιερεύς): 1527 - 1547	Πέτας Λάζαρος: 6 Αὐγ. 1553 - 6 Αὐγ. 1559
Σουριᾶνος Φραγκίσκος: 1530 - 1553	Μαρκόπουλος Μᾶρκος: c. 1553
Βασταπένα Ἀντώνιος: 1532 - 1555	Χαλκιᾶς [Κορδέλλος] Βαρθολομαῖος: 12 Δε- κεμβρ. 1554 - 1559
Καλανδρινὸς Δημήτριος: 25 Ἰουν. 1533-1544	Κωστάκης Ἰωάννης (ιερεύς): 1 Ὀκτ. 1555 - 21 Ἰουλ. 1578
Παντώνης Ἀλέξανδρος: 30 Ἀπρ. 1534 - 19 Φεβρ. 1559	Στρούζας Ζαχαρίας (ιερεύς): 2 Νοεμβρ. 1556 - 18 Ἀπρ. 1565
Γραμματικόπουλος Νικόλαος: 1536 - 1588	Τσαγκαρόπουλος Δημήτριος: 23 Φεβρ. 1557 - 22 Μαΐου 1568
Στρούζας Παῦλος (ιερεύς): 21 Μαρτ. 1538 - 18 Ἰουν. 1552	Βιδάλης Πρίαμος: 1557 - 1567
Λήσταρχος [Λίταρχος] Φίλιππος (ιερεύς): 1 Αὐγ. 1539 - 9 Ἀπρ. 1553	Ρουκάνης Ἰωάννης: 11 Ἰουλ. 1559 - 22 Αὐγ. 1589
Δόριζας Θεόδωρος (ιερεύς): 6 Νοεβρ. 1559 - 1560	Δόριζας Νικόλαος (ιερεύς): Ὀκτώβρ. 1559 - 14 Σεπτ. 1593
Σουριᾶνος Ἀλοῖσιος: 1540 - 14 Ἰουν. 1556	Δρακόπουλος Ἰωάννης (ιερεύς): Ὀκτ. 1559 - 15 Σεπτ. 1593
Στρούζας Πέτρος (ιερεύς): 3 Ἰαν. 1542 - 4 Μαρτ. 1571	Γρίφης Μᾶρκος: 8 Νοεμβρ. 1559 - 17 Δεκεμ- βρίου 1562
Πικρίδης Στέφανος (ιερεύς): 14 Ὀκτ. 1542 - 26 Ἰουν. 1590	Βαρθαλάμης Ἰωάννης Δε Κουζάν Ἀλ. Μιχαλέτης Ἀλ. Πάγκαλος Τρ. Παπαῖωαννόπουλος Μ. Σαλβιάτης Δ. Στουρίων Ἀλ. Φωσκάρδης Ἀλοῖς.
Γαβριηλόπουλος Βασίλειος: c. 1542 - Ὀκτώ- βριος 1559	c. 1559
Βουστουνίτσα Οὐαλέριος: 1543 - 1566	Λάντσας Πέτρος: 23 Δεκεμβρ. 1560 - 1565
Παρίσης Θεόφιλος [Θεοφύλακτος] (ιερεύς): 1543 - 1570	Λέων Θεοδόσης (ιερεύς): 1560 - 1595
Πικρίδης Γεώργιος (ιερεύς): 8 Αὐγ. 1544 [?] - 12 Δ/βρίου 1605	Βουτσανέση Κωνσταντῖνος: 1562 - 1599
Βλασόπουλος Θεόδωρος: 1544 - ?	Λάππος Εὐστάθιος: 5 Ἀπρ. 1564-2 Ὀκτωβρ. 1588
Ρωμανὸς Ἀγγελος: 19 Μαρτ. 1547-27 Φεβρ. 1567	Βουστουνίτσα Ἰωάννης: 1565 - 1567
Λογοθέτης Ἀναστάσιος: 29 Ὀκτ. 1548 - 18 Μαρτ. 1594	
Μαλοῦχος Γρηγόριος (ιερεύς): 23 Ἰουν. 1549- 16 Φεβρ. 1561.	
Λήσταρχος [Λίταρχος] Πέτρος (ιερεύς): 24 Ὀκτ. 1549 - 15 Ἀπρ. 1560	

Χρυσολουράς Φραγκίσκος : 2 Μαρτίου 1567 -
4 Σεπτεμβρ. 1590

Βλασόπουλος Ἰωάννης (ιερεύς) : 1567 - 1569

Βαλέντης [Χανιώτης] Γεώργιος

Γαβριηλόπουλος Ἰάκωβος

Τσουράκης Ἰωάννης (ιερεύς)

Χαρτᾶς Νικόλαος

Πλατυπόδης Λέων : 1568-22 Δ/βρίου 1585

Μπράτης Πέτρος : 1569 - ?

Μαρτινέγκος Μάρκος : 3 Φεβρ. 1570-26 Αύγ.
1579

Ραζῆς Θανάσης (ιερεύς) : c. 1570

Μαργάζης Πέτρος : 22 Ἰαν. 1573 - 1617

Πλατυπόδης Νικόλαος : 30 Ὀκτ. 1575 - 31
Ἰαν. 1593

Κύμβης [Τσίμπης] Βικέντιος : 25 Ν/βρίου
1575 - 2 Φεβρ. 1608

Τζιμπλέτης Εὐφύμιος : 6 Ἰαν. 1576-13 Ἀπρ.
1612

Γκονέμης Ἀνδρέας : 1576 - ?

Λεφτάκης Ἀνδρέας : 1 Ἀπρ. 1577 - 15 Ἰουν.
1609

Ρωμανὸς Ἰωάννης : 20 Σ/βρίου 1577 - 10
Ἰουν. 1590

Λάτσης Ἰωάννης : 21 Ἰουν. 1579 - 10 Δ/βρίου
1605

Μανδρικάρδης Γεώργιος (ιερεύς) : 30 Ὀκτ.
1579 - 14 Δ/βρίου 1606

Νικολόπουλος Ἀλέξανδρος : 13 Ν/βρ. 1579-
9 Αύγ. 1611

Μακρῆς Ἰωάννης (ιερεύς) : 1579-3 Δ/βρίου 1606

Μαρτινέγκος Ἀναστάσιος : 24 Αύγ. 1581 - 23
Ἰουλ. 1613

Πλατυπόδης Ἐμμανουήλ : 20 Ὀκτ. 1581-1592

Ραζῆς Ἀντώνιος (ιερεύς) : 13 Φεβρ. 1585 - 12
Ἰουν. 1608

Μέλης Ἀλοῖσιος : 21 Ἰαν. 1586 - 1591

Ἀβάσταγος Ἰωάννης : 18 Φεβρ. 1586 - 27
Ἰουλ. 1588

Κωστής Εὐστάθιος (ιερεύς) : 2 Μαΐου 1586 -
15 Δ/βρίου 1606

Λιβάνης Νικόλαος (ιερεύς) : 12 Μαΐου 1586 -
1591

Παπαδάτος Εὐστάθιος : 29 Ἰουλ. 1586 - 29
Ἰαν. 1588

Βλασόπουλος Γεώργιος (ιερεύς) : 1587 - 1605

Βλασόπουλος Ἰωάννης (ιερεύς) : 1587 - 1599

Καμπεσάρος Φραγκίσκος : 6 Μαρτ. 1588 - 24
Μαΐου 1590

Γρέσπος Νικόλαος : 6 Ὀκτ. 1568-26 Δ/βρίου
1610

Καλοτέρης Ἀντώνιος : 20 Δ/βρίου 1588 - 22
Μαΐου 1614

Ραζῆς Σταμάτιος (ιερεύς) : 1588 - 27 Ἰουλ.
1600

Ρωμανὸς Δομένικος [Κυριακός] : 15 Μαΐου
1589 - 15 Μαΐου 1607

Μαρτελάος Πέτρος : 22 Ἰουν. 1589 - 1628

Παπαγιαννόπουλος Νικόλαος : 26 Μαρτίου
1590 - 15 Ἰουν. 1595

Μερκάτης Θωμᾶς : 7 Ὀκτ. 1590 - 15 Ἰουν.
1611

Μανουράς Ἰάκωβος : 22 Δ/βρίου 1591 - 22
Αύγ. 1608

Λουριώτης Βασίλειος : c. 1591

Κεφαλληνὸς Φίλιππος (ιερεύς) : 1592 - 1616

Φουρνογεράκης Στέφανος (ιερεύς) : 1592-1601

Ρουκάνης Σταμάτιος : 17 Δ/βρίου 1593 - 8
Ἰαν. 1628

Μονδῖνος Ἰωάννης : 6 Ὀκτ. 1594-3 Αύγ. 1634

Βλαστός Γεώργιος (ιερεύς) : 1594 - 1600

Κωστής Εὐστάθιος (ιερεύς) : c. 1595

Πλατινένης Νικόλαος : 19 Μαρτ. 1596 - 13
Ἰαν. 1620

Μαρίνος Βερνάρδος : 15 αἶων

Παβέλος Ἀναστάσιος : 2 Νοεμβρ. 1600 - 2
Φεβρ. 1625

Κουζάν Πέτρος : 11 Ν/βρίου 1602 - 26 Ἰουλ.
1617

Μαρτελάος Κωνσταντῖνος : 20 Δ/βρίου 1602-
8 Ν/βρίου 1604

Χαρτᾶς Ἀνδρέας : 9 Φεβρ. 1603 - 30 Σ/βρίου
1613

Μουζάκης Παῦλος : 13 Ἀπρ. 1603-29 Μαΐου
1631

Τσουράκης Ἀντώνιος (ιερεύς) : 31 Ἰουλίου
1603 - 22 Ὀκτ. 1609

Μαλοῦχος Λαμπρινὸς (ιερεύς) : 12 Ὀκτωβρ.
1603 - 28 Ἰαν. 1604

Σούρας Μιχαήλ (ιερεύς) : 1603 - 1607

Ζουρνάκης Ἀντώνιος (ιερεύς) : 1603 - 1609

Ποταμίτης Μάρκος : 8 Ἰαν. 1604 - 2 Ἀπρ.
1610

Μονδῖνος Ἀντώνιος : 11 Ὀκτ. 1604 - 3 Αύγ.
1634

Βουρδέρης Ἀναστάσιος (ιερεύς) : 1604 - 1606

Καστρίτσιος Μάρκος : 8 Ἰαν. 1605-26 Ν/βρί-
ου 1617

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- Λάμπρος Κωνσταντίνος : 9 Μαρτίου 1605 - 29 Ν/βρίου 1623
 Παπαδάτος Λέων : 9 'Απρ. 1605-21 Ν/βρίου 1627
 Ράφτης 'Αντώνιος : 20 'Ιουν. 1605 - 7 Φ/βρ. 1633
 Μενεγάς Κάρολος : 3 Αύγ. 1605 - 17 Φεβρ. 1607
 Μπεντιβόλιας Πέτρος : 11 Δ/βρίου 1605 - 15 Σ/βρίου 1630
 Λαβαρίας Δημήτριος : 4 Φεβρ. 1606-30 Μαΐου 1608
 Κωστής Νικόλαος : 28 Σ/βρίου 1606-15 Μαρτ. 1628
 Μαλέας Θεόδωρος : 8 'Ιαν. 1607 - 15 'Ιαν. 1620
 'Ανδρειόλας 'Ιωάννης : 11 'Ιαν. 1607-30 'Ιουν. 1617
 Μαλοῦχος 'Ιωάννης : 1607 - 19 'Οκτ. 1631
 Χέλμης Γεώργιος : 31 Μαρτ. 1608-20 Μαΐου 1625
 Φραντζής Γεώργιος : 27 Σ/βρίου 1608 - 23 'Ιουν. 1617
 Τζιμπλέτης Βενέδικτος : 16 Φεβρ. 1609 - 2 'Απρ. 1623
 Καρμαλίτης Θεόφιλος : 16 'Απρ. 1610 - 8 Αύγ. 1645
 Λοκαδέλος [Λοκατέλης] 'Αγγελος : 12 Δ/βρ. 1610 - 21 Φεβρ. 1616
 Βουτσανέσης Δημήτριος : 1610 - 1621
 Λογοθέτης Δημήτριος : 24 Φεβρ. 1611 - 26 Δ/βρίου 1614
 Φραντζής 'Ιωάννης : 20 Μαρτ. 1611 - 23 Δεκ. 1636
 Κοργιαννίτης Ευστάθιος : 4 Μαΐου 1611 - 12 'Οκτ. 1617
 Βορίσης Γεώργιος : 1611 - 1652
 Ραφτόπουλος Μάρκος : 3 'Απριλ. 1612 - 23 'Ιουν. 1618
 Μαρτινέγκος Γεώργιος : 14 Μαρτ. 1613 - 2 Μαΐου 1664
 Βόσσο Φραγκίσκος : 1613 - 1621
 Βισβάρδης Θεόδωρος : 1613 - 1660
 Ρώσσης Σολωμών : 21 Ν/βρίου 1614 - 25 Μαΐου 1643
 Βλαστός 'Εμμανουήλ : 1614 - 1617
 Φαρακλός 'Ανδρέας : 6 Φεβρ. 1616 - 8 Μαρτ. 1618
 Κάνδηλας 'Ιωάννης : 5 Μαΐου 1616 - 4 'Ιαν. 1643
 Παβιέλος Κανάκης : 2 Φεβρ. 1618 - 16 'Οκτ. 1649
 Γκοῦσκος Γεώργιος : 15 Ν/βρ. 1618 - 9 Ν/βρ. 1631
 Ρουκάνης 'Ιωάννης : 8 'Ιαν. 1622-16 Δ/βρίου 1646
 Παράσης Ζαφείριος : 2 Μαΐου 1623 - 13 'Ιουλ. 1656
 Ραφτόπουλος Δόριος : 1 'Οκτ. 1623-23 Μαΐου 1667
 Σκουλογένης Νικόλαος : 23 'Απρ. 1630 - 17 Δ/βρ. 1645
 Μπεντιβόλιας 'Ιάκωβος : 26 Μαρτ. 1631 - 12 Δ/βρίου 1653
 Γκοῦσκος Μάρκος : 19 'Απρ. 1631 - 27 'Ιουλ. 1651
 Κολυβάς Θεόδωρος : 1631 - 1678
 Φραντζής Φραγκίσκος : 13 'Ιαν. 1633-2 Ν/βρ. 1662
 Μονζάκης Χριστόφορος : 29 Μαρτ. 1635 - 2 Μαρτ. 1674
 Ραφτόπουλος Νικόλαος : 6 Δ/βρίου 1635 - 22 Σ/βρίου 1663
 Βούρτς Θεόφιλος : 1635 - 1673
 Αβάνης Αναστάσιος : 27 Μαρτ. 1636 - 9 Δ/βρίου 1684
 Φρούρης 'Αναστάσιος : 8 'Οκτ. 1637-15 'Οκτ. 1689
 Κωστής Πέτρος : 25 Αύγ. 1639 - 27 Μαρτ. 1696
 Πέτας 'Αναστάσιος : 18 Σ/βρίου 1639-2 Αύγ. 1658
 Μεταξάς Σταμάτιος : 13 'Οκτ. 1639-10 'Ιουν. 1644
 Μπέτσης 'Απόστολος : 25 'Απρ. 1641 - 21 'Ιουλ. 1678
 Φραντζής Νικόλαος : 12 Μαΐου 1641 - 18 Φεβρ. 1669
 Μαγδαλινός Μαρτίνος : 28 Σ/βρίου 1641 - 26 'Οκτ. 1653
 Βούρτσης Δημήτριος : 1641 - 1654
 Κοντούτσης Φραγκίσκος : 1642 - 1661
 Λευκόκοιλος Μακάριος : 2 'Οκτ. 1643-7 Σ/βρ. 1652
 Ρουσιάνος Δημήτριος : 15 'Ιαν. 1645 - 10 Φεβρ. 1658
 Χαϊκάλης 'Αθανάσιος : 9 Φεβρ. 1645 - 'Οκτ. 1673
 Μούσουρας Δημήτριος : 9 Δ/βρίου 1645 - 13 'Ιαν. 1661

Πλέσσης 'Ιάκωβος : 22 Φεβρ. 1646 - 4 'Ιουν.
1670
Μουζάκης 'Ανδρέας : 8 Μαρτ. 1646 - 8 Μαρτ.
1658
Κατραμής Βασίλειος : 22 Μαρτ. 1646 - 23
Σ/βρ. 1675
Ρουκάνης 'Ιάκωβος : 27 Δ/βρ. 1646 - 18 Αύγ.
1676
Βορίσσης Καναλέττος : 1646 - 1651
Αντιόχου Φραγκίσκος : 3 'Ιαν. 1647 - 8 Φεβρ.
1666
Σκουλογένης 'Ιωάννης : 15 Μαρτ. 1647 - 13
'Οκτ. 1696
Μπονσινιόρ Βερνάρδος : 3 Μαΐου 1647 - 31
Μαΐου 1676
Μποργκέζης Σκιπίων : 22 Μαΐου 1647 - 2
Ν/βρίου 1684
Ράφτης 'Ιωάννης : 6 'Ιαν. 1648 - 4 Φεβρ. 1677
Γκοῦσκος Θεόφιλος : 8 Μαρτ. 1649 - 22 'Ιουλ.
1679
Καποκέφαλος Κωνσταντῖνος : 11 Μαρτ. 1649 -
12 Σ/βρ. 1665
Λιβέρης 'Ιερώνυμος : 27 Μαρτ. 1649 - 3 Μαΐ-
ου 1702
Μαυτελάος Νικόλαος : 1650 - 23 'Οκτ. 1668
Μουζάκης 'Απόστολος : 27 'Απρ. 1651 - 13
Φ/βρ. 1675
Καλλονᾶς 'Εμμανουήλ : 15 'Ιουν. 1651 - 29
Σ/βρ. 1654
Παράσχης Γεώργιος : 4 'Απρ. 1652 - 30 'Απρ.
1677
Γρουπιώτης 'Εμμανουήλ : 21 'Απρ. 1652 - 7
'Ιουν. 1654
Κατελᾶνος [Κατηλιανός] Βελισάριος : 20 Μαΐ-
ου 1652 - 1 'Ιουν. 1679
'Αβάσταγος 'Αγγελος : 28 'Ιουν. 1652 - 12
'Ιουλ. 1664
Μπελέτης 'Ιωάννης : 23 Ν/βρ. 1652 - 3 Μαρτ.
1684
Ποταμίτης Γεώργιος : 2 'Ιαν. 1653 - 21 Μαρτ.
1711
'Ανδρειόλας Νικόλαος : 11 Δ/βρ. 1654 - 29
Μαΐου 1662
Βισβάρδης 'Ιωάννης : 1654 - 1678
Βούτος 'Ιωάννης : 1654 - 1669
Λιδιακός 'Ιωάννης : 6 'Ιουλ. 1656 - 30 Σ/βρ.
1690
Παπαδάτος 'Αντώνιος : 26 'Οκτ. 1656 - 3 'Ιαν.
1661
'Αγαλιώτης Κωνσταντῖνος : 8 Φεβρ. 1658 - 25
Αύγ. 1678

Γκοῦσκος 'Αντώνιος : 19 Αύγ. 1658 - 7 Μαρτ.
1761
Νάζης 'Ιωάννης - Δομένικος 27 'Απρ. 1659 -
16 Μαΐου 1689
Ροῦσος Γεώργιος : 21 'Ιουν. 1659 - 1 Μαΐου
1693
Βολτέρρας Ναθαναήλ : 1659 - 1687
Μυλωνᾶς Σταματέλλος : 20 Ν/βρ. 1660 - 29
Φεβρ. 1696
Τρομπέτης 'Αντώνιος : 16 Ν/βρ. 1662 - 27
Μαΐου 1663
Παράσχης Νικόλαος : 12 Δ/βρίου 1662 - 21
'Απριλ. 1699
'Αλιάζης Εὐστάθιος : 7 'Ιαν. 1663 - 12 Μαΐ-
ου 1678
Μουζάκης Παῦλος : 26 Μαρτ. 1663 - 28 'Απρ.
1693
Κόττης Νικόλαος (ιερέυς) : 4 Μαΐου 1664 - 26
Αύγ. 1692
Λιβάνης Νικόλαος : 8 Μαΐου 1664 - 19 Μαρτ.
1710
Πλέσσης 'Ανδρέας : 12 Δ/βρ. 1664 - 2 Μαΐου
1711
Νηπιός Νικόλαος : 3 'Ιαν. 1665 - 3 'Απριλ.
1692
'Αντιόχου Θεόδωρος : 46 Ν/βρ. 1665 - 26
Ν/βρ. 1705
Τετράδης 'Αναστάσιος : 9 Αύγ. 1666 - 26
Φεβρ. 1671
Βασιούλας Χριστόφιλος : 14 'Ιουλ. 1671 - 3
Δ/βρ. 1689
Τούτσας 'Αναστάσιος : c. 1671
Ροῦσος Σταματέλλος : 2 'Απρ. 1674 - 2 Μαΐου
1724
Τζιμπλέττης 'Ιούλιος : 19 Μαΐου 1674 - 2
'Ιουν. 1692
Μπεντιβόλιας Πέτρος : 28 Σ/βρ. 1675 - 15
Δ/βρ. 1683
Νοβᾶκος Κωνσταντῖνος : 27 Σ/βρ. 1676 - 31
Μαΐου 1711
Μάνεσης 'Αναστάσιος : 15 Ν/βρ. 1676 - 10
'Απρ. 1720
Γρέκας 'Ιωάννης : 10 Σ/βρ. 1678 - 15 Ν/βρ.
1686
Πλατυπόδης Πέτρος : 15 'Απρ. 1681 - 11 'Οκτ.
1723
Παπαδόπουλος 'Ιωάννης : 18 'Απρ. 1683 - 28
Δ/βρ. 1685
Βολτέρρας 'Αντώνιος : 1684 - 1689
Μαρίνος Γεώργιος : 1 Μαρτ. 1685 - 23 'Ιουν.
1724

- Πίσκοπος Μάρκος: 6 Μαρτ. 1685 - 10 'Απρ. 1710
 Σοφριανός Δημήτριος: 14 Φεβρ. 1687 - 12 'Ιαν. 1727
 Γρηγορίου 'Αντώνιος: 3 Μαρτ. 1687 - 8 'Ιουν. 1695
 Μερκάτης Φραγκίσκος: 10 'Ιουν. 1687 - 14 Μαΐου 1708
 Μποργκέζης Κάρολος: 16 'Οκτ. 1687 - 25 Ν/βρ. 1711
 Πατρινός 'Ιωάννης: 2 'Απρ. 1689 - ?
 Μούρμουρης 'Εμμανουήλ: 9 Μαΐου 1689 - 15 Αύγ. 1727
 Παντώνης 'Ιωάννης: 26 'Ιουν. 1689 - 19 'Ιουν. 1690
 Σκουλογένης Στυλιανός: 7 'Οκτ. 1689 - 20 Μαρτ. 1721
 Βούτος Νικόλαος: 1689 - 1725
 Φτερνιάτης Παῦλος: 14 Φεβρ. 1691 - 8 'Απρ. 1722
 Τετράδης 'Ιωάννης: 19 'Ιαν. 1692 - 2 Σ/βρ. 1728
 Πυρρής Γεώργιος: 27 'Απρ. 1692 - 13 'Ιαν. 1737
 Νεγοπόντες [Καπετανάκης] Φραγκίσκος: 10 'Ιουν. 1692 - 12 'Οκτ. 1692
 Καμποῦρος 'Αναστάσιος: 20 Ν/βρ. 1694 - 23 'Οκτ. 1732
 Μάτσης 'Ιωάννης: 4 Σ/βρ. 1695 - 10 Φεβρ. 1716
 Γρηγορίου Βαρθολομαῖος: 6 Σ/βρίου 1695 - 4 Ν/βρίου 1702
 Ρουσέλτος 'Αναστάσιος: 7 'Οκτ. 1695 - 4 'Οκτ. 1733
 Μουζάκης Θεόδωρος: 18 Φεβρ. 1696 - 6 Δ/βρ. 1737
 Μυλωνᾶς 'Ιωάννης: 5 'Απρ. 1696 - 3 'Απρ. 1727
 Κοντούτης Πομπήϊος: 1696 - 1722
 Δενόρες 'Ιωάννης: 30 Δ/βρ. 1699 - 13 Ν/βρ. 1734
 Πάνδημος Γεώργιος: 28 Δ/βρίου 1702 - 12 Αύγ. 1738
 Χαλκιᾶς 'Αναστάσιος: 4 Φεβρ. 1703 - 20 Αύγ. 1703
 'Αντιόχου Γεώργιος: 2 'Ιουλ. 1705 - 25 Μαρτ. 1724
 'Αβάσταγος 'Αντώνιος: 25 'Οκτ. 1703 - 25 'Ιαν. 1739
 Μαυροκέφαλος 'Αντώνιος: c. 1707
 'Αβούρης Γεώργιος: 8 Ν/βρίου 1708 - 2 'Ιαν. 1743
 Παντώνης Γεώργιος: 23 Σ/βρίου 1709 - 22 Αύγ. 1729
 Ποταμίτης Παναγιώτης: 16 'Απρ. 1711 - 10 'Απρ. 1735
 Χατᾶς Γεώργιος: 17 'Ιουν. 1711 - 29 Μαρτ. 1718
 Μαυράγγελος 'Αναστάσιος: 4 'Ιουλ. 1711 - 24 'Οκτ. 1736
 Κουρνιαχτός Νικόλαος: 20 'Οκτ. 1712 - 17 'Απρ. 1743
 Μποργκέζης 'Αντώνιος: 1 Αύγ. 1713 - 1 Ν/βρ. 1747
 Λιδιακός Λέων: 11 Σ/βρίου 1713 - 17 Σ/βρ. 1725
 Γρηγορίου Πέτρος: 29 Σ/βρ. 1713 - 27 Σ/βρ. 1743
 Κωστής 'Αναστάσιος: 1 Μαρτ. 1715 - 24 'Απρ. 1767
 Μαρκαίτης Λεονάρδος: 12 Φ/βρ. 1716 - 3 Αύγ. 1734
 Ράφτης 'Ανδρέας: 17 Μαρτ. 1717 - 19 Ν/βρ. 1727
 Μάτσης Πέτρος: 9 'Οκτ. 1717 - 19 Μαΐου 1743
 Κορυμνίτης Ρήγας: 1 Δ/βρίου 1717 - 15 'Ιουλ. 1722
 Ξανθόπουλος Νικόλαος: 26 'Ιαν. 1722 - 20 Αύγ. 1728
 Τρομπέτης Δημήτριος: 15 'Απρ. 1722 - 1 'Απρ. 1757
 Παπαδάτος 'Εμμανουήλ: 30 Δ/βρ. 1722 - 3 'Ιαν. 1753
 Κολυβάς Γεώργιος: 1722 - 1750.
 Βυθούλας 'Αγγελος: 1723 - 1760
 Σιγοῦρος 'Εκτωρ: 4 'Ιουλ. 1725 - 26 'Οκτ. 1756
 Φτερνιάτης 'Αναστάσιος: 4 'Ιουλ. 1725 - 27 Αύγ. 1734
 Λισγαρᾶς Νικόλαος: 28 Δ/βρ. 1725 - 28 'Ιουν. 1759
 Βούτος Λάζαρος: 1726 - 1761
 Μάνσης Δημήτριος: 6 'Ιαν. 1726 - 20 Μαΐου 1750
 Τετράδης Νικόλαος: 28 Μαρτ. 1726 - 6 Ν/βρ. 1743
 Ζωναρᾶς Θ.: c. 1726
 Μαλοῦχος 'Αντώνιος: 9 'Ιουν. 1728 - 15 'Ιουν. 1769

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Αντιόχου Βασίλειος : 18 Σ/βρ. 1728 - 30 'Ιαν. 1745
 Ατήφορος Θεόδωρος : 26 Δ/βρίου 1728 - 14 'Ιουλ. 1755
 Παπαδάτος Γρηγόριος : 7 'Απρ. 1729 - 17 Μαΐου 1742
 Ναραντζής [Νεράντζης] Σπυρίδων : 22 Φεβρ. 1730 - 7 Αύγ. 1755
 Βαλκιάς 'Αντώνιος : 30 'Ιουν. 1730 - 19 'Ιαν. 1735
 Βοβᾶκος Γεώργιος : 30 Σ/βρ. 1731 - 28 'Ιουν. 1769
 Μερκάτης Λαυρέντιος : 17 Μαρτ. 1733 - 23 'Απρ. 1769
 Ψημάρης Νικόλαος : 25 Φ/βρ. 1735 - 'Οκτ. 1771
 Στρούζας Ζαχαρίας : 30 'Ιουλ. 1735 - 29 Μαρτ. 1782
 Μουζάκης Σταματέλλος : 29 'Οκτ. 1735 - 23 Φ/βρ. 1794
 Μαυράγγελος Γεώργιος : 28 Μαρτ. 1737 - 9 'Απρ. 1776
 Πουλιέζος Ευστάθιος : 6 Μαρτ. 1738 - 8 'Ιουλ. 1769
 Πυρρῆς Στέφανος : 27 Μαΐου 1739 - 29 Μαρτ. 1744
 Βιδάλης Κωστής : 1739 - 1788
 Κουρούμαλος 'Αναστάσιος : 3 Ν/βρίου 1743 - 13 Φεβρ. 1757
 Τσιταδίνος Κωνσταντῖνος : 18 Δ/βρ. 1743 - 8 Δ/βρίου 1787
 Γουζέλης 'Ιωάννης : 4 Μαρτ. 1744 - 24 Ν/βρ. 1768
 Γραμματικόπουλος 'Ιωάννης : 8 Μαρτ. 1744 - 10 'Ιουν. 1769
 Παπαδάτος Ευστάθιος : 2 Ν/βρίου 1745 - 29 Φεβρ. 1788
 Μαγδαλινός Δημήτριος : 1 'Ιαν. 1746 - 23 Σ/βρ. 1762
 Κυνηγός Κωνσταντῖνος : 11 Φεβρ. 1750 - 15 'Απρ. 1768
 Κουζάν 'Αντώνιος : 19 Μαρτ. 1750 - 9 Μαρτ. 1760
 Δραγώνας Νικόλαος : 2 Σ/βρ. 1750 - 12 Μαρτ. 1794
 Κυβετός Γρηγόριος : 28 Σ/βρίου 1750 - 18 Μαΐου 1761
 Γκοῦσκος Σταμάτιος : 1 'Οκτ. 1750 - 14 'Ιουν. 1765
 Πυρρῆς Γεώργιος : 20 'Ιουλ. 1751 - 31 'Ιαν. 1791

Στρούζας Δημήτριος : 10 Ν/βρίου 1751 - 9 Μαρτ. 1787
 Βισβάρδης Παναγιώτης : 1752 - 1762
 Μουζάκης 'Ιωάννης - Μαρινάκης : 15 Δ/βρίου 1753 - 23 Φεβρ. 1774
 Μάνεσης Νικόλαος : 19 'Ιουλ. 1756 - 27 Μαΐου 1790
 Μάνεσης Μιχαήλ : 22 Μαΐου 1757 - 21 Ν/βρ. 1813
 'Ακτύπης [Περχίτης] Σπυρίδων : 21 Σ/βρ. 1757 - 3 Σ/βρ. 1808
 Βουτσανέσης 'Αναστάσιος : 1757 - 1760
 Παπαδάτος [Σαλαμαλέκης] 'Αλέξανδρος : 20 'Απρ. 1750 - 29 'Ιουν. 1783
 Παντώνης 'Ιωάννης : 30 Μαΐου 1759 - 10 'Ιαν. 1775
 Μαρούδας Γεώργιος : 29 'Οκτ. 1760 - 27 'Απρ. 1776
 Κουζάν Νικόλαος : 13 'Ιουν. 1761 - 30 Δ/βρ. 1791
 'Αλμπανός 'Ιωάννης : 20 'Ιουν. 1762 - 21 Ν/βρ. 1783
 Μπάστας 'Ιάκωβος : 15 Σ/βρίου 1762 - 27 Αύγ. 1766
 Ρουκάνης 'Ιάκωβος : 28 Δ/βρ. 1763 - 18 'Ιαν. 1772
 Πουλιέζος 'Αλέξανδρος : 8 Φεβρ. 1765 - 4 Δ/βρ. 1809
 Τσάσης 'Ιησοῦς : 6 Μαρτ. 1765 - 2 Μαΐου 1770
 Πέτσας [Τζινῆς] Παναγιώτης : 25 Δ/βρίου 1765 - 14 'Ιουν. 1781
 Κορφιάτης 'Αντώνιος : 24 'Ιουν. 1767 - 8 'Ιουν. 1808
 Ψημάρης Νικόλαος : 27 Μαρτ. 1768 - 2 'Ιουλ. 1820
 Τρούπος [Τρούπης] 'Αντώνιος : 9 Σ/βρίου 1768 - 24 'Οκτ. 1775
 Κωστής 'Ιωάννης : 10 Φεβρ. 1769 - 31 Αύγ. 1770
 Μερκάτης 'Ιωάννης : 26 'Απριλ. 1769 - 11 'Οκτ. 1808
 Πετρόπουλος Θεόδωρος : 14 'Ιουλ. 1770 - 27 'Ιαν. 1819
 Ναραντζής Κωνσταντῖνος : 14 'Ιαν. 1771 - 27 'Απρ. 1771
 Μυλωνᾶς Γεώργιος : 23 'Απριλ. 1772 - 27 Μαρτ. 1805
 Μαλούχος Νικόλαος : 16 'Οκτ. 1772 - 6 'Ιουλ. 1823

- Φουρτούνης Κων/νος : 24 Δ/βρ. 1774 - 20 Φεβρ. 1787
- Ρουκάνης Νικόλαος : 30 Ν/βρ. 1775 - 7 Οκτ. 1803
- Μαυράγγελος Αναστάσιος : 7 Μαΐου 1776 - 9 Ιουν. 1825
- Ρώσσης Ιωάννης - Αντώνιος : 16 Ιουλ. 1776 - 21 Απρ. 1799
- Χαλικιάς Δημήτριος : 16 Οκτ. 1776 - 24 Σ/βρ. 1825
- Μαμωνᾶς Γεώργιος : 6 Φεβρ. 1778 - 30 Μαρτ. 1792
- Ρώττας Θεόδωρος : 14 Ιαν. 1780 - 18 Απρ. 1789
- Στρούζας [Σολωμός] Γεώργιος : 3 Απριλ. 1782 - 26 Μαΐου 1825
- Τρούπης [Τροῦπος] Γεώργιος : 21 Ιουλ. 1784 - 14 Μαρτ. 1794
- Δομενεγίνης Ιωάννης : 10 Δ/βρ. 1784 - 24 Φεβρ. 1788
- Πουλιέζος Αναστάσιος : 28 Μαΐου 1786 - 18 Ιουλ. 1828
- Ψημάρης Γραδενίγος : 7 Οκτ. 1787 - 9 Μαΐου 1828
- Βαρθολομαῖος Αντώνιος : c. 1787
- Κουτουλογιάννης Ιωάννης : 22 Μαρτ. 1788 - 21 Απρ. 1815
- Στρούζας Νικόλαος : 29 Μαρτ. 1788 - 29 Μαΐου 1825
- Κυβετός Γαετάνος : 12 Ιουν. 1788 - 22 Ιουν. 1825
- Παπαδάτος [Μπουράνης] Δημήτριος : 16 Ν/βρ. 1788 - 12 Ιουλ. 1798
- Βιδάλης Νικόλαος : 1789 - 1796
- Ρενὼ Βικέντιος : 20 Απρ. 1791 - 12 Ιουν. 1796
- Τζαννετίνης Δημήτριος (ιερεύς) : 23 Απρ. 1792 - 12 Μαΐου 1820
- Ράφτης Παναγιώτης : 22 Ιαν. 1793 - 8 Φεβρ. 1820
- Δραγώνας Αλέξανδρος : 21 Απριλ. 1794 - 10 Ιαν. 1852
- Μουζάκης Μαρίνος : 23 Ιουλ. 1794 - 4 Ν/βρ. 1817
- Πουλίκολος Αναστάσιος : 3 Ν/βρ. 1794 - 1 Οκτ. 1825
- Λαμπέτης Νικόλαος : 1794 - ?
- Μαγδαλινὸς Κωνσταντῖνος : 12 Ιουν. 1798 - 15 Μαρτ. 1841
- Μαρίνος Δημήτριος : 11 Ιουλ. 1798 - 9 Σ/βρίου 1802
- Ξενόφους Ζαχαρίας : 18 Ιουλ. 1798 - 15 Ιουλ. 1823
- Ξένος [Κολόζωνος] Νικόλαος : 26 Οκτ. 1800 - 18 Ν/βρ. 1856
- Κυβετὸς Νικόλαος : 5 Ν/βρ. 1800 - 20 Δ/βρ. 1851
- Μουζάκης Παῦλος : 18 Μαΐου 1801 - 9 Ιουν. 1834
- Πέτας Ιωάννης : 9 Δ/βρ. 1801 - 17 Μαρτ. 1849
- Χαρτᾶς Λαυρέντιος : 4 Ιαν. 1802 - 4 Μαρτ. 1812
- Καμπιώτης Διονύσιος - Πολύδωρος : 5 Ιαν. 1802 - 13 Απρ. 1834
- Ἀρβανιτάκης Ιωάννης : 17 Ιαν. 1802 - 23 Ιαν. 1825
- Γκοῦσκος Σταματέλλος : 25 Ιαν. 1802 - 20 Σ/βρ. 1809
- Πομόνης Βασίλειος : 6 Φεβρ. 1802 - 17 Απρ. 1808
- Σταυρόπουλος Διονύσιος : 25 Φεβρ. 1802 - 7 Απρ. 1809
- Φραγκογιάννης Γεώργιος : 2 Μαρτ. 1802 - 18 Φεβρ. 1828
- Παλαμῖδης Νικόλαος : 4 Μαΐου 1802 - 6 Μαΐου 1821
- Ἀβάρης Νικόλαος : 17 Αὐγ. 1802 - 2 Απρ. 1805
- Αἰγγουστῖνος Σπυρίδων : 7 Ν/βρ. 1802 - 6 Ν/βρίου 1835
- Νέγκας Διονύσιος : 25 Μαΐου 1803 - 5 Οκτ. 1853
- Φλεμοτόμος Γεώργιος : 11 Οκτ. 1803 - 5 Μαΐου 1817
- Γεννηματᾶς Διονύσιος : 24 Οκτ. 1803 - 24 Μαρτ. 1805
- Τσιταδῖνος Διονύσιος : 27 Μαρτ. 1804 - 8 Φεβρ. 1805
- Λισγαράς Ἐλευθέριος : 15 Οκτ. 1804 - 2 Απρ. 1828
- Φουρτούνης Νικόλαος : Δ/βριος 1805 - 11 Μαρτ. 1856
- Φραντζῆς Δημήτριος : 3 Αὐγ. 1806 - 16 Απρ. 1825
- Κατήφορος Θεόδωρος : 15 Φεβρ. 1808 - 18 Ν/βρ. 1813
- Ραφτόπουλος Διονύσιος : 26 Σ/βρ. 1808 - 23 Απρ. 1815
- Μυλωνᾶς Νικόλαος : 6 Δ/βρ. 1800 - 3 Μαρτ. 1809

Ορφιάτης Μαρίνος : 10 'Ιαν. 1810 - 6 Δ/βρ.
 1842
 Κρακογιάννης Κωνσταντῖνος : 19 Μαρτίου
 1810 - 8 'Ιουλίου 1824
 Χαϊκάλης Γεώργιος : 24 'Απρ. 1810 - 20 'Οκτ.
 1828
 Μαρίνος Ευστάθιος : 11 Μαΐου 1810 - 19 Μαΐου
 1825
 Πατρινός Πέτρος : 26 Μαΐου 1810 - 14 Ν/βρ.
 1811
 Χαϊκάλης Γεώργιος : 4 Αύγ. 1810 - 16 'Ιουλ.
 1865
 Μυλωνᾶς Πέτρος : 24 'Απρ. 1811 - 20 Σ/βρ.
 1829
 Λεούτσης Νικόλαος : 21 Δ/βρ. 1811 - 4 'Ιουν.
 1815
 Βιδάλης Διονύσιος : 1812 - 1825
 Καβ[π]οδίστριας Κων/νος : 19 'Ιαν. 1813 - 10
 Φεβρ. 1823
 Κούτσης Παναγιώτης : 20 'Ιουλ. 1813 - 14
 'Ιουλ. 1823
 Δραγώνας Διονύσιος : 9 Σ/βρ. 1813 - 9 Μαΐου
 1815
 Βούτσης 'Ιωάννης : 1815 - 1864
 Ραφτης Ανδρέας : 10 Φεβρ. 1816 - 27 Μαΐου
 1825
 Κούτσης Δημήτριος : 29 Μαΐου 1816 - 1 Αύγ.
 1819
 Χαϊκάλης Παῦλος : 24 'Ιουν. 1816 - 17 'Ιουν.
 1825
 Βλασόπουλος Νικόλαος : 1816 - 1825
 Δικόπουλος Γεώργιος : 1816 - 1865
 Στράτης [Πιττόρος] Κωνσταντῖνος : 16 Μαρτ.
 1817 - 7 Δ/βρ. 1860

Πουπλίκοι Νικόλαος : 5 Φεβρ. 1819 - 2
 Μαΐου 1837
 Κωστής Γεώργιος : 2 Ν/βρ. 1819 - 16 Δ/βρ.
 1821
 Χατᾶς Διονύσιος : 6 'Απρ. 1829 - 11 'Απρ.
 1855
 Νομικός Παῦλος : 15 Μαρτ. 1830 - 29 Μαρτ.
 1832
 Λισγαρᾶς 'Ιωάννης : 12 'Ιαν. 1831 - 5 'Απρ. 1851
 Ράφτης Γεώργιος : 12 Μαρτ. 1831 - 15 'Απρ.
 1842
 Δικόπουλος Διονύσιος : 1835 - 1889
 Περισιτᾶνος 'Ελευθέριος : 9 'Ιουλ. 1838 - 31
 'Οκτ. 1853
 Φλαμπουριάκης 'Ιωάννης : 27 Ν/βρίου 1838 -
 30 'Οκτ. 1894
 Γαρζώνης 'Αριστείδης : 1838 - 1864
 'Αραβαντινός Σπυρίδων : 13 'Απρ. 1839 - 3
 'Οκτ. 1887
 Ροῦτος Γεώργιος : 6 'Ιουλ. 1841 - 1 Αύγ.
 1845
 Καντζής Δημήτριος : 16 'Ιαν. 1842 - 31
 'Ιουλ. 1860
 Ραφτης Αντώνιος : 29 Σ/βρ. 1848 - 27 'Οκτ.
 1884
 Νομικός Παναγιώτης : 12 'Ιαν. 1849 - 6 'Ιουλ.
 1858
 Περισιτᾶνος Νικόλαος : 9 'Απρ. 1850 - 15
 'Ιουν. 1866
 Σουμράκης Στέφανος : 11 Αύγ. 1858 - 20
 'Ιαν. 1909 [?]
 Κανδακίτης Αντώνιος : 1858 - 1862
 Ραφτόπουλος Διονύσιος : 8 Ν/βρίου 1860 - 22
 Μαρτ. 1866

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΤΟ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΩΝ ΣΥΖΥΓΩΝ
ΕΠΙ ΑΤΕΚΝΟΥ ΓΑΜΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΡΟΝ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 18^{ΟΝ} ΑΙΩΝΑ*
ΥΠΟ
ΙΑΚΩΒΟΥ Τ. ΒΙΣΒΙΖΗ

Ἐκ τῶν ἐρωτημάτων τῆς ὑπ' ἀρ. 330 τῆς 22 Μαρτίου 1833 Ἐγκυκλίου τοῦ Ὑπουργείου Δικαιοσύνης πρὸς τοὺς Εἰρηνοδίκας καὶ Δημογέροντας περὶ τῶν κατὰ τόπους κρατούντων ἐθίμων, τὸ 4^{ον} ἀφεώρα εἰς τὸ κληρονομικὸν δικαίωμα τῶν συζύγων ἐν περιπτώσει ἀτέκνου γάμου¹. Εἰς τὴν Ἐγκύκλιον ταύτην ὁ Εἰρηνοδίκης μετὰ τῶν Δημογερόντων τῆς Πάρου ἀπήντησαν διὰ τῆς ὑπ' ἀρ. 93 τῆς 5 Μαΐου 1833 ἀναφορᾶς των² ὡς ἑξῆς: «Γ'. Εἰς τὸ 4 ζήτημα ἡ συνήθεια ἀπ' ἀρχῆς ἐπεκράτει ἕως τὸ 1790 = ἔτους εἰς τὸ νὰ λαμβάνεται τὸ ἐπιζῶν μέρος τοῦ ἀτέκνου ἀνδρογύνου τὴν περιουσίαν τοῦ ἀδιαθέτου ἀποθανόντος συζύγου ἕως οὗ δευτεροῦ πανδρευνθῇ ἢ ἀποθάνῃ εἰς τὴν χηρείαν, ὅτε διὰ νὰ ἐπιστρέφεται ἡ περιουσία τοῦ ἀποθανόντος εἰς τοὺς προσιμωτέρους³ κατὰ βαθμὴν συγγενεῖς. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1790 ἔτους ἕως σήμερον ἔγινεν ὡς νόμος ἐκ συνήθειας τὸ νὰ λαμβάνῃ μόνον τὸ ἐπιζῶν μέρος ἐν ἑκ τῶν ἐπὶ κατὰ δεσποτείαν ἀφ' ὅλης τῆς κινητῆς καὶ ἀκινήτου περιουσίας τοῦ ἀποθανόντος (ἐξαιρεθέντων προῖκα τῶν χρεῶν καὶ τῆς ψυχῆς τῶν ἐξόδων), τὴν δὲ λοιπὴν περιουσίαν οἱ προσιμώτεροι, ὡς εἴρηται, συγγενεῖς».

Τὴν ἀπάντησιν ταύτην συνοψίζοντες οἱ Καλλιγᾶς καὶ Χρυσανθόπουλος ἀναφέρουν, ὁ μὲν πρῶτος⁴, ὅτι «εἰς Πάρον καὶ Ἀντίπαρον μέχρι τοῦ 1790 ἐλάμβανε ὁ ἐπιζῶν σύζυγος ἐξ ἀτέκνου γάμου τὴν ἐπικαρπίαν τῆς περιουσίας τοῦ ἀποβιώσαντος καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς χηρείας του. Ἐκτοτε ὁμως λαμβάνει μόνον τὸ $\frac{1}{7}$ κατὰ κυριότητα» ὁ δὲ δεύτερος⁵, ὅτι «ὁ ἐπιζῶν σύζυγος, ἐνόσω δὲν ἔλθῃ εἰς δεύτερον γάμον, λαμβάνει τὰς ὠφελείας τῆς περιουσίας τοῦ ἀποθανόντος».

* Ἐν τέλει τῆς παρούσης μελέτης δημοσιεύομεν ἐν παραρτήματι 34 ἔγγραφα, ἐκ νοταριακῶν κωδίκων τῆς Πάρου, ἀποκειμένων εἰς τὰ Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους.

¹ Ι. ΒΙΣΒΙΖΗ, Τὰ ἐρωτήματα τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης τοῦ ἔτους 1833 περὶ τῶν νομικῶν ἐθίμων καὶ αἱ ἐπ' αὐτῶν ἀπαντήσεις τῶν τοπικῶν ἀρχῶν, εἰς Ἑπειροῖδα τοῦ Ἀρχείου τῆς Ι.Ε.Δ., 3 (1950), 161 (καὶ εἰς ἀνάτυπον).

² Βλ. τὴν Ἀπάντησιν ταύτην ἐνθ' ἀν., 7 (1957), 14 ἐπ. (καὶ εἰς ἀνάτυπον).

³ Προσιμώτεροι = πλησιέστεροι, ἐκ τοῦ ἰταλ. *prossimo*.

⁴ Περὶ Ἐθίμων § 73, ἐν Μελέταις Α' (Ἀθ. 1899), σ. 216. ΖΕΠΩΝ, J.G. - R., VIII, 484-5.

⁵ Συλλογὴ τοπικῶν τῆς Ἑλλάδος συνηθειῶν (Ἀθῆναι, 1853), 12.

Παρά τὴν ὑπάρχουσαν ὁμῶς διαβεβαίωσιν τοῦ Εἰρηνοδίκου Πάρου, ὅτι διὰ τὴν κατάρτισιν τῆς Ἀπαντήσεως ταύτης ἐλήφθη πᾶσα πρόνοια, ὥστε νὰ εἶναι ἀκριβής, διότι, πρὶν συνταχθῇ, συνεκλήθησαν εἰς σύσκεψιν καὶ ἠρωτήθησαν οἱ δημογέροντες καὶ πρόκριτοι ὅλων τῶν χωρίων τῆς Πάρου καὶ Ἀντιπάρου καὶ συνεφώνησαν ἐπ' αὐτῆς ¹, ἠθέλησα νὰ ἐλέγξω ταύτην καὶ νὰ πληροφορηθῶ καὶ ἄλλοθεν τὶ ἴσχυεν ἐν Πάρῳ ἐπὶ τοῦ περὶ οὗ πρόκειται θέματος τοῦ κληρονομικοῦ δικαίου ². Διότι τὸ ἐν τῇ Ἀπαντήσει τῶν δημογερόντων ἀναφερόμενον, ὅτι ὁ ἐπιζῶν σύζυγος εἰς τὴν περίπτωσιν ἀτέκνου γάμου ἐλάμβανε κατὰ κυριότητα τὸ $\frac{1}{7}$ τῆς περιουσίας τοῦ ἀποβιώσαντος μ' ἐξένισε, καθόσον οὔτε τὸ Ὀθωμανικὸν δίκαιον ἀπονέμει εἰς τὸν ἐπιζῶντα σύζυγον τοιοῦτον ποσοστὸν ἐπὶ τῆς κληρονομίας τοῦ συζύγου ³, οὔτε ἀπήντησα εἰς ἄλλην νῆσον τοῦ Αἰγαίου παρόμοιον ἔθιμον ⁴.

Κατὰ τὴν γενομένην ἔρευνάν μου ἀνεῦρον πιστοποιητικὸν τῆς νοταρίας Παροικίας, Πάρου ὑπὸ ἡμερομηνίαν 30 Δεκεμβρίου 1825 ⁵, ἐπιβεβαιωμένον ὑπὸ τῶν προϋχόντων Παροικίας, Πάρου, σύμφωνα πρὸς τὴν ἀνωτέρω Ἀπάντησιν τῶν δημογερόντων. Ἐπίσης τὴν ἀπὸ 18 Δεκεμβρίου 1822 ἀπόφασιν τοῦ Ἀντε-

¹ Ὑπ' ἀρ. 27 τῆς 8 Ἀπριλίου 1833 ἐγγράφιον τοῦ Εἰρηνοδίκου Πάρου καὶ Ἀντιπάρου δημοσιευθὲν ὑπ' ἐμοῦ, ἐνθ' ἀν., Ἑπετηρίς 4.Ι.Ε.Δ., 7 (1957), 14 ὑποσ. 1.

² Εἶναι γνωστὸν, ὅτι αἱ ἀπαντήσεις τῶν δημογερόντων τῶν διαφόρων μερῶν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὰ ἑρωτήματα τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης περὶ τῶν κατὰ τόπους κρατούντων ἐθίμων δὲν διακρίνονται, κατὰ κανόνα, ἐπὶ ἀκριβείᾳ. Πλεῖσται ἐξ αὐτῶν εἶναι ἀτελεῖς καὶ πεπλανημέναι ἐξ ἀμαθείας, ἐνίοτε ὁμῶς καὶ σκοπίμως ἀνακριβεῖς, διότι τινὲς ἐκ τῶν συνταξάντων αὐτὰς ἐπεδίωκον καὶ ἐνόμιζον ὅτι οὕτως ἐξυπηρέτουν ἴδια συμφέροντα (Γ. Λ. ΜΑΟΥΡΕΡ—μεταφρ. Εὐ. Καραστάθη καὶ Χρ. Πράτσια—*Ὁ Ἑλληνικὸς Λαός*, Β' (Ἀθῆναι, 1943), 289.

³ Καὶ ὁ Π. ΚΑΛΛΙΓΑΣ, ἐνθ' ἀν., σελ. 199, ἀδυνατεῖ νὰ προσδιορίσῃ πόθεν προῆλθεν ἡ ἀναλογία τοῦ $\frac{1}{7}$. Κατὰ τὸ Ὀθωμανικὸν δίκαιον, μὴ ὑπαρχόντων τέκνων, ὁ μὲν σύζυγος κληρονομεῖ τὸ $\frac{1}{2}$ τῆς περιουσίας τῆς συζύγου, ἡ δὲ σύζυγος κληρονομεῖ τὸ $\frac{1}{4}$ τῆς περιουσίας τοῦ συζύγου (Δ. Ν. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ (Δημητρίογλου), *Ἱερονομικὸν κληρονομικὸν τῶν Μωαμεθανῶν δίκαιον* Φεράϊς (Ἀθῆναι, 1915) 33. J. D. LUCIANI, *Traité des successions musulmanes (ab intestat)* (Paris, 1890), 211. Δ. ΓΚΙΝΗ, *Ἀνέκδοτον ἐγχειρίδιον περὶ τῆς ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομικῆς διαδοχῆς κατὰ τὸ Ὀθωμανικὸν δίκαιον* (ἀνάτυπον ἐκ τοῦ ΚΖ' (1957) τόμου τῆς Ἑπετηρίδος Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν), 279 ἀρ. 6.

⁴ Περὶ τοῦ ποσοστοῦ τοῦ $\frac{1}{7}$ εἰς τὴν Πελοπόννησον βλ. Π. ΚΑΛΛΙΓΑ, ἐνθ' ἀν., σελ. 216. Ὁ Δ. ΓΚΙΝΗΣ, ἐνθ' ἀν., 277, 278, θεωρεῖ, ἀδικαιολογήτως, ὅτι τὸ ποσοστὸν τοῦτο ὀφείλεται εἰς ἐπίδρασιν τοῦ Ὀθωμανικοῦ δικαίου τῆς ἐξ ἀδιαθέτου διαδοχῆς.

⁵ Τοῦτο δημοσιεύομεν ἐν Παραρτήματι ὑπὸ τὸν ἀρ. 25.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

παρχικοῦ Κριτηρίου Πάρου¹, τὴν δημοσιευμένην ὁμοίαν τῆς 24 Αὐγούστου 1823², ὡς καὶ ἀνέκδοτον ἀπόφασιν τῆς 24 Αὐγούστου 1827 τῶν δημογερόντων Παροικίας, αἵτινες ἐφαρμόζουν ὡς ἐπικρατοῦσαν εἰς τὴν νῆσον ταύτην συνήθειαν, τὸ νὰ λαμβάνῃ ὁ ἐπιζῶν σύζυγος τὸ ἑπταμοῖριον κατὰ κυριότητα ἐκ τῆς κληρονομίας τοῦ ἀποβιοῦντος συζύγου. Τέλος δὲ εἰς νοταριακὴν πράξιν διανομῆς κληρονομίας τοῦ ἔτους 1824 ἐμφανίζεται ὁ ἐπιζῶν σύζυγος λαμβάνων τὸ $\frac{1}{7}$ τῆς κληρονομίας τῆς συζύγου «καὶ ἐπικρατοῦσαν παλαιὰν συνήθειαν»³.

Ἐξ ἄλλου ὁμως ὑπάρχει ἐκδεδομένη ἀπόφασις τῶν δημογερόντων τῆς κομποπόλεως Ναούσης, Πάρου, τοῦ ἔτους 1824⁴, ἣτις ἀποφαίνεται ὡς ἑξῆς: «... ἀκολουθοῦντες τὴν ἀνέκαθεν παλαιὰν συνήθειαν τῆς νήσου μας, τὴν ὁποίαν καὶ αἱ πέριξ ἡμῶν νῆσοι ὡς νόμον ἐπιχειροῦσι ἵνα ὁποῖαν θάτερος τοῦ ἀνδρογύνου τελευτήσῃ ἄκληρος, ὁ ζῶν νέμεται τοὺς καρποὺς ἀπάσης τῆς περιουσίας τοῦ τελευτικούτος, ἄχρι οὗ μένει ἀνύπανδρος. Ἀποφασίζουσιν ὅτι ὁ ἐντιμώτατος ἅγιος χαρτοφύλαξ Ἄγχιος, ἱερομένος μάλιστα τυχόν, καὶ μὴ δυνάμενος δευτεροῦπανδρευθῆναι δικαιοῦται ἀνινοχλήτως νὰ νέμεται τοὺς καρποὺς τῶν πραγμάτων τῆς μακαρίτισσας πρεσβυτέρας του Βιολετινακίου, ὡς ἔσσι, χωρὶς νὰ ἡμπορῇ νὰ φθείρῃ ἐξ αὐτῶν ἄχρι καὶ τοῦ ὀβολοῦ, διὰ νὰ μείνῃ σὴν καὶ ἀπαραιμέωτος. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἡ περιουσία αὐτῆς εἰς τοὺς νομίμους πειραιστέτους συγγενεῖς τῆς πρεσβυτέρας του, πρὸς τοὺς ὁποίους νὰ ἀποδοθῇ ἡδὴ ὅλην τὴν κινήτην αὐτῆς περιουσίαν, ἣτις δὲν δίδει εἰς αὐτὸν καρπὸν...».

Εἶναι προφανὲς ἡ ἀντίφασις ἀφ' ἑνὸς μὲν μεταξὺ τῆς Ἀπαντήσεως τῶν δημογερόντων τοῦ 1833, τῶν ἀποφάσεων τοῦ Ἀντεπαρχικοῦ Κριτηρίου Πάρου τοῦ 1822 καὶ 1823, τῆς νοταριακῆς πράξεως τοῦ 1824, τοῦ πιστοποιητικοῦ τῆς νοταρίας Παροικίας τοῦ 1825, ὡς καὶ τῆς ἀποφάσεως τῶν δημογερόντων τοῦ 1827, ἀφ' ἑτέρου δὲ τῆς ἀποφάσεως τῶν δημογερόντων Ναούσης τοῦ 1824. Ὑπὸ τῆς τελευταίας ταύτης ἐφηρομόσθη ὡς ἰσχύον δίκαιον ἔθιμον, καθ' ὃ ἐπὶ λύσεως ἀτέκνου γάμου θανάτῳ περιέρχεται εἰς τὸν ἐπιζῶντα σύζυγον μόνη ἡ ἐπικαρπία τῆς ἀκινήτου περιουσίας τοῦ ἀποθανόντος, ἀποκαλεῖται δ' ἐν αὐτῇ τοῦτο ὡς ἀνέκαθεν παλαιὰ συνήθεια τῆς νήσου.

Σημειωτέον δ' ὅτι ἡ ἀπόφασις τῶν δημογερόντων τοῦ 1824 βεβαιοῖ, ὅτι ἡ ἀποδεκτὴ γενομένη παρ' αὐτῆς λύσις στηρίζεται εἰς παλαιὰν συνήθειαν, κρα-

¹ Παράρτημα ἀρ. 23.

² Αὕτη ἐδημοσιεύθη εἰς I. ΒΙΣΒΙΖΗ, Ἡ πολιτικὴ δικαιοσύνη κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν (Ἀθῆναι, 1941), 293 (ἀρ. ἐγγράφου 211).

³ Παράρτημα ἀρ. 24.

⁴ I. ΒΙΣΒΙΖΗ, ἔνθ' ἀν., 380-1, (ἀρ. ἐγγρ. 375). Βλ. προσέτι, αὐτόθι, σελ. 13 σημ. 2.

τουσαν ὄχι μόνον εἰς ὁλόκληρον τὴν νῆσον Πάρον, ἀλλ' ἀκόμη καὶ εἰς τὰς πέριξ αὐτῆς νήσους. Περιέργως, καὶ εἰς τὴν Ἀπάντησιν τοῦ 1833 ἀναφέρεται ρητῶς ὅτι αἱ ἐκτιθέμεναι ἐν αὐτῇ συνήθειαι ἐπικρατοῦν παρομοίως εἰς ὅλην τὴν ἐπαρχίαν Παραντιπάρου, προσέτι δὲ ὅτι διὰ τὴν κατάρτισιν τῆς Ἀπαντήσεως ταύτης συνῆλθον καὶ οἱ δημογέροντες Ναούσης¹, ἔτι δὲ ἡ νοταριακὴ πράξις τοῦ 1824² προέρχεται ἐκ Ναούσης ὥστε δὲν δικαιολογεῖται ἐκδοχὴ, καθ' ἣν ἄλλο ἔθιμον ἐκράτει εἰς τὴν Παροικίαν καὶ ἄλλο εἰς τὴν Νάουσαν, ἐκδοχὴ ἣτις καὶ ἄλλως θὰ ἦτο ἀπίθανος, δεδομένου ὅτι τὰ ἔγγραφα μας προέρχονται ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τῆς νήσου, ἐξ ἄλλου δὲ ἡ Πάρος ἦτο νῆσος μικρὰ καὶ ὀλιγάνθρωπος, καὶ εἶναι δύσκολον νὰ ἐκράτει εἰς ἕκαστον χωρίον αὐτῆς ἄλλον δίκαιον. Κατ' ἀκολουθίαν, πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὅτι τὸ δίκαιον εἰς ὁλόκληρον τὴν νῆσον ἦτο ὁμοιόμορφον, ἐρωτᾶται δὲ ποῖον ἦτο τὸ πράγματι ἰσχύον.

Ἀτυχῶς, δὲν ἠδυνήθημεν ν' ἀνεύρωμεν οἵανδήποτε ἄλλην πληροφορίαν ἐπιβεβαιούσαν τὴν ἐν τῇ Ἀπαντήσει τοῦ 1833 ἀναφερομένην μεταβολὴν τοῦ ἐθιμικοῦ δικαίου τῆς νήσου κατὰ τὸ ἔτος 1790 εἰς τὸ περὶ οὗ πρόκειται θέμα. Εἰδικώτερον δέ, οὐδὲν νοταριακὸν ἔγγραφον ἐκ τῆς νήσου ἀναγόμενον εἰς τὸ χρονικὸν διάστημα τῶν ἐτῶν 1755 ἕως 1816 ἀντηντήσαμεν, πλὴν ἑνὸς τοῦ ἔτους 1808. Τὰ γνωστὰ εἰς ἐμὲ ποικίλα ἔγγραφα εἶναι τῶν ἐτῶν 1716-1755, τὰ νεώτερα δέ, τῶν ἐτῶν 1816 καὶ ἐξῆς.

Ὅθεν, θὰ ἐξετάσωμεν τὸ ζήτημα βάσει τῶν εἰς τὴν διάθεσίν μας νοταριακῶν ἐγγράφων, τὰ ὅποια ἀποτελοῦν μίαν τῶν καλυτέρων πηγῶν γνώσεως τοῦ ἀγράφου ἐθιμικοῦ δικαίου. Διότι ταῦτα ἐγίνοντο μεταξὺ προσώπων, ἅτινα εἶχον συμφέρον καὶ ἐπεζήτουν, ὅπως τὰ συνομολογούμενα εἶναι ἰσχυρὰ καὶ ἀπρόσβλητα, ἥτοι ἐπεδίωκον νὰ εἶναι σύμφωνα πρὸς τὸ κρατοῦν δίκαιον, συνετάσσοντο δὲ ὑπὸ τοῦ νοταρίου, ὅστις ἦτο, ὡς ἐκ τοῦ λειτουργήματός του, καὶ ὁ ἀρμοδιώτερος νὰ γνωρίζῃ τὸ ἰσχύον δίκαιον.

Τὰ κατὰ τὰ ἀνωτέρω γνωστὰ εἰς ἐμὲ προικοσύμφωνα τῆς Πάρου τῶν ἐτῶν 1716-1755 δύνανται νὰ διακριθοῦν εἰς δύο κυρίως βασικοὺς τύπους.

Εἰς τὸν πρῶτον τύπον, τὸν καὶ συνηθέστερον, ὡς πρὸς τὴν τύχην τῶν προικῶν τῶν συζύγων (γυναικὸς καὶ ἀνδρός), διὰ τὴν περίπτωσιν λύσεως τοῦ γάμου θανάτῳ καὶ ἄνευ τέκνων, εὐρίσκομεν εἰς τὰ προικοσύμφωνα ταῦτα τὴν ἀκόλουθον ρήτραν: «*Εἰ δὲ πάλε καὶ τύχη θάνατος εἰς τὸ ἀναμεταξύν τως χωρὶς κληρονόμους, νὰ στρέφονται καὶ νὰ παραδίνονται τὰ ἄνωθεν ὀνοματισμένα προ-*

¹ Ἐπετηρὶς Α. Ι. Ε. Α., 7 (1957), 14, 15 ὑπόσημ.

² Παράρτημα ἀρ. 24.

κία ἀπὸ κεῖ ποὺ δίνονται, ἤγουν εἰς τοὺς πλέον πρόθιμους ἐδικούς». (Προικοσύμφωνον τῆς 13 Νοεμβρίου 1734)¹.

Ἡ ρήτρα αὕτη παρουσιάζεται εἰς ἄλλα προικοσύμφωνα τοῦ ἰδίου τύπου ὑπὸ ἄλλην διατύπωσιν: «Εἰ δὲ καὶ τύχη θάνατος χωρὶς κληρονόμους νομίμους, τὰ ἐπιστρέφονται τὰ ἐδῶ πουρκοδοτισμένα εἰς τοὺς ἐδικούς, ἀπ' ἐκεῖ ποὺ ἐδόθησαν, ξεκαθαρίζοντας ὅτι οἱ κληρονόμοι τως, ἤγουν τὰ παῖδια ποὺ μέλλει νὰ κάμουν νὰ εἶναι τοῦ νόμου, ἤγουν εἰς χρόνους ποὺ νὰ ἤμποροῦ νὰ κάνου ζάπι τὸ τίποτές τως· εἰ δὲ καὶ ἀποθάνου πάλε χωρὶς τὴν αὐτὴν ἡλικίαν, χωρὶς τὸ ζάπι, τὰ ἐπιστρέφονται ὁμοίου τρόπου ὡς τὸ παρὸν καβούλι». (Προικοσύμφωνον τῆς 18 Φεβρουαρίου 1738)². Προφανῶς, αἱ δύο αὗται ρήτραι παρουσιάζουν μεγάλην καὶ οὐσιώδη διαφοράν. Κατὰ μὲν τὴν πρώτην, ἐὰν καθ' ὃν χρόνον λύεται ὁ γάμος δὲν ὑπάρχουν τέκνα, δηλαδὴ εἴτε δὲν ἐγεννήθησαν, εἴτε ἐγεννήθησαν ἀλλ' ἀπέθανον πρὸ τῆς λύσεως τοῦ γάμου, τὰ προικισθέντα εἰς τὸν ἀποθανόντα σύζυγον κληρονομοῦνται ἀπὸ τοὺς πλησιεστέρους συγγενεῖς, οὐδέποτε δὲ ἀπὸ τὸν ἐπιζῶντα σύζυγον.

Κατὰ τὴν δευτέραν δὲ διατύπωσιν τῆς ρήτρας, καὶ ἐὰν ὑπάρχουν τέκνα κατὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου, ἅτινα ὅμως ἀπέθανον ἴσπερ ἐν ἀνηλικιότητι, πάλιν τὰ προικισθέντα περιέρχονται εἰς τοὺς πλησιεστέρους συγγενεῖς τοῦ ἀποθανόντος συζύγου, ὅχι δὲ εἰς τὸν ἐπιζῶντα γονέα ὡς κληρονόμον τοῦ ἀποθανόντος τέκνου. Μόνον δὲ εἰς τὴν περίπτωσιν θανάτου τοῦ τέκνου μετὰ τὴν ἐνηλικίωσίν του, κληρονομεῖ παρ' αὐτοῦ ὁ ἐπιζῶν γονεὺς καὶ τὴν προῖκα τοῦ προαποβιώσαντος συζύγου.

Αὗται εἶναι αἱ ὑπὸ τῶν συμβαλλομένων τιθέμεναι ρήτραι ἐν τῷ πρώτῳ τύπῳ τῶν προικοσυμφώνων.

Λαμβανομένου ὅμως ὑπ' ὄψιν, ὅτι αἱ περὶ τῆς τύχης τῆς προικὸς ἐθιμικαὶ διατάξεις δὲν ἀπετέλουν κανόνας δημοσίας τάξεως, ἀλλ' ἠδύναντο νὰ μεταβληθοῦν δι' ἀντιθέτου συμφωνίας τῶν συμβαλλομένων, ἐρωτᾶται τί ἴσχυεν ἐν ἐλλείψει εἰδικῆς συμφωνίας περὶ τῆς τύχης τῆς προικὸς; Ἐν ἄλλοις λόγοις, αἱ ἄνωτέρω παρατεθεῖσαι ρήτραι ἀπετέλουν τροποποίησιν τοῦ ἰσχύοντος δικαίου ἢ ἀπλῶς ἐπανάληψιν τῶν κρατουσῶν ἐθιμικῶν διατάξεων;

Ἀναμφιβόλως ἡ πρώτη ρήτρα, καθ' ἣν ἐν ἀνυπαρξίᾳ τέκνων κατὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου ἡ προῖξ τοῦ ἀποθανόντος συζύγου περιέρχεται εἰς τοὺς πλησιεστέρους συγγενεῖς του, καὶ ὅχι εἰς τὸν ἐπιζῶντα σύζυγον, δὲν ἀποτελεῖ παρὰ

¹ Παράρτημα ἀρ. 10.

² Παράρτημα ἀρ. 14.

ἐπανάληψιν κανόνος τοῦ ἰσχύοντος δικαίου. Τοῦτο μαρτυρεῖται ρητῶς εἰς τὰ ἔγγραφα. Εἰς πλεῖστα προικοσύμφωνα περιέχοντα τὴν ρήτραν ταύτην προστίθεται, ὅτι συμφωνεῖται τοῦτο «κατὰ τὴν συνήθειαν τοῦ τόπου μας». (Προικοσύμφωνον τῆς 3 Φεβρουαρίου 1737¹), «Κατὰ τὰ ἥθη τοῦ τόπου μας» (Προικοσύμφωνον τῆς 8 Ἀπριλίου 1738²). Ἔτι δὲ ὑπάρχουν νοταριακὴ πρᾶξις τῆς 4 Δεκεμβρίου 1733³ ὁρίζουσα τὴν ἐπιστροφὴν προικὸς πρὸς τὸν συστήσαντα τὴν προῖκα τῆς ἀποθανούσης συζύγου, εἰς ἣν ρητῶς ἀναφέρεται ὅτι τοῦτο γίνεται «κατὰ τὴν συνήθειαν τοῦ τόπου μας», ὥς καὶ τὸ ἀπὸ 24 Ἰανουαρίου 1716 [1717] προσύμφωνον συστάσεως προικὸς⁴.

Ὡς πρὸς τὴν δευτέραν ὁμῶς ρήτραν, καθ' ἣν καὶ ὑπάρχοντος τέκνου κατὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου, ἀλλ' ἀποθνήσκοντος μετ' αὐτὴν ἐν ἀνηλικότητι, πάλιν ἡ προῖξ τοῦ θανόντος γονέως δὲν κληρονομεῖται ἀπὸ τὸν ἐπιζῶντα σύζυγον ὡς κληρονόμον τοῦ μεταποβιούντος τέκνου των, ἀλλὰ ἀπὸ τοὺς πλησιεστέρους συγγενεῖς τοῦ προαποβιώσαντος γονέως, ἐκ τῶν γνωστῶν εἰς ἐμὲ ἐγγράφων δὲν δύναται νὰ ἐξαχθῇ ἀναμφισβητήτως, εἰς ἣν ῥήτρα αὕτη ἀποτελῇ ἐπανάληψιν τοῦ κρατοῦντος δικαίου ἢ, τοῦναντίον, τροποποίησιν αὐτοῦ.

Ἀποκλίνομεν εἰς τὴν γνώμην, ὅτι πρόκειται περὶ τροποποιήσεως τοῦ κρατοῦντος εἰς τὴν νῆσον ἐλλειμικοῦ δικαίου, καθ' ὃ κατὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου θανόντος, ὑπάρχοντος τέκνου, ὅπερ μετέπειτα ἀποθνήσκει ἐν ἀνηλικότητι, κληρονομεῖ αὐτὸ ὁ ἐπιζῶν γονεὺς του καὶ κατὰ τὴν κληρονομικὴν του περιουσίαν, τὴν ἀποτελοῦσαν ποτὲ προῖκα τοῦ προαποβιώσαντος γονέως του (γονικὴν). Ἐν ἄλλοις λόγοις, ὁ ἐπιζῶν σύζυγος κληρονομεῖ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἐμμέσως (διὰ τοῦ τέκνου) τὴν προῖκα τοῦ ἀποθανόντος συζύγου.

Ἀγόμεθα εἰς τὴν λύσιν ταύτην ἀπὸ τὸ γεγονός, ὅτι εἰς τὴν ρήτραν τοῦ ἀνωτέρω ἀπὸ 18 Φεβρουαρίου 1738 προικοσυμφώνου⁵ ὑπάρχει ἡ φράσις «νὰ ἐπιστρέφονται ὁμοίον τρόπον ὡς τὸ παρὸν καβούλι». Καβούλι σημαίνει ἐνταῦθα ἔγγραφος συμφωνία. Δηλαδή, τοῦτο θὰ ἰσχύσῃ διότι συνεφωνήθη ρητῶς. Ὁμοίως καὶ εἰς τὸ ἀπὸ 4 Νοεμβρίου 1751⁶ προικοσύμφωνον ἀναφέρεται «... τυγχαιίνοντας θάνατος χωρὶς παιδιὰ καὶ τὰ παιδιὰ νόμου ἡλικίας, πάλι κατὰ τὸ καβούλιν τως τὰ αὐτὰ καλὰ καὶ προυκοδοτισμένα νὰ ἐπιστρέφονται εἰς τοὺς πλέον προθυμωτέρους

¹ Παράρτημα ἀριθ. 11.

² Παράρτημα ἀριθ. 15.

³ Παράρτημα ἀριθ. 8.

⁴ Παράρτημα ἀριθ. 1.

⁵ Παράρτημα ἀριθ. 14.

⁶ Παράρτημα ἀριθ. 18.

ἐδικοῦς ἀπὲ ἐκεῖ πού ἐδόθησαν». Ἐὰν καὶ ἡ ρήτρα αὕτη ἀπετέλει ἐπανάληψιν τοῦ κρατοῦντος δικαίου, εἶναι λογικὸν ἀντὶ τοῦ καβούλι νὰ ὑπῆρχεν ἡ φράσις «κατὰ τὴν συνήθειαν τοῦ τόπου μας» ἢ ἄλλη ἰσοδύναμος, ὡς συμβαίνει εἰς τὴν πρώτην ρήτραν.

Εἶναι ἀληθές, ὅτι εὔρηται ἡ ἀπὸ 13 Ὀκτωβρίου 1733¹ συμφωνία γενομένη μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου θανάτῳ τῆς γυναικός, ἣτις ἀφῆκε τέκνον ἀνήλικον, μεταξὺ τοῦ πατρός της καὶ τοῦ ἐπιζῶντος συζύγου της, δι' ἧς μεταξὺ ἄλλων συμφωνοῦνται καὶ τὰ ἑξῆς: «... εἰ δὲ τὰ λοιπὰ κατὰ τὴν συνήθειαν τοῦ τόπου μας καὶ ὡς καλὸς καὶ τιμημένος χριστιανὸς ἂν τύχη καὶ τὸ παιδί ἀποθάνῃ, ὑπόσχεται ὁ προλεγόμενος μαστρ' Ἀντώνης <σύζυγος καὶ πατὴρ τοῦ τέκνου> νὰ τὰ ἐπιστρέφῃ ἀπὸ ἐκεῖ ὅπου τὸν ἐπούρκισα <πεθερὸν> εἰς πλεον πρόθυμο πρόσωπον».

Οὐχ ἦττον ὅμως, ἀφ' ἐνὸς μὲν ἡ σαφὴς διατύπωσις τῶν ἀνωτέρω δύο προικοσυμφώνων, ὅτι ἡ ρήτρα αὕτη εἶναι «καβούλι», ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ ὑπάρχουσα ἐν τέλει τῆς πράξεως ταύτης βεβαίωσις, «ὅτι εἰς τέτοιον τρόπον ἐγίνει τὸ παρὸν θεληματικῶς καὶ χωρὶς βία κανενός», ἐπίσης καὶ ἡ φράσις «καὶ ὡς καλὸς καὶ τιμημένος χριστιανὸς» καθιστοῦν πιθανόν, ὅτι ἡ ἐν τῇ πράξει ταύτῃ προσθήκη «κατὰ τὴν συνήθειαν τοῦ τόπου μας» ἐτέθη μάλιστ' ἐπὶ τὴν πρόθεσιν ἰσχυροποιήσεως τῆς συμβάσεως καὶ ὅχι ὅτι πράγματι ταῦτα ἦτο εἰς τὴν προχειμένην περίπτωση καὶ τὸ κρατοῦν δικαίον. Δὲν ἀποκλείεται ὅμως καὶ ἡ ἐκδοχὴ, ὅτι εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην τὸ ἐθιμικὸν δίκαιον δὲν ἦτο σταθεροποιημένον, ἀλλ' ἐκυμαίνετο καὶ τὸ ζήτημα ἐστασιάζετο.

Κατὰ ταῦτα, μέχρι, τοῦλάχιστον, τοῦ ἔτους 1755, λυομένου θανάτῳ τοῦ ἀτέκνου γάμου, κατὰ τὸ κρατοῦν εἰς τὴν νῆσον Πάρον ἐθιμικὸν δίκαιον ὁ ἐπιζῶν σύζυγος, κατὰ κανόνα, δὲν ἐκληρονόμει τὸ ὅλον ἢ μέρος τῆς προικὸς τοῦ ἀποθανόντος συζύγου, εἴτε κατὰ κυριότητα εἴτε κατ' ἐπικαρπίαν².

Τὸν κανόνα τοῦτον ἔρχεται νὰ ἐπιβεβαιώσῃ πλήρως μία ἐξαίρεσις αὐτοῦ, μαρτυρουμένη σαφῶς ὑπὸ τῶν προικοσυμφώνων τῆς ἐποχῆς ταύτης.

Ἡ ἐξαίρεσις αὕτη ἀφορᾷ τοὺς γάμους εἰς τοὺς ὁποίους ὁ σύζυγος χειροτο-

¹ Παράρτημα ἀριθ. 18.

² Ἀντιθέτως εἰς τὴν Νάξον ἡ ἐπιζῶσα σύζυγος (ὅχι καὶ ὁ σύζυγος) εἶχε τὴν ἐπικαρπίαν τῆς προικὸς τοῦ ἀποβιοῦντος συζύγου. I. T. ΒΙΣΒΙΖΗ, Ναξιακὰ νοταριακὰ ἔγγραφα τῶν τελευταίων χρόνων τοῦ Δουκάτου τοῦ Αἰγαίου (1538-1577), εἰς *Ἑπετηρίδα Α.Ι.Ε.Δ.*, 4 (1951) (καὶ εἰς ἀνάτυπον), 141 καὶ σημ. 3, ὡς καὶ τὰς αὐτόθι παραπομπάς. Τὸ δικαίωμα τοῦτο διετηρήθη καὶ μέχρι τῆς Ἀπελευθερώσεως (Ἐφ. Ἀθηνῶν 427/1901, Θέμις ΙΓ' 24). Βλ. καὶ Ἀπάντησιν τῶν δημογερόντων Νάξου εἰς τὰ Ἑρωτήματα τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης 1833, εἰς *Ἑπετηρίδα Α.Ι.Ε.Δ.*, 3 (1950), 167.

νεῖται ἔπειτα κληρικός. Ἐάν, δηλαδή, ὁ σύζυγος χειροτονηθῇ μετὰ τὸν γάμον ἱερεὺς, τότε, λυομένου τοῦ ἄνευ τέκνων γάμου θανάτῳ, περιέρχεται εἰς τὸν ἐπιζῶντα σύζυγον ἡ ἐπικαρπία τῶν κληρονομιαίων πραγμάτων τοῦ ἀποβιώσαντος, εἰς τοὺς πλησιεστέρους δὲ συγγενεῖς τούτου μεταβαίνει μόνη ἡ ψιλὴ κυριότης. Τὴν ἐπικαρπίαν ὅμως ταύτην διατηροῦν, ἐὰν ἐπιζῶν εἶναι ὁ ἱερεὺς σύζυγος, ἐφ' ὅσον δὲν ἀποβάλλει τὸ ἱερατικὸν σχῆμα, ἐὰν δὲ ἐπιζῶσα εἶναι ἡ γυνή, ἐφ' ὅσον παραμένει ἐν χηρείᾳ. Ὑπὸ τῶν ὑπ' ὄψιν μας ἐγγράφων μαρτυρεῖται ρητῶς, ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ ἐπικρατοῦσαν συνήθειαν (Προικοσύμφωνα τῆς 11 Ὀκτωβρίου 1729¹, τῆς 30 Ἰουνίου 1739², τῆς 18 Μαΐου 1740³ καὶ ἄλλα). Ἐννοεῖται, ὅτι καὶ ἡ ἐξαίρεσις αὕτη τοῦ ἐθιμικοῦ δικαίου διὰ τοὺς ἱερεῖς δὲν ἦτο δημοσίας τάξεως, ἀλλ' ἠδύνατο νὰ τροποποιηθῇ δι' ἀντιθέτου συμφωνίας τῶν μερῶν. Οὕτως εἰς τὸ ἀπὸ 8 Ἰουλίου 1734 προικοσύμφωνον⁴.

Ἀνεξαορτήτως ὅμως τῆς ἐξαιρέσεως ταύτης, καὶ ἄλλοθεν ἐξάγεται, ὅτι ὁ ἐπιζῶν σύζυγος ἀτέκνου γάμου δὲν ἐλάμβανεν οὔτε τὴν ἐπικαρπίαν. Ὑπάρχει ἡ ἀπὸ 30 Ἰουλίου 1737⁵ ἀμοιβαία διαθήκη συζύγων, δι' ἧς εἰς τὸν σύζυγον ἀτέκνου γάμου ἀφίεται ὑπὸ τῆς συζύγου μόνη ἡ ἐπικαρπία τῆς ἀκινήτου περιουσίας της. Ἐὰν ἐκ τοῦ νόμου εἶχε ταύτην ὁ σύζυγος, δὲν θὰ ὑπῆρχεν ἀνάγκη νὰ συνταχθῇ ἡ διαθήκη. Ταῦτα περὶ τῶν προικοσυμφώνων τοῦ πρώτου τύπου.

Εἰς τὰ προικοσύμφωνα τοῦ δευτέρου τύπου κατατάσσομεν ἐκεῖνα εἰς τὰ ὅποια οὐδεμία συμφωνία γίνεται περὶ τῆς τύχης τῆς προικὸς μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου. Ταῦτα κατὰ τὴν μέχρι τοῦ 1750 ἐποχὴν εἶναι τὰ ὀλιγαριθμότερα.

Δεῖγμα τοιούτου προικοσυμφώνου ἀποτελεῖ τὸ ἀπὸ 21 Ἰανουαρίου 1733 παρατιθέμενον⁶.

Βάσει τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων περὶ τῶν προικοσυμφώνων τοῦ πρώτου τύπου, πρέπει νὰ γίνῃ δεκτὸν ὅτι εἰς τὰ τοῦ δευτέρου τύπου ὑπονοεῖται, ὅτι θὰ κρατήσῃ ὅ,τι τὸ ἐθιμικὸν δίκαιον ὁρίζει, ἥτοι, ἐν ἐλλείψει τέκνων καὶ διαθήκης ἡ προῖξ τοῦ ἀποθνήσκοντος συζύγου κληρονομεῖται ἀπὸ τοὺς πλέον προθίμους συγγενεῖς αὐτοῦ, ὁ δὲ ἐπιζῶν σύζυγος οὐδὲν λαμβάνει ἐκ τῆς κληρονομίας ταύτης.

Παραμένει ὅμως μία οὐσιώδης διαφορὰ μεταξὺ τῶν προικοσυμφώνων τοῦ πρώτου καὶ τοῦ δευτέρου τύπου. Τοῦτέστιν, εἰς μὲν τὰ τοῦ πρώτου τύπου

¹ Παράρτημα ἀρ. 13.

² Παράρτημα ἀρ. 16.

³ Παράρτημα ἀρ. 17.

⁴ Παράρτημα ἀρ. 9.

⁵ Παράρτημα ἀρ. 13.

⁶ Παράρτημα ἀρ. 5.

ὁ προικισθεὶς σύζυγος δὲν ἠδύνατο νὰ διαθέσῃ ἐλευθέρως τὴν προῖκα του (ἐξαιρέσει ἀφεύκτου ἀνάγκης ἢ πολὺ μικροῦ μέρους διὰ ψυχικά), διὰ νὰ περιέλθῃ αὕτη ὑποχρεωτικῶς εἰς τὰ τέκνα του ἢ, ἐλλείψει τέκνων, εἰς τοὺς πλησιεστέρους συγγενεῖς τοῦ προικίσαντος. Ἐπὶ δὲ προικοσυμφώνου τοῦ δευτέρου τύπου ἐκράτουν διατάξεις τοῦ ἐθιμικοῦ κληρονομικοῦ δικαίου, καὶ ὁ προικισθεὶς ἠδύνατο διὰ πράξεων αἰτία θανάτου νὰ διαθέσῃ ἐλευθέρως πρὸς τρίτους τὰ εἰς αὐτὸν προικισθέντα ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει, ἐφ' ὅσον δὲν ὑπῆρχον ἐκ τοῦ γάμου τέκνα.

Τ' ἀνωτέρω ἐκτιθέμενα περὶ τῆς ἐλλείψεως, κατὰ κανόνα, ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομικοῦ δικαιώματος τῶν συζύγων, δὲν νομίζω ὅτι δύναται νὰ κλονίσῃ ὑπάρχουσα διαιτητικὴ ἀπόφασις τῆς 21 Μαρτίου 1731¹. Δι' αὐτῆς λύονται διάφοροι ἀμφισβητήσεις μεταξὺ τοῦ πενθεροῦ καὶ τοῦ συζύγου ὡς πρὸς τὴν προῖκα τῆς ἄνευ τέκνων ἀποβιώσας συζύγου, ἀποφασίζεται δὲ νὰ λάβῃ ὁ σύζυγος διὰ «κληρονομίαν καὶ μερίδι» τῆς ἀποθανούσης συζύγου 50 ριαλίων πρᾶγμα κατὰ πλήρη κυριότητα, ἔτι δὲ ὅλα τὰ εἰσοδήματα τῶν πραγμάτων των, καὶ ἐπιπρόσθετος 25 ριάλια διὰ γινόμενα παρ' αὐτοῦ ἐξ ἑκτὸς μιᾶς προικῆς οἰκίας καὶ ἐνὸς περιβολίου· ἡ δὲ ὑπόλοιπος προῖξ νὰ ἐπιστρέφεται εἰς τὸν πατέρα τῆς ἀποθανούσης. Δὲν δύναται δὲ ἡ ἀπόφασις αὕτη νὰ ἐπηρεάσῃ τὰ ἐκτεθέντα ἐπὶ τοῦ κρατοῦντος ἐπὶ τοῦ θανάτου ἐθιμικοῦ δικαίου, διότι δὲν προκύπτει ἐξ αὐτῆς ὡς καὶ τοῦ συνυποσχετικοῦ, ποῖαι αἱ ὑπάρχουσαι διαφοραὶ μεταξὺ γαμβροῦ καὶ πενθεροῦ, κυρίως δὲ ἐὰν ἡ ἀποθανοῦσα σύζυγος ἀφῆκεν ἢ οὐ διαθήκη. Ἐπὶ πλέον δέ, εἶναι σαφές, ὅτι ἡ διαιτητικὴ αὕτη ἀπόφασις ἐξεδόθη ὑπὸ τῶν διαιτητῶν, ἀποφανθέντων κατὰ τὴν κρίσιν ἀγαθοῦ ἀνδρὸς καὶ ὄχι βάσει τοῦ ἰσχύοντος δικαίου. Καθόσον, καὶ ἐὰν τὸ κρατοῦν ἐθιμικὸν δίκαιον ἀνεγνώριζεν εἰς τὸν ἐπιζῶντα σύζυγον κληρονομικὸν δικαίωμα ἐπὶ τῆς προικὸς τοῦ ἀποβιώσαντος, τοῦτο θὰ συνίστατο ἢ εἰς τὴν ἐπικαρπίαν ἢ εἰς μέρος αὐτῆς κατὰ πλήρη κυριότητα, ποτὲ δὲ εἰς ἀμφοτέρα, ὡς πράττει ἡ ἐν λόγῳ διαιτητικὴ ἀπόφασις.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς προικῆς περιουσίας τοῦ συζύγου.

Περὶ τῆς ἐξωπροίκου ὅμως περιουσίας, ἥτοι τῆς ἐπικτήτου τί ἐκράτει;

Καὶ ἐν Πάρῳ ὑφίστατο ἡ διάκρισις μεταξὺ γονικῆς καὶ ἐπικτήτου περιουσίας. Τοῦτο καταφαίνεται ὅχι μόνον ἐκ τῆς χρησιμοποίησεως τῶν ὅρων τούτων εἰς διαφόρους νοταριακὰς πράξεις, ἐξ ὧν παραθέτομεν ἐνδεικτικῶς τὴν ἀπὸ 24 Ἰανουαρίου 1716 (κατὰ τὸ βενετικὸν ἡμερολόγιον ἢ 1717 κατὰ τὸ καθ' ἡμᾶς) ὑπόσχεσιν συστάσεως προικὸς² καὶ τὴν ἀπὸ 23 Νοεμβρίου 1733 διαθήκην³, ἀλλὰ

¹ Παράρτημα ἀρ. 4.

² Παράρτημα ἀρ. 1.

³ Παράρτημα ἀρ. 7.

καὶ τῆς ἐμφανίσεως πρακτικῶν συνεπειῶν ἐξ αὐτῆς. Εἶναι προφανές, ὅτι ἡ εἰς τὰ προικοσύμφωνα τῆς νήσου ρήτρα περὶ τῆς ἐπιστροφῆς τῆς προικὸς εἰς τοὺς πλησιεστέρους συγγενεῖς τοῦ προικίζοντος, ἐν περιπτώσει λύσεως τοῦ γάμου θανάτῳ καὶ ἄνευ τέκνων, δὲν ἀποτελεῖ ἢ ἐφαρμογὴν τῆς διακρίσεως ταύτης τῆς περιουσίας καὶ τοῦ ἐκφράζοντος αὐτὴν ἀξιώματος *paterna paternis, materna maternis*¹. Πάντως ὅμως ἡ σημασία τῆς διακρίσεως ἐν Πάρῳ κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἤρχισε ἐξασθενοῦσα πῶς, ὥς δεικνύει ἡ ἀνωτέρω ἀπὸ 23 Νοεμβρίου 1733 διαθήκη, δι' ἧς διατίθεται ἡ γονικὴ καὶ ἡ ἐπίκτητος περιουσία, χωρὶς νὰ γίνε-ται διάκρισις τούτων ὡς πρὸς τὸν τρόπον διαθέσεως. Βαίνει δὲ ἐκλείπουσα κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 19^{ου} αἰῶνος, εἰς τρόπον ὥστε ἡ Ἀπάντησις περὶ τῶν ἐθίμων τῆς Πάρου τοῦ ἔτους 1833 νὰ ἀγνοῇ τελείως τὴν διάκρισιν ταύτην.

Καὶ ἐπὶ τῆς ἐπικτήτου ὅμως περιουσίας δὲν ἀνευρίσκομεν εἰς τὴν νήσον κατὰ τὴν ἐν λόγῳ ἐποχὴν κληρονομικὸν δικαίωμα ἐπικαρπίας τῶν συζύγων ἐκ τοῦ νόμου.

Ἐξ ἄλλου, καὶ ἡ κοινοκτημοσύνη μεταξὺ τῶν συζύγων δὲν ἐμφανίζεται εἰς τὴν Πάρον κατὰ τὸν 18^{ον} αἰῶνα, τοῦλάχιστον καὶ ἐξῆς. Εἰς οὐδὲν ἔγγραφον γίνεται νύξιν τις περὶ αὐτῆς. Τοῦναντίον, ἐκ τῶν ἔγγράφων συνάγεται ὅτι δὲν ἴσχυεν αὕτη. Οὕτως εἰς τὸ ἀπὸ 30 Μαρτίου 1737² δωρητήριον ὁ σύζυγος δωρεῖται εἰς τὴν σύζυγόν του ἐπίκτητον κατώγειον ὁλόκληρον. Ἐπίσης εἰς τὸ ἀπὸ 26 Ἰανουαρίου 1716 [1717] ἔγγραφον ἀγοράς³, περιέχον καὶ κληρονομικὴν σύμβα-σιν, δι' οὗ ἡ σύζυγος ἀγοράζει οἰκίας, ἐκδίδεται ἡ ἀγοράστρια τὰ ἐξῆς: «...τά-ζει καὶ ξεκαθαριστὰ ὁμολογᾷ τὰ <ἀγοραζόμενα> ὅμοια σπίτια νὰ τὰ προυκίζει τῶν μαιδιδῶν τῶνε· εἰ δὲ καὶ τύχη τῆς θάνατος δίχως νὰ ἔχουσι κληρονόμους, ἤγουν παιδία τοῦ ἀνδρός τῆς Σιλιβέστρου Γράση, νὰ εἶναι τοῦ ὁμοίου ἀνδρός τῆς Σιλιβέ-στρου, νὰ νὰ κἀνῃ ὡς θέλει καὶ βούλεται ὡσὰν μπράγματα ἐδικάν του». Προφανῶς, διότι ὁ σύζυγος δὲν εἶχεν ἐκ τοῦ νόμου δικαίωμά τι μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου ἐπὶ τῶν ἀγοραζομένων ἀκινήτων. Ἐὰν ὑφίστατο κοινοκτημοσύνη μεταξὺ τῶν συ-ζύγων ἐπὶ τῶν ἐπικτήτων, θὰ ὑπῆρχε δικαίωμα ἐπ' αὐτῶν τοῦ συζύγου καὶ θὰ παρεχωρεῖτο εἰς τοῦτον ὑπὸ τῆς ἀγοραστρίας συζύγου τὸ μὴ ἀνῆκον εἰς αὐτὸν ἐκ τοῦ νόμου κατὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου μερίδιον, ὅχι δὲ ὁλόκληρα τὰ ἀγοραζό-

¹ Περὶ τῆς γονικῆς καὶ ἐπικτήτου περιουσίας καὶ τοῦ νομικοῦ ἀξιώματος *paterna pa-ternis, materna maternis* βλ. Ι. ΒΙΣΒΙΖΗ, Δικαστικαὶ ἀποφάσεις τοῦ 17^{ου} αἰῶνος ἐκ τῆς νή-σου Μυκόνου, εἰς *Ἑπετηρίδα Α.Ι.Ε.Δ.*, 7 (1957) (καὶ εἰς ἀνάτυπον), 37 ἐπ.

² Παράρτημα ἀρ. 12.

³ Παράρτημα ἀρ. 2.

μενα ἀκίνητα. Ἄλλως δέ, ἐὰν ἴσχυεν, ἔπρεπε νὰ συναντήσωμεν εἰς τὰ γνωστά μας ἔγγραφα εἰδησίν τινα περὶ αὐτῆς ¹, ὅπερ δὲν συμβαίνει.

Καὶ ταῦτα μὲν ἀφοροῦν τὴν μέχρι τοῦ ἔτους 1755 ἐποχὴν.

Ἀπὸ δὲ τῶν ἀρχῶν τοῦ 19^{ου} αἰῶνος καὶ μέχρι τοῦ ἔτους 1833 συναντῶμεν τὰ ἑξῆς: Ὅπως καὶ κατὰ τοὺς πρὸ τοῦ ἔτους 1755 χρόνους, καὶ κατὰ τὴν πιστέραν ταύτην ἐποχὴν ἀπαντοῦν δύο βασικοὶ τύποι προικοσυμφώνων. Ἦτοι, ἀφ' ἑνὸς μὲν προικοσύμφωνα περιέχοντα τὸν ὅρον ὅτι, ἐν ἐλλείψει τέκνων, θὰ περιέρχωνται τὰ προικιζόμενα εἰς τοὺς πλησιεστέρους συγγενεῖς τοῦ προικίζοντος μέρους (π. χ. προικοσύμφωνα, τῆς 1 Φεβρουαρίου 1809 ², τῆς 19 Ἀπριλίου 1826 ³ καὶ ἄλλα, ἔτι δὲ δύο τῶν ἐτῶν 1832 καὶ 1833 ἐκδεδομένα ⁴).

Ἀφ' ἑτέρου δέ, εὐρίσκομεν προικοσύμφωνα οὐδεμίαν περιέχοντα ρήτραν περὶ τῆς τύχης τῆς προικὸς λυομένου ἀτέκνου γάμου, θανάτῳ (λ. χ. προικοσύμφωνα τῆς 22 Ὀκτωβρίου 1816 ⁵, τῆς 27 Ἰουλίου 1826 ⁶ κλπ.).

Προσέτι εἶναι ἄξια παρατηρήσεως: Πρῶτον, ὅτι μεταξὺ τῶν προικοσυμφώνων τῶν περιεχόντων τὴν ρήτραν τῆς ἐπιστροφῆς τῶν προικιζομένων εἰς τοὺς πλησιεστέρους συγγενεῖς, ὑπάρχουν μερικά, εἰς τὰ ὅποια προστίθεται εἰς τὴν ρήτραν ταύτην ὁ χαρακτηρισμός, ὅτι ὁ ὅρος αὗτος ἀποτελεῖ συνήθειαν τοῦ τόπου.

¹ Ἀντιθέτως πρὸς τὴν Πάρον, εἰς τὴν Νάξον ἴσχυεν ἡ κοινοκτημοσύνη τῶν συζύγων ἐπὶ τῶν ἐπικτήτων. I. T. ΒΙΣΒΙΖΗ, Ναξιακὰ νοταριακὰ ἔγγραφα τῶν τελευταίων χρόνων τοῦ Δουκάτου τοῦ Αἰγαίου (1538-1577), ἐνθ' ἀν., σελ. 140 καὶ σημ. 7, 8, ὡς καὶ τὰς ἐκεῖ παραπομπάς. Σημειωτέον ὅτι, καίτοι ἡ Πάρος κατὰ τὴν Φραγκοκρατίαν ἦτο συνδεδεμένη διοικητικῶς μετὰ τῆς γειτνιαζούσης Νάξου, καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὑπέκειτο εἰς τὴν ἰδίαν μὲ ἐκείνην ξενικὴν νομοθεσίαν, ἐν τούτοις, λόγῳ τῆς μὴ ἐγκαταστάσεως πολλῶν καὶ δὴ ἐπιφανῶν Φράγκων ἐν Πάρῳ, αὕτη ὀλίγον μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς Φραγκικῆς κυριαρχίας ἀπέβαλε, κατὰ τὸ πλεῖστον, τὸ παρεισφρήσαν ξενικὸν δίκαιον. Τοῦτο μαρτυρεῖται καὶ εἰς Ἐκθεσιν τοῦ Ἐπαρχοῦ Νάξου Δημητρίου Ἀντων. Βισβίτζη (ἡμετέρου πάππου) τοῦ ἔτους 1849, εὐρισκομένην ἐν σχεδίῳ παρ' ἐμοὶ καὶ ἀναφέρουσιν τὰ ἑξῆς: «Μολονότι καὶ ἡ Πάρος ὑπέπεσεν εἰς τὴν κυριότητα τῶν Ἑνετῶν, οὐδὲν διετήρησεν ἴχνος τῶν φεουδαλικῶν ἐθίμων καὶ τῆς κυριαρχίας τῶν κατακτητῶν, τὰ ὅποια κατήντησαν τοὺς χωρικοὺς τῆς Νάξου κατοίκους εἰς τοσαύτην ταπείνωσιν καὶ δουλοφροσύνην». — Ἡ κοινοκτημοσύνη τῶν συζύγων ἴσχυεν καὶ εἰς τὴν Σύρον. Α. ΔΡΑΚΑΚΗ, Τὸ ἐν Σύρῳ ἔθιμον τῆς κοινοκτημοσύνης, εἰς *Θέμιδα*, ΝΣΤ' (1945) 167 ἐπ.

² Παράρτημα ἀρ. 19.

³ Παράρτημα ἀρ. 28.

⁴ Ὑπὸ Π. ΒΑΛΛΗΝΔΑ, Τέσσαρα δικαιοπρακτικὰ ἔγγραφα ἐκ Πάρου τῶν ἐτῶν 1831-1833, εἰς *Ἐφημερίδα Ἑλληνικῆς καὶ ἀλλοδαπῆς Νομολογίας*, ἔτος 62 (1943), σελ. 323-326 (καὶ εἰς ἀνάτυπον).

⁵ Παράρτημα ἀρ. 20.

⁶ Παράρτημα ἀρ. 30.

οὕτως εἰς τὰ ἐκ Ναούσης (Πάρου) προικοσύμφωνα τῆς 11 Ἰανουαρίου 1820¹ καὶ 16 ἰδίου μηνὸς καὶ ἔτους² («ὡς συνήθως» ἢ «ὡς σύνηθες»), εἰς δὲ τὸ ὑπ' ἀρ. 172 καὶ ἀπὸ 8 Ὀκτωβρίου 1827 προικοσύμφωνον ἐκ Παροικίας (Πάρου)³ ἀναφέρεται «ἐὰν δὲ ἀποθάνωσιν ἄτεκνοι, γὰ ἀκολουθῶσι κατὰ τὸν τοπικὸν νόμον, ἐπιστρεφόμενων ὅλων τῶν προικοδοτιζομένων πραγμάτων εἰς τοὺς προθίμους συγγενεῖς». Καὶ δεύτερον, ὅτι εἰς οὐδὲν τῶν προικοσυμφώνων τῆς προκειμένης ἐποχῆς ἀπαντᾷ ἡ ἐξαίρεσις διὰ τοὺς γάμους εἰς οὓς ὁ μελλόγαμβρος θὰ ἐχειροτονεῖτο ἱερεὺς, καθ' ἣν, ἐν περιπτώσει λύσεως τοῦ γάμου θανάτῳ, μὴ ὑπαρχόντων τέκνων, εἰς τὸν ἐπιζῶντα σύζυγον περιέρχεται καὶ παραμένει, ἐφ' ὅσον ζῇ καὶ δὲν συνάπτει νέον γάμον, ἡ ἐπικαρπία τῆς ἀκινήτου περιουσίας τοῦ θανόντος. Ἐκεῖνο ὅμως, τὸ ὁποῖον προξενεῖ ἰδιαιτέραν ἐντύπωσιν καὶ παρουσιάζει δυσχερείας διὰ τὸν μελετῶντα τὸ ζήτημα εἶναι ὅτι συντάκτης τοῦ τελευταίου ὡς ἄνω προικοσυμφώνου τοῦ ἔτους 1827 ὑπῆρξεν ὁ νοτάριος Παροικίας Δημήτριος Χαμάτος, ὅστις εἰς τὸ προικοσύμφωνον τοῦτο χαρακτηρίζει ρητῶς τὴν ἐν λόγῳ ρήτηραν, ὡς σύμφωνον πρὸς τὸν τοπικὸν νόμον.

Ὁ ἴδιος ὅμως Δημήτριος Χαμάτος τὸ αὐτὸ ἔτος συνυπογράφει τὴν κατωτέρω ἀναφερομένην ἀπὸ 24 Αὐγούστου 1827 ἀπόφασιν τῶν δημογερόντων Παροικίας, δι' ἧς ὁρίζεται νὰ λάβῃ ὁ σύζυγος τὸ ἑπταμοῖριον τῆς κληρονομίας τῆς συζύγου, ὡς δημόσιος νοτάριος. Δύο ἔτη προηγουμένως ὑπὸ τὴν ἰδιότητά του ὡς δημογέροντος Παροικίας, συνυπογράφει τὸ ἀπὸ 30 Δεκεμβρίου 1825 πιστοποιητικὸν τῆς νοταρίας Παροικίας, δι' οὗ βεβαιοῦνται ὅτι, κατὰ τὴν συνήθειαν τῆς νήσου, λυομένου θανάτῳ ἀτέκνου γάμου, ὁ ἐπιζῶν σύζυγος, ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ διαθήκη, «κληρονομεῖ τὸ ἑπταμοῖριον ἀπὸ ὅλην τὴν κινητὴν καὶ ἀκίνητον περιουσίαν τοῦ ἀποθανόντος», εἰς δὲ τὸ Κριτήριον Πάρου, τὸ ἐκδὸν τὴν ἀπὸ 18 Δεκεμβρίου 1822 ἀπόφασιν, ἦτο Γραμματεὺς. Ἐπίσης πρέπει νὰ σημειωθῇ, ὅτι εἰς τὴν κατάρτισιν τῆς ἀνωτέρω Ἀπαντήσεως τῶν δημογερόντων τοῦ 1833 περὶ τῶν ἐθίμων συνέπραξε καὶ συνυπέγραψε ταύτην ὁ Δ. Χαμάτος, ὡς Ἐπαρχιακὸς πλέον Εἰρηνοδίκης Πάρου.

Κατόπιν τῶν τόσων ἀντιφατικῶν πληροφοριῶν, προερχομένων μάλιστα, ἐνίοτε, ἀπὸ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον, εἶναι εὐλογον νὰ γεννηθοῦν ἀμφιβολίαι διὰ τὴν ἀκρίβειαν τῆς ἐπὶ τοῦ 4ου ἐρωτήματος τῆς ὑπ' ἀρ. 330 Ἐγκυκλίου τοῦ Ὑπουργείου Δικαιοσύνης Ἀπαντήσεως τῶν Δημογερόντων τῆς Πάρου.

¹ Παράρτημα ὑπ' ἀρ. 21.

² Παράρτημα ὑπ' ἀρ. 22.

³ Παράρτημα ὑπ' ἀρ. 34.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀπὸ τὰ σωζόμενα ἔγγραφα φαίνεται βέβαιον, εἶναι ὅτι τὸ μέχρι τοῦ 1755 ἔθιμικὸν καθεστὼς, καθ' ὃ ὁ ἐπιζῶν σύζυγος, κατὰ κανόνα, οὐδὲν ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομικὸν δικαίωμα ἐκέκτητο ἐπὶ τῆς περιουσίας τοῦ θανόντος συζύγου, ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 19ου αἰῶνος καί, πλέον ὠρισμένως, κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Ἐπαναστάσεως εἶχε μεταβληθῇ.

Εἰδικώτερον, ἡ ἐξαίρεσις διὰ τὰ ἀνδρόγυνα, ὅπου ὁ ἀνὴρ ἐχειροτονεῖτο κληρικός, καὶ εἰς αὐτὸν ὁ ἐπιζῶν σύζυγος ἐκκληρονόμει τὴν ἐπικαρπίαν τῆς ἀκινήτου περιουσίας τοῦ ἀποθανόντος συζύγου, ἣν διетήρει, ἐφ' ὅσον παρέμενεν ἐν χηρείᾳ, ἤρχισεν ἐπεκτεινομένη, ἐφ' ὅλων ἀνεξαιρέτως τῶν ἀνδρογύνων, καὶ ἀπὸ ἐξαίρεσις κατέστη ὁ κανὼν. Τοῦτο προκύπτει τόσον ἐκ τῆς ἀπὸ 2 Δεκεμβρίου 1824 ἀποφάσεως τῶν δημογερόντων Ναούσης¹, ὅσον καὶ ἀπὸ τὸ γεγονός, ὅτι εἰς οὐδὲν ἀπὸ τὰ γνωστὰ προικοσύμφωνα τοῦ 19ου αἰῶνος — καὶ εἶναι ἀρκετὰ τὸν ἀριθμὸν — ἀπαντᾷ ἡ ἐξαίρεσις διὰ τοὺς κληρικούς, ὥς συνέβαινεν εἰς τὰ μέχρι τοῦ 1755 προικοσύμφωνα. Βεβαίως, καὶ μετὰ τὴν μεταβολὴν ταύτην, οἱ προικίζοντες εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ τροποποιήσουν δι' ἐναντίας συμφωνίας τὸ νέον ἔθιμον καὶ νὰ συμφωνήσουν, ὅτι ἐπὶ ἀτέκνου γάμου οὐδὲν προιέχεται εἰς τὸν ἐπιζῶντα σύζυγον ἐκ τῆς προικὸς τοῦ ἀποθανόντος, ἀλλ' ὅλην αὐτὴν τὴν περιουσίαν τοῦ κληρονομεῖται ἀπὸ τοῦς πλησιεστέρους συγγενεῖς τούτου. Ὡς δὲ ἐλέγχθη, εὐρισκομεν πρῶτον γματι εἰς πλεῖστα προικοσύμφωνα τοῦ 19ου αἰῶνος τὴν ρήτραν τῆς ἐπιστροφῆς τῶν προικιζομένων εἰς τοὺς πλησιεστέρους συγγενεῖς, οὐ μὴν ἀλλὰ ἡ ὑπαρξίς τῆς ρήτρας ταύτης ἦτο τὸ σύννηδες συμβαῖνον μέχρι τῆς Βασιλείας τοῦ Ὁθωνος, ἀφ' ἧς ἀρχεται αὕτη νὰ σπανίζῃ, καὶ τέλος ἐκλείπει πλήρως.

Καὶ ἤδη ἐρωτᾶται, ἐὰν καὶ πότε ἤρχισε μεταβαλλόμενον καὶ τὸ ἔθιμον τοῦτο καὶ ἀντὶ τῆς ἐπικαρπίας ἐλάμβανεν ὁ ἐπιζῶν σύζυγος ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ ἀποβιώσαντος τὸ 1/7 κατὰ κυριότητα.

Μέχρι τῶν χρόνων τῆς Ἐπαναστάσεως οὐδὲν ἔγγραφον συνηντήσαμεν προδίδον τὴν ὑπαρξιν ἐν Πάρῳ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομικοῦ δικαιώματος τῶν συζύγων, καὶ δὴ ἐπὶ τοῦ 1/7 τῆς κληρονομικῆς περιουσίας κατὰ κυριότητα. Μόνον διαρκοῦντος τοῦ Ἀγῶνος ἐμφανίζεται τὸ πρῶτον ἡ ἀπὸ 18 Δεκεμβρίου 1822 ἀπόφασις τοῦ Ἀντεπαρχικοῦ Κριτηρίου Πάρου², ἐν συνεχείᾳ ἡ ἀπὸ 25 Σεπτεμβρίου 1823 ὁμοία³, ὥς καὶ ἡ τοῦ 1824 νοταριακὴ πρᾶξις⁴, ἐκ τρίτου τὸ ἀπὸ 30

¹ Ἀνωτέρω σελ. 136 καὶ σημ. 2.

² Παράρτημα ὑπ' ἀρ. 23.

³ Ι. ΒΙΣΒΙΖΗ, Ἡ πολιτικὴ δικαιοσύνη κλπ., ἐνθ' ἀν., 293 (ἀρ. ἐγγρ. 211).

⁴ Παράρτημα ὑπ' ἀρ. 24.

Δεκεμβρίου 1825 πιστοποιητικὸν τῆς νοταρίας Παροικίας (Πάρου)¹, ἔτι δὲ ἀποφασίς ἀνέκδοτος τῶν δημογερόντων Παροικίας τῆς 24 Αὐγούστου 1827.

Πλὴν τούτων ὅμως, ἔχομεν καὶ δύο διαθήκας συζύγων, ἀμφοτέρας τοῦ ἔτους 1826², δι' ὧν ἀπονέμεται εἰς τὰς συζύγους, ὡς *ἀνδρομοίριον* καὶ *κληρονομία*, ὠρισμένα ἀντικείμενα τῆς κληρονομίας τοῦ συζύγου ἢ μετρητά, ἀλλὰ χωρὶς νὰ προκύπτῃ τὶ ποσοστὸν ἐπὶ τῆς ὅλης κληρονομίας τοῦ διαθέτου συζύγου ἐκάλυπτον ταῦτα. Ἡ ὑπαρξὶς εἰς τὰς διαθήκας αὐτὰς τῶν ὄρων *ἀνδρομοίριον* καὶ *κληρονομία* ἐνδεικνύει, ὅτι κατὰ τὴν ἀντίληψιν τοῦ συντάξαντος αὐτὰς νοταρίου, ἡ σύζυγος εἶχεν ἐκ τοῦ νόμου δικαίωμα κληρονομίας ἐπὶ τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρός, καὶ δὴ ὡς δικαίωμα νομίμου μοίρας, καὶ ὅτι τὸ ἀφιέμενον εἰς αὐτὰς διὰ τῆς διαθήκης τοῦ συζύγου ἐγένετο πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ δικαιώματος τούτου· διότι, ἄλλως, δὲν θὰ εἰδικεύετο καὶ θὰ ὠνομάζετο *ἀνδρομοίριον* καὶ *κληρονομία*.

Προφανῶς, αἱ ἀνωτέρω διαθήκαι ἐνισχύουν πῶς τὰ ἐκτιθέμενα εἰς τὴν Ἀπάντησιν τοῦ 1833 περὶ τῶν ἐθίμων διὰ τὴν ὑπαρξίν ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομικοῦ δικαιώματος τῶν συζύγων, χωρὶς ὅμως νὰ ἀποτελοῦν καὶ ἀπόδειξιν περὶ τῆς ἐκτάσεως καὶ ἐπικρατήσεως τοῦ δικαιώματος τούτου, καὶ δὴ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1790.

Ἀλλά, δὲν ἀρκεῖ ἡ πενιχρότης καὶ ἀβεβαιότης τῶν ἀνωτέρω παρατεθεισῶν πηγῶν πρὸς ἔλεγχον τῆς Ἀπάντησεως τῶν δημογερόντων Πάρου περὶ τοῦ ἐθίμου. Ἐπιπροσθέτως, παρουσιάζονται νοταριακαὶ τινες πράξεις τῶν ἐτῶν 1826 καὶ 1827, αἱ ὁποῖαι αὐξάνουν τὰς ἀμφιβολίας καὶ ἐπιτείνουν τὴν σύγχυσιν. Αἱ νοταριακαὶ αὗται πράξεις εἶναι: α) συμβιβαστικὸν τῆς 4 Ἰουλίου 1826³, β) ἐξόφλησις κληρονομικοῦ μεριδίου τῆς 6 Αὐγούστου 1826⁴, γ) διανομὴ κληρονομίας τῆς 6 Μαρτίου 1827⁵ καὶ δ) συμβιβαστικὴ ἐξόφλησις ὁμοίου μεριδίου τῆς 22 Μαΐου 1827⁶.

Τὰ ἔγγραφα ταῦτα ἐπὶ κληρονομίας ἀποβιωσάσης συζύγου ἄνευ τέκνων ἐφαρμόζουν τὴν τριμοιρίαν, ἣν χαρακτηρίζουν ὡς *συνήθειαν τοπικὴν*, κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον: Ἀφαιροῦνται τὰ ἔξοδα κηδείας, μνημοσύνων, ψυχικὰ κλπ. ἐκ τῆς κληρονομίας τῆς ἀποθανούσης συζύγου, ἐκ τοῦ ἀπομένοντος δὲ ἐκ τῆς περιουσίας της λαμβάνουν, οἱ μὲν προσιμώτεροι συγγενεῖς τὰ 2/3, ὁ δὲ ἐπιζῶν σύζυγος τὸ 1/3· λίαν πιθανῶς πρόκειται ἐνταῦθα περὶ ἐσφαλμένης, ἴσως ἐκ προθέσεως, ἐφαρ-

¹ Παράρτημα ὑπ' ἀρ. 25.

² Παράρτημα ὑπ' ἀρ. 26 καὶ 27.

³ Παράρτημα ἀρ. 29.

⁴ Παράρτημα ἀρ. 31.

⁵ Παράρτημα ἀρ. 32.

⁶ Παράρτημα ἀρ. 33.

μογῆς τῆς Νεαρᾶς 26 Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου, ἣτις ἀπενέμει ἐν μερίδιον εἰς τοὺς συγγενεῖς, ἐν εἰς τὸν σύζυγον καὶ τὸ τρίτον διατίθεται εἰς τὰ ψυχικά¹. Τοῦλάχιστον, ἡ ὀνομασία εἰς τὰ ἔγγραφα τρίτου καὶ τριμοιρίας καθιστᾷ τοῦτο πιθανόν, τοσούτῳ μᾶλλον, καθόσον οὐδαμοῦ ἄλλοθεν, πλὴν τῆς Νεαρᾶς, δύναται νὰ στηριχθῇ διὰ τὴν Πάρον ἡ κληρονομικὴ αὕτη διανομή².

Ἐνταῦθα ἐξαντλοῦνται αἱ γνωσταὶ εἰς ἡμᾶς πηγαὶ καί, κατ' ἀνάγκην, θὰ μεταπέσωμεν εἰς ὑποθέσεις πρὸς λύσιν τοῦ ζητήματος.

Ὡς ἐξετέθη ἀνωτέρω, πιθανολογεῖται, ὅτι τὸ μέχρι τοῦ ἔτους 1755 βεβαιωθὲν ἐκ τῶν ἐγγράφων ὡς ἰσχύον εἰς τὴν νῆσον ἐθιμικὸν δίκαιον ἐτροποποιήθη μετέπειτα, ἐπεκταθέντος τοῦ ἐπὶ μόνου τοῦ γάμου κληρικῶν κρατοῦντος κληρονομικοῦ δικαιώματος ἐπικαρπίας τῶν συζύγων καὶ ἐπὶ τοῦ γάμου λαϊκῶν. Διὰ τὸ ἑπταμοίριον ὅμως οὐδεμίαν ἔχομεν ἔνδειξιν μέχρι τῶν χρόνων τῆς Ἐπαναστάσεως, ὅτι ἐκράτησε τοῦτο ἐθιμικῶς καὶ δὴ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1790. Βεβαίως, ἡ ἐν τῇ Ἀπαντήσει τῶν Δημογερόντων μνεία τοῦ ἔτους τούτου ὡς ἀφετηρίας μεταβολῆς τοῦ ἐθιμικοῦ δικαίου τῆς νήσου καὶ τῆς καθιερώσεως τοῦ ἑπταμοιρίου δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐφεύρημα τῆς φαντασίας τῶν δημογερόντων, ἀλλὰ πρέπει τὸ ἔτος τοῦτο νὰ συνδέεται μετὰ γεμνὰς σχέσιν ἔχον μετὰ τὸ κληρονομικὸν δικαίωμα τῶν συζύγων, χωρὶς ὅπως εὐ ἐπέφερον ἀπαραιτήτως τὸ γεγονός τοῦτο καὶ τὴν εἰσαγωγήν, καὶ δὴ ἔκτοτε τοιοῦτον ἐθίμου. Ἡ καθιέρωσις δὲ τούτου ὡς δῆθεν ἐθίμου, νομίζομεν ὅτι εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν χρόνων τῆς Ἐπαναστάσεως.

Θεωροῦμεν δὲ ὡς πιθανώτερον, ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 1790 σύζυγός τις, διεκδικῶν κληρονομικὸν δικαίωμα ἐπὶ τῆς περιουσίας ἀδιαθέτου ἀποθανόντος συζύγου, θὰ κατέφυγε πρὸς ἱκανοποίησίν του ὅχι εἰς τὸ τοπικὸν κριτήριον, τὸ ὁποῖον θὰ ἐφήρμοζε τὸ ἐθιμικὸν δίκαιον τῆς νήσου, ἀλλὰ εἰς τὸν ἀρμόδιον διὰ τὴν Πάρον Καδῆν Νάξου. Οὗτος, ἀποφαινόμενος, κατόπιν γνώμης τοῦ Μουφτῆ, συμφώ-

¹ Βλ. τὴν Νεαρὰν ταύτην εἰς I καὶ II. ΖΕΠΩΝ, J.G.R. I, 533 ἐπ. Περὶ αὐτῆς δὲ Γ. ΜΑΡΙΑΚΗΝ, Τὸ ἀστικὸν δίκαιον ἐν ταῖς Νεαραῖς τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων (Ἀθῆναι, 1922), 283 ἐπ. καὶ τοὺς αὐτόθι ἀναφερομένους, ἔτι δὲ Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΡΗΥΛΛΟΠΟΥΛΟΣ, Die Nouvelle des Patriarchen Athanasius, εἰς *Neugriechische - Jahrbücher*, 8 (1940), 136-146 (καὶ εἰς ἀνάτυπον), Γ. ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ, Ἱστορία καὶ εἰσηγήσεις τοῦ Ρωμαϊκοῦ δικαίου (Ἀθῆναι, 1944), 1292-3.

² Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὴν Τουρκοκρατίαν εἰς τὴν Μύκονον εἶχεν ἐφαρμοσθῇ, ἐν ἐπιγνώσει ἐσφαλμένως, ὑπὸ τοῦ ἐκεῖ Ἀρχιεπισκόπου ἡ Νεαρὰ 26 παρὰ τὸ ἰσχύον ἀντίθετον ἐθιμικὸν δίκαιον τῆς νήσου ταύτης. I. ΒΙΣΒΙΖΗ, Δικαστικαὶ ἀποφάσεις τοῦ 17^{ου} αἰῶνος ἐκ τῆς νήσου Μυκόνου, εἰς *Ἐπετηρίδα Α.Ι.Ε.Α.*, 7 (1957) (καὶ εἰς ἀνάτυπον), 104-5.

νως πρὸς τὸ Ὄθωμανικὸν δίκαιον θ' ἀνεγνώρισε διὰ τῆς ἀποφάσεώς του εἰς τὸν σύζυγον τοιοῦτο δικαίωμα κυριότητος κατὰ ποσοστὸν ὅχι 1/7, ἀλλὰ 1/2 ἢ 1/4 κλπ.¹ Ἡ ἀπόφασις ὅμως αὕτη δὲν θὰ ἐπέφερε καὶ μεταβολὴν τοῦ ἐθιμικοῦ δικαίου τῆς νήσου ἐν τούτῳ. Περὶ αὐτοῦ δὲν ἀφίνει ἀμφιβολίαν τόσον ἡ ἔλλειψις εἰς τὰ μέχρι τῆς Ἐπαναστάσεως ἔγγραφα μνείας τινὸς περὶ τοῦ δικαιώματος τούτου, ὅσον καὶ ἡ διατήρησις εἰς τὰ νομικὰ ἔγγραφα τῆς παλαιᾶς διατυπώσεως. Ἄλλως δέ, εἶναι γνωστόν, ὅτι ἡ σπανία εἰς τὰς τουρκικὰς δικαστικὰς ἀρχὰς προσφυγὴ κατοίκων τινῶν ἐνὸς τόπου καὶ ἡ ἀντίθετος πρὸς τὸ ἐθιμικὸν δίκαιον τοῦ τόπου των ἀπόφασις τῶν τουρκικῶν τούτων ἀρχῶν βάσει τοῦ Ὄθωμανικοῦ δικαίου δὲν ἐπροκάλει καὶ τὴν μεταβολὴν τοῦ ἐντοπίου ἐθιμικοῦ δικαίου, εἰς ὃ οἱ Ἕλληνες παρέμενον σταθεροί.

Διαρκούσης ὅμως τῆς Ἐπαναστάσεως ἐνδιαφερόμενοι συγγενεῖς τοῦ ἀποθανόντος συζύγου προσέφυγον εἰς τὸ Ἀντεπαρχικὸν Κριτήριον Πάρου, διεκδικοῦντες παρὰ τοῦ ἐπιζώντος συζύγου τὴν κληρονομίαν τοῦ ἀποθανόντος. Ἀντέπαρχος καὶ πρόεδρος τοῦ Ἀντεπαρχικοῦ Κριτηρίου Πάρου ἦτο τότε ὁ Παναγιώτης Βαφιόπουλος, ὅστις διετήρησε τὴν θέσιν ταύτην ἐπὶ ἀρκετὰ ἔτη. Οὗτος κατήγετο ἐκ Πελοποννήσου (Ἀρκαδίας), ὅπου ἀπῆλθε, ὡς ἐσημειώθη, δικαίωμα ἐπαμοιρίου², καί, πιθανόν, κατὰ τὰς δίκας ἐκεῖνας γὰ ἔπεισε τοὺς συνδικάζοντας προσετώτας εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τοιοῦτου δικαιώματος κατὰ τροποποίησιν τῶν ἀποφάσεων τοῦ Καδῆ μόνον ὡς πρὸς τὸ ποσοστὸν. Τοιουτοτρόπως δὲ ἔχομεν τὰς μνημονευθείσας ἀπὸ 18 Δεκεμβρίου 1822³ καὶ ἀπὸ 25 Σεπτεμβρίου 1823 ἀποφάσεις τοῦ Κριτηρίου τούτου⁴, αἵτινες ἀποτελοῦν καὶ τὰ πρῶτα γνωστὰ ἐκ Πάρου ἔγγραφα, ἀναγνωρίζοντα εἰς τοὺς συζύγους κληρονομικὸν δικαίωμα ἐπὶ τοῦ 1/7 κατὰ κυριότητα.

Ὡς εἶναι εὐνόητον, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὁ Ἀντέπαρχος ἥσκει πᾶσαν ἐξουσίαν, ἀσφαλῶς δὲ εἰς τὸ Ἀντεπαρχικὸν Κριτήριον ἡ γνώμη τοῦ Ἀντεάρχου θὰ ἦτο, συνήθως, ἡ κρατοῦσα, οἱ δὲ συνδικασταὶ Ἐπιστάται — ὀνομαζόμενοι ἀρχικῶς σύμβουλοι⁵ — θὰ εἶχον ἀπλῶς συμβουλευτικὴν γνώμην, ὡς δηλοῖ καὶ ὁ ὅρος σύμβουλος.

Προσέτι, ὁ Ἀντέπαρχος ἦτο, φυσικά, καὶ ὁ φορεὺς τῶν ἀντιλήψεων τῆς

¹ Τὰ περὶ κληρονομικοῦ δικαιώματος τῶν συζύγων κατὰ τὸ Ὄθωμανικὸν δίκαιον βλ. ἄνωτέρω εἰς σ. 135 σημ. 3, ὡς καὶ τὰς αὐτόθι παραπομπάς.

² Ἀνωτέρω-σελ. 3, σημ. 1.

³ Παράρτημα ἀρ. 23.

⁴ Ι. ΒΙΣΒΙΖΗ, Ἡ πολιτικὴ δικαιοσύνη, ἐνθ' ἀν., 293 (ἔγγρα. 211).

⁵ Περὶ τῶν Κριτηρίων τούτων βλ. Ι. ΒΙΣΒΙΖΗ, ἐνθ' ἀν., 58 καὶ 128.

Κεντρικῆς Διοικήσεως, αἵτινες, ὡς γνωστόν, ἀπέβλεπον ἐν προκειμένῳ εἰς τὴν νομοποίησιν τοῦ ἐν Ἑλλάδι κρατοῦντος μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης δικαίου, διὰ τῆς καταργήσεως τῶν διαφόρων τοπικῶν ἐθιμικῶν δικαίων καὶ τῶν τουρκικῶν νόμων καὶ τῆς ἀντικαταστάσεώς των διὰ τοῦ εἰσαχθέντος παρ' αὐτῆς ὡς ἐπισήμου δικαίου, τοῦ Βυζαντινοῦ¹.

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν πάντα τὰ ἀνωτέρω, καταλήγομεν νὰ θεωροῦμεν ὡς βασιμώτερον τὸ ἐξῆς: Ἡ μόνη γενομένη ἐθιμικῶς τροποποίησις τοῦ μέχρι τοῦ ἔτους 1755 ἰσχύσαντος ἐν Πάρῳ δικαίου ἐπὶ τοῦ κληρονομικοῦ δικαιώματος τῶν συζύγων, ὑπῆρξεν ἡ ἐπέκτασις καὶ ἐπὶ λαϊκῶν τοῦ ἐπὶ ἀτέκνου γάμου μόνον κληρικῶν ἰσχύοντος πρότερον δικαιώματος ἐπικαρπίας.

Τὸ ἐμφανιζόμενον κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Ἐπαναστάσεως δικαίωμα ἑπταμοιρίου εἰσῆχθη διὰ τοῦ Ἀντεπαρχιακοῦ Κριτηρίου ἢ, μᾶλλον ὑπὸ τοῦ Ἀντεπάρχου, ἢ διότι κατὰ πλάνην ἐθεώρει τοῦτο ὡς σύμφωνον πρὸς τὸ ἐπίσημον δίκαιον τὸ εἰσαχθὲν κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν, ἢ διότι ἦτο κανὼν τοῦ ἐθιμικοῦ δικαίου τῆς ἰδιαιτέρας πατρίδος του, ὃν ἐνόμιζεν δικαιότερον τοῦ κρατοῦντος ἐν Πάρῳ. Ἐὰν ἀμφότεραι αἱ ἀποφάσεις τοῦ Κριτηρίου τούτου ἀναφέρουν, ὅτι ἡ δεδομένη παρ' αὐτῶν λύσις ἀποτελεῖ ~~κατὰ τὸν ἐθισμόν~~ ἢ ἐπικρατοῦσαν συνήθειαν, τοῦτο δὲν πρέπει ν' ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἀλλ' ἐτάθη ἀπλῶς διὰ νὰ παρουσιάζωνται αὐταὶ με περισσότερον κύρος καὶ νὰ χρησιμεύσουν ὡς ἀφετηρία τροποποιήσεως τῶν μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης κρατοῦντων ἐπὶ τοῦ θέματος — πρᾶγμα δὲ ὄχι σπάνιον κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους.

Ἡ ὑπόθεσις αὕτη ἐνισχύεται καὶ ἐξ ἄλλων δύο ἐνδείξεων. Πρῶτον· διὰ τὴν δευτέραν ἐκ τῶν ἀποφάσεων τούτων, τὴν τοῦ ἔτους 1823, παρεπονήθη ἡ χήρα σύζυγος πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τοῦ Δικαίου, θεωροῦσα αὐτὴν παράνομον, τὸ δὲ Ὑπουργεῖον, φαίνεται, εὔρε τὰ παράπονά της βάσιμα· διότι διὰ τοῦ ἀπὸ 16 Ἀπριλίου 1825 ἐγγράφου του πρὸς τὸ Ἐπαρχεῖον Πάρου διέταξε τὴν ἀκύρωσιν τῆς ἀποφάσεως ταύτης, τὸν δὲ Ἀντέπαρχον ν' ἀναφέρῃ τοὺς λόγους, οἵτινες τὸν ἤγαγον εἰς τὴν ἐκδοσιν αὐτῆς, ὡς καὶ ν' ἀποστείλῃ ἀντίγραφον τῶν τοπικῶν συνηθειῶν τῆς νήσου².

Δεύτερον· μετὰ τὴν ἄνω διαταγὴν τοῦ Ὑπουργείου Δικαίου, καὶ ὠρισμένως ἀπὸ τοῦ ἔτους 1826 ἐμφανίζεται εἰς τὰ νοταριακὰ ἔγγραφα ὡς κρατοῦσα, δῆθεν, τοπικὴ συνήθεια καὶ ἡ *τριμοιρία*, περὶ ἧς ἀνωτέρω³. Προφανῶς, ἐκ πληρο-

¹ Ἐνθ' ἀν., 85 σημ. 5, 112 ἐπ., ὡς καὶ τὰς ἐκεῖ παραπομπάς.

² Βλέπε τὴν διαταγὴν ταύτην τοῦ Ὑπουργείου Δικαίου εἰς I. ΒΙΣΒΙΖΗ, ἐνθ' ἀν., 425 (ἔγγρ. ἀρ. 464).

³ Σελ. 147.

φοριῶν τοπικῆς τινος ἀρχῆς ἢ καὶ τῆς Κεντρικῆς Διοικήσεως, ὅτι τὸ ἐπίσημον δίκαιον ἦτο ἡ τριμοιρία, ἐπεχειρήθη ἡ εἰσαγωγή καὶ ἐφαρμογὴ τῆς περὶ τριμοιρίας διατάξεως καὶ εἰς τὴν νῆσον Πάρον, ὡς ἰσχύοντος δικαίου.

Κατ' ἀκολουθίαν, ἡ Ἀπάντησις τῶν δημογερόντων Πάρου ἐπὶ τοῦ ἐρωτήματος τούτου δὲν παρουσιάζεται ἀκριβῆς.

Φαίνεται δὲ βέβαιον, ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Ἐπαναστάσεως εἰς τὸ δίκαιον τῆς νήσου περὶ τοῦ κληρονομικοῦ δικαιώματος τῶν συζύγων ἐν περιπτώσει ἀτέκνου γάμου ἐπῆλθε πλήρης σύγχυσις καὶ ἀβεβαιότης, ἣτις ἔληξεν ὀριστικῶς διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ Βυζαντινοῦ δικαίου ὑπὸ τῶν ἰδρυθέντων ἐπὶ τῆς Βασιλείας τοῦ Ὁθωνος τακτικῶν δικαστηρίων. Εἰς τὴν ἀβεβαιότητα δὲ καὶ σύγχυσιν ταύτην ὀφείλεται, προφανῶς, τὸ ἐσφαλμένον τῆς Ἀπαντήσεως τῶν δημογερόντων.

Τέλος, διὰ τῶν δημοσιευομένων ἐν τῇ παρούσῃ ἐγγράφῳ δίδεται μία εἰκὼν περὶ τῶν ἐν τῇ πράξει καταβληθεισῶν προσπάθειῶν καταργήσεως τοῦ ἐθιμικοῦ δικαίου τῶν διαφόρων μερῶν πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐνοποιήσεως τοῦ δικαίου, ἀντικαθισταμένων τῶν ἐθίμων διὰ τοῦ εἰσαχθέντος κατὰ τὸν Ἀγῶνα ἐπισήμου δικαίου.

Τὸ ὅτι ἡ προσπάθεια αὕτη δὲν ἐτελεσφόρησε τότε ἦτο φυσικόν, μεταξὺ δὲ τῶν διαφόρων λόγων τούτου πρέπει νὰ καταλεξώμεν καὶ τὸ ἀκατάλληλον τῶν ἐφαρμοστῶν τοῦ δικαίου κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους, οἵτινες ἐστεροῦντο νομικῶν γνώσεων, καὶ ἀντὶ τῆς ἐνοποιήσεως ἐπέφερον πολλάκις σύγχυσιν καὶ ἀβεβαιότητα, ἣτις ὅμως πρέπει νὰ κατέστησεν ὄχι μόνον εὐπρόσδεκτον, ἀλλὰ καὶ ἐπιθυμητὴν ἀπὸ τοὺς ἐνδιαφερομένους τὴν διὰ τῶν τακτικῶν δικαστηρίων ἐπὶ Βασιλείας ἐπελθοῦσαν σταθερότητα, διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἐπισήμου, τοῦ Βυζαντινοῦ δικαίου.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΓΓΡΑΦΑ *

1

Χειρόγρ. 212, f. 8^v. Προσύμφωνον συστάσεως προικὸς εἰς υἱὸν τῆς 24 Ἰανουαρίου 1716/1717**

Τζουάναῖς Προτονοταρης
 ἔκαμε| ἡποσχεσι της μι|τερας
 του (και) ἐπρε|ζεταρισεν τινε να|
 ρεγγεστραριστι—

||¹ Εἰς δοξαν Χριστου· ἀμην. $\frac{1716}{17}$ Γεναριου 24.
 Παρος. Παρικια.
 ||² Μελετονντας να πανδρεῦτο ἐγὼ Τζουάναῖς
 Προτονοταρης με την αρχοντοπουλα μακαριτι||³
 ἀφεν(τη) δοταρε Βιτζαρα ὀνοματι Μαρινακι, ἔκαμα
 τεργιᾶσμον με την γγερα Μαργαρι||⁴ τα μιτερα μου να μου δοσι δια προυκια τα κα-
 λαν της που ποσεντερι, καθος θεσι φανουσι||⁵ γραμένα ἦτο πρικοσηνφονον μελι να
 γενι· τα ὅπια καλα ἐπιδι ἦγε ὅλα σταμπι||⁶ λε (και) μοπαλε ἀπο τοῖς γονιοῖς στῆς, αν
 ντιχι θανατας διχος να ἀφινε ἐνο πεδι, να με|ταστρεφουντε παλε ἡς τοῖς προθυμοῖς
 στῆς ἐδικοῖς κατα την νταξιν (και) σινιθια του παπου||⁸ (και) να ἡμε κρατιμενος δια
 τα αυτα προυκια να τῆς ἐδινε τον γγαθεν χρῆνον δια να ζοῦθρε||⁹ φετε σιταρι μο-
 δια πενντε, κριθαρι μοδια τρια, μαγερεμα πινακια διο, βαβουλια καν||¹⁰ νταρι ἐνα (και)
 λαδι μιστατα διο (και) καθεν φορα που ἦχεν τῆς ἐσινεβιν αστενιαν, να σην||¹¹ ντρεχο
 να τινε σηνβοῆθο με χριᾶζομενα ἡᾶτρικα δια την ἡγιαν ντῆς (και) εἰς καθεν χρι||¹² α-
 ζομενον που να θελη κατα την γγονντετζιον ντῆς. Παλε ὁποτας της ἐλθι ὁ θανα-

* Ἐκ τῶν δημοσιευομένων ἐγγράφων τὰ πλεῖστα εἶναι ἀντίγραφα. Εἰς ὅσα εἶναι πρω-
 τότυπα πρὸς ἔνδειξιν τίθεται εἰς ἀστερίσκος εἰς τὸν αὐξοντα ἀριθμὸν.

Ταῦτα δημοσιεύονται ἄνευ διορθώσεων, ἐξαιρέσει τῆς στίξεως, ἥτις ἀποκαθίσταται εἰς
 τὸ καθ' ἡμᾶς ὀρθόν. Ἐπίσης γράφονται διὰ κεφαλαίων τὰ ἀρχικά γράμματα τῶν κυρίων ὀνο-
 μάτων καὶ τοπωνυμιῶν, ὡς καὶ τῆς πρώτης λέξεως τῶν παραγράφων. Κριτικὰ σημεῖα (signes
 critiques) χρησιμοποιοῦνται τὰ διεθνῶς ἀνεγνωρισμένα (F. DÖLGER, Richtlinien für die
 Herausgabe byzantinischer Urkunden, εἰς Atti dello VIII Congresso Internazionale
 di Studi Byzantini e Neoellenici, VII (Roma, 1953), 55 - 56. *Εἰ δὲ εἰς *Revue des Études
 Byzantines*, X (1952), 124 - 128. Βλ. καὶ **Επετηρίδα Α.Ι.Ε.Α*, 7 (1957), 31 - 32.

** Εἰς τὰ ἔγγραφα τὰ χρονολογούμενα μεταξὺ 1 Ἰανουαρίου καὶ 28 Φεβρουαρίου, εἰς ᾧ
 σημειοῦνται δύο ἔτη, τὸ μὲν πρῶτον εἶναι τὸ κατὰ τὸ βενετικὸν ἔθος (more Veneto), τὸ δὲ
 δεύτερον τὸ καθ' ἡμᾶς ἡμερολογιακὸν ἔτος, διότι εἰς τοὺς Βενετούς, ὡς γνωστὸν, τὸ διοικητι-
 κὸν ἔτος ἤρχιζεν ἀπὸ πρώτης Μαρτίου.

τας,||¹³ να έχω χρέος να κάνω τα όξοδα της θανής της (και) τα κοληβαν της όλα
κατα την σινιθια,||¹⁴ (και) μιαν λητουργίαν τον γγάθεν μιναν δια την ψυχιν της, του
κιουρου μου (και) τον γονεον ντης έδνιός,||¹⁵ (και) να πιγενι άπο προσοπον έός προσο-
πον δια να τρεχι πανντοτιναν. Κε να τής δινον||¹⁶ ής τα χεριάν της ρεάλια δεκα ή
δεκα ρεάλιον πραμα, να τα κανι άπατιντης||¹⁷ ός θελησι. Έτζι άν ο θεός μου στιλη
(και) πεδια, να ήνε (και) αυτα εις την ήδιαν κρατιξιν, να κανου||¹⁸ τα ήδια ός ανοθεν.
(Και) άνισος τα πεδια ήθελεν ήνε μικρα, να ξετρεχοϋν (και) να ξακολουθουσι||¹⁹ εις τα
παντα όλα ός ανοθ(εν) έκινι που θεσι κανου δια τα πεδια μου διχος καμιας λογης
έναντιό||²⁰ τιτα, δια να ήνε πανντα εύχαριστιμενι ή μιτερα μου στα παντα όλα που
της [[έ]]χριαζου||²¹ ντε κατα την γγονντετζιον ντης (και) διορθομενι ή ψυχιν της, έπιδι
κε με τουτον τον μοδον ά||²² γαπιτερα έσηνφονισαμεν μαζι. (Και) θελο να ήνε το πα-
ρον έδνιός στερεόν (και) άνεκοπτον,||²³ μην ήμπορονντας ποτε τινας, μιτε έδικος μιτε
ξενος, δια κανεναν τροπον να ένανντιόθι||²⁴ ποσος ής τα γραφομενα, εις πενα της άφεν-
τιας ρεάλια έκατο, (και) παντα το παρον||²⁵ να ήνε βεβεον (και) άμεταθετον. (και)
δια πιστην (και) βεβεότιτα το γραφο ήδιοχρας μου, πρε||²⁶ ζενταροντας το εις την
καντζελαριας μας δια καουτζιον (και) ένδιξιν πανντοτινην.

||²⁷ — π(α)πά Ανντονής Μουσουρης μαρτιρας. — Νικιτας Βενερης μαρτιρας. —

||²⁸ — Γεώργιος Μπαζεγιος μαρτιρας.

||²⁹ — Γεωργιάς Προτονοταρης έγραψα το παρον (και) βεβεόνο τα ανοθεν.

||³⁰ — Νικολος Σπιριδος καντζελαριος παρακαλεμενος άπο τον ανοθ(εν) ήπο-
γρα(φω) (και) βεβεόνο τα άνο(θεν).

2

Χειρόγρ. 212, f. 8r. Άγοραπωλησία άκινήτων και κληρονομική σύμβασις της 26 Ιανουαρίου
1716/1717.

Φλορεντζα Μιχε(λ ή) Ραν-
γγουσ(η) άγορασε α|πο|το| Μι-
χελα(κη) Καλοναρι.

||¹ Εις δοξαν του έδνιου Θεου (και) της δια-
φενντευτρας μας Καταπολιάνης άμην.

||² 1716
17 Γεναριου 26, Παρος, Παρικια. Την σιμερον

με δυναμην του παρονντος άφεν(της) Μιχελα(κης) Καλονα||³ ρης με όλον ντου το θελημα
(και) με καλην ντου γνομην δινι (και) πανντι έλεϋθερα πουλη (και) χαρτονι της||⁴
κυρα Φλορεντζας θιγατηρ Μιχελη Ρανγγουσι τα σπιτια έχι προυκian του άπο τοις
γονεοις του,||⁵ έμπροσθεν ής την άγιαν Μαρινα, τριά άνογια μαζη (και) ένα κατο-
γιον, με όλαν ντος τα δικε||⁶ όματα, δια ρεάλια καλα (και) σοστα πενηνντα Ν^ο (ρεα-
λια) 50, καθος άναμεταξιν ντος έτεργια||⁷ σασι, σηνπληή Μασουσα (sic) θιγατηρ μαστρο
Τζανι Π(α)παδοπουλου (και) Κατερina του Ποθιτου Κα||⁸ ναβαρι ή ύπιαίς έροτι-*

κτικασί, κατὰ τὴν σινιθίαν, (καὶ) με τὴν θελήσιν τόνε γίνετε τὸ παρόν.||⁹ (Καὶ) ἀπο τὴν σήμερον ἦνε (καὶ) ἀγρικουντε τὰ ἀνο λεγομένα σπιτία ἤς τὴν ἐξουσίαν (καὶ) διαφεν||¹⁰ ντεψίν τῆς λεγομένης κυρά Φλορεντζας, νὰ τὰ κανί ὡς θελή (καὶ) βουλετε, ὅσαν μπραματὰ ἐδικα||¹¹ ντης καλὰ ἀγορασμένα (καὶ) καλὰ πουλημένα· ὁμολογονντας ὁ ἀνοθ(εν) ἀφεν(της) Μιχελ(α)κ(ης) ὁ πουλη||¹² τῆς πος ἦνε πλερομένος (καὶ) τελίαν εὐχαριστιμένος ἤς τὰ ἀνοθ(εν) ρεῶλια πενήντα που ἀνα||¹³ μεταξίν ντος ἑτεργιασας. (Καὶ) ἀπομινί νὰ μαντινίρι (καὶ) νὰ ντιφενντερί τιν αὐτὴν κερά Φλο||¹⁴ ρεντζα ἀγοραστρα (καὶ) τοῖς κληρονομοῖς στῆς ἤς τὸ ἡρινικόν (καὶ) πανντοτίνον ποσέσο τὸν ὁ||¹⁵ μιον σπιτίον σε καθέν κερόν (καὶ) τοπόν, ὅπου ἡθέλε τινὰς σκαννταλήσι ἢ νὰ γίρεψι δικεόματα||¹⁶ ἤς τὴν ἀφορμὴν ἐτούτην, εἰς ὁμπλιγατζιον τὸν γγάλον ντου, κινιτόν (καὶ) ἀκινιτόν. Βανόντας (καὶ)||¹⁷ κοντανὰ τὰ ὁμια διο μερί ρεῶλια ἡκοσί, νὰ τὰ ζιμιονετε ὁπίος μεταβουλήσι ἀπο τὰ ὅσα||¹⁸ διαλάνβανι τὸ παρόν, νὰ τὰ περνί ὁπίος ἐξουσιάζι ἤς τὸν ντοπόν, δια νὰ βανί διναμην||¹⁹ νὰ ἦνε ἐόνιος στερεό (καὶ) ἀνεκοπτόν, καθὸς διαλάνβανι. Ἡ ὁμιαν κερά Φλορεντζα ἐνμπρο||²⁰ στεν ἤς τοῦ ἀνδρός τῆς ταζι (καὶ) ξεκαθαρίστα ὁμολογὰ τὰ ὁμια σπιτία νὰ τὰ προκίζη τὸν μπε||²¹ διόν τόνε· ἡ δε (καὶ) τιχί τῆς θανάτος διχὸς νὰ ἔχουσι κληρονομοῖς, ἡγόν πεδία τοῦ ἀνδρός στῆς Σι||²² ληβεστρου Γράσι, νὰ ἦνε τοῦ ὁμίου ἀνδρός τῆς Σιληβεστρου, νὰ τὰ κανί ὡς θελή (καὶ) βουλετε, ὅσαν||²³ μπραματὰ ἐδικαν ντου. (Καὶ) δια βεβεόσιν γίνετε τὸ παρόν ἐμπροστέν ἤς τοῖς μαρτιροῖς (καὶ) ἡ||²⁴ πογραφετε ὡς κατόθεν. Μιχελῆς Καλοναρης βεβεόνο τὰ ἀνοθεν.

||²⁵ Π(α)πα Γεοργί(ος) Γράπος μαρτιρας — Γουλιάρμης Ρανγγουσης μαρτιρας στὰ ἀνοθ(εν) — ||²⁶ Νικολα(ος) Σπιρίδος καντζελαρί(ος) ἐγράψα (καὶ) βεβεόνο.

3

Χειρόγρ. 212, f. 5^r. Προικοσύμφωνον τῆς 11 Ὀκτωβρίου 1729.

Εἰς δοξάν τοῦ Ἰυσοῦ Χ(ριστ)οῦ· ἀμην. 1729 οκτομβρίου 11.

||² Κυρίε ὁ Θεὸς ἡμὸν ὁ τοῦ ἀχραντοῦ γάμου ἱερούργος καὶ τοῦ σωματικοῦ νομοθετής, ὁ τὴν μπλευραν τοῦ προπατορὸς Ἀδάμ εἰς γίνα[ικα]||³ μορφοσας καὶ εὐλογίσας αὐτοῦς καὶ ἡπόν αὐξανεστε καὶ τὰ ἐξῆς, ὁ (κατὰ)δεξαμένος ἐκ τῆς ἀγίας Παρθένου σαρκοθῆς κε τεκνίς δια τὴν ἡμὸν|], ||⁴ ὁ παραγιενομένος εἰς τὸ ἐν Ἰγανά γάμον εὐλογίσας αὐτόν, ἡνὰ φανεροσίς οἱ τὸν θελήμα ἐστὶ ἱενομένος ὁ[μο]ζιγία, αὐτὸς παναγίε Βασιλεῦ[]||⁵ τι αἰωράτο σου ἐπιστάσιαν καὶ καταπεμψόν αὐτοῦς εὐλογίαν καὶ χάριν οὐράνιον. Ἡ γὰρ κερά Καλιτζα, γίνι τοῦ ποτε Μαρίνου Μενδρινου, ἐχόντες θ[ι]γατέρα||⁶ ὀνοματι Μαργαριταρχί, ἐβουλήθη σινάζευσι αὐτὴν ἀνδρὶ νομιμο κε εὐλωγός, καθὸς κελευγὸς τὰ θία καὶ ἡερά νομιμα κε ἡ ἀγία τοῦ Χριστοῦ ἐ[κ]λησία|, ||⁷ τὸν

αφεντῇ Πετρικί, υἱον τοῦ μακαρίτου προτοπαπα Μπουλouri. Ἐπιτα δια χαρην πουργος της θιγατερας της ι ανοθεν κερα Καλητζα· αρχις εκονισμα []||⁸ το ενα αγια Τρηαδα του Εβανγγελησμου κε ο αγιος Λαζαρος· τα σπιτηα οπου καθουντε στον αγιον Κοσταντηνο, ανογι κε κατογια, ολλα ος καθος ε []·||⁹ τηλαρηα διο, μάξελαρια εξε με τα ντιματαν τονε, τα διο μεταξοτα, σεντονηα ζευγαρηα εξε, το ενα μεταξοτα κε τα αλλα λινα και μπ[],||¹⁰ κοῦρτηνες τρης, η μιὰ μεταξοτη κε η διο με τα μερλα, παπλοματα διο, το ενα μεταξοτο κε το αλλο πολιτικο, καθρευτες διο, κασελες καρενες μεγ[],||¹¹ λιχνι της βιδας διο, μπουστομανικα ζευ(γαρηα) δεκα μεταξοτα κε μκγραμπηνες, τουλούπανενα κε ληνα, μπουστομπρατζολα ζευ(γαρηα) οκτο, το ενα []||¹² τα αλλα χρισα κε χρισογορδελενηα, τα οπια αγρικουντε ολλα με τοῦς στομαχικους τος, καλτζες ζευ(γαρηα) τρια, το ενα ζευ(γαρι) τζαναντουνι μετα []||¹³ κε το αλλο σαγιες με τρης αραδες, κε ετερες σαγιες με μιαν αραδα, καλτζοδετες (ζευγαρηα) τρια, μποληδι ενα χρισο, προστοποδης εξε, μαντη[]||¹⁴ χρισα διο, τζεκυτουνι με τον χρισο ποδυγιο ενα, βελουδογουνακι κε ενα τζοχινο, πετζοπουλες πιχηες 40, στανια μικρα εξε και δ[]||¹⁵ μαρμαρενηα, και εξε απλαδενες τοῦ Ανγκονος, ενα λεμος μποτονηα μαλαματενηα με ενα κολφη μαλαματενιο μιαν κολαηνα μ[]||¹⁶ με μποτονια μαλαματενηα κε με μιαν καρδια μαλαματενηα, σχολαριγια μαλαματενηα (ζευγαρηα) διο, το ενα βραη φλουρι εξε κε το αλλο []||¹⁷ τρια κοῦκια μαργαριταρη το καθεν ενα, ενα δακτιληδι με μιαν πετρα τζογια κε ρηαληα εκατον οικοσι μετρητα· το περιβολη ο []||¹⁸ εχου εις τα Αρεντικο, ος καθος εβρισκετε με ολλαν του τα δικεοματα, κε με την εκλησιαν ενα κοματη αμπελη στον αυτον τοπον ος το περ[]||¹⁹ τα χοραφηα ολλα που εχουν εις τες Γλιφαδες, τα εμισα να διαλεγι να περني τα καληοτερα· ετερο χοραφη στα Βριακι· διο χοραφηα []||²⁰ ναληα· ενα χαρاني της σιρμης, ενα τηγανι και διο αφουρες του κρασιου, μιαν σκαρα κε μιαν σουβλα· ταυτα παντα κε την ευχη τον γονεο [·]||²¹ ακομι κε μιαν σιδεροστηαν. Πουρικιζη κε η κυρια προτοπαπαδια τοῦ ιουν της· προτο μεν την ευχην τον γονεον του κε την εδικην [],||²² επιτα τα κατοθεν γεγραμενα· αρχη μιαν οικονα του Σοτηρα, την εκλησιαν που εχουν, τον αγιον Νικολαον με ολλα τα ιερα σκιευη []||²³ κε με ενα σπιτη ανογακι κε με τον αεραν τοῦ τα σπιτηα, όπου εχου εις τοῦς αγιους Ἀνχργιρους τα ανογια με τα μαγαπιζα απο πισο, με τοῦς []||²⁴ κε ολλαν τος τα δικεοματα κε περιοχης, με ενα σπιτοτοπον απο πισο απο του Καλοθιμου κε με ενα ποτιστικο απο την Μαρνα Ραπα []·||²⁵ καρεγλες δεκαπεντε, ενα σκανιο καρενιο στρονγγιλο, τρης κασελες μεγαλες καρενες, διο καναβετες καρενες κε ενα βατζελη μπρουτζινο []||²⁶ κε διο μαρμαρενηα, τηλαρια διο, μαξελαρηα εξε, τα διο βελουδα, ενα παπλομα πολιτικο, διο κουρτινες κε ενα ζευγαρι γιροκο[υρτινα],||²⁷ ενα πευκι, μιαν καργιολα ξιληνι, τρια κρασοβουτζηα κε ενα μεντζανι κε διο ξηλο-

βουτζηα, ενα κασони, διο κουρουπες μεγχλες, εν[α]²⁸ ληχνο της βιδας, τεσερα στανια
 μικρα, δοδεκα πιατα του Ανγκονος κε εξε απλαδενες, ενα χαρανι, ενα τιγανι, μιαν
 σκαρα, μιαν σ[]²⁹ κε ητή αλλο χριαζετε μιαν νικοκυουρα· τα χοραφηα στον αγιον
 Βασιληον ολλα, ος καθος εβρισκοντε με μανδρες κε με χοριο κε με ολλαν []³⁰ τα
 δικεοματα· διο χοραφηα στου Θολα, ος καθος εβρισκοντε, (σιμπληος) Νικολος Φοσκο-
 λος κε Ιω(ανης) Κοστα Βενιερη· ετερα διο χοραφηα της Φρανγγιαδενας³¹ (σιμ-
 πληος) Σιλβεστρος Λουκιεζης· ενα κοματι αμπελη εις τα Θοψανα, (σιμπληος) αφεν-
 της Φρανκεσκακис Σουμαριπας, με την φιτηα, στα Κλιματα (σιμπληος) Αντονης
 Νταμεντζος,³² εχη μιαν εκλήτιαν μεσα τον αγιον Νικολαον· ταυτα παντα κε την
 ευχη του Θεου κε της Παναγιας, τον γονεον του κε εδικον τις· ξεκαθα³³ ριζοντας,
 ο Θεος να μην το δοσι, ανισοστας κε ηθελε τηχη θανατος εις το ενα μερος εις το
 αλλο με διχος να μενουν κληρονομοις, να στρεφουντε³⁴ τα ανοθεν πουρκισμενα, το-
 σον της μιας μερηας καθο κε της αλλης, εις τοις πλεον προθυμοτεροις εδικοις· περο
 ανισος κε γινι παπας³⁵ ο αφεντης Πετρακис κε ηθελεν τηχη θανατος, να γοδερη το
 ζοντανο μερος τα πουρκια του αποθανοντος εος φροουζης του κε με³⁶ τα την απο-
 βιοσην του ετερου, να στρεφουντε παλε τον προθυμον ος ανοθεν λεμεν. Ετζη μενουν
 στεργια κε τα διο μερη κε κανου³⁷ το παρον κε ο αλληλογισας απο τα γραφομενα
 να πληρουι της αφεντης οαληα διακωσια κε παντα το παρον να ηνε βεβεον κε³⁸
 ανεκοπτον. Οθεν κε δια το αλληθες γινετε το παρον φανερα [κε] εις την Καντζελα-
 ρια μας κε ηπογραφετε απο τους ανοθεν κε αζι³⁹ πηστοις μαρτηρες — Πετρος Μαυ-
 ρογιενης ηπογραφο εις ονομα της αν(οθεν) κερα Καλητζας πος στεργι κε βεβεή το
 παρον κε μαρτιρο κε εγο.⁴⁰ = Νικολος Μπουλουρης ηπογραφο εις ονομα της προτο-
 παπαδιας πος στεργι κε βεβεή το παρον κε μαρτηρο κε εγο.⁴¹ = ο ικονομος Αλλήσα-
 φης μαρτηρας. = Νικολαος Μαυρογιενης μαρτιρας.⁴² Ξεκαθαρίζετε πος τα αντικρι οπου
 πουρκιζη οι κερα Καλητζα της αρχοντοπουλας της Μαργαριταρακιου, της νιμφης της
 τα⁴³ πουρκιζη παντη ελευθερα απο καθεν χρεος οπου ηθελεν τηχη η απο του αν-
 δρος της ποτε Μαρη η απο το εδικον της, να⁴⁴ μην εχοι να καμου τα αυτα πουρ-
 κισμενα πραγματα μιτε σταμπηλε ουτε μομπηλε, αλλα να ηνε κρατιμενι οι κερα⁴⁵
 Καλητζα με τα ληπαν της καλα να ρεφαρη τον γκαθε χριοφελετην οπου ηθελεν τη-
 χου, δια να μενουν απιρακτη τα αν⁴⁶ τικρι πουρκισμενα κε ελευθερα απο καθεν εζι-
 μια⁴⁷ = Νικολαος Μαυρογιενη βεβεονο εις ονομα της κερα Καλητζας κε μαρτιρο κε εγο =
 Πετρος Μαυρογιενης μαρτηρας = οικονομος Αλλισαφη μ[αρτηρας].⁴⁸ Ξεκαθαρίζετε οτη
 οι κουνιαδα μου υ κερα προτοπαπαδια δινι του ιουν της του Πετρακι ακομι το αργα-
 στηρι που ηνε απο⁴⁹ κατοθιο απο τα σπιτηα που του εδοσα, κε τες διο αντενες του
 μιλου. Και δια στερεοσην του παροντος το εγραψα εγο με θελημα⁵⁰ εδικον της, ος

καθός μου ήπεν=Νικολαος Μπουλουρης ήπογραφο εις ονομα της κοϋνιαδας μου προτοπαπαδιας προς⁵¹ στεργι και βεβεονι το παρόν και μαρτηρο κε εγο.

4

Χειρόγρα. 212, f. 24^v. Διαιτητική απόφασις τής 21 Μαρτίου 1731.

Ἀποφασις τον αρμπι|τρον
εις τες διαφορές| παπα κυρ Δι-
μιτρη| Βιτζαρᾶ κε Κοντηλη|
Θεωτοκι.

Εις το ανο(θεν) ἔτος* μαρτηοῦ 21. Κραζον-
τας το ωνομα τής αγιας Τρηαδωσ, ὁμογνομισμενη
ἢ αφεντες αρμπιτρη και² κριταδες, ἐγνορίσαν εις
μιαν βουλην και θελησης και ἀποφασίσαν και ἀπο-
φασίζοῦν, ὅτη ω τιμιοτατος Κωντηλης Θε³ότοκις

δια κληρονομιαν και μεραδι να ημπορή να περνη ανεμποδιστος ἄπο ωσα ὁ ευλαβε-
στατος παπα κυρ⁴ Διμιτρης επούρκισεν της θιγατερας τοῦ ὀνοματη Μαρουσας, σην-
βιας τοῦ ηριμενοῦ Κοντηλη, πενηντα ρηαλην⁵ πραμα και ὄχη περισοτερον, ἀγρικον-
τας εἰς ωτή εδοσεν ποῦрки τοσων εις σταμπίλε ὅσαν κε μομπηλε· περη⁶σοτερον
ακομι ὁ ἡδιος Κοντήλης να σιναξη και να λαμβανη ὅλλες τες ηντραδες τον μπραμα-
τον τος. Δια να μην ἔχη⁷ να γιρεψη παῖς τοῦ λωγῶν τοῦ καμιας λωγῆς εξοδω εκαμε
εις το σπιτη και εις το περιβωλη, να λαμβανη ἄπο τῶν⁸ αφεντη παπα ρηαλην ικοσι
πεντε, εχωντας και αδια ὅτη ροῦχα εκαμε της μακαριτής σηνβιας τοῦ κε γνορίζη⁹
ος χριστηανὸς να τα κρατηζη, χορῆς να εχη να γιρεψη εκινα ποῦ εις το μνιμα της
ἐβαλαν κε εκινα ποῦ εχαθικαν¹⁰ και εις τελως ἐπικολουθωντας ὅλλα τα ανο(θεν) με
τες περιστασες τ(ος), τοσων το ενα μέρος καθὸς κε το αλλω, να¹¹ μινοῦν τα παντα
ὅλλα κατα το πρικοσηνφονο εκαμεν ὁ ευλαβεστατος παπα κυρ Διμιτρης της ὀνομα-
τησμενης¹² Μαροῦσας θιγατερας τοῦ παντι ελευθερα ἐδικαν του χορης καμιαν ἄλλην
γιρεψην η ζιτημα τοῦ λεγομενου Θεω¹³τοκι, μενοντας το χρεος εις τον αφεντη παπα
κυρ Διμιτρη να εχη εωνηος την εγνιαν της ψηχῆς της θιγα¹⁴τρος τοῦ ος καλὸς γο-
νῆς. Εις τετηνον μοδων ηδαν και ἐγνορισαν ἢ προλεγομενι αφεντες αρμπιτρην κε ε¹⁵-
ποφασισαν, ἡπογραφωντας ἡδιοχηρος τος εις ενδιξην παντοτηνήν. --

¹⁶||ιοκονομος Αλλησάφης αρμπιτρος και κριτής της ὑποθεσε(ος) βεβεωνο --

¹⁷||Γηακοῦμος Μπαζεγι(ος) αρμπιτρος και κριτής της ὑποθεσε(ος) βεβεωνο. --

¹⁸||Τζοῦανες Προτονοτάρης Κ(αντζελάριος) απο αναζιτησην εγραψα κε βεβεωνο. --

5 *

Χειρόγρ. 212, φ. 57^r. Προικοσύμφωνον τῆς 21 Ἰανουαρίου 1733.

Πρικοσηνφονο Στεφανι¹ ||¹ Ἐν ὀνοματῇ τοῦ εἰωνίου Θεοῦ ἡμ(ον)· ἀμην, Σκλαβοπουλοῦ. και τις διαφεντευτρας μὰς κυρίας Εκατονταπη- ληανης· ἀμην. 1733 Ιουανουαρι 21 ||² Παρος, Κα- στελη, Παρικιας, και ενεμπροστέν τον ηποκατοθεν και αξηοπιστον και παρακαλετον μαρτηρον— και απο ||³ χηρὸς τοῦ γραψαντος παπα Σπιριδοῦ Σιφιανοῦ, εἰς ἀναζητησὴν τοῦ μαστρο Στεφανι Σκλαβοπουλοῦ κε τῆς κερα Καλῆς θυγατρὸς ||⁴ Αρμεληνας Αν- τονι Ριτζοῦ, εφανεροθι το παρὸν να ρετζιστραριστι και να στεκι εἰς καθεν κερὸν κε τοπον ηθελεν χριαστη.

||⁵ Εἶθος παλεον επεκρατησεν και νομος εδοθι παρα Θεοῦ παντοκρατορος ἔφισεν Παυλος ὁ Αποστολ(ος) το τῆς σοτηριας αἰδρεσμα ||⁶ εἰς το ἐν Γκανα τῆς Γαλήλεας προτον γαμον ευλογισεν και προτον [γαμον] θαυμα εἰς αὐτοῦς ἀναδιξας, τημιος ο γαμος και ||⁷ ι κιτὴ ἀμιάντος. Τὴν σιμερον στήφονα, ὑπανδριας και καθαρὸν συνικιε- σιον οπ(ος) ἐν Θεῷ ἀγιο, δια να λαβη ὁ Στεφανῆς ποτε ||⁸ παπα Ιω(ανη) Σκλαβοπου- λοῦ δια γινεκαν τοῦ νομιμον και ευλογιτικὴν παρθενον τὴν γγερα Καλὴ θυγατρὸς καίρα Αρμεληνας ||⁹ ποτε Αντονι Ριτζοῦ. Προτο μὲν και αρχὴς επικαλουντε τας ευχας των γονεον τος οτι (κατα) το γιεγραμενον στήριζοῦ θεμελῆαν ||¹⁰ ικον. Επιτα δια χαρὴν πρικοδοτῆσης δινι ι κερα Αρμεληνα τῆς θυγατρὸς τῆς καιρα Καλῆς τεσερῆς ικονες, τρια τῇ ||¹¹ λαρῆα, σεντονῆα ζευ(γαρῆα) πεντε, διο παπλοματα, διο κοῦρτηνες, δεκα μῆξελαρῆα με τα ντιματα τος, τεσερῆς ||¹² κασελες μικρες κε μεγαλες, καρεγλες ἐξε, ἐνα σκανῆο, εὔτα ζευ(γαρῆα) μπουστομανικα με τα ποκαμισαν τονε, ἐξε ζευ(γαρῆα) ||¹³ μπουστομπρατζολα με τοῦς στομαχικοῦς τος κε προστοποδιες, διο ζευ(γαρῆα) μανικιες βελουδες κε διο ζευ(γαρῆα) καλτζες γρισες, ||¹⁴ τεσερα ζευ(γαρῆα) καλτζοδε- τες, διο ταυλομαντηλα, διο ντουζινες πετζοπουλες, ἐνα τηγανι, μιαν σκαρα, ἐνα χα- ρανῆ, καδρα δεκα, ||¹⁵ καθρευτες διο· το σπιτὴ κατογιον εἰς τοποθεσιαν Καστρο, σιμ- (π)λῆος Εἰρινη γινι Γιεοργι Μπαρμπάρῃ, ος καθὸς ἐβρισκιετε με ||¹⁶ ολλαν τοῦ τα δι- κιεοματα. Δινι κε ι ἀδελφὴν τῆς ι κερα Ευδοκια το σπιτὴν τῆς το ἀνογιον εἰς το Καστρο, (σιμπλῆος) ι ἀδελφὴν τῆς ἡ ||¹⁷ κερα Μαρια γινι Νικολοῦ Ραμπια, με τοῦτο ἀποθανοντας τῆς· μιὰν ντουζινα ἀπλαδενες κε ἀλι μιὰ πιάτα μαρμαρενα, ||¹⁸ ἓνα μορ- τερῆ μπρουτζινο, ἐνα ἀμπελῆ σε τοποθεσιαν Μαραθι, το ἐμισο με σικιες, (σιμπλῆος) ι ομια ἀδελφὴν τῆς ι Μαρηα ||¹⁹ ἐτερο ἀμπελῆ ἀπο κατο ἀπο τῆς ομιάς Μαρηας, ἐχι αὐτο ἀγορα ἀπο τον ιερομοναχο Καραντζῆα, το ἐπιληπο ||²⁰ ἀμπελῆ ἡ παρτὴ τῆς κερα Ευδοκίας τῆς το δινι και αὐτο ἡ Ευδοκία ἀποθανοντας τῆς· ἐνα χοραφῆ εἰς το Μαραθι με ||²¹ σικιες, (σιμπλῆος) ι ἐλῆα τῆς Λευκιανῆς· ἐτερο χοραφῆ εἰς το Κροτηρι

(σιμπληρος) Ιω(ανης) Φλορεντζα Πατελη λεγομενος Ξεκαρφοτος^{||22} ταυτα παντα κε την ευχην της και την ευχην τον γονεον της· επι το ετερο μερος· ο Στεφανακις την ευχην τον γονεον του^{||23} Το παρον εγιεγονι απο αναζιτησην τον διόν μεριδον και θενε να ηνε στερεον βεβεον κε ανεκοπτον εις το ηρινικόν^{||24} κε παντοτηνο ποσετω· οθεν και δια το αληθες ηπογραφου κε παρακαλετη μαρτηρες εις ασφαληαν.

^{||25} Francesco Franceschi Testimone. Μιχηλης Νταμετζος μαρτηρας. Παπα Σπριδος Σιφιανος εγραψα το παρον κε^{||26} μαρτιρό.

6 *

Χειρόγρ. 212, f. 51^r. Έξόφλησις τῆς 13 Ὀκτωβρίου 1733.

Γραμα εκαμε ο Μανολης|
Ληα Μπιζατζα με τον| γαμ-
προν του Αντονι Φανγγια| Κο-
στοπουλου.

^{||1} Εἰς δοξαν Χ(ριστου)· αμην 1733 Ὀκτομ-
βριου 13, Παρικια. Την σιμερον προσωπικος με
καθεν κρινην και αγαπην ο κυρ^{||2} Μανολῆς Μπι-
ζατζας ἑμου με τον γαμβρον του μαστρ Αντονι
Φανγγια Κωστωπουλου ελωγαριαστικαν εις ολλα

τα εξοδα ἑκαμε ο ανοθεν^{||3} Μανολῆς εις τον θανατον της μακαρητης θιγατρος του
Μαροῦσας κατ' σηνῆλῆς του ηριμενου Κωστωπουλου, και επληροσεν τονε ο ηδιος Κωστο-
πουλ(ος)^{||4} κε ευχαριστησεν τονε, καθος ακομη οτη του εκρατηε, ηγοῦν πραμα, ρουχα
της αποθαμενης θιγατρος του Μαροῦσας του τα επαρεδοσεν σοστα^{||5} του Κωστωπου-
λου κε κραζετε πληρομενος κε ευχαριστημενος απο τον μπεθερον του· ξεκαθαριζον-
τας παλε θελιματικος του με καθεν^{||6} καλην γνομην και αποφασην ο ανο(θεν) μαστρ
Αντονης, ο Θε(ος) να ζησι το πεδην του, να εχη κε να χηερετε οτη του επουρκισαν,
καθος φενετε το^{||7} πρηκοσηνφονο του, ευγαζοντας μερικα ρουχα που του εταξαν κε
δεν του τα εδοσαν, η δε τα ληπα, κα(τα) την σινιθιαν του τοπου μας κε^{||8} ος καλ(ος)
και τημιμενος χριστηανος, αν τηχη και το πεδι αποθανη, ηποσχῆτε ο προλεγομενος
μχστρ Αντονης να τα επιστρεφῇ^{||9} απο εκι οπου τον επουρκισα εις πλεον προθυμο
προσοπον. Εἰς τετηνον τροπον εγινι το παρόν θελιματικ(ος) κε χορῆς βηα^{||10} κανενός
κε ηπογραφετε φανερά ηπο αξηοπιστον μαρτηρον, κανοντας ενα ὁμιον γραμα να βαστα
το καθε μέρος το εδικον του.

^{||11} Ιω(ανης) Βιτζαρας ηπογραφο εις ονομα του Αντονι Κωστοπουλου προς στεργι
και βεβεονι το παρόν και μαρτηρό κε εγὼ.

^{||12} Βικεντζος ντε Φανκεσκis γραφο δια τον Μανολη προς στεργι και βεβεονι
το παρον κε μαρτηρό κε εγὼ.

^{||13} Ανδροῦλης Μπαζεγι(ος) μαρτηρό. Τζοῦανες Προτονοταρης Κ(αντζελαριος)
εις αναζιτησην τον ανο(θεν) εγραψα.

7

Χειρόγρ. 212, f. 55^v. Διαθήκη τῆς 23 Νοεμβρίου 1733.

Διαθικὴ Μπονοφατζοῦ
Ντουλουφῆ.

Εἰς δοξάν Χ(ριστ)οῦ· ἀμὴν. 1733 Νοεμβρίου 23,
Παρικίᾳ. Με το νὰ μὴν ἦνε οὐδενὰ πραγμα
πλεον βεβεοτερον και κυνον [[το]]² χρε(ος) το

μιστηριον τοῦ θανατοῦ μας, ἐπιδι ἀλλως ἀξάφνου τέληνι και ἄλλος παλε δια προ-
νηαν ἐλεημοσινὴν ἐπιτηδιον κερὸν λαμ||³βανι, ἐτζη ληπὸν μας ἦνε χρῆαζομενι ἡ στω-
χασῆς τῆς καλῆς σινιδισε(ος) νὰ τὴν ἐξεταζομεν και με θερμὰ δακρυὰ νὰ κραζομεν||⁴
τον ἐβεργιστὴν καὶ πλαστὴν μας, νὰ μὴν μας οριστῇ εἰς τὰ τοσα τον εὐτεταμεν με το
νοῦν, λωγὸν και ἐργον, και εἰς τον ἡδιον κερὸν||⁵ νὰ λαβωμεν τὴν σὴνχορεσὴν εἰς τὰ
παντὰ, καθὸς κε ἐμῆς τὸρὰ ταζομεν εἰς τὸ ἐρχομενον ἀκριματηστὰ. Ληπον με τοῦ-
τον το ἐργον||⁶ τῆς καλῆς σὴντριβυς, εἰς κερὸν ἐχων τὰς φρενας ἡγίης και τὴν γλο-
σαν ἐλευθεραν, ὁ Μπονοφατζὸς Ντουλουφῆς ἐκράξεν ἐμενὰ τον||⁷ ἡποκατοθεν γιεγρα-
μενον (ος) δια νὰ φανεροσὶ τὴν σοστήν καὶ ἀποστατικήν του γνομὴν και θελήσις,
περικαλωντὰς κυνὸς ὁσοῦς (ος)||⁸ ἀν(θρώπος) εὐτεσε ὡς ἀδίκος ἐπικράνε, νὰ μὴν ἐχοῦν
βάρος πρὸς τοῦ λογοῦν τοῦ. Ἐπιτὰ θελῇ και πρὸς ἀφινὶ τὴν||⁹ σὴνβίαν
τοῦ Μαρίας νικοκθυρὰ εἰς το τηποτες τοῦ αὐτοῦ νὰ κυβερνῇ τὰ πεδία τοῦ, ἡγοῦν
ἐκινὸ ἐχῇ εἰς τὸ παρὸν και ἄλλω ποῦ||¹⁰ ἦνε ἐγγιστρομενι, ἀν ὁ Θε(ος) το ζῆσι·
τηνχηνοντὰς παλε θάνατος εἰς τὰ πεδία πρὸν νὰ ἦνε πανδρεμενὰ και εἰς στασιμον
νὰ ἐχοῦ||¹¹ το τηποτες τος, θελῇ παλε με κακὴν τοῦ καρδία και ὀλλὴν τοῦ τὴν θελη-
σὴν νὰ γινετὲ τρία μερδικὰ το πρᾶμαν τοῦ ὀλλω κε||¹² νὰ ἦνε τὰ διο τῆς σὴνβίας
τοῦ κε το ἄλλω τον ἐδικὸν τοῦ πλεον προθυμοτερον. Ἡ ομία σὴνβία τοῦ νὰ ἐχῇ τὴν
ἐγνίαν νὰ κανι||¹³ τες ἐξοδες τῆς θανῆς τοῦ (κατὰ) τὴν σινιθίαν τον χρῆστηανὸν· θελῇ
νὰ τον ἐνταφιαζοῦν εἰς τὴν ἐκλήσιαν ἀγίη Σαραντες και νὰ δινετὲ||¹⁴ τοῦ ἐφιμεριοῦ
ἐμισο σαρανταλητοῦργο, τοῦ ἀρχηερεὰ νὰ δινετὲ ἐνὰ ρηαλῇ, τοῦ πνευματικοῦ Παρθε-
νιοῦ ἱερομοναχοῦ||¹⁵ ἐνὰ ἡμισὶ ρηαλῇ νὰ τοῦ κᾶνι λητοῦργίης· τοῦ παπα κυρ Αἰθανασί-
Κονταρατοῦ ἀφινὶ πεντε λητοῦργίης και τοῦ παπα Θεο||¹⁶δορί Μοστρατοῦ ἄλλες τρῆς.
Ἐχῇ, λεγί, διο βουδία και μιαν ἀγιελαδὰ τοῦ ζευγαριοῦ και προβάτὰ ἱκοσι διο, μενοῦν
μονο τὰ ἱκοσι||¹⁷ ἐνὰ, ἐπιδι και θελῇ νὰ δινετὲ το ἐνὰ ἐμενὰ τοῦ γραφεὰ· τὰ σπιτῆς,
ἀνογία και κατογία, ποῦ παρὸν καθοῦντε μεσα||¹⁸ ἦνε ἡ ἀγορὰ ἀπανο εἰς τὸ ὄνομαν τοῦ,
μολὸν τοῦτο ξεκαθαρίζῃ και λεγί, ὅτῃ τὰ ἀσπρὰ ποῦ ἀγοραστήκαν κε ἐδοθίκαν δια
τὰ ομία||¹⁹ ἦτονε τῆς σὴνβίας τοῦ ἀνοθεν Μαρίας και αὐτὰ ξεχοριστὰ μενοῦν τῆς
ἡδίας εἰς τὴν ἐξουσίαν καὶ θελήσῃ τῆς, καθὸς ἦτονε τὰ ἀσπρὰ||²⁰ ἐδικὰν τῆς. Τὰ δε
ληπαν τοῦ ποστατικὰ, γονικὰ τοῦ κε ἀγορες τοῦ, ὡς φενοῦντε, θέλῃ, καθὸς ἐπροῆπεν,
νὰ γινετὲ με τὴν κοντετζιον||²¹ ποῦ ξεκαθαρίζῃ, ὅτῃ ὁ Θε(ος) νὰ ζῆσι τὰ πεδία και ἡ

γινεκαν τοῦ ος νικοκυουρα να τα πουρκιζη ος θελη· η δε, κε ο Θε(ος) να μην το δόσι,^{||22} αποθανοῦ τα πεδια, να γινετε ολων τοῦ το σταμπηλε, καθὸς κε ητη αλλω τρια μερικὰ, να περني τα διο η σηνβια τοῦ {με τα πεδια}, κανοντας^{||23} κε τα εξοδα της θανης του ολλα, κε το αλλω μερικὸν να το περνοῦ η πλεον προθυμοτερην εδικην του. Τωσων μας ηπεν και επαρανγγιλε^{||24} εμπροσθεν εις τοῦς κατοθεν αξιοπιστους μαρτηρες, θελωντας και ζητοντας το παρὸν να ηνε στερεον, βεβεον και αμεταθετον.^{||25} Ὅθεν, γινετε φανερό κε ηπογραφετε (ος) κατοθεν.

^{||26} —Ιω(ανης) Προτοδικος ηπογραφο δια ονομα τοῦ Μπονοφατζοῦ Ντουλουφῆ προς στεργι κε βεβεονι το παρὸν κε μαρτηρὸ κε εγὼ —

^{||27} —Παπα Αντονῆς Καλαβρὲς μαρτηρας —Παπα Αθανασης Κονταρατος μαρτηρας —

^{28||} Τζοῦανες Προτονοταρης Κα(ντζε)λαριος εἰς αναζητησιν εγγραφα.

8

Χειρόγρ. 212, f. 56^v. Πώλησις τῆς 4 Δεκεμβρίου 1733

Αγορα Μαρκου Μονοβασιοτη| απο τον πεθερο του Μανολι| Καλεργι εις ενα αμπελη| Ηπαρικό.

^{||1} Εἰς δόξαν Χ(ριστ)οῦ· ἀμὴν. 1733 Δικεμβριου 4, Ηπαρικό. Επιδι κε ο κυρ Μανολης Καλεργης να ηχηεν πουρκισμενα της θυγατρος του ποτε Ανεζινας το αμπελι του εις τοποθεσιαν Ηπαρικό.^{||2} σι(μπλητος) αφεντι| Διμιτρακις Κακρης, (ος) δια-

λαμβανι το πρικοσηνφονο της εκαμε, τορα με το να της ετηχι θανατος και ο Μαρκος Μονοβασιοτης, σηνβι(ος) της αποθανον Ανεζινας, να επαρατησε τες την^{||3} εξουσιαν παλε τοῦ πεθερου του το αυτο αμπ(ελη) (κατα) την σινιθιαν του τοπου μ(ας), οτη ὁ αποθανων χορις κληρονομον, να στρεφουντε τα πουρκια απ εκι που δινουντε. Ο κυρ Μανολης ληπον στοχαζομεν(ος)^{||4} προς δια να καμι τα εξοδα τις θανις της αυτου θυγατρος του δεν εχι μοδον, αλλα επρεπε να πουλησι το αυτο αμπελη, σινιβαστικον τον τροπον, δια μεσου του παροντος απο την σιμερον δινι, παρατὰ και απογδινετε,^{||5} ηποκαταστενοντας τον αυτον Μαρκον γαμπρο του κυριον και καθολικον νικοκιρι, να ηνε εις την εξουσιαν κε κριστιτα του το αμπ(ελη) παντι ελευθερο με ολαν του τα δικαιομα|τα|· και ο Μαρκος παλε περني αφ ε^{||6} αυτοῦν του, δινι, κανι και πλιρονι ολλο το χρεος και εξοδα που εκαμε κε κανι δια την θανιν κε μνιμοσινον της σηνβιας του που ηνε ος τορα κε φανερονετε που εδοσεν κε να δοσι, τοῦ ευλαβεστατοῦ^{||7} παπα κυρ Ηω(ανη) Μοστρατου δια εμισο σαρανταρι ρι(αλια) $2\frac{1}{2}$, τοῦ ευλαβεστατου παπα κυρ Θεοδορι Μοστρατου αλλα ρ(ιαλια) $2\frac{1}{2}$, τοῦ αφεντι| Γιανα|κι| Δουδεσκοῦ αλλα ρ(ια-

ια) 8 με το διαφορο ος τορα, που γινετε ολλω το⁸ χρεος επλιροσεν ο Μαρκος εος
 τιμερον ρ(ιαλια) 15· ηποσχομενος λιπον ο ανο(θεν) Καλεργής σωματικός κε με τα
 καλα τοῦ να διαφεντεβι το αυτοπραμα να μενι τοῦ γαμπρου τοῦ παντι ελευθερο,
 χορις να εχη⁹ πιαξη ι εζιμια απο τηναν τοσον εδικός ὅσαν κε ξενος που ηθελεν γι-
 ρεψι δικιεοματα, να αποκρινετε κε να ρεφαρι απο εδικα τοῦ, ος να ηνε ὁ αγορασας
 Μαρκος κε ι κληρονομι τοῦ ησηνχη κε αζιμιοτι¹⁰ κε ο σηνχησας η μεταβουλησ(ας)
 απο την μπαρον σηνφονια, να πλιρονι κοντανα της εβρισκομενις αφεντιας ρηαλια ευτα,
 κε ι κοντανα, πλιρομενι ι απλιροτη, το παρον εις ολαν τοῦ τα μερι να εχι το βεβεον.
 Εις τετηνον¹¹ τροπον γινετε φανερο και ηπογραφετε ηπο αζηοπιστον μαρτηρον εις
 ενδιξην παντοτινι—Ιω(ανης) Προτοδικος ηπογραφο απο μερος τοῦ Μανολι Καλερι
 πος στεργι κε βεβεονι το παρόν κε μαρτηρό.—Νικολα(ος) Καλορνιθις μαρτιρας

¹²|| Τζουανες Προτονοταρης Κα(ντζελαριος) εις αναζητησιν εγραψα.

9

Χειρόγρ. 212, f. 59^v. Προικοσύμφωνον τῆς 8 Ἰουλίου 1734.

Πρικοσηνφονο Χουσα|κι|
 Κασταντι Στριανου με την
 θιγατηρ Σκιεφο|φηλαξ Ντε
 Φεραρη.

Εἰς δοξην Θεοῦ αμήν. 1734 Ἰουληοῦ 8, (Πά-
 ρος), Πάρηκτα. Ἐθός παλεόν επικρατήσεν και
 νομος εδωθη παρὰ Θεοῦ· οὗτο κε ημῆς πηοῦμεν¹
 καθος επερίλαβμεν σηνφονηα ὑπανδριας και κα-
 θαρόν σινκισιον· ὅπος εν Θεῷ αγιο ἵνα λάβη ο

τιμιοτατ(ος) Χουσακισ Στριαν(ος) την³ θιγατεραν τοῦ ενδεσιμοῦ σκιεβοφιλαξ Ντε
 Φεραρη, ὄνοματι κερα Μαροῦσα, δια γινεκαν του νομιμον και ευλογιτικην, παρθενον,
 καθός⁴ οριζι ὁ αγιχ τοῦ Θεοῦ και αποστωλυκην εκκλησιαν. Εν μπροτης μεν επικα-
 λοῦντε τας ευχας τον γονεον τ(ος), ὅτι κατα το γιεγρ⁵μενον ευχουε γονεον στυρι-
 ζοῦν θεμεληαν υκον, επυτα δια χαρην πρικ(ος) ὁ ανο(θεν) αφεντης σκιεβοφυλαξ δινι-
 αρχής την⁶ εκλυσιαν του, τον Ντιμιον Προδρομον, εἷς το Καστρο, εχι τηνε αγορα
 του, καθός εβρισκιετε με την Καμπανα και τες αγιες υκονες,⁷ (ος) ἦνε, ευγαζοντας
 διο υκονες, υ μιὰ υ Παναγια και υ αλλη ο τημιος Προδρομος, ποῦ ηνε εις τον ντιχων,
 ενα εβαντζεληο,⁸ ανθολωγιον, μισο ευχηλεον, αποστωλων, τριοδι και αλλα μερικα
 χαρτηα χριάζοῦντε ενοῦς ιερεα και ὕερα οσα χριάζουντε⁹ να λητοῦργισι ενας ηερεας·
 τα σπιτηαν τοῦ εις την Γκατο Πορτα μετα τον θανατον τοῦ· ενα αμπελη εἷς το
 Κροτηρι, σιμπληος Βασιλης¹⁰ Χουσι Κοβεοῦ· διο χοραφηα εις την Μπλαγια με προ-
 στεγαδι και αλλωνι καθος εβρισκοῦντε, σι(μπληος) απο το ενα μερος Πατιστ(ος) Μαυ-
 ρικυς¹¹ και απο το αλλω ὁ κια υ Κ(ατα)ποληανι· ετερο αλλω χοραφη ανο(θεν) της
 Πλαγιας, σ(ιμπληος) χοροπισκοπ(ος) Βενιερης και Πετρος Απανεμιας· εις το¹² Κα-

λαμι το απανο ξομανδρι, καθος εβρισκιετε με την μπεριοχην του· καρεγλες πεντε, σκανιο ενα καρενηο και αλλω προτηνο,¹³ ολλα διο, διο τηλαρια, διο ζευ(γαρηα) σεντονηα, παπλοματα διο, κουρτηνα μια μαυροκεντυτη, καθρα τεσερα, εκονισματα ενα μεγαλο¹⁴ και διο μυκρα, καθρευτι μεγαλω ενα μαυρο κε ετερο μικρο κοκυνο, ενα βουτζι του κρασιου και ενα ξιλοβουτζι, διο κασελες,¹⁵ ι μια μεγαλη καρενι κε ενα μικρο πολυτικο, ταυλομαντηλω ενα, μαξελαρια τρια κε μια μανα, ενα ζευ(γαρι) μανικιες βελουδες,¹⁶ ενα μαντηλη χρικο πρασινο χρικο, καλτζες ζευ(γάρηα) διο, ροϋχα της φορεσιας της ολλα εδικαν της, απλαδενες, πιατα κε πετζετες, οσα¹⁷ εχη να περني το ενα τριτο, διο μαχραμαδες· ταυτα παντα και την ευχην τον γονεων τος. —

¹⁸ Επι το ετερον μερ(ος) γραφι προς εχη και ο ριθυς ανο(θεν) Χουσακις ενα αμπελυ εις το Χοριδακι, σ(ιμπληος) Νικολ(ος) Ντουλουφους· ενα χοραφυ εις του¹⁹ Θολα, σ(ιμπληος) Ιω(ανης) Βενιερης· ετερο αλλω χοραφι εις τον Ελυτα, σ(ιμπληος) Διμιτρακις Γιεοργακι Σκιαδα· ενα σπιτη ανογιον εις το Παραπορτη· ενα σκανιο,²⁰ ενα κασελη και μιαν κασελα, διο καρεγλες, διο βουτζα του κρασιου και ενα ξιλοβουτζι· περο με τουτι την κοντετζιον τεργιασμενα²¹ κε ευχαριστιμενα κε τα διο μερη, ξεκαθαριζουν οτη, αν τηχι θανατος του ανδρος η της γυνεκας, αν ηθελες ηστε και υερομενι και να μην²² εχου πεδι, υ κε αν καμου κε ηθελες ηστε αποθαμενο, υ κε αν εχουσι κε να αποθανι, να στρεφετε ολω το πραμα ευθις, σπιτυα και²³ υποστατικο, εις τους προθυμους εδικους απ εκυ που πουρκιζουντε, μονον υ εκλισιαν να μενι εις χυρας του Χουσακι, αν γινι υερεας,²⁴ να τινε εφμερεβη επι ζοης του και μετα τον θανατον του να στρεφετε εις τους προθυμους, ος υπαμεν. Ξεκαθαριζετε ακομι, οτη αν τηχη²⁵ θανατος της γινεκος, να εχη, αν υερεας γινι, το αμπελη εις το Κροτηρι με την ομιαν κοντετζιον που τρεχη να χηερετε την εκλητιαν· ετζη²⁶ και ο Χουσακις ομιον τροπων, αν του τηχι θανατος, να χηερετε το χοραφη εις του Θολα υ σηνβηα του επη ζοης της, αν παπαδιαν ηνε. Στερκτα²⁷ λυπον, ος υπαμεν, τα δε διο μερη εκαμαν το παρον φανερο και υπογραφετε ηδιοχηρος τ(ος) και μαρτηρον αξιοπυστων εις ενδιξην παντοτινι.

²⁸ — Μηχαυλ Ιερευ Ντε Φεραρης και σκιεβοφιλαξ Παρικιας στεργο και βεβεονο το π(αρ)ον — Χουσης Στρηανος στεργο και βεβεονο — Σακιελαρι(ος) Βιτζαρας²⁹ μαρτιρας.

³⁰ Τζουανες Προτονοτάρης Κα(ντζελαριος) εις αναζητησιν εγραψα.

10

Χειρόγρ. 212, f. 63^r. Προικοσύμφωνον τῆς 13 Νοεμβρίου 1734.

[Πρι]κοσηνφονο Νικολου| [ιου
κυρ Μιχηε]λη Καμπουρη με| [θι-
γα]τε<ρα> Γιεοργη| [Βλασταρη]
ονοματη Μαρια.

Εἰς δοξαν Θεοῦ· αμην. 1734 Νοεμβρίου 13,
Παρος, Παρικια. Εἶθος παλεον εδοθι και νομ(ος)
παρὰ Θεοῦ παντοκρατορ προς||² το πληθινον
τον αν(θροπ)ον, και εις τοῦτο ελαβων την ευ-
λογιαν ὁ Αβρααμ και ἡ Σαρα· και παλην ελ-

θοντος σωματικος επι της γῆς τον||³ εν Γκανα της Γαληλεας προτον γαμον ευλογισεν
και προτον θαυμα εἰς αυτοῦς αναδιξας, οὔτο, παναγιε βασιλευ, ευλογισων και το||⁴ πα-
ρὸν σινικισιον, οπος εν Θεῷ αγιο ινα λαβῃ ὁ κυρ Νικολ(ος) ιως τοῦ κυρ Μιχηελη Καμ-
πουρη την θιγατεραν τοῦ κυρ Γιεοργη||⁵ Βλασταρη δια γινεκαν τοῦ νομιμον κε παρ-
θενον, καθος ορηζῃ ι αγια τοῦ Θεου και αποστολικην εκκλησιαν. Και εν μπροτης μεν
επι||⁶ καλουντε τὰς ευχὰς τον γονεον τος, οτη κατα το γεγραμμενον ευχηε γονεον στη-
ριζοῦν θεμεληα ικον. Επιτα δια χαρην πικου ταῦτα ο κυρ Γιεοργης της θιγατρος
αυτοῦ ενα σπιτη κατογιον εχη γονικο τοῦ εἰς τοπαθισιαν Χαλαρα, σ(ιμπληρος) Μο-
σκου Αντονι Λεκατι· ενα||⁸ στρομα, τρια μαξδαρια, διο ζευγαρια σεντονηα μπαμπα-
κιερα, ενα παπλομα κε διο αμπολες, διο ικονες ὁ Παναγια, α||⁹ πλαδενες και τριατα
τοῦ Ανγκονος κοματηα ικοσι, μπουστομπρατζα ζευγαρια τρια, το ενα χρισο, το αλλο
απροκαδω κε||¹⁰ το δε αλλω αραδοτο με τοῦς στομαχικοῦς τ(ος) και προστοποδιες
μαζῇ, μπουστομανικα ληνα τρια ζευγαρια, τα διο κενουργια κε το αλλω τρι||¹¹ μενο,
κοῦρτηνα μια, ενα ταυλομαντηλο κε πετζετες τεσερης, κασεληα διο, ενα σκανηο κε
αλλες διο καρεγλες· ενα αμπελη||¹² στων Γκουναδο με δενδρα και σπιτη, σι(μπληρος)
Τζουανες Προτονοταρης, κε με μιαν μελησα μεσα· ενα χοραφη στων ομιον τοπον
σι(μπληρος) ο ρηθις||¹³ κυρ Γιεοργης· ενα βουτζι τοῦ κρασιοῦ, διο βαρελες αποδοχαρηα,
ενα πουλαρο· ταυτα παντα και παλε την ευχην τ(ος). Ξεκαθαριζετε,||¹⁴ οτη κ(ατα)
την σινιθιαν τοῦ τοπου μας, λεγοντας σινιβαστικα τα μερη, ο Θε(ος) να τοῦς εζησι κε
να αυξησι τες δοῦλεψες τος κε να καμοῦν||¹⁵ κληρονομοῦς κε να ποῦρκοδοτησοῦν κα-
θοῦς αυτοῦς· η δε παλε και τηχη θανατος εις το αναμεταξην τος χορῆς κληρονομοῦς,
να στρεφουντε||¹⁶ και να παραδινουντε τα ανο(θεν) ὀνοματησμενα πουρκια απο κι που
δινουντε, ηγοῦν εις τοῦς πλεον προθιμοῦς εδικοῦς. [Τοιουτοτρόπων]||¹⁷ επιυσαν, σην-
φονισμενι με καθεν ηρινην και αγαπην, θελοντας ὁμιος το παρὸν εις ολλα τοῦ τα μέρη
να εχη την καθεν βεβεοσην·||¹⁸ ὅθεν γινετε φανερο και ηπογραφετε ηπο αξηοπιστων
μαρτηρον. — Χαρτοφηλαξ Μοστρατος μαρτηρας. — Παπα Αντονι(ος) Κοληβος μαρτηρας.

||¹⁹ — Γουληαρμῆς Ραγγουσις μαρτηρας εἰς τα ανο(θεν). Τζοῦανες Προτονο-
ταρης Κα(ντζελαριος) εις αναζητησιν τον ανο(θεν) εγραψα.

Χειρόγρ. 212, f. 76^r. Προικοσύμφωνον τῆς 3 Φεβρουαρίου 1737.

Πρικοσηνφονο τοῦ| μαστρο
Τζουανε Βασιλ(ακι)| με την
Ζαμπετα θι|γατηρ παπα Αν-
τονι| Μουσουρη.

Εἷς δοξαν Θεοῦ· αμην. 1737 Φεβουαρηοῦ 3,
Παρος, Παρικια. Εθος παλεον εδοθι κε νομος παρα
Θεοῦ παντοκρατορ προς το πληθινον τον αν(θρο-
π)ον||² και εις τοῦτο ελαβον την ευλογιαν ὁ
Αβρααμ και η Σαρα· και παλην ελθοντος σομα-

τικος επι της γῆς τον εν Γκανα της Γαληλεας ο Ιυσοῦς||³ τον γαμον ευλογισεν και
προτον θαυμα εις αυτοῦς αναδιξας, οὔτο, παναγιε βασιλευ, ευλογισον και το παρὸν σι-
νικισιον, ὅπος εν Θεω||⁴ αγιο, ὕνα λαβυ ὁ μαστρο Τζοῦανες Νικολακι Βασιλακι την
θιγατεραν τοῦ ευλαβη παπα κυρ Αντονι Μουσουρη, ὀνοματη Ζαμπετα||⁵ γινεκαν τοῦ
νομιμον, παρθενον και ευλογιτικην, καθὸς ορηζη ὁ αγια τοῦ Θεοῦ και αποστοληκην
εκκλησιαν. Και εν μπροτης μεν ἐπι||⁶ καλοῦντε τας ευχας τον γονεον τος, ὅτη ευχη
γονεον στηριζουν θεμεληαν οικον. Ἐπιτα δια χαρην πουργος ταζι να δοσι ὁ ανο(θεν)
αφε(ντης)||⁷ παπας της θιγατρος τοῦ αρχης τα σπιτητα, ανογια κε κατογι, με ολλαν
τος τα δικεοματα κε τον αερα, εχη αγορα απο την μποτε Κα||⁸ λητζακι Κλαβρε,
κε τον φουρνο απ οξο, με τοῦτο ὁ ριθι παπας ὁμου κε τα πεδιαν τοῦ να εχουν αδια
και παντηα εξουσιαν ανε||⁹ μπουδιστος να κανου το ψομην τος προς κυβερνισην. Τη-
λαρηα διο, ενα παπλομα τζακυτουνι κανου μεταξοτο, μπουστο||¹⁰ μανικα ζευ(γαρηα)
τεσερα, τα διο μαγνια και τα δε αλλα διο ληνα, μπουστομπρατζολα ζευ(γαρηα) τρηα
χρισα διαφορα με τοῦς στομαχηκοῦς τονε||¹¹ κε προστοποδιες τρῆς με μερλα ασπρα,
δακτιληδια τεσερα, ενα λεμο μποτονηα με τον σταυρον τος μαλαματενηα, ενα μαρ-
γαριταρι||¹² ενα ζευ(γαρι) σκολαρικια μαλαματενηα, κασελες διο καρενες κε μιαν κα-
ναβετα, διο βουτζια τοῦ κρασιου, ενα ζευ(γαρι) μανικιες||¹³ βελουδες με τα χρῖσαφηαν
τος, καρεγλες εξε καρενηες κε ενα σκανηο κε μπαγκαλη και αυτο καρενηα· διο χορα-
φηα εις τον||¹⁴ Ελητα, εις το κατο σι(μπληος) Τζουανες Προτονοταρης, και εις το
απανο ποτε Γιανακις Προτοδικος· ενα αμπελη εις τες Σητηρες, σι(μπληος)||¹⁵ Ανδρου-
λακις Μπαζεγιος· το περιβολη στες Κουκουμαυλες, ευγαζοντας την αγορα εχη απο τον
μποτε Μπουρτουλη Λουρδα· την||¹⁶ εκκλησιαν τοῦ αγιου Ιω(ανη) Θεολογου σιμα κε
απεναντη τον σπιτηον τοῦ εδοσεν, εις βοηθια κε κυβερνισην τος ομου κε την ει|υ|χην
τοῦ.||¹⁷ Σηνφονισμενα τα μερη οπου πουργοδοτηζοῦν, ξεκαθαριζοῦν κε λενε, ο Θεος να
τοῦς εζησι κε να τοῦς αυξισι με κληρονομοῦς||¹⁸ νομιμοῦς εκ της σαρκος τος να χηε-
ροῦντε τα ανο(θεν) ολλα· η δε κε τος ετηχη θανατος χορις κληρονομοῦς, να επιστρε-
φοῦντε τα||¹⁹ ανοθεν ὅλλα πουργοδοτισμενα εις τοῦς πλεον προθιμοῦς ἐδικοῦς κατα
την σινιθιαν του τοπου μ(ας). Οθεν, γινετε φανερό κε ηπογραφετε ος κα(τοθεν).

||²⁰ — Παπα Αντονής Μουσουρης στεργο κε βεβεονο το παρόν — Οικονομος Προτοδικος μαρτηρας — Ιω(ανης) Δουδεσκος μαρτηρας.

||²¹ — Μπορταλαμιος Βιτζαρας μαρτηρας. Τζοῦανες Προτονοτάρης Κ(αντζελαριος) εις αναζητησιν εγραψα. Ξετρεχι αντικρι.

Ξεκαθαριζετε οτη| ακομι τεσερα ζευ(γαρηα)| σεντονηα, ενα ζευ(γαρι)| γιεροκουρτηνα κε| κουρτηνες διο.

12

Χειρόγρ. 212, f. 97^r. Δωρεά μεταξὺ συζύγων τῆς 30 Μαρτίου 1737.

ληφθημεν εν τῇ κοινῇ

Παραδοσι εκαμε ο Γιεοργης| Μπαρμπαρης του προγονου του| Αντζολου Εληνιοτη εις το| σπιτη αγορα του απο τον| Μιχιελακι Νταμετζο.

Εις δοξαν Θεου· αμην. 1737 μαρτηου 30. Παρικια. Την σιμερον ο κυρ Γιεοργης Νικολου Μπαρμπαρη με ολλον του το θελιμα κε με καλην του γνομην,||² βουλην και αποφασην θελη και διόρηζη της σηνβιας του κερα Ερινις το σπιτη κατογιον που εχη αγορα απο τον ντιμιοτατον Μιχηελακι

Νταμετζο,||³ ναν το εχη και ναν το χερετε κε μετα τον θανατον της, ηγοῦν ανεμ-ποδιστος απο τα πεδια του Γιεοργι, ος νικοκισος του σπιτηου να μην τινε||⁴ ενρχλουνε· και με(τα) την αποβιοσιν της να μενι παντη ελευθερα του σιορ Αντζολου Σεληνιοτη, ιως της ριθις Ερινις, κε του λογοῦν του ναν το||⁵ κανι ος θελην και βουλετε, ος πραγμα εδικον του, επιδι κε ο αγοραστης Μπαρμπαρης θελη να ηνε του λεγομενου Σεληνιοτη, ος||⁶ ηπαμεν, μετα τον θανατον της μητερας του, σηνβιας του, κε μην ημποροντας εις τη αλλο να του ανταμεψη προς την αγαπι του εχη, του αφινι το αυτο||⁷ σπιτη. Οθεν, προς βεβεοσιν της γνομις κε θελησης του ανο(θεν) κυρ Γιεοργι γινετε το πχρον φανερο κε ηπογραφετε ηπο μαρτηρον.

||⁸ Παπα Αντονις Μουσουρης μαρτηρας — Θεοδορης Μοστρατος μαρτηρας — Τζοῦανες Προτονοτάρης Κ(αντζελαριος) εις αναζητησιν εγραψα —

13

Χειρόγρ. 212, f. 103^v. Ἀμοιβαία διαθήκη συζύγων τῆς 30 Ἰουλίου 1737.

Διαθικι κερα| Ζαμπετας κε Αν|δρουλη Παπαγια|νεου —

Εἰς δοξαν Θεου· αμην. 1737 Ἰουληου 30, Παρικια. Κραγμενος εις τον ικον της κερα Ζαμπετας σηνβιας Ανδρουλη Παπαγιανεου, σηνφονισμενι

εις το||² αναμεταξην τος ος αγαπιμενον ανδρογιενον, με αποφασιστικην γνομην, βουλην και αποφασην εδιορισαν κε διοριζοῦν χορης βηα τηνος κε||³ λεγοῦν με δυναμην του

παροντος, ὅτῃ ἡ μὲν κε ἡ ριθὶ Ζαμπετα τῆς εἰτηχῇ θάνατος πρὴν τοῦ ἀνδρὸς τῆς, ὅτῃ κε ἀν τῆς ἐβρίσκειτε σταμπιλε||⁴ που λεγίετε, διὸ ἀμπεληα εἰς τοποθεσίαν Χοριδακι κε ἕτερον ἄλλο ἀμπελη εἰς τὸν Ἑλητα τὰ παρατὰ στου ἀνδρὸς τῆς τὰ χηερῆα,||⁵ νὰ *τὰ καληεργὰ ὡς νικοκίρης κε νὰ τὰ καρποτρογί ἐπὶ ζοῆς τοῦ, με τοῦτο νὰ ἦνε σοαν κε ἀνεληπα, χορῆς νὰ ἡμπορῇ νὰ φθίρι τηπο[τας],||⁶ ἀλλὰ μ(ετα) τὴν ἀποβίωση τοῦ παλε νὰ τὰ παρατὰ παντὴ ἐλευθερὰ εἰς τὸν ναὸν τῆς Κυρίας μας Ἑκατονταπύληανης, με κρατάσαν εἰς||⁷ τοὺς προβλεπιταδες που θελῇ εἰστε με ἐξοδα τῆς ἐκκλησίας, νὰ βανοῦν ἱερῆς ἐπτα τὴν ἡμερὰν τῆς Κερα Ἐλεουσας, νὰ βανοῦντε νὰ||⁸ σιλητοῦργου εἰς ὄνομα μνιμοσινου Ζαμπετας, Ἀνδρεα, Νικολαου κε Ἀνας, κε αὐτὸ τὸ μνιμοσινὸ ζητὰ νὰ ἦνε παντοτήνω κε χρὸ||⁹ νικὸ διὰ ὄφελος τὸν λεγομενον ψηχον. Λεγί ἀκομὶ ὅτῃ τὸ σπιτὴ που καθέτε μέσα, ἀνογία κε ἐνα κατογί, τὸ μεγάλο που εχῇ το||¹⁰ πιγαδι, εὐγαζοντας τὸ μικρὸ σπιτακι που ἦνε ἀπο πίσω, αὐτὸ νὰ δινετε τῆς δουλευτρας τοῦ Μαργαριτας. Αὐτὰ τὰ σπιτῆα ληπον κε τὸ πε||¹¹ ριβολῇ εἰς τὰ Χαλαρα θελῇ νὰ ἦνε κε νὰ τὰ εχῇ ὁ σηνβίος τῆς παντὴ ἐλευθερὰ κε νὰν τὰ κανί ὡς θελῇν κε βουλετε. Τῆς ριθεντας Μαρ||¹² γαριτας δουλευτρας ἀφίνι ἀκομὶ ὅμου με τὸ σπιτὴ διὸ μονοκίθιες, ἐνα παπλομα, διὸ ζευ(γάρῃ) μπουστομανικα, τὸ ἐνα λῆνω κε τὸ ἕτερο μποῦ||¹³ - κασι, ἐνα μπουστο χρῖσο, ἐνα κολοβὶ κε μὲν κασελά. Τῆς Ἀνδριανας Ἰω(άνῃ) Τζιρι- γοτῇ ἀφίνι τῆς καρεγλῆς, μὲν κασελά, ἐνα καθρεῦτῃ,||¹⁴ ἐνα στομαχικὸ με τὸν γαλῶ χρῖσο, ἐνα ζευ(γάρῃ) μουστομανικα, τοῦλουπανι μαζὴ κε ἐνα μπουστο με τὸν στομα- χικὸν τοῦ μαυρὸ βελουδο κε γαλὸν.||¹⁵ Τῆς ἀλλῆς ἀξαδελφῆς τῆς κερα Μαργαριτας Καζανοβα ἀφίνι μὲν γοῦνα τζοχίνι κολοργατζῆα. Τῆς ἀλλῆς κερα Μαρουσας Γιανாகι Χαμαρτοῦ||¹⁶ ἀφίνι ἐνα ζευ(γάρῃ) καλτζῆς καρναδες με γαλὸνῃα κε μὲν χοντρομπολα τοῦλουπανι, εχῇ τῆνε εἰς τὸ χηερῆν τῆς. Τῆς ἀλλῆς ἀξαδελφῆς τῆς κερα||¹⁷ Μαρκιε- τας ἀφίνι ἑτερι ἀλλῇ χοντρομπολα τοῦλουπανι με μερλὰ ὁμορφα. Τῆς κερα Ἐρετῆς, ἀνιψῆα τοῦ ἀνδρὸς τῆς, ἀφίνι ἐνα ζευ(γάρῃ)||¹⁸ μπουστομανικα μεταξοτὰ με τῆς γου- γιες κε μισογίλεκο κε ἐνα σταυρὸ χρῖσο με πετραδία. Τῆς κερα Μαρκιετας θιγατῆρ παπα Τζορτζῆ Βιτζα|ρα||¹⁹ ἀφίνι ἐνα ζευ(γάρῃ) χρῖσοκαλτζῆς καρναδες. Τῆς κερα Λουκρεντζῆας θιγατῆρ Νικολακι Πενεζῆ ἀφίνι ἐνα στομαχικὸ με τοὺς γαλοῦς κε ἐνα||²⁰ καθρεῦτῃ. Τῆς ἀρχοντῆσας Μαρουσακι Μαυρογιενι ἀφίνι τὴν ἐκκλησίαν τῆς, με τοῦτο νὰ δινί κε νὰ εὐχαριστᾷ τὸν Ἀρχιερεα εἰς ἐκινὸ θε||²¹ λῇσι, κ(ατα) τὴν σινιθίαν τὸν χρῖστηανον εἰς τὸ νὰ εχῇ ἀδία ἡ θανίν τῆς χορῆς τὴν αὐτὴν ἐξοδὸν + Εἰς τὸν ἡδιὸν κερὸν ὡς ἀνο(θεν) λεγί κε ὁ σιορ||²² Ἀνδρουλῆς, σηνβίος τῆς κερα Ζαμπετας κατὰ τὸ παρὸν καβούλη ἐκαμὰ εἰς τὸ ἀναμεταξὴν τος, ἀν τοῦ τηχί θάνατος πρὴν τῆς γινεκος τοῦ, τῆς ἀφίνι||²³ εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς νὰ τὰ κανί ὡς θελῇν κε βουλετε, τὸ ἐμισὸ χοραφῇ εχῇ εἰς τὸ μερδικὸν τοῦ μαζὴ με τὴν ἀδελφῆν τοῦ κερα Ἀσιμῖνα εἰς τοπο||²⁴ θέσιαν Δασο, κε τὸ ἐμισὸ ἀμπελη που ἐπῖρε ἀπο τὸν θῖον τοῦ ποτὲ Ἀνδρεα

κε την βαρκαν τοῦ, να πουλήτετε να πληρονετε χρεος εχη||²⁵ ρηαληα πενηντα, καθος κατ ονομα θελη το φανεροσι της σηνβιας τοῦ. Τοῦ αδελφοῦν του Αντονακι αφινι το μερδικον του την βαρκα παντη||²⁶ ελευθερα με τα εξοδα εχη καμομενα εις την ομιαν και το μερδικον του, ιγοῦν το εμισο σπιτη εχουν το και αυτο απο τον λεγομενον αποθανον||²⁷ θιον τος. Της αδελφης του ανοθεν κερα Ασιμινας αφινι το μερδικον του τοῦ ανγγιξε απο το αμπελη κε χοραφη τοῦ Αλεσχαντρου αδελφου τος,||²⁸ εις τοποθεσιαν Ασπριες. Αφινι της ανιψιας τοῦ κερα Αρμεληνας μιαν ροζετα με πετραδια, διο καρεγλες με τα χερια κε εξε καδρακια.||²⁹ Της ανιψιας του κερα Ερετης αφινι μιαν κασελα καρενι την μεγαλι κε εξε καδρακια. Μενοῦν κε τα ρουχαν του κε αρματχν του [ατζαλια] ανγγαλα||³⁰ κε οληγα της ρηθῆς σηνβιας του, και τοῦ λογοῦν της κατα την δυναμην της και αγαπι του προσφερνι να κανι τα εξοδα της θανις τοῦ, εξοχος||³¹ τοῦ Αρχιερεα που μελη να αποκρινετε ι Καταποληανι δια εκινο της θελη κατοθεν αφισι. Της δοῦλευτρας του Μαργαριτας αφινι||³² την ικονα τοῦ αγιου Αθανασιοῦ. Αηπον, ξεκαθαριζη οτη και με την θελησην της ομιας του σηνβιας τα σπιτηα που του αφινε εις||³³ την εξουσιαν του μαζί με τῷ εδικον τοῦ σικογιρι εις τοποθεσιαν Αρμιρο, γονικον τοῦ, τα αφινι μετὰ την θανατην της γινεκος τοῦ εις την Κυρια μας||³⁴ {οια μας} Καταποληανι, με τούτο εἰν ηδισαν χμερα της Κερα Ελεουσας που μελη να βανθουντε δια το μνημοσινον της ανιψιας της γινεκος τοῦ ιερῆς επτα, να βανθουντε αλλη επτα, ολλη μαζί δεκατεσερης, να σιλη τουργού δια τες προην ψιχηες και||³⁵ ξεχορα δια την ψιχην Νικολαοῦ Πιερινας κε, ος ανο(θεν) ηπαμεν, να ευχαριστατε ο Αρχιερεας δια το θελημα να μενι αζιτιτη||³⁷ ε σηνβια τοῦ. Αφινι κε εμενα τοῦ γραφεα τα κατοθεν ονοματηζοῦ. Τοσον μας ηπεν κε φανερα εμιλησε κε επεριγραψαν||³⁸ κατα την ηδισαν γνομην κε θελισην τος, ζητοντας η παρουσαν τος σηνφονηα να ηνε στερεα, βεβεα κε αμεταθετην, παρανγγιλοντας τον εδικον και κλε||³⁹ρονομον τος, τοσον απο μερος τις γινεκος καθος και του ανδρος, να μενοῦν στερκτι κε ευχαριστημενι, χορης να προσφερου την ολλομικροτερην ενο||⁴⁰χλησην της σηνβιας τοῦ, ουτε να εχοῦν να της εζιτοῦν το ωληγοτερον. Ουτος εθελησαν κε ουτος επιυσαν και ηπογραφετε ηδιοχηρος του. Ξεκα||⁴¹θαριζι ακομι το Ζαμπετακι, προς αφινι του ανδρος της ενα λεμο μποτονηα με την καρδια, τρια κοματηα δακτιληδι κε ενα ζευ(γαρι) σκο||⁴²λαρικια, να τα πουλη δια εξοδα της θανις της, ηγουν της ψιχης της. Θελοντας ακομι η υριμενι Ζαμπετακι να γινι ενα αλλο ομιο, να το κρατη ο||⁴³ σηνβιος της κε το αλλο να μενι εις την Καντζελαρια.— Παπα Τζορτζης Βιτζαρας γραφο εις ονομα της ανοθεν κερα Ζαμπετας προς στεργι το||⁴⁴ παρον κε βεβεονο κε εγο — Ιω(ανης) Κοταχis μαρτηρας ος ανο(θεν) — Ανδρουλης Παπαγιανενου στεργο κε βεβεονο το παρον.

||⁴⁵ Τζουανες Προτονοταρης Κα(ντζελαριος) εις αναζιτησιν εγραψα.

14

Χειρόγρ. 212, f. 87^v. Προικοσύμφωνον τῆς 18 Φεβρουαρίου 1738.

1738 φεβρουα(ριου) 18.

Πρικοσινφονο Γεοργίου|
Χηοτακι με την θιγατηρ| Πα-
σκαλη Σαντου, ονοματη Ανε-
ζινα.

Εθος παλεον εδοθι κε νομος παρα Θεου Παν-
τοκρατορ προς το πληθινον τον ανθρωπον και εις
τουτον ελαβον την ευλογιαν ο||² Αβρααμ και η
Σαρα· και παλην ελθοντος σωματικος επι της γις
τον εν Γκανα της Γαληλεας προτον γαμον ευλο-

γισεν και προτον||³ θαυμα εις αυτοῦς αναδιξας, οὔτο, παναγιε βασιλευ, ευλογισεν κε
το παρον σινικισιον. Την σιμερον ηλθον εις σι||⁴ νιβαστικον τροπον τα κατοθεν ονομα-
τησμενα μερη, απο το ενα ο καρaboκιρης Πασκαλης Σαντος, και απο το αλλω ο
μα||⁵ στρο Νικολος Θεοδορι Χηοτακι, λεγι, ληπον ο Πασκαλης πος εχη θιγατερα, ονοματη
Ανεζηνα και ο Νικολος ιων, ονοματι Γεοργιος||⁶ θελη ληπον ο Γεοργιος δια γινεκαν
του νομιμον, παρθενον κε ευλογιτικην την ρηθεντα Ανεζηνα, καθος ομιος αυτι||⁷ δια
ανδραν της νομιμον και ευλογιτικον, καθος ρηζη ι αγια του Θεου και αποστολικην
εκκλησιαν. Και εν μπροτης μεν||⁸ επικαλουντε ταν ευχας τον γονεον τος, οτη ευχε
γονεον στηριζουν θεμεληαν οικου, επιτα ταζι να δοσι ο Πασκαλης||⁹ μαζι με την σην-
βιαν του Διαμαντη αρχης τα σπιτην τος εις τοποθεσιαν αγιου Γεοργιου, ανογια
και κατογια, με τα δικεο||¹⁰ ματαν τος, σιμπληος Βασιλακις Σουμας· διο οικονες αγιον,
ενα τηλαρη, σεντονηα ζευ(γαρηα) τρια κε ενα παπλομα, μιαν||¹¹ κοῦρτηνα, μπουστο-
μανικα ζευ(γαρηα) τρια κε μπουστομπρατζολα ετερα ζευ(γαρηα) τρια, μιαν κασελα
κε ενα παγκο, ενα||¹² ταυλομαντηλο κε πετζετες δεκα· αμπελη ενα εις τοποθεσιαν
Μεταξοτου, σι(μπληος) ευλαβης παπα Τζουανες Κοβεος||¹³ ενα χοραφη εις τοποθε-
σιαν Μιληδενας, σι(μπληος) Αλλεσαντρος Κονταρατος· ετερο αλλο χοραφη εις τοπο-
θεσιαν Καλαμιες, σι(μπληος) Για|νης||¹⁴ Δουδεσκος· ταυτα παντα και την ευχην τος,
κε ενα βουτζι του κρασιου. Απο δε το ετερον μερος ο ανο ηριμενος||¹⁵ {ο ανο ηριμε-
νος} μαστρο Νικολος ομου με την σηνβιαν του, ονοματη Μαρηα ταζουν κε δινουν του
ιουν τος· αρχης ενα χοραφη||¹⁶ εις τοποθεσιαν Ληβαδερα, σι(μπληος) ο ευλαβης παπα
Κουσαντης Κονταρατος· ετερο χοραφη εις την Ενγγιερηα, σι(μπληος) Τζορτζης||¹⁷
Μπασκος· εις του Σκορδιαλου ενα αμπελη, σι(μπληος) Μανολης Γεοργι Μπαρμπαρι·
ετερο αλλο αμπελη εις την ομιαν τοποθεσιαν,||¹⁸ σι(μπληος) ο λεγομενος Μπαρμπαρης·
ενα μεντζανι του κρασιου κε τα εμισα σιδερικα της τεχνις τος, κε παλε την ευχην
τος. — ||¹⁹ Σηνφονισμενα τα μέρη που πουργοδοτηζουν ομου κε ο γαμπρος με την νεο-
νηνφη, που λαμβανου τα εδο περιγραμενα, εκαμα||²⁰ το παρον καβουλη ενεμπροστεν

παρισιαν τον ηποκατοθεν αξηοπιστον μαρτηρον κε λεγοῦν, ὅτη ο Θεος να τοῦς αυ-
 ξισι||²¹ κε να ζησοῦν να καμοῦν κλερονομοῦς, να τα περνου κε να τος διδοῦ τα καλα
 τοῦς, η δε κε τηχη θανατος χορις κλερονομοῦς||²² νομιμοῦς, να επιστρεφοῦντε τα εδο
 πουρκοδοτησμενα εις τοῦς εδικοῦς απ εκι που εδοθισαν· ξεκαθαριζοντας οτη ι κλε||²³ρο-
 νομην τος, ἡγοῦν τα πεδια που μελη να καμοῦν, να ηνε τοῦ νομοῦ, ηγοῦν εις χρονοῦς
 που να ημπορου να κανοῦ ζαπτη||²⁴ το τηποτες τος· η δε κε αποθανοῦν παλε χορης
 την αυτην ηλικιαν, χορις το ζαπτι να επιστρεφοῦντε ομίου τροπου ος το||²⁵ παρον
 καβουλη. Και ο μεταβουλησας εις το παρον κατα τες περιστασες του να πληρονι τοῦ
 ηρινευσας κε στερξας ριαλια||²⁶ πενηντα και παντα τα παρον εις ολλαν τοῦ τα μερη
 να εχη την καθεν στερεοσην κε βεβεοτη· ὅθεν γινετε φανερο||²⁷ κε ηπογραφετε.—
 Χαρτοφιλαξ Μοστρατος γραφο δια ονομα τοῦ Πασκαλη κε σηνβιας πος στεργι κε βε-
 βεονη το||²⁸ παρον κε μαρτηρο κε εγο.—Βικεντζος ντε Φρανκεσκis γραφο εις ονομα
 τοῦ μαστρο Νικολου κε της σηνβιας τοῦ πος στεργου||²⁹ κε βεβεονου το παρον κε
 μαρτηρο κε εγο. Τζοῦανες Προτονοταρης Κα(ντζε)λαριος εις ανχζιτησην εγραφα κε
 βεβεή.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Χειρόγρ. 212, φ. 78^v Προικοσύμφωνον τῆς 8 Ἀπριλίου 1738.

Πρικοσηνφονο Μιχιε|λε-
 του Σπιριδοῦ με την| γγερα
 Νικολετακι θι|γατηρ Γιεοργγιου
 Σκιαδα.

Εις δοξαν Θεοῦ· αμην. 1738 Απρηληου 8, Πα-
 ρικια. Επιδι και εις τον γγερον ποῦ ο τημιοτατος
 Μιχηελετος Σπιριδος να εστεφανοθι κατα τοῦς
 θιοῦς||² κανονοῦς με την γγερα Νικολετακι θιγα-
 τηρ ποτε Γιεοργγιου Σκιαδα, και εις τουτον τον

γγερον ναν της εκαμε ο αδελφος της Κοσταντακις αβανταριο||³ εις τα εμποριε κατα
 την γνομην τοῦ και της εταζεν να δοσι οτη εβεβεοσε εις το αβανταριο με την ηπο-
 γραφην του και μαρτηρον, τορα δια τα γινι πλεον||⁴ βεβεοτερον το τασιμον τοῦ και
 δια να μενι και η μητεραν τος κερα Ζαφiraκι ευχαρηστημενι εις τα παντα που θελη
 να δοσι και να πουρκισι την||⁵ αυτην της θιγατεραν, εκραξεν εμενα τον ηποκατοθεν
 γιεγραμενον, θελοντας κε ζιτοντας να περιγρχυτοῦ τα οτις της εδοσεν με την ευχιν
 τισ,||⁶ με γνομην και θελησις κε τον ληπόν πεδιον. Και εν μπροτης μεν της εδινι να
 τα χαρή μετα τοῦς κλερονομους της· αρχις τα σπιτηα απο||⁷ τοῦ σηνβιοῦν της, εις
 τοποθεσιαν λεγομενο του Παεζανοῦ το Πιγαδι, σι(μπληος) ποτε Γιεοργιτζης Λωγο-
 θετης, τα σπιτηα αγρικουντε ανογια κε||⁸ κατογια με αργαστηρι, φουρνο, αυλογιρισες
 και περιοχες, και εις τελος καθὸς εβρισκουντε με ολλαν τος τα δικεοματα και περιο-

χίες,⁹ ευγαζοντας μιαν καμαρα τοῦ ιοῦν της Κοσταντακι, καθος ηνε πουρκην τοῦ κε
αδια της ριθις κερα Ζαφηρας, ανεμποδιστος να κανι το¹⁰ ψομην της εις τον φουρνο
κε εις το πιγαδι ηνε εκι οικονες τρής, κασελες καρενες τεπερης, καναβετες καρενες
διο, καθρευτες τρής, διο¹¹ καδρα μικρα κε εξε μεγαλα, ενα σκανιο καρενο, ενα πα-
πλομα πολιτικο, διο στροματα, μιαν μαξελαρα κε διο μικρα,¹² ενα πευκι, σεντονηα
ζευγαρηα διο μπαμπακερά, ενα ζευγαρη γιροκουρτηνα ληνα κε ενα τορναλετο μετα-
ξοτο, ετερες¹³ αλλες διο κουρτηνες ληνες, διο δακτηληδια χρησα, ενα ζευγαρη σκο-
λαρικια, διο ζευγαρηα μπουστομανικα, το ενα τουλουπανη¹⁴ κε το ετερο μαγραμπινα
και αλλα λυπα τοῦ συρμου ρουχα καθιμερινα, ενα ζευγαρι μανικιες βελουδες χριτες,
κε μιαν απα¹⁵ νομπολα τοῦλουπανι, ενχ ληχνο της βυδας, καρεγλες εξε, βουτζηα τοῦ
κρασιου τρηα· ενα αμπελη εις τοποθεσιαν Δαφνες, σι(μπληος) παπα¹⁶ Ντομενεγος
Μαουνης· ετερο αλλο αμπελη εις τοποθεσιαν Αμπελα, σι(μπληος) Πετρος Κασαληας.
Εεχορα ο αδελφος της ο Κοσταντακις της εδινη¹⁷ τα χοραφηα ολλα που εχη εις το-
ποθεσιαν Κολωνα· ετερα αλλα διο χοραφηα εις τοποθεσιαν Οπισο Δαφνες, σι(μπληος)
Τζανακις Μαυρογιενης¹⁸ και το μοναστηρι αγιος Λαυραλαμπης· ετερα χοραφηα διο εις
τοποθεσιαν Ανεραντζα, σι(μπληος) Πετρος Κοντακτος· ετερο αλλο χοραφη εις το¹⁹-
ποθεσιαν Δασο, σι(μπληος) Τζουληα Καλσινθη. Εκαθαριζετε ηποσχιετικα ι ανοθεν
κερα Ζαφειρακι πεθερα μαζη με τον ιον της Κοσταν²⁰ τακι, οτη αν τηχη εις κανεναν
κερον και εβρεθι χρεος τοῦ ποτε μακαριτη Γεωργακι σηνβηοῦν της και κυρις τοῦ, να
γυρεψι να βαλη χηερη κε²¹ να παρη τηποτας απο τα πουρκοδοτησμενα ος ανοθεν, κε
ο Μιχηλετακις εχη εξοδα καμομενα μεσα εις κανενανπραγμα,²² αυτη ι διο, μανα κε
ιως, να εχοῦν κρατησι να τοῦ πληρονου τα εξοδα τοῦ αποδιχνοντα τα με καθεν ησιο-
σινι κε βεβεοτις, οτις²³ δεν αγρικου ο ριθι Μιχηλετακις να εχη καμιαν ενοχλησην
εζημιας. Δινι της ακομι ο Κοσταντακις μιαν φοραδα να χρεοστη²⁴ να κανι την γγε-
φαλοσι κε ετοτες μενι νικοκιρης ο Μιχηλετακις, να περνι οπιαν θελησι ελευθερη χο-
ρης αλλην κρατησι.²⁵ Σηνφονισμενα τα μερη που πουρκοδοτηζουντε κατα τα ηθι τοῦ
τοπου μας λενε, οτη ο Θεος να τοῦς εζισι κε να αυξησοῦν με²⁶ {με} κληρονομοῦς νομι-
μοῦς να χηεροῦντε τα παντα, ηδε παλε κε τος ετηχη θανατος χορης κληρονομον, να
επιστρεφοῦντε τα πουρκοδοτη²⁷ σμενα εις τους πλεον προθυμοτεροῦς εδικους απ εκι
που δινουντε. Οθεν, γινετε το παρον φανερο κε ηπογραφετε ηπο αξηοπιστον μαρ-
τηρον εις ενδ(ιξιν).²⁸ Παπ(α) Αντονιος Καλαβρες ηπογραφο εις ονομα τις κερας του
Ζαφειρακιου πος στεργι το παρον κε μαρτιρο κε εγο = Francesco Franceschi
testimonio.

16

Χειρόγρ. 212, f. 150^{r-v}. Προικοσύμφωνον τῆς 30 Ἰουνίου 1739.

Πρικοσηνφονο Νικολαοῦ| Μα-
νολη Λεκασα με την| θιγατηρ
Γιακουμου Βαβανιου| ονοματη
Φλορεντζα.

Εἰς δοξαν Θεου· αμην. 1739 Ἰουνίου 30,
Παρος, Παρικια. Εἶθος παλεον εδοθι και νομος
παρὰ Θεοῦ Παν||²τοκρατορ προς το πληθινον
τον αν(θροπ)ον και εις τοῦτο ελαβον την ευλο-
γιαν ὁ Αβρααμ και η Σαρα και Ισακ||³ (και)

παλην ελθοτος σοματικος επι της γις το εν Γα|να της Γαλιλεας ο Ισοῦς τον γα-
μο ευλογισεν και προτον θαυμα εις αυτους||⁴ αναδιξας, ουτο, παναγιε βασιλευ, ευλο-
γισο και το παρο συνικεσιον. Την σιμερο ηλθον εις σηνι||⁵βαστικο τροπο τα κατοθε
ονοματισμενα μερι, απο το ενα ο κηρ Ιακοβος Βαβανος κε απο το ε||⁶τερο ι κερα Μα-
ρουσα σηνβιαν ποτε Μανολη Λεκασα και σηνφονοντας με καθε καλιωτερο τροπο||⁷
πιουσην συνικισιον νομιμον, καθ ον προσταζι η ανατολικην εκκλησιαν· ο ριθη κηρ Ηα-
κοβος εχι θιγατερα,||⁸ ονοματι Φλορετζα ι κερα Μαρια ιον, νοματι Νικολαο. Και
επροτις μεν επικαλουτες τας ευχας το γονεο τουε||⁹ οτι ευχι γονεον στριζοῦν θεμε-
λιαν ικον. επιτας δια χαρην πρικοσ ταζι, ο ενα κηρ Βαβανος να δοσι||¹⁰ της θι-
γατερας του· αρχης διο ηγονες, τα Επικονχια κε το αγιον Αντονιον, να χρεοσφι να
τα εορταζι εις μνιμοσινο||¹¹ ψιχικον· ενα σπιτη ανογιον, σιμπλιος Σταματις Χασκας·
διο στροματα, σεντονιαν ζευγαρια επτα κορτα,||¹² και ξεχιτα, κορτουνες τρις, διο
μερμελα και αλι ξεχιτι, προσκεφαλα πεντε με τα ντιματα τος, παπλοματα||¹³ πολι-
τικα διο, ποκαμισα, ηγουν μπουστομανικα ζευ(γαρια) επτα με τα κορμοπουκαμισα,
τουλουπανι||¹⁴ μεταξοτο ενα βενετικο, διο λινα κε τα δε αλα μπαμπακερα, μπουστο-
μπρατζολα επτα με τους στομαχ||¹⁵ικους τονε πτιλατα, μπορκαδα, γαλενα κε ματι-
λενα, μανικες βελουδο ενα ζευ(γαρι) ρηαλιον δεκα, μιαν||¹⁶ γουνα τζοχα καρναδα γι-
νεκος, καλκες ζευ(γαρια) τρια, το ενα σταματενες το αλλο τζοχα καρναδα κε το
ετε||¹⁷ρο σκα|λιερες, τα διο ζευ(γαρια) με το χρισαφιαν τος, ανεπεταρι χρισο ενα, καλ-
τζοδετες ζευγαρια διο το ενα χρισο, μποτονια χρισα||¹⁸ δεκοχτο, ενα αγιον Κονσταν-
τινατο μαλαματοκαπνισμενο, δακτυλιδια χρισα διο, σχολαρικια βενετικα χρισα||¹⁹ ενα
ζευ(γαρι), ενα τραπεζι, διο ταυλοματιλα, πετζετες ικοσι, τεσερις απλαδενες κε πιατα
του Ανκονος κοματια||²⁰ ικοσιτεσερα, τρης κοφετεττηρες, λαηνια μικρα κε μεγαλα δεκα
πεντε και αυτα του Ανκονος, μιαν καν||²¹αβετα με διο μπιτζες, τεσερις παπαμα-
νολιδες, εξε στανιαδες χαλκομα, κουταλια εξε, δεκα||²² στανιον, ενα μπακο, διο κα-
σελες καρενιες, καρεγλες διο, μπαγγαληα διο, καθευτες διο, ο ενας||²³ μαβρος, ενα
λιχνος της βιδας μπορτζινος, ενα χαρανακι της σιρμις μικρο, τηγανι ενα, μια||²⁴ σκαφι,
σβιες διο κε ενα μανγγανο κε ητι μασαρια ηνε, να ηνε εδικον τις· εις τους αγιους

Αποστολούς||²⁵ ένας καμπος, σ(ιμπληρος) Φρακεσκος Γιερμανις· διο χοραφια εις τοποθεσια Φηλαδες, σ(ιμπληρος) Νικολας Πενιτζελος·||²⁶ ετερο χοραφι εις τοποθεσιαν Κουμπαρινα, σ(ιμπληρος) ποτε παπα Θεοδορις Μοστρατος· ετερα διο χοραφια||²⁷ εις το ωμιον τοπον· ετερο ενα απελι εις τον ομιον τοπο με το νερο του, με τουτο να εχουν αδια τα λιπαν του||²⁸ πεδια να περνου νερο· το περιβολι εις τες Καμαρες με τα νεραν του, δενδρα κε περιοχι, ος εβρισκε||²⁹ τε κε το εποσεδεριζε· προβατα κεφαλια τριαντα, να του τα παραδινη την νερχομενην προτι Λαμπρα,||³⁰ να περνι ος θελυλισι, η νεα η παλια, μιαν αγελαδα κε δαμαλι κε μιαν πουλαρα· ταυτα δε κε την||³¹ ευχην του· ομιος ακομι να δινι ρηαληα δεκα εις το αξιομα της ιεροσινις, οντας ο Θεος να τονε||³² ξιοσι. Απο το ετερο μερος ι κερα Μαρια ταζι να δοσι του ανοθε ηουν τις γαμπρου δια πουργιαν του·||³³ Αρχης οικονες διο, αγιαν Τριαδα και αγιο Νικολαον· το σπιτι ανογιον που παρον καθετε||³⁴ μεσα με τον αερα, δικεοματαν του, εις τοποθεσιαν Ποταμο, σ(ιμπληρος) παπα κυρ Ατονις Ραφελετης·||³⁵ στρομα ενα, ισεντονια ζευγαρια διοι, ενα παπλομα πολιτικο κενουργιο, προσκεφαλαδια τεσερα, τα διο με τα ντιματα||³⁶ τος, μαξελαρα μια του κρεβατιου, μια κασελα καρενια κε μια καναβετα κε αυτι κα||³⁷ ρενι, ενα τραπεζι καρενηο, καρελγες πεντε, ενα καθρευτη μαυρο· καδρα εξε, λαηνια του Αν||³⁸ κονος τεσερα, διο παπαμανολιδες, πιατα μικρα κε μεγαλα του Ανκονος οικουσιζε, τυλουματιλο||³⁹ ενα κε πετρετες ικοσι, διο ζευ(γαρια) μπουσπομινικα με τα μισεριλεκα, διο ζευγαρια λινα, διο||⁴⁰ πουστι με τους σταμαχικουν τος κε προστοποδιες, ενα τιγανι· ενα απελι εις το Καλαμι, σ(ιμπληρος) παπα Γεοργιος||⁴¹ Γρασος· χοραφι τρια εις το αυτο τοπο σματικ· ενα κιπαρι, σικες με σπιτι κε μανδρες, σ(ιμπληρος) ποτε Κοντιλις||⁴² δοτορες· ετερο χοραφι στου Καυκαλι τα ανγκερμνα, σ(ιμπληρος) Τζανις Ντεκαβαλις· ενα βουκι του κρασου, διο αγιε||⁴³ λαδες κε μετριτα ρηαληα τριαντα κε παλε την ευχην τ(ος). Τα οπιστε ολλα της νεονυνφης, τοσον σταμπη||⁴⁴ λε οσαν κε μομπηλε, αγρικουνητε εις το μερος της Ναουσις. Ξεκαθαριζετε και λεγουν τα μερι που||⁴⁵ πουργοδοτηζουν, οτι κατα τι σινιθιαν του τοπου μας κε τον ευλαβεσατον ιερεον, λεγοντας ο Θεος||⁴⁶ να αυξισι τους νεονιφους να ζισουν και να καμου κληρονομους νομιμους εκ τις σαρκος τος να περιλαβενου||⁴⁷ τα πουργοδοτισμενα· η δε κε τιχι θανατος χορις κληρονομους, να επιστρεφουτε τα καλα απ εκι που εδοθικα||⁴⁸ εις τους πλεον προθιμοτερους εδικους, λεγοντας οντας κληρονομους εχουν να ηνε νομου υλικιας· η δε ανιλικο||⁴⁹ κε απεθανι, παλε ομιον τροπο να επιστρεφουντε, ος ηπαμε, κε μετα θανατον να οριζου ανεμποδιστος||⁵⁰ τριατα ρηαληα ποσοτι δια εξοδα ψιχικην, τοσον ο ανδρα ομιος κε η γινεκα· κε τελιονοτος ιερεας||⁵¹ να ξετρεχουντε εις το αναμεταξι τον ανδρογιενου ι σινιθιαν επικρατισαν ι ευλαβεστατι αφεντες ιερις, να||⁵² ποσεδερου το τιποτις ο ενας του αλλουν τος, αν τος τιχι θανατος, κε να τα χερουτε οσποντας ηνε κε ζι ιερεας||⁵³ κε παλε η παπαδια οσποντας ηνε εις την ντιμην του

ιερεος, μονου παντα να οριζι δια ψιχικι οφε||⁵⁴λια τον ανοθε ποσοτης τον ρηαλιον τριαντα· η δε τα απολιφθεντα εις τους εδικους που απαρθενεβου, σιν||⁵⁵φονισμενα τα μερι ος επεριγραψαμε, εγινα καβουλι κε στερκτι θελοντα ο μεταβουλισας απο τα διο μερι||⁵⁶ να πλιρονι τον στρεξας ρηαληα πενηντα κε κοντανα πλιρομενι ι απλιροτι, το παρον εις ολλαν του μα μερι||⁵⁷ να εχου την καθε στερεοσι εις το παντοτινο, βα- νοτας διορηας να στεφανοθουν Θεου θελοντος τον μπροτο||⁵⁸ ερχομενο σεμπετεβριο. Οθε, γινε φανερο και ηπογραφετε ηπο αξιοπιστο μαρτιρο.

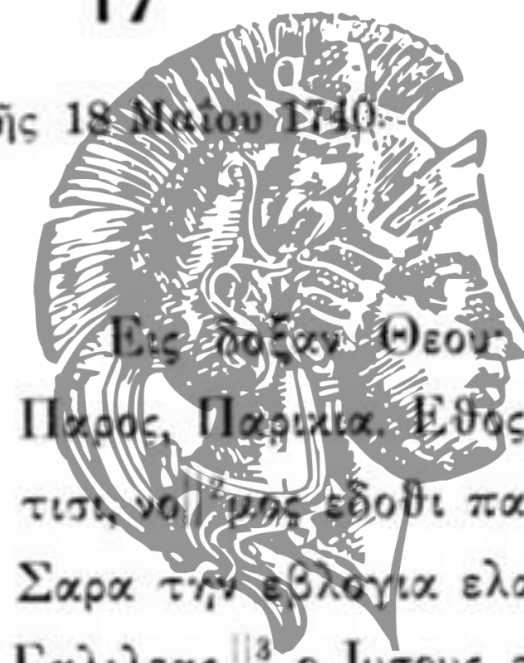
||⁵⁹—Ιακοβος Βαβανος στεργο το παρο και μαρτιροντας να γραψι υπογραφο εγο Σκαλλιου Ναουσις||⁶⁰ με θελιμα του Ιακοβου — Ιοκονομος Προτοδικος υπογραφο ης ονομα τις κερα Μαρι(ας) προς στεργι||⁶¹ και βεβεονι το παρο και μαρτιρο και εγο. — (Πα)πα Τζορτζις Βιτζαρᾱς.||⁶² Τζουανες Προτονοταρις Κανκελαριος εις αναζιτη- σην εγραψα.

17

Χειρ. 212, Φ. 161 - 2. Προικοσύμφωνον τῆς 18 Μαΐου 1740.

=1740 Ιοῦλῃου 14. Π(αριχια):

Το αντικρι πρικοστηνονο του Αντονι Γιακιμι Βιτζαρα με την θιγατηρ Διμιτρακι Μαλακι ονοματη Ανουσα εφανεροθι εις την Καντζελαρια μας να το πε- ρασο εις το ρετζιστρο να φενετε εις καθεν κερων κανοντας του κε την βεβεοσην τον διον αδελφο- κουνιαδον του εις τα του πρι- κοσην|φονουν του — Εδοθι του παλε το| καθολικο.

Εις δοξαν Θεου αμην 1740 μαγίου 18. Παρως, Παριχια. Εθος παλεον [[εδοθι]] επικρα- τιτι, ος εδοθι παρα Θεου, ο Αβρααμ και ι Σαρα την εβλογια ελαβον εις τον ε Γκανα τις Γαλιλεας,||³ ο Ιουςους το γαμον εβλογισε, τιμιο αυτο εκιριξεν και την κιτι αμιαντον ταυτα εξακλουθουμεν και||⁴ οιμις, καθος εδιδαχθιμεν. Την σιμερον τα κατοθεν γιεγραμενα μερι πηου- σι σηνφονιαν παν||⁵δριας και καθαρων σινικιεσιον, ο Αντονις ποτε Γιακιμι Βιτζαρα, με γνομι και θελισις τις μετερας του||⁶ καιρα Μαρουσας, θελι να λαβι ο Ανεγνωστις Αντονις δια γινεκαν του

νομιμον και ευλογιτικι τι θιγατερα||⁷ του σιορ Διμιτρακι Μαλακι, ονοματι Ανουσακι, ομιος και ο σιορ Διμιτρακις, με βουλι και θελισι τις σιβι||⁸ας του καιρα Καλις, θεσι να λαβι ι θιγατερα τονε Ανουσακι τον ανοθεν Αντονι Βιτζαρα δι αδραν τις||⁹ εβλο- γιτικο, καθος οριζι ι αγια του Θεου και αποστολικην εκλυσιαν. Και εμπροτις μεν ταζι τας ευ||¹⁰χας τον γονεον τος και τις εδικους τοι, οτι κατα το γιεγραμενον ευχι γονεον στιριζου θεμελιο ηκου.||¹¹ Επιτα ο σιον Διμιτρακις με τι σιβιαν του καινα Καλι τα- ζουσι δια πουργια τις λεγομενις θιγατρος το||¹²νε καιρα Ανουσα. Αρχις τα σπιτια

όπου καθούντε εις τα Χαλαρα, ανογία και κατογία, και αργαστιρι με¹³ όλαν τονε τα
 δικαιοματα, περο να καθούντε η γονει εις τα κατογία οστε όπου ζιου και μετα¹⁴ το
 θανατο τος να μενου εδικαν τος· τιλαρια διο, σεντονια ζευ(γαρηα) πεντε, παπλοματα
 διο, ενα¹⁵ ζευ(γαρι) γιεροκουρτουνα δινενα, μαξελαρια εξε και μια μαξελαρα [[και]],
 διο κουρτουνες παργιανες,¹⁶ ακονισματα τρια, ενα καθρεφτι χρισο και ετερο μαβρο,
 μια ντουζουνα καρεγλες¹⁷ και ενα σκανιο καργικ, ταβλομαντιλα διο, πετζετες διο
 ντουζινες, διο κασελες καρε¹⁸νιες, ι μια καινουρια, μια ντουζουνα στανια, απλαδενες
 οχτο, τεσερι φορεσες ρουχα με διο {με διο} γουνες, ενα κορδονι μαλαματενιο με μια
 τοπια μαλαματενι, ενα λεμο μπο¹⁹τονια μαλαματενα δεκαξε με κολφι μαλαματενο
 απο κατο, ενα ζευ(γαρι) σκολαρικια μαλαματενα²⁰ καραβατα με διο ροδες, δαχτυλι-
 δια μαλαματενια διο, ενα λουρι ασιμενιο, διο ντουζουνες κουταλια²¹ στανιο και αλες
 διο πιρουνια· την φιτια που εχι εις τα Κλιματα, σι(μπληρος) Βασιλις Αλισαφισ· και διο
 χορα²²φια εις το Νομια τοποθεσιαν, σι(μπληρος) Αλεσαντρος Περσιανος και Γιακου-
 μακισ Μουσουρις· χαρανια τρια,²³ το ενα μεγαλο και τα διο μικρα, τιγανι ενα, διο
 βουτζια κε μια ναπα· και ομπλιγαρουντε να το κα²⁴νου διακο και (πα)πα, οτι ηθελε
 εξοδα γινι και ενα ξοφορι τζοχينو. Απο δε το ετερο μερος ταζι²⁵ και ι καιρα Μα-
 ρουσα του ανοθε οιουν τις πουρεια τον αγιο Βασιλιο εχι απο το μπαρμπαν του
 παπα²⁶ Διμιτρη Βιτζαρα τα σπιτακια ολα με τα δικαιοματα τονε εις τα Χαλαρα,
 αγορα απο το μακαριτι Μασο,²⁷ με τουτα να καθετε εις το ενα σπιτακι οστε όπου
 ζι και μετα το θανατον τις να μενου εδικαν του· ενα τιλαρι,²⁸ σεντονια μεταξοτα
 ενα ζευγαρι και μια κουρτουνα μεταξοτι και ετερα σεντονια λινα ταγιαδα,²⁹ ενα
 ταβλομαντιλο και μιαν ντουζουνα πετζετες, κασελες τρις, μαξελαρια εξε, ενα ζευγαρι
 μανιτζες³⁰ βελουδες με τα χρισαφια· ενα αμπελι εις την Αμπελο, σι(μπληρος) αφεντις
 Πετρακισ Μαβρογιενις·³¹ χοραφια τεσερα, το ενα με σικιες, εις τον ομια τοποθεσια,
 σι(μπληρος) (πα)πα Ι(ωαννης) Μοστρατος και αφεντις Μπα³²ροτζις· ενα χοραφι στου
 Κουρτεζι, σι(μπληρος) Τζανις Δαμασκινος· ετερο χοραφι εις τι Βιγλα, σι(μπληρος) Βα-
 σιλις³³ Κοβεος· ακομι του γραφι το αμπελι εις Λακους, σι(μπληρος) Γιεοργακισ Βι-
 τζαρας, και το χοραφι στι Κολονα, σι(μπληρος)³⁴ Γεοργις Φρατζις, περο να το τρογι
 ι μιτεραν του ι κερα Μαρουσα εις ολιν τις τι ζοην και μετα το θα³⁵νατον τις να ινε
 κρατιμενος να κανι τα εξοδα ολα τις θανις τις και ολους τους καιρους και να κανι ενα
 σαραντα³⁶ρη και ητι αλο χριαζετε δια τι ψιχιν τις καντα τιν ταξην, και ετοτες να
 ηνε το αμπελι και το χο³⁷ραφι εδικον του· ακομι του γραφι μιαν βολη εις το Χορι-
 δακι και τιν ευχην τις. Τηουτοτροπον στε³⁸ρουντα τα ανοθε μενι κανου το παρο
 πρικοσιφονο, με ξεκαθαρισην, αν τιχι θανατος |του ανοθε| ονοματι³⁹σμενο νεονηνφο
 διχος να αφισου πεδια εκ τις σαρκος τος νομιμα, να εχι το ποσεσο ολο καντα τιν
 τα⁴⁰ξην τον ηαιρεο, να το γοδερι, και μετα το θανατον τονε να ηνε το πλεου προ-

θημον· ι παρο κοντετζιονε αγρικα||⁴¹τε ομιος κε εις τους διο αντροινο. Να βανου τα εξοδα, οπου θελε γινι, κε σε διορια καιρο κανοντας τις||⁴² θιγατρο τονε τα οσα τις εταξασι, ο σιορ Διμιτρακις και η σιβιαν του κερα Καλι, να στεφανονουντε· και||⁴³ ο αλιλογισας απο τα διο μερι να πλερονου τις εβρισκομενις αφεντιας ριαλια πενιντα, Νουμ. ρ(ιαλια) 50, και παντα||⁴⁴ το παρο να εχι το κιος και βεβεον. Οθεν, δια πι-στην και βεβεοσην του παροντος ηπογραφου αξιο||⁴⁵πιστι μαρτιρες. — Σακαιλιου Βιτζα-ρας γραφο εις ονομα του σιορ Διμιτρακι και τις σιβιας του καιρα Καλις||⁴⁶ προς στεργι και βεβεονι το παρο και μαρτιρο και εγο — Νικολος Γαλανος γραφο δια το μερος τις||⁴⁷ καιρα Μαρουσας Βιτζαρα προς <σ>τεργι και βεβεονι το παρο και μαρτιρο και εγο. ||⁴⁸Κονομος Προτοδικος ηπο αναζιτισι του ανοθεν εγραψα το παρον και μαρτιρο.

18

Χειρόγρ. 212, f. 181. Προικοσύμφωνον τῆς 4 Νοεμβρίου 1751.

Πουρκοσηνφονο Ιω(ανη)|
Γιεοργακι Γιανουλη| Βιτζαρα.

||¹ Εἰς δόξαν Θεοῦ αμην. 1751 Νοεμ(βριου) 4.
Καστελλ. Νουμισ. 12θος παλεον εδοθι και νομος
παρὰ Θεοῦ Πρωτοπρεσβυτερος προς πληθινον τον αν-

(θρωπον) και εις τοῦτο ελαβον την ευλογιαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ υἱοῦ Σαβῶ και παλιν
ελθοντως σωματικος επι της γις εἰς το εἰ Ιω(ανη) της Γαλληεας ὁ Ιυσους τον γαμον
ευλογισεν και προτον θαυμα εἰς αυτοὺς ἀνχιδιζας, εὐτω, Πα||³ναγιε Βασιλευ, ευλογισον
και το παρον σινικιεσιον. Την σιμερον ηλθον εις ἀνιβατικον τροπον πανδριας τα εδο
ωνοματησμενα μερι, απο το ενα ο ευγενι ἀφεντης Γιε||⁴οργακις Βητζαρας και απο
το ετερον ο κυρ Μαστρο Αντονιος Τζανακις· εχι ληπόν ὁ ριθι Βιτζαράς ιων ονοματι
Ιω(ανην) καὶ ο ριθι Αντονιος θιγατηρ ονοματη Ανα|κι, ὡνα ζιτη||⁵ ο ριθεντας Ιω(ανης)
την ριθισα Ανα δια γινεκαν του νομιμον, παρθενον και ευλογιτικην, καθος ὀριζι υ
αγια τοῦ Θεοῦ Εκκλησια, και υ ριθισα Ανα τον Ιω(ανη) δια ανδρα τις||⁶ νομιμον κατα
τοῦς θιοῦς κανονας. Προτον επικαλουντε προτον την ευχην τοῦ Θεοῦ και γονεον τως,
οτη ευχιε γονεον στηρηζοῦν θεμεληαν οικον· επιτα χαρην δоре|ας||⁷ πουρκον ο κυρ
Αντονις ὁμου με την σηνβια τοῦ ταζου κε δινοῦ της αυτις τος θιγατηρ την ευχην
τος· και αρχης οικονες τρης, τι αγια Τρηαδα και υ Παναγια· σπιτηα θετα στον Ξο-
πουργο,||⁸ σι(μπληος) Νικολαος Βιτζαρας, ανογια διο κε κατογια διο, το ενα κατοθεν
εις τα Ανογια, το αλλο αγορα απο τον αγιον Μινα· τηλαρια διο, μαζελαρομανες διο
κε προσκεφαλαδια||⁹ επτα με τα ντιματαν τως κε ετέρι μιαν μπροκαδα με αλλες διο
τοῦ σοφα, σεντονια ζευ(γαρια) οκτο, κοφτά, κεντιτα και αλλα διαφορα, ξεχορα ενα
κρεβατοστροσι||¹⁰ μεταξοτο, παπλοματα διο πολλιτικα, κουρτηνες πεντε ταγιαδες κε
κοφτες διαφορες, πευκια τρηα, ενα τζιλημι κε μιαν καρπετα, μποστομανικα||¹¹ ζευ-

γαρια δεκα, τα διο προυζικι, διο τουλουπανι, τα δε αλλα μαγραμπινα, τα αποληφ-
θεντα ληνα, ποκαμισο χριστο ενα με τα μπουστομανικα,¹² ενα ζευ(γαρι) μανικιες βε-
λουδες κε καλτζες, γουνακια τρηα, το ενα βελουδο κοκινο, το αλλο μπροκαδο, το δε
τριτο τζοχιτικο, καλτζες ζευγαρια διο, το ενα¹³ ατλαζι ασπρο με τρης αραδες χρι-
σες κε το ετερο τζοχα καρναδα με μιαν αραδα, στομαχικους επτα με επτα ζευγαρια
μπουστομπρατζολα, κασελες¹⁴ τεσερης, διο καριτικιες, μιαν κυπαρισι και υ ετερι
πολλιτικι και μιαν καναβετα φουρνιδα κε αυτι καριτικι, καρεγλες εξε μικρες και με-
γαλες, τρα¹⁵ πεζα διο και διο μπανγγι, καθρευτες μαβρι και ενας χρισως και ετερος
αλλος μαβρος, ταυλομαντηλα τρηα και πετζετες τριαντα εξε, μιαν κοφα του Ανκονος,
α¹⁶ πλαδενες κε πιατα, απλαδενες πολλιτικιες με φιορια τριαντα μια, πιατα ετερα
μικρα στανινα δοδεκα, εναν ληχνο της βηδας τρηπτιλω, ενα βατζελη¹⁷ μπροντζινω,
πιρουνια και κουταληα ολλα δεκα ασιμενια, ενα ζοναρι ασιμενο και μιαν νταμπακιερα
ασιμενι, μποτονια χρισα δεκα τεσερα με ενα κολ¹⁸ φακι και αυτο χρισο, μιαν κολαυνα
μαργαριταρη, φαναρια επτα με μποτονια χρισα πεντε, διο ζευ(γαρια) σκολαρικια λε-
γομενα γατζι, το ενα μικρο, χρισα,¹⁹ δακτυλιδια πεντε, το ενα βουλοτηρι, τα δε
αλλα με πετρες διαφορες, τα αυτα δακτυλιδια χρισα, και ενα χρισο αγιο Κοσταντι-
νατο· χοραφια ενα εν τι θεσι²⁰ Καβαλαρικο, σι(μπληος) ενδετιμος οικονομος Νταμιας·
ετερο χοραφι εν τι θεσι αγιους Αναργιρους με λεβαδι σμικτο, μανδρες κε υ περιοχη
και δικεοματα τως, σι(μπληος) η σπρατα²¹ κηι· ετερο χο(ραφι) θετο Ενγγιερια, σι(μ-
πληος) Αντονακис Γουληανος· ετερο χοραφι θετο Παλεοπιργο, σι(μπληος) Καλλι Κου-
τεσι· ετερο χοραφι λεγομενο Χιροτρηπια, σι(μπληος) Αντονακис Μα²² λατεστας· ετερο
χοραφι θετο Βοροϋ, σι(μπληος) Ιω(ανης) Βαβανος· ετερο χοραφι εις την ομιαν τοπο-
θεσιαν, σι(μπληος) Σακεληου Ρηνιερης· ετερο χοραφι λεγομενο Κατραμα, σι(μπληος)
Χου²³ κιετακι Καλεργι· ετερο λεγομενο Καμπος του Κατραμα, σι(μπληος) Γιεοργιος
Βιτζαρας· ετερο χο(ραφι) Λανγγαδια με δενδρο σχαμια, σι(μπληος) Λαγγουβαρδα·
αμπελι· ενα θετω²⁴ εις την Λαγγουβαρδα, σι(μπληος) Αγι Αποστολυ, με ξεκαθα-
ρισι σπεζο εις του Μαζη ναν το δουλεβου κε μαζη εις την μεσι ι εσοδια του, και
μετα τον θανατον του του Μαστροαντονι²⁵ ολλο ελευθερο ανεμποδιστος της ανοθεν
θιγατρος του· ενα περιβολη λεγομενον Αγιον Σπιριδονα με τα δικεοματα του, σι-
(μπληος) Σκιεφοφηλαξ Κορτηανος· μιαν μανδρα²⁶ εις την Βρισι, σι(μπληος) Αντονης
Βαβανος· χαρανια διο, ενα μανδρικο και το αλλο της σιρμης, και αλλη μασαρια του
μαγιεριοϋ χριαζετε μιας νικοκιουρας, διο τηγανηα,²⁷ ενα χαrani μικρο, μιαν λεγιενι
και ενα υμπιρικι με ενα μαστραπα χαλκοματενηο, ενα μπινισι τζοχιτικο ρεντζι με-
ληντζανι, ζοντανα βοδια αρσενικα διο,²⁸ προβατα κε ζα κεφαληα τρηαντα, και με-
τρητα ρηαληα τρηακοσια· ταυτα δε και παλλε την ευχην τως· διο κρασοβουτζια κε
διο αποδοχα(ρια) κε διο τζαρες.

||²⁹ Απο δε το ετερον μέρος τοῦ γαμπροῦ, ο ανο(θεν) αφεντης Γιεοργακις ανο-
(θεν) γονιος τοῦ γαμπροῦ ταζι κε δινι τοῦ ιοῦν του· αρχής οικονες την εκκλησιαν
Παναγιαν λεγομενι Κενουργια||³⁰ με υκονες τρής, ι μιχ ασιμενι με κορονες χρησες, διο
τα αγιχ Βαγια κε Τημιος Προδρομος, ετερι ικονα ασιμενι ασπροβουνι, ενα στρομα,
σεντονηα ζευγαρια διο,||³¹ το ενα μεταξοτα το ετερον κοφτα, προσκεφαλαδια με τα
ντιματαν τος διο, ενα παπλομα κενουργιο πολλιτικο, μιαν κασελα καριτικι, εις την
οπιαν {εις την||³² οπιαν} τα φορεματα του, καναβετα μιαν καριτικι, ενα ληχνο μπρον-
τζινο τρηφτιλο, ενα λαμπικο της ρακις, γηγουν χαρανι, μετα τον θανατον τοῦ, με κρα-
τησι να||³³ δινι ρηαληα δεκα οποῦ τον διορισι· κρασοβουτζια διο και ενα αποδοχαρι,
μιαν τζαρα κε μιαν βαρελα, ενα ζευ(γαρι) μπουττομανικα μεταξοτα, ενα ζευ(γαρι)
μπου||³⁴ στομπρατζολα, ενα κορμοποκαμισο με προστοποδια, ενα καμουχα μεταξοτο
κοκινο αραφο, ενα ζευ(γαρι) μανινηα χρισα οφιτζιετα, δεκοκτο φλουρια τοῦ πε-
ζου||³⁵ δεκοκτο, ενα μονοκουκι τοῦ πεζου φλουρια διο, κουκια ευδομηντα, δακτιληδια
διο χρισα, το ενα φηδι και το ετερο με πετρα ασπρη τοῦ πεζου, φλουρια τρια·||³⁶ χο-
(ραφι) εις την Κενουργια, το μεγαλο, σι(μπληος) Αγγελακις Μαλατεστας και παπα
Ριτζερης Κορτηανος· ετερο εις την ομιαν τοποθεσιαν λεγομενο σικιες, σι(μπληος) ανο-
(θεν) Μχλατεστας·||³⁷ ετερο εις την αυτην τοποθεσιαν, σι(μπληος) Ιω(ανης) Ντελα-
γαματικας με διο δεινδρα σικιες και παριτηα λεγομενο ξαμπελησμα· ετερο ωξο απε-
το ξαμπελησμα, σι(μπληος) το ωμιο·||³⁸ ετερο εις την αυτην τοποθεσιαν, λεγομενο
ποταμια, σι(μπληος) τα ομια· ετερο αλλο εις το πλευρο της ποταμιας· ετερο χοραφη
με μανδρες και αλλονου· ετερο αλλο χοραφι||³⁹ κατοθεν της μανδρας· ετερο λεγομενο
της Γοργους την Βρισι· ετερο αλλο εις το πλευρο της Γοργους· ετερα χοραφηα τοῦ
Κατζαντονι· ετερο ληβαδακι απο κατο,||⁴⁰ σι(μπληος) Ντομενεγος Μενδρινος· ετερο
χοραφι τοῦ Κορτηανοῦ· ετερο χοραφη τοῦ Κορτηανου με αλλονι κε πιγαδι, σι(μπληος)
Κοσταντης Κοληδας· ετερο χοραφι τοῦ Λευχαροῦ με το||⁴¹ περιβολακι, με σπιτηα,
μανδρες κε καμαρα. Ξεκαθαριζουν ωτη τα αυτα ολλα περιγραμενα ολλα, ος καβουλη
το αναμεταξη, να μιραζου την εσοδιαν ο κιριος||⁴² τον απιστηλη, ξεχορα ι καμαρα
ονοματησμενι· αυτη ναν τηνε εχη ελευθερη ο γονιος πουρκισας επι ζοεις τοῦ και μετα
τον θανατον τοῦ, ος κε τα ληπα, να μενουν||⁴³ ελευθερα τοῦ Γιανακι· χοραφια διο εν
τη θεσι Ασπροβουνο, σι(μπληα) Μαρουσα Νταβερονα· ετερος ο καμπος του Βοροῦ με
το ξαμπελησμα, σι(μπληα) Καλιτζα Νταμιραληα·||⁴⁴ ζοντανα προβατα κε ζα κεφα-
ληα τριαντα, κε διο δαμαληδες· μιαν γουνα τζουτζενι με το μπινισην της, ξεχορα ο
γαμπρος εδικα τοῦ ρηαληα πενηντα,||⁴⁵ ενα δακτιληδι χρισο με πετρα τουρκινα κε μιαν
αγιελαδα· ταυτα δε κε την ευχην τον γονεον τοῦ με καθεν καλην τηχην προς αυξη-
σην. Σηνφονισμενα||⁴⁶ τα μερη ποῦ ποῦρκοδοτιζουν λεγοῦν και καβουλη εμιναν κατα
την σινιθιαν τοῦ τοπου μας, ο κιριος ναν τοῦς εζησι με αυξησην κληρονομους πεδια

εκ της⁴⁷ σαρκος τως κε να τα δινούν τον αυτων· η δε ο Κυριος φηλαξη τηνχηνον-
τας θανατος κινον χρεως χορης πεδια, ος ηπαμεν, και τα πεδια νομου υλλικιας⁴⁸
παλλε κατα το καβουλην τος τα αυτα καλα κε πουρκοδοτησμενα του καθενος το με-
ρος να επιστρεφουντε εις τοϋς πλεον προθυμοτερους εδικουϋς, α⁴⁹πε εκι ποϋ εδοθισαν.
Τοσων στερκτι και ευχαριστημενι εκαμαν το παρον και υπογραφετε απο τα μερη και
μαρτηρον πιστων.

⁵⁰ Γιεοργιος Βιτζαράς βεβεονο το παρόν και ηποσχομεν εις την ευχαριστησην
του παροντος κε τεληαν εξοφλησην. — Δανηυλ ιερομοναχως γραφο εις ωνομα⁵¹ του
αδελφου μου Αντονιου Τζανακι προς στεργι το παρόν κε στεργι εις τεληαν αποφασην
κε εξοφλησην. Σακελαριως Ρουσως μαρτυρας.

⁵² Παπα Μαρινος Ναγγουσις μαρτηρο. — Χρουσις Μοσχονας μαρτηρο. Τζουανες
Προτονόταρης Κα(ντζελαριος) εις αναζητησην εγραψα.

19

Χειρόγρ. 219, f. 253 - 256^r. Προικοσύμφωνον τῆς 1 Φεβρουαρίου 1808.

Αριθ(μός) 526. Ἰσον. 1808, φεβρουαρίου 1. Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς (καὶ)
τοῦ² υἱοῦ (καὶ) τοῦ ἁγίου Πνεύματος (καὶ) τῆς Κυρίας ἡμῶν³ Ἐκατονταπυλιανῆς
τῶν ἁγίων θεοσέπτων Βασιλ⁴έων Κωνσταντίνου (καὶ) Ἑλένης, (καὶ) τοῦ ἁγίου
μάρτυρος Προ⁵κοπίου (καὶ) πάντων τῶν ἁγίων ἀμήν.

⁶ Παροναξίας Νεόφυτος πνευματικὸς αὐτοῦ πατήρ⁷ βεβαιοῖ.

⁸ Ἐπειδὴ (καὶ) νὰ ἐσυμφώνησαν νεύσει θεῆς τὰ κάτωθεν δύο μέρη⁹ νὰ τελέ-
σουν μὲ συμφωνίαν τὸ παρὸν συνοικέσιον, ἀπὸ τὸ ἐν μέρος ὁ εὐγε¹⁰νέστατος ἄρχων
αὐθέντης Πετράκης Μάτζας Μαυρογέννης, (καὶ) ἀπὸ¹¹ τὸ ἄλλο οἱ ἄρχοντες υἱοὶ τοῦ
μακαρίτου Τζορτζάκη Δελαγραμμάτικα,¹² νὰ δώσῃ δηλαδὴ ὁ ἀφέντης Πετράκης τὸν
υἱόν του, ὀνόματι Μαρκάκην,¹³ εἰς τὴν θυγατέρα τοῦ μακαρίτου Τζορτζάκη Δελε-
γραμμάτικα, ὀνό¹⁴ματι Ἑλενάκη, νόμιμον (καὶ) εὐλογητικὴν σύμβιον, καθὼς οἱ θεῖοι
(καὶ) ἱεροὶ¹⁵ νόμοι τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ ἀποστολικῆς καθολικῆς Ἀνατολικῆς¹⁶
Ἐκκλησίας διακελεύονται. Ἐπικαλοῦνται ἐν πρώτοις τὸ θεῖον ὄ¹⁷νομα τῆς Παναγίας
(καὶ) ὁμοουσίου Τριάδος τοῦ ἐνὸς (καὶ) μόνου αἰωνίου Θεοῦ¹⁸ (καὶ) τῆς Κυρίας Θεο-
τόκου Ἐκατονταπυλιανῆς καὶ, τῆς (καὶ) προστάτιδος τῆς¹⁹ νήσου, (καὶ) τοῦ ἁγίου μάρ-
τυρος Προκοπίου νὰ ᾔναι εἰς σκέψιν (καὶ) ἀν²⁰τίληψιν αὐτῶν. Ἐπειτα προικοδοτοῦν
(καὶ) δίδουν διὰ προικίον²¹ πρῶτον (καὶ) κατ' ἄρχας οἱ ἄρχοντες (καὶ) υἱοὶ τοῦ μακα-
ρίτου Τζορτζά²²κη τῆς ἀδελφῆς των κυρίας Ἑλενακίου τὴν πατρικὴν (καὶ) μη²³τρι-
κὴν τῆς περιουσίαν ἀρχῆς τὴν εὐχὴν τῶν γονέων τῆς· εἴτα ἁ²⁴γίας εἰκόνας ἐξ, τὴν
Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου, ὁ ἅγιος Βα²⁵σίλειος, ἡ Σταυροπροσκύνησις νὰ ταῖς ἐορτάζῃ

πρὸς βοήθειάν τους·²⁶ τὰ ὀσπήτια εἰς ταῖς Λεύκαις τὰ κάτω, ἀνώγαια κατώγαια, με-
 τοὺς²⁷ ἀγέριδās τους, με τὸ μαγαζῆ τὸ μέγαλον, με σταῦλον (καὶ) φοῦρνον (καὶ)²⁸
 κηπάρι ἀπέξω τοῦ φούρνου, με ὅτι εὐρίσκονται μέσσα εἰς τὸ σπῆ²⁹τι κάδρα, καθρέ-
 πταις, κασέλαις, τραπέζια, καρέγλαις, (καὶ) εἴ τι ἄλλ³⁰ο εἶδος εὐρίσκεται μέσσα εἰς
 τὸ σπῆτι· ὁμοίως (καὶ) δύο σκρίνια (καὶ)³¹ πακιρικόν· δώδεκα φορεσίαις ῥοῦχα, τέσσε-
 ραῖς βελούδαῖς,³² τρεῖς στόφαις χρυσαῖς (καὶ) πέντε μεταξωταῖς, ἓνα ζευγάρι κουρ-
 τοῦνες.³³ σκέπη κεντιταῖς χρυσαῖς, ἓνα ζευγάρι ντολάτα με χρυσά³⁴ μέρλα, ἓνα ζευ-
 γάρι δαμάσκαις κίτριναις, ἓνα ζευγάρι μετα³⁵ξωταῖς ἀραδάταις, τρία ψίδια τῶν πα-
 πλωμάτων, ἓνα ζευγά³⁶ρι σενδόνια ντολατένα, δύο ζευγάρια χρυσά, ἑνέα πα³⁷πλώ-
 ματα, τὸ ἓνα χρυσόν, ἓνα μεταξωτὸν κεντητόν (καὶ) τέσσα³⁸ρα μεταξωτά (καὶ) τρία
 σμυρνέικα, ἓνα μικρὸν τῶν παιδίων,³⁹ δεκαοκτὼ ζευγάρια σεντονία λινὰ (καὶ) βαμπα-
 κερὰ με πλεκ⁴⁰τά, ἓνα ζευγάρι κεντητά, ἓνα τουρναλέτον χρυσόν κεντητόν, δέκα⁴¹
 τουρναλέτα με πλεκτά, ἕξε μαξελαρντήματα με πλεκτά, πέντε⁴² τραπεζομάνδυλα,
 τὰ τρία βενέτικα, ἓνα ῥέτουλον πετζέτανου,⁴³ ἑνέα πετζέταις βενέτικαῖς (καὶ) ὅσα
 στρώμματα εὐρίσκονται μέσσα εἰς τὸ σπῆτι, μίαν ποτόκουπα ἀσιμένια, ἓνα πιατάκι
 ἀση⁴⁴μένιο, ἑπτὰ ζάρφια ἀσημένια, δύο χουλιάρεις ἀσημένια, ἓνα⁴⁵ καντιλιέρι ἀση-
 μένιο, ἓνα ταπάκι ἀσημένιο, μία ἕτερη χου⁴⁶λιάρια ἀσημένια, δέκα-ἕξ πηρούνια ἀση-
 μένια, δώδεκα χου⁴⁷λιάρια ἀσημένια, τέσσερα κουταλάκια ἀσημένια, ἕξε μα⁴⁸σούρια
 ἀσημένια, ἓνα ζευγάρι φλούμπαις ἀσημένιαῖς (καὶ) τρία ζευ⁴⁹γάρια μικρά, τρία ζευ-
 γάρια κουμπία ἀσημένια, μία ἀλυσί⁵⁰δα ἀσημένια με μίαν ντοῦπλαν ἀσημέννη παπα-
 λήνα, δέκα⁵¹ ὀκτὼ κουμπία ἀσημένια, ἓνα μαργαριτάρι με δέκα ῥέσταις,⁵² ἓνα κολ-
 φάκι. Ἐνα κορδονάκι μαλαγματένιον, ἓνα γαρ⁵³γαντέλλη με μαργαριτάρι (καὶ) πέ-
 τραις, ἓνα ζευγάρι σκολαρί⁵⁴κια μαργαριταρένια, ἓνα ζευγάρι κουμπία μαλαγματέ⁵⁵-
 νια, τέσσερα ζευγάρια σκολαρίκια, τὸ ἓνα караβάτα (καὶ) τὰ τρία⁵⁶ διάφορα, μίαν
 καθενέτα με φιγγιάτα εἴκοσι με ἓνα ἐγκόλ⁵⁷πιον ἀπὸ κάτω, ἓνα γαργαντέλλη, ἓνα
 ζευγάρι βραχιόλια⁵⁸ κορδονάτα μαλαγματένια, ἓνα ζευγάρι βραχιόλια μαρ⁵⁹γαριτα-
 ρένια, ἓνα κορδόνι μαλαγματένιον με πέντε ντοῦμ⁶⁰πλαις, με μίαν μικρήν, τέσσεραῖς
 κολαῖναις μαργαριταρέναις⁶¹ με μποτόνιν, ἓνα κορδόνι μαλαγματένιο με δύο κόλ-
 φια,⁶² πέντε κομμάτια δακτυλίδια, τὸ ἓνα διαμάντι, τὸ ἄλλο⁶³ ῥουμπίνι (καὶ) τὸ
 ἄλλο σμαράγδι (καὶ) τὰ δύο διάφορα· τὸ περιβό⁶⁴λι εἰς ταῖς Λεύκαις με ὅλα τὰ
 δένδρα, σύμπλιος Νικολάκης⁶⁵ Ἀρκάς, χωράφια τῆς Πρινιᾶς, ὅλα καθὼς εὐρίσκονται
 ἀμ⁶⁶πέλια εἰς τὴν Ἀσπρην Μάνδραν, λεογύρι εἰς τὸ Λαγκάδι, ἀ⁶⁷λῶνι με μάνδραις
 κοντὰ εἰς τοῦ Ἀντριαδάκη, ψαρόγαις ἄ⁶⁸γιον Ἰωάννην, καθὼς εὐρίσκονται, μίαν φυ-
 ρόγαν εἰς τοῦ Ἀ⁶⁹πάτου, σπητότοπος εἰς τὸ Ἀλωνάκη, μίαν ψαρόγα εἰς τὸ Στρούμ⁷⁰-
 πουλον, εἰς ὁμολογίαις γρόσια ὀκτὼ χιλιάδαις ὀκτακόσια ὀγ⁷¹δοῆντα (καὶ) μετρητὰ
 γρόσια τετρακόσια. Ταῦτα καὶ τὴν εὐχὴν⁷² τῶν γονέων τῆς.

||⁷³ Παροναξίας Νεόφυτος βεβαιοῖ ὅτι ἴσον ἐστὶ τοῦ ἐπιβεβαιο||⁷⁴θέντος παρ' ἡμῶν καθολικοῦ γράμματος ὁπισθεν (καὶ) κάτωθεν.

||⁷⁵ Ἐπειτα τὸ ἄλλο μέρος, ὁ ἀφέντης Πετράκης Μάτζα Μαυρογέννης||⁷⁶ προικοδοτίζει τὸν υἱόν του ὀνόματι Μαρκάκην· πρῶτον τὴν εὐχὴν τῶν||⁷⁷ γονέων του (καὶ) τὴν ἐδικήν του· εἶτα τρεῖς ἀγίαις εἰκόναϊς, τὰ εἰσόδια τῆς Θεο||⁷⁸τόκου, τὸν Ταξιάρχην, τὸ Ῥόδον τὸ ἀμάραντον, νὰ ταῖς ἐορτάζουν εἰς||⁷⁹ βοήθειάν τους· τὰ ὀσπήτια τὰ γονικά του καθὼς εὐρίσκονται, ἀνώ||⁸⁰γαια κατώγαια, ὁμοίως (καὶ) τὰ ἀντικρινά, ὀνομαζόμενα τοῦ Λαοῦ, ἀνώγη||⁸¹ (καὶ) κατώγη, (καὶ) τὸ ἀργαστηράκι πλησίον τοῦ Ἀγίου Γεωργίου ἀγορά του,||⁸² (καὶ) τῆς Παγιοτάκενας τὴν κάμαραν, ἀνώγαιον (καὶ) κατώγαια ἀγορά του,||⁸³ περὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ (καὶ) τῆς συμβίας του νὰ ᾔναι ἰδικά του.||⁸⁴ Ὅμοίως μὲ τοὺς καθρέπταις, κάνδρα, σκρίνια, κασέλαις, καρέγ||⁸⁵λαις (καὶ) τραπέζια (καὶ) ἓνα ντουλάπι μὲ τζάμια (καὶ) ἓνα σκετόριον,||⁸⁶ ἓνα πολυέλεον κρισταλένιον (καὶ) ἓνα φανάρι μέγαλον· τοῦ δίδει||⁸⁷ τρία στρώματα, τέσσερα παπλώματα σμυρνεία, σεντόνια ἑπτὰ||⁸⁸ ζευγάρια, τέσσεραϊς ντουζήναις πετζέταις μὲ τὰ τραπεζομάντιλά||⁸⁹ τους, μίαν ντουζήνα φραγγέζικαϊς μὲ τὸ ταυλομάντιλον, (καὶ) οἱ||⁹⁰ τρεῖς βαμπακεραῖς, τέσσεραϊς ντουζήναις πιάτα, οἱ δύο φίνα||⁹¹ (καὶ) οἱ δύο δεύτερα, πέντε τέγγερας (καὶ) ἕξ σαχάνια, ἕξ πιρὺ||⁹² ἀσημένια φτγιάσι τῆς Μάλτας, ἕξ κουτάλια ἀσημένια||⁹³ φτγιάσι τῆς Μάλτας, ἓνα πιατάκι ἀσημένιο τοῦ γλυκρυ, ἕξ||⁹⁴ ζάρφια ἀσημένια, τρία βουτζὰ τοῦ κρασίου (καὶ) τρεῖς κοροῦπες τοῦ||⁹⁵ λαδίου, ἓνα δακτυλίδι σμαράγδι ἀπὸ τὰ φίνα (καὶ) ἓνα διαμα||⁹⁶τένιον, νὰ τοῦ ἀγοράσῃ (καὶ) μίαν κολαῖναν μαργαριταρένια·||⁹⁷ χωράφι ἔχει τὴν βαγιάν μὲ ἀλῶνι (καὶ) μάνδρας (καὶ) σπήτια,||⁹⁸ καθὼς εὐρίσκονται γονικά του, χωράφι εἰς τὴν ἀγίαν Εἰρήνην γο||⁹⁹νικόν του, χωράφι εἰς τὸν αὐτὸν τόπον, τὸ μακριγονικόν του, χωρά||¹⁰⁰φι εἰς τὸν αὐτὸν τόπον ἀλαξιά μὲ τὴν Εὐαγγελήστριαν, περιβο||¹⁰¹λάκι μὲ κλήμματα (καὶ) δένδρα, γονικόν του, χωράφι εἰς τὸν αὐ||¹⁰²τὸν τόπον τὸ μακρὸ λάκωμα, γονικόν του, ἀπὸ πάνω ἡ ἀσπρία||¹⁰³ μὲ πεζούλια, καθὼς εἶναι γονικόν του, τέσσερα χωράφια κολουτὰ||¹⁰⁴ ἓνα μὲ τὸ ἄλλο, ὀνομαζόμενα τοῦ χοροπισκόπου, γονικά του,||¹⁰⁵ τὰ ἀμπέλια ὅπου κάνει ὁ Βασίλης μὲ τὰ δένδρα τους, γονικά του||¹⁰⁶ εἰς τὰ κλήμματα, ἓνα συκογύρι εἰς τὸν αὐτὸν τόπον τὸ χωρίζει||¹⁰⁷ ἡ στράτα, γονικόν του, ἕτερα ἀμπέλια ἀπὸ πάνω ὅπου τὰ ἔ||¹⁰⁸κανε ὁ Βλογιὰς εἰς τὰ κλήμματα, γονικά του, μίαν φυτιάν εἰς τὸ||¹⁰⁹ φραγγομονάστηρον, τὴν ἔχει ἀγορὰν ἀπὸ Δόμναν, τὴν χω||¹¹⁰ράφα εἰς τὴν Φλόγα, τὴν ἔχει ἀγορὰν ἀπὸ Δόμναν, μετὰ τὸν||¹¹¹ θάνατον αὐτοῦ (καὶ) νὰ κἀνῃ τὴν κηροδοσίαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν||¹¹² τὴν μεγάλην Παρασκευήν, τὸ χωράφι τῆς Ἀγίας Δύναμις||¹¹³ μητρικόν του ἀγορὰ ἀπὸ Δόμναν, τὸ ἀμπέλι εἰς ταῖς Ἀσπριαῖς||¹¹⁴ μητρικόν του, ἀγορὰ ἀπὸ Δόμναν, τὴν βολὴν τῶν ἀγίων||¹¹⁵ Ἀναργύρων, γονική του, (καὶ) τὴν βολὴν τῆς Κορακοφωλεᾶς ἀ||¹¹⁶γορὰ γονική του ἀπὸ Ἀγούδουρα, τὰ περιβόλαια Πισκοπιάννα,||¹¹⁷ ἀπὸ

τὴν πόρταν (καὶ) μέσσα, τὴν μάννα τοῦ νεροῦ μὲ τὰ δέν||¹¹⁸δρα (καὶ) τὸ κάτω, ὀνομαζόμενον τοῦ Χριστοῦ, ἔχοντας χρέος νὰ||¹¹⁹ δίδῃ νερὸν ὅσον τοὺς χρειάζεται, τόσον εἰς τὰ ἔξω περιβόλαια,||¹²⁰ τόπον (καὶ) εἰς τὰ κάτω, εἰς τὰ ἀδελφιά του, (καὶ) νὰ ᾔναι ὁ πατέρας||¹²¹ νικοκύρης ἕως ὅπου ζῇ, τὴν χαλέπην (καὶ) τὴν φυτιὰν εἰς Ψυ||¹²²χοπιανά, ἀγορὰ ἀπὸ Δόμναν, εἰς ὁμολογίας (καὶ) μετρητὰ ἐπ||¹²³ τὰ χιλιάδες γρόσια (καὶ) τὴν εὐχὴν του. Ἔτι τοῦ δίδει ἡ θεία του,||¹²⁴ ἡ καλογραιὰ γρόσια τριακόσια (καὶ) μίαν φωράδα. Ἀνί||¹²⁵σως ὅμως (καὶ) ἤθελεν ἀκολουθήσει θάνατος, ὅπου ὁ Θεὸς νὰ μὴν||¹²⁶ τὸ δώσει, ἢ εἰς τὸ ἓνα μέρος ἢ εἰς τὸ ἄλλο (καὶ) δὲν ἤθελεν εἶναι||¹²⁷ κληρονόμοι εἰς τὸ μέσον, νὰ ᾔναι τὰ ἄνωθεν προικοδοτη||¹²⁸θέντα εἰς τοὺς προσήμους ⚔ συγγενεῖς ἐκάστου μέρους. Ὅθεν, (καὶ) εἰς||¹²⁹ ἔνδειξιν τῆς ἀληθείας ἐγεγόνει τὸ παρὸν (καὶ) ὑπογράφει οἰκίαις||¹³⁰ χερσὶν παρὰ τῶν ἄνωθεν (καὶ) παρακλητῶν (καὶ) ἀξιοπίστων μαρ||¹³¹τύρων.

||¹³² Πέτρος Μάτζα Μαυρογ(έννης)

Ἰωάννης Πρωτον(οτάριος)

||¹³³ μετὰ τῆς συμβίας μου βεβαιῶ.

γράφω εἰς ὄνομα τῆς

||¹³⁴ Συμεὼν Δελεγραμ(μάτικας) βεβαιῶ.

καλογραιᾶς Γρίσπη ὅτι

||¹³⁵ Ζέπος Δελεγραμ(μάτικας) βεβαιῶ.

βεβαιοῖ τὸ παρὸν (καὶ) μαρ-

||¹³⁶ Νικόλαος Μάτζα μάρτυς

τυρῶ (καὶ) ἐγώ.

||¹³⁷ Ἐλευθέρι(ος) Λαμάρτος μάρτυς

Σακελλάριος Παροικ(ίας)

||¹³⁸ Γεώργι(ος) Σπανόπουλ(ος) μαρτυρῶ ὅτι

Κονταρᾶτος ὁ γράψας

||¹³⁹ ἴσον ἐστί.

μαρτυρῶ.

||¹⁴⁰ Ὁ τοῦ Ἀγίου Παροναξία Πρωτοπ(ό)του Μεθόδιος Παροτζης||¹⁴¹ ἀντέγραψα τὸ παρὸν ἐκ τοῦ πρωτοτύπου ἀσφαλῶς. 1810 Νοεμ(βρίου) 28.

||¹⁴² Ἀνδρέας Ῥαγκούσης μαρτυρῶ ὅτι ἴσον ἐστί.

||¹⁴³ Ἐπαρουσιάσθη τὸ παρὸν εἰς ταύτην τὴν Ἐπ(αρχιακὴν) Δημόσιον||¹⁴⁴ Μνημονεῖαν Πάρου (καὶ) Ἀντιπάρου (καὶ) καταχωρισθέν||¹⁴⁵τος Ἀντίγραφον τούτου εἰς τὸ βιβλίον τῆς Μνημονεῖας ὑπ' Ἀριθ(μον) 526.—

||¹⁴⁶ Ἐπεστράφη τῷ εὐγ. Κω(νσταντίνῳ) Μ. Μάτζα Μαυρογέννη||¹⁴⁷ τὴν 15 9βρίου 1832, ἐν Παροικίᾳ τῆς Πάρου||¹⁴⁸. Ὁ ἐπαρχιακ(ὸς) Δ. Μνήμων Πάρου (καὶ) Ἀντιπάρ(ου). Δημήτρι(ος) Καλαβρ(ός). (Τ. Σ.)

20*

Χειρόγρ. 214, φ. 4. Προικοσύμφωνον τῆς 22 Ὀκτωβρίου 1816.

Τὴν σήμερον παρῆρσιασθείσα εἰς τὴν κοινὴν ἡμῶν Καντζελλαρίαν ἡ ὑπογεγραμμένη Ἀνθούσα γυνὴ ποτὲ Ἰακώβου Βαβανοῦ,||² ὅτι μὲ τὸ νὰ ἡπάνδρευσεν τὸν υἱὸν τῆς Γιάννη κατὰ τὸ ἔτος 1812 μὲ τὴν θυγάτηρ ποτὲ Περούλη Ῥουσσ(ου), ὀνόματι

Αντώνια,||³ (καί) καταυτὸν τὸν καιρὸν ἀπὸ ἀμέλειάν της δὲν τοῦ ἔκαμε προικοσύμφωνον, τὴν σήμερον εἰκωθελῶς δίδι (καί) προι||⁴ κωδοτήζη μὲ τὴν εὐχὴν της μίαν εἰκόνα, τὸν ἅγιον Ἰωάννην, ἓνα χοράφι εἰς τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους πατρικόν του, πλ(ησίον)||⁵ Ταξιαρχῶν μοναστήρι· ἓνα χοράφι εἰς ταῖς Καμάραις, πλ(ησίον) ἡ αὐτὴ μητέρα του· ἔτι ἓνα κομάτι εἰς ταῖς Καμάραις με||⁶ ἄλόνι (καί) σικιά μέσα, (καί) δύο λάκοι, ἀγορὰν τοῦ παποῦ του ἀπὸ τοὺς Ῥενιέριδες· ἔτι εἰς τὴν ἰδιαν τοποθεσίαν||⁷ ἓνα χοράφιον, πλ(ησίον) τὸ αὐτὸ χοράφιον τῶν Ῥενιέριδων· τὸ ἓνα τέταρτον τοῦ ἀμπελί(ου) εἰς τὸ Καλάμι, πλ(ησίον) Σταματε||⁸ λάκης Καμπάνης· ἔτι μίαν χαλέπαν εἰς τὸν Πύργον ἀπὸ πάνω, πλ(ησίον) Γεώργι(ος) Σαλιάρης. Προστούτοις, νὰ||⁹ δίδι τῆς μητρός του πέντε παλιάτζαις κρασί ἐπὶ ζοῆς της ἀπὸ τὸ ἀμπέλι ὅπου τοῦ προικίζει· ὁμοίως τοῦ δίδι (καί) ἓνα βό||¹⁰ δι [[ζεῦάρι]] (καί) ἕξ κεφάλαια πρόβατα, ἓνα χαρανὶ τῆς μάνδρας, δύο βουδόμηνδρα μὲ τὸν φούρνον (καί) ἓνα βούτζι·||¹¹ ταύτα (καί) τὴν εὐχὴν της. (Καί) εἰς διοινεκεῖ ἐνδιξὴν ἐγένετο τὸ παρὸν ὑπογεγραμμένον παραυτὶ δι ἄλλου εἰς ἀσφάλιν.

||¹² Νάουσα, τῇ 22 8βρι(ου) 1816.

||¹³ Ἀθουσα γηνὴ πῶται Εἰακώβου Βαβάνου στεργι καὶ βεβαιώνη το παρον δὴα χηρος καμου Γεωργίου Βητζαρο||¹⁴ καὶ μαρτυρῶ καὶ ἐγώ.

||¹⁵ Ὁ κοινὸς Καντζελλάρι(ος) Ἰωάννης Κορτιάν(ος) γέγραφα τῇ θελείσι τῆς ἀνω-
θεν (καί) μαρτυρῶ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

21

Χειρόγρ. 214, φύλλ. 49 - 50. Προικοσύμφωνον τῆς 11 Ἰανουαρίου 1820.

Ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρί(ου) Ἰησοῦ Χριστ(οῦ), τῆς κυρίας Φανερωμένης, τοῦ ἁγί(ου) μεγαλομάρτυρος Προκοπί(ου) (καί) πάντων τῶν ἁγίων· ἀμήν.

||² Τὴν σήμερον ἐλθόντες εἰς γάμου κοινωνίαν τὰ ὑπογεγραμμένα μέρη ἔχοντας ἡ κυρία Μαργαριτάκη γυνὴ ποτὲ Ἰωάνν(ου)||³ Μπελόνια υἱόν, ὀνόματι Γεώργιον, καὶ ἀπὸ τὸ ἕτερον μέρος ἡ Παναγιώτα γυνὴ ποτὲ Νικολάου Μωραΐτη ἔχοντας θυγα||⁴-τέραν παρθένον, ὀνόματι Ἐλισάβετ, καὶ δίνη ἡ ρηθείσα Μαργαριτάκι τοῦ υἱοῦ της διὰ χάριν προικὸς τὰς εὐχὰς τοῦ Χριστ(οῦ)·||⁵ ἦτα μίαν εἰκόνα, τὸν ἅγιον Ἰωάννην, τὸ σπύτη ὅπου ἐκτησεν ὁ ἴδιος εἰς τὸ Νεοχώρη, π(λησίον) Ἰωάννης Μωραΐτης,||⁶ τὸν πατρικόν του νερόμυλον μὲ τὸ ποτιστικὸν εἰς τὰ Προτύρια, π(λησίον) (σιὸρ) Θεοδωράκης Ῥενιέρης, δύο χωράφια με||⁷ μάνδραις εἰς τὰ Κραύγα, π(λησίον) Βαλεντῆς Δραγάζης, ἀγορὰ του ἀπὸ τὸν ἀδελφόν του Νικόλα, δύο βουδόπουλα (καί) μία φοράδα.||⁸ Ἀπὸ τὸ ἕτερον μέρος ἡ Παναγιώτα δίνη τῆς θυγατρὸς της τὰς εὐχὰς τοῦ Χριστ(οῦ)· ἦτα διὰ προίκα ἓνα εἰκόνισμα τὸν ἅγιον||⁹ Παντελεῖμονα, ἓνα πάπλομα, δύο ζευάρια σεντόνια, μία κουρτίνα, ἓνα στρόμα, ἓνα τέγκερε, ἓνα τυγάνι, ὑποχρεώ||¹⁰ νοντας καὶ τὰ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

21

τρεία της παιδιὰ τὰ ἀρσενικὰ κατὰ τὴν διαταγὴν τοῦ πατρός των, νὰ τῆς ἀγοράζουν ἓνα σπύτη. Ἔτι τῆς||¹¹ δίνῃ ἓνα λεμὸν μποτόνια, μία καρέγλα, μία κασέλα, δύο ντουζίνες πιάτα, μία φορεσὰ ρουχα μεταξοτά,||¹² ἓνα ταυλομάνδιλον καὶ τρεῖς πετζέτες, ἓνα κανδιλιέρη προυντζινον, ὀκτὸ κεφάλαια ζουλοπρόβατα, μία ἀγελάδα· ἀπὸ||¹³ δὲ τὰ ἐξοτικά, ἓνα ἀμπέλι εἰς τὸν Κώστον μὲ σπύτη καὶ πατιτίρη, π(λησίον) Κωνσταντῆς ἀδελφός της, ἓνα χωράφι εἰς τὸν Λάκον||¹⁴ τοῦ Ἀναγνώστη, π(λησίον) (σιὸρ) Παναγιωτάκης Δ. Δημητρακόπουλος· ταύτα (καὶ) τὴν εὐχὴν της. Ἡ δὲ τελείωσις τῶν γάμων νὰ γί||¹⁵νεταὶ ἕως τὴν ἐρχόμενην Κυριακὴ τῆς 18 τοῦ τρέχοντος· ὁποῖος ἀλειλογήσει νὰ πληρώνη τοῦ ἑτέρου μέρους διὰ κουνδιάνα||¹⁶ γρόσια τριακόσια, (νούμερο) 300. Ἔτι διλοῦται ὅτι (ὅπερ μὴ γένητω) (καὶ) ἀκολουθήτῃ ἀτεκνία, νὰ πυγενούν τὰ προικοδοτιθέν||¹⁷τα, ὡς συνήθες, εἰς τοὺς προθυμωτέρους. Διὸ (καὶ) ἐγένετο τὸ παρὸν προικοσύμφωνον γράμμα ὑπογεγραμμένον παρ' ||¹⁸ ἑκατέρων τῶν μερῶν εἰς διωινεκεῖ ἐνδειξὴν (καὶ) ἀσφάλειαν.

||¹⁹ Ναούσα τῆς Πάρο(υ), (τῆ) 11 Ἰαννουαρί(ου) 1820.

||²⁰ Μαργαρίτα ποτὲ Ἰωάννη Πελώνα βαββαῖ τὸ παρὸν διὰ χειρὸς ἐμοῦ Ἀντωνί(ου) ἱερέως Γεροντὶ καὶ μαρτυρῶ.

||²¹ Πανάγιότα γυνή ποτὲ Νηκολάου Μουζῶτι βαββαῖ διὰ χειρὸς ἐμοῦ Θεοδόρου Ῥενηέρι ||²² καὶ μαρτυρῶ.

||²² Ὁ κοιν(ός) Καγτζελάρι(ος) Ἰωάννης Κορτιάν(ος) γέγραφα καὶ μαρτυρῶ.

22*

Χειρόγρ. 214, φ. 50. Προικοσύμφωνον τῆς 16 Ἰανουαρίου 1820.

»Τὴν σήμερον ἐλθόντες εἰς γάμου κοινωνίαν τὰ κάτωθεν ὑπογεγραμμένα μέρη, ἔχοντας ὁ κύρ Τζανῆς Βαλέντζας καὶ ἡ||² γυνή του Μαρία θηγατέραν παρθένον, ὀνόματι Κυριακή, ζητεῖ δὲ αὐτὴν ὁ κύρ Ἀναστασι(ος) Πιέρος Ἰθακίσι(ος) διὰ νόμημον (καὶ)||³ εὐλογιτικὴν του γυναῖκα, καθὼς διακελεύη ἡ τοῦ Χριστοῦ ἀνατολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία. Καὶ πρῶτον δίνῃ ὁ κύρ Τζανῆς||⁴ μὲ τὴν συζυγόν του τῆς θηγατρός των τὰς εὐχὰς τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ἐδική των. Ἐπειτα διὰ χάριν προικ(ός) ἓνα εἰκόνισμα,||⁵ τὸν Εὐαγγελισμόν, τὸ ὁσπύτιον ὅπου ἔχει εἰς τὸ Νεοχώρι μεσὰ καὶ ἔξω, π(λησίον) Κωνσταντῆς Μπαφίτης, ἓνα κασέλι, ἓνα μπά||⁶γκον καὶ μία καρέγλαν, δύο ζευάρια σεντόνια τοῦ στραπάτζου, ἓνα τηλάρη γιομάτο, ἓνα πάπλωμα, μία κολτρίνα,||⁷ τρεῖς μαξελάρια, ἓνα τραπέζι, ἓνα ταυλομάνδιλω, τρεῖς πετζέτες, δύο ντουζίνες πιάτα κόκκινα καὶ ἄσπρα, ἓνα καν||⁸διλιέρη μπρούτζινον, μία ντουζίνα πυρούνια σιδερένια, ἓνα τυγάνι, καὶ ἓνα χαρανὶ τῆς κουζίνας, μία ἀπλά||⁹δενα παλαιά, μία

σκάφη, ένα μάγκανον, μία σβύγα, ένα δοξάρι· από δὲ τὰ ἐξοτικά, ένα χωράφι εἰς τὴν¹⁰ Κουράπα, π(λησίον) (σιὸρ) Γεωργάκης Βυτζαράς. Ἔτι τῆς δίνης καὶ ὁ θεῖος τῆς Χρίστος Ἀρματὰς ένα χωράφι εἰς τὴν Ἀλικήν,¹¹ π(λησίον) Γεώργι(ος) Ρούσσ(ος) καὶ ἀποθανόντος τοῦ νὰ τοῦ κάμνουν τρεῖς λειτουργίες. Ἔτι τῆς δίνης καὶ ἡ θεία τῆς Φλορέντζα γυνὴ Ἀ¹²ναστασι(ου) Σιφναι(ου) δύο ζευάρια σεντόνια βαμπακερά. Οὕτως σύμφωνα τὰ μέρη ἐγένετο τὸ παρὸν προικοσύμ¹³φωνον γράμμα ὑπογεγραμμένον παρὰ ἀξιοπίστων μαρτύρων εἰς διοινεκεῖ ἐνδειξιν. Ἄν ἀκολουθήσει (ὁ μοὶ¹⁴ γένοιτω ἀτεκνήα), νὰ πηγενοῦν τὰ προικοδωτιθέντα εἰς τοῦς προθυμωτέρους συγγενεῖς ὡς συνήθες.

¹⁵ Νκούσα τῆς Πάρ(ου), (τῇ) 16 Ἰανν. 1820.

¹⁶ Τζανὶς Βχλαίντζας με τῆς σιζιγίων τοῦ βεβεονουν τα ανοθεν δια χιρὸς καμοῦ Ἰωαννου οίερέος Ραγκουσι (καὶ) σακελαρου¹⁷ Νχουσίς (καὶ) μαρτιρο.

¹⁸ Ἀντώνι(ος) Ἱερεὺς Γεροντῆς μαρτυρω κατὰ τὴν ἄνωθεν μαρτυρίαν.

¹⁹ Ὁ κοιν(ὸς) καγτζελάρι(ος) Ἰωάννης Κορτιάν(ος) γέγραφα τὸ παρὸν καὶ μαρτυρῶ.

23

Χειρόγρ. 216. Ἀπόφασις Ἀντεπαρχικοῦ Κριτηρίου Πάρου τῆς 18 Δεκεμβρίου 1822.

¹ Ἀρηθ(μός) 18. Ἀντιγραφὸν Ἰωάννου Ρεῖρ ἀπὸ τῶν ἀντεπαρχικῶν γραφίων.

² Συνελθόντες εἰς ἓν οἱ ὑπογεγραμμένοι παρὰ τῶν ἐξωχοτάτων κυρίων ἀρμοστῶν διορησθέντες κριταὶ³ καὶ ἀκροασθέντες προσεκτικὸς ἦν ἔχει περὶ κληρονομίας διαφορὰν ὁ κύριος Ἰωάννης Ρεῖρ μετὰ τῆς⁴ πενθεράς τοῦ κυρίας Γιακουμηνάκι(ου), ζητὸν παρ' αὐτῆς ἀνδρομήρηον καὶ ἐξωδα διαφορὰ ἔλαμεν εἰς τὸ⁵ ὁσπήτιον τῆς ἀποθανούσης γυναικὸς τοῦ καὶ ὅσα ἄλλα ἀποδεικνυεὶ ὅτι ἐδαπάνησεν εἰς τοὺς ἰατρούς, καὶ ἰδιαν⁶ τοῦ εἶδῃ τὰ ὅποια ἔμειναν μέσα εἰς τὸ ὁσπήτιον, εὐρόντες δὲ διαθήκην τῆς διαλειφθήσης τοῦ γυναικὸς, ἥτης⁷ ὡς νέκ καὶ ἀνείδεως τῶν πολιτικῶν τοπικῶν ἐθίμων διατάξατο μὲν ἐν αὐτῇ διαφόρως, δὲν ἔφερεν ὅμως⁸ εἰς ἀναλογοῦσα μοῖραν τὸν ἄνδρα τῆς κλοιρονομίας· ἀποφασίζωμεν τὸ νὰ ἐξερεθώσιν ὅλλα ἐκεῖνα ὅπου⁹ ὑπὲρ τῆς ψυχῆς τῆς ἐν τῇ διαθήκῃ τῆς παραγγέλη καὶ ὅσα ἄλλα ψυχικὰ ἐξωδα ὕστερον ἔγιναν, καὶ ἐπομένως¹⁰ νὰ ἀναπληρωθῇ τὸ ἐλλεῖπον τῆς διαθήκης, νὰ ὑποβληθῇ δηλονότι ἡ καλειφθήσα κινητὴ καὶ ἀκίνητος περιουσία τῆς καθ'¹¹ ὅσα τὸ πυρκοσύμφωνον διαλαμβάνη εἰς ἀποτίμησιν, καὶ νὰ λαμβάνη ὁ ἄνδρας τῆς ἐν ἐκ τῶν ἐπτά εἰς κλη¹²ρονομηκὴν μοῖραν ἀπὸ παντός, πρὸς τοῦτοις δὲ καὶ εἴ τοι ἄλλο εἶδος ἀποδειχθῇ ἐδικόν του· διὰ δὲ ἄλλα ζητού¹³μενα ἐξωδά του, νὰ μὴν ἔχει περιπλέον δικαίωμα νὰ λάβῃ τὸ ἐξ αὐτῶν, ὡς δαπανήτας εἰς ἐκείνην τῆς¹⁴ ὅποιας κατὰ μέρος ἐγένεν κληρονόμος. Οὕτως ἐγενετο ἡ παρ' ἡμῶν περὶ τοῦτων ἀπόφασις, ἥτις ἐπιβε-

βαι||¹⁵ωθήσα, μένει εἰς τὰς ἀντεπαρχικάς πράξεις ὑπὸ ἀριθμῶν = 9 = πρὸς ἔνδειξιν

||¹⁶ Ἐν Παροικίᾳ τῆς Πάρου, τῇ 18 Δεκεμ(βρίου) 1822.

||¹⁷ Ὁ ἀντέπαρχος Πάρου καὶ Ἀντιπάρου

||²¹ Πέτρος Δελέντας. (Τ.Σ.)

||¹⁸ Παναγιώτης Βαφιώπουλος.

||²² Μιχαὴλ Τζηγόνιας.

||¹⁹ Πέτρος Μάτζας Μαυρογένης.

||²³ Ὅτι ἴσιον ἀπαράλακτον τὸ προτοτύπω

||²⁰ Γεοργίος Βητζαρὰς.

εὗρισκομένω εἰς τὰς ἀντεπαρχικάς||²⁴ πρά-

ξεις ὑπὸ ἀριθμῶν 9, ἔτος καὶ μὴν ὡς

ἄνωθεν. Ὁ γραμματεὺς||²⁵ Δημήτρι(ος) Χαμαρτος.||²⁶ Πιστοποιούμεν ὅτι οἱ ἄνωθεν

ὑπογραφή εἶναι ἴδια χειρὸς τοῦ κυρίου γραμματέως Δημητρίου Χαμάрту.

||²⁷ Ὁ δημόσι(ος) νοτάριος τῆς χώρας Παροικίας καὶ γενικὸς ὅλλης τῆς ἐπαρχίας Πάρου καὶ Ἀντιπάρου||²⁸ Τζανῆς Νι(κολάου) Καμπάνης, ὁ γράψας τὸ παρὸν ἐκ τοῦ ἀντιγράφου, βεβαιῶ. Ἐν Παροικί(α), τῇ 15 Ὀκτο. 1823.

24

Χειρόγρα. 213, σελ. 38. Διανομή κληρονομίας τῆς 27 Νοεμβρίου 1824.

||¹ Αριθμὸς 86. Χηλίους ὀκτακροσίους εἰκοσάστεροις, Νοεμβρίου εἴκοσι ἑπτὰ, ἡμέρα πέμπτη. Νάουσα τῆς Πάρου.

||² Ἡ κυρία τὸ Μαργαρηταράκη, γυνὴ ποτὲ Γεωργίου Μεταξά, καὶ μετὰ τοὺς κληρονόμους υἱοὺς τῆς κυ(ριον) Ιω(ανν) Μεταξάν||³ καὶ Νικόλαον Μεταξάν, ὁμοῦ μετὰ τοῦ γαμπροῦ τῆς Γεωργίου Παρπαρήγου, ὅστις εἶχε διὰ νομιμόν του γυναῖκα τὴν ποτε κόρην αὐτῆς,||⁴ ὀνόματι Μαροῦσαν, καὶ ἐπειδὴ ὁ Θεὸς ἠθέλησεν νὰ τοὺς χωρήσῃ χωρὶς νὰ ἔχουν κληρονόμον, τὴν σήμερον πρὸς κα||⁵λῶντας ἐμὲ τὸν διμόσιον Νοτάριον καὶ τοὺς παρευρεθέντας ἀξιοπείστους μάρτυρας, ὅστις ἐπειδὴ καὶ ἡ παλαιὰ μας συνή||⁶θεια ἐπικρατεῖται νὰ ἀπολαμβάνῃ τὸ ἀνδρόγινον χωρὶς κληρονόμον ἀπὸ τὰ ἑπτὰ μερίδια τὸ ἓν, εὐγάζοντας||⁷ τὰ ψυχικά καὶ χρέος, καὶ ὅσα πράγματα ἔμειναν ἔγειναν ἑπτὰ μερίδια, καὶ ἔλαβεν ὁ Γεώργιος Παρπαρίγος||⁸ τὸ ἓν μερίδιον ἀπὸ τὰ ἑπτὰ μὲ κάθεν του εὐχαρήστησιν· διὰ τοῦτο καὶ ἡ κυρία Μαργαρηταράκη μετὰ τοὺς κληρονόμους τῆς||⁹ μένουν καὶ αὐτοὶ εὐχαρηστημένοι καὶ ἀπαρετοῦν εἰς τὸν Γεώργιον Παρπαρήγον γαμπρό τῆς τὸν κάμπον εἰς τοῦ Βουροῦ, πλησίον||¹⁰ ποτὲ Μανουὴλ Μαλατέστας, Νικόλαος Μαλατέστας καὶ Στράτα Κουμήνα, παρομοίως καὶ ἕτερον χωράφι χερησον, εἰς τοποθεσίαν||¹¹ Κατζήγκρια, πλησίον σακελάριος Ναούσις Ραγκούσις, Πέτρος Καούνης καὶ Στράτα Κουμήνα, τὰ ὅποια αὐτὰ δύο πράγ||¹²ματα τὰ ἔλαβεν διὰ κληρονομίαν του καὶ διὰ τὰ ἐξοδα ὅπου εἶχε κάμει εἰς τὰ πράγματα τῆς ποτὲ γυναικὸς του, νὰ τὰ κάμῃ||¹³ ὡς θέλει καὶ βοῦλεται ἀπὸ τὴν σήμερον, μένοντας εἰς τὴν παντελεῖ ἐξουσίαν του. Παρομοίως καὶ ἡ κυ(ρία) Μαργαρηταράκη μετὰ||¹⁴ τοὺς κληρονόμους τῆς ἔλαβε ὅσα εἶχε πρικοδοτίσει τὴν ποτὲ κόρην τῆς, τὰ ἔλαβε σήμε-

ρον ἀπὸ τὸν γαμπρό της Γεώργιον, καὶ||¹⁵ ἔμειναν μόνον τὰ ἄνω εἰρημένα δύο χωράφικ διὰ κληρονομίαν του καὶ ἔξοδον καὶ ἀπὸ τὴν σήμερον δὲν ἔχει νὰ πρε||¹⁶τεντέρη ὁ εἰς ὑπὲρ τοῦ ἑτέρου οὔτε ὀβολὸν διὰ αὐτὴν τὴν κληρονομίαν. Καὶ ὅποιος μετὰ ταῦτα ἤθελε ζητήσει νὰ φερθῇ εἰς κρίσιν||¹⁷ διὰ αὐτὴν τὴν κληρονομίαν, νὰ πληρώνη εἰς τὸν ἕτερον γρ(όσια) τῶν ἀριθμῶν 500 καὶ νὰ πληρώνη καὶ ὅλα τὰ ντάνια καὶ ἔξοδα||¹⁸ τῆς τυχούσης ἐξουσίας, καὶ πάλιν τὸ παρὸν νὰ ἔχη τὸ κήρος καὶ τὴν ἡσχὴν εἰς ἕνα τὸν ἅπαντα. Καὶ εἰς ἐνδειξὴν ὑπογρά||¹⁹φεται παρὰ τοὺς ἰδίους καὶ παρὰ ἀξιοποῖστων μαρτυρῶν εἰς ἀσφάλειαν.

||²⁰ Μαργαριταρακι γηνη ποται Γρηγορίου Μαιταξα βεβαιῶνη τω παρον δηα κηρος εμου Γεωργίου Βητζαρά και ουτως μαρτιρο||²¹ και εγω.

||²² Γεοργιος Μπαρπαριγος βεβενο το παρον.

25

Χειρόγραφο 216. Μαρτυρικὸν τῆς 30 Δεκεμβρίου 1825.

➔ Ἀρ(ιθμὸς) 13. Ἀποδηκτικὸν Δημητράκης Καραντζᾶ ἐκ τῆς Ναούσης.

||² Ὁ κύριος Δημητράκης Καραντζᾶς ἐπαρρησιάζεσθαι εἰς τὴν διμόσιον νοταρίαν τῆς Χώρας||³ Παροικίας, ζητῶν διὰ νὰ τὴν δοθῇ μὴν μαρτυρίαν μετὰ τὴν τρόπον ἐξακο-
λουθῇ ἢ συνήθῃ τῆς Χώρας Παροικίας εἰς τοὺς ἄτεκνους ὅπου πληρώσῃν τὸ κοι-
νὸν χρέος τοῦ θανάτου χορ||⁵ ἢς κληρονόμους ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτῶν. Ὅθεν, καὶ τὸν δί-
δετε τὸ παρὸν ἐκ τῆς δημοσι(ου) νοταρίας, βεβαιωμένων τὰς ὑπογραφὰς τῶν εὐγενε-
στάτων προυχόντων, ὅτι εἶναι αὕτη ἡ συνήθη εἰς ὅλλους||⁷ ἐν γένῃ τοῦς ἐγκατικους
ταῦτης τῆς χώρας, ὅτι ὅταν πληρώσῃ τὸ κοινὸν χρέος τοῦ θανάτου||⁸ ἄτεκνος, χωρὴς
καμίαν διαταγὴν, τότε τὸ ζωντανὸν πρόσωπον δὲν λαμβάνῃ ἄλλον τί περ||⁹ σότερον
ἢ μὴ τὸ ἐπταμήριον ἀπὸ ὅλλην τὴν κοινητὴν καὶ ἀκοίνητον περιουσίαν τοῦ ἀπο||¹⁰θα-
νῶν μέρους. Ἡ αὕτη συνήθη ἐπικρατῇτε τόσον εἰς τοὺς ἱερῆς καθοὺ καὶ εἰς τοὺς
λαϊκοὺς.||¹¹ Καὶ εἰς ἐνδειξὴν τῶν δίδετε τὸ παρὸν ἐσφράγιστον ἐκ τῆς δημοσι(ου) νο-
ταρίας, διὰ νὰ ἔχει||¹² τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχὴν ἐν παντι τόπῳ, κερῶ καὶ κρυτηρίῳ —
||¹³ Τῇ 30 Δεκεμβ(ρίου) 1825, Παροικία τῆς Πάρου.

||¹⁴ Ἐλευθέρη(ος) Χαμάρτος

||¹⁵ Μάρκος Μάτζας Μαυρογένης

||¹⁶ Γεοργι(ος) Βητζαράς

||¹⁷ Δημήτριος Δελαγραμματης

||¹⁸ Γεοργι(ος) Κυπρηανος

||¹⁹ Οἱ Δημογέροντες

||²⁰ Μηχαήλ Κρήσπης

||²¹ Δημήτρι(ος) Χαμαρτος

||²² Λεοναρδος Κονδήλης

||²³ Δετὸρ Παναγιώτης Κονταρήνης

||²⁴ Ἀντώνι(ος) Προτοδικος

||²⁵ Βηκέντιος Μαυρομάτης

||²⁶ Ὁ διμόσι(ος) Νοτάρι(ος) Τζανῆς Νι-
(κολάου) Καμπάνης, ὁ γράψας||²⁷ τὸ
προτοτυπον καὶ ἀντιγράψας τὸ παρον,
βεβαιῶ.

26

Χειρόγρ. 215, φ. 117. Διαθήκη τῆς 6 Ἰανουαρίου 1826.

||¹ Ἀρι. 11. Διαθήκη Γεοργίου Αντωνίου Κουνῆ.

||² Ἐπειδὴ καὶ οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων νὰ μὴν γινώσκη τὴν ἡμέραν ὅδὲ τὴν ὄραν τῆς αὐτοῦ ἀποβειώσεως, ἢ μὴ||³ μόνον κύριος ὁ Θεός. Τοῦτον τὸν θανάτον κατὰ νοῦν βαλὼν καὶ ὁ κύρ Γεόργι(ος) Ἀντωνι(ου) Κουνῆ, φοβοῦμενος||⁴ τὸ αἴρων καὶ εὐφνήδιον τοῦτου, μήπως εὐφνήδιος ἀρπάσῃ αὐτόν, ἔχων τὸν νοῦν ὑγίει καὶ τὴν γλῶτταν||⁵ ἐλευθέραν εἰς το λαλήν, ἠθέλησε διὰ νὰ τελειώσῃ τὴν παρούσαν του διαταγὴν. Ἐμ πρώτης ζητῇ τὴν συνχο||⁶ρεσιν ἀπὸ τὸν πανάγαθον Θεὸν ὅσα ὡς ἄνθρωπος τὸν ἐπαρόργησεν μὲ λόγον καὶ ἔργον, κατὰ νοῦν||⁷ καὶ διάνειαν. Ἐπειτα ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀδελφούς του χριστιανοῦς, τοὺς μησοῦντας καὶ ἀγαπόντας αὐτόν, ὡς καὶ||⁸ αὐτὸς συνχωρῇ τοῖς πᾶσι ἐκ ψυχῆς. Ἐπειτα τὴν ὑστερηγὴν του βουλὴν καὶ ἀπόφασιν ὅτι ἀφήνῃ πρὸς τὴν αὐ||⁹ταδέλφην του Μαροῦσαν ἓνα χοράφιον μὲ ἓνα ἀμπέλη, ἔχει γονηκάν του ἐν τῇ τοποθεσίᾳ Βουνιά, σήμ(πλιος) Ἀναγνό||¹⁰στης Περίτης ὁμι(ως) ἀφήνῃ πρὸς τὴν ἰδίαν ἀδελφὴν του, ἀφήνῃ ἓνα ἀγρωχόραφον, ἔχει εἰς τὸν ἄγρον Γεόργιον||¹¹ Μακρηὰς Φυλάδης, καὶ μίαν εἰκόνα ἔχει μὲ ἀσήμε τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου. Τῆς δὲ αὐταδέλφης του Κου||¹²ρακίης ἀφήνῃ ἓνα χοράφιον ἐν τῇ τοποθεσίᾳ Ἀγγιερῶν, σήμ(πλιος) ἡ ἰδία, καὶ ἓνα χοράφιον εἰς τοῦ Σηρήγου||¹³ τὸν ποταμόν, σήμ(πλιος) Μηχάλης Πατέλης, καὶ ἓνα τραπέζην ῥοδέλα ἔχει. Ἀπὸ δὲ χρηματικὸν τὸν χρεωστῶν||¹⁴ μὲ ὁμολογίας, ὁμολογία Νικολά(ου) Πέρου Μάγνηρας γρο(σια) σαράντα, νο(μερο)=40=ὁμολογία Ἰωάνν(ου) Γεμελιάρη||¹⁵ γρο(σια) πενήντα ἕξ, νο(μερο)=56=ὁμολογία Φήληπου Κονταράτου γρο(σια) ὀγδοήντα, νο(μερο)=80=ὁμολογία Ἀντονί(ου) Νταβα||¹⁶ρία γρο(σια) τρηάντα, νο(μερο)=30=. Τὸν χρεωστὰ ὁ Μηχάλης τῆς Φρανκούλας γρο(σια) ἑντεκα καὶ μισό, νο(μερο)=11=20=Πα||¹⁷ναγιώτης Δραγάτης γρο(σια)=5=Κυργιαζής Χαρακιάρης γρο(σια)=7=Σημποσοῦτε ὅλα γρο(σια) διακόσια εἴκοσι ἑννέα,||¹⁸ νο(μερο)=229. Ἐξ αὐτῶν χρεωστὰ τοῦ Τζανάκη Νι(κολάου) Καμπάνη ἄνευ ὁμολογίας διὰ μῆαν γαῖ-δάρα ἀγόρα||¹⁹ γρο(σια) ἐξήντα πέντε, νο(μερο)=65, μὲ τὸ διαφορὸν τοὺς ἀπὸ 18 ὀκτομβρι(ου). Τοῦ σκευωφῆλακx Πχροικίας Μx||²⁰λατέστα γρο(σια) εἴκοσι, νο(μερο)=20. Τοῦ Ἐλευθεράκη Χαμάρτου γρο(σια) ἑννέα, νο(μερο)=9. Τοῦ Μηχάλη κουνιάδου του ἓνα||²¹ τάλαρο γρο(σια)=12, τὰ ἐπήρα τόρα ὅπου ἦτον εἰς τὸ στρόμα καὶ ἐξόδεβε, ἔγηνεν ὅλον τὸ χρε(ος) γρο(σια)=106. Μένουν,||²² ὡς φένοντε ἀπὸ τὸ χρηματικὸν του, γρο(σια) ἑκατὸν εἴκοσι τρήα, νο(μερο)=123. Ἐχει καὶ δύο κτήματα, νὰ πωληθῶν||²³ ηνκύρκα γρο(σια)=100, γήνοντε ὅλα γρο(σια) διακόσια εἴκοσι τρήα, νο(μερο)=223. Ἐξ αὐτῶν ἀφήνῃ πρὸς τὴν συζυ||²⁴γόν του διὰ ἀνδρομήριον καὶ κληρονομίαν γρο(σια) ἑκατό, νο(μερο)=100· ἀφήνῃ καὶ πρὸς τὸ ὀρφανὸν ὅπου ἔχει||²⁵ διὰ

ψυχοπέδην του γρο(σια) πενήντα, νου(μερο)=50, μένου ως φένωντε γρο(σια) εὐδομήντα τρία, νου(μερο)=73, τὰ ὅποῖα||²⁶ τὰ ἀπαρετὰ πρὸς τὴν ἀδελφήν του Κυριακή διὰ νὰ τὸν ἐνταφιάσῃ, νὰ κάμῃ τὸ κοληβόν του, νὰ ἀνα||²⁷πτῇ τὸ κανδήλη του. Νὰ δωθοῦν ἐξ αὐτῶν τοῦ ἀρχιερέως γρο(σια)=15, ἥτι δέκα πέντε, τοῦ ἐφημερε||²⁸ ἀγί(ου) σκευωφήλακος ἓνα σαραντάρη γρο(σια)=10, τοῦ πνευματικοῦ του γρο(σια)=5, μῆσὸ σαραντάρη. Οὗτος ἠθέλησεν||²⁹ καὶ ὁμολόγησεν ἔμπροσθεν ἐμοῦ τοῦ διμοσι(ου) νοταρι(ου) καὶ τοῦ ἐφημερε(ου) του καὶ πνευματικοῦ του, θέλον ἢ παρούσα||³⁰ του διαταγὴ νὰ εἶναι στερεὰ καὶ ἀμετάθετος. Εἰς ἐνδειξὴν δὲ ἐγένετο ἡ παρὸν καὶ ἀπεράσθη ἐν το παρόντῃ κώδικῃ||³¹ ὑπ' ἀρι(θμόν) 11 καὶ ἐβεβαιώθη παρὰ τοῦ ἄνωθεν, διὰ νὰ ἔχει τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχύην ἐν παντὶ τόπῳ, καιρῷ καὶ κρυτιρήῳ. Τῇ 6 Ἰαννουαρι(ου) 1826, Παροικία τῆς Πάρου.

27

Χειρόγρ. 215. φ. 121. Διαθήκη τῆς 13 Μαρτίου 1826

||¹ 17. Διαταγὴ Νικολα(ου) Γεοργι(ου) Μπατίστα

||² Ἐπειδὴ καὶ οὐδὲς τῶν ἀνθρώπων νὰ μὴ γινώσκῃ τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν τῆς αὐτοῦ ἀποβιώσεως, ἢ μὴ φέρον(ος) κύριος) ὁ Θε(ός), τοῦτον κατὰ νοῦν βαλὼν ὁ κύρ Νικολὸς Γεοργι(ου) Μπατίστα, προβόμην(ος) τὸ αἶμα τοῦ πυκροτάτου||⁴ θανάτου, ἔχον τὸν νοῦν ὑγιή καὶ τὴν γλῶτταν ἐλευθεράν εἰς τὸ λαλήν, θέλει διὰ νὰ διατάξῃ τὸν ἑαυτόν του,||⁵ ψυχὴν τε καὶ σῶματι. Καὶ ἐμ πρώτης ζητῇ τὴν συνχώρησεν ἀπὸ τὸν πανάγαθον Θεὸν ὅσα ὡς ἄνθρωπος τὸν||⁶ ἐπαρόργησεν μὲ λόγον καὶ ἔργον, κατὰ νοῦν καὶ διάνειαν. Ἐπειτα ζητῇ τὴν συνχώρησιν ἀπὸ ὅλλους τοῦς||⁷ ἀδελφούς του χριστιαν(οὺς) τοῦς μῆσουντας καὶ ἀγαπόντας αὐτόν, ὡς καὶ αὐτὸς συνχωρῇ τοῖς πάσοι ἐκ ψυ||⁸χῆς. Ἦτα λέγει τὴν ὑστερηνὴν του βουλήν καὶ ἀπόφασιν, ὅτι ἀφ' οὗ ἠθέλην πληρόσῃ τὸ κοινὸν χρε(ος) τοῦ||⁹ θανάτου, διὰ τὸ χρε(ος) ὅποῦ χρεωστά, νὰ παρασταθῇ ὁ ἀδελφός του Μπατίστας, νὰ πωλῇ τὰ ζωντανά του||¹⁰ ὅσα ἔχει, τέσσαρα βοῖδια, τὰ δύο θηλικά, τὰ δύο ἀρσενικά καὶ δύο κτίματα, τὸ ἐν θυλικόν.||¹¹ Αὐτὰ νὰ πωλούται μὲ χέρη τοῦ ἀδελφοῦ του, νὰ πληρώνεται τὸ χρέος του, τὸ ὅποῖον χρε(ος) εἶναι πρὸς τὴν||¹² κυρίαν Μαυρογενέσαν μὲ ὁμολογίαν γρο(σια)=180. Εἰς τὸν κύριον Γεοργάκην Βητζαρά γρο(σια)=280. Καὶ ἐὰν δὲν||¹³ φθάσουν τῶν ζωντανῶν ἡ τιμὴ διὰ τὸ χρε(ος), νὰ πωλῇ καὶ ἀπὸ τοῦς καρπούς τοῦς ἐρχομένους διὰ νὰ εὐγῇ τὸ χρε(ος). Τοῦ δὲ υἱοῦ του||¹⁴ Γεοργι(ου) ἀφήνῃ πρότον τὴν εὐχὴν του, ἔπητα ὅλον τὸ μητρικόν του πράγμα: ὅμι(ως) καὶ ἀπὸ τὰ ἰδιωκτικὰ του, τῆς κατικῆς μὲ τὸ||¹⁵ χοράφιον ἔχε εἰς τοῦ Κουρτεζή Καλάμη, τὸ χοράφιον ἀγορά του ἀπὸ Ἀλεξανδρον καὶ τὸ ἀμπέλιον πλησίον, σημ(πλιος) εἰς αὐτὸ ὁ Ἰω||¹⁶άννης Μαγρηνές· δύο ὁσπήτια ἀγοράν του κατό-

γεα ἐν τῷ μαχαλὲ Ποταμῷ, σημ(πλιος) Ἰωάννης Βενιέρης· τρία κρασοβου||¹⁷κηα καὶ ὅτι ἄλλον τοῦ εὐρίσκεται ἀπὸ νηκοκυρία· τὸ χοράφιον ἔχει ἐν τῇ τοποθεσίᾳ Καμάρες ἀγοράν τοῦ ἀπὸ Πι||¹⁸ατζόνη, τὸ ἀφήνη εἰς τὴν κυρίαν Ἑκατόνταφυλιανήν, νὰ τὸν κάμνη ἓνα σηλήτουργον τὸν χρόνον, ὅπιν ἡμέραν||¹⁹ διωρήση ὁ ἀδελφός του, νὰ μνημονέβουν Νικολα(ου) καὶ Ἀνέζας· τῆς δὲ γηνεκός του, ἐὰν εἶναι ἐνκαστρομένη, τὸ παιδίον||²⁰ ὅποῦ θέλει γενήσῃ, ἥτε ἀρσενικὸν ἥτε θυλικόν, ἐὰν ζήσῃ τὸ παιδί ἀπὸ τὰ ἄνωθεν ὅποῦ διωρήζῃ πρὸς τὸν υἱόν του, ὅποῦ||²¹ εἶναι ἰδιωκτικὰ του, ὁ ἀδελφός του ὁ Μπατίστας νὰ τοὺς μηράζῃ ὅλλα αὐτὰ τὰ πράγματα εἰς τὴν μέση· ὅχει δὲ καὶ τὸ||²² παιδίον ὅποῦ εἶναι ἐνκαστρομένη ἡ γυνέκα του ἀπεθάνῃ, νὰ μένει ὅλον τὸ πρᾶγμα τοῦ πρότου τοῦ υἱοῦ Γεοργίου||²³ καὶ τῆς γυνεκός του, νὰ τῆς δίδεται τὸ ἀνδρομηριὸν της. Ἀπὸ δὲ τοῦς ἐφετινοὺς καρποῦς, δηλ(αδῇ) τοὺς νέους νὰ δίδον||²⁴ται πρὸς τὴν γηνέκα του κρηθ(άρι) πιν(άκια)=20 καὶ σητάρη πιν(άκια)=10 καὶ ἡ ἐπήληπη νὰ πολοῦνται, ὡς ἄνωθε λέγει, νὰ δίδεται||²⁵ τὸ χρε(ος). Ὁ δὲ υἱός του νὰ καθεται μὲ τὸν θύων του ἕως νὰ ἔλθῃ εἰς νόμημον ἡλικίαν. Ἀκόμα ἀφήνει πρὸς τὸν||²⁶ υἱόν του τὸ ἀμπέλη ἔχει φυτευμένον τοῦ ποτὲ Σπαθάρη, νὰ ἐξακολουθῇ κατὰ τὸ γράμμα του. Οὗτος ἠθέλησεν καὶ ἐ||²⁷διαταξεν, θέλον ἡ παρούσαν του νὰ εἶναι στερεὰ καὶ ἀμεταθετος. Εἰς ἐνδειξὴν δὲ ἐγενετο ἡ παρὸν παρ' ἐμοῦ τοῦ δημο||²⁸αίου νοταρι(ου), βεβαιωμένη παρὰ τοῦ ἐξημένου Νικολά(ου) καὶ ἀπεράσθη ἐν τῷ παρόντι κώδικι ὑπ' ὀρθ. 17||²⁹ εἰς διηνεκὴν ἐνδειξὴν. Τῇ 13 Μαρτίου 1826, Παροικία τῆς Πάρου.||³⁰ Λάζαρος ποτὲ προτοπαπὰ Βενιέρη γράφω εἰς ὄνομα τοῦ Νικολά(ου) Μπηζά, ὅτι βεβαιοί τὸ παρὸν καὶ||³¹ οὗτος καὶ ἐγὼ μαρτυρῶ.

||³² Ὁ διμόσι(ος) νοτάρι(ος) τῆς χώρας Παροικίας Τζανῆς Νι(κολάου) Καμπάνης, ὁ γράψας τὸ προτοτυπον καὶ ἀντιγρά||³³ψας τὸ παρὸν ἐκ τοῦ προτοτύπου, βεβαιω.

||¹ 27. Πυρκοσύμφωνον Παναῆ Παγώνη καὶ τῆς συζήγου αὐτοῦ Ἀγγελικῶς.

||² Τὴν σήμερον ἦλθον εἰς συμβαστικὸν τρόπον ὑπανδρίξας τὰ κάτωθεν γεγραμμένα πρόσωπα, ἀπὸ μὲν τὸ ἐν ὁ κύρι(ος) Παναγάκης||³ Ἀθανασι(ου) Παγώνης καὶ ἀπὸ τὸ ἕτερον ὁ κ(ύριος) Ἀναστάσιος Κοντόσταυλος. Ἐχει λοιπὸν ὁ ῥηθεὶς Ἀναστάσιος κόρην ὀνόματι Ἀγγελικόν, τὴν||⁴ ὅποϊαν ζητῇ ὁ κ(ύριος) Παναγάκης διὰ γυναίκαν τοῦ νόμημον, παρθένον καὶ εὐλογητικὴν ὡς νομοθετὶ ἡ ἀγία τοῦ Θε(ε)οῦ ἀνατοληκὴ ἐκκλησία.||⁵ Ὁμι(ως) καὶ ἡ εἰρημένη Ἀγγελικῶζῃ τὰ τὸν εἰρημένον κυριον Παναγάκη διὰ ἄνδραν τῆς νόμημον καὶ εὐλογητικόν, ὡς ὀρίζουν||⁶ οἱ θεοὶ καὶ οἱ ἐρῆ νόμοι. Ἐμ πρώτης ἐπικαλοῦνται τὰς εὐχὰς τοῦ παναγάθου Θεοῦ καὶ τῶν γονέων αὐτῶν, ὅτι εὐ-

χαί γονέων στυρίζουσι θεμέλια||⁷ οίκων. Ἐπειτα διὰ χάριν πρυκὸς ὁ κυρι(ος) Ἀναστάσιος ὁμοῦ μὲ τὴν συμβίαν του δίδουν πρὸς τὴν κόρην τους Ἀγγελικόν· πρότων τὰς||⁸ εὐχὰς αὐτῶν· ἔπειτα δύο οἰκόνες, τὴν ὑπεραγίαν Θεωτόκων καὶ τὸν ἅγιον Ὀνόφριον, τὸ ὀσπήτιον, τὸ ἐν το μαχαλὲ Χαλάρων εἰς τὴν Πα||⁹ναγίαν Μησοσπορήτισαν, ὡς καθοὺ εὐβρίσκεται μὲ ὅλαν του τὰ παλαιὰ δικαιώματα, μὲ αὐλαῖς καὶ περιωχαῖς, μὲ τὸν σταῦλον,||¹⁰ μὲ τὸ πηγάδι, μὲ τοὺς ἀέριδες τῶν ὀσπητίων· τὸν μαγαζὲ ἐν τῇ αὐτῇ τοποθεσίᾳ, μὲ τοῦτο ἐν ὅτων ζοῦν καὶ ἡ δύο τῆς γονῆς, νὰ καθονται||¹¹ εἰς τὸν αὐτὸν μαγαζέ, καὶ μετὰ τὸν θάνατον καὶ τῶν δύο τῆς γονέων νὰ εἶναι ἐλεύθερον πρὸς τὴν κόρην τῆς· δύο στρόματα γεμάτα, ἑξί||¹² ζευγάρια σεντόνια, μίαν μαζελάραν γεμάτι, δύο ζευ(γάρια) μαζελαροντίματα, τρεῖς νιφτόπολες, ἓνα τραπεζομαντιλο μὲ δώδεκα πεκεταις,||¹³ ἓνα τραπέζη, ἑντεκα καρέγλες τοῦ τόρνου, ἓνα ζευγάρι κουρτούνες διανινες, ἓνα τουρναλέτο τζήτι, τρεῖς κομάτια δακτυλιδία μαλαγματε||¹⁴〈νια〉, ἓνα λεμὸ μποτόνια μαλαγματένια, ἓνα σοφὰ μὲ δύο μαζελάρες, μίαν μονοκηθιά φτερένια, ἓνα τζηλήμη τοῦ σοφά,||¹⁵ δύο κασέλες, ἓνα τιγάνη σιδερένιον, δύο χαρανάκια, μία σκάρα, μία τουζίνα πιάτα μαλτέζηκα, τρεῖς ἀπλάθενες, ἓνα||¹⁶ παπλωμα, ἓνα φοστάνι χρυσὸ σαβαή, ἓνα φοστάνη τζαμφέ, ἓνα φοστάνη ματαξίωτο, τρεῖς ρόμπες, τρεῖς κοντογούνια, τὸ ἓνα ἀτλά||¹⁷ζη καὶ τὸ ἄλλο τζερίμσούτι καὶ τὸ ἄλλο τζόχα, τρεῖς φοστούνια ἄσπρα, πέντε μεσοβράτζα, δύο πικάμηνα μεταξιστά, τὸ ἓνα μπρόν||¹⁸ζοῦνη καὶ τὸ ἄλλο κουκουλήθρα, δύο νικτικά πηκάμησα βίκμπανερά, ἓνα μπάκω, πέντε κουάνδρα, τὸ ἓνα ὁ Ταξιαρχης,||¹⁹ τρεῖς καθρέπταις, δύο καν. Πιέρια· ἐτι τῆς δίδουν τὸν ἐμνησὸν ἀνεμόμηλον ἔχει ἀγορά, τὸν εὐβρισκόμενον εἰς τὸ θόριον μέ||²⁰ρος τῆς Χόρας. Δίδει καὶ ὁ καπετὰν Πιέρος πρὸς τὸν ἀνεψιὸν του κύριον Παναγάκη Παγώνη· πρότον τὴν εὐχὴν του· ἐπητα||²¹ διὰ χάριν πρηκὸς τὸν δίδει τὴν φυτιά, ἀμπέλιον, ὅπου ἔχει ἀγωρασμένων εἰς τοποθεσίαν Λιαροκόπη, σημ(πλιος) Μανολάκης||²² Ῥητζος καὶ ὁ ποτὲ Γεοργι(ος) Πατέλης. Ταῦτα πάντα καὶ τὰς εὐχὰς αὐτῶν. Ξεκαθαρίζουν τὰ μέρη ὅπου πυρκοδο||²³τίζουν καὶ λέγουν, ὅτι ὁ Κ(υριος) νὰ ζήσι τὸ αὐτὸ ἀνδρόγινον, νὰ χέρονται τὰ πυρκοδοτισμένα, αὐτὴ καὶ οἱ κληρονόμη||²⁴των, ὅχει δε καὶ ὁ Κ(ύριος) φυλάξη καὶ ἀκολουθήσι θάνατος (ὁ μὴ γένητο) χωρὴς κληρονόμους ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτῶν, νὰ στ||²⁵ρεφονταὶ τὰ πυρκοδοτισμένα εἰς τοὺς πλέον προθήμους συγγενῆς. Ὅθεν, εἰς ἔνδειξιν ἐγένετο τὸ παρὸν πυρκοσήμφωνον||²⁶ ἐκ τῆς διμοσι(ου) νοταρίας βεβαιωμένων παρὰ τοῦ κυρι(ου) Ἀναστάσι καὶ τῆς συμβίας του καὶ ἀπὸ τὸν καπετὰν Πιέρο, καὶ ἀπε||²⁷ράσθη ἐν τῷ κώδικι τῆς νοταρίας ὑπ' ἀρ. 27. Τῇ 19 Ἀπρηλι(ου) 1826, Παροικία, Πάρου.

||²⁸ Νικόλα(ος) Χριστιανόπουλ(ος) γράφω εἰς ὄνομα τοῦ Ἀναστάσι Κοντόσταυλου καὶ τῆς συμβίας του Μαρουσακι(ου), ὅτι βεβαιοῦν τὸ πα||²⁹ρὸν καὶ οὗτος καγὼ μαρτυρῶ.

||³⁰ Ὁ διμόσι(ος) νοτάρι(ος) Παροικίας Τζανῆς Νι(κολάου) Καμπάνης, ὁ γράψας τὸ προτοτυπον καὶ ἀντιγράψας τὸ παρὸν ἐκ τοῦ προτοτύπου,||³¹ βεβαιῶ ὅτι ἴσον ἐστί.

29

Χειρόγρ. 213, σελ. 73. Συμβιβαστικὸν τῆς 4 Ἰουλίου 1826.

Αριθμός 137. Χηλι(ους) ὀκτακοσι(ους) ἥκοσι ἑξ, Ἰουλι(ου) τέσερις. Νάουσα τῆς Πάρου.

||² Δια τοῦ παρόντος σουλφικοῦ γράματος γήνετε δῖλον ὅτι με το νὰ ἤχαν διαφορὰν πε||³ρι κληρονομίας τῆς ποτὲ Σταμάτας γηνῆς Ἐλευθερι(ου) Μοραήτι καὶ ἀδελφὶ τοῦ Φραγκοῦλι Θηβέου, ὁ||⁴ποῦ ἤχαν διαφορὰν ἡ δίο ἄνο λεγομένει Φραγκοῦλις καὶ Λευθέρις μετὰ τὸν θάνατον τὸν πεδι||⁵όν τος· τὴν σήμερον, ληπόν, ἐπαρισιάσθησαν εἰς τὴν Κυνὴν Νοταρίαν τῆς χώρας ταύτης καὶ ἐ||⁶προσκάλεσαν τοὺς ευγενεστάτους κυ(ρίους) Γεόργιον Βητζερὰν καὶ Δημήτριον Καράντζα καὶ τοὺς ἐ||⁷σιμφόνησεν εἰς τὸ ἀναμεταξὶν τοὺς στε(ρ)κτὰ καὶ τὰ δῖω μερί, Φραγκοῦλις καὶ Λευθέρις, καὶ πέρνη||⁸ ὁ Φραγκοῦλης διὰ τὰ δῖω μερτικὰ ὡς ἀδελφός τὰ ὀσπήτια, ἀνόγιον καὶ κατόγιον, κατόθεν εἰς τὴν Ροῦ||⁹γα τοῦ Θεολόγου, πλισίον Ἰωάννης Γερμανῆς καὶ κατόθεν εἰς τὸ κατόγι Νηκήτας Καλέργης, καὶ ἓνα χοράφι||¹⁰ εἰς τὸ Κατζήγκρι, ὅπου τὸ ἤχεν ἀλλαγὴ ὁ Ἐλευθέρι(ος) με ἄλλον πράγμα τῆς γηνεκ(ός) του, πλισίον ὁ εὐγενέστατος κύ||¹¹ρι(ος) Παναγιωτάκης Δημητρακόπουλος καὶ Νηκόλαος Μεταξάς, καὶ στρέφει τὸ αὐτὸ χοράφι γρό||¹²σια 25, ἧτι ἥκοσι πέντε. Πέρνη δὲ καὶ ὁ Ἐλευθέρι(ος) διὰ τὸ ἓνα μερτικὸν δίο χοράφια χέρσα, τὸ ἐν||¹³ εἰς τὸ Κατζήγκρι, πλισίον Ἀθανάσι ἡὸς Κοσταντὶ Κριτικοῦ, τὸ ἕτερον εἰς τὸν Καλόγηρον, πλισίον||¹⁴ ὁ Γεόργι(ος) Μπαρπαρίγ(ος) καὶ Πέτρος Καούνης καὶ τὰ ἄνοτέρο γρόσια ἥκοσι πέντε. Πέρνουν δὲ καὶ ἀπὸ ὅσα||¹⁵ ἔβαλαν εἰς λογαριασμὸν ρουχικὸν καὶ σιρμὴ τοῦ ὀσπητι(ου) εἰς γρόσια 97· πέρνη δὲ καὶ ἀπὸ αὐτὰ τὸ τρίτον ὁ Ἐλευ||¹⁶θέριος γρο(σια) 32· πέρνη δὲ καὶ ὁ Φραγκοῦλις τὰ δῖω τρίτα, γρόσια 65· καὶ μένουν εὐχαριστημένα καὶ τὰ δῖω||¹⁷ μερί ἡς εὐὸνα τὸν ἅπαντα. Καὶ εἰς ἐνδιξιν καὶ ἀσφάλειαν ἡπογράφοντε παρ αὐτοὺς διὰ ἄλλους καὶ πα||¹⁸ρὰ τὸν εὐγενεστάτον προυχόντον.

||¹⁹ Φρανκουλης Θηβεως στ(ε)ργη καὶ βεβαιωνη τιν μπαρον δηα χηρος καμου Γεωργηου Βητζαρᾶ καὶ μαρτιρο.

||²⁰ Ἐλευθέρι(ος) Μωραίτης στέργει καὶ βεβαιώνει τὴν παρὸν διὰ χειρ(ός) ἐμοῦ Δημητρι(ου) Καράντζα, ὅστις καὶ μαρτυρῶ.

||²¹ Ὁ διμόσι(ος) Νοτάρι(ος) τῆς χώρας ταύτης Ἰωάννης Σταματελάκης βεβαιῶ

30

Χειρόγρ. 215, f. 123^v. Προικοσύμφωνον τῆς 27 Ἰουλίου 1826.

22. Πυρκοσύμφωνων Κωνσταντῇ Κολομπαρήτζη καὶ τῆς συζύγου αὐτοῦ Ἑκατερήνης.

||² Ἔθος παλεὸν ἐδώθη καὶ νόμος παρὰ Θεοῦ κυρι(ου) παντοκράτορος προσκληθῆναι τὸν ἄνθρωπον καὶ εἰς||³ τοῦτο ἔλαβεν τὴν εὐλογίαν ὁ Ἀβραάμ καὶ ἡ Σάρρα, καὶ πάλε ἐ(λ)θὼν σωματικῶς ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸν ἐγ Καναν||⁴ τῆς Γαλιλέας αὐτὸν τὸν γάμον εὐλόγησεν, τίμιον αὐτὸν ἐκύρηξεν καὶ τὴν κήτην ἀμείαντων καὶ μέγα||⁵ θαύμα εἰς αὐτοὺς ἀναδείξας, μεταβαλὼν τὸ ὕδωρ εἰς ἵνον, οὗτο, πανάγιε βασιλεύ, εὐλόγησον καὶ τὸ||⁶ παρὸν συνικέσιον· ἀμήν. Τὴν σήμερον ἦλθον εἰς συμβαστικὸν τρόπον ὑπανδρήας ὁ κύρι(ος) Κων||⁷σταντῆς Κεφαλινιέως Κολομπαρίτζης καὶ ἡ κυρία Θεωδορουλάκη, σημβία ποτὲ Ἀντωνι(ου) Χριστοφόρου·||⁸ ἔχει λοιπὸν ἡ εἰρημένη Θεωδορουλάκη κόρην ὀνόματι Ἑκατερήνην, τὴν ὁποῖαν ζητῇ ὁ εἰρημένος Κων||⁹σταντῆς διὰ γυναικαν τοῦ νόμημον, παρθένων καὶ εὐλογητικὴν, ὡς ὁρίζεται ἡ ἀγία τοῦ Θεοῦ ἀνατοληκὴ||¹⁰ ἐκκλησία· ὁμι(ως) καὶ ἡ εἰρημένη Ἑκατερήνη ζητᾷ διὰ ἄνδραν τῆς νόμημον καὶ εὐλογητικὸν τὸν||¹¹ εἰρημένον Κωνσταντῇ κατὰ τοὺς θύους καὶ ἱεροὺς νόμους· ἐμ πρώτης δὲ ἐπικαλοῦται τὰς εὐχὰς||¹² τοῦ παναγίου Θεοῦ καὶ τῶν γονέων αὐτῶν, ὅτι εὐχαί γονέων στυρήζουσι θεμέλια οἰκῶν. Ἐπειτα||¹³ διὰ χάριν πυρὸς δίδη ἡ κυρία Θεωδορουλάκη πρὸς τὴν κόρην τῆς Ἑκατερήνης πρῶτον τὴν εὐχὴν||¹⁴ τῆς καὶ τοῦ μακαρήτου πατρὸς αὐτῆς· ἐπειτα οἰκόναις δύο, τὴν ὑπεραγίαν Θεωτόκων Μαρίαν καὶ τὴν||¹⁵ ἀγίαν Ἑκατερήνην· τὰ ὁσπήτια, ἀνώγεα καὶ κατόγεα, καθὼς εὐρήσκονται μὲ ἀύλας καὶ περιωχὰς καὶ||¹⁶ μὲ ὅλαν τοὺς τὰ παλεὰ δικαιώματα, τὰ αὐτὰ ὁσπήτια ἐστὶν ἐν τῷ μαχαλε Χαλάρων· ὁμι(ως) καὶ τὸ||¹⁷ ἐμῆσὸν περιβολάκη ἀπὸ τὸ ὀπισθεν μέρος τῶν ὁσπητίων, ἀπὸ τὴν περασὰ τοῦ τίχου τοῦ ξαστιγ(ου) ὁ||¹⁸σπητιου νὰ ὑπάγη πέρα· ὁμι(ως) τῆς δίδη καὶ τὸν ἀέρα τοῦ ξαστιγ(ου) ὁσπητιου, τὸ δὲ κατόγειον τοῦ αὐτοῦ||¹⁹ ἀέρος τὸ κρατὴ διὰ τὸ ἄλλον παιδίον τὸ θυλικόν, νὰ μὴν ἤμπορῇ ὁμ(ος) νὰ βιάσῃ τὸ ἐμικρὸν παιδίον διὰ||²⁰ νὰ στιάσῃ τὸ κατόγειον, οὔτε πάλε τὸ ἐμῆκρὸν παιδί νὰ βιάσῃ τὴν μεγάλην διὰ νὰ στιάσῃ τὸ περὶβολάκη, ὁμ(ος)||²¹ εἶναι ἀπὸ τὸ μέρος τῆς σηκιάς εἰς τὰ ὁσπήτια τῆς Ἑκατερίνης· ἓνα χοράφιον ἐν τῇ τοποθεσίᾳ Φλόγα,||²² σὴμ(πλιος) Μηχαλάκης Κυπρε(ος)· ἀκόμα τῆς δίδη καὶ ὅσῃν κληρονομίαν μέλει νὰ λάβῃ ἀπὸ τὸ ἀπεθανὸν παι||²³δίῳ τῆς ἀδελφῆς τῆς, τρεῖς τουζήνας πιάτα, μία τουζήνα μαχεροπήρουνα καὶ μία χουλιάρη, ἓνα τιλάρη||²⁴ γεμάτον μὲ μαλὴ, ἓνα πάπλομα καὶ τρία ζευγάρια σεντόνια, μία τουζήνα καρέγλαις καὶ ἓνα τρα||²⁵πέζη, ἓνα σεντούκη καρηδένιον, δύο τέγγερα, τρεῖς ἀπλάδενες, ἓνα ταυλομάντιλο λυνὸν καὶ μίαν||²⁶ τουζήνα πεκέταις· θέλει ὁμ(ος) ἔχει τὸ ἐλεύθερον νὰ κάθεται εἰς τὸ κατόγειον τῶν ὁσπητίων ἐν

ὄσων||²⁷ ζῇ. Διὸ εἰς ἔνδειξιν ἐγένετο τὸ παρὸν πυρκοσύμφωνον ἐκ τῆς διμοσι(ου) νοταρίας, βεβαιωμένων παρὰ||²⁸ τῆς ἄνωθεν Θεοδορουλακι(ου), τοῦ ὁποῦ ἀντίγραφον ἀπεράσθη εἰς τὸν κώδικα τῆς νοταρίας ὑπ' ἄρ. 22,||²⁹ διὰ νὰ ἔχει τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχὴν ἐν παντὶ κερὸ καὶ κρυτιρίῳ. Τῇ 27 Ἰουλι(ου) 1826, Παροιμία.

||³⁰ Πέτρος Μαυρομάτης γράφω εἰς ὄνομα τοῦ Θεοδορουλακι(ου) γυνῆς ποτὲ Ἀντονι(ου) Χριστοφόρου, ὅτι στέγει τὰ||³¹ ἄνωθεν καὶ οὗτος καγὼ μαρτυρῶ.

||³² Ὁ διμόσι(ος) νοτάρι(ος) Παροιμίας Τζανῆς Νικ(ολάου) Καμπάνης, ὁ γράψας τὸ προτοτυπον καὶ ἀντιγράψας||³³ τὸ παρὸν ἐκ τοῦ προτοτύπου, βεβαιῶ.

31*

Χειρόγρ. 213, σελ. 74 - 75. Ἐξόφλησις κληρονομικοῦ μεριδίου τῆς 6 Αὐγούστου 1826.

Αριθμὸς 140. Χηλι(ους) ὀκτακοσι(ους) ἥκοσι ἑξ, αὐγοῦστου ἑξ. Νάουσα τῆς Πάρου.

||² Ἐπαρισιάσθησαν εἰς τὴν Κυνήν Νοταρίαν τῆς χώρας ταύτης ὁ Φραγκοῦ-
λις||³ Θηβέ(ος) καὶ Ἀντόνι(ος) Πάντιμος ἔχοντες διαφορὰν περὶ κληρονομίας τῆς
ποτὲ Ἀνέζας γηνεκὸς τοῦ||⁴ Φραγκοῦλι Θηβε(ου) καὶ ἀδελφὸν τοῦ Ἀντόνη Παντιμου.
καὶ ὁ μὲν Φραγκοῦλης ἔχοντας δικέ||⁵ αὐτὰ νὰ λάβῃ τὰ τρίτον καὶ τὰ ἐξοδά του ἀπὸ
τὴν εὐρισκομένην περιουσίαν τῆς ποτὲ γηνε||⁶ κὸς του διὰ κληρονομίαν, ὅς καὶ ἡ σι-
νήθηα τοῦ τόπου ἐδό. Τὴν σήμερον ληπὸν λαμβάνει ὁ Φρα||⁷γκοῦλης διὰ τὰ ἐξοδὰν
του καὶ διὰ τὸ τρίτον τῆς κληρονομίας ἀπὸ τοῦ ἀπαρθενέβη εἰς μετριτὰ γρόσια||⁸
ἑκατὸν ἥκοσι πέντε, ἧτι Ν(ουμερ)ου 125, ἀπὸ τὸν κουνιάδον τοῦ Ἀντόνιον καὶ ἀδελ-
φὸν τῆς ποτὲ γηνεκ(ὸς) του||⁹ καὶ μένουν ἐξοφλισμένα καὶ τα δύο μέρη, χορὶς νὰ ἔχι
νὰ πρετεντέρη ὁ ἧς ὑπὲρ τοῦ ἐτέρου||¹⁰ οὔτε ὀβολόν. Καὶ εἰς ποίστοσιν ἐγήνη τὸ παρὸν
ἡπογεγραμμένον παρ αὐτὸν διάλον καὶ παρὰ τὸν||¹¹ ἀξιοποιόντα μαρτίρον εἰς ἀσφάλειαν.
Φραγκοῦλης Θηβαίος βαιβαιοὶ τὸ παρὸν διὰ χειρ(ὸς) ἐμοῦ||¹² Ἀντονι(ου) Κορτιάνου
καὶ μαρτυρῶ.

||¹³ Ἀντονῆς Πατημὸς βεβεωνι το παρο δηα χηρος εμε Νικολαου Μαλατεστα.

||¹⁴ Ὁ διμόσι(ος) Νοτάρι(ος) τῆς χώρας ταύτης Ἰωάννης Σταματελάκης, βεβαιῶ.

32

Χειρόγρ. 216, f. 55^r. Διανομή κληρονομίας τῆς 8 Μαρτίου 1827.

59. Σημ(φωνητικὸν) γράμα τῶν ἀδελφῶν Σταματούλας συζήγου ποτὲ Κων-
σταντῇ Μαργαρόνῃ.

||² Ἐπαρρήσιάσθησαν προσωπικῶς εἰς τὴν διμόσιον ταῦτην νοταρίαν οἱ ὑπο-
γεγραμμένοι ἀδελφοὶ τῆς ποτὲ Σταμα||³τούλας γυνῆς Κωνσταντῇ Μαργαρόνῃ καὶ ὁ

σύζηγος τῆς αὐτῆς ποτὲ Σταματούλας Κωνσταντῆς καὶ ἐσυμφώνησαν||⁴ εἰκιωθελῶς καὶ ἀπαρετοῦν πρὸς τὸν αὐτὸν Κωνσταντὴ τὸ ἀμπέλιον, τὸ ἐν τῇ τοποθεσίᾳ Ἄμπελον, σημ(πλιος) ὁ ἴδιος Κων||⁵σταντῆς καὶ ὁ ποτὲ σακελάρι(ος) Σκιαδέως, πρήκα τῆς αὐτῆς ποτὲ Σταματούλας· καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ ὁ αὐτὸς Κωνσταν||⁶τῆς πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς τῆς Σταματούλας γρο(σια) διακόσια, Νου(μερο) 200· ἡ αὐτὴ διανομὴ ἐγένετο ἐπὶ λόγον κληρονο||⁷μίας διὰ νὰ λάβῃ ὁ Κωνσταντῆς τὸ ἐν τῇ τρίτῃ ἀπὸ ὅλλην τὴν ἀκοίνητον καὶ κοινητὴν περιουσίαν τῆς αὐτῆς ποτὲ συ||⁸ζήγου του Σταματούλας, ἔλαβεν τὸ ἄνωθεν ἀμπέλιον καὶ ἐπεστρεψεν πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς τῆς Σταματούλας, ὡς||⁹ ἄνωθεν λέγωμεν, τὰ γρο(σια) 200· καὶ εἰς τὸ ἐξεῖς μένου ἀκαταζήτητη, τόσον ὁ Κωνσταντῆς ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς||¹⁰ τῆς συζήγου του, καθοὺ καὶ οἱ ἀδελφοὶ τῆς Σταματούλας ἀπὸ τὸν Κωνσταντὴ, διὰ ὅλλην τὴν κοινητὴν καὶ ἀκοίνη||¹¹ τον περιουσίαν τῆς ποτὲ Σταματούλας· τὸ δὲ ἀμπέλιον ὅπου σήμερον ἔλαβεν ὁ Κωνσταντῆς διὰ μηράση τῆς||¹² συζήγου του, μένει ἐλεύθερον εἰς τὴν ἐξουσίαν του νὰ τὸ κάμνῃ ὡς θέλει καὶ βούλεται, καὶ οἱ ἀδελφοὶ λαμβά||¹³ νουν τὰ ἄνωτέρω γρο(σια) 200 καὶ τὸ ὅσπητιον τῆς Σταματούλας νὰ τὸ κάμνουν καὶ αὐτοὶ ὡς βούλονται. Διὼ εἰς||¹⁴ ἐνδειξὴν ἐγένετο τὸ παρὸν ἐκ τῆς διμοσι(ου) νοταρίας, βεβαιωμένων παρὰ τῶν ἄνωθεν ἀδελφῶν, καὶ||¹⁵ ἐδώθη τὸ Κωνσταντὴ εἰς δικαστικὴν ἐνδειξήν. Τῇ 6 Μαρτίου 1827, Παροικία τῆς Πάρου.

||¹⁶ Λεονάρδος Κονδῆλης γράφω εἰς ὄνομα τῶν ἄνωθεν ἀδελφῶν τῆς ποτὲ Σταματούλας Νικολα(ου) Μαγήρα,||¹⁷ Νικολέτας Μαγήρα, Μανόλη Πόλου, Σταματέλου Βητζαρά, ὅτι βεβαιοῦν τὸ παρὸν καὶ οὗτος μαρτυρῶ.

||¹⁸ Ὁ διμόσιος νοταρι(ος) Παροικίας Τζανῆς Νικολα(ου) Καμπάνης ὁ γράψας βεβαιῶ.

33*

Χειρόγρ. 213, σελ. 92 - 93. Ἐξόφλησις κληρονομικοῦ μεριδίου τῆς 22 Μαΐου 1827.

Αριθμὸς) 191. Χηλι(ους) ὀκτακοσι(ους) ἑκοσι ἐπτὰ, Μαι(ου) ἑκοσι δῖο. Νάουσα τῆς Πάρου.

||² Διὰ τοῦ παρόντος ἐξοφλιτικοῦ γράμματος διλοποιεῖτε, ὅτι μὲ τὸ νὰ ἔχουν διαφορὰν περὶ||³ κληρονομίας τῆς ποτὲ Ἀργιρῆς, κόρις ποτὲ Σπήρου Βανγκέλι καὶ γινὶ Διμιτρίου Καρποδίνη, τὰ κάτοθεν ὑπογε||⁴ γραμμένα δῖο μέρη, τὰ δῖο ἀδέλφη Νηκόλας καὶ Βανγκέλης Σπηράκηδες καὶ ἀδέλφια τῆς ποτὲ Ἀργιρῆς, μετὰ τοῦ Δι(μητρίου)||⁵ Καρποδίνη, ἀνδρας τῆς ἰδίας ποτὲ Ἀργιρῆς, τὴν σήμερον, ληπόν, ἐπαρυσιάσθησαν εἰς τὴν Κυνήν||⁶ Νοταρίαν τῆς χώρας ταύτης, προσκαλόντας καὶ δῖο παρὰ τὸν προυχόντον, τοὺς κυρι(ους) Νηκο||⁷ λάκην Μαλατέσταν καὶ Διμήτριον Καράντζα, καὶ

ἐφανεύοντες τὰ δικεολογιματὰ τοὺς καὶ τὰ⁸ δῖω μέρη περὶ τῆς περιουσίας, κληνητῆς καὶ ἀκληνητῆς, καὶ ἐξοδα τῆς ψυχῆς ὅπου ἦχε κάμη ὁ ἄν⁹δρας τῆς ἀποθανοῦσας Διμήτρι(ος) Καρποδίνης, καὶ ἐσιμφόνησαν τὰ μέρη φηλικὸν τὸν τρόπον καὶ κατὰ¹⁰ τὴν συνήθησαν τὴν τόπηκην καὶ ἐγένεον τριμερία· πέρνοντας δὲ τὰ δῖω ἀδέλφια Νηκόλας καὶ¹¹ Βανγκέλης ἓνα χοράφι ὅπου ἦχεν ἡ ἀδελφὴν τὸς διὰ γρο(σια) 260 καὶ εἰς μετριτὰ γρο(σια) 40, συμπο¹²σοῦμενα ὅλα γρο(σια) τρήακόσια, Ν(ουμερ)ου 300. Ἐπήρε δὲ καὶ ὁ ἄνδρας τῆς Διμήτρι(ος) διὰ τὸ μῆρά¹³σιν τοῦ ἀπὸ 225 γρο(σια), εὐγάζοντας τὰ ἀνοτέρο γρο(σια) 40, μένουσιν τοῦ Διμήτρη γρο(σια) 185· καὶ διὰ ἓνα¹⁴ γηλέκι γρο(σια) 8· διὰ μία κασέλα γρο(σια) 28· ἓνα πάπλομα γρο(σια) 25, συμποσοῦμενα ὅλα¹⁵ αὐτὰ γρο(σια) διὰκόσια σαράντα ἕξ, Ν(ουμερ)ου 246· ἀφαιρόντες ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἐξοδα τῆς ψυχῆς καὶ¹⁶ μένουσιν τοῦ Διμήτρη νέτα γρο(σια) 150, τὰ μὲν ἐξοδα τῆς ψυχῆς ἦνε γρο(σια) 96. Τηοῦτο¹⁷τρόπος ἔμνησαν στρεκτὰ καὶ τὰ δῖω μέρη καὶ ἐξοφλισμένα κατὰ πάντα καὶ δὲν ἔχει νὰ πρετεντέρη¹⁸ {πρετεντέρη} εἰς τὸ ἐξῆς ὁ ἧς ἡπερ τοῦ ἐτέρου οὔτε ὀβολόν, ἀλλὰ οὔτε ἡ σινγκενῆς τὸς, οὔτε καὶ¹⁹ ἡ κληρονόμιν τὸς. Οὗτος ἠθέλυσεν καὶ ἐκάρησεν τὸ παρὸν ἐξοφλιτικόν, ἡπογεγραμμένον πα²⁰ρ αὐτοῦς διὰ ἄλλους καὶ παρὰ τὸν προσκαλεσθέντον προυχόντον εἰς ἀσφάλειαν, ἣνα ἔχη τὸ²¹ κήρος καὶ τὴν ἰσχύην ἐν παντὶ κερὸ, τόπο καὶ κριτιρίω.

²² Νικόλαος Βανγκέλης Σπύρου βεβαιῶναι τὸ παρὸν διὰ χειρὸς ἐμοῦ Νικολάου Βιτ-ζαρά κε μαρτηρό.

²³ Βανγκέλης Σπύρου βεβαιῶναι τὸ παρὸν διὰ χειρὸς ἐμοῦ Δημητρίου Καραντζα, ὅστις καὶ μαρτυρῶ.

²⁴ Δημητρίου Καρποδίνης βεβαιῶναι τὸ παρὸν διὰ χειρὸς ἐμοῦ Νικολάου Μαλατестας καὶ μαρτηρο.

²⁵ Ὁ διμόσι(ος) Νοτάρι(ος) τῆς χώρας ταύτης Ἰω(άννης) Σταματελάκης βεβαιῶ.

34

Χειρόγραφο. 218, σ. 75 - 76. Προικοσύμφωνον τῆς 8 Ὀκτωβρίου 1827.

Ἀριθ. 172. Εἰς δόξαν Θεοῦ· ἀμήν.

² Τὸ τῶν ἀνθρώπων πληθύνεσθαι γένος βουλόμενος ὁ προνοητῆς τῶν ἀπάντων Θεός (καὶ) θῆλυ ἐποίησεν αὐτοὺς ἀπ'⁵ ἀρχῆς, τὸ αὐξάνεσθαι (καὶ) πληθύνεσθαι προσειπὼν, διὸ (καὶ) γενόμενος ἄν(θρωπος), τὸν ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας γάμον εὐλόγη¹σε, τίμιον αὐτὸν ἀναδείξας διὰ τῆς ἀρχῆς τῶν θαυμάτων τὴν δόξαν αὐτοῦ φανερώσας τῇ τοῦ ὕδατος εἰς οἶ⁵νον μεταβολῇ, μὴ διαζεύγνυσθαι δὲ τοῖς ἀλλήλοις συναπτομένοις ἐντειλάμενος, ἀπεφώνησεν οὗς ὁ Θεός συνέζευ⁶ξεν, ἄνθρωπος μὴ χωρίζετω, (καὶ) ἐνεκεν τούτου καταλείψει ἄν(θρωπος) τὸν πατέρα (καὶ) τὴν μητέρα (καὶ)

προσκοληθήσεται||⁷ ὁ μὲν ἀνὴρ τῇ ἰδίᾳ γυναικί, ἡ δὲ γυνὴ τῷ ἀνδρί, τοῦτο γοῦν τὸ μέγα τοῦ γάμου μυστήριον οἱ πλει(ους) τιμῶντες ἀλλή||⁸λοις συζεύγνυνται, τοὺς παρὰ τῆς ἀγίας ἡμῶν ἐκκλησίας στεφάνους ἀναδεχόμενοι διὰ τὴν κατὰ τοῦ διαβόλου (καὶ) τῆς σαρ||⁹κὸς νίκην. Ἐπειδὴ τοίνυν (καὶ) ὁ εὐγ(ενέστατος) (κύριος) Ἀντώνι(ος) Πρωτόδικος μετὰ τῆς ὁμοζύγου αὐτοῦ κυρίας Μαρινακιοῦ θυγατέ||¹⁰ρα ἔχοντες, ὀνομάτι Μαργε-τάκη, (καὶ) πᾶσι τοῖς κατὰ νόμον αὐτῷ τούτῳ τῷ γάμῳ χρωμένοις ἐπόμενοι, ἐν ὀνό-ματι τοῦ||¹¹ ἐν τριάδι ὑμνουμένου Θεοῦ, τῆς τε πανάγνου (καὶ) παναμώμου αὐτοῦ μη-τρός, τοῦ ἀγι(ου) μεγαλομάρτυρος Προκοπι(ου) (καὶ) πάντων τῶν εὐα||¹²ρεστησάντων ἀγίων, δίδουσιν αὐτὴν εἰς γυναικα νόμιμον πρὸς τὸν τιμιώτατον κύριον κ(απετὰν) Νικολῆν Σβορόνον||¹³ Νικολούδη, ἐπευχόμενοι (καὶ) εὐλογοῦντες αὐτοὺς ἐκ ψυχῆς ὅτι εὐχαὶ γονέων στηρίζουσι θεμέλια οἴκων κατὰ τὸ γε||¹⁴γραμμένον. Διὰ τοῦτο (καὶ) ἐφο-διάζοντες αὐτὴν δίδουσιν εἰς προῖκα ἐξ ὧν αὐτοῖς ὁ Θ(εὸς) ἐχαρίσατο, ἐξαιτούμενοι πα||¹⁵ρὰ Θεοῦ τὸ πᾶν ἀγαθὸν ἐν ἀφθονίᾳ (καὶ) πλουσιότητι πρὸς αὐτούς· (καὶ) πρῶτον δίδουσιν εἰς αὐτὴν δύο ἀγίας εἰκόνας εἰς σκέπη||¹⁶ν (καὶ) βοήθειάν των, τὴν Παναγίαν Φευρουαριώτισαν (καὶ) τὸν ἅγιον Βασίλειον, ἐπομένως δὲ τὰ ἀκόλουθα. Τὰ||¹⁷ ὁσπῆτια εἰς τὴν γειτονίαν τοῦ Ταξιάρχου, εἰς τὰ ὅποια καθόνται τὴν σήμερον, ἀνώγεα (καὶ) κατώγεων, παρεκτὸς τοῦ ἀνω||¹⁸γέ(ου) καὶ κατώγ(ου) τῶν ὄντων πλησίον εἰς τὴν Ἑλεούσαν τὴν μαγαζή τοῦ Μπελώτη, πλησίον ἄνωθεν ὁ Ἀντώνης Σαρκῆς (καὶ) ||¹⁹ἐκ πλαγι(ου) ὁ Γιανουλάκης Καρδίτζης καρέγλαις τοῦ τόρνου 8, ἥτοι ὀκτώ, μίαν κα-σέλαν, ἐν τραπέζι ῥοδέ||²⁰λαν, δύο ντουλάπια σιγκωτά, ἓνα σωφὰν χωρὶς στροσίδια, δύο στρώμματα γεμάτα, μίαν μαξιλάραν||²¹ μεγάλην, δύο μικρὰ ὅμοια, σεντόνια ζευγάρια πέντε, τὰ τέσσαρα βαμβακερὰ (καὶ) τὸ ἐν μεταξωτόν, ἓνα||²² πάπλωμα, δύο τουρνα-λέτα, ἐν ψιλὸν (καὶ) ἐν χονδρόν, ἓνα ζευγάρι κουρτούναις χασὲ ἄσπρον μὲ πλεκτά, τέσ-σα||²³ρας καθρέπτας, οἱ δύο μεγάλοι (καὶ) οἱ δύο μικροί, δύο τραπεζομάνδηλα, τὸ ἐν βαμβακερόν, τὸ δὲ ἄλλον||²⁴ λινόν, δύο ντουζίναις πετζέταις βαμβακεραῖς, τρεῖς ἀπλά-δεναις φίναις, δύο ντουζίναις πιάτα ἄσπρα, ἐν||²⁵ χαρανὶ τῆς μάνδρας καὶ ἐν τῆς κου-ζίνας μικρόν, ἓνα τηγάνι, μίαν σούβλαν, δύο καντηλέρια πρόντζινα,||²⁶ δύο πηρούνια (καὶ) δύο κουτάλια ἀσημένια, ἐν πιατάκη τοῦ γλυκοῦ (καὶ) χουλιάρακη ἀσημένια, μίαν ντουζίναν μαχαί||²⁷ροπήρουνα τοῦ τραπεζιοῦ, δύο κρασοβούτζια, δύο κουρούπαις κορο-νιαῖς, ἓνα φουστάνι στόφινον, τρία μανδή||²⁸λια τῆς κεφαλῆς (καὶ) μίαν μαγνιάν, ἐν κονδόνι μαλαγματένιον μὲ ἐν κόλφῳ (καὶ) μὲ τρία κουκιὰ μαργαρι||²⁹τάρια μεγάλα, ἐν ζευγάρι σκολαρίκια χρυσὰ μὲ μαργαριτάρια, ἐν ζευγάρι βραχιόλια κορδονάτα μὲ ταῖς||³⁰ μάναις, πέντε ῥέστραις μαργαριτάρια, τρία δακτυλίδια χρυσᾶ, τὸ ἐν μὲ ζαφύρι, τὰ δὲ ἄλλα δύο μὲ πέ||³¹τραις, κύτρινην τὸ ἐν (καὶ) κόκκινην τὸ ἄλλο· δύο χωράφια εἰς τὴν Βύγλαν, πλησίον ὁ Στεφανῆς Πρετολά||³²κης (καὶ) ἡ Κυριακὴ τοῦ Βασίλη Μάγειρα· τὸ ἀμπέλι εἰς τὴν Μπούνταν, πλησίον ὁ κ(ύριος) Δ(ημήτριος) Δελαγραμμάτης (καὶ)||³³

ὁ Κονδύλλης Κόλλεγας διαδοχικὸς τοῦ ποτὲ Μάρκου Γιόλα τὸ παιδί· ἕτερον ἀμπέλι εἰς τὸν αὐτὸν τόπον, πλη^{||34}σίον ἡ Κυρία Ἑκατονταφυλιανή (καὶ) ὁ κ(ύριος) Ζωρζάκης (Πέτρου) Μάτζα Μαυρογένους· (καὶ) ἓνα κομμάτι ἀμπέλι εἰς τὸν^{||35} Παρασπόρον διαφιλονεικούμενον μὲ τοὺς κληρονόμους τοῦ ποτὲ Φραντζεσκάκη Μαυρομμάτη, ἐὰν δικαιωθῇ^{||36} ἀπὸ κριτήριον· ἔτι ἐν χωράφιον εἰς τὸν ἅγιον Νικόλαον τοῦ Σολωμοῦ, πλησίον ὁ Δημήτρης Ἀντώνη Μαούνες· ἔτι τὸ^{||37} χωράφι τῆς Φλόγας, ἔχει τὴν ἐκκλησίαν μέσα τοῦ ἁγί(ου) Ἰωάννου, πλησίον οἱ ἴδιοι καὶ ὁ Δημητράκης Χα^{||38}μάρτος, πλὴν τοῦτο νὰ ᾔναι ἐδικὸν τῆς μετὰ τὸν θάνατον (καὶ) τῶν δύο. Ἐπάνω εἰς ὅλα αὐτὰ τὰ προικοδοτιζόμε^{||39}να ὑποστατικὰ ἐπιφορτίζουσι (καὶ) χρέος ἐδικὸν των γρ(όσια) χίλια πεντακόσια, ν(ούμερο) γ(ρόσια) 1.500. Προσέτι τῆς δι^{||40}δουσι μετὰ θάνατόν τους (καὶ) δύο μέλισσαις, ἐὰν μείνωσι ζωνταναῖς. Ταῦτα πάντα προικοδοτοῦσιν ἐξ οἰκεί^{||41}ας αὐτῶν προαιρέτεως, ἐπευχόμενοι εἰς αὐτοὺς εὐτεκνίαν, πολυτεκνίαν, μακροημέρευσιν, βίον^{||42} εἰρηνικὸν (καὶ) ἀτάραχον, ἐν εἰρήνῃ (καὶ) ὁμονοίᾳ (καὶ) ἀγάπῃ τῇ κατὰ Θεόν, εὐζωίαν τε καὶ εὐδαιμονίαν, θέ^{||43}λοντας νὰ προικοδοτίσωσι (καὶ) αὐτοὶ εἰς τὰ τέκνα των αὐτὰ (καὶ) πολλάκις πολλαπλασίονα. Ἐὰν δὲ (ὃ μὴ γένοιτο)^{||44} (καὶ) ἀποθάνωσιν ἄτεκνοι, νὰ ἀκολουθῶσι κατὰ τὸν τοπικὸν νόμον, ἐπιστρεφόμενων ὅλων τῶν προικοδο^{||45}τιζομένων πρᾶγματων εἰς τοὺς προθέμους συγγενεῖς. Εἰς ἐνδειξιν δὲ ἐγένετο τὸ παρὸν νοταρικὸν προικο^{||46}σύμφωνον, ὑπογεγραμμένον παρὰ τε τῶν γονέων (καὶ) τοῦ γαμβροῦ (καὶ) παρ' ἄλλων ἀξιοπίστων μαρτύρων^{||47} (τοῦ ὁποῖ(ου) ἀντίγραφον μένει εἰς τὸν κώδικα τῆς νοταρίας ὑπ' Ἀριθ. 172) (καὶ) ἐδόθη τῷ διαληφθέντι γαμβρῷ^{||48} των κ(απετὰν) Νικολῇ Σβορόνῳ Νικολοῦδῃ δὲ ἀσφάλειαν. Ἐν Παροικίᾳ τῆς Πάρου, τῇ 8 8βρι(ου) 1827.

^{||49} Ἀντώνι(ος) Πρωτόδικος βεβαιώνω.

^{||50} Δημήτρ(ιος) Καλαβρὸς ὑπογράφω εἰς ὄνομα τῆς κυρίας Μαρινακιοῦ γυνῆς Ἀντωνι(ου) Πρωτοδίκου, ὅτι στέργουσα βεβαιοῦ^{||51} τὸ παρὸν (καὶ) οὕτω κἄγὼ μαρτυρῶ.

^{||52} Παναγιώτης Παγώνης ὑπογράφω εἰς ὄνομα τοῦ Νικολῇ Σβορόνου Νικολοῦδῃ, ὅτι στέργει τὰ ἄνωθεν (καὶ) οὕτως κἄγὼ^{||53} μαρτυρῶ.

^{||54} Ἐλευθέρι(ος) Σάρδης μάρτυς. (Τ.Σ.) Ὁ δημόσι(ος) νοτάρ(ιος) Παροικίας κατὰ ζήτησιν τῶν μερῶν ἀμφοτέρων. ^{||55} Δημήτρι(ος) Χαμάρτος γράψας ὑποβεβαιῶ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΠΙΝΑΞ ΛΕΞΕΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ

(Οἱ μεγάλοι ἀριθμοὶ δηλοῦν τοὺς ἀριθμοὺς τῶν ἐγγράφων, οἱ δὲ μικροὶ τῶν στίχων).

αβαντάριο 15 2, 3
 ἀγορά, ες 7 20, 8, 9 6, passim
 ἀγορὰ γονικὴ 19 116
 αγοραστῆς 12 5
 ἀγοραστρα 2 14
 αερα, ἀέριδες 11 7, 28 10
 ἀκινιτον 2 16
 ἀκι(οι)νητος περιουσία 23 10, 25 9
 ἀλαγὴ 29 10
 ἀλαξιά 19 100
 ἀλειλογῆσει, ἀλιλογισας, ἀλληλογισας 3 37, 17 43, 21 15
 ἀγγιξε 13 27
 ἀνδρομήριον 23 4, 26 24, 27 23
 ἀνιλικό 16 48
 ἀπογδινετε 8 4
 ἀπαρθευέβη 31 7
 ἀποτήρησιν 23 11
 ἀπόφασις 23 14
 ἀρμωσται 23 2
 ἀρμπιτρος, ἡ 4 1, 14, 16, passim
 ἀσπρα 7 18, 19
 ἀτεκνή(ι)α 21 16, 22 14
 ἀφεντη(ι)α 1 24, 3 37, 8 10, 17 42

βῆα 13 2

γγαλα 2 16 (βλ. καλὰ)
 γγοντέτζιον 1 12, 21 (βλ. κοντετζιόν)
 γοδερι 17 40
 γονικον, α 7 20, 13 33, 19 79, 98-99, 100, 105, passim
 γραμμα 6 10, 27 26
 γράμμα ἐξοφλητικὸν 33 2
 γράμμα προικοσύμφωνον 21 17, 22 12-13
 γράμα συμφωνητικὸν 32
 γράμα σουλφικὸν 29 2
 γραμματεὺς 23 24, 26
 γραφεα 13 37
 γρόσια 19 124, 24 17, passim

δένδρα 19 64

διαθή(ι)χι 7, 13, 23 6, 9, 10, 26 1
 διαταγὴ 21 10, 25 8, 26 5, 30 27 1
 διατάξη, ἐδιάταξεν 27 4, 26-27
 διαφεντεψιν 2 9-10
 διαφιλονικούμενον 34 35
 διαφορά, ἐς 4, 23 3, 29 2, 33 2
 διαφορο 8 7, 26 19
 δικεολογιματα 33 7
 δικεοματα 2 5-6, 15, 3 18, 5 16, 8 5, 9, 14 9-10, 15 8, 16 34, passim
 διορια 17 41
 διορήζη 27 20
 δορεα 18 6
 εἰδικος, οἱ 1 3, 23, 8 9
 εἶμα πολιτικά τοπικά 23 7
 εἶσα 24 12
 ἐξουσία 2 9, 8 5, 24 18
 ἐξοφλητικὸν 33 19
 ἐπιταμήριον 25 9
 ἐκτεργασασι 2 6-7
 ἐφημερεον 26 29

ζαπτη(ι) 14 23, 24

ἡθι τοῦ τοπου 15 25
 ἡντραδες 4 6
 ἡποσχεσι 1
 ἡσχὴ 24 18 (βλ. ἰσχὴ)

ἰδιωκτιτα 27 14, 21
 ἰσχὴ 25 12 (βλ. ἡσχὴ)

καβουλη 13 22, 14 20, passim
 καθολικο 17
 καλα 1 4, 5, 3 4-5, 8 5, passim (βλ. γγαλα)
 κανταρι 1 9-10
 καντζελαριά 1 26, 3 38, passim
 καντζελαριος 1 30, 2 26, 6 13, passim
 καοῦτζιον 1 26
 καρποτρογι 13 5
 καρποὶ 27 13, 23

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

κή(υ,ι)ρος 24 18, 17 44, 24 18, 25 12
 κι(οι)νητή - ον 21 16, 23 10, 25 9
 κιριοτις 8 5
 κλε(η,ι)ρονομοι 2 14, 21, 3 33, 8 3, 9, 13 38, 33 19,
 passim
 κλερονομοι νομιμοι 14 21-22, 15 26
 κλε(η)ρονομοι νομιμοι ἐκ τῆς σαρκὸς 11 19-19,
 16 46, 25 5, 28 24
 κληρονομική μοίρα 23 11-12
 κλη(οι)ρονομία 4 3, 23 3, 8, 24 12, 29 3, passim
 κοντανα 2 17, 8 10, passim (βλ. κουνδιάνα)
 κοντετζιον 7 20, 9 20, passim (βλ. γγοντετζιον)
 κουνδιάνα 21 15 (βλ. κοντανα)
 κρατιμενος,ι 1 8, 3 44
 κρατιξίς 1 17
 κρίσης 24 16
 κριτής,αί,αδες 4 2, 16, 23 2, passim
 κρι(υ)τήριον 25 12, 26 31, 33 21, 34 36
 κυριος 8 5
 κώ(ο)δικα 26 30, 27 28, 28 27, 30 28, 34 47

μακριγονικόν 19 99
 μαντινιρι 2 13
 μαρτυρία 25 3
 μεραδι 4 3
 μετρητά 19 70
 μηράση 32 11
 μητρικόν 19 113, 114, 27 14
 μιστατα 110
 μοδια 1 9
 μοδος 1 21, 4 14, 8 4
 μομπη(ι)λε 1 6, 3 44, passim

νικοκιρης 13 5, 19 121
 νικοκιρις καθολικος 8 5
 νικοκυουρα 7 21
 νομιμος ἡ(υ)λικία 16 48, 18 47, 27 25
 νομος 14 23
 νόμος τοπικός 34 44
 νοταρικόν προικοσύμφωνον 34 45-46
 νοταρία 28 27
 νοταρία δημόσιος 25 2, 5, 11, 28 26, 30 27, 32 2, 14
 νοταρία κυνή 29 5, 31 2, 33 5-6
 νοτάριος δημόσιος 23 27, 24 5, 26 29, passim
 νοτάριος γενικός ὅλλης τῆς ἐπαρχίας 23 27
 ντάνα 24 17
 νταξιν 1 7 (βλ. ταξην)
 ντιφενντερι 2 13

ξενος 8 9

ὀβολός 31 10, 33 18
 ὁμολογια,αι 19 70, 122, 26 14, 18, 27 12
 ὀμπλιγατζιον 2 16

παραδοσι 12
 παρατά 8 4
 πατρικόν 20 4, 21 6
 πεδια εκ της σαρκος 18 46-47
 — νομιμα 17 39
 πενα 1 24
 περιοχή,ιες 15 8, 16 28, 18 20, 28 9
 πινακια 1 9, 27 24
 πιχηες 3 14
 πνευματικός 26 28, 29
 ποσεδερου, εποσεδεριζε, ποσεντερι 1 4, 16 29, 52
 ποσεσο (ω) 2 14, 5 23, passim
 πουλητής 2 11-12
 πουρκην, ια 3 7, 10 16, 11 6, 15 9, 18 7
 προκοδοτηζοῦν 14 19
 προκοσηνφονο 18
 πράγμα 27 22
 προξίς ἀντεπαρχικαὶ 23 23-24
 προξενταροντας, ἐπρεξενταρισεν 1 25-26
 προξεντέση (ι) 24 15-16, 31 9, 33 17
 προκοδοτησης 5 10
 προ(ι)κοσηνφονο 1 5, 4 11, 5, 6 7, 8 2, 9
 προβλεπιταδες 13 7
 προθη(υ)μοι συγγενεῖς 28 25, 34 45
 προθυμοι 1 7, 3 36, 9 24, 17 40
 προθυμοι εδικοι 9 23, 10 16, 11 19
 προθυμο προσοπον 6 9
 προθυ(υ)μο(ω)τεροι 7 12, 23, 21 17
 προθυμοτεροι εδικοι 3 33, 15 27, 16 48, passim
 προθυμωτεροι συγγενεῖς 22 14
 προί(ι)κα 9 5, 21 8
 προ(ι)κοσύ(η)μ(ν)φονον 11, 14, 15, 16, 17 38,
 20 3, 34 45-46
 προικο(ω)δοτί(η)ζει 19 76, 20 3-4, 34 40
 πρόσημοι συγγενεῖς 19 128
 προτότυπον 27 32, 33, 28 30
 προυκια 1 8, 2 4, 3 35, 8 3
 προυχο(ω)ντες 25 6, 36 6, 20
 πυρκοσύμφωνον 23 11, 28 1, 25, 30 27

ρε(η)άλιον, α 1 16, 24, 2 6, 12, 17, 3 17, 37, passim
 ρεγγεστραριστι 1
 ρετζιστραριστι 5 4
 ρετζιστρο 17
 ρεφαρη(ι) 3 45, 8 9

σακελαριως 18 51
 σακαιλιου 17 44
 σακελαρου 22 16
 σακιελαριος 9 28
 σηνφονια 5 7, 8 10, 9 2
 σηνφονισμέναι 10 17, 14 19
 συνιβαστικον, α 8 4, 10 14
 σινηθηαν τοπηκήν 33 10
 σινιθιαν 16 51
 σινιθια του τοπου 1 7, 13, 2 8, 6 7, 8 3, 10 14,
 11 19, 16 45, 18 46
 σινιθια τον χρηστηανόν 7 13, 13 21
 σκευωφήλακα 26 19, 28
 σωματικός 8 8
 συ(η)μφω(ο)νια 13 38, 17 4, 19 9
 σταμπι(η)λε 1 5-6, 3 44, passim
 στασιμον 7 10
 σύνηθες 21 17, 22 14
 συνήθεια παλαιά 24 5-6
 συνήθηα 25 6, 10
 συνήθηα της Χώρας Παροικίας 25 3-4

ταζι 17 24
 τάλαρο 26 21
 ταξης 17 86 (βλ. νταξίς)
 ταξης τον ηαιρεο 17 39-40
 τασιμον 15 4
 τεργιάσμον 1 3
 τηποτες 14 24
 τριμερία 33 10
 τρίτον 31 7

χαρτονι 2 3
 χαρτοφη(ι)λαξ 10 18, 14 27
 χοροπισκοπος 9 11, 19 105
 χρεος 8 8, 13 24, 15, 20, 19 118, 24 7, passim
 χρεωστά 26 18
 χρηματικόν 26 13, 22
 χριοφελετην 3 45

ψυχικά 24 7
 ψυχοπέδη 26 25

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ

Εἰς τὰ ὑπ' ἀριθ. 5 καὶ 6 ἐγγράφα (σ. 159 καὶ 160) ἐκ παραδρομῆς ἐτέθη ἀστερίσκος εἰς τοὺς ἀριθμοὺς καὶ δεόν νὰ διαγραφῇ, διότι ταῦτα δὲν εἶναι πρωτότυπα, ἀλλ' ἀντίγραφα.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

